R. P. JOANNIS MICHAELIS

CAVALIERI

BERGOMATIS

ORD. EREMIT. SANCTI AUGUSTINI CONGR. OBSERV. LOMB.

SACRÆ THEOLOGIÆ LECTORIS EMERITI

OPERA OMNIA LITURGICA,

SEU

COMMENTARIA

In authentica Sacræ Rituum Congregationis Decreta ad Romanum præſertim Breviarium, Miſſale, & Rituale quomodolibet attinentia

QUINQUE TOMIS COMPREHENSA.

TOMUS QUINTUS

COMPLECTENS EA QUÆ AD SACROSANCTI MISSÆ SACRIFICII RITUS, ET ACCURATAM CELEBRATIONEM PERTINENT,

Ex MSS. Auctoris ſchedis nunc primum collectus, in ordinem digeſtus, eruditionibus pluribus illuſtratus, atque Epiſtola BENEDICTI XIV. ſuper Miſſæ celebratione ſedendo, recentiorum quorundam S. R. C. Decretorum nunquam antea editorum appendice, atque indicibus locupletiſſimis auctus.

BASSANI, MDCCLXXVIII.

SED PROSTANT

VENETIIS APUD REMONDINI,

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

LECTORI EDITOR.

QUAS in Præfatione prioris voluminis Typographus promiſit P. Cavalerii Obſervationes in S. C. Decreta ad Miſſale Romanum pertinentes, hic habes a me, quoad licuit, diligenter collectas, digeſtas, illuſtratas. Non is ego ſum, qui tanti Scriptoris opus perfeciſſe me gloriari velim. Id oppido ridiculum eſſet, atque a mea ingenuitate perquam alienum. Hoc tamen ſancte fateri poſſum, nihil a me prætermiſſum, ut ne Cavalerii ſchedæ magno litterariæ Reipublicæ detrimento perirent, & ornatiores, ac legentibus ipſis utiliores prodirent. Si *in magnis voluiſſe ſat eſt*, ut fert vulgaris parœmia, ecquis erit moroſus adeo Cenſor, ut conſilium meum minime probet? Fruere igitur conatibus meis, & Cavalerio duce Sacrorum Rituum ſcientiam excole nobiliſſimam illam, & chriſtiano cum primis homine dignam.

E L E N C H U S
C A P I T U M,

Et Argumentorum hujus Tomi.

CAput I. *De Sacroſancto Miſſæ Sacrificio.*	a pag. 1. ad pag. 2
Cap. II. *De Rubricis.*	a pag. 2. ad pag. 3
Cap. III. *De Miſſa ut eſt Sacrificium in ſpecie.*	pag. 3.
Cap. IV. *De loco celebrationis Miſſæ.*	a pag. 3. ad pag. 6
Cap. V. *De tempore quo Miſſa licite celebrari poteſt.*	a pag. 6.
Cap. VI. *De Idiomate quo licite Miſſa celebrari poſſit.*	a pag. 6. ad pag. 7
Cap. VII. *De prærequiſitis ad licitam Miſſæ celebrationem in Celebrante.*	a pag. 7. ad pag. 11
Cap. VIII. *De præparandis pro Miſſa ſolemni.*	a pag. 11. ad pag. 13
Cap. IX. *De Miſſæ Introitu uſque ad Gloria in excelſis incluſive.*	a pag. 13. ad pag. 17
Cap. X. *De Orationibus uſque ad Sequentias.*	a pag. 17. ad pag. 19
Cap. XI. *De Evangelio.*	a pag. 19. ad pag. 22
Cap. XII. *De Symbolo.*	a pag. 22. ad pag. 33
Cap. XIII. *De Offertorio.*	a pag. 33. ad pag. 42
Cap. XIV. *De Præfatione.*	a pag. 42. ad pag. 51
Cap. XV. *De Canone.*	a pag. 51. ad pag. 52
Cap. XVI. *De prima Canonis Oratione.*	a pag. 52. ad pag. 59
Cap. XVII. *De ſecunda Canonis Oratione.*	a pag. 59.
Cap. XVIII. *De tertia Canonis Oratione.*	a pag. 60. ad pag. 63
Cap. XIX. *De quarta Canonis Oratione.*	a pag. 63. ad pag. 64
Cap. XX. *De quinta Canonis Oratione.*	a pag. 64. ad pag. 65
Cap. XXI. *De Sexta Canonis Oratione.*	a pag. 65. ad pag. 67
Cap. XXII *De Oratione* Præceptis *&c. uſque ad infractionem Hoſtiæ.*	a pag. 67. ad pag. 68
Cap. XXIII. *De infractione Hoſtiæ uſque ad Communionem.*	a pag. 68. ad pag. 71
Cap. XXIV. *De Communione.*	a pag. 71. ad pag. 77
Cap. XXV. *De Oratione Communio uſque ad Miſſæ finem.*	a pag. 77. ad pag. 79

Manuductio ad Defunctorum Miſſas rite celebrandas juxta Rubricas, Decreta, & celebriores Auctores.

Cap. XXVI. *De Miſſis quotidianis.* a pag. 79. ad pag. 81

Cap. XXVII. *De Miſſis pro diebus Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, Obitus, ſeu depoſitionis, quaſi obitus, diei 3. 7. & 30. ac Anniverſarii.* a pag. 81. ad pag. 87

Pro accurato perpetuorum onerum Miſſarum celebrandarum adimplemento Decreta varia, & Inſtructio. pag. 84.

Iſtruzione per le Meſſe perpetue. ibid.

Per le Meſſe avventizie. ibid. & ſeq.

Edictum pro notitiis Miſſarum onera reſpicientibus, quæ Secretariæ Sacræ Congregationis a Notariis, & aliis infra ſtatutum tempus ſunt exhibendæ. pag. 85.

Edictum, quo plura ſtatuuntur, atque mandantur pro ſedulo Miſſarum onerum adimplemento, eorumque in deſtinatis Libris deſcriptione. pag. 86.

Edictum, quo præcedentes ordinationes inſtaurantur, ac plura inſuper alia pro accuratiori onerum Miſſarum adimplemento ſtatuuntur. ibid. & ſeq.

Cap. XXVIII. *De iis, quæ circa Miſſarum Applicationem, Reductionem, Satisfactionem, & Eleemoſynam, ab omnibus ſunt obſervanda, juxta diſpoſitiones Sacræ Congregationis Concilii ab Urbano VIII. ac Innocentio XII. confirmatas in Decretis ut ſequitur.* a pag. 87. ad pag. 97.

Lettera della Santità di Noſtro Signore Benedetto XIV. a Monſignore Ignazio Reali primo Maeſtro delle Cerimonie Pontificie, ſopra il celebrare la Meſſa ſedendo. a pag. 98. ad pag. 103.

Collectio Recentiorum quorumdam Decretorum numquam antea editorum. a pag. 104. ad pag. 108.

INDEX

Digitized by Google

INDEX DECRETORUM,

Servato ordine, quo a nobis per capita diſtributa ſunt, & ſiunt expoſita.

Numerus Paginam notat.

1. LOCORUM Ordinarii tam Sæculares, quam Regulares, nequeunt propria auctoritate, quovis prætextu, mutare Ritum, qui habetur in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii, in altiorem ritum, neque extendere conceſſa officia de loco ad locum: Sic expreſſe ſtatuit S. R. C. approbante Urbano VIII. pag. 3

2. *Decretum Clementis XI. de Celebratione in Oratoriis privatis.*

Quoniam ſancta ſancte tractanda ſunt, ac præſertim tremendum incruenti Sacrificii Myſterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum eſt, propterea ſuper obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſarum in ſacroſanctis Oecumenicis Conciliis, ac præſertim Tridentino, *ſub capite unico ſeſſ.* 22. inter cetera ſtatutum eſt, ut tantum Sacrificium ſolummndo in Eccleſiis, aut Oratoriis divino tantum cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Epiſcopis, & locorum Ordinariis, ne privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam peragi paterentur: ac ſubinde S. C. Eminentiſſimorum, ac Reverendiſſimorum S. R. C. Cardinalium ipſius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpoſitorum ſæpe ſæpius per opportuna decreta obrepentes abuſus eliminavit: modernis tamen temporibus innotuit SS. Domino noſtro, quod nonnulli Epiſcopi prætextu privilegiorum Cappellis Epiſcopalibus competentium, & complures Regulares ſub prætextu Privilegiorum, quæ ipſis a Sancta Sede indulta noſcuntur, per hujuſmodi privilegiorum dilatationem, ſeu potius exceſſum, & abuſum in nonnullis' Diœceſibus præſertim Regni Neapolitani, ac in ipſa Neapolis Civitate, & ſibi licere putant, quæ permiſſa non ſunt, quinimo prohibita; ſiquidem nonnulli Epiſcopi etiam in aliena Diœceſi, & extra domum propriæ habitationis, in privatis laicorum domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures e ſuis Cappellanis vivificam Chriſti Hoſtiam immolare: Regulares vero in quibuſdam magnatum, ſeu aliarum nobilium Perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent vel plures Miſſas, quam in ipſis celebrare ſit indultum, vel abſque præſentia perſonarum, quarum contemplatione gratioſa conceſſio emanavit, vel extra debitas horas & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per conſtitutiones Diœceſanas, aut etiam per Decreta S. Cong. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ ipſiſmet Indultis Apoſtolicis excipiuntur, quamvis in iis celebrari poſſit, aut etiam Altari portatili uti non verentur in Sanctarum Sanctionum contemtum, ac Sanctiſſimi Sacrificii irreverentiam.

Quamobrem ad abuſus hujuſmodi eliminandos, & ad inſtaurandam venerationem tremendo miniſterio debitam, idem SS. Dominus noſter ex unamini voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum inhærendo declarationibus alias hac de re editis, expreſſe declarat, Epiſcopis, & his majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu Privilegii clauſi in corpore Juris, nec alio quocumque titulo, ullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis, etiam in propria Diœceſi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſeu celebrari facere; ac pari mndo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis militaris, etiam Sancti Juannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis SS. Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque Anni Feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis: In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, ſeu Sacerdotibus quibuſcamque etiam Epiſcopis in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, celebrata fuerit, ſuper quo celebraturus diligenter teneatur inquirere, & de eo ſe optime informare; atque illeetiam in caſibus permiſſis celebrare nequit poſt meridiem; demandando præterea ulterius, ac declarando in omnibus hujuſmodi caſibus perſonas quaſcumque dictas Miſſas audientes nullatenus Eccleſiæ præcepto ſatisfacere. Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus ſupradictis cenſuit licentias, ſeu Privilegia conceſſa nonnullis Regularibus in Cap. *In bis Privileg.* & per alios Summos Pontifices aliis Regularibus communicata, utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi abſque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata eſſe per idem Sacrum Concilium, & propterea eoſdem Regulares prohibendos, ne illis utantur, ac mandandum, prout præſentis Decreti tenore mandat Epiſcopis, & aliis Ordinariis locorum, ut contra quoſcumque contravenientes quamvis Regulares procedant, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ad pœnas præſcripras per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto *ſeſſ.* 22. uſque ad cenſuras latæ ſententiæ, tribura etiam iiſdem facultate per hoc Decretum ita procedendi perinde ac ſi per Sanctam Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet; & ita Sanctitas Sua declarat, & ſervari mandat.

Romæ hac die 15. Decembris 1703.

B. Card. Panciaticus Præſ. 5

3. Ubi non eſt aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politice, quando ſcilicet terminari ſolet hominum quies, & inchoari labor, juxta probatam Regionum conſuetudinem. S. R. C. 18. Novembris 1634. in una Miſſalis Romani. 6

4. Miſſa B. Mariæ Virginis ſub invocatione Septem Dolorum feria VI. infra hebdomadam Paſſionis ab iis, qui gaudent hujuſmodi indulto, debet recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum. & cum Pſalmo *Judica me Deus* ad Confeſſionem; ſed ſine *Gloria in excelſis*. S. R. C. 31. Auguſti 1669. in Tornacen. 16

5. In Miſſis votivis B. M. V. quæ recitantur in Sabbato, dicitur *Gloria in excelſis Deo*, etiamſi non fiat officium de eadem. S. R. C. 30. Jul. 1689. in una Ord. Cappucin. 17

6. In Miſſa votiva SS. Sacramenti tertia oratio dicenda eſt ea, quæ ſecundo loco erat dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ eſt aſſignata ſecundo loco infra octavam ejuſdem SS. Sacramenti. S. R. C. 4. April. 1705. in Lycen. ibid.

7. Ab Orationibus expungenda ſunt Cognomina, & Patriæ Sanctorum. S. R. C. 5. Maji 1736. in Einſidlen. ibid.

8. Ante SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice expoſitum non poteſt fieri Concio capite tecto non obſtante quacumque contraria conſuetudine, & abuſus omnino eſt tollendus. S. R. C. 16. Febr. 1630. in Belgica, & ante 28. Aprilis 1657. in Illerden. 20. & ſeq.

9. Quando in Miſſa ſolemni Concionator poſt ſalutationem Angelicam ſalutat miniſtros Altaris, ſeu facit reverentiam, non eſt incongruum, ſi miniſtri Altaris, & ipſe Celebrans correſpondeant ſalutationi Concionatoris diſcooperiendo caput. S. R. C. 20. Jul. 1686. in Angenopolitana. 21

10. Si feſtum alicujus S. Martyris habens in Miſſa proprium Evangelium transferatur ad tempus Paſchale, dici debet idem proprium Evangelium, non vero unum ex aſſignatis pro tempore Paſchali. S. R. C. 29. Nov. 1738. in una Carthagenen. in Hiſpania. ibid.

11. Quando feſtum Sancti Petri Martyris transfertur extra tempus Paſchale, Evangelium erit, *Si quis venit ad me*. Sac. Rit. Congr. 5. Maji 1736. in Einſidlen. ibid.

12. Si transferatur ad tempus Paſchale feſtum Sanctorum Martyrum, in quorum Miſſa Introitus ſit *Gaudeamus omnes in Domino*, &c. ſi ultra Introitum *Gaudeamus* &c. habeat etiam proprium vel Evangelium, vel Epiſtolam, tunc debet recitari idem Introitus; ſecus ſi nihil aliud proprii haberet, quia in eo caſu Introitus alter incipiens, *Protexiſti me Deus*, dicitur. S. R. C. 29. Novemb. 1738. in una Carthagen. in Hiſpan. ibid.

13. Supplicatum fuit, in quanam parte Altaris a Celebrante abſque Diacono, & Subdiacono ſit canendum Evangelium pro benedictione ſolemni Palmarum: & reſponſum fuit, in cornu Epiſtulæ. S. R. Congr. 27. Aprilis 1697. in Eugubin. 22

14. Occurrente feſto S. Marci in die Dominico, in Miſſa Rogationum non dicitur Credo, quia eſt Miſſa ferialis. S. R. C. 25. Sept. 1688. in Mutinen. 23

15. Occurrente feſto Sancti Marci infra octavam Paſchæ, in Miſſa Rogationum non eſt dicendum Credo. Sac. Rituum Congregat. 5. Julii 1698. in Collen. 24

16. Ubi Sancti Joannis Baptiſtæ feſtum, & ejuſdem Decollationis memoria gaudent prærogativa Patroni, vel Titularis, in Miſſa eſt utique recitandum Symbolum; ſecus

vero

vero negative, ni rurſus adeſſet ejuſdem Sancti inſignis Reliquia. S. R. C. 11. Maji 1743. in Senen. 25

17. In die Sancti Laurentii Titularis alicujus Eccleſiæ Cathedralis, vel Matricis nullius Diœceſis, non eſt recitandum Symbolum in aliis Eccleſiis ejuſdem Loci, ſed tantum in Eccleſia propria. S.R.C.23. Martii 1709. in Peruſina. 26

18. Symbolum in Miſſa ſolemni poteſt decantari in illa Eccleſia, ubi eſt Altare erectum ſub invocatione alicujus Sancti, ratione concurſus, ad præſcriptum Rubricarum, licet de eo fiat officium ſub ritu ſemiduplici, ut pro feſto Sancti Antonii de Padua declaravit S. R. C.5. Aprilis 1666. in una Burgi Sancti Domini. ibid.

19. In Miſſa Patroni minus Principalis non debet dici Credo, & particulam Patroni intelligendam eſſe de Patrono principali tantum, nec poſſe extendi ad minus principales ſtatuit S. R. C. 2. Decembris 1684. in Beneventana, & 15. Sept. 1691. in Lycien. ibid.

20. Exequenda ſunt omnino Decreta 2. Decembris 1684. 15. Decembris 1591. & 19. Januarii 1700. quibus vetitum eſt dicere Credo in Miſſis Patronorum minus principalium, etiamſi nunquam fuerint ad praxim deducta, & a Miſſalibus, ubi contrarium notatur, expungatur. S. R. C. 22. Auguſti 1744. in Cracovien. ibid.

21. Si Officium conceſſum ſit univerſo Clero Civitatis de aliquo Sancto, cujus inſignis Reliquia aſſervatur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali, tunc Miſſa cum Symbolo celebranda eſt in ipſa Eccleſia tantum, in aliis vero Eccleſiis ſine Symbolo, ex Rubrica Miſſalis Romani 11. de Symbolo juxta Decretum 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateran. S.R.C. 10. Jan. 1693. in una Galliarum. 27

22. Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet inſignem Reliquiam in propria Eccleſia, ſi celebret eo die in alia Eccleſia, debet omittere Credo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateranen. ibid.

23. Clerus, qui habet Indultum recitandi Officia Sanctorum, quorum inſignes Reliquiæ aſſervantur in aliena Eccleſia, quæ habet Clerum ſeparatum, in Miſſis non debet dicere Credo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateranen. ibid.

24. Inſignes Reliquiæ, quarum ratione recitari poteſt Officium ſub ritu duplici minori, ſunt caput, brachium, crus, aut illa paes corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſit integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis approbata. S. R. C. 8. April. 1628. approbante Urbano VIII. ibid.

25. Epiſcopus non poteſt ſtatuere diem Dominicam ad celebrandum feſtum alicujus Sancti Martyris, de quo aſſervatur Reliquia inſignis in aliqua Eccleſia; necde eo celebrari debere Officium, & Miſſam in ipſa die ſui Martyrii, niſi Reliquia ſit de Sancto deſcripto in Martyrologio Romano, & niſi conſtet de identitate Reliquiæ ejuſdem Sancti. Tibia non eſt Reliquia inſignis. S.R.C. 3. Junii 1662. 28

26. In feſto translationis Patroni principalis Cathedralis, ſub ritu duplici minori, non poteſt in Miſſa dici Symbolum, tam in ipſa Eccleſia Cathedrali, quam etiam per totam Diœceſim. S. R. C. 19. Jun. 1700. in Curien. 30

27. In feſtis Sanctorum Martyrum, Confeſſorum, & Virginum, quæ celebrantur ſub ritu duplici majori, non eſt dicendum Symbolum in Miſſa, ſed ſerventur Rubricæ generales Miſſalis Romani. S. R. C. 19. Junii 1700. in Curien. 31

28. In Miſſis de Beatis, quæ ſub ritu duplici majori celebrantur, non debet dici Credo. S. R. C. 12. Jul. 1664. in Roman. Ord. Min. S. Franc. de Obſer. ibid.

29. Serventur Rubricæ Miſſalis, Breviarii, & Cæremonialis Epiſcoporum, ſic tamen ut, quando in Choro cantantur aliqua verba genuflexionem requirentia, ſi mora præſcriptæ genuflexionis eſt brevis, hæc fiat etiam a cantantibus ad Ambonem, ſeu a Regentibus Chorum, dum ipſa verba cantantur, quæ genuflexionem requirunt. Quando autem mora genuflexionis eſt longa, ut ad verba Invitatorii: *Venite, adoremus, & procidamus ante Deum*; ad verba Symboli: *Et incarnatus eſt &c.* & ad alia ſimilia, ne plurium vocum uniſona modulatio inflectatur, genuflexio peragatur ſub fine verborum. Sac. Rit. Congr. 8. Martii 1738. in Ulixb. Occidentali. 32

30. Prædicto caſu eveniente (*quod feſtum Annunciationis incidat fer. VI. in Paraſceve*) in præfata feria (*ſcilicet II. poſt Dominicam in Albis, in quam fuit translatum*) eo prorſus modo, & forma præfatum feſtum quoad Officium, & Miſſam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Kalendario Romano appoſitum celebraretur. Sac. R. C. 11. Februarii, & 11. Martii 1690. 33

31. Parochi diebus feſtis poſſunt poſt Offertorium in medio Altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad oblationes, manipulum, vel aliud præbere deoſculandum Offerentibus; & aliis Sacerdotibus id non licet. Sacr. Congregatio Concilii apud *Fagnanum* in Cap. *Paſtoralis* num. 40. 34

32. Oblationes, & eleemoſynæ inter Miſſarum ſolemnia poſſunt recipi a Regularibus, qui poſſunt ſe vertere ad populum, & generalem Confeſſionem pro eo facere, ſiſtendo in medio Altaris, non autem illinc diſcedendo, & Eccleſiam circumeundo. Sac. Congregat. Concilii 25. Septembris 1629. 35

33. Sacerdoti Miſſam novam celebranti licet oblationes accipere, modo non diſcedat ab Altari. Congregatio Epiſcoporum 11. Octobris 1601. ibid.

34. Sacerdotes novi non prohibentur in ſuis primis Miſſis poſt Offertorium in medio Altaris ad populum ſe convertere, & oblatinnes accipere a ſponte dantibus, ſed perambulationes per Eccleſiam, & extorſiones prohibentur. Congregatio Concilii apud *Fagnanum* num. 39. ibid.

35. An liceat Parochis exſtante conſuetudine, in diebus feſtivis, in medin Miſſæ invitare papulum ad oblationes, dando ſingulis pacem, & ad recipiendum mulierum oblationes recedere ab Altari, & ad infimum locum Eccleſiæ accedere, ubi mulieres manent ſejunctæ a maribus, ſtante Conſtitutione Concilii cap. un. de obſerv. & evitan. ſeſſ. 22. ubi quaſcumque importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones vetat. S. Congr. reſpond. hanc conſuetudinem reſtringendam eſſe ad exemplum Decreti jam facti Nonis Octobris 1573. S. Congr. Conc. apud *Fagnanum* num. 42. ibid.

36. Cnnſuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur Cruci feria VI. in Paraſceve, dentur Magiſtris Cæremoniarum, ſervanda eſt. S. R. C. 29. Novemb. 1603. in Beneventana. ibid.

37. Permittendum non eſt Armenis ad unionem cum Sancta Romana Eccleſia venientibus, ut cum ſolo vino Sacrificium Miſſæ peragant. S. Congregatio de Propaganda 30. Janu. 1635. 36

38. In Miſſis votivis de Paſſione, vel de Cruce infra Hebdomadam Paſſionis non eſt omittendus Pſalmus *Judica me Deus*, neque *Gloria Patri* ad Introitum, & lavabo, licet hæc omnia omittantur in Miſſa de Tempore. S. R. C. 10. Februarii 1647. apud P. *Forti*. 37

39. Miſſa B. Virginis ſub invocatione Septem Dolorum feria VI. infra Hebdomadam Paſſionis, ab iis qui gaudent hujuſmodi Indulto, debet recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum, & cum Pſalmo *Judica me Deus* ad Confeſſionem, ſed ſine *Gloria in excelſis*. S. R. C. 31. Aug. 1669. in Tornacen. ibid.

40. Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper oblata, non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis. S. R. C. 4. Auguſti 1663. in una Dalmatiarum. 38

41. Sacerdos, qui celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt eam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum. S. R. C. 17. Decembris 1695. in Januen. & 13. Septemb. 1630. in Beneventana. 41

42. An Subdiaconus, vel alius quicumque Miniſter, qui inter Miſſarum ſolemnia, vel alio quovis caſu petit benedictionem a Prælato pro incenſo, ſeu aqua, poſſit, ſeu debeat invertere ordinem Pontificalis Rubricæ, qua jubetur, ut dicat *Benedicite Reverendiſſime Pater*, & dicere Braccaræ tempore præſenti: *Benedicite Sereniſſime Pater*; & reſponſum fuit, ſervetur Cæremoniale Epiſcoporum lib. 1. cap. 23. S. R. C. 11. Maji 1743. in Braccaren. ibid.

43. Ad humillimas preces Vice-Commiſſarii Generalis Ordinis Minoris Obſervantiæ Officium omnium Sanctorum dicti Ordinis, quod hactenus ſub ritu duplici minori recitatum fuit, in poſterum ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, cum Præfatione prout in feſto Sancti Franciſci, a Religioſis præfati Ordinis recitari poſſe concedit S. R.C. 22. Auguſti 1722. 43

44. Indultum (*ſcilicet celebrandi in feſto S. Benedicti Miſſam propriam in Eccleſiis Monialium ejuſdem Ordinis a quocumque Sacerdote*) ſuffragari etiam quoad octavam. S. R. C. 21. Martii 1744. ibid.

45. Si feſtum Sanctorum Philippi & Jacobi, vel inventionis Sanctæ Crucis, aut Sancti Joannis ante Portam Latinam occurrerit infra octavam Aſcenſionis, Præfatio in Miſſa erit de Apoſtolis, vel de Cruce, ſed Communicantes de Aſcenſione. S. R. C. 28. Aug. 1627. in una Urbis. ibid.

46. In Miſſis votivis ſolemnibus pro re gravi infra octavam Nativitatis Domini celebrandis, dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam generalem tit. 12. num. 4. S. R. C. 25. Septem. 1706. approbante Clemente XI. ut in Bullario Romano tom. 8. deciſ. 20. 45

47. Infra octavam Nativitatis Domini prohibentur Miſſæ votivæ privatæ, & pro Defunctis. Eadem Congregatio in eodem Decreto. ibid.

48. Quando per annum fit apud Privilegiatos Officium de Immaculata Conceptione, vel ſub alio titulo, vel de

S. Maria

S. Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, ſi dicatur aliqua Miſſa Votiva non habens Præfationem propriam, Præfatio debet eſſe de communi, vel de tempore, ſi tunc ſpecialis dicatur, non vero ea, quæ eſt conformis officio, ſed ſervetur Rubrica generalis tit. 12. S. R. C. 16. Junii 1708. in Pariſien. 47.

49. Qui in Sabbato recitat officium de B. Maria Virgine, volens celebrare Miſſam votivam de aliquo Sancto, non debet dicere Gloria, neque Præfationem B. Mariæ Virginis, ſed communem. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateranen. 48.

50. An in feſto S. Hyacinthi Confeſſoris Ordinis Predicatorum Regni Poloniæ Patroni Principalis, quod ex conceſſione S. R. Congregationis die 25. Septembris 1723. emanata ritu duplici primæ claſſis cum octava Dominica infra octavam Aſſumptionis B. Mariæ Virginis in Polonia celebratur, in ejuſdem Sancti Confeſſoris officio Hymni ad Horas terminari debeant *Jeſu tibi ſit gloria*, & an in Miſſa debeat dici Præfatio B. Mariæ Virginis, quamvis juxta Rubricam generalem Breviarii, & Miſſalis Romani in feſtis ritus duplicis primæ claſſis nulla dici infra octavam fiat commemoratio?

Et S. eadem Congregatio ad relationem mei infraſcripti Secretarii, loco Em. & Reverendiſſimi D. Card. Guadagni Ponentis, cenſuit reſcribendum affirmative; & ita declaravit die 29. Novembris 1755.

M. Mareſuſcus S. R. C. Secretarius. 49

51. An Sancti, de quibus in toto anni decurſu celebrari non potuit, transferendi ſint ad annum ſequentem, vel potius eo anno ſint omittendi? Sacra Rituum Congregatio, ad relationem Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi D. Cardinalis Belluga, reſpondit, Sanctos, qui in fine anni ſuperſunt, non eſſe ad annum ſequentem transferendos, ſed quoties toto anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc illo anno, diebus eorum propriis, conſiderandos eſſe tamquam ſimplices, faciendo illorum commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus, cum nona lectione ad Matutinum, compoſita ex omnibus eorum lectionibus propriis ſecundi nocturni ad modum unius; & ita declaravit, & ſervari mandavit S. R. C. 26. Novembris 1735. in una Hiſpal. ibid.

52. Decretum diei vigeſimæ ſextæ Novembris 1735. eſſe intelligendum de anno vulgari, & communi, qui Kalendis incipit Januarii, ita declaravit S. eadem Congregatio die 30. Auguſti 1755. ib.

53. In Miſſa feriæ quartæ quatuor Temporum occurrentis in die octava Nativitatis B. Mariæ Virginis, dicenda eſt Præfatio communis, non vero de Beata Maria. Sac. Rit. Congreg. 12. Decembr. 1626. ibid.

54. Tempore autem Paſſionis, quando contingat fieri officium de infra octavam, unica pariter cantari debet Miſſa de feria, cum commemoratione diei infra octavam, & Præfatione de octava, ſi habetur propria, ut dictum eſt de Octava Conceptionis. S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen. ibid.

55. In Canone omnino facienda eſt commemoratio de Epiſcopo, etiam ab exemptis. S. R. C. 25. Sept. 1694. in Tornan. 54

56. Non debent Regulares in Canone nominare Superiores ſuos ut Antiſtites. S. R. C. 14. Novemb. 1615. ibid.

57. Nomen Epiſcopi deputati adminiſtratoris Eccleſiæ vacantis non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes. S. R. C. 22. Auguſti 1722. in Sarſinaten. 55

58. An Celſitudinis Regalis Eminentiſſimæ Ludovici Domini Cardinalis Hiſpaniarum Toletanæ Hiſpalenſis Eccleſiæ Adminiſtratoris, ac poſſeſſoris, licet ſacris deſtituti Ordinibus, nomen in Canone Miſſæ, Collecta, & præconio, ſit exptimendum; & reſponſum fuit affirmative. S. R. C. 19. Januarii 1743. in Hiſpalen. 56

59. Cum in Miſſali ultra primam in principio detur & altera Rubrica in ordine, & Canone Miſſæ, & inter has videatur aliqua diſcrepantia, præcipue in inclinationibus, & manuum junctionibus, quæritur, quænam ſequendæ? Reſponſum fuit pari forma ſequendas eſſe tum Rubricas generales, tum particulares Miſſalis Romani, ad Cæremonias inclinationibus, & manuum junctione rite peragendas. Sacra Rituum Congregat. 21. Martii 1744. in Bergomen. 57

60. Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur* debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ, pollice dextero ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſuper, non vero infra manus. S. R. C. 4. Auguſt. 1663. in una Dalmatiarum. 60

61. Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret; nec, tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat; ſiquidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent, partim quod in eis populus ſpiritaliter communicet, partim vero, quod a publico Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrentur. Tridentina Synodus Seſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ. 71

62. Excepto die Nativitatis Dominicæ, niſi neceſſitatis cauſa ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die unam Miſſam ſolummodo celebrare, & ſi bis celebret in eadem die, fit irregularis. S. C. Concilii in Placentina 11. Jan. 1710. 72

63. Cum ſuperioribus diebus conſulta fuiſſet hæc Sacra Rit. Congregatio, an eſſet permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sacram Communionem exhibere fidelibus illam depoſcentibus? Reſpondit non eſſe permittendum, ſed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares aſſerentes hoc licere, ſupplicarunt audiri, & S. R. C. ipſis auditis cum procuratoribus, & advocatis, ad relationem Em. Paleotti, ſtetit in Decretis, & reſpondit iterum prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Eccleſiam, & communionem depoſcentibus. S. R. C. 7. Decembris 1641. & 15. Septemb. 1668. in Januen. ib.

64. Propoſito dubio in S. R. C. an liceat in Miſſis Defunctorum fidelibus ſacram communionem miniſtrare? eadem S. R. C. de anno 1701. reſpondit negative. Card. Fliſcus Epiſcopus Januenſis ejuſdem S. R. C. Secretarius in Directorio ſuæ Diœceſis typis edito 1715. ibid.

65. Non licet Sanctam Euchariſtiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti eam ſumere non poſſint, ſed venerationis gratia ſolent eam deoſculari. Et ſi forte aliquo in loco talis eſt conſuetudo, ea prorſus eſt tollenda, quod Pius V. probavit. S. Cong. Concilii in Regeſtis. 75

66. Euchariſtia SS. ad ægrotum adoranda deferri non debet, ſi eam ob tuſſim, aut alias ſumere non poteſt pro viatico. S. C. R. in Caurien. 15. Decemb. 1632. ibid.

67. Epiſcopi, Parochi, ſeu Confeſſarii inſuper admoneant, nullis tradendas plures Euchariſtiæ formas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas. Sac. Congr. Concilii, Innocentio XI. approbante die 12. Februarii 1679. ibid.

68. In Miſſis quotidianis, quæ pro Defunctis celebrantur, poſſunt quidem dici plures orationes, quam tres, ſed cutandum, ut ſint numero impares, & aliquando pro illa *Deus veniæ largitor* impune ſubrogatur alia, v. g. pro Patre, & Matre, &c. dummodo ultimo loco dicatur illa *Fidelium*. S. R. C. 2. Septem. 1741. in Aquen. 79

69. Non eſt omittenda una ex aſſignatis Orationibus in Miſſa, veluti tertia *A cunctis*, ſi ſecunda eſſet de feſto ſimplici, ut ejus loco dicatur oratio imperata, veluti *Deus refugium*; ſed poſt tertiam orationem *A cunctis* poteſt & imperata dici, cum in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel Votiva non ſint neceſſario dicendæ collectæ impares, puta tres, quinque, vel ſeptem. S. R. C. 2. Decembr. 1684. in una Can. Reg. Lat. ibid.

70. In Miſſa privata de feſto ſemiduplici, ſimplici, ſeu votiva, vel de infra octavam, ſive de feria non privilegiata, poteſt in penultimo loco dici collecta pro particulari Defuncto, puta: *Inclina*, vel *Deus, qui nos Patrem* &c., & ſimilia, ſed ob id non eſt omittenda ulla ex collectis pro tempore aſſignatis, puta *A cunctis*, vel *Eccleſiæ*. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat. 80

71. Durante expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti occaſione quadraginta horarum, regulariter celebrari non poteſt Miſſa privata de Requiem, licet occurrat officium hujuſmodi Miſſas admittens: neque cantari poteſt Miſſa Defunctorum pro adimplenda mente teſtatoris, ſive Anniverſario ſatisfaciendo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat. ibid.

72. Cum contingat ſæpius in Eccleſiis Regularium, vel aliis, præſertim in die obitus, ſeu Anniverſario Defunctorum, Miſſas celebrari a confluentibus Sacerdotibus, ſupplicatur declarari, an Sacerdotes, qui recitant Officium de feſto duplici, confluentes ad Eccleſias ſive Regularium, ſive aliorum, ubi dicitur Officium de ſemiduplici, poſſint ibi dicere Miſſas privatas Defunctorum? Reſponſum fuit negative. S. R. C. 7. Maji 1747. in Varſavien. ibid.

73. Recitantes Officium de Martyre, & celebrantes in Eccleſiis ubi dicitur de Confeſſore, utrum debeant ſe conformare in colore illis Eccleſiis, etiamſi ibi nulla ſit ſolemnitas? Reſponſum fuit affirmative, etiam quoad Miſſam, quæ non poterit celebrari de Confeſſore, ſi color fuerit *Rubeus*. S. R. C. 7. Maji 1746. in Varſavien. ibid.

74. Miſſa de ſemiduplici, vel voto, vel de feria celebrata in Altari privilegiato, in quo eſt expoſitum SS. Euchariſtiæ Sacramentum ſive in Oſtenſorio, ſive in Ciborio, ſuffragatur Defunctis, ac ſi de Requiem diceretur. S. C. de *Indulgent. Sacriſque Religu.* 20 Julii 1751. ibid.

75. Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari niſi cum colore nigro, vel ſaltem violaceo. S. R. C. 21. Junii 1670. in Oritana. 81

76. Propterea Sacra Congregatio Em. Em. ac R. R. D. D. S. R. Ecc. Card. Concilii Trid. interpretum, quæ

auctori-

auctoritate ſibi per Apoſtolicam Sedem ſpecialiter attributa ſedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem ſacroſancti Miſſæ Sacrificii, unde in nos uberrima Divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut ſuſpicio contrahatur, antedictam aſſertionem mature examinavit, eademque prorſus reprobata ſub die 25. Januarii 1659. cenſuit nulli Sacerdoti licitum eſſe præfata ratione, ſive prætextu, aliam eleemoſynam accipere præter illam, quam acceperit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur, ac proinde caſum hunc eſſe comprebenſum in Decretis alias per eamdem Sacram Congreg. editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica Miſſa recipiatur.

Sacræ Congregationis Sententiam *ad SS. DD. Alex. Papam VII.* relatam Sanctitas Sua ſub die 29. ejuſdem menſis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit, ut ipſi Doctrina hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores reſpective inſinuari, doceri, atque in Tractatibus Moralibus per eoſdem imprimendos evulgari, paſtorali vigilantia curent. Publicatum die 27. Octobris 1659. 91

Dubium S. C. Em. Em. ac RR. DD. S. R. E. Card. Con. Trid. Int. propoſitum.

77. An Sacerdos, qui unum ſtipendium accipit pro celebratione Miſſæ, v.g. pro defuncto. & ſic cum obligatione applicandi fructum ſatisſactorium, & aliud ſtipendium pro celebratione Miſſæ, v.g. pro infirmo, & ſic cum obligatione applicandi fructum impetratorium; poſſit unica Miſſa utrique obligatiooi ſatisfacere, applicando pro defuncto ſatisfactorium, & pro infirmo impetratorium? Anve boc in caſu locum habeat Decretum ſecundum Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Miſſarum. Die 13. Decembris 1659. Sacra Congr. EE. ac RR. DD. S. R. Ecc. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum reſpondit, quoad primam partem non poſſe ſatisfacere, quo vero ad ſecundam habere locum. ibid.

78. Ne credat Celebrans ſe dicendo Miſſam unam, poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo utroque promiſit ſpecialiter, & in ſolidum celebrare... Abſit enim, ne a quoquam Catholico credatur tantum intentione prodeſſe Miſſam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forſan dicitur, quantum ſi mille Miſſæ pro eis devotione ſimili canerentur. Licet ipſum Sacrificium, quod eſt Chriſtus, ſit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio ſuæ immenſitatis ſummam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo nunquam oporteret niſi unam miſſam dicere. Operatur enim in hujuſmodi Myſteriis diſtributione certa ſuæ plenitudinis, quam ipſe eiſdem lege infallibili alligavit. Concilium Lambetenſe anno 1282. ibid.

79. In reductione ab Indulto permiſſa comprehendi etiam onera per contractum acceptata S. C. C. die 8. Julii 1734. eamdemque declarationem edidit die 19. Auguſti ejuſdem anni in una Patrum Congreg. Reformatæ Sancti Benedicti, in Theſauro Reſolutionum S. C. Concilii to. 6. 18. Ap. 1733. 92

80. I. An celebratio Miſſæ quotidiæ pro anima quondam Ægydii Urſini de Vivariis intermittenda ſit, quo uſque fructus locorum montium pro hujus celebratione aſſignatorum, per eorum continuum inveſtimentum in alia loca montium, in rotum aſcendant ad annua ſcuta ſexaginta in caſu, &c.

II. An pro Miſſis huc uſque celebratis, annua ſemper eleemoſyna ſcutorum ſexaginta debita fuerit in caſu, &c. & quatenus affirmative.

III. An ex iiſdem fructibus locorum montium ante omnia ſit detrahenda, & perſolvenda tota illa pecuniarum ſumma, quæ pro reintegratione eleemoſynæ Miſſarum celebratarum, ad iſtiuſmodi annuam rationem ſexaginta ſcutorum hactenus deſideratur, in caſu, &c. *Sacra Congregatio Concilii* 21. *Maji* 1718. *reſpondit ad prim.* affirmative, *ad ſecundum, & tertium* dilata.

Die 3. Decemb. 1718. eadem Sacra Congreg. reſpondit: *iterum proponatur;* ita quoque reſpondit die 26. Auguſti 1719. & iterum propoſita die 11. Januarii 1721. non fuit reſoluta; ſicut nec die 6. & 20. Decembris ejuſdem anni. Tandem repoſita pro die 17. Januarii 1722. eadem Sacra Congregatio reſpondit ad mentem, quod committatur negotium Eminentiſſimo Præfecto. ibid.

„ 81. Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cu-
„ ra commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis ſacrifi-
„ cium offerre, ſæpe alias Sacra Congregatio Concilii
„ cenſuit Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium ap-
„ plicare, atque ea cum diſtinctione, ut ſi reditus pingues
„ ſint, ſingulis diebus, ſi vero tenues, ſaltem diebus feſti-
„ vis. Idem nunc cenſet quoad Parochos iſtius Civitatis, &
„ Diœceſis, boc inſuper addens, ut detrectantes E. V.
„ pro ſuo Paſtorali zelo compellere non gravetur. Hanc
„ Sacræ Congregationis ſententiam E. V. ſignifico, eique
„ manus bumillime deoſculor. Romæ, 10. Maji 1681.

Humillimus, & addictiſſimus ſervus. F. Cardin. Columna. Stephanus Archiepiſc. Brancatius Sac. Cong. Secret. 93

82. I. An Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Cappellaniæ, Legati, aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſeipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare, & quatenus affirmative?

II. Quando, & quoties a dicta celebratione vacare poſſint?

III. An diebus licitæ vacationis poſſint Miſſas pro ſe ipſis, vel aliis, præter quam pro Fundatoribus celebrare? & quatenus affirmative.

IV. An pro aliis celebrando poſſint ſtipendium pro hujuſmodi celebratione percipere?

V. An aliis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Miſſam ab aliis celebrare facere, juxta intentionem Fundatorum?

VI. An Sacerdotes ut ſupra obligati celebrare Miſſam quotidie, abſque tamen onere celebrandi per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare?

Sacra Congregatio Concilii die 18. Septembris 1683. ad primum, & ſecundum reſpondit affirmative, concurrente aliqua rationabili cauſa; ad tertium, quartum, & ſextum negative: ad quintum diſtulit reſolutionem lib. 33. fol. 311. 97

83. I. An celebratio Miſſarum relictarum a Joſepho Ruſſo, Arcbidiacono Gaballo, & Joanne Dattilo in Altari Sanctiſſimæ Trinitatis, & B. V., erecto in Ecc. P. P. de Obſervantia S. F. Civitatis Uxenti privative ſpectet ad dictos Patres, vel potius ſit in arbitrio Annæ Mariæ Gaballo alios deputare Sacerdotes? *& quatenus negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam.*

II. An dicti Regulares teneantur patientiam præſtare, ut in eorum Eccleſia Sacerdotes ſæculares Miſſas relictas celebrent? *Et quatenus negative.*

III. An onera earumdem Miſſarum ſint transferenda ad aliam Eccleſiam?

Sacra Congregatio Concilii die 13. Januarii 1748. *reſpondit*: ad primum affirmative ad primam partem, Negative ad ſecundam in actu, de quo agitur: excepto legato Archidiaconi Gaballo; ad ſecundum teneri, quoad legatum Archidiaconi Gaballo, ſolutis utenſilibus, & non attenta reductione; In reliquis proviſum in primo. Ad Tertium negative. ibid.

84. Item I. An Maria Gaballo teneatur celebrare facere Miſſas, de quibus agitur, pro anima Victoriæ de Montibus? *& quatenus affirmative.*

II. An ſit in arbitrio dictæ Annæ Mariæ committere illarum celebrationem Sacerdoti ſæculari ſibi bene viſo in caſu, &c.

Sacra Congregatio Concilii die 13. Januarii *reſpondit* ad primum affirmative, ad ſecundum negative. ibid.

85. Cæſenaten. Onerum Miſſarum, in qua ad ſequentia dubia.

I. An celebratio Miſſæ injunctæ ex præcepto Joſeph Verzalia Teſtatoris in die ſui Anniverſarii fieri debeat dumtaxat in aliquo Altari privilegiato exiſtente in Eccleſia Conventus Ordinis Servorum B. M. Civitatis Cæſenæ, ſeu potius in ſingulis Altaribus Privilegiatis omnium aliarum Eccleſiarum dictæ Civitatis? *Et quatenus affirmative, quoad ſecundam partem.*

II. An dictarum Miſſarum numero, qui celebrari deberet in omnibus Altaribus Privilegiatis dictæ Civitatis, ſatisfieri valeat in ſolis geminis Altaribus Eccleſiæ dicti Conventus?

III. An celebratio aliarum duarum Miſſarum ſimiliter ordinata ab eodem Teſtatore in qualibet die ſolemnitatum Feſtivitatis B. M. V. ac ipſius Sanctiſſimi Filii Jeſu, fieri debeat dumtaxat in duobus feſtis ſolemnibus B. V. Septem Dolorum, nempe in 3. Dominica Septembris, & feria IV. poſt Dominicam Paſſionis, ſeu potius in omnibus ſolemnitatibus dictæ Ss. Virginis, & Domini Noſtri Jeſu infra annum occurrentibus?

IV. An omnium dictarum Miſſarum onus adimpleri debeat per ſolum decennium, ſive potius in perpetuum in caſu, &c.

Sacra Congregatio Concilii die 4. Junii 1738. *reſpondit*, ad primum negative, quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam; ad ſecundum negative; ad tertium & quartum negative, quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam, & amplius. ibid.

86. Papien. Oneris Miſſarum in qua ad ſequentia dubia.

I. An Miſſa quotidiana fundata a Balthaſare de Magiſtris in Altari SS. Trium Regum, erecto in Eccleſia Sanctæ Crucis Patrum Reformatorum Sancti Franciſci, privative celebranda ſit a dictis Patribus, ſive potius celebrari poſſit a Cappellano, ab hæredibus deputato? *& quatenus negative ad primam, & affirmative ad ſecundam partem.*

II. An dicti Patres teneantur præſtare patientiam pro celebratione dictæ Miſſæ, ſoluta eiſdem ſubventione pro utenſilibus, ſive potius ſit locus tranſlationi d. Miſſæ ad aliam Eccleſiam arbitrio hæredis in caſu, &c.

Sacra Congregatio Concilii die 12. Decembr. 1733. *reſpondit*, ad primum negative ad primam partem, & affirmative ad ſecundam. Ad ſecundum, negative ad primam partem, quo vero ad ſecundam, affirmative ad aliam Eccleſiam deſignandam ab Epiſcopo. ibid.

CAPUT PRIMUM.

De Sacroſancto Miſſæ Sacrificio.

I. CUM Miſſa verum ſit, & unicum novæ Legis ſacrificium, ſtricte & rigoroſe ſumptum, non erit abs re hic ſacrificii definitionem ad faciliorem eorum, quæ pertractanda ſunt, intelligentiam accurate expendere, quæ ſic communiter a Doctoribus traditur: *Sacrificium eſt oblatio externa rei ſenſibilis legitime inſtituta, & a miniſtro legitimo ſoli Deo facta per deſtructionem, vel notabilem ipſius rei oblatæ immutationem in recognitionem noſtræ totalis ad ipſum ſubjectionis, ſupremique ipſius in nos, & res omnes dominii*. Ex eo quod ſacrificium conſiſtat in Dei cultu exteriori ſupremi ejus Dominii proteſtativo etiam coram hominibus, qui non niſi ſenſibilibus rebus communicant inter ſe; ideo dicitur *oblatio rei ſenſibilis*, cui additur *legitime inſtituta*, ratione publicæ auctoritatis, quæ indiſpenſabiliter intervenire debet, ut talis oblatio fiat nomine totius communitatis, & ſit publice, hoc eſt ex communi & generali conſenſione proteſtativa ſupremi Dei Dominii. Hinc defectu hujus circumſtantiæ, martyrium eſto ſit oblatio ſui ipſius Deo facta proteſtativa &c., quia tamen non eſt publica auctoritate inſtitutum; ſtricte & proprie ſacrificium dici non poteſt. Eadem prorſus ratione ſubditur *a Miniſtro legitimo*; ut enim exhibeatur nomine totius communitatis, Miniſter debet eſſe ad hoc ſpecialiter, & legitime deputatus; quod non ſolum obſervatur in lege evangelica, in qua ad id ſunt ſpecialiter deputati Miniſtri legitimi, nempe Sacerdotes, ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 1. & Can. 1., ſed etiam in lege veteri non niſi a Miniſtris ſpecialiter, & legitime deputatis, Sacrificia offerebantur; ut videre eſt numer. 3. itaut divinitus punirentur, qui ſine tali deputatione ſacrificare auſi fuerint, ut conſtat de Saule primo Reg. 13., aliiſque. *Soli Deo facta*. De eſſentia enim Sacrificii proprie ſumpti eſt cultus Latriæ: Unde eſto Miſſæ celebrentur in honorem B. Virginis, & Sanctorum, nunquam illis ſacrificare dicitur, ut docet Trid. Conc. ſeſſ. 22. c. 3. his verbis: *Quamvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit, non tamen illis Sacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit*. Subditur: *per deſtructionem, vel notabilem ipſius rei oblatæ immutationem*: hoc ad rationem ſpectat Sacrificii proprie ſumpti, quod res, quæ offertur, ad priores uſus omnino reddatur inutilis; & conſequenter aut totaliter deſtruatur phyſice, aut ſaltem notabiliter moraliter immutetur, tum ut oſtendatur taliter in Dei obſequium, & cultum fuiſſe oblatum, & nulla ſibi prorſus facta ad functiones naturales reſervatione Sacrificans hilariter eam obtulerit; tum etiam, ut ſic conteſtetur totalis noſtra ad Deum ſubjectio, & ſuprema ipſius ſuper nos poteſtas, plenumque Dominium: unde dicitur ultimo *in recognitionem noſtræ totalis ad ipſum ſubjectionis, ſupremique ipſius in nos, & res omnes Dominii*. Sacrificii variæ enumerantur a Doctoribus diviſiones, tum ratione materiæ, tum ratione formæ, tum ratione finis. Ratione materiæ dividitur *in Victimam, Immolationem, & Libamen*. *Victima* eſt oblatio illa, qua in lege veteri Deo offerebantur animalia, ſive quadrupedia, ſive volatilia. *Immolatio* eſt oblatio illa, qua Deo offerebantur res inanimes ſolidæ, ut fruges terræ, panes, thura, & hujuſmodi. *Libamen* dicitur Sacrificium, quo Deo offerebantur res inanimes liquidæ, ut vinum, oleum, Sanguis, & hujuſmodi. Ratione formæ multiplicatur in *Holocauſtum*, *Hoſtiam pacificam*, & *Hoſtiam pro peccato*. *Holocauſtum* dicebatur Sacrificium, in quo res oblata tota per combuſtionem in Dei honorem, & gloriam conſumebatur, ac in fumum reſoluta aſcendebat ad Deum. *Hoſtia pacifica* dicebatur Sacrificium, in quo res oblata partim comburebatur, ut ſupra, partim reſervabatur pro Sacerdotibus, & partim pro ipſis offerentibus. *Hoſtia pro peccato* dicebatur Sacrificium illud, in quo res oblata partim comburebatur, ut ſupra, partim vero reſervabatur pro Sacerdotibus tantum, quia ea veſcebantur in atrio templi. Tandem ratione finis Sacrificium dividitur in *Latreuticum*, *Impetratorium*, & *Satisfactorium*. Sacrificium *Latreuticum* eſt illud, quod fit totum in Dei cultum, & honorem; & ſi exhibeatur etiam in gratiarum actionem pro beneficiis a Deo ipſo acceptis, dicitur etiam *Euchariſticum*; Si pro beneficiis obtinendis dicitur *Impetratorium*; Si tandem ſuperadatur finis Deo ſatisfaciendi pro peccatis commiſſis, dicitur *Satisfactorium*. Hinc cum omnes hi fines modo coadunentur in uno tremendo, & incruento Miſſæ Sacrificio, jure merito dicitur Lautreuticum, Euchariſticum, Impetratorium, & Satisfactorium. Holocauſtum, Hoſtia pacifica, & Hoſtia pro peccato denominatur etiam, quia in Miſſæ Sacrificio omnes modi ſacrificandi verificantur aut realiter, aut repræſentative. Tandem dicitur etiam Victima, Immolatio, & Libamen, quia in ipſo omnia adimplentur quæ ad victimam, immolationem, atque Libamen ſpectant, juxta illud, quod S. Leo ſcripſit, Serm. 8. de Paſſione: *Carnalium Sacrificiorum varietate ceſſante omnes differentias Hoſtiarum una corporis, & Sanguinis implet oblatio*. Quod etiam Conc. Trid. docet ſeſſ. 22. c. 1. ſic: *Hæc denique illa munda oblatio eſt quæ per varias ſacrificiorum naturæ, & legis tempore ſimilitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia per illa ſignificata, veluti illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur*.

II. In hoc Sacrificio incruento repræſentatur Sacrificium illud cruentum, quo Chriſtus in ara Crucis pro peccatis noſtris ſeipſum Deo obtulit cum reali Sanguinis effuſione morte violenta, & mactatione, cujus principalis offerens Chriſtus eſt, eſto illud Sacerdotum offerat miniſterio, ut habetur ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. c. 2. ubi ſic: *Una eſt eademque Hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum Miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa*: Hinc Sacerdos in perſona Chriſti conſecrat dicens: *Hoc eſt Corpus meum; Hic eſt Sanguis meus &c.* Offerens vero minus principalis eſt Sacerdos, tamquam ipſius Chriſti Vicarius, ac immediatus miniſter; Per ordinationem enim accipit Sacerdos poteſtatem a Chriſto, ut in ejus perſona hoc offerat Sacrificium, in quo Hoſtia, ſeu res principalis oblata, Corpus ipſius Chriſti eſt, ac Sanguis, imo totus Chriſtus ex vi verborum conſecrationis ſub ſpeciebus panis, & vini conſtitutus, ut expreſſe habetur *ex Conc. Trid. ſeſſ.* 22. c. 1., ubi expreſſe aſſerit; *quod Chriſtus Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum Symbolis Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituit, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque ſucceſſoribus in Sacerdotio ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit*: Et ibid. Canon. 2. expreſſe definitur: *Si quis dixerit illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum; anathema ſit*. Hoſtia vero, ſeu res, quæ offertur minus principalis in Miſſæ ſacrificio, eſt ſubſtantia panis, & vini, quæ deſtruitur, in teſtimonium divinæ excellentiæ, ut ſub eorum ſpeciebus Chriſti Corpus, & Sanguis ponatur. Hinc Eccleſia, ut denotet quod panis, & vinum aliqualiter etiam offeruntur, pertinentque ad rem, quæ ſacrificatur, antequam fiat conſecratio, ordinat, quod offeratur panis his verbis: *Suſcipe, Sancte Pater, hanc immaculatam hoſtiam*; deinde vinum ſic: *Offerimus tibi, Domine: Calicem ſalutaris*; utrumque cum elevatione &c., quorum conſecratio ſcilicet panis, & vini in hoc Sacrificio eſt de neceſſitate divini præcepti; quia Chriſtus de facto utramque ſpeciem conſecravit inſtituendo hoc Sacramentum: ac expreſſe præcepit Diſcipulis ſuis, eorumque ſucceſſoribus, ut ſic illud peragerent, dicens;

dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* Satis etiam hoc innuit Tridentinum Concilium loco ſupra citato, cum dicit; *Quod Deus, & Dominus noſter, & ſi ſemel ſeipſum in ara Crucis morte intercedente Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat ...... Sacerdotem ſecundum Ordinem Melchiſedech ſe in æternum declarans Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc novi teſtamenti Sacerdotes conſtituit, ut ſumerent, tradidit &c.* Ex quibus numquam licitam eſſe in Miſſæ Sacrificio unius tantum ſpeciei conſecrationem, ver. gr. panis, & non vini, etiam urgente neceſſitate communicandi in mortis periculo quovis modo conſtitutum; imo ſecundum veriorem Theologorum Doctorum Hominum ſententiam, etiam ſummo Pontifici denegatur facultas diſpenſandi, ut una tantum in Miſſæ Sacrificio ſpecies conſecretur. Ita *Lug. Tom. 5. diſp. 19. ſec. 8. n.* 105. cum Suarez, Vaſqueſio, aliiſque recentioribus Theologis, qui falſum, ac fabuloſum exiſtimant, quod ſcripſit Raphael Volaterranus, *lib. 7. Geographiæ cap. 4.* Innocentium ſcilicet VIII. Norvegios diſpenſaſſe, ut in una tantum ſpecie panis conſecrarent; eo qua vinum in ea regione conſervari non poſſit, & ſtatim aceſcat, quod experientia falſum eſſe demonſtrat, ibi enim vina generoſiſſima conſervantur. Dicendum itaque quod Papa ad ſummum in aliquo urgentiſſimo caſu poteſt rationabiliter interpretari præceptum conſecrandi ſub utraque ſpecie; & conſequenter declarare, quod in talibus circumſtantiis non obliget; quod lato modo diſpenſare dicitur: itaque S. Antoninus, Gabriel, Azorius, aliique, eo maxime quia conſecratio utriuſque ſpeciei etſi ſit de jure divino, adhuc tamen non eſt de eſſentia Sacrificii Miſſæ præciſe, ut eſt Sacrificium, ſeu prout eſt Sacramentum: etenim formæ conſecrationis panis, & vini non ſunt adinvicem neceſſario connexæ, ita ut una non poſſit ſine alia ſuum effectum producere; ideoque quomodocumque hoc eſt ſive per oblivionem, ſive per ignorantiam, ſeu malitiam ſpecies conſecretur, valide conſecratur; & verum efficitur Sacramentum eſſentialiter in rationem Sacramenti: etſo non habeatur integritas in ratione convivii ſpiritualis, ſub ſpeciebus enim ſolius panis conſecrati vere Chriſtus continetur, & exhibetur adſtantibus adorandus, nondum facta calicis conſecratione, & quod etiam majus eſt, ſæculares, imo & Clerici extra Miſſæ Sacrificium ſub una tantum ſpecie panis conſecrati communicantur; quod neutiquam fieri poſſet, ſi per unius tantum ſpeciei conſecrationem verum non conficeretur Sacramentum integrum in ratione Sacramenti.

III. Generaliter loquendo apud omnes Doctores ſacramenta diſtinguuntur a Sacrificiis ratione materiæ, & ratione finis: ratione materiæ, quia materia Sacrificii conſiſtit in rebus tantum; Materia autem Sacramentorum in rebus, & verbis ſimul: ratione finis, quia finis Sacramentorum eſt juſtificatio, & gratiæ augumentum; finis vero Sacrificiorum eſt cultus Dei in recognitionem ejus ſupremi Dominii: Unde Sacrificia inſtitui poſſunt, etiam publica Eccleſiæ humana auctoritate, Sacramenta autem ſola divina auctoritate; Ex quibus conſtat, quomodo Euchariſtiæ Sacramentum a Sacrificio Miſſæ differat, hoc enim conſiſtit in actione tranſeunte ſacrificativa conſecrationis, & neceſſario exigit utriuſque ſpeciei conſecrationem; Sacramentum autem Euchariſtiæ tamquam Sacrificii effectus permanet in facto eſſe, & in una tantum ſalvatur ſpecie. Inſuper Miſſæ Sacrificium principaliter ordinatur ad exhibendum debitum Deo cultum in conteſtationem ſupremi ejus Dominii: Sacramentum vero Euchariſtiæ ordinatur ad hominem ſpiritualiter nutriendum; hinc ratione finis perfectius eſt Sacrificium, quam Sacramentum; nobilior eſt enim finis proximus Sacrificii, ſcilicet Dei cultus, quam finis proximus Sacramenti, ſcilicet ſatisfactio, ſeu ſpiritualis hominis nutritio.

IV. Differt Sacrificium Miſſæ a Sacrificio Crucis tantum modo offerendi; in Cruce enim Chriſtus ſe obtulit Deo Patri cum reali ſanguinis effuſione, ac violenta morte, ſeu cruenter; in Miſſa vero incruenter, & myſtice, ſeu repræſentative tantum, & abſque reali Sanguinis effuſione. Differt etiam Sacrificium Miſſæ a Sacrificio ultimæ Cœnæ in hoc quod in Sacrificio Miſſæ offertur Chriſtus immortalis, & impaſſibilis; & in ſacrificio ultimæ cœnæ Chriſtus ipſe mortalis adhuc atque paſſibilis ſeipſum Deo Patri obtulit. Inter varias actiones, quæ in Miſſæ Sacrificio peraguntur, ſola conſecratio cenſetur præcipua eſſentialis pars, imo tota eſſentia hujus Sacrificii juxta communiorem Doctorum, Sanctorumque Patrum ſententiam, ut videre eſt apud Divum Chryſoſtomum, *Homilia de proditione Judæ*; ub ſic: *Verba Domini: Hoc eſt corpus meum, uſque in finem Mundi præſtare Sacrificio firmitatem*: apud D. Thomam *q. 82. art. 4. ad 1.*, ubi expreſſe ſic habet: *Conſecratio Chriſmatis, vel cujuſcumque alterius materiæ non eſt Sacrificium, ſicut conſecratio Euchariſtiæ*: & ibidem art. 10. ad. 1. *Hoc Sacramentum perficitur in conſecratione Euchariſtiæ, in qua offertur Sacrificium.* Tandem apud S. Ambroſium *lib. 4. de Sacram. cap.* 4. ubi ait: *Sermo Chriſti hoc conficit Sacramentum*; ex quibus ſic ratiocinatur. Sacerdos ex perſona Chriſti, qui principalis eſt offerens, hoc perficit Sacramentum; cum autem ſola conſecratio proferatur a Sacerdote in Chriſti perſona, dicens: *Hoc eſt Corpus meum. Hic eſt Sanguis meus*; ac in ſola conſecratione efficiatur illa panis, ac vini immutatio in Dei cultum, & ſubſtitutio corporis velut mortui, & ſanguinis velut effuſi Chriſti; qua incruente repræſentatur cruentum Crucis Sacrificium: abſolute dicendum eſt, quod in ſola conſecratione tota Sacrificii Miſſæ eſſentia conſiſtat, & reliquæ actiones ad ejus tantum pertineant integritatem.

CAPUT II.

De Rubricis.

I. ANtequam ad Miſſæ Ritualia procedamus, aliqua nobis occurrunt dicenda de Rubricis in genere, quæ nihil aliud ſunt, quam quædam regulæ indicantes ritus ſervandos in rebus ſacris peragendis, quarum aliquæ ſunt præceptivæ, hoc eſt obligantes in conſcientia, & ſub peccato, ad ſervandos ritus ab eis præſcriptos; Aliæ ſunt directivæ, hoc eſt proponentes per modum conſilii quid agendum. Præceptivæ ſub gravi obligant quotieſcumque id, quod præcipiunt, ſit alias de jure, vel ex legitima inveterata conſuetudine graviter jubeatur, aut expreſſe ſub mortali præcipiatur; quare niſi parvitas materiæ, inadvertentia, aut indeliberatio excuſet, earum tranſgreſſio ſit culpa gravis, unde notabilis, v. g., & voluntaria gravis mutatio, additio, aut detractio in Miſſæ celebratione, divini officii recitatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, realiter eſt peccaminoſa juxta duplicem S. Pii V. conſtitutionem, quarum prima incipit: *Quo primum*, exarata in principio Miſſalis; ſecunda vero inchoatur: *Quod a nobis*, pro reformatione Breviarii edita, ac in in ejus principio expoſita, quibus ut eas legentibus patebit, omnis notabilis voluntaria gravis mutatio, additio, aut detractio circa Miſſæ celebrationem, ac divini Officii recitationem ſub gravi interdicitur. Verum tamen eſt, quod tranſgreſſio harum conſtitutionum ex ſuo genere mortalis poteſt evadere levis ratione indeliberationis ſeu inadvertentiæ non plenæ, & ſi nulla omnino interveniat advertentia, ſeu deliberatio, ſive actualis, ſive in cauſa; poteſt etiam eſſe omnimode ſine culpa.

II. Directivæ Rubricæ per ſe loquendo non obligant; unde per ſe loquendo nullum committitur peccatum ſive grave, ſive leve in earum tranſgreſſione; ita Tamb. lib. 1. c. 7. §. 2. n. 5. aliique paſſim; conſilium enim ad culpam per ſe loquendo non obligat, ſicut præceptum, ideoque cum rubricæ directivæ non ad præceptum, ſed mere ad conſilium ſpectent, earum tranſgreſſio per ſe loquendo peccaminoſa non eſt; etſo per accidens ratione ſcilicet motivi, ſeu finis poſſit eſſe culpabilis. V. G. ſi motivum inducens ad earum tranſgreſſionem ſit pravum; ſicuti eſſet negligentia, torpor animi, ac nimia propenſio ad alias vanas occupationes, & ſimilia. Quotieſcumque enim omittantur ſine rationabili cauſa, adhuc & ſi tantum ſint directivæ, & ad conſilium pertinentes non ad præceptum, peccatur ſaltem venialiter.

III. Loquendo de Rubricis ad Miſſæ celebrationem pertinentibus, grave committit peccatum omittens quemcumque ritum, vel partem Miſſæ eſſentialem, aut etiam accidentalem valde notabilem: ita communiter Doctores, qui ad praxim deſcendentes aſſerunt peccare mortaliter omittentes oblationem panis, aut vini, conſecrationem in utraque ſpecie, Hoſtiæ elevationem, aut Calicis, Particulæ mixtionem cum ſanguine, aut aquæ cum vino, integram Epiſtolam, totum Evangelium, totam Præfationem, totum Canonem, & integram orationem *Communicantes, vel Hanc igitur* integram poſt Communionem, & hujuſmodi: Item omittens, ſive in celebratione Miſſæ, ſive etiam in recitatione Officii, tot modicos verſiculos, ſeu minimas partes, quæ ſimul conſtituere poſſint materiam notabilem; V. G. Si adæquare poſſint quantitatem integræ Epiſtolæ, integri Evangelii, & hujuſmodi peccant graviter: de omiſſionibus intra Canonem ſi ſermo ſit, aliqui exiſtimant quamcumque etiam minimam ſolius verbi tranſgreſſionem eſſe materiam notabilem, ſufficientem ad gravem culpam; ita Nugnus *in part. 3. q. 83. art. 1. dub.* 2. aliique tacito nomine a P. Suarez citati *Tom. 3. de Sacramentis diſp.* 83. *ſect.* 3. dicentes huic ſententiæ favere etiam quandam S. R. Congregationis 12. *Novembris* 1615. declarationem, qua decrevit Regulares graviter peccare omittendo in Canone nomen Epiſcopi, & proferendo ibi nomen ſui ordinis Generalis. Hanc tamen declarationem intelligendam eſſe ſolum in caſu, quo omittatur Epiſcopi nomen ex contemptu, & Generalis nomen ſubſtituatur animo inducendi novum ritum, docent paſſim Doctores. Hinc ſi quis Regularis bona fide omiſſo Epiſcopi nomine, nomen proferret ſui Generalis, abſque contemptu, ac animo inducendi novum ritum, ad ſummum peccaret venialiter: ſic Tamb. Opuſc. *de ſacrificio lib. 2. cap.* 1. §. 3. *n.* 7. aliique plures, dubitantes inſuper an revera Sacra Congregatio id declaraverit: Unde concludendum videtur cum probabiliori ſententia, dummodo non deſtruatur ſenſus, aut non minuatur notabiliter ſignificatio, ſeu repræſentatio Miniſterii; quod omiſſio quatuor, aut quinque verborum, non excedat venialem culpam; quod ſi fiat advertenter, & cum deliberatione plena, aut plura quam quinque adhuc advertenter omittantur verba, quæ ſenſum deſtruant, vel notabiliter ſignificationem Miniſterii, ſeu repræſentationem minuant, quodlibet voluntarie, ac cum plena advertentia omiſſum in Canone verbum grave cenſetur peccatum; hoc enim omiſſioni totius integræ orationis æquivalet.

IV. Secluſo contemptu, ac animo novum inducendi ritum, in quo caſu ſive intra, ſive extra Canonem ſemper committitur grave peccatum; omittere ſpeciale *Communicantes* vel *Hanc igitur*, quæ ſolemnioribus certis diebus adnotantur legen-

Digitized by Google

legenda, ſi non omittantur communia, non erit niſi veniale peccatum; & ſic dicendum de omiſſione propriæ Præfationis dummodo ordinaria legatur; de omiſſione ſpecialis ultimi Evangelii, dummodo Evangelium legatur S. Joannis. Item veniale tantum erit omiſſio partis non notabilis, ut eſſet Pſalmi *Judica me Deus*, in principio Miſſæ, collectæ, ſeu alicujus commemorationis; *Gloria in excelſis*; *Credo*, & ſequentiæ, V. G. *dies iræ* in Miſſa defunctorum; *Lauda Sion Salvatorem* in Miſſa Corporis Chriſti &c. Item veniale tantum erit omiſſio alicujus Prophetiæ, ſeu Epiſtolæ, in Feriis quatuor temporum, cum plures legendæ occurrunt; ſunt enim partes Miſſæ valde extraordinariæ, & accidentales: Item omiſſio orationum, quæ dici ſolent dum ſacræ induuntur veſtes non excludit veniale peccatum; & hoc ex communi ſententia doctorum contra Navarrum, aliosque dicentes, eſſe mortale: Pariter omiſſio precum, quæ legi ſolent ante Miſſam, & in Miſſali nuncupantur *præparatoriæ*, non eſt peccaminoſa, ſi aliunde Sacerdos ſupponatur ſufficienter diſpoſitus, ſeu præparatus; nam de his recitandis precibus nullum extat præceptum, & a Rubrica relinquuntur arbitrio Sacerdotum cum dicit, *pro opportunitate*, & ſic dicendum de omiſſione Hymni *Benedicite*, & Pſalmi *laudate*, aliorumque precum, quæ dici ſolent pro gratiarum actione poſt Miſſam; Ita Bonamicus *de Miſſa lib. 2. cap. 24.* aliique paſſim; ſuppoſito tamen, quod preces alias conſimiles ſubſtituat ſi non vocales, ſaltem mentales ad Deo gratias agendas; totalis enim gratiarum actionis omiſſio a peccato utique excuſari nequit.

V. Omiſſio lotionis manuum ante Miſſæ celebrationem non excedit venialem culpam, ſi manus notabiliter immundæ non ſint, ac ſordidæ; in quo caſu a culpa gravi excuſari non poſſet, quia cederet in magnam Sacramenti irreverentiam, quæ juxta Trident. Synodum in Miſſæ Sacrificio *ab impietate non ſejuncta eſſe poteſt*, ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ. Poſt Miſſam autem manuum lotionem omittere ne quidem veniale peccatum eſſe docet Quarti *in rubrica Miſſalis part. 2. tit. 12. dub. 14.* Veniale pariter eſt aliquas benedictiones, cruces, deoſculationes Altaris, genuflexiones, inclinationes, manuum, & oculorum elevationes, & hujuſmodi omittere, cum non ſint graves ritus; dummodo tamen horum omiſſiones ita non multiplicentur, ut conſtituant quantitatem notabilem cujus omiſſio ſine gravi eſſe non poteſt; ita Quarti *loc. cit. quæſt. procem. ſect. 3. punct. 6. verſ. quoad reliquas cæremonias*, aliique. Item ſeclusio contemptu, ac animo novum inducendi ritum, ſolum culpa venialis eſt, omittere primam calicis ablutionem, cum vino faciendam, ipſamque facere cum ſola aqua; non videtur enim materia tam gravis, ſicuti ſi abſolute purificatio omitteretur; quod ſi celebrans abſtemius eſſet, nullum prorſus peccatum committeret: Sic Doctores citati, aliique communiter, addentes, quod pariformiter neque veniale peccatum committeret, qui ſola aqua, aut vino in ſecunda purificatione faceret digitorum ablutionem, cum Rubrica circa purificationem, & digitorum ablutionem vino, & aqua faciendam non videatur præceptiva; eſto enim purificatio, & ablutio præcipiatur, non tamen illius præcipitur modus, & hæc ſufficiant de omiſſionibus &c. unde ſupereſt ſolum aliquod in tranſitu de additionibus etiam tractare.

VI. Quælibet additio circa formam ſacrificii Miſſæ, ſive deſtruat, ſive ſervet ſenſum verborum conſecrationis, a gravi culpa nunquam immunis cenſetur, quia in re tam gravi, ac ſacroſancta, qualis eſt conſecratio, non datur materiæ parvitas. Si additio deſtruit ſenſum verborum conſecrationis, non conficitur Sacramentum; unde ſi dicatur in Hoſtiæ conſecratione ver. gr. *Hoc eſt corpus meum phantaſticum*, *aut aereum*, invalida fit prorſus conſecratio, eo quod falſum aſſerit, ac ſenſum non ſervat; ſi autem addatur aliquod, quod non ſit ſenſus verborum conſecrationis deſtructivum, ver. grat. *Hoc eſt corpus meum formatum de Virgine*, Sacramentum quidem conficitur; ſed celebrans grave committit ſacrilegium, etiamſi non habeat intentionem novum inducendi ritum; quia in re tam ſacroſancta magni ponderis, ac excellentiæ ſummæ temeritatis eſt etiam aliquid minimum addere: ſic Doctores communiter. Quælibet alia additio etiam extra conſecrationis formam, ſi notabilis ſit quantitatis, & circa eaquæ clara, & intelligibili voce recitantur, gravis culpæ reitatem inducit; non ſic ſi modicæ ſit quantitatis, ac ea quæ adduntur verba, aut geſta ſecundum ſe pia ſint, honeſta, & ſalutaria, ut ſi in Hoſtiæ elevatione celebrans dicat, *Adoramus Chriſte Jeſu*, & in Calicis depoſitione pedem hujus deoſculetur, ſeclusio animo novum inducendi ritum, major, inquam, Doctorum pars has, & ſimiles pias additiones ab omni prorſus peccato excuſant; pro una tamen tantum, vel alia vice; alias facillime novus ritus induceretur; quod ſub gravi vetitum diximus a S. Pio V. in cit. Conſtitut. quæ incipit, *Quo primum*, & a Conc. Trid. *cit. Seſſ. 22. in Decreto de obſervandis*, *& evitandis in celeb. Miſſæ*. Inſuper prædictæ piæ additiones non excuſantur a peccato, ſi alta voce proferantur; quia oriretur ſcandalum ratione Rubricarum, Regularumque Eccleſiaſticarum manifeſtæ violationis ac publicæ deformitatis.

VII. Peccatum veniale committunt addentes in Miſſæ celebratione unam collectam, ſeu orationem ultra præſcriptas, juxta Gobat *Tom. 1. tract. 3. n. 748.* ſi id faciant ſine peculiari cauſa; contra Paſqualig. *quæſt. 215.*, aſſerentem nullum eſſe peccatum in prædictis additionibus. Addentes, *Gloria in excelſis Deo*, aut *Credo* cum præſcribitur a Rubricis omittendum, tantum venialiter peccant, ſecluſa tamen magna deformitate, & ſcandalo, quod occurreret ſi v. g. diceretur *Gloria in excelſis in Miſſa de Requiem*. La Croix *lib. 6. part. 2. n. 429.* Averla *quæſt. 11. ſect. 12. §. Sexto*, aliique. Cum *Gloria in excelſis* cantatur, aut *Credo* ſub longo cantu; ſubmiſſa voce recitare aliquam piam orationem, aut etiam parvas Horas memoriter, nullum prorſus eſſe peccatum docent Gobat *loc. cit. num. 753.* la Croix *loc. cit. num. 430.* Cajetanus *in Summa verb. In feſto prohibita n. 6.* aliique contra Tamburin. volentem cum aliquibus aliis ſaltem eſſe veniale peccatum.

VIII. Poſtremo ritum Miſſæ per Rubricas præfixum mutare abſque ulla rationabili cauſa, & ex mera propria voluntate, v. g. intra octavas privilegiatas, aut in duplici feſto miſſam votivam, aut mortuorum celebrare, peccatum eſt; leve autem ſi abſque contemptu, & ſcandalo; ſic ſentiunt doctores communiter, neque enim locorum Ordinariis, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus facultas indita eſt propria voluntate quovis prætextu ritum mutandi, qui in Kelendario Romano, ac in Rubricis, in altiorem ritum, ex Decreto S. Rit. Congregationis. *Locorum Ordinarii tam ſæculares, quam Regulares nequeunt propria auctoritate, quovis prætextu, mutare Ritum, qui habetur in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii, in altiorem ritum, atque extendere conceſſa officia de loco ad locum: ſic expreſſe ſtatuit S. R. C. approbante Urbano VIII.* qui inſuper tale Decretum cum aliis juſſit apponi in novis Breviariis. Tandem propria auctoritate preces præſcriptas in alias mutare, ut eſſet v. g. unam Epiſtolam in aliam, unum Evangelium in aliud, cum magna deformitate, & ſcandalo eſt peccatum grave, aliter peccatum veniale; & ſic dicendum de aliis mutationibus. Sic Doctores paſſim. Cum autem omnis omiſſio, additio, ac mutatio in miſſæ celebratione, celebrantis indicet irreverentiam, quæ in tam tremendo ſacrificio diligenter, accurateque ſemper cavenda eſt; ideo Sacerdos omnes ſacras cæremonias in Rubricis perſcriptas pie, ac ſedulo diligenterque obſervare debet, ne poſitus inter homines, deumque mediator ad ejus iracundiam ſedandam, negligenter ſuo munere fungens, ipſum potius magis ad iracundiam provocet.

CAPUT III.

De Miſſa ut eſt Sacrificium in ſpecie.

I. MIſſæ nomen nonnulli derivatum fuiſſe autumant a quodam Ebraico vocabulo exprimente oblationem illam, quæ Miſſach nuncupatur, cujus mentio fit Deuteronomii c. 16. quam in gratiarum actionem pro terræ fructibus ſufficientibus ad familias alendas, acceptis ſingulis annis Hebræi Deo faciebant, eamque comedentes in ipſo Templo, memoriam recolebant ſervitutis, qua preſſi, & libertatis, in quam poſtea fuerant vindicati, ut videre eſt apud Baronium Anno Chriſti 34. n. 59. &c. Alii majorem Eruditorum partem ſequentes opinantur hoc Miſſæ nomen a latino ſermone ductum fuiſſe, nec aliud ſignificare, niſi miſſionem, ſeu abeundi veniam inchoato ſacrificio peracto, eo fere modo, quo Cicero Philippica 5. cap. ult. ajebat: *Miſſas fieri Legiones bello confecto*. Aliqui alii etiam allegorice procedendo docent, Miſſæ nomen e latino vocabulo quidem derivatum; ſed quatenus ſuo munere fungens Sacerdos, mediatoris partes exercet inter Deum, & hominem, hujus preces ad Deum ipſum mittendo; *unde* cum dicit: *Ite Miſſa eſt*, idem ſonat, ac ſi diceret: Ite; deprecatio enim veſtra jam jam ad Deum miſſa eſt. Sic Divus Gregorius *Dialogorum* c. 58. & Divus Thomas *in 3. part. quæſt. 83. art. 4.* Quidquid tamen ſit de Miſſæ nominis etymologia, an ponderanda ſit realiter, an allegorice, dubio procul hoc verum eſt, quod Miſſæ nomine nihil aliud eſt intelligendum, quam lectionum ordo, precum, omniumque ſacrarum cæremoniarum Eccleſiaſticarum, quæ in offerendo Corporis, & Sanguinis Domini Noſtri Jeſu Chriſti inchoato ſacrificio adhiberi præcipimur. Priſcis Eccleſiæ temporibus hic ordo longior valde erat, quam præſens, qui a nobis modo in Miſſæ celebratione ſervandus præcipitur. Tunc enim, ut notat Martene de antiquis Eccleſiæ Ritibus Tom. I. c. III. de Euchariſtia, ut eſt ſacrificium in genere art. I. apud Juſtinum Martyrem apologia 2. ad Antoninum Pium.

II. Quinque erant præcipuæ liturgiæ partes, quarum prima in precibus pro Eccleſiæ conſervatione, infideliumque converſione conſiſtebat; ſecunda in pacis oſculo; tertia in oblatione panis, & vini aqua mixti; quarta in eorumdem conſecratione; quinta in Euchariſtiæ communione, ſeu diſtributione, quibus explendis partibus non parvum temporis ſpatium expendebatur; his tamen non obſtantibus mirum erat videre fideles erga hoc ſacroſanctum ſacrificium devotione ferventes Liturgiæ ſedulo intervenire. Non ſic temporibus Magni Baſilii, nam ſenſim tepeſcente fervore ne longitudine pertæſi huic intereſſe negligerent, breviorem recitandam dedit, quam deinde Joannes Chryſoſtomus expeditiorem adhuc recitandam eſſe, ne populus in otium, ac libertatem pluſquam par erat prorſus longitudinis prætextu deceptus, ſe ab hac Apoſtolica traditione eximeret, expedire ſentiens, non pauca præcidit.

CAPUT IV.

De loco celebrationis Miſſæ.

I. APoſtolos, eorumque primos diſcipulos in privatis domibus celebraſſe recolitur apertiſſime ex libro

Actuum Apoſtolorum c. 20., ubi Paulum in tertio domus cœnaculo fidelibus panem fregiſſe narratur. In Cryptis quoque tempore Paganæ perſecutionis, ac in Cœmeterijs Sacerdotes celebrabant, ut colligitur ex Apoſtolorum conſtitutionibus lib. 6. cap. 30., ubi ſic legitur: *Antytipum Regalis Corporis Chriſti, acceptabilemque Euchariſtiam offerte in Eccleſiis, & Cœmeteriis veſtris.* Imo Ritus celebrandi in Cœmeterijs perſeveravit etiam elapſo perſecutionis tempore, cum ſubobſcuritas talium locorum reverentiam quamdam adſtantibus inſpiraret, & ſatis accommodati videbantur Sacramentorum adminiſtrationi. Hinc Joannes III., qui Anno 559. Apoſtolicam Sedem adeptus fuit, conſtituit, *ut oblationes ..... vel luminaria in eadem Cœmeteria per omnes Dominicas miniſtrarentur.* Ex libro Pontificali in Joan. 3. In Carceribus pariter ſacra Synaxis celebrabatur, ut Confeſſoribus ibi detentis cœleſtis cibus non deficeret; ſecreto etenim Presbyteri, & diaconi ad hoc immittebantur, ut expreſſe depromitur ex Epiſtola 5. S. Cypriani ad Presbyteros, & diaconos, qua eos ad id faciendum omni diligenti cum cautione hortatur; ajebat enim: *Caute, & non glomeratim conſulite, & providete, ut cum temperamento hoc agi tutius poſſit, itant Presbyteri quoque, qui illic apud Confeſſores offerant, ſinguli cum ſingulis Diaconis per vices alternent: quia, & mutatio perſonarum, & viciſſitudo convenientium minuit invidiam.* Si contingebat poſtea ipſoſmet Confeſſores eſſe Presbyteros, aut Pontifices, ipſi ſibi ipſis, aliiſque in vincula conjectis ſacra faciebant, ut videre eſt apud Surium die IX. Octobris, ubi vitam texendo de Sancto Dionyſio Pariſienſi Epiſcopo refert hunc in carcere ſacroſanctum incruentum Miſſæ ſacrificium Deo obtuliſſe. Item de quodam Luciano Presbytero Antiocheno narrat Hiſtoria Eccleſiaſtica: *Quod cum jam jam moriturus eſſet, & tyrannica vis nec Eccleſia, nec Altaris copiam faceret: cumque vincula, & plagæ ne quidem ut ſe commoveret ei permitterent, ſupinum jacentem ſupra proprium pectus tremendum ſacrificium peregiſſe, & tum ipſum participaſſe, tum aliis, ut de immaculato ſacrificio participarent, copiam feciſſe. Peractum eſt autem hoc ſacrificium in carcere, ait Philoſtorgius* l. 2. c. 13.; cum ſacer Chriſtianorum Chorus, qui illum utpote morientem undique cingebat, Eccleſiæ ſpeciem referret, ac ſimul munimentum præſtaret, ne ab impiis ſpectari poſſent ea, quæ gerebantur.

II. Intermiſſis perſecutionibus ſub regimine Chriſtianorum Imperatorum, redditaque Eccleſiæ pace inſignes cœperunt ædificari Baſilicæ, in quibus decentius celebrari poterat ſacra Synaxis, & incruenta Deo victima immolari; quibus ædificatis Laodicenum Concilium ſtatuit, *quod non oportet in domibus fieri oblationes ab Epiſcopis, & Presbyteris.* Hoc tamen non obſtante non defuerunt, qui in domibus celebrarent, ut videre eſt apud Paulinum in vita Sancti Ambroſii, nu. 10., ubi dicitur, *quod trans Tiberim apud quandam clariſſimam invitatus ſacrificium in domo obtulit*; quod & traditur de Paulino Nolano Epiſcopo, teſte Uranio in ejus vita; de Philippo Bituricenſi Archiepiſcopo, qui floruit circa annum 1250. uti ſcribitur in Patriarchio Bituricenſi cap. 71. Item de Caſſio Narnienſi Epiſcopo fertur a S. Gregorio homil. 37. in Evangelium, *quod in Epiſcopii Oratorio Miſſas fecit.* Hos tamen, alioſque, qui in medium adduci adhuc poſſent, ſacrum confeciſſe in privatis domibus reddita Eccleſiæ pace, ac jam jam ædificatis Baſilicis, credendum eſt ſic ſe geſſiſſe, aut reficiendorum ſacro viatico infirmorum cauſa, aut æquiſſimis aliis rationibus, ſacris canonibus pro tunc non contrariantibus; erant enim Viri fere omnes ſanctitatis opinione celebres. De cætero tum eccleſiaſticis ſanctionibus, tum etiam civilibus legibus vetitum ſemper fuit, in domibus privatis celebrare, ut evincitur præſertim ex Concilio Cabilonenſi 11. can. 49. & Aquiſgranenſi Ann. 816. cap. 84. renovantibus Decretum ſupra citatum Concilii Laodiceni: recolitur etiam ex Concilio Pariſienſi VI. ex quatuor provinciis Anno 829. congregatum lib. 1. cap. 47. ubi improbat, immo damnat, *quod plerique presbyteri neglectis Baſilicis Deo dicatis, in domibus, & hortis miſſarum celebrationes contra divinam auctoritatem, & canonicam inſtitutionem facere præſumunt ..... & poſtea, quod Eccleſiaſticæ antiquæ traditioni videtur reniti*; hinc jubet, *ut unuſquiſque Epiſcoporum hujuſcemodi temerariam conſuetudinem a parochia ſua penitus amoveat.* Idque ita efficaciter jubet, ut qui contrarium attentaverit, *gradus ſui periculum incurrat.* Laicos vero monet, *non eſſe ſui officii, ut relictis Baſilicis Deo dicatis, & Epiſcopali auctoritate contempta ad libitum ſuum in hortis, & domibus vel ædiculis, quas juxta domos conſtruunt & palliis exornant, in quibus Altaria erigi faciunt, miſſarum celebrationem facere compellant.*

III. Civilibus etiam legibus jam vetitum erat in privatis domibus Sacra celebrare myſteria, ut videre eſt apud Juſtinianum Imperatorem ſua novella conſtitutione 57., ubi ſic legitur: *Omnibus interdicimus magnæ hujus Civitatis Habitatoribus, magis autem totius noſtræ ditionis in domibus ſuis habere quoſdam quaſi orationum domos, & in his Sacra celebrare myſteria.* Huic accedit etiam Carolus Magnus in ſuo Capitulari 3. Anni 789. num. 9. ubi committit, *ut Comites in diebus feſtis, vel Dominicis omnes ad Eccleſiam veniant, & non invitent presbyteros ad domos ſuas ad miſſas faciendas.* Ab hujuſmodi tamen legibus eximebantur omnes, qui tempore belli incenſis jam, & dirutis Baſilicis vicinioribus ratione armatorum incurſus ad Eccleſias longe poſitas accedere nequibant, ut clare decernitur in Decreto Concilii Moguntini anno 888. celebrati can. 9., in quo ſic habetur: *Concedimus etiam ut ſicubi Eccleſiæ fuerint incenſæ, in Cappellis Miſſas interim liceat celebrare donec ipſa Eccleſia reſtaurari queant. In itinere vero poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub, ſeu in tentoriis ſi tabula Altaris conſecrata cæteraque miniſteria Sacra ad id officium pertinentia adſunt, Miſſarum ſolemnia celebrari permittimus.*

IV. Item Infirmorum Sacro viatico reficiendorum cauſa aliſquando privatis in domibus miſſas facere erat permiſſum. Hinc Paulinus Nolanus Epiſcopus, ſacri viatici percipiendi gratia decumbens in lecto, coram ſe ſacrificium offerri præcepit. Similiter Sanctus Dunſtanus Cantuarienſis Archiepiſcopus inſtante mortis articulo; *Juſſit Sanctæ communionis Myſterium, ideſt Miſſam ante ſe celebrari, protenſiſque manibus Sacroſanctum viaticum de cæleſti menſa porrectum ſuſcepit.* Ita aſſeritur tom. 4. annalium Benedictinorum, p. 50. Hic tamen non eſt prætereundum, quod in Concilio Metenſi Anni 888. Can. 8. vetitum fuit etiam pro infirmis celebrare in locis non conſecratis, his verbis: *In locis vero non conſecratis, ideſt in ſolariis, ſive in cubiculis propter Infirmos, vel longius iter a quibuſdam presbyteris Sacrificium offerebatur, quod omnimodis interdictum eſt.*

V. Miſſa itaque generatim, & de jure communi loquendo ac ordinarie in Eccleſiis tantum conſecratis ab Epiſcopo, a quo unice conſecrari poſſunt, vel ſaltem de Epiſcopi mandato benedictis a quopiam etiam ſimplici ſacerdote, licite celebrari poteſt, ut videre eſt apud Clementem I. Epiſt. 3.; & Cap. 1. de conſecrat. diſt. 1., ubi ſic reperitur ſancitum, Miſſarum celebrationes non alibi, quam in Sacratis Domino locis, abſque magna neceſſitate fieri debere liquet omnibus; item cap. Sicut 11. *de conſecra. diſt.* 1., ubi habetur: *In aliis, quam Domino ſacratis locis, ideſt in tabernaculis divinis precibus a Pontificibus delibatis miſſas cantare, aut Sacrificia offerre licet, niſi ſumma cogeret neceſſitas.* In hac re conſule Concil. Trident. ſeſſ. 22. *in Decreto de obſervandis in celebratione Miſſarum*, ubi Epiſcopis jubetur, ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam conſecratam, aut ſaltem benedictam, Sanctum hoc Sacrificium a Sæcularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi. Eſto enim Apoſtolorum temporibus domi celebraretur Miſſæ Sacrificium, ut ſupra vidimus; conſtans tamen ac perpetua fuit Eccleſiæ diſciplina, ut in Templis, ſi adſint, Miſſæ Sacrificium celebretur. Dicitur ſi adſint Templa Deo ſacrata de jure communi, & ordinarie, quod non poteſt Miſſa celebrari in locis non conſecratis, aut ſaltem auctoritate legitima benedictis, quia neceſſitate urgente quilibet ſacerdos Sacrum facere poſſet in locis etiam non conſecratis, neque benedictis, ut tenent communiter Doctores, & ut expreſſe innuunt ſupracitati Canones, excludentes ſemper caſus neceſſitatis.

VI. Inter caſus neceſſitatis, in quibus extra loca Deo ſacrata, ſeu benedicta celebrari poteſt, ut in privatis domibus, aut in Altari portatili ſub dio, & loco ceteroquin honeſto, præcipue enumerantur ſequentes: Si Templi copia non adſit, & urgeat celebratio, tempore peſtis, belli, crudeliſſimæ perſecutionis, in his caſibus enim ſine periculo mortis, aut alterius gravis damni, in locis Deo Sacratis celebrari nequit, ideo &c. videatur cap. *concedimus* 30. de conſecrat. diſt. 1. Item de communi doctorum conſenſu abſque licentia etiam Epiſcopi, ſi abſens, aut niſi difficulter adiri poſſit, ipſo jure quilibet ſacerdos licite celebrare poteſt extra loca Deo ſacrata, in bello pro Exercitu, in longa peregrinatione, in partibus Infidelium, ſicut etiam in maximo Populi concurſu, loci Sacri capacitatem quamplurimum excedente. Sic eveniſſe tradit Eginardus, lib. 1. de Tranſlatione SS. Marcellini, & Petri c. 17., ubi ſic: *Sacras illas BB. Martyrum exuvias .... cum magna omnium qui adeſſe poterant lætitia, & exultatione detulimus, ſed præ nimia populi multitudine quæ præcedens cuncta compleverat, neque Eccleſiam adire, neque feretrum in eam inferre valuimus: Idcirco in campo adjacente atque in loco editiore Altare ſub dio ereximus, ac feretro pone Altare depoſito Miſſarum ſolemnia celebravimus.* Simile exemplum enarratum a Rudulfo in vita Rabani num. 26. Sæculo IV. Benedictino part. 2.; & ratio horum eſt, quia illicitum in lege, licitum utique facit neceſſitas.

VII. Id quod vertitur inter Doctores eſt, num Miſſæ ſuper Navibus in mari, vel fluminibus celebrari poſſint. In hac quæſtione partem negativam tuentur Sanctus Antoninus, Navarrus, Turrecremata, aliique apud Pignatell. 8. 70. Conſult. 124. num. 4. ubi refert ſententiam hanc ſecutam fuiſſe etiam ſacram S. Officii Congregationem, quæ ſæpe cenſuit non eſſe permittendum Miſſam ſuper Navigiis celebrari in Indiarum navigationibus, ut habetur 31. Julii 1607., & 2. Auguſti ejuſdem Anni. Inſuper die 2. Septembris 1621. Principi Philiberto denegata fuit licentia celebrare faciendi ſuper Triremibus. Diana part. 9. Tract. 1. reſol. 45. refert declarationem Cardin. de Anno 1633., qua committitur Epiſcopis, ut prohibeant Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam Regularibus, ne id ad praxim deducant, & potior eſt ratio, quia eſto in caſibus neceſſitatis extra locum conſecratum celebrari poſſit ſecluſo omni periculo ſanguinis effuſionis, aut alterius inconvenientis, non licet profecto ſi tale aliquid immineat periculum. In mari autem, ac Fluminibus, in quibus de repente ventis inſurgentibus fieri poteſt ſenſibilis Navigii commotio videtur, quod periculum adſit ſemper, &c.

VIII. His non obſtantibus affirmativam ſuſtinent ſententiam Durandus, & Cardinalis Franciſcus de Lugo lib. 5. de Sacrament. cap. 6. quæſt. 1. num. 9. & 14., ubi teſtatur ſe in navigatione ad Indos celebraſſe in Navi, mari tran-

quillo,

quillo, nulloque extante periculo proximo effuſionis Sanguinis, aut amotionis Hoſtiæ ex ventis; & ſub his circumſtantiis tantum hanc affirmativam ſententiam ſequuntur Auctores, Facundez præcep. 1. Eccl. lib. 3. cap. 10. nu. 15. teſtatur de praxi celebrandi ſuper navibus, quo ad eos, qui navigant ad Indos. Re enim, inquit, diu, & mature diſcuſſa privilegium celebrandi ſuper Altari portatili in Navibus conceſſum fuit a Clemente VIII., & Paulo V. omnibus Navigantibus ad Indos; de quo privilegio ſi conſtaret, & de ſic obſervata antiqua praxi, proculdubio id permittendum fuiſſet etiam in quacumque alia longa Navigatione. Eſto enim conceſſio facta ſit Navigantibus ad Indos, tamen cum talis facultas poſtulata ſupponatur ratione dubii ſolvendi, an liceat, vel non in Navibus Miſſam celebrare ſtante periculo Sacroſanctum verſandi Sanguinem, eadem conceſſio cenſetur dubii deciſio, atque inde, quod in poſterum liceat abſolute, dummodo juxta peritorum obſervationem pro tunc periculum non imminet verſandi Sanguinem, & non parvæ Molis ſint Naves. Cum tamen ſupra dicta conceſſione non parum dubitet Cardinalis Albicius *de inconſtantia in fide* cap. 34. nu. 171. apud Card. Petra Tom. 4. Commen. ad Conſtitutionem 2. Urbani V. num. 30. ad Summum Pontificem pro obtinendo ad id ſpeciale Indultum, putant Doctores eſſe recurrendum; eo modo quo ſe geſſit Hieroſolymitana Religio; quæ eſto haberet jam Altaris portatilis privilegium, adhuc, ut in magnis ſuis Navibus, occaſione longæ navigationis contra infideles Miſſam celebrare poſſet, ſupplicavit pro ſpeciali indulto, quod etiam conſecuta fuit prævio voto Sacr. Congregationis Concilii ſub die 13. Martii 1706. cum clauſulis ſupradictis, ac inſuper cum aſſiſtentia alicujus ſacerdotis, ſeu diaconi, qui peracta conſecratione firmiter Calicem teneat ad cautius evitandam ſanguinis effuſionem. Clemens XI. benigne conceſſit die 22. Martii 1706. Conſtit. incipien. *Expone nobis*, quæ eſt 26. in part. 1. ejus particularis Bullarii. Hinc eſto olim paſſim denegatum fuerit tale indultum, ut refert Cardinalis Albicius loco ſupra citato num. 131., ubi plures adnotat caſus hujus denegationis; noſtris tamen temporibus, cum requiſitis præcautionibus facilius concedi videtur facultas celebrandi extra loca ſacrata Deo, aut ſaltem benedicta; neque ab Epiſcopis, neque a Cardinalibus concedi poteſt; imo nec Epiſcopi etiam Cardinales extra domum propriæ habitationis, ſive intra, ſive extra propriæ Diœceſis limites, in laicis domibus non obſtantibus antiquis eorum privilegiis celebrare poſſunt; ex noviſſimo etenim Decreto Clementis XI. 15. Decemb. edito anno 1703. privilegia omnia quantum attinet ad præſens ſunt totaliter abrogata, unde hic ſubditur.

DECRETUM CLEMENTIS XI.

De celebratione in Oratoriis privatis.

IX. Quoniam ſancta ſancte tractanda ſunt, ac præſertim tremendum incruenti ſacrificii Myſterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum eſt, propterea ſuper obſervandis, & evitandis in celebratione miſſarum in ſacroſanctis Œcumenicis Conciliis, ac præſertim Tridentino, *ſub capite unico ſeſſ.* 22. inter cætera ſtatutum eſt, ut tantum ſacrificium ſolummodo in Eccleſiis, aut Oratoriis divino tantum cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Epiſcopis, & locorum Ordinariis, ne privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam peragi paterentur: ac ſubinde S. C. Eminentiſſimorum, ac Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium ipſius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpoſitorum ſæpe ſæpius per opportuna decreta obrepentes abuſus eliminavit, modernis tamen temporibus innotuit SS. Domino noſtro, quod nonnulli Epiſcopi prætextu privilegiorum Cappellis Epiſcopalibus competentium, & complures Regulares ſub prætextu Privilegiorum, quæ ipſis a Sancta Sede indulta noſcuntur, per hujuſmodi privilegiorum dilatationem, ſeu potius exceſſum, & abuſum in nonnullis Diœceſibus præſertim Regni Neapolitani, ac in ipſa Neapolis Civitate, & ſibi licere putant, quæ permiſſa non ſunt, quinimo prohibita; ſiquidem nonnulli Epiſcopi etiam in aliena Diœceſi, & extra domum propriæ habitationis, in privatis laicorum domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures ex ſuis Cappellanis vivificam Chriſti Hoſtiam immolare: Regulares vero in quibuſdam magnatum, ſeu aliarum nobilium Perſonarum, privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica concedi ſolent, celebrare audent, vel plures Miſſas, quam in ipſis celebrare ſit indultum; vel abſque præſentia perſonarum, quarum contemplatione gratioſa conceſſio emanavit, vel extra debitas horas & poſt meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per conſtitutiones Diœceſanas, aut etiam per Decreta S. Cong. Concilii celebrari prohibetur, aut quæ ipſiſmet Indultis Apoſtolicis excipiuntur, quamvis in iis celebrari poſſit, aut etiam Altari portatili uti non verentur in Sanctorum Sanctionum contemptum, ac Sanctiſſimi Sacrificii irreverentiam.

X. Quamobrem ad abuſus hujuſmodi eliminandos, & ad inſtaurandam venerationem tremendo miniſterio debitam, idem SS. Dominus noſter ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum inhærendo declarationibus alias hac de re editis, expreſſe declarat Epiſcopis, & his majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque ſub prætextu Privilegii clauſi in corpore Juris, nec alio quocumque titulo, ullo modo licere extra domum propriæ habitationis, domibus laicis, etiam in propria Diœceſi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebrare, ſeu celebrari facere, ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa fuerint non licere Regularibus cujuſvis ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis militaris, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in iis celebrare in diebus Paſchatis SS. Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque Anni Feſtis Solemnioribus, ac diebus, in Indulto exceptis; In reliquis vero diebus prædictis Regularibus, ſeu Sacerdotibus quibuſcumque etiam Epiſcopis in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Miſſa, quæ in indulto conceditur celebrata fuerit, ſuper quo celebraturus diligenter teneatur inquirere, & de eo ſe optime informare; Atque ille etiam in caſibus permiſſis celebrare nequit poſt meridiem; demandando præterea ulterius, ac declarando in omnibus hujuſmodi caſibus perſonas quaſcumque dictas Miſſas audientes nullatenus Eccleſiæ præcepto ſatisfacere: Quo vero ad Altare portatile, iterum inhærendo declarationibus ſupradictis cenſuit licentias, ſeu Privilegia conceſſa nonnullis Regularibus in cap. *in his Privileg.* & per alios ſummos Pontifices aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili in eoque celebrandi abſque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata eſſe per idem Sacrum Concilium, & propterea eoſdem Regulares prohibendos ne illis utantur, ac mandandum prout præſentis Decreti tenore mandat Epiſcopis, aliiſque Ordinariis Locorum, ut contra quoſcumque contravenientes, quamvis Regulares procedant, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati ad pœnas præſcriptas per idem Sacrum Concilium in dicto Decreto ſeſſ. 22. uſque ad cenſuras latæ ſententiæ, tributa etiam iiſdem facultate per hoc Decretum ita procedendi perinde ac ſi per Sanctam Sedem ſpecialiter conceſſa fuiſſet, & ita Sanctitas Sua declarat, & ſervari mandat.

Romæ hac die 15. Decembris 1703.

B. Card. Panciaticus Præf.

XI. Quod Decretum debet intelligi juxta noviſſimam declarationem Innocentii XIII. conſtit. incip. *Apoſtolici miniſterii* §. 22. ibi *Declaramus tamen*, quod cum in prædicto Decreto ſtatuatur non licere Epiſcopis extra domum propriæ habitationis in domibus laicis erigere Altare, ibique Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere, hujuſmodi prohibitio intelligenda non ſit de domibus etiam laicis, in quibus ipſi Epiſcopi forte occaſione Viſitationis, vel itineris hoſpitio excipiantur, ut nec etiam quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena domo per modum ſimilis habitationis; His enim caſibus, licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis, non ſecus, ac in domo *propriæ ordinariæ habitationis*, quæ Innocentii XIII. conſtitutio confirmata eſt, quoad omnia a Benedicto XIII. ſua conſtitutione quæ incipit, *In Supremo*.

XII. In dicto Decreto pariter non comprehenduntur Cappellæ, ac Cardinalium Oratoria; ſtatim ac enim promoti ſunt ad eminentem dignitatem hanc, abſque alia Indulti ſpecialis expeditione juxta diſpoſitionem, quæ habetur Cap. Final. de Privileg. in 6. Cardinales enim ſunt dignitate, & officio majores Epiſcopis juxta expreſſam declarationem Eugenii IV. conſtit. incip. *Non mediocri*, & Leonis X. Conſtit. incip. *Superna*, unde æquali pariter, imo majori titulo ex ſe gaudent privilegio habendi Oratorium privatum, quam Epiſcopi.

XIII. Neque in præfato Decreto comprehenduntur Eccleſiæ Regularium, aut Oratoria privata; Generales enim, ac Provinciales gaudent facultate erigendi in ſuis Conventibus, & Collegiis privata Oratoria ad divinum cultum tantum deputata abſque Epiſcopi, aut etiam Pontificis licentia, & in ipſis unam, ac plures Miſſas celebrare eodem die ſive a Regularibus, ſive a Sæcularibus Sacerdotibus celebrentur, ratione privilegii localis, cujus omnes Sacerdotes frui poſſunt, ita cum pluribus Auctoribus Pater Roſignolus *de Euchariſtia* quæſt. 8. art. 14. num. 1. Diana part. 9. tract. 1. reſolut. 32. & 33. Quarti part. 3. tract. 10. dub. 9. aliique paſſim. Privilegia enim Regularium revocata non fuerunt in Concilio Tridentino, Seſſ. 22. in Decreto *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*. Quo ad Oratoria privata cum ibi Concilium revocet tantum Privilegia Miſſæ celebrandæ in privatis domibus, uti ſæpe declaravit Sacra Congregatio in Florentina 1. Septembris 1615. & in Conibrien. 1. Julii 1616. In ſupradictis Regularium privatis Oratoriis, ſeu Cappellis omnes Fideles Miſſam audientes diebus feſtivis ſatisfaciunt præcepto eo quod gaudeant hæc Oratoria privilegiis, ac ſi eſſent publica, utpote dumtaxat ad divinum cultum deputata per ſe, & non tantum per accidens, hoc eſt permanenter, & non ſolum tranſeunter, quod contingit, quando utitur Altari portatili, &c. & horum Privilegium locale ſit, & non ſolum Perſonale, unde illo frui poſſunt omnes Chriſti fideles. Ita Tamburinus opuſculo *de Sacrificio lib.* 1. *c.* 4. §. 3. *n.* 6., qui citat Azorium, Suarez, & Dianam &c.

XIV. Si ſermo ſit de Ruralibus domibus, an in ipſis Regulares erigere poſſint privata Oratoria; Nos profecto affirmativam tuemur ſententiam cum Lezana, Rodriquez, aliiſque non

pau-

paucis Auctoribus, inter quos doctiſſimus Pater Roſignolus loc. cit. n. 4., & ſequen. ubi oſtendit ab Epiſcopis in hoc non poſſe Regulares impediri, & concludit inſuper, quod etiam in his Oratoriis omnes fideles Miſſam audiendo diebus feſtivis præcepto dubio procul ſatiſfaciunt.

XV. Eccleſia polluta redditur locus indecens Miſſam celebrandi. Hinc Rubricæ Miſſalis, titulo *de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus*, ſic habent: *Si Sacerdote celebrante violetur Eccleſia ante Canonem dimittatur Miſſa, ſi poſt Canonem non dimittatur*. Celebrans tamen in Eccleſia polluta eſto graviter peccet, nullam tamen incurrit cenſuram, aut irregularitatem, quia jure ſtatuta non eſt, ſecus vero ſi celebraret in loco interdicto, irregularitatem profecto incurreret, ut videre eſt *de Clerico excommunicato*, *Cap. Poſtulaſtis* &c. Tandem Miſſa non poteſt licite celebrari in loco, quo Paganus, aut infidelis ſepultus ſit, Cap. *Eccleſia*, de Conſecrat. diſt. 2. nec ubi ſepultus ſit excommunicatus vitandus juxta illam regulam: Quibus non communicamus vivis, nec communicamus defunctis, Cap. *Sacris* de ſepulturis. Poterit tamen ibi celebrari, ſi cadaveribus inde extractis Eccleſia conſecretur, aut ſaltem benedicatur, de conſecr. Cap. *Eccleſia in qua*. diſt. 27.

C A P U T V.

De tempore, quo Miſſa licite celebrari poteſt.

I. IN Eccleſiæ primordiis Apoſtolos, primoſque eorum diſcipulos ſerotino tempore cibo jam ſumpto indifferenter celebraſſe probabile videtur ex eo, quod Chriſtus ipſe peracta jam jam legali cœna ſe quoque primum ſacrificium obtulerit: Hinc conſuetudinem hanc prioribus Eccleſiæ ſæculis adhuc perſeveraſſe tenet Baronius, dum ad annum 34. ſic habet: *Ceterum quoniam diverſa erat aliquarum Eccleſiarum conſuetudo, paſſimque poſt cœnam ſacrificium offerebatur, eam ſuſtulit in Africa Concilium Carthaginenſe tertium, ſtatuens ut Jejunis ſemper excepta ipſa die anniverſaria cœnæ domini offeretur*. Hinc ſtatutæ horæ conſtitui cœperunt, ultra quas haud licitum erat Sacrum peragere; ſcilicet hora tertia, ſexta, & nona, uti ſcribit Ammalarius lib. 3. cap. 2. Hæ autem horę myſticis ponderationibus apte in Eccleſia conſtitutæ ad Miſſas faciendas ſic approbantur; quia ſcilicet hora tertia Chriſtus moraliter fuit crucifixus Judæorum linguis clamantium: *Tolle crucifigge:* Hora ſexta, quia realiter clavibus manibus, ac pedibus infixis crucifixus fuit: Hora vero nona, quia hac hora tradidit ſpiritum. Modo autem tempus ordinarie præfixum ad licite celebrandum ab aurora incipit uſque ad meridiem incluſive; unde rubrica Miſſalis explicite notat: *Quecunque hora ab aurora &c.* & alibi: *Miſſa privata ſaltem poſt matutinum, & laudes quacunque hora ab aurora uſque ad meridiem dici poteſt, &c.* In qua determinatione non debemus ita ſcrupuloſe rimari, ut una tertia horæ parte antea, aut poſt Miſſa licite celebrari non poſſit; Hanc enim anxietatem ſuſtulit omnimode Benedictus XIV. lib. 3. cap. de ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, his verbis: *Æquitate quadam juxta eam, quæ etiam Romæ viget, præmium tolerari ſolet horæ triente ante auroram; & poſt meridiem celebretur*; Ubi non eſt aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendenda eſt aurora moraliter & politice, hoc eſt quando elapſum eſt quietis tempus, & laboris, ac vigilantiæ generaliter, ac juxta Regionum probatam conſuetudinem tempus inchoatur, ex Decreto S. C. Rit. 18. Septembris 1634. quod hic ſubditur: *Ubi non eſt aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politice, quando ſcilicet terminari ſolet hominum quies, & inchoari labor juxta probatam Regionum conſuetudinem. S. R. C. 18. Novembris 1634. in ana Miſſalis Romani.*

II. Pro anticipatione tamen, & poſtpoſitione celebrandi regulares præcipue varia Privilegia & Indulta Apoſtolica obtinuerunt. Alexander VI. Patribus Congregationis Valliſolet conceſſit horis duabus poſt mediam noctem celebrare poſſe per Breve quod incipit, *Sane merita*. Pius V. Patribus Societatis Jeſu, ut legitur in compendio Privilegiorum ſuorum verb. *Miſſa* §. 3. conceſſit Miſſam celebrare poſſe per horam ante auroram, & poſt meridiem, cauſa tamen itineris, aut alterius impedimenti legitimi. Innocentius VIII. Auguſtinianis indulſit, ut ſtatim poſt mediam noctem poſſint celebrare, & etiam poſt meridiem, quando tamen iter facere debent, aut quando redeunt caſu non poſſint ante meridiem ad locum pervenire, ubi commode celebrare valeant; ſic referunt Auctores permulti, inter quos P. Suarez Tom. 3. in tert. part. diſput. 8. ſect. 4. P. Roſignolus de Euchariſtia q. 8. art. 16. n. 12.

C A P U T VI.

De Idiomate, quo Miſſa licite celebrari poſſit.

I. DE Idiomate, quo Miſſa licite celebrari ſancitum, obiter aliqua præcipue, quæ a magni nominis doctoribus referuntur, nobis hic retexenda ſe offerunt. Apoſtolos itaque, eorumque ſucceſſores Idiomatibus ſingularum Regionum, ad quos pertingebant Evangelicæ prædicationis, ac fidei propagandæ gratia, ſe accommodaſſe in Miſſis faciendis expreſſe opinatus eſt Cardinalis Bona de rebus Liturgicis lib. 1. cap. 5. ubi ſic ſcribit: *Aſſerendum videtur Apoſtolos, eorumque ſucceſſores eo idiomate in ſingulis Regionibus uſos, quod tunc illis commune, ac vernaculum erat; & ita Hieroſolymis, Chaldaice; Antiochiæ vero, Alexandriæ, & in aliis Græcorum Civitatibus, Græce: Romæ autem, & in toto Occidente latine celebraſſe.* Sic approbaſſe dicere fas eſt etiam Joannem VIII. Summum Pontificem, qui ſæculo IX. Sclavis, ſtudio, ac prædicatione S. Methodii ad Chriſti fidem converſis, quam maxime laudavit eos Sacram liturgiam, ac divina officia ſclavonica lingua peragere, ut videre eſt in ejus 247. Epiſtola ad Moraviæ Comitem Stentopulcrum, in qua ſic ſe exprimit: *Litteras denique ſclavonicas a Conſtantino quodam philoſopho repertas, quibus Deo laudes debitas reſonent, jure laudamus, & ut in eadem lingua Chriſti Dei noſtri præconia, & opera enarrentur jubemus; neque enim tribus tantum linguis dominum laudare auctoritate ſacra monemur, qua præcepit, dicens: Laudate Dominum omnes gentes, & collaudate eum omnes populi; & Apoſtoli repleti Spiritu Sancto locuti ſunt omnibus linguis magnalia Dei. Hinc, & Paulus cæleſtis quoque tuba inſonat, monens: Omnis lingua confiteatur, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris; de quibus etiam in prima ad Corinthios Epiſtola ſatis manifeſte nos admonet, quatenus linguis loquentes, Eccleſiam Dei ædificemus. Nec ſanæ fidei, vel doctrinæ aliquid obſtat, ſive Miſſas in eadem ſclavonica lingua canere, ſive Evangelium, vel lectiones divinas novi, & veteris Teſtamenti bene tranſlatas, & interpretatas legere, aut alia horarum officia omnia pſallere, quoniam qui fecit tres linguas principales, Hebræam ſcilicet, Græcam, & Latinam, ipſe creavit & alias omnes ad laudem, & gloriam ſuam.* In epiſtola hac Summus Pontifex non ſolum comprobat liturgiam ſclavonica lingua celebrari; ſed inſuper exemplo Apoſtolorum, & ſacræ ſcripturæ auctoritate oſtendit ſanæ fidei nullum detrimentum inde oriri, quæ docet Deum omnibus linguis eſſe laudandum.

II. Maronitis quoque conceſſum fuiſſe Miſſas Chaldaico, aut Arabico idiomate celebrare colligitur apud Joannem Morinum in præfatione ad ritus ordinationum eorum, ubi hæc ſcribit: *Gregorius XIII. in Urbe fundavit iſtius Nationis Collegium, in quo adoleſcentes plures Maronitæ litteris latinis, & theologicis inſtituuntur, ut iis imbuti in patriam revertentes religione catholica, quam eorum majores coluerunt, excolant, & amplificent. Fundationis Bulla Gregorii XIII. Bulla habetur 91. In qua præter cetera ipſis conceditur Miſſas, & cetera officia Eccleſiaſtica idiomate Chaldaico, vel Arabico celebrare. Hæc autem faciunt Romæ non modo in Collegio proprio non ſecus ac Græci, ſed etiam, ut accepi, nonnunquam extra Collegium, quod aliis Orientalibus non facile permittitur.*

III. Sigiſmundus, liber in commentario rerum Moſcoviticarum refert, apud hos totum Sacrum, ſeu Miſſæ ſacrificium vernacula, ac gentili peragi lingua. Plurimos etiam ſchiſmaticos in Oriente, aliquoſque Catholicos lingua patria miſſam celebrare refert Cardinalis Bona lib. 1. de rebus liturgicis cap. 9. n. 4. &c.

IV. Apud Occidentales in miſſis celebrandis ſemper latinum idioma, quod tunc temporis omnibus commune erat, fuiſſe uſurpatum omne citra dubium eſt. An autem in aliquibus Liturgiæ partibus olim alias etiam linguas adhibuerint, affirmant Doctores, qui oſtendunt *de Gloria in excelſis*, *de Epiſtola*, *Evangelio*, *aliiſque lectionibus*. In prima equidem Natalis Domini Miſſa hymnus Angelicus Græco ſermone decantabatur, uti affirmat Anonymus Turonenſis in ſuo M. S. Speculo Eccleſiæ his verbis: *Nos canimus illud*, ſcilicet Canticum Angelicum, *græce juxta morem antiquum Romanæ Eccleſiæ, cui tam Græci, quam Latini ſolebant antiquitus deſervire; & a Græcis habitabatur maxima pars Italiæ; unde lingua Græca non minus erat nota etiam latinis, quam latina; & quia 70. Interpretes utrumque teſtamentum tranſtulerunt ex Hæbreo in Græcum, & inde translatum eſt in latinum ob honorem, & reverentiam linguæ græcæ, cantamus canticum Angelicum illud græce, in prima quidem Miſſa; ſed in ſecunda latine; decet enim, ut græca præcedat latinam, tamquam mater filiam &c.*

V. Lectiones quoque in Eccleſia Romana græce, latineque lectas fuiſſe in Miſſis celebratis, refert Amalarius lib. 2. de Eccleſiaſticis Officiis, cap. 1., ubi hæc habet: *Lectiones ab antiquis Romanis græce, latineque legebantur, qui mos apud Conſtantinopolim hodieque ſervatur, ni fallor, propter duas cauſas, unam quia aderant græci quibus incognita erat lingua latina, aderantque latini, quibus incognita erat græca; alteram propter unanimitatem utriuſque populi*. Ex his colligitur ſollicitudo, quam perpetuo enutrivit Sancta Mater Eccleſia ſuis filiis ſacroſanctæ Miſſæ patefaciendi myſteria.

VI. Quantum ad præſens attinet certum eſt, quod hodiernus diſciplinæ Eccleſiaſticæ uſus eſt, ut miſſa in Eccleſia occidentali non niſi lingua latina celebretur, qui eſto latinus ſermo, qui olim omnibus communis erat, modo obſoleverit apud nos, atque in noſtra Italia invectus fuerit ille, qui vulgaris nuncupatur, latino idiomate Litterarum tantum uſui reſervato; adhuc tamen miſſam in vernaculum converti ſermonem, non expedire Eccleſiæ bene viſum eſt, & hoc præciſe ad evitandos errores omnes, aliaque gravia inconvenientia, quæ in tali variatione evenire perfacile poſſent, non vero uti hæretici impudentiſſime autumant, ut rudibus populis ſacrificii hujus myſteria occultentur. Hoc enim patet ex Sacroſancta Tridentina ſynodus ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ, cap. 8., ubi ad rem ſic habet: *Et ſi Miſſa magnam contineat populi eruditionem, non tamen expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari paſſim lingua celebraretur; quamobrem retento ubique cujuſque Eccleſiæ antiquo, & a ſancta Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum Matre, & Magiſtra probato ritu, ne oves Chriſti eſuriant, neve parvuli panem petant, & non ſit qui frangat eis, mandat ſancta Synodus*

vodus Paſtoribus, & ſingulis animarum curam gerentibus, ut frequenter inter miſſarum celebrationem, vel per ſe, vel per alios, ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera Sanctiſſimi hujus Sacrificii Myſterium aliquod declarent diebus præſertim Dominicis, & Feſtis: obmuteſcant itaque modo Hæretici, & eorum fœdum agnoſcentes mendacium ſe corrigant; videantque, quomodo Sancta Mater Eccleſia de filiis ſuis Miſſæ myſteriis inſtruendis, non tantum ſedula, ſed impatiens ſit.

VII. De periculo evidenti errorum, ac graviſſimorum inconvenientium, quæ in hujuſmodi variationibus facillime occurrere poſſunt, exemplum jam habemus Romani Miſſalis a Patre Vois Ordinis Prædicatorum in Gallicam linguam converſi anno 1660., ex qua novitate tanta exorta fuit confuſio, ut Clero Gallicano enixe inſtante talis traductio, uti ſcandaloſa, ab Alexandro VII. anno immediate ſequenti damnata fuerit; hac itaque de cauſa a ſimilibus novitatibus abhorruit, & abhorret S. Mater Eccleſia.

CAPUT VII.

De Prærequiſitis ad licitam Miſſæ celebrationem in Celebrante.

I. Inter prærequiſita ad licitam Miſſæ celebrationem, præſuppoſita valida ad Sacroſanctum Sacerdotii miniſterium ordinatione ab Epiſcopo debitis formis ſuſcepta, uti decrevit Concilium Nicænum cap. 4. ac Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 1. primorem ſibi vindicat locum præparatio, quæ in duplici ſtatu conſiderari poteſt; proximo ſcilicet, ac remoto: ſtatus remotæ præparationis ſiſtit præcipue in ſumma tum animæ, tum corporis integritate, ita quod Sacerdos non modo omnis lethalis peccati ſit omnino expers, ſed etiam leviſſimarum culparum, quantum humanæ fragilitatis patitur infirmitas, immunis prorſus exiſtat, ut ſic nuptiali veſte indutus tutiſſime ad cæleſte ingrediatur convivium. Pro quibus omnibus antequam ad Altare accedat tenetur probare ſeipſum, juxta illud Apoſtoli Corinth. II. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*, hoc eſt confeſſionem ſacramentalem præmittat præcipue, ſi ſe gravi peccato recognoſcat obnoxium, uti ordinat Tridentinum Concilium ſeſſ. 13. cap. 7. de Euchariſtia his verbis: *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe, ut ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat, quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta ſynodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris; quod ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia Confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur*. Et Can. II. ejuſdem ſeſſionis ſtatuit expreſſe: *neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem Sacramentalem ſub pœna excommunicationis eo ipſo*: ex quibus conſtat Tridentinum confeſſionem ſacramentalem prærequirere cum ratione communionis, tum celebrationis, ut magis etiam innuit in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione miſſæ ſeſſ. 22. ſic: *omnem operam, & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut, quanta maxime poteſt, interiori cordis munditia, puritate, atque exteriori devotionis, ac pietatis ſpecie peragatur.*

II. Ubi autem ſupra dicebatur, ſi deficiente Confeſſoris copia urgente neceſſitate abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum confiteatur, hæc particula *quam primum*, non debet facere ſenſum quod ſcilicet prima vice, qua ſacerdos pro ſua commoditate, aut occaſione tantum alterius patrari criminis confitebitur, confiteatur; In hoc enim ſenſu damnata jam fuit propoſitio ab Alexandro VII. 18. Martii 1666. his verbis: *Illa particula quam primum intelligitur cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur*. Germanus igitur, & catholicus ſenſus eſt, ut quam primum, ſcilicet peracto ſacrificio, ſtatim ac ſibi Confeſſarius occurrit, confiteatur, ſeu confiteri teneatur; aliter ſi culpabiliter unum, vel alterum neglexerit Confeſſarium, peccet graviter ratione violationis hujus præcepti obligantis ſub gravi.

III. Olim tantum in celebrante non tantum animæ, ſed etiam corporis exigebat puritatem Eccleſia, ut nocturna illuſione pollutos ſacrificio penitus interdiceret. Ad acquirendam autem utriuſque, tum animæ, tum corporis puritatem, plurimum in offerente prodeſſe exiſtimabant carnis macerationem antiqui Eremi cultores; Unde Sanctus Odo Cluniacenſis Abbas ſic ſuos docebat Monachos: *Qui ad Altare ſacrificare Deo volunt, ipſi prius per mortificationem Dei ſacrificium eſſe debent, alioquin magis temerarii, quam cultores ejuſdem Myſterii deputantur*, lib. 2. Collationum cap. 28. Sacerdotes itaque ut ſe ſemper ad tremendum hoc ſacroſanctum ſacrificium celebrandum præparatos inveniant, cauſas peccatorum debent abſcindere, ac mortificati eorum ſuggeſtionibus numquam aditum indulgere; & ſi pro humana acciderit fragilitate ſe aliquo crimine obnoxios agnoſcere, non ſinere, quod ſol aut occidat, aut oriatur, quin ſtatim ad Sanctiſſimum Pœnitentiæ Sacramentum confugiant.

IV. Ad remotam Miſſæ præparationem modo ſpectat jejunium etiam naturale, quia & ſi poſt legalem cœnam ut ſupra diximus incruentum Chriſtus ipſe ſacrificium obtulerit, idque ab Apoſtolis, eorumque diſcipulis aliquando aſtitatum fuerit, ex communi tamen Sanctæ Eccleſiæ antiqua conſuetudine non ſolum offerentes ſacrificantes, ſeu communicantes, ſed etiam aſſiſtentes ſacrificanti ſacri Altaris miniſtri debebant eſſe jejuni, ut expreſſe declarat Concilium Autiſſiodorenſe can. 19. *Non licet Presbytero, aut Diacono, aut Subdiacono poſt acceptum cibum vel poculum Miſſas tractare, aut in Eccleſia dum miſſæ dicuntur, ſtare*: modo autem juxta morem univerſalis Eccleſiæ Apoſtolica traditione introductum, certum eſt; quod nemo poteſt ad Altare accedere miſſam celebraturus, aut Euchariſtiam ſumpturus niſi jejunus; ſic plura decreverunt Concilia, inter quæ Carthaginenſe III. Conſtantienſe ſeſſ. 13. ac Toletanum VII. Can. 2. ſtatuens, *ut nullus poſt cibi, potuſve quamlibet minimum ſumptum miſſas facere præſumat*. Sic ſentiunt communiter omnes Sancti Patres cum divo Parente noſtro Auguſtino Epiſt. 14. alias 158. n. 7. & 8. his verbis: *placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti ſacramenti prius in os Chriſtiani corpus Dominicum intraret quam cæteri cibi, nam ideo per univerſum Orbem mos iſte ſervatur, &c.*

V. Ad jejunium naturale quod ſpectat, ſciendum conſiſtere in totali ab eſu, potuque abſtinentia, ita ut per quodcumque, quod ad modum cibi, aut potus ſumitur, ſive perveniat, ſive ſit etiam tantum in via ad ſtomachum, frangitur. Incipit autem a media nocte. Dicitur frangi jejunium hoc per quodcumque minimum, quod ad modum cibi aut potus ſumitur, quia ultra duos prædictos modos deglutiendi, datur quoque deglutio per modum ſalivæ, quæ tunc evenit, quando minimum quid cibi, aut potus a ſaliva ipſa inſeparabile (eſto in ſalivam non ſit converſum) & ſi ſeparabile, tamen inadvertenter, & abſque intentione manducandi, aut bibendi, tamquam ſaliva trajicitur, deglutiturque. Sic Auctores communiter ſentiunt; Suarez, Vaſquez, aliique apud Dianam part. 1. tract. 5. reſolut. 12. Hinc ſi quis os abluendo aliquam aquæ guttulam ſalivæ mixtam inadvertenter deglutiret, hoc naturale jejunium proculdubio non frangeret, ac proinde celebraturus ad Altare licite poſſet accedere, juxta Miſſalis Rubricas titulo de defectibus diſpoſitionis corporis, ubi ſic: *Si abluendo os deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem non impedit communionem; ſecus vero ſi quis advertens, ac dedita opera parum aquæ, aut aliud etiam minimum quid a ſaliva tamen diſtinguibile per modum cibi, aut potus deglutiret*. Divus Thomas ad rem ſic habet tertia parte Sum. quæſt. 80. art. 8. *Neque poſt aſſumptionem aquæ, vel potus, vel etiam medicinæ in quantacumque parva quantitate licet hoc Sacramentum accipere: Nec refert utrum aliquid hujuſmodi nutriat, aut non nutriat, aut per ſe, aut cum aliis*: & hoc totum juxta Miſſalis Rubricam. *Si quis non eſt jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi per modum etiam medicinæ, & in quantacumque parva quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare*. Et Concilium Toletanum 7. Can. Nihil, ita decernit: *Si quis hæc temerarie præſumpſerit excommunicationis ſententiam ſuſtinebit.*

VI. Ex quibus omnibus conſtat falſitas illius ſententiæ, quæ in jejunio naturali prærequiſito ad licitam Miſſæ celebrationem parvitatem admittit materiæ, ita ut non niſi peccet venialiter, qui elapſo mediæ noctis tempore, aut cibi pauxillum comederit, aut aquæ biberit ſciens, poſtremo die ad communicandum, aut celebrandum accedat. Nec refert in hanc ſententiam propendere aliquos Auctores, inter quos Paſqualigus in praxi jejun. deciſion. 1440. cum Giberto conſultat Canonic. de Sacramentis, Conſult. 14. de Euchariſtia, quia in hac materia ſtandum eſt Rubricis, Sanctis Patribus, & præcipue Canonibus ſtatutis; cumque pœna excommunicationis, quæ non niſi gravi peccato infligitur, etiam in caſu parvitatis materiæ irrogetur a canone ſupra citato, jam cum communi ſenſu omnium fidelium exiſtimandum eſt graviter delinquere, qui vel etiam minimum cibi, aut potus poſt mediam noctem ſumpſerit, & die ſequenti celebrare præſumat.

VII. Dicitur minimum quid cibi, aut potus ad excluſionem eorum omnium, quæ rationem non habent comeſtibilis, aut potabilis, quomodo ea ſunt, quæ a ſtomacho nec alterari, nec digeri poſſunt, aut ex parte in aliti ſubſtantiam converti: ita Sanchez, Diana, Lugo cum aliis; Hinc deglutiendo capillos, ungues abraſos, lignum, & quid ſimile jejunium naturale non frangitur, juxta ſacros Canones tantum exigentes, ut nihil cibi, aut potus ante communionem, aut celebrationem ſumatur, ut patet in cap. *Nihil* ſupra citato: *Nullus poſt cibum, potumque, quamlibet minimum, ſumptum miſſas facere præſumat*; & in cap. liquido 4. de conſecrat. diſt. 1. *Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti ſacramenti prius in os Chriſtiani corpus dominicum intraret, quam cæteri cibi &c.* Quæ autem ex ſua natura comeſtibilia non ſunt ab homine, aut potabilia, nec cibus, nec potus humanus nuncupari poſſunt; ſicuti quæ ſunt etiam ex ſua natura comeſtibilia ab homine, aut potabilia, adhuc jejunium naturale non frangunt in eorum parva quantitate, ſi inadvertenter, ut ſupra diximus, per modum ſalivæ deglutiantur, ut ſunt reliquiæ cibi diei præcedentis dentibus implicitæ, ſi caſualiter transglutiantur; ſecus ſi advertenter, ac ſenſibiliter percipiantur in lingua; quo in caſu expui debent, juxta communiorem opinionem. Neque enim Auctores deſunt tenentes jejunium naturale non frangi etiam ſi ſcienter, & cum advertentia memoratæ reliquiæ deglutiantur, quia juxta hos cenſentur ſemper deglutiri per modum ſalivæ, & tamquam pertinentes ad præcedentis diei comeſtionem. Hinc Rubrica Miſſalis tit. 9. de defectibus diſpoſitionis corporis, præſcindens ab advertentia, aut inadvertentia ſimpliciter ſic habet: *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem, cum non transglutiantur per mo-*

Digitized by Google

modum cibi, ſed per modum ſalivæ. Ita Suarez, Caſtropal. Gobat, Diana cum aliis.

VIII. Imo, quod majus videtur, naturale jejunium non frangitur ab eo, qui ut diſcernat ſi ſit vinum album, aut aqua, ut percipiat ſaporem, ſeu condimentum cibi, aquam, vinum, aut juſculum, vel aliud comeſtibile, aut potabile ſupra linguam ponit, prægustat, ac ſtatim expuit, eſto parum ipſius juſculi, vini, aquæ, vel alterius liquoris, ſalivæ admixtum caſu deglutiat. Sic expreſſe docet Sanctus Antoninus tert. part. tit. 13. cap. 7. §. 8. his verbis: *De his etiam, quæ ſumuntur per modum guſtationis, ſicut Tabernarii, & Coqui faciunt, qui cibum, & potum ſupra linguam ponunt ad probandum, & ſtatim projiciunt, videtur, quod non impediat communionem..... ex decentia tamen debet quis a talibus abſtinere, qui vult communicare.* Ita cum Divo Antonino Sylvius in tert. part. ſum. Divi Thomæ quæſt. 80. art. 8., & ratio eſt, quia ſi quid parum in tali caſu deglutiatur non per modum cibi, ſed ſalivæ tranſit ad ſtomachum; en ejuſdem verba: *Idem judicium eſt de vino, vel condimento, quod ad percipiendum ſaporem guſtatur, & ſtatim expuitur; quamvis enim contingat aliquid ejus permixtum ſalivæ cum ea deglutiri, non ſolvit jejunium; ſolvitur tamen ſi ex propoſito ſumeretur, etiam ſi is, qui ſumpſiſſet mox evomeret, quia eſſet vera comeſtio, vel bibitia, ſcilicet trajectio cibi, vel potus in ſtomachum propria, & per ſe actione vitali: Si vero ſolum intraſſet in aſperam arteriam, & ſtatim expueretur, hoc non eſſet deglutire, neque pertineret ad comeſtionem, cum ex eo non nutritio, ſed potius ſuffocatio ſequi nata ſit, & propterea non ſolveret jejunium.*

IX. His rationibus jejunium non ſolvunt, qui ad confortandum caput, aut vitandum noxium aerem, ſeu odorem, aromata dentibus frangant, dummodo nihil ex intentione ac advertenter deglutiant, quamvis aliquid ſucci inſeparabiliter cum ſaliva permixtum deglutiant; quia trajectio illa ad modum ſalivæ vera non eſt comeſtio, aut potatio; imo eadem ratione & ſi parvum aromatis granulum caſu, & ſine intentione comedendi deſcenderet in ſtomachum; adhuc jejunium ſervaretur naturale; ita Coninch. Bonacina, & Diana part. 5. tract. 13. reſolut. 1. §. verum, aliique. Has juxta rationes non frangitur jejunium ſi vapores attrahantur ex cibo, & potu præſentibus. Item ſi ad modum reſpirationis per os in ſtomachum attrahatur pulvis, pluvia, muſca, vel quid ſimile; deglutiuntur inquam per modum reſpirationis, non comeſtionis, aut potationis: Ita doctores citati, aliique paſſim; ſecus autem dicendum ſi quis in flumen prolapſus invitus aquam ſumeret. Ita Gobat, cum aliis. Iidem inhærendo principiis ſolidiſſimis naturale non ſolvitur jejunium pro licita celebratione, aut communicatione præterquiſitum deglutiendo ſanguinem e gingivis, vel ex paſtula defluentem; neque enim ſumeretur ad modum potus, aut cibi; ita ſupra allegati Doctores, & Quarti dub. 2. circa finem citans Divum Thomam, Suarez, de Lugo, alioſque: addit inſuper, quod eſto ſanguis in os defluens, etiam animo comedendi ex induſtria deglutiretur, jejunium adhuc ſufficienter ad licitam celebrationem ſervaretur, quia intentio neque auferre, neque tribuere valet rationem cibi, aut potus prædicto ſanguini ab intrinſeco defluenti, juxta regulam a Divo Thoma traditam in 4. diſt. 8. quæſt. 1. art. 4., ab aliis communiter receptam. De ratione cibi eſt, quod ore ab extrinſeco ſumatur, non ab intrinſeco; & hac ratione certum eſt, quod jejunium frangeret, ſi quis ſanguinem ex manus, aut digiti vulnere ſugeret, quia tunc vere cibus ore ab extrinſeco ſumeretur, eo fere modo, quo mulier ſi lac de propriis ſugeret mamillis.

X. Tandem ſi quis decumbens ore ſaccarum ſumeret, aut aliquid aliud paulatim liquendum, & deglutiendum ad raucedinis ſublevamen, ut fieri ſolet ſi poſt mediam noctem eſto dormiens, præter intentionem cibi ſumendi, aut potus, aliquam ejuſdem ſaccari portionem, eſto minimam, deglutiat, jejunium frangeret, quia moraliter tamdiu perdurat comeſtio, quamdiu ſaccarum perdurat in ore. Si autem dubitet an aliquid deglutierit poſt mediam noctem an non, ac adhibita ſufficienti diligentia dubius perſeveret, debet abſolute abſtinere tum a celebratione, tum a communione, quidquid alii ſentiant in contrarium; præſumptio utique in hoc caſu præcipue ſtat contra ipſum, qui ſe expoſuit periculo proximo comedendi in dormitione; quod non cadit ſub dubio, & eſt tota dubitandi ratio de comeſſione poſt mediam noctem; Et maxime quia etiam ſi dubium, ſeu ratio dubitandi non oriretur ex eo, quod ſe periculo proximo expoſuerit, ut ſupra, & conſequenter præſumptio non militaret ita aperte contra ipſum, adhuc quotieſcumque ſubeſt dubitatio an comederit, vel non ante vel poſt mediam noctem in obſequium, ac reverentiam huic ſacramento debitam, ab hoc ſumendo, ac a Miſſæ celebratione deberet abſtinere. Ita ſentiunt graves Doctores, inter quos Benedictus XIV. lib. 3. cap. 12. num. 7. de ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ubi allegat deciſionem Cleri Patavini in reſolutionibus anni 1708. de Sacram. Euchariſtiæ, quæſt. 2. n. 13.

XI. Dari tamen poſſunt aliquæ circumſtantiæ, in quibus non ſolum ſubeunte dubitatione fractionis jejunii, verum, & cum certitudine licite ſacerdos celebrare poteſt, & ſæculares communicare, inter quas una eſt neceſſitas integrandi ſacrificium, aut ſacramento ſervandi debitam reverentiam; ſecunda eſt neceſſitas ſumendi Viaticum; tertia vitandi ſcandalum publicum. Ratione primæ circumſtantiæ poteſt, imo tenetur ſacerdos etiam non jejunus ſacrificium complere, cui peracta conſecratione unius, vel utriuſque ſpeciei, ſubvenit ſe non eſſe jejunum; potior enim eſt obligatio integrandi ſacrificium, quam jejune communicandi: Item ſi peracta utriuſque, vel unius ſpeciei conſecratione, celebrans moreretur, aut tali ſuperveniente infirmitate, ita debilitaretur, ut ſacrificium perficere non poſſet, ſeu complere; & ſi ſacerdos non inveniretur; abſolute, extante periculo profanationis ab hæreticis, aut Infidelibus, aut ratione alicujus incendii, inundationis, aut alterius incidentiæ, a laico utique propriis manibus Sacræ hoſtiæ, ſeu particulæ conſecratæ ſumi, & abſumi poſſent: ſic & in aliis ſimilibus circumſtantiis, in quibus periculum immineat profanationis tanti Sacramenti, tenent communiter Doctores.

XII. Ratione ſecundæ circumſtantiæ, jam omnes infirmi cum mortis periculo, etiam non jejuni, communicantur, ut docet quotidiana praxis; Unde difficultas ſolum eſſe poteſt, an Sacerdos non jejunus teneatur Miſſam celebrare, ut infirmo in extremo mortis periculo conſtituto Viaticum miniſtrari poſſit; ad quam difficultatem fere omnes Theologi negative reſpondent, quia ex parte Sacerdotis viget præceptum celebrandi jejune, ex parte infirmi non viget præceptum ſumendi Viaticum in tali circumſtantia, ſcilicet dum Euchariſtiæ copia deficit; videatur Benedictus XIV. loc. cit. n. 8.

XIII. Ratione tertiæ circumſtantiæ, etiam ſi caſu, aut culpabiliter jejunus non ſit, poteſt celebrare Parochus, aut alius Sacerdos obligatus ex officio celebrare diebus feſtis, ſi non aliter evitari poſſit grave ſcandalum, aut non leve ipſius damnum. Ita Suarez diſput. 4. ſect. 5. cum aliis paſſim. Præceptum enim vitandi ſcandala, præferendum eſt præcepto celebrandi jejune; quia primum eſt naturale, ſecundum Eccleſiaſticum. Primum ſpectat ad charitatem, ſecundum ad ordinem ritus. Primum tandem eſt præceptum negativum, ſecundum poſitivum. Leges autem poſitivæ tam ſevere non obligant, & rigide ſicut negativæ faciunt. Unde ratione vitandi ſcandalum, Laici quoque præſertim Regulares, qui determinatis diebus communicari tenentur, poſſunt non jejuni accedere ad Euchariſtiam ſumendam, ſi aliter non poſſit grave ſcandalum, aut non leve damnum effugere; ſic citati Doctores, inter quos Pater Roſignolus n. 12. in fine hæc habet; *In univerſum ubique intervenire poteſt ſcandalum conjunctum cum aliqua infamia, quæ aliter vitari nequeat, ſive in Sacerdote ſacrificante, ſive in Laico communicaturo, etiam fracto jejunio poteſt ille ſacrificare, hic communicare: Quandoquidem exceptio de vitando ſcandalo in omnibus præceptis locum habet, ubi contrarium non eſt intrinſece malum, & obligatio legis poſitivæ non obligat cum tanto onere, & diſcrimine.*

XIV. Tandem ad licitam Miſſæ celebrationem ex parte Sacerdotis exigitur quod ab omni cenſura, & irregularitate, ſive ex defectu, ſive ex alia ratione immunis exiſtat, ſicut etiam juxta Divum Thomam ab omni corporis immunditia. Pro corporis immunditia, intelligit Sanctus Doctor turpitudinem illam, quæ per peccatum non ſolum in anima reatu culpæ, ſed in membris ipſis carneis pollutione contrahitur, nec per reatus culpæ expiationem tam cito deletur, perſeverat enim adhuc per aliquod tempus poſt deletum peccatum hæc corporis deformitas, ſeu immundities, cum qua non decet, ſive ad celebrandum, ſive ad communicandum accedere. Hinc Sacerdos eadem die, quo lethale commiſit peccatum, & ſi per Sacramentalem confeſſionem expiaverit, ſi nulla urgeat neceſſitas, debet a celebrando abſtinere, & Miſſæ celebrationem ad minus in diem poſterum differre; ſic Divus Thomas in 4. ſententiarum diſt. 9. quæſt. 1. art. 4., quæſt. 2., ubi ſic: *Non eſt conſulendum, quod ſtatim poſt peccatum mortale, etiam contritus, & confeſſus ad Euchariſtiam accedat; ſed deberet, niſi magna neceſſitas urgeat, per aliquod tempus propter reverentiam abſtinere.* Cum D. Thoma conſentit Cardinalis Toletus eximius Theologus lib. 2. cap. 1. n. 3. *Aliquando non ſufficit confeſſio ad celebrandum, cum enim peccatum parvo tempore anteceſſit, non debet celebrare, ſed expectare diem alium; Unde qui ſe accuſant, quod nocte proxima peccatum carnis commiſerunt, quamvis cum dolore accedant, & abſolvantur, ſunt tamen a celebratione arcendi.*

XV. Neque ſolum de peccatis venereis, quæ peculiaris indecentiæ ad Sacramentum ſordes ſecum afferunt præ aliis peccatis, procedit caſus, ſed de omnibus peccatis mortalibus; Unde Sotus in 4. ſent. diſt. 12., quæſt. 1. art. 7. ſic habet: *Hæc propoſitio non eſt ſingularis de pollutione, ſed generalis de quocumque peccato; tanta enim eſſet irreverentia, homicidam cruentis manibus, aut blaſphemum polluto ore illico ad Euchariſtiam accedere, tametſi venerea ſordes peculiarem quamdam indecentiam ad Sacramentum præ aliis ſceleribus afferant.* De ſacto ratione hujus peculiaris indecentiæ ad Euchariſticum Sacramentum in peccatis venereis fere major Theologorum pars cum D. Thoma affirmat, etiam citra peccatum, ac præter voluntatem, ſi pollutio nocturna contingat, & ſolum aliquod turpe phantaſma inculpabiliter nobis adhuc animo obverſetur; aut ſolum mentem geremus diſtractam, ſi nulla ſit cauſa rationabilis celebrandi, Miſſæ celebrationem eſſe in alium diem protrahendam; dicitur ſi turpe phantaſma aliquod, etiam inculpabiliter, nobis adhuc animo obverſetur &c., quia ſi pollutio abſque impuris ſequatur phantaſmatis, ac carnis pruritu, uti juxta Abulenſem dæmon efficere ſolet, ut pios retrahat homines a Sacra Euchariſtia ſumenda, vel Sacerdotes a Miſſa celebranda, D. Thomas loc. ſupracitato art. 7. abſolute tradit non eſſe in tali caſu, aut communionem, aut Miſſæ omittendam celebrationem: D. Thomæ in hac parte adhæret Turrecremata in canon. *Teſtamentum* diſt. 6. ſic: *Si in nobis cauſa non præceſſerit, imo magis cauſa contraria, & hoc frequenter accidit, & præcipue in diebus, in quibus communicari debet, ſignum eſt, quod diabolus homini ſic tamquam*

ta-

Euchariſtiæ recipiendæ auferre conatur; unde in tali caſu conſultum fuit cuidam Monacho, ut in collectionibus Patrum legitur, quod communicaret, & ſic diabolus videns ſe non poſſe conſequi intentum, ab illuſione ceſſavit.

XVI. Ad proximam præparationem quod attinet, quatuor aſſignantur diſpoſitiones, ſcilicet mentis recollectio, præcum, & pſalmorum recitatio, veſtium Sacerdotalium aſſumptio, & Sacrorum vaſorum præparatio.

XVII. Mentis recollectio ſiſtit in hoc, quod Sacra, quæ tractaturi ſumus myſteria, mente revolvamus, Incarnationis Dominicæ, Paſſionis, & Reſurrectionis memoriam recenſeamus, ad hanc diſpoſitionem pertinet, intentionis directio, ac eos, pro quibus offerre ſacrificium proponimus, Deo commendare; pro qua advertendum cum Valfrido libro de rebus Eccleſiaſticis, cap. 22. ſic nos docente his verbis: *In hoc error non modicus videtur, quod quidem ſe non poſſe aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, niſi ſingulas oblationes pro ſingulis offerant, vel pro vivis, & defunctis non ſimul æſtimant immolandum, cum vere ſciamus unum pro omnibus mortuum, & unum panem eſſe, & ſanguinem, quem univerſalis Eccleſia offert. Quod ſi cui placet pro ſingulis ſingulatim offerre pro ſolius devotionis amplitudine, & orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro ſtulta opinione, qua putet unum Dei Sacramentum non eſſe generale medicamentum. Quodammodo enim in fide imperfectus eſt, qui putat Dominum non diſcernere, quando una petitione pro multis rogatur, quid cui ſit neceſſe, vel faſtidire eum æſtimat, cum eadem oblatio nunc pro uno, nunc pro alio exhibetur.*

XVIII. Ad hanc quoque diſpoſitionem ſpectant Religio, & pietas; defectu enim harum proxime non poteſt cenſeri præparatus ad licite tremendum hoc ſacrificium conficiendum: ut itaque in venerabili Sacerdotis perſona ad adſtantium exemplum, ac ædificationem promovendam, devotionemque excitandam, pietas tanti muneris, ac dignitatis concinne reſplendeat, cum laudabili vitæ ratione parato ac mœrenti animo ad celebrandum ſe debet præparare, ita ut per Religionis exteriora inſitæ pietatis interiora indicentur. Hoc modo ſe non præparaſſe oſtendunt, qui adeo præcipiti lingua, indecore, ac feſtinanter Miſſam legunt, ut adſtantes intelligere verba non valeant, & Altari tam incompoſite ſiſtunt, ut nullam prorſus animo religionem, nullam præcibus, quæ ad ſacrificium ſpectant, attentionem habere indicent, contra id, quod ſollicite præcipit Rubrica Miſſalis, *Sacerdos autem maxime curare debet, quæ clara voce dicenda ſunt, diſtincte, & appoſite proferat, non admodum feſtinanter, ut advertere poſſit, quæ legit, nec nimis moroſe, ne audientes tædia afficiat.* Quæ dicenda ſunt, itaque, ſive ſubmiſſa, ſive elata voce, integra ſemper verborum pronunciatione legere debet Celebrans, præceſque, quæ a Sacris Ritibus præſcribuntur, attente, decenterque abſolvere, & ut a Miſſalis Rubrica numquam diſcedat, nimiam æque prolixitatem ſtudeat evitare oportet. De hac prolixitate evitanda frequenter S. Philippus Nerius ſermonem habebat, unde Sacerdotibus quibuſdam, qui in ſacro peragendo pluſquam par eſt cæleſti voluptate allecti ultra horæ medietatem Miſſæ abſolutionem protrahebant, dicere ſolebat: *Non palam has delitias, ſed clam in cubiculo magis optarem*, ſic refert Baccius lib. 1. cap. 19. n. 9. in vita S. Philippi Nerii. Concludendum igitur una cum univerſali Doctorum Virorum, Sanctorumque Patrum opinione, temporis ſpatium, intra quod Sacrum expediri convenit, ad tertiam horæ partem ſaltem pertingere debere, nec horæ dimidium excedere: ita Quartus in comment. ad Rubricas Miſſalis Romani part. 1. tit. 16. dub. 6. cum Clericatu, aliiſque plurimis.

XIX. Quoad præcum, pſalmorumque recitationem, citra dubium eſt, quod antiquæ Eccleſiæ praxis ſemper obtinuit, ut celebraturus Sacerdos horum quorumdam recitatione ſe ſe ad Sacrum peragendum diſponeret: ab aliquibus tamen plures, ab aliquibus aliis pauciores recitabantur, quia generaliter præfixi non erant; ſed ſolum in aliquibus præſcribebantur, ut videre eſt in Miſſa a Mattio Flacco Illirico vulgata, in qua præſcribitur, ut antequam ſe ſacris veſtibus induat Sacerdos, ſi tempus ferat, ſeptem pœnitentiales pſalmos cum præcibus recitet, ac ſeptem alios poſtea, ſcilicet. *Quam dilecta tabernacula. Benedixiſti. Inclina Domine. Fundamenta. Domine Deus ſalutis meæ. Credidi propter quod locutus ſum.* Miſſale quoque Hyſpalenſe editum Anno 1534. jubet dici ſeptem Pſalmos pœnitentiales; vel *Quam dilecta* cum reliquis, qui hodie notantur in Miſſali Romano; apud Micrologum quatuor tantum inveniuntur. *Quam dilecta. Benedixiſti. Inclina Domine, & Credidi.* In Miſſali Ambroſiano unicus pſalmus *Miſerere* adnotatur. Et in aliquibus aliis Miſſalibus nihil præfigitur; ex quo liquet hoſce pſalmos potius ex celebrantium devotione, quam ex obligatione recitatos fuiſſe, neque enim refert quam plurimos, ſed quam devote Sacerdos recitet pſalmos, ut ſe ad tremendum celebrandum miſſæ ſacrificium præparet.

XX. Suppoſita officii divini abſolutione, ſaltem quoad matutinum & laudes: Officium enim præcipue in præparationem ad Miſſam inſtitutum eſt; ſacerdos celebraturus recitare debet pſalmos, & orationes quæ in tabella reperiuntur, & ſpeciatim antiphonam, *ne riminiſcaris*, cum pſalmo &c. ſupra dixi ſuppoſita Officii divini abſolutione &c., quia antiqua praxis perpetuo obtinuit, ut Miſſæ non tantum ſolemnes, ſed etiam privatæ, non ante celebrarentur, quam ſolutis nocturnis vigiliis, ſeu officio matutinali completo, uti expreſſe ſancivit Innocentius Papa IV. Epiſt. X. ad Ottonem Cardinalem Tuſculanum; *Sacerdotes Miſſam celebrare priuſquam Officium matutinale compleverint, non præſumant.* Idem recolitur ex pluribus Conciliis, non pauciſque Statutis Synodalibus, quibus non tantum vigiliæ nocturnæ, ſeu horæ matutinæ præcipiuntur ante Miſſæ celebrationem ſolvendæ, ſed etiam uſque ad primam incluſive Officii divini recitatio præſcribitur, ut videre eſt in Synodalibus tum Eccleſiæ Nannenſis cap. 11. *Nullus antequam matutinas canonicas, & primam dixerit, Miſſam celebrare præſumat:* tum Eccleſiæ Biterenſis cap. 42. ubi hæc leguntur; *Præcipimus, quod nullus miſſam celebrare præſumat, niſi prius Matutinas illius diei compleverit, atque primam. Quæ ſurgendo, & calciando, vel aliis negotiis occupando dici non debent, ſed in Eccleſia cum devotione.*

XXI. His peractis accedit Sacerdos ad locum in ſacriſtia, vel alibi præparatum, ubi paramenta, aliaque ad celebrandum neceſſaria habentur: Pro ſolis enim Epiſcopis, & Cardinalibus paramenta ſacerdotalia in Altaris medio collocantur, in quo miſſa eſt celebranda ex Decreto S. R. C. 5. Julii 1612. unde pro aliis non privilegiatis, ponenda ſunt in ſacriſtia ſi adeſt, aliter in Menſa ſeparata, & ſi hæc non ſit, in eodem Altari quidem, ſed non in medio &c. Inde accipit Miſſale, perquirit miſſam in ſacriſtia, eamque legit tum ad indulgentias lucrandas, tum ad evitandum adſtantibus tædium, quod ſequeretur diutius immorando in Miſſæ inquiſitione ad Altare, cum aliis inconvenientibus; deinde lavat manus dicens, *Da Domine &c.* ad reverentiam tanti Miniſterii; caveat autem ne ibi vultum lavet. Poſt manuum ablutionem, & non antea calicem debet præparare; decet enim quod ſacrum Vas non tangatur, niſi lotis manibus, & antequam alia non ſacra tangantur: errat igitur, qui ſtatim manus lavat, deinde Miſſam perquirit ante Calicis præparationem; ſuper os calicis ponit mundum purificatorium, quod eleganter plicari debet, & apte ita diſponi, ut æqualiter hinc inde pendeat; deficiente lineo purificatorio, poteſt adhiberi quodcumque ſtrophiolum mundum in profanos uſus non amplius adhibendum juxta Anonymum Italum in animadverſionibus, ſeu, ut ipſe ait, *Avvertimenti per la Meſſa*, Cap. 1. §. *Finita*. Non enim purificatorium neceſſario debet eſſe lineum, ſed ſufficit, quod ſit ex materia apta ad abſtergendum; ita Lohner part. 2. tit. 1. n. 4. Lineum tamen decentius eſt. Super purificatorium patenam ponit cum Hoſtia integra, quæ ſi ad Altare caſualiter frangitur ante oblationem, aut caſualiter ibi tantum agnoſcatur, debet alia ſubſtitui, ſi abſque ſcandalo, & longa mora haberi poſſit; ſi tantum poſt oblationem agnoſcatur, & fractura evidenter non appareat talis, qualis eſt conſecretur: Si evidenter appareat fractura, citra ſcandalum, & longam moram alia ſubſtituatur, mentaliter prompte offeratur, & primitus oblata ſervetur ſumenda poſt purificationis ſumptionem, Ita Paſqualigus quæſt. 360.

R I T U A L I A.

XXII. Antequam Hoſtia ſuper Patenam ponatur, leviter digitis excurrenda eſt, aut etiam excutienda, ut a fragmentis purgetur, deinde cooperienda Palla unica, quæ eſſe non debet ex papiro piſto, aut ex panno ſerico uti decrevit S. R. C. in una Camald. Montis Coronæ, 22. Jan. 1701. In ſacrificio Miſſæ non eſt adhibenda Palla a parte ſuperiori drappo ſerico coperta ex communi conſuetudine, & quia in Rubrica nulla mentio fit, niſi de unica Palla, quicquid ſentiat Paſqualigus cum Molfeſio; poſtea ſuperponitur Velum ſericum, quo undequaque Calix cooperitur, quod ſi breve ſit nimis, major pars a parte Calicis anteriori protrahitur; tegitur autem Calix, ut ejuſdem ſacra myſteria velata eſſe ſignificentur: Ita Gavantus part. 2. tit. 1. Rubric. 1. num. 1. lit. N.. Super velum ponitur burſa coloris paramentorum, cujus pars aperta debet eſſe verſus celebrantem: Nec ſuper ipſam decet, quod ponantur conſpicilla, aut manutergium &c. Intus habere debet corporale plicatum, quod extra ipſam deferri nequit ſine Apoſtolica diſpenſatione, ſicut nec Burſæ ſuperimponi.

XXIII. His ita diſpoſitis, & a Miniſtro quæ ejus ſunt peractis, ſacerdos accedit ad paramenta, & ad horum dexteram partem ſe ſtatuit; ubi calceatis pedibus reſpondent, & Miniſtri; juxta illud; *Calceati pede in præparatione Evangelii pacis.* Hinc laudantur Eccleſiæ in quibus, ut ſacerdotes, qui accedunt ad celebrandum in eis, ad Altare pergant mundis calceis, honeſtæ crepidæ aſſervantur ſacerdotibus exhibendæ, ſi occurrat. Indutus debet ad paramenta accedere veſte convenienti, cujus extremitas ad talum pedis ſaltem perveniat, & ſi ex juxta cauſa, ratione ſcilicet pluviæ, aut itineris breviori quis accedat indutus, veſtem debet ſuperimponere talarem, quæ ad hunc finem in Sacriſtia ſervanda eſt; deinde ſe induit detecto capite, & birretum nec ſuper calicem, aut etiam Miſſale deponat; ſine anulis item, etiam ſi eſſet Protonotarius Apoſtolicus non participans; participantes enim hoc privilegio gaudent; aut Canonicus cujuſcumque Eccleſiæ Collegiatæ etiam Cathedralis: Canonicorum autem nomine veniunt etiam dignitates quæcumque niſi aliquo ſint ſpeciali ad anulum ad Altare deferendum muniti privilegio: Si ſit Prælatus ſæcularis induit ſupra ſe Rochetum, ſi Regularis ſuperpelliceum; ubi viget laudabilis hæc conſuetudo, debet retineri; cum enim in aliis divinis Officiis uti ſoleant ſuperpelliceo, multo magis decet, ut ornamentum hoc ſacrificanti non deſit: ad ſingulas veſtes ſubmiſſa voce reſpectivas recitet orationes, ut operationem ſemper comitetur oratio.

R I T U A L I A.

XXIV. Primo igitur accipit amictum circa extremitates, &

cordulas a Miniſtro ſibi exhibitum, & oſculatur illud in medio, non ubi cordulæ fortaſſe decuſſantur; ſi adſit Crux oſculetur, ſi non adſit, aut mittatur, aut ſi commode poſſit, pollice imprimatur, ut crux ſemper aliquo modo oſculetur; ſic Angelus part. 1. tit. 1. n. 1. & ponit ſuper caput, & mox declinat ad collum, ideſt non immediate ducit ſuper collum, ſed prius ſupra caput, poſtmodum injicitur humeris; ita Cardinalis Bona rerum Liturgicarum lib. 1. cap. 4. num. 30., accepto amictu nullatenus aliud ſuper inducitur crucis ſignum, quod nonnulli manu, & amictus cordulis faciunt, ſi placet antequam amictum accipiat, crucis ſigno potius ſe muniat. Ita Tonellius cum aliis, Bonamico, Gavanto ſupra lit. D. multo minus amictum accipiendo genu flectere, aut ſe inclinare licet, ſic Lhoner ſupra &c., & ſi amictus humerorum latitudinem excedat, a Miniſtro apte reſtringatur, Lhoner part. 3. tit. 8. num. 2. & amictu collaria circumtegens veſtium, cordulas ducit ſub brachiis, & circumducens per dorſum ante pectus reducit, & ligat; Collaria alba, & linea numquam deponi debent, juxta Tonellium ſup. Rubric. 2. num. 5. Tum alba induitur caput ſubmittens, ut alba induatur, miniſter illam ambabus manibus complicatam in parte poſteriori, præter eam partem, quæ collum in medietate circumdat capiti proponat celebrantis, qui manibus junctis caput ſubmittit; ſic Tonellius ſup. rub. 3. num. 3., deinde manicam dextram miniſter brachio dextro, ſiniſtram ſiniſtro imponens, albam ipſam corpori adaptat, elevatque ante, & a lateribus hinc inde. Et cingulo per miniſtrum a tergo ſibi porrecto, ſe cingit. Cingulum autem exhibet Miniſter a parte dextera tenens extremitates ejuſdem complicati, ut complicari ſolet: Ita Tonellius ſupra num. 3. celebrans cinguli nodum ita debet perſtringere, ut flocci quantum poterint, pendeant longiores ad ſecurius firmandas ſtolæ extremitates, Anonymus Italus ſupra. Miniſter revelet albam ſupra Cingulum circumcirca, ut honeſte deſcendat, & tegat veſtes, ac ejus fimbrias diligenter aptet, ut ad altitudinem digiti, vel circiter ſupra terram fluant; plicaturas quoque circa latera debet adæquare; tum unico genu genuflectens, ut belle circumfluat, elevat a terra ferme ad altitudinem unius digiti; his peractis ſacerdos accipit manipulum, & oſculatur crucem in medio, & Miniſter antequam exhibeat ſacerdoti manipulum, oſculatur manipuli crucem a latere, aut oſculari ſaltem demonſtrat, & porrigit ſacerdoti, qui ſibi illud imponit brachio ſiniſtro. An manipulum imponendum ſit infra cubitum non longe a manu, non conveniunt Doctores. Gavantus par. 2. tit. 1. Rub 3. lit. L. cum aliis ſtat pro parte affirmativa, Lohner par. 3. tit. 8. n. 2. pro parte negativa, & aſſignat rationem, quandoquidem ſi ponatur ſupra cubitum minus impedit, & fit remotius periculum tangendi cum ipſo ſacratiſſimam Hoſtiam, eamque extrudendi a corporali, aut extra Altare; probabilis eſt utraque ſententia. Hoc unum certum eſt, quod a Miniſtro manipulum eſt aciculis firmandum, aut cordulis; deinde ambabus manibus accipiens ſtolam, ſimili modo deoſculatur, & imponit medium ejus collo; Miniſter pariter ambabus manibus accipit ſtolam, crucem deoſculatur a latere, aut fingit, ut dictum eſt de Manipulo, & porrigit ſacerdoti, ut ſibi illam imponat, & quidem non longe a collo, ut a ſuperimponenda planeta contegatur. Ita Gavantus ſupra lit. N. Bauldry, part. 1. cap. 17. n. 9. aliique, & tranſverſando ſtolam ipſam ante pectus in modum crucis, ducit partem a ſiniſtro humero pendentem ad dexteram, & partem a dextro humero pendentem ad ſiniſtram: pars igitur ſtolæ dextra, quæ eſt dignior ordine naturali ſuperimponenda eſt parti ejuſdem ſiniſtræ; ſic Anonymus Ital. Epiſcopi non tranſverſant ſtolam, eo quod crucem jam habeant pectoralem, ut docet Cæremoniale Epiſcoporum; utramque poſtea partem ſtolæ extremitatibus cinguli, hinc inde ipſi cingulo conjungit, miniſtro tenente eaſdem ſtolæ extremitates, & applicante ad latera ſacerdotis, non poſt humeros, ut celebrans extremitatibus cinguli ſtolæ partes percurrere, & firmare queat, ita Anonym. Ital. ſupra. Poſtremo accipit Planetam, quæ ſuper Menſam, in qua extenditur a Miniſtro duplici plicatura, ut elevata hinc inde ambabus celebrantis manibus expeditius capiti ſubmitti poſſit, ſic Bauldry part. 1. cap. 17. n. 10. Miniſter quoque illam circa humeros, & collum eleganter accommodat: ſi vero pretioſiori materia ſit Planeta v. g. opere phrygio, non debet plicari, ſed inde a Miniſtro aſſumpta celebrantis capiti, collo, & humeris debet accommodari, quæ poſtea vinculis ab interiori ejus parte pendentibus firmanda eſt. Miniſter inſuper biretum accipiens per cornu interius cum quaſi illius oſculo porrigit celebranti, qui illud accipiens per cornu exterius, ſibi caput cooperit, ſemper abſque alterius miniſterio. Ita Gavantus apud Bonamicum par. 1. obſ. 3. n. 1. Caput, inquam, ſibi cooperit, non frontem, nec capitis dextrum latus unice; ſemperque ſine pileolo ſi munitus non ſit Pontificio privilegio. Sic paratus, & coopertus, nec per ſacriſtiam vagetur, nec colloquatur, ſed ſibi conſtans aliquid meditetur.

XXV. Sacerdos omnibus paramentis ut ſupra indutus, miniſter retrocedit, ut perquirat an omnia recte ſint diſpoſita; ſic Præmolus par. 3. c. 9. Accipit ſacerdos manu ſiniſtra calicem, ut ſupra præparatum, in nodo, & ſi forte ſacerdotes aliqui ſint in ſacriſtia, antequam calicem accipiat, decet, ut aperto capite ipſos ſalutet: Ita Tonellius lib. 2. tit. 2. rub. 1. n. 1. Defert autem calicem elevatum ante pectus, nec nimis diſtantem, nec pectori adhærentem, & ita ut ſummitas ejus ad mediam pertingat pectoris altitudinem, ac burſam tenens manu dextra ſuper calicem ad cautelam, ne aliquid decidat, ideoque ſuper burſam, non a latere, ſed in medio; & facta reverentia cruci, vel Imagini illi, quæ in ſacriſtia erit. An hæc reverentia eſſe debeat cum profunda capitis, & humerorum inclinatione, Auctores non conveniunt: Nos autem cum majori Doctorum parte Gavan. par. 2. tit. 2. rub. 1. lit. 4., aliiſque ſequimur partem affirmativam, quia ſic inclinatur Imagini Altaris in acceſſu ad ipſum, & receſſu ab eodem. Prius ſe inclinat Sacerdos, quam Miniſter, qui, ſi in Sacriſtia Crux adſit, vel quid Cruci æquivalens, dum ſacerdos ſe inclinat, genuflectit, aliter profundius tantum ſe inclinat.

XXVI. An Sacerdos paramentis jam indutus ſacerdotalibus exeundo e Sacriſtia, ut ad Altare accedat, teneatur aquam ſuſcipere benedictam, ut ea ſe ſignet, non conveniunt Doctores. Nos autem ſententiam negativam tuemur; tum quia Cæremoniale Epiſcoporum præcipit quidem aſperſionem in ingreſſu ad Eccleſiam, non vero indutis ſacerdotalibus paramentis; forſan etiam, ut inconveniens evitetur, madefaciendi, ſeu labefactandi paramenta ipſa, tum quia a Miſſali Romano aquæ benedictæ ſuſceptio non præſcribitur in memoratu egreſſu; & propterea nec Gavantus, nec Quarti, neque Gaſtaldus de aqua benedicta tunc ſuſcipienda mentionem faciunt: huic ſententiæ favet quoque Pater Angelus Seraſinus de Florentia in ſuo Rituali recenter edito ſub anno 1735. SS. D. N. Benedicto Pap. XIV. dicato. Supponitur equidem, quod Sacerdos celebraturus ad Sacriſtiam accedens, in hujus ingreſſu aqua benedicta ſe muniat, aut in ingreſſu Eccleſiæ.

XXVII. Hinc diſtinguitur duplex reverentiæ genus juxta rubricas, quia reverentiæ nomen genericum eſt ſub ſe comprehendens genuflexionem, & inclinationem, ſic Bauldry part. 3. tit. 2. rub. 1. n. 1. De genuflexione diſſeremus inferius. Loquendo hic de inclinatione, hanc triplicem eſſe communiter affirmant doctores, ſcilicet profundam, mediocrem, & minimam. Profunda eſt inclinatio omnium humillima, & fit inclinando non ſolum caput, ſed & modicum corpus; ita ut extremitatibus manuum genua poſſint deprehendi. Sic Tonellius lib. 3. cap. 1. §. 4. Sacerdos autem hac inclinatur inclinatione quoties præſcribitur in Rubricis. Inclinatio, ſeu reverentia mediocris, moto vix medio corpore importat notabilem humerorum inclinationem, quæ exhibetur quando notatur abſolute in rubrica *inclinatio*, vel adduntur illæ particulæ, *aliquantulum*, *parum*, aut *mediocris*, *parva*, *ordinaria*. Minima importat ſolius capitis inclinationem rectam verſus pectus, & obſervatur quando a rubrica ordinatur inclinatio capitis, ut infra patebit, quando majoris gratia claritatis ſubdividetur; animadvertendum tamen, quod quælibet ſupradictarum inclinationum exerceri debet pedibus immotis, & æqualiter conſiſtentibus. Ita Bonamicus par. 1. obſ. 12. n. 2.

XXVIII. Capite itaque cooperto accedit ad Altare, abſque aſperſione aquæ benedictæ, ut ſupra diximus, facit tamen reverentiam capite pariter cooperto Imagini principali &c. Sic Bauldry part. 3. tit. 2. rub. 1. n. 1. Miniſtro præcedente cum Miſſali, & aliis ad celebrandum neceſſariis; capit autem miniſter Miſſale apponendo manus inferioribus hujus angulis, illudque ſuſtentans ante pectus; ita Gavantus ſupra lit. B. niſi ante alia ad celebrandum ultra Miſſale neceſſaria fuerint præparata: ut magis oporteret, præcedit quoque ſuperpelliceo indutus, tribus, aut quatuor ad ſummum paſſibus eadem modeſtia, quæ ſacerdoti præſcribitur, ut advertit Gavantus par. 2. tit. 2. rub. 1. n. 1. lit. C. hoc eſt oculis demiſſis, inceſſu gravi, erecto capite. Doctores non conveniunt, an ſubmiſſa voce dum procedit ſacerdos ad Altare, licitum ſit aliquos pſalmos recitare, aut aliquas devotas preces ſeu orationes; nos ſequimur partem affirmativam, quia rubrica nihil præſcribit, unde ad libitum poteſt unuſquiſque pro ſua devotione recitare quidem ſubmiſſa voce orationes, aut pſalmos, qui ei magis placuerint, abſque hæſitatione, ſeu periculo addendi novum aliquid miſſæ contra Bullam Sancti Pii V., quia miſſa inchoatur ad Altare, non vero in acceſſu; ſic major Doctorum pars, quicquid ſentiat Cabrinus in contrarium, cap. 3.

XXIX. Si vero contigerit Sacerdotem tranſire ante Altare Majus, ubi Euchariſtia aſſervatur Sacratiſſima, capite cooperto genuflectere debet; ſi vero ſanctiſſimum ibi non ſervetur Sacramentum, capite ſemper cooperto faciat ei reverentiam profundam, hoc eſt inclinatione capitis, & medii corporis, niſi adſit antiqua conſuetudo diſcooperiendi caput ad majorem populi ædificationem, uti ſentit Lohner part. 2. tit. 4. num. 1. In quo caſu Sacerdos diſcooperto capite deberet ſe inclinare. Hanc profundam inclinationem debet facere celebrans, ſi tranſeat ante Reliquiam inſignem, aut ſolemniter expoſitam, aut ſi fiat de ea in illa die officium, vel feſtum, aut apud populum habeatur in magno honore. Sic Bauldry, ſupra cum aliis. Doctores non conveniunt, an in tali inclinatione ſit diſcooperiendum caput. Nos ſequimur ſententiam negativam, ea fulti ratione, quia Cruci expoſitæ, tum in Sacriſtia, tum in Altari, ac Euchariſtiæ ipſi ſervatæ in Tabernaculo, exhibetur quidem proportionata reverentia, ſed tecto capite, unde a fortiori &c. ſic Bauldry, aliique ſentiunt. De aliis Reliquiis ſi forte diſtribuantur ad Altaris ornamentum, conſiderantur, ac ſi non eſſent. Hinc ſi in Altari, in quo reliquia oſtenditur, pariter Sacratiſſima ſervetur in Tabernaculo Euchariſtia, ſufficit ſi tecto capite genuflectatur, niſi capitis diſcooperitio eſſet de legitima conſuetudine illo in loco, in quo caſus. Si forte tranſeat per Chorum dum recitatur *gloria Patri*, aut alia oratio, cui debita ſit capitis inclinatio, debet ſiſtere greſſum, donec perſolvatur abſque ulla tamen inclinatione. Si obviat ſacerdoti parato an deceat illum ſalutare inclinatione capitis, eſto non conve-

niant

niant Doctores inter ſe, nos dicimus, quod cum talis mutua reverentia non præjudicet, nec dignitati ſacerdotis, nec delationi calicis, facienda eſt; ſic Tonellius lib. 3. cap. 1. aliique. Si tranſeat ante Prælatos, Magnates, & Clerum capite ſemper cooperto plus, minuſque, prout eorum dignitas poſtulat, debet item ſe inclinare, quia generaliter loquendo ratione Calicis delationis nemini debet caput diſcooperire, uti notat Cæremoniale Epiſcoporum l. 2. c. 8. cæterum exceptis ſupradictis, etiam ſalutatus neminem debet ſalutare. Si ante locum Sacramenti, etiamſi Sacramentum incluſum ſit in Tabernaculo, tranſeat, adhuc cooperto capite genuflectere debet. Ita Bauldry part. 3. ſupra n. 3. cum Gavanto.

XXX. Pro genuflexionum methodo, illud generaliter tenendum eſt, quod ſi contingat genuflexio cum tranſitu, fit unico genu, ſi cum aliqua morula, utroque genu; in omnibus genuflexionibus tamen debet Sacerdos deſcendere recto corpore, recto capite, & non demiſſo deponendo genu dextrum uſque ad terram juxta calcaneum ſiniſtrum, ſi genuflectat unico genu; & ſi utroque genu genuflectat, apud genu dextrum deponat ſiniſtrum. Si autem ante Altare, ubi celebratur Miſſa, tranſeat, ſacerdos tempore elevationis Sacramenti ſimiliter genuflectat, & detecto capite, illud adoret, nec ante ſurgat, quam celebrans depoſuerit Calicem ſuper corporale. Hæc genuflexio juxta generalem ſupra traditam regulam debet fieri utroque genu, eſt enim cum morula. Cum diſcooperit caput, magis decet, quod biretum tradat miniſtro, donec caput ſit iterum cooperiendum; vel ſi birretum non tradat Miniſtro, illud tenere debet manu demiſſa, & ita ut pars aperta ſeipſum reſpiciat, & nullatenus poni ſupra Calicem: Ita Bonamicus part. 1. obſ. 3. n. 2. Perſeverat genuflexus donec depoſitus ſit in altari Calix, aut Pixis in Euchariſtiæ adminiſtratione, ſi paucis adminiſtranda ſit, quia caſu, quod multus populus foret communicandus, peracta adoratione ſupra præſcripta, celebrans prius tecto capite debet ſurgere, & ad Altare procedere, aut etiam ad ſacriſtiam, ſi ab Altari recedat. Poſtquam ſurrexit a genuflexione, nullam aliam genuflexionem facit, niſi adhuc tranſiturus ſit ante medium Altaris, ubi ſervatur Sanctiſſimum Sacramentum. Si tranſeat ante Altare, ubi adſit celebrans, qui jam conſecrationem peregit, & advertat, quod non aſſumpſit, jam unico flectit genu, & poſtea caput detegit, ſurgit, & procedit: Si obviam habet Sacerdotem Auguſtiſſimam deferentem Euchariſtiam per Eccleſiam, genuflectit duplici genu: ita Bonamic. part. 1. obſ. 12. n. 9. Si tranſeat ante Venerabile publicæ adorationi expoſitum, Doctores non conveniunt, an adorandum ſit genuflexo utroque genu; Nos tamen affirmativam ſequimur ſententiam, imo potius hic, quam in aliis ſupradictis circumſtantiis, ſic ſuſtinemus eſſe faciendum, ratione majoris ſolemnitatis, quæ hic intervenit, magis quam alibi. Celebraturus ſi ſit in Altari, ubi expoſitum ſit Sanctiſſimum Sacramentum, indubitanter debet in plano cum ad Altare accedit utroque genu flectere.

XXXI. Cum pervenit ad Altare, ubi celebraturus eſt, ſtans ante illius infimum gradum, ſi per portam conſtitutam verſus cornu Epiſtolæ ſit ad Altare exeundum, miniſter paulum retrocedens, facit Sacerdoti prætereunti copiam, ſi verſus cornu Evangelii, Miniſter cum debita genuflexione procedit ulterius ad portam Epiſtolæ. Sic Bauldry part. 1. c. 17. n. 14., in qua conſiſtit a dextris celebrantis, ſed aliquantiſper retro, uti ſubdit idem Bauldry. Celebrans ſtans ante Altare ut ſupra caput detegit, neque enim decet capite cooperto celebrare abſque legitima cauſa, ac Pontificia diſpenſatione, ſive coopertio fiat birreto, ſive pileolo, ſive omni alio modo, neque ab hac capitis diſcooperitione licet Epiſcopo diſpenſare. Sic Gavantus part. 2. tit. 2. rub. 2. ſig. *. Ubi Canones ipſis etiam Epiſcopis leges imponunt (totam enim rem ſacram peragere cooperto capite nec ipſi Epiſcopi poſſunt, legi etenim ſubjecti, ab ea lege ſicut nec ſe, ita a fortiori alios diſpenſare non valent), niſi facultas diſpenſandi illis ſit ſpecialiter impertita: ita Hoſtienſis in cap. 1. de ſup. negl. Prœl. in 6. Detecto capite celebrans birretum Miniſtro porrigit, digito indice, & medio capit birretum per cornu medium extrinſecum, & deponit, miniſtro manu dextra biretum accipiente, cum oſculo, vel quaſi oſculo illius, illudque ad minorem ſiniſtræ manus digitum appendit, nulloque modo recipit ſuper miſſale: ſic Bonamic. ſupra; & Altari, ſeu Imagini crucifixi deſuper poſitæ profunde ſe inclinat. Dum celebrans profunde ſe inclinat, miniſter in caſu hoc genuflectit; An poſtea miniſter genuflectere debeat toties, quoties tranſit ante Altare, non conveniunt Doctores; Nos tamen ratione crucis, ſumus pro parte affirmativa cum Bauldry ſupra, aliiſque. Si autem ſit in eo Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti, genuflectens debitam quoque addit reverentiam, abſque ulla tamen corporis inconcinnitate, genuflectit unico genu; quidquid dicant in contrarium aliqui; qua facta cum debita reverentia genuflexione, nullam aliam debet ſuperaddere; majori enim exhibita reverentia, ceſſat minor, niſi aliter expreſſe notetur, ob ſpecialem aliquam rationem. His peractis aſcendit ad medium Altaris, miniſtro pariter ſurgente, & per planum ad partem lateralem Epiſtolæ deambulans deponit biretum loco congruo, ſed extra Altare, & poſtmodum per idem Epiſtolæ cornu aſcendit ad Altare, deponit ſuper cuſſinum librum clauſum cum parte, quæ aperitur, reſpiciente Altaris medium, quo facto Miniſter per eamdem viam deſcendens vadit per planum, & facta in medio Capellæ genuflexione conſueta, genuflexum ſe ſiſtit a parte Evangelii anteriori in plano per duos circiter, aut tres cubitos ab infimo gradu diſtantes, ut ſit poſt Celebrantem.

XXXII. Ibi ad cornu Evangelii celebrans ſiſtit calicem, ut magis ad manus, extrahit corporale de Burſa, quod extendit in medio Altaris ſuper Aram conſecratam ambabus manibus, nullatenus autem excedere debet anteriorem Menſæ partem, ſed tantum Corporalis ora extremitates anteriores tangat, ut ſacerdos manus commode intra corporale contineat tempore conſecrationis juxta doctrinam Tonellii, lib. 2. tit. 2. rub. 2. n. 3. Gavanti, aliorumque. Si, ut decet, in corporalis extremitate ſit deſcripta Crux, extremitas hæc collocari debet ad partem Altaris anteriorem, ut Celebrans oſculando Altare, illam quoque oſculetur. Ita Bauldry part. 3. ſupra n. 3., cum Gavanto; & ſuper corporale Calicem coopertum velo collocat ambabus manibus, & undequaque illud tegit, aut ſaltem in tota anteriori parte, ſi velum ſit parvum; Burſam autem ad cornu Evangelii collocat, parte ejuſdem aperta reſpiciente Altaris medium, dummodo imagines, aut quid ſimile in ea non repræſentetur, in quo caſu caput inverti non debet. Burſa deponitur ſiniſtra manu, quæ illam jam apprehendit, dum ſuper Altare dextera detinet corporale; ſic Tonellius ſupra n. 5. deponitur inquam ad cornu Evangelii in loco congruo, ne inficiatur a cera defluente. Sic Tonellius ſupra n. 5.

XXXIII. Si paramenta in Altari accipit, hoc idem facere debet antequam deſcendat ab Altari, ut miſſam inchoet, ex defectu enim ſacriſtiæ, ut diximus, toleratur paramentorum aſſumptio ex Altari. Advertendum cum Le-Brun. tom. 1. pag. 157. quod in veteribus ordinibus Romanis, & Auctoribus Eccleſiaſticis uſque ad ſæculum XV. pars ſiniſtra Altaris nuncupabatur dextera relate ad manum dexteram ſacerdotis ad Altare converſi, & eorum, qui ad Eccleſiam veniebant ingredientes, & e converſo pars dextera Altaris nuncupabatur ſiniſtra. Nunc autem dextera, & ſiniſtra Altaris pars deſumitur relate ad dexteram, & ſiniſtram Crucifixi expoſiti in medio. Hinc ſequitur, ut ſiniſtra Altaris pars ſit, in qua Epiſtola, dextra vero in qua Evangelium recitatur, ut in Pontific. Romæ edito anno 1485.

CAPUT VIII.

De præparandis pro Miſſa ſolemni.

I. IN ſacriſtia ſupra digniorem menſam extendantur Paramenta conſueta omnia ſacerdotalia cum diaconalibus a dextris, ſubdiaconalibus a ſiniſtris, coloris reſpectivæ feſtivitatis, & calix de more indutus ante veſtes ipſas collocetur in medio, juxta Gavantum par. 2. tit. 2. rub. 5. lit. X. Hinc inde ponantur duo Miſſalia, a dextris unum pro ſacerdote, a ſiniſtris pro Diacono, & Subdiacono alterum; a dexteris Miſſalis pro ſacerdote apte diſponitur velum oblungum plicatum, imponendum ſubdiacono ad Offertorium, a ſiniſtris Miſſalis pro Diacono, & ſubdiacono adhereat velum illud pariter plicatum ad cooperiendam Credentiam utrumque coloris Paramentorum; ita Bauldry par. 3. c. 11. art. 2. n. 1.

II. In alia Menſa concinne exponantur novem Cottæ pro novem Clericis, qui miſſæ inſervire debent (clericorum nomine veniunt miniſtri non ſacri, & miniſtrorum nomine veniunt miniſtri ſacri diaconus ſcilicet, & ſubdiaconus) quæ omnes, aut ſaltem binæ ſint inter ſe uniformes, & ſi quæ a ceteris differant, hæc diſtribuantur cæremoniariis. Ante Cottas, ſi ſit ſpatium aptum, ponitur pelvicula cum campanula, & manutergio plicato, cum ampullis vitreis albo vino, & aqua plenis, ac operculo coopertis: a dextris pelviculæ collocatur Turibulum, a ſiniſtris Navicula cum cocleare ac ſufficienti Thuris puri, & boni odoris copia, cui ſi in ſolemnioribus alia addantur aromata, Thuris quantitatem non debent excedere, imo neque æquare; ut advertit Tonellius lib. 3. c. 2. §. 2. n. 10. cum aliis pluribus. In extremitatibus duo ponuntur mediocria candelabra cum ſuis candelis facile accendendis per Ceroferarios ferenda. Im promptu ſint etiam intortitia pro Elevatione.

III. In Capella ſuper Altare ſtatuatur a parte Epiſtolæ Cuſſinus unicus, Paramentorum colori uniformis. Ante Altare a latere Epiſtolæ in plano presbyterii collocatur Credentia, quæ cooperitur linteo mundo, undequaque pendente uſque ad terram; ſuper hanc credentiam nec Crux ponitur, ſicut nec Reliquiæ, aut Imagines, quemadmodum nec illi gradus debent elevari, uti advertit Gavantus part. 2. tit. 2. ſupra. Poſt Credentiam verſus cancellos excurrat ſcamnum oblongum, quod ſex commode poſſit capere Clericos, vel duo ſcamna, ſi unum non ſufficit, ponantur: Hoc ſcamnum debet eſſe nudum, coloratum tamen, ſicuti ſcamna Canonicorum aſſiſtentium, ac inſervientium Miſſæ Pontificali; ita Cæremoniale Epiſcoporum. Supra & prope eamdem credentiam ſtet ſcamnulum nudum, coloratum ut ſupra pro ſeſſione primi Cœremoniarii, ultra ſcamnulum hoc verſus Altare, cum debita intermedia diſtantia, diſponatur ſcamnum aliquantiſper longum cum poſtergali veſtitum aliquo panno viridi decenti, ſuper quo ſedeat in medio ſacerdos, & hinc inde Miniſtri: Sic Bauldry par. 3. ſup. n. 6. ſcamnum certe ſi Cardinalis, Epiſcopus, Prælatus, aut loci Ordinarius, aut Superior illi Miſſæ præſens intereſſet. Cæterum ſtatui poſſunt tres etiam ſedes nobiliores, dummodo illa Celebrantis nobilior ſit, & miniſtrorum brachiatæ non ſint, ſi tales haberi poſſint; abſente Superiore ſub ſedibus extendi poteſt tapete. Pradella ordinarie non adhibetur, niſi celebrans ſit Archidiaconus, Archipresbyter, aut Superior localis, ratione juriſdictio-

nis quaſi Epiſcopalis, quibus neque denegatur bacile cum buccali medíocris formæ pro manuum ablutione: ita Bauldry p. 2. n. 2.

IV. Pariter quando celebraret Provincialis, aut Generalis alicujus Religionis in Eccleſiis ſuæ Provinciæ, vel Ordinis, ſedere poſſent ad partem Evangelii, uti ſedet Epiſcopus, loquendo tamen de ſola ſeſſione ratione loci; ſic Bordonus Con. 5. Reg. par. 2. reſ. 64. n. 7. cum Diana, aliiſque; tum quia in Eccleſiis ſibi ſubjectis comparantur cum Epiſcopis, Patriarchis, & Primatibus; tum quia ſunt Principes in ſuis Religionibus; tum tandem quia etiam Abbates Regulares non pontificantes ibi ſedent juxta Cœremoniale Canonic. Regul. S. Salvatoris cap. 17. pag. 56.

V. Pro Cœremoniariis ponuntur duo ſcamnula in loco apto, ut primus Cœremoniarius a ſacerdote, & miniſtris, dum admonet, & ſecundus a Clericis videri poſſit. Hinc primus Cœremoniarius poteſt ſedere in plano anguli prope cornu Epiſtolæ, facie converſa ad populum; ſecundus vero ad Cancellos, facie directe ad primum Cœremoniarium converſa. Poſt Altare, ſi poteſt, aut in ſacriſtia, ſi non multum diſtet, vel in alio loco remoto oculis populi, quantum fieri poteſt, paretur vas cum carbonibus accenſis pro uſu Thuribuli, ac forcipe ad capiendos carbones in Thuribulo ponendos.

VI. Miſſale aperitur ſuper Cuſſinum exiſtentem in cornu Epiſtolæ in pagina, ubi legenda eſt miſſa currentis ſolemnitatis: Calix vero, aliaque neceſſaria præparantur in Credentia cooperta linteo a ſecundo Cœremoniario, a quo deferuntur; Calix collocatur in media parte anteriori, cujus parvum velum ex anteriori parte debet cadere ſupra menſam, non ultra; Burſa parte aperta parietem reſpiciente, ut bene adminiſtrari poſſit, dum exhibetur per Cœremoniarium diacono in ſymbolo. A parte dextra anteriori verſus Altare deponatur liber pro Evangelio, & Epiſtola, ita ut relinquatur aliquid loci pro Thuribulo ibi collocando, quando occurrit. A parte ſiniſtra ſternitur velum oblongum ſubdiaconi, ita tamen, ut ſuperſit ſpatium pro Navicula ſuo tempore ibi ponenda. Pelvicula cum ampullis, Mappula, & Campanula, ſtatuitur in medio partis poſterioris, parietem reſpicientis. In Credentiæ cornibus ſitus ſervatur pro Candelabris ceroferariorum. Hæc omnia cooperiuntur alio velo longo ad terram ferme pendente: Ita Arnaud, par. 2. tit. 2. n. 12.

VII. Clerici paulo ante Miſſæ initium, & antequam tranſportentur neceſſaria ad Credentias, veſtiunt ſuperpelliceum. Cœroferarii, ſtatura circum circa pares, accipiunt candelabra nudis ſemper manibus, & diſcoopertis, cum cereis accenſis, itaut primus Cœroferarius a dextris ponat dextram manum in medio candelabri globo, ſiniſtram autem in pede; ſecundus autem accipiat globum in ſiniſtra, pedem in dextra manu, & utraque manus pedem tenens correſpondeat cingulo. Ita Bauld. ſup.

VIII. Navicularius accipit naviculam, clauſam in pede, itaut pars, quæ aperitur, non reſpiciat pectus, ut facilius, & promptius adminiſtretur, quidquid alii ſentiant. Thuriferarius vero aſſumit Thuribulum cum prunis, pollice dexteræ manus tenens illud per annulum majorem, & per majorem ſimul cooperculi cateaulam elevans digito annulari; ſuperpellicei manicam dexteram inde reflectit ſuper brachium dextrum, ne comburatur; Sic Cœremoniale Epiſcoporum. Clerici ſic inſtructi, ne tranſeuntes impediant, poterunt recedere ad aliquam lateralem ſacriſtiæ partem. Miniſtri, quando tempus advenerit, vocatis per ſecundum Cæremoniarium duobus Acolythis ad menſam paramentorum, primus adjuvat diaconum, ſecundus ſubdiaconum dum parantur. Uterque Miniſter poſt manuum lotionem ſua paramenta capit, excepto manipulo, quod aſſumunt ſolum poſtquam celebrantem veſtierint. Miniſtri adjuvantes Celebrantem non tenentur recitare cum ipſo reſpectivas veſtium Sacrarum Orationes in Miſſali aſſignatas; poſſunt tamen pro arbitrio; quidquid aliqui dicant in contrarium; Rubricæ enim loquuntur de ſolo celebrante.

IX. Si Celebrans ſit in aliqua dignitate conſtitutus, aut illius diei celebritas majorem exigat ſolemnitatem, poſtquam oraverit manus lavat, aquam ſibi porrigente primo Acolytho, & miniſtris exhibentibus manutergium. Si autem in dignitate non ſit conſtitutus, & adſit lavatorium, ad illud utique pro lavandis manibus debet accedere; ut acolythi hæc, & alia munia prompte, & expedite præſtare poſſint ſtant poſt Miniſtros: & inter Acolythos mediant Cœremoniarii, ſi alibi non detineantur; ita quod omnes cum miniſtris efforment ſemicirculum. Porro Diaconus principaliter inſerviens aperto capite amictum porrigit Sacerdoti, illud oſculando prope Crucem; poſtea albam, cingulum; inde manipulum ſubdiaconus offert cum oſculo pariter prope crucem, illudque cingit; inde diaconus planetam imponit; ita Cœremoniale Epiſcoporum libro primo, cap. 19. &c.

X. Parato Sacerdote recedunt Acolythi ad ſuum locum, & dato ſigno inchoandæ miſſæ per primum Cœremoniarium, ſecundus Cœremoniarius Thuriferarium, & Navicularium deducit ad Sacerdotem, ad imponendum incenſum, ſi ſit mos imponendi: diaconus miniſtrat naviculam, Thuriferarius Thuribulum, & Sacerdos omnibus caput diſcooperientibus incenſum imponit. Bauld. par. 3. cap. 11. art. 4. n. 1. Sacerdos de more benedicit incenſum, dicens benedictionem illam: *Ab illo benedicaris* &c. Sic ſentimus cum Bauld. ſupra, Gavant. aliiſque, quidquid in contrarium ſentiat Corſettus.

XI. Antequam Celebrans cum Miniſtris, & Inſervientibus clericis e ſacriſtia diſcedat, Imagini principali faciunt inclinationem nudatis capitibus, eo quod Celebrans tunc non defert calicem; ratione cujus, ut diximus, nemini birretum levat, ſed cruci, & Præſulibus ſeſe inclinat cooperto capite; ita dicimus cum Bauldry part. 3. ſupra art. 4. n. 2. quidquid alii in contrarium ſentiant. Poſtea omnes cooperiunt caput, invertunt faciem verſus januam, ut clericos proſequantur abeuntes, & proſequuntur unus poſt alium, ita tamen ut ultimus procedat celebrans, ante hunc diaconus, cui præcedit ſubdiaconus; ſed prius Miniſtri tecto capite ſalutant celebrantem, quaſi ſe ejus præcibus in Miſſa commendantes, quibus etiam celebrans tecto capite aliquantulum ſe inclinans correſpondet.

XII. Cœroferarii ante eos deferunt candelabra cum candelis accenſis. Ante hos ambulat Thuriferarius cum Naviculario; poſt hos ſequuntur Acolythi pares, ſicut etiam bini, ſeu pares debent procedere Ceroferarii, & non unus poſt alium, niſi ratione anguſtiæ loci pares non poſſint incedere. Si unicus ſit Cæremoniarius, omnes debet præcedere, ut poſſit obviantia ſubmovere impedimenta in via ad Altare, quod non ita facile poteſt ſupplere Thuriferarius; ita Gaſtald. lib. 1. ſect. 1. c. 2. n. 17., & nos cum ipſo, quidquid alii in contrarium ſentiant: ſi autem duo adſint Cœremoniarii, dicimus, quod ſecundus Cœremoniarius debet antecedere Thuriferarium propter rationem ſupra dictam. Primus vero debet incedere ante ſubdiaconum cum Clerico inſerviente de libro a ſiniſtris ſui. Hæc dicta ſint de egreſſu Miſſæ ſolemnis in diebus ſolemnitatis ordinariæ. Cæterum in die celebritatis extraordinariæ, verbi gratia pro canonizatione alicujus Sancti, pro dedicatione Eccleſiæ &c. poſſet inſtitui proceſſio ad Altare, etiam majori cum apparatu &c. Cum pervenerint ad credentiam, Ceroferarii deponunt candelabra, & collocant ea in cornibus poſterioribus, & ibi remanent accenſa pro toto Miſſæ tempore; ita dicimus cum Bauldry, quidquid alii in contrarium ſentiant, quia eſto in cornibus anterioribus preſto forent Ceroferarii, nihilominus facile poſſent e credentia deturbari &c.

XIII. Cum pervenerint ante infimum gradum Altaris, Miniſtri cum Celebrante, ac Clerici, an debeant in recta linea ante ipſum conſiſtere, non conveniunt Doctores. Nos autem ſumus pro parte negativa, ſuppoſita etiam ſufficienti amplitudine Presbyterii, ut commode, & cum debita diſtributione, ſeu diſtantia inter ſe diſponant; quia regula generalis eſt, quod miniſtris dignioribus dignior aſſignetur locus, inferioribus miniſtris inferior: unde in Miſſa Pontificali miniſtri inferiores, imo nec omnes miniſtri ſacri ſtant in eadem linea cum Epiſcopo; ſolus enim Presbyter aſſiſtens, & Diaconus ſtant in eadem linea cum Epiſcopo. Dicendum igitur quod ſecundus Cæremoniarius debet ſe collocare in diſtantia quatuor, aut quinque paſſuum ante ipſum Altare in plano, quaſi in medio potius a parte Epiſtolæ, & clericus de libro a parte Evangelii; ad ſiniſtram Clerici de libro Navicularius; ad ſiniſtram Navicularii Acolythus ſecundus; ad ſiniſtram ſecundi Acolythi ſecundus Ceroferarius; ad dexteram ſecundi Ceroferarii ibit Thuriferarius; ad dexteram Thuriferarii, primus Acolythus; ad dexteram Acolythi primi primus Ceroferarius; in medio, ſed in eadem linea, conſiſtet primus Cœremoniarius; Immediate ante gradus omnino in medio ſtabit Celebrans cum Diacono a dextris, & Subdiacono a ſiniſtris; ita Cæremoniale Epiſcoporum lib. 2. c. 8.

XIV. Celebrans, & miniſtri deponunt birretum, Sacerdos ſuum tradit Diacono, qui recipit illud cum oſculis, & ſimul cum proprio cedit primo Cæremoniario, cui ſimiliter Subdiaconus ſuum tradit. Tandem omnes genuflectunt unico genu ſi Tabernaculum adſit cum venerabili incluſo, unuſquiſque in ſuo loco, adeoque celebrans, & miniſtri ſuper infimum gradum, Clerici omnes in plano; ſi Venerabile non adſit in Altari (ut adeſſe non deberet juxta Cæremon. Epiſc. l. 2. c. 8.) adhuc omnes genuflectunt, ut ſupra, excepto celebrante tantum profunde ſe inclinante, ſic Bauldryus part. 3. ut ſupra. Ibi medius inter Diaconum a dextris, & Subdiaconum a ſiniſtris, antequam aſcendat ad Altare, Sacerdos facit cum ipſis ut infra confeſſionem, & clerici ſecedunt ad ſua loca, & ibi illico, & immediate genuflectunt. Secundus Cæremoniarius deponit omnia birreta accepta a primo Cæremoniario ſuper ſcamno, aut ſedibus, ubi celebrans, & miniſtri ſeſſuri ſunt, aut in alio loco decenti; nullatenus ſuper credentiam, & multo minus ſuper Altare; ita Gavant. ſupra; deinde vadit ad ſuam ſedem paratam. An Thuriferarius, Navicularius, & utrique Acolythi debeant recedere, non conveniunt Auctores. Nos ſumus pro ſententia affirmativa cum Gavanto, Bauldry, aliiſque, quia ſi ante Altare perſiſterent, & tunc, & pro decurſu actionis inutiliter impediretur tum expeditus miniſtrantium tranſitus, tum populi circumſtantis aſpectus.

XV. Poſito quod Acolythi ſecedere debeant ad ſuum ſcamnum, etiam Thuriferarius cum Naviculario ſeſe recipere debent ad idem ſcamnum, non prope ad partem Epiſtolæ; quidquid alii teneant in contrarium; quia tam bene poſſunt procedere ad Altare pro adminiſtrando incenſo facta confeſſione a ſuo ſcamno, quam a parte Epiſtolæ. Inſuper ad nihil inſerviret locus ille extraordinarius, quem occuparent, ut advertit Gavantus ſupra. Igitur poſt clericum de libro, primi ſe conferunt Thuriferarius, & Navicularius; deinde Acolythi; tandem Ceroferarii; ſecundus Ceroferarius, & ſecundus Acolythus debent advertere, ne in tranſitu ante medium Altaris iterum genuflectant. Primus autem Ceroferarius, & ſic primus pariter Cæremoniarius reſpectu ſui ſocii advertant expectare in ſuo loco ſocium, ut ſimul ad credentiam accedere poſſint, & ibi ſtatim deponere candelabra, prout ſuperius dictum eſt.

XVI. Dum Clerici ſe ſic diſponunt, & genuflectunt, facit celebrans confeſſionem ſubmiſſa voce, ut in miſſa privata reſpondentibus miniſtris, qui cum dicunt *Confiteor tibi Pater*, *& te Pater*, ad celebrantem ſe convertunt, & profunde inclinant; pariter ſe convertunt ad celebrantem uſque ad finem dum dicunt, *Miſereatur tui &c.* ſemper poſtea cum Celebrans ſe inclinat, ipſi quoque, ſed profundius, ſe inclinant. Ad vocem *Oremus* ipſi non deducunt manus; ſolum ſtatim ac celebrans incipit confeſſionem Chorus cantat *Introitum*, numquam dum adhuc celebrans degit in ſacriſtia.

C A P U T IX.

De Miſſæ Introitu uſque ad Gloria in excelſis incluſive.

I. INtroitus modo dicitur, quia eo ad Miſſam inchoandam veluti intratur, ſeu ingreſſus fit, ideoque in miſſali Ambroſiano adnotatur hoc vocabulo *ingreſſa*. In aſſignando Introitus Miſſæ Auctorem diſcrepant inter ſe Doctores. Valfridus enim Micrologus, aliique, quos refert Torres Inſtit. Sacerdot. tit. de ſacrificii oblatione pag. 6. exiſtimarunt fuiſſe S. Cæleſtinum I. Honorius lib. 1. in gemma animæ c. 87., & Brunus de Cæremoniis lib. 2. c. 1. pag. 28. putant fuiſſe S. Gregorium, & horum opinio probabilior exiſtimatur; compoſuit enim Sanctus hic Pontifex Antiphonarium ex libro pſalmorum ſelectis Antiphonis, aliis ad Introitum, aliis ad reſponſoria, aliis etiam ad offertoria intervientibus, & ſi qui pauci ſunt Introitus ibi non e pſalmis, ſed aliunde ſelecti, a Durando appellantur irregulares, quia ut plurimum, & juxta univerſalem regulam Introitus conſtat ex antiphona, & pſalmo cum gloria patri. Unde Introitus, qui dicitur in die Nativitatis Domini; *Puer natus eſt nobis*: In die Aſcenſionis Domini; *Viri Galilæi*: In Pentecoſtes; *Spiritus Domini*: In Feſto S. Petri Apoſtoli; *Nunc ſcio vere:* omnes dicuntur irregulares, etiamſi deſumpti ſint ex Sacra Scriptura, quia adhuc non ſunt ſecundum generalem ſupra dictam Regulam. Eo magis etiam irregulares hac ratione dicuntur Introitus illi, qui neque e Pſalmis, neque e Sacra Scriptura deducti ſunt; uti *Salve Sancta Parens. Gaudeamus omnes in Domino. Benedicta ſit Sancta Trinitas &c.*

II. Olim Antiphonæ *ad Introitum* illæ dicebantur, eo quia a Choro decantabantur populo introeunte in Eccleſiam, nec harum terminabatur cantus, quouſque imperturbato ordine, ſive Pontifex, ſive ceteri Eccleſiaſtici ordines, ſecundum ſuam quiſque dignitatem, Eccleſiam ingreſſi, congruam ſtationem jam ſuſcepiſſent. Integer etiam pſalmus cum *Gloria Patri* olim in Introitu recitabatur; & a Sæculo octavo circum circa tantum incepit ritus recitandi ſolum paucos quoſdam verſus, e pſalmo ipſo depromptos cum *Gloria Patri &c.* In Miſſa cantata pariter olim Introitus canebatur a Choro, abſque eo quod celebrans illum recitaret; quia tamen ſæpe ſæpius occurrebat celebrantem non poſſe intelligere, quæ canebantur a Choro, ſive in Miſſis cantatis, ſive privatis miſſis, ſemper poſtea introitus a celebrante etiam recitabatur, ſicuti modo fit, quo lecto ſe transfert celebrans ad medium Altaris, & dicit *Kyrie eleiſon*.

III. Hoc verbum *Kyrie eleiſon* idem ſignificat, ac ſi latine diceretur, *Domine miſerere*, unde nihil ad ea, quæ nobis ſunt neceſſaria, conſequenda, hac petitione accomodatius; & ſi enim vitam omnibus virtutum numeris abſolutam laudabiliter, uti decet, duceremus, Dei ſemper miſericordia omnes indigemus, juxta illud Auguſtini: *Væh laudabili Hominis vitæ, ſi ſecluſa miſericordia eam diſcutias*. Nihil igitur hac petitione in Miſſæ ſacrificio repetendum magis; hinc conſulto hac ratione olim præfinitum non erat quoties petitio hæc *Kyrie eleiſon* eſſet dicenda, ſed toties dici ſinebatur, quoties celebranti pro ſua devotione placuiſſet, ut videre eſt apud Martene de antiquis Eccleſiæ ritibus lib. 1. c. 4. art. 3. n. 5. ubi ſic legitur: *Interim cantato, & repetito ſemel, & iterum pro ſolemnitatum varietate introitu, Chorus ſubjungit Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, quod tamdiu olim repetebat donec ſubſiſtendum celebrans innuiſſet*: modo autem ad ritus uniformitatem ſervandam, & ne nimis prolixa harum precum repetitione audientes miſſam tædio afficiantur poſt introitum, attentis a celebrante, & miniſtro vocibus, ter dicitur *Kyrie eleiſon*, ter *Chriſte eleiſon*, & iterum ter *Kyrie eleiſon*. Quod fit quoque in Miſſis, quibus anteponuntur Litaniæ, in quarum recitatione petitio hæc *Kyrie eleiſon*, ſicut & *Chriſte eleiſon* pluries repetitur; & ratio eſt, quia cum Litaniæ recitantur nondum inchoata eſt Miſſa. Olim in Miſſis, quæ poſt litanias celebrabantur, hujus petitionis *Kyrie eleiſon* recitatio omittebatur, eo quod in ipſis Litaniis jam peracta fuiſſet, ut habet Mabillonius in Commentariis in Ordinem Romanum art. 6. n. 3. his verbis: *Verum in iis Miſſis, quæ litaniis ſequebantur Kyrie eleiſon omitti mos erat, ut ex libellis noſtris patet, ob eam videlicet cauſam, quod in litaniis jam cantatum fuiſſet*.

IV. Supradicta *Kyrie eleiſon* facta repetitione dicitur *Gloria in excelſis*, ſi ex rubrica dici oporteat: Siquidem Hymnus hic non in omnibus dicitur Miſſis, non inquam recitatur in Miſſis Mortuorum, ac feriatum infra annum extra tempus Paſchale, neque in iis, quæ dicuntur in Dominicis ſeptuageſimæ, ſexageſimæ, Quinquageſimæ, & Quadrageſimæ, totoque Paſſionis tempore, ac ſimilibus, eo quod hymnus ſit ſpiritualis lætitiæ, cui locus dare non convenit pro diebus luctui, ac pœnitentiæ præcipue dicatis, qua ratione excipitur feria V. in Cœna Domini, quia in hac feria jam lætitia inchoatur Paſchalis. Hinc Divus Thomas in tertia part. quæſt. 8. art. 4. loquendo de hoc hymno hæc habet: *Tertia autem pars commemorat cæleſtem gloriam, ad quam tendimus poſt præſentem vitam, & miſeriam dicendo*: Gloria in excelſis Deo, *qui cantatur in feſtis, in quibus commemoratur cæleſtis gloria; intermittitur autem in Officiis luctuoſis, quæ ad commemorationem miſeriæ pertinent*.

V. Si ſermo inſtituatur de hymni hujus principio, nemo eſt, qui neſciat hunc ortum eſſe ab illa Angelorum cæleſti multitudine, qui nato Domino cecinerunt: *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Si vero de ceteris verbis hunc glorificationis hymnum proſequentibus inquiratur, hoc unum certum eſt, quod non ab Angelis, ſed ab Eccleſiaſticis piiſſimis, ac doctis hominibus addita fuere, uti expreſſe Concilii Toletani Patres aſſeruerunt his verbis: *Reliqua, quæ ibi ſequuntur, Eccleſiaſtici Doctores eas poſuerunt*. Quinam poſtea Eccleſiaſtici Doctores iſti fuerint, incertum eſt juxta Cardinalem Bona Rerum Liturgicar. lib. 2. c. 4. n. 4., ubi ſic, *Prima hujus hymni verba, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, e Cælo ad nos Angelorum voce derivata ſunt, cætera quis addiderit, incertum eſt*. Non deſunt tamen qui aſſerunt, ſanctum Theleſphorum Papam hymnum hunc cæleſtem fuiſſe proſequutum; alii ſentiunt Hilarium Pictavienſem Epiſcopum, ut ſcribit Innocentius III. lib. 2. Myſteriorum miſſæ, cap. 20. Nonnulli putant a Græcis promanaſſe, & Torres Inſt. ſacerdot. de ſacrificii oblatione num. 64. pag. 92. opinatur ab Apoſtolis fuiſſe proſequutum. Quidquid ſit de iſtis opinionibus, hoc verum eſt, quod Patres Concilii Toletani IV. anno 633. habiti, *de Gloria in excelſis*, verba faciunt tamquam de oratione, ut ſupra a pluribus Doctoribus compoſita, quæ in officiis recitabatur, & in publicis acclamationibus cani conſueverat; unde habemus, quod hanc Orationem cecinerit Leo III. cum obviam iret Pipino Caroli Magni filio, ut videre eſt apud Auctorem Tractatus *de Miſſa, diviniſque Officiis*, ſecundæ editionis Pariſienſis anno 1714. pag. 19., & 20. qui etiam indicat hymnum hunc in Miſſa recitari cœptum ſæculo VII., non quidem generatim in omnibus Miſſis, ſed in Miſſa tantum Nativitatis Domini: Cum enim in hac die facta fuerit cum Angelis multitudo cæleſtis laudantium Deum, & dicentium; Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, ut habetur *Lucæ* 2. ſic congruum fuit, quod in hac miſſa inchoaretur ritus canendi hymnum, *Gloria in excelſis*, & ut ſervaretur memoria, quod a Græcis nobis pervenit, in prima Miſſa græce, in ſecunda latine canebatur. Hoc totum colligitur ex quodam Anonymo libro, cujus titulus *Speculum Eccleſiæ*, ubi hæc habentur: *in hac Miſſa* (ſcilicet Nativitatis Domini) *cantatur Gloria in excelſis, quod antea tacebatur; ſolus ſacerdos præcinit hac nocte, mox cum eo totus Chorus. Nos* (ſcilicet in Eccleſia Turonenſi) *canimus illud græce juxta morem antiquum Eccleſiæ Romanæ in prima quidem miſſa, ſed in ſecunda latine*.

VI. Poſtquam miſſa Nativitatis Domini cantari cœpit cum Hymno, & Gloria in excelſis, qui antea ab aliquibus tantum in officio dicebatur, aut poſt miſſam; unde fertur Sanctum Benedictum ſuis Monachis juſſiſſe, ut eum in laudibus recitarent, & ut teſtatur S. Gregorius Turonenſis, mos jam fuerat in Galliis illum recitandi poſt miſſam ad modum gratiarum actionis pro re bene ſe habita, cœpit ritus hic ad alias quoque miſſas extendi; & quia hac hymni cœleſtis recitatione veluti exprimitur Perſonarum dignitas, quibus præ aliis id permittitur, quod pene Angelicis Choris fuit a Deo conceſſum, ad ſolos Epiſcopos in ordine presbyterali digniores, & quidem tantum Dominicis, & feſtis diebus, miſſam celebrandi cum hymno, *Gloria in excelſis*, poteſtas data fuit, reſervata pro Sacerdotibus non Epiſcopis hac facultate ad ſolius Paſchatis diem feſtum, ut videre eſt in principio Libri Sacramentorum Sancti Gregorii, ubi ſic ſcribitur: *Item dicitur Gloria in excelſis Deo, ſi Epiſcopus fuerit, tantummodo in die Dominico, ſive diebus feſtis ...... a Presbyteris autem minime dicitur, niſi in ſolo Paſchate*. Tractu poſtea temporis, hoc eſt paulo poſt X. Sæculum, non ſolum Dominicis, ac feſtis diebus, ſed etiam in miſſis per annum presbyteris omnibus poteſtas data fuit celebrandi cum Hymno, *Gloria in excelſis*.

VII. In hoc hymno tantæ devotionis, ac pulchritudinis, verba nulla expoſitione indigent, præter illa quibus dicitur: *Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam*. Magnæ enim Dei gloriæ, potius, quam gratiarum actio, procul dubio honor, obſequium, reverentia, ac proſtratio debetur: dicendum igitur, quod ibi *Gloriam*, uſurpetur pro eo attributo, in quo Deus ipſe ſumme gloriatur, ſcilicet pro eius miſericordia, quæ erga nos exercita, ſemper in ipſius Dei miſerentis vertitur gloriam; ſæpenumero etiam in Sacris Scripturis gloria pro miſericordia accipitur, ſicut ex verbis Apoſtoli, ad Romanos c. 3. *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei*, id eſt Dei miſericordia.

VIII. Inter partes Miſſæ ſacrificium componentes enumeratur etiam populi ſalutatio, quæ pluries in miſſæ progreſſu fit, & incipit poſt Hymnum Angelicum *Gloria in excelſis*, in miſſis, in quibus a rubrica præſcribitur, & poſt *Kyrie eleiſon*, in quibus non dicitur hymnus angelicus. Hujus ſalutationis formula in Eccleſia Occidentali generaliter pro Sacerdotibus eſt uſa, *Dominus vobiſcum*, cui miniſter pro populo reſpondet, *Et cum Spiritu tuo*; Pro Epiſcopis vero in diebus lætitiæ: *Pax vobis*; in diebus pœnitentiæ pariter, *Dominus vobiſcum*. In Eccleſia Orientali formula ſalutandi eſt, *Pax omnibus*, & eruitur ex

Litur-

Liturgiis Baſilii, & Chryſoſtomi. Itaque formula ſalutandi populum dicendo *Dominus vobiſcum* originem traxit ab ea ſalutatione, quæ legitur in Libro Ruth, *Dominus ſit vobiſcum*. Illa vero quæ fit dicendo *pax vobis* ex ipſis Chriſti Domini verbis, quibus poſt reſurrectionem ſuam Diſcipulos ſalutavit, deſumpta eſt. Ex quibus colligitur vetuſtiſſimum eſſe morem ſalutandi populum, & conſequenter in Miſſam ab Apoſtolis ipſis invectum fuiſſe; unde in Concilio Bracarenſi can. 21. ſic habetur: *Placuit, ut non aliter Epiſcopi populum, ſed uno modo ſalutent, dicentes Dominus ſit vobiſcum, ſicut in libro Ruth legitur, & ut reſpondeatur a populo, & cum Spiritu tuo*; ſicut, & ab ipſis Apoſtolis traditum *omnis retinet Occidens, & non ſicut Priſcilliana pravitas immutavit*.

R I T U A L I A.

IX. Collocato Calice in medio Altaris ſuper corporale, facta prius Cruci reverentia accedit ad cornu Epiſtolæ, aperit Miſſale, deinde manibus ante pectus junctis redit ad medium Altaris, ubi facta primum cum capitis inclinatione profunda reverentia Cruci, abſque oculorum elevatione, ſe vertit a cornu Epiſtolæ, quod ſemper facere debet, cum ſe vertit ad ſalutandum populum dicendo, *Dominus vobiſcum*; deſcendit poſt infimum Altaris gradum, deinde vertens ſe ad ipſum Altare ſtat in medio junctis manibus ante pectus; & facta Cruci, ſeu Altari profunda reverentia, hoc eſt cum inclinatione capitis, & medii corporis, erectus miſſam incipit. Si in eo Altari, in quo eſt celebraturus, ſit Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti, debet facere genuflexionem, nulla alia ſuperaddita inclinatione. Sic ſentit Lohner part. 2. tit. 7., Bauldry part. 3. tit. 3. rub. 5. n. 1. Poſtea a fronte ad pectus ſe ſignat, dicens voce intelligibili: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Dicitur voce intelligibili, quia ita elata eſſe non debet, ut alios Sacerdotes in eadem Eccleſia forte celebrantes exturbet, unde ad hoc evitandum inconveniens, unuſquiſque talem vocem adhibeat, ut a circumſtantibus in aliqua competenti diſtantia commode audiri poſſit. Cum ſe ſignat Sacerdos, miniſter ſimul eodemque tempore ſe pariter ſignat, ſic Caſtaldus lib. 1. cap. 16. n. 55. cum aliis communiter. Poſtquam ſe ſignavit, ut ſupra, pronunciat eadem voce intelligibili antiphonam, *Introibo ad Altare Dei*, &c. Miniſtro reſpondente voce mediocri pariter intelligibili: *ad Deum, qui lætificat &c.* Cum Celebrans in fine pſalmi dicit *Gloria Patri &c.* caput Cruci inclinat inclinatione minima, hoc eſt ſolius capitis, non vero medii corporis; Tonellius lib. 3. cap. 5. §. 4. n. 5. Pro hujus inclinationis majori intelligentia advertendum eſt, quod inter minimas inclinationes, hoc eſt, quæ fiunt inclinatione capitis, & non medii corporis, tres adhuc ſubdividuntur ſpecies, ſcilicet minimarum maxima, minimarum media, & minimarum infima, ſeu minima. Inclinatio minimarum maxima conſiſtit in profunda capitis inclinatione, quæ trahit ſecum modicam, ſeu aliqualem etiam humerorum inclinationem; Minimarum media comprehendit notabilem tantum capitis inclinationem; Minimarum minima abſolvitur levi capitis inclinatione. Dum igitur Sacerdos dicit *Gloria Patri*, tum ipſe, tum Miniſter, ſeſe inclinant inclinatione minimarum maxima. Tribus his diverſimode ſe inclinandi formulis ſatis inſtruitur celebrans, quomodo ſe gerere debeat in exhibendis adorationibus Latriæ, hyperduliæ, ac duliæ, & conſequenter quomodo ſe debeat inclinare Cruci, & ad nomen *Jeſus*, quibus debetur adoratio Latriæ; ad nomen Mariæ, cui debetur adoratio hyperduliæ, & ad nomina ſanctorum, quibus tribuitur adoratio duliæ.

X. Dicto *Gloria Patri*, & repetita antiphona *Introibo*, dextera manu procedens ſibi crucis ſignum a fronte ad pectus, dicit, *Adjutorium noſtrum*, ſic voces diſtribuendo in crucis ſigno faciendo, ita ut cum dicit, *Adjutorium*, tangat frontem, cum dicit *noſtrum* tangat pectus, cum dicit, *in nomine* tangat ſiniſtrum humerum, cum dicit, *Domini* tangat humerum dextrum, uti docet Cæremon. Epiſcop. lib. 5. cap. 35. ad notat. hujus tit. Rub. 4. num. 5. eodemque modo ſe ſignat etiam inſerviens; deinde inclinatione profunda ſe inclinans Altari junctis de more manibus dicit *Confiteor &c.* In hac recitatione non eſt intrudendum nomen Patroni, nec alterius Sancti ex prohibitione Sancti Pii V. niſi legitima inveterata conſuetudo alicujus Diœceſis, aut Religionis, ſeu Ordinis id exigat; ita Lohner par. 2. tit. 7. n. 4. cum aliis non paucis. Nec celebrans ſe vertit modo ad unam, modo ad aliam partem, cum dicit *Vobis Fratres*, *& Vos Fratres*; Nullum enim debet ſic inclinatus præſtare reverentiæ ſignum, ſive erga miniſtros, ſive erga populum. Ad pronunciationem *Beatæ Mariæ, vel Beatam Mariam*, neque caput inclinat, cum jam ſit in inclinatione poſitus, & ſupervacaneum ſit in tali circumſtantia ulteriorem ſuperaddere inclinationem; ſic docet Lohner par. 2. tit. 3. 51. de humerorum inclinatione n. 4. quidquid alii ſentiant in contrarium. Eodem modo inclinatus proſequitur, donec a miniſtro dictum ſit *Miſereatur*, qui in reverentiæ ſignum erga celebrantem, dum dicit *Miſereatur*, aliquantulum ad ipſum ſe vertit, nec ante orationem *Miſereatur* præponit particulam *Amen*. Cum autem a Miniſtro incipitur Confiteor, Celebrans ſe erigit, & miniſter in hac recitatione obſervat ea omnia, quæ ſupra pro Sacerdote adnotavimus, excepto quod dicendo, *Tibi Pater*, *& te Pater*, aliquantiſper ſe ad Sacerdotem convertit. Cum dicit *mea culpa*, ter pectus percutit dexteræ manus digitis omnibus ſimul junctis, clauſis, & curvis, quod obſervandum eſt ab utroque, Celebrante ſcilicet, ac miniſtro, cum percuſſione tamen modeſta, ſeu mediocri, non ſonora. Facta a Miniſtro confeſſione, Celebrans ſtans erectus reſpondet, *Miſereatur Veſtri* nullatenus ſe circumvertendo, cui miniſter adhuc profunde inclinatus reſpondet in fine *Amen*. Deinde Celebrans ſe ſignans dicit eodem tempore, *Indulgentiam*, diſtribuendo verba ſic; pronuntiando *Indulgentiam* tangit frontem, pronuntiando *Abſolutionem* tangit pectus, pronuntiando *& remiſſionem* tangit humerum ſiniſtrum, pronuntiando *peccatorum noſtrorum* tangit humerum dextrum, quod facit erectus etiam miniſter, dum ſe ſignat cum Celebrante; deinde ſtans inclinatus inclinatione majori, cum Miniſtro pariter inclinato, junctis manibus proſequitur uſque ad Orationem *Aufer a nobis* excluſive, quæ Oratio dicitur voce ſecreta, & cum dicitur *Oremus* extendit, & jungit manus pronuntiando *Oremus* eadem clara voce, qua reliqua. Antequam dicat *Oremus* extendit quidem, ſed non elevat, neque humiliat manus; & cum dicit *Oremus*, eas jungit, adhuc mediocriter inclinatus, ut erat, & recitando ſemper manibus junctis, *Aufer a nobis* &c. aſcendit ad medium Altaris, ubi inclinatus inclinatione mediocri, manibus item junctis, ſuper eo poſitis, ita ut Menſæ Altaris innitantur ſex digiti longiores ſimul juncti, parvis digitis frontem tantummodo tangentibus, ſecreto dicit *Oremus te Domine*, & cum pervenerit ad ea verba, *Quorum Reliquiæ hic ſunt* ad venerandas Sanctorum Reliquias in Altari reconditas, illud oſculatur in medio, æqualiter, & recte ſe inclinando. Ita Corſettus Tom. 2. part. 1. ſect. 2. num. 8. manibus pro oſculando Altare extenſis æqualiter hinc inde extra Corporale, quod ſemper obſervatur, quando oſculatur Altare, excepto, quod peracta conſecratione, ubi pollices ab indicibus non ſeparantur, ideoque manus ſemper intra corporale collocantur.

XI. Oſculato Altari abſque eo, quod faciat Cruci inclinationem, quod ſemper ſervatur poſt Altaris oſculum, manibus de more junctis, naturaliter ambulando accedit ad cornu Epiſtolæ, ubi erectus & corpore, & capite, facie converſa verſus Altare, ſe ſignando incipit intelligibili voce, ut ſupra diximus, Miſſæ introitum. Caveat autem, ne introitum incipiat ambulando, quod facile contingere poteſt in miſſis præcipue, quarum Introitus memoriter retinentur, ut in Defunctorum Miſſis. Dum Celebrans ſignat ſe, cum incipit Introitum, Miniſter quoque ſe ſignare debet; & proſequitur eadem clara, & intelligibili voce manibus junctis ante pectus, uſque ad finem inclinando Caput cum dicit *Gloria Patri*, inclinat autem verſus Crucem inclinatione minimarum maxima, abſque oculorum elevatione: ita Tonellius loc. cit. tit. 4. rub. 3. num. 3. Dum Celebrans Introitum repetit, non ſignat ſe, ut prius, quemadmodum nec in Miſſa de Requiem efformat ſecundum Crucis ſignum in aere, dum Introitum repetit. Eo repetito junctis ante pectus de more manibus accedit ad medium Altaris naturaliter, ut ſupra, ambulando, ubi ſtans erectus & corpore, & capite dicit eadem voce, hoc eſt intelligibiliter *Kyrie eleiſon*, ter *Chriſte eleiſon*, & ter *Kyrie eleiſon*, alternanter cum Miniſtro, ſemper ipſo Celebrante incipiente.

XII. Dicto ultimo *Kyrie eleiſon* ſtans Sacerdos in medio Altaris, quæ eſt pars nobilior ceteris, quia in ipſa inſigniores hujus incruenti Sacrificii partes efficiuntur, extendens manus decenter uſque ad humeros, voce prædicta incipit, ſi dicendum ſit, *Gloria in excelſis*. Cum profert *Deo*, jungit manus ante pectus, & caput Cruci inclinat inclinatione minimarum maxima, abſque oculorum elevatione. Ita Bauldr. par. 3. tit. 4. rub. 6. nu. 8. Quo erecto, ſtans manibus de more junctis ante pectus, proſequitur uſque ad verba, *cum Sancto Spiritu* excluſive. Ad illa verba *Adoramus te*, caput inclinat inclinatione minimarum minima. *Ad gratias agimus*, caput inclinat inclinatione minimarum maxima; ſimiliter præſtatur inclinatio minimarum maxima ad nomen *Jeſu Chriſte*, & ad illa verba, *Suſcipe deprecationem noſtram*, & in fine cum dicit, *Sancto Spiritu*, ſignat ſe diſtribuendo productionem ſigni juxta verba, ita ut dum dicit *cum Sancto*, tangat frontem cum dicit *Spiritu*, tangat pectus, cum dicit *in gloria* tangat humerum ſiniſtrum, & cum dicit *Dei Patris* tangat humerum dextrum.

XIII. Dicto Gloria in excelſis, vel ſi non ſit dicendum, dicto ultimo *Kyrie eleiſon* Celebrans manibus hinc inde extenſis extra corporale oſculatur Altare in medio, inde manibus de more junctis ante pectus, oculiſque modeſte ad terram demiſſis, non clauſis, nec circumactis per Templum, ſicuti nec in proprios Celebrantis pedes affectate defixis, vertit ſe a ſiniſtro Altaris latere ad dextrum verſus populum. Qui utuntur perſpicillis, antequam ſe vertant, debent deponere ſuper Altare extra corporale; & extendens, ac jungens manus ante pectus, abſque capitis inclinatione ad populum, non innitendo Altari, quod relinquit a tergo, ne Planeta cum detrimento complicetur, dicit voce intelligibili, & clara, *Dominus vobiſcum*, quibus verbis populum ſalutat, præcipue adſtantem, & cum ipſo Eccleſiam; unde his utimur vocibus pluralibus adhuc, & ſi unus tantum interſit miniſter, ut docet Gavant. part. 2. tit. 5. rub. 5. lit. Q; ad quam Sacerdotalem ſalutationem Miniſter, inclinato aliquantulum capite, nomine populi reſpondet *& cum ſpiritu tuo*, & junctis, ut prius manibus debita cum gravitate, per eamdem viam revertitur ad librum, ubi manus extendens, ac jungens ante pectus, eo pacto, quo extenduntur, ac junguntur dicendo *Dominus vobiſcum*, caput inclinans cruci inclinatione, ut diximus, minimarum maxima, dicit *Oremus*, non in medio Altaris, ſed in cornu Epiſtolæ, voce ſupradicta intelligibili &c. Tum extendit manus, ita ut palma unius manus reſpiciat alteram, digitis ſimul junctis, quorum ſummitas humerorum altitudinem,

ac

æ diſtantiam non excedat, quod in omni manuum extenſione ante pectus obſervatur. Erectus itaque dicit Orationem, eadem ordinaria intelligibili voce, qua ſupra, cum pervenerit ad concluſionem *Per Dominum noſtrum*, jungit manus juxta conſuetam formalitatem.

XIV. Circa concluſionem advertendum eſt, quod quando in oratione, quæ dirigitur ad Patrem, nominatur Filius, in concluſione dicendum eſt, *Per eumdem Dominum &c.* niſi nominetur in fine Orationis, ſiquidem tunc debet dici *Qui tecum &c.* Si nominetur Spiritus Sanctus, dicendum venit, *In unitate ejuſdem Spiritus Sancti*, &c. ſive dicamus, *Per Dominum Noſtrum*, ſive *Per eumdem Dominum &c.* ſemper junguntur manus; & ad nomen *Jeſum Chriſtum*, verſus Crucem caput inclinatur inclinatione minimarum maxima, quæ perſeverare debet uſque in finem concluſionis, manibus junctis. Si ſint legendæ plures Orationes, non debet reperiri ſecunda Oratio, niſi completa concluſione primæ Orationis, quidquid in contrarium ſentiant aliqui, quia ſic expreſſe loquitur Rubrica, contra quam omnis praxis eſt abuſus, & conſequenter nihil valet. Si aliter concludatur Oratio, *qui tecum*, *vel qui vivis &c.* cum dicit *in unitate*, jungit manus, abſque tamen capitis inclinatione, ac cruci converſione; ſic ſentit Anonymus Italus c. 5. §. *ma ſe.* Jungit itaque manus converſus ad librum, & quomodocumque concludatur Oratio. Solum prima, & ultima Oratio terminatur debita concluſione, & primæ tantum, & ſecundæ præmittitur invitatio *Oremus*. Excipe tamen ſi dicenda ſit ultima Oratio ſuper populum propria illa invitatione, *Oremus, inclinate capite veſtra Deo*, in quo caſu ſemper Oratio præcedens debet concludi &c.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa ſolemni.

XV. Facta confeſſione, Sacerdos aſcendit manibus junctis cum Miniſtris ad medium Altaris, ſubmiſſa voce dicens, *Aufer a nobis* &c. Subdiaconus manu dextra, Diaconus manu ſiniſtra partem Albæ, & veſtium anteriorem levando, altera manu infra pectus admota, quod ſemper obſervandum eſt in ſimilibus, ſine genuflexione aſcendunt pariter, medium habentes Celebrantem; Omnes Clerici ſurgunt, & manibus modeſte pectori admotis, non junctis, ſtant in ſuis locis facie ita ad Altare converſa, ut directe parietem oppoſitum ex parte Evangelii quaſi reſpiciant: Thuriferarius tamen, & Navicularius deducente ſecundo Cæremoniario per gradus Epiſtolæ laterales aſcendunt fere ad medium Altaris, remanente ſecundo Cæremoniario ante infimum gradum, genuflectente tamen cum ipſis ad ſuppedaneum. Ita autem moderate debent aſcendere, ut ibi perveniant, dum Sacerdos oſculatur Altare. Cæremoniarius primus aſcendit cum Miniſtris ad Altaris ſuppedaneum, ut advertit Bauld. part. 1. c. 1. art. 1. n. 19. Dicto *Oramus te Domine* a celebrante ſubmiſſa voce, inclinatus, ut fit in miſſa privata, & oſculato Altari pariter a ſolo celebrante; miniſtri pro primo acceſſu genuflectunt manibus junctis, nec Altare tangentibus, quod obſervari debet, etiamſi non adſit Venerabile. Cæremoniarius primus facta genuflexione a dextris Diaconi vel ſupra vel prope ſuppedaneum, prout capax erit, ibi ſiſtit: deinde Celebrans ſtans fere in medio vertit ſe ad populum, non totaliter, ne humeros vertat Altari, ſed aliquantulum facie ſcilicet converſa ad partem Epiſtolæ. Subdiaconus ſtat quaſi a ſiniſtris celebrantis aliquantulum poſt eum facie pariter aliquantulum ad Altare converſa, & Diaconus deſcendit ad ſecundum gradum in medio, quidquid aliqui ſentiant in contrarium. A dextris quaſi Diaconi, ſed aliquantulum poſt eum ſtat Navicularius, & Cæremoniarius primus ſtat in ſuppedaneo poſt Thuriferarium, miniſtrante Diacono naviculam, quam manu dextra ſemiapertam accipit de manu dextera Navicularii porrigentis illam abſque oſculis; ſic habet Cæremon. Epiſcop. l. 1. cap. 23. ſicut & Bauldryus part. 1. c. 15. quidquid aliqui teneant in contrarium.

XVI. Accepta de manu Navicularii navicula Diaconus, ſtatim ſiniſtra naviculam tenens, partem ſemiapertam convertit ad Celebrantem, & Thuriferarius inclinatus miniſtrat Thuribulum, non vero Cæremoniarius, quia ad hunc non pertinet præſtare munera clericorum, niſi ſint minus periti, aut alibi occupati. Thuriferarius itaque ſuſtentans annulum majorem ſiniſtra manu, & elevans alterum operculi annulum manu dextra, ac complectens catenulas prope medium earumdem inter operculum & Thuribulum, hunc ſubſtentat æqualiter elevatum ad altitudinem naviculæ, ut ex navicula commode celebrans mittere poſſit in Thuribulum incenſum. Hinc Diaconus ſtans parum inclinatus verſus Celebrantem dicit *Benedicite Pater Reverende* oſculando prius, & poſtea cochleare, & manum celebrantis, cochleare oſculatur in ſummitate manubrii, & manum in parte exteriori, non vero digitos oſculatur; deinde Celebrans ter imponit incenſum in Thuribulum admota pectori ſiniſtra manu, in tribus locis diſtincti ponit incenſum, ſcilicet in medio, a dextris, & a ſiniſtris, dicens interim voce ſubmiſſa, *ab illo benedicaris &c.* diſtribuendo prolationem verborum hujus benedictionis, itaut ad primam impoſitionem dicat *ab illo benedicaris*, ad ſecundam: *in cujus honorem*, ad tertiam *cremaberis Amen*. Ita Bauldryus part. 2. ſupra cum aliis.

XVII. His peractis Diaconus manu dextra recipit a Celebrante cochleare, in inferiori parte manubrii, & oſculata prius, ut ſupra, celebrantis manu, manubrium etiam oſculatur cochleari; deinde celebrans abſque eo quod dicat: *In nomine Patris* &c. dextera manu ſuper thus in Thuribulum producit Crucis ſignum, & illud benedicit, unde Thuriferarius Thuribulum apertum tenet, nec claudit, donec peracta ſit benedictio: ita Bauld. par. 2. c. 9.

XVIII. Poſtea Diaconus dimiſſa navicula in manibus Navicularii illam manu dextra recipientis ſine oſculis, accipit Thuribulum a Thuriferario, qui dimiſſo operculo, & annulum manubrii habens in ſiniſtra, catenulas omnino tenens in dextera, Thuribulum proponit Diacono, qui ſummitatem catenularum prope manubrium in dextera recipit, & eaſdem catenulas in ſiniſtra prope quaſi operculum, nempe immediate ſupra dexteram Thuriferarii. Sic ſemper Thuribulum exhibeatur, & recipiatur, quando tranſire debet a ſecunda in tertiam manum. Oſculato igitur prius Thuribuli manubrio, & poſita catenularum ſummitate ſuperiori in ſiniſtra celebrantis, & inferiori earumdem catenularum parte immediate prope operculum in dextera manu, quam oſculatur, Thuribulum dat celebranti. Sic exhibetur ſemper Thuribulum, quando non debet ulterius tranſire &c. Hinc genuflectentibus Thuriferario, Naviculario, ac ſecundo Cæremoniario in ſuis locis; duo primi deſcendunt in planum, Thuriferarius ſe confert ad cornu Epiſtolæ, ut converſus ad cornu Evangelii finem expectet incenſationis. Navicularius autem, & ſecundus Cæremoniarius procedunt ad credentiam, ut ibi ille deponat Naviculam quaſi in cornu anteriori verſus cancellos, (Ceroferariis hinc inde Credentiæ velum elevantibus) & poſtea uterque ſe recipit ad ſua loca. Eodem tempore Clericus ſerviens de Libro accedit per gradus laterales ad cornu Epiſtolæ, ubi profunde ſeſe Cruci inclinans, amovet cuſſinum cum Miſſali de Altari, & iterum facta profunda inclinatione; deſcendit extra gradus, niſi ſint plures, & ibi ea ſuſtinet ambabus manibus ante pectus prope cornu Epiſtolæ faciæ verſa ad Altare.

XIX. Interim Celebrans accepto Thuribulo, ut ſupra, ſe convertit ad Altare, & facta Cruci profunda inclinatione, ſeſe miniſtris pariter ac Cæremoniario primo profunde tantum inclinantibus, non genuflectentibus (Rubrica enim miniſtris genuflexionem imperat in tranſitu, in acceſſu, & receſſu a Cruce; quod hic non evenit) incenſat Crucem triplici ſimplici ductu, tantillum quieſcendo ad quemlibet ductum; hinc facta iterum Cruci reverentia, miniſtris, ac primo Cæremoniario genuflectentibus, procedit Celebrans ad Altaris incenſationem, & primo quidem converſus ad partem Epiſtolæ, ter partem Altaris poſteriorem incenſat diſtribuendo incenſationis ductus juxta diſtantiam, qua diſtribuuntur candelabra, & tot promovendo paſſus, quot ductus Thuribuli, ut manus cum pede, quantum fieri poteſt, concordent: ſic Bauldryus part. 2. c. 9. art. 2. n. 6. Cum pervenerit ad finem partis Epiſtolæ, ſtans ibi aliquantulum ſe inclinat, ut demiſſo Thuribulo partem ipſius Cornu inferiorem ſemel incenſet, & deinde ejuſdem cornu partem ſuperiorem bis ducto Thuribulo, non autem unamquamque partem ſemel, atque iterum. Sic advertit Gavantus part. 2. tit. 4. rub. 7. lit. D.

XX. Incenſata parte laterali Epiſtolæ, faciem ad medium Altaris quaſi convertens, ter ducit ſuper menſam Thuribulum linea tranſverſali, quaſi per tres ſemicirculos, diſtribuendo paſſus, ut ſupra, & cum pervenerit ad medium Altaris, Celebrans, facta profunda inclinatione, Miniſtris, & Cæremoniario primo genuflectentibus, ut ſupra, thurificat poſteriorem Altaris partem a cornu Evangelii, recta linea ſicut modo dictum eſt de parte Epiſtolæ. Interim Clericus de libro deponit Cuſſinum cum miſſali, ne inutiliter eum tenere videatur. Ita Bauld. part. 1. c. 1. art. 1. n. 21. quidquid alii ſentiant in contrarium, & pariter incenſata inferiori, & ſuperiori parte ipſius cornu Evangelii duplici ductu, ut in cornu Epiſtolæ, & ſic de cæteris partibus &c. Deinde manu aliquantulum demiſſa anteriorem Altaris partem, ſeu frontem incenſat, ter ducens Thuribulum dum procedit a cornu Evangelii ad medium Altaris, & facta Cruci reverentia miniſtris cum primo Cæremoniario, ut ſupra genuflectentibus, ſimiliter triplici ductu reliquam anteriorem partem uſque ad cornu Epiſtolæ incenſat. Hinc utraque manu prout tenet Celebrans Thuribulum reddit Diacono, qui recipit ſtans in gradu ſubſequenti ſuppedaneum, aut in alio prout ſitus fert; recipit autem Thuribulum ſic, admota ſua dextera pectori oſculatur dexteram Celebrantis, ſupponendo ſiniſtram ſuam, cum qua catenulas prope manubrium aſſumit, illudque oſculatur, & cum Celebrans, utraque manu derelinquit Thuribulum, dextera manu etiam apprehendit catenulas prope operculum, ut habebat Celebrans. Diaconus accepto Thuribulo, ut ſupra, abſque eo quod Altari terga vertat, deſcendit ad planum partis ipſius Epiſtolæ, convertit ſeſe ad Celebrantem, ſtantem junctis manibus ante pectus, ſiniſtro brachio quaſi tangente frontem Altaris, & cum Cæremoniario primo profunde caput inclinans, triplici ductu ſimplici incenſat Celebrantem, & iterum caput inclinat profunde cum primo Cæremoniario, nullatenus ſe inclinante Subdiacono, multo minus ſe inclinante, nec modicum ipſo Celebrante.

XXI. In actu Thurificationis Celebrans, Diaconus, & alius quilibet proportionaliter graviter ſe gerat, modeſte, quiete, & ſine ulla prorſus properatione; non perſonam, non caput ullo modo moveat, cum ducit, aut reducit Thuribulum, quod cum movet, ad ſe trahens ſub brachio leviter, & competenti mora reducit, manum ſiniſtram immobilem pectori admovet, retinetque, dum producit. Thurificando Altare, prius pedem Altari proximiorem movet, & tot facit omnino paſſus, quot thuribu-

li

tractus. Sic Cæremon. Epiſcop. lib. 1. c. 23. Incenſatione peracta Diaconus Thuribulum ambabus, prout habet, manibus reſtituit thuriferario, qui recipit abſque oſculis, manum dexteram admovendo ad manubrium, aut ejus anulum; deinde celebranti ſe reverenter inclinans, recedit ad deponendos carbones &c. quo peracto redit & ipſe in Cappellam, & poteſt ſiſtere, aut poſt clericum ſervientem de libro, aut ante navicularium. Thuribulum autem collocat in ſuo loco, cæroferariis credentiæ velum elevantibus.

XXII. Si in Altari adſint Reliquiæ, ſeu Imagines Sanctorum, continentes ſcilicet Reliquias, ſunt incenſandæ, non ſic de Imaginibus pictis, ſeu etiam ſculptis in ornamentum Tabernaculi; in hac enim circumſtantia ſecundum hanc Rubricam, non ſunt incenſandæ; nam quamvis incenſationem Imaginum approbaverit Synodus Septima art. 4. Nihilominus rubrica hic harum incenſationem non imperat; unde aliæ Imagines ſine Reliquiis non ſunt in miſſa incenſandæ; igitur ſi in Altari adſint Reliquiæ &c. incenſata Cruce, & facta ei reverentia, antequam a medio Altaris diſcedat, abſque eo quod ſe inclinet Reliquiis, primum incenſat eas, quæ a dextris ſunt, hoc eſt a parte Evangelii prope Crucem, incipiendo a proximioribus Cruci, vel Tabernaculo, bino ductu ſimplici, non duplicato, hoc eſt ſemel verſus Reliquias Cruci, vel Tabernaculo proximiores, & deinde ſemel iterum verſus alias, & iterum facta Cruci reverentia ſimiliter, non Reliquiis, incenſat bis alias, quæ ſunt a parte Epiſtolæ; deinde proſequitur Altaris incenſationem, ut ſupra; ter ſcilicet ducens Turibulum in unoquoque latere, & non ultra adhuc ſi eſſent plures vel Reliquiæ, vel Imagines, vel plura, aut pauciora candelabra.

XXIII. Si in Altari fuerit Tabernaculum, in quo clauſum aſſervetur Venerabile Sacramentum, accepto Thuribulo, antequam incenſationem incipiat, genuflectit unico genu, & poſtea Cruci caput inclinat, quod ſemper facere debet, quotieſcumque ante medium Altaris tranſit, quando incenſat, extra caſum incenſationis, nunquam genuflectit in tranſitu ante medium Altaris, niſi adſit venerabile publicæ venerationi expoſitum.

XXIV. Diaconus, & Subdiaconus hinc inde Celebranti aſſiſtunt, dum incenſat, aliquantulum poſt ipſum ſtantes. Diaconus dextera, Subdiaconus ſiniſtra pectori admota, & aliquantulum eam partem elevantes Planetæ, quæ eſt circa humeros, & brachia celebrantis, ne impediat. Cum tranſeunt ante Crucem ſemper genuflectunt, etiamſi Celebrans tantum Cruci profunde ſe inclinet: Advertendum tamen eſt, quod rubrica præcipit, ſcilicet *cum tranſeunt*, ſi ergo non tranſeant, genuflectere non debent. Si autem Diaconus, & Subdiaconus fuerint canonici, non tenentur genuflectere, ſed tantum id facere, quod facit Celebrans; ſic Bauldryus part. ſup. cap. 9. art. 2. n. 10. Deinde Diacono a dextris Celebrantis, & Subdiacono a dextris Diaconi in recta linea, primo Cæremoniario ſtante prope angulum poſteriorem Altaris verſus ipſum Celebrantem, qui ſtans in cornu Epiſtolæ junctis manibus, legit *Introitum* ipſe ſolus, miniſtris ſe ſignantibus, & caput inclinantibus, prout facit Celebrans; poſt Introitum adhuc ibidem cum miniſtris alternatim reſpondentibus dicit ſubmiſſa voce *Kyrie eleiſon*, & ibi omnes perſiſtunt, uſque ad ultimum *Kyrie* cantatum a Choro, ſi non ſit ſedendum; Non eſt autem ſedendum, niſi cantus protrahatur longiori melodia, vel a Choro, vel a Muſicis Choris. Dum Chorus cantat ultimum *Kyrie*, ad nutum primi Cæremoniarii uterque miniſter poſt Celebrantem recedit, Diaconus in ſecundo gradu, Subdiaconus in plano poſt Diaconum, & dum Celebrans per ſuppedaneum tranſit ad medium Altaris, Diaconus per eumdem ſecundum gradum, Subdiaconus per planum, eodem tempore, & ordine procedunt ad medium Altaris, ibique ſe locant formantes una cum Celebrante rectam lineam, donec intonaverit Hymnum, *Gloria in excelſis Deo*, ad quam intonationem miniſtri cum primo Cæremoniario, qui ſtat in Altaris latere ad cornu Epiſtolæ, inclinant caput, cum Celebrans dicens *Deo* illud inclinat.

XXV. Dum inchoatur a Choro, *& in terra pax*, facta genuflexione in ſuo loco, a quo unuſquiſque diſcedit, Diaconus aliquantulum ſecedit ad partem Epiſtolæ, ibique paululum expectat Subdiaconum aſcendentem, & ſic hinc inde ambo æqualiter aſcendunt (quod ſemper debent facere, cum aſcendunt ad Altare) ad latera Celebrantis, dextera ſibi fimbrias albæ elevantes, & ſiniſtram manum pectori admoventes. Cum perveniunt ad Altare, non debent facere novam reverentiam, quia genuflexionem præmiſerunt in loco, a quo receſſerunt: ita Bauldryus ſupra cum Gavanto, aliiſque, quidquid alqui ſentiant in contrarium. Manibus itaque ante pectus junctis, totum hymnum proſequuntur, non alternanter recitando, ſed ſimul cum Celebrante, ita ut tamen numquam præveniant, ſed potius Celebrantem ſubſequantur; quapropter Celebrans aliquantulum altius, quam illi, recitare debet, ſalva ſemper ſubmiſſa voce pro omnibus. Cum Celebrante caput inclinat etiam Cæremoniarius primus, quando opus eſt, & in fine ſe ſignat, juxta Gavantum ſupra. Quia autem citius Celebrans hymnum *Gloria in excelſis* terminat, quam Chorus, ideo regulariter Celebrans cum Miniſtris vadit ad ſedendum, & tunc facta a Celebrante Cruci inclinatione, aut genuflexione ſi aſſervetur in Tabernaculo Venerabile Sacramentum, & a Miniſtris ſemper genuflexione, procedunt nudis capitibus per viam breviorem, hoc eſt per gradus laterales Epiſtolæ ad ſedendum. Ita autem ſolicite debent procedere ad ſedendum, ut in via non ſint, dum cantatur in Choro *Adoramus te*, vel aliud ſimile exigens capitis inclinationem, ne cogantur ſiſtere. Si enim contingat, debent verſus Altare ſe inclinare. Præcedit primus Cæremoniarius, qui e ſede Celebrantis hujus Birretum accipit, & retrocedens verſus Altare facie omnino ad populum converſa, locum cedit tranſeuntibus miniſtris. Deſcendit poſtea Subdiaconus, & poſt hunc Diaconus, & tandem Celebrans, qui omnes cavere debent, ne ſe convertendo terga vertant Altari. Quare Celebrans, & Subdiaconus, dum ſunt apud ſuas ſedes, debent invertere latus ſiniſtrum verſus Populum, Celebrans ſedet miniſtris elevantibus Planetæ partem poſteriorem, ne ſuper eam ſedeat, & porrigente Cæremoniario primo birretum Diacono, Diaconus cum quaſi oſculo porrigit Celebranti, qui illico caput operit, Tum Diaconus, & Subdiaconus acceptis ſibi ſuis birretis, profunde ſe inclinant Celebranti, & aliquantiſper etiam ſibi invicem, & poſtea ſedent, & ipſi unus a dextris, alter a ſiniſtris elevantes ſibi Tunicellæ partes poſteriores, (quod ſi opus eſt debent facere Acolythi) & caput cooperiunt.

XXVI. Sic ſedentes Celebrans, & Miniſtri ſuper genua ſua manus digitis junctis extendunt, ita quod manus dextra extendatur ſuper genu dextrum, & ſiniſtra ſuper ſiniſtrum, vel ut alii volunt ſub caſula conjungant; Ita Lohner par. 2. tit. 9. num. 2. ſed minus bene. Epiſcopus enim ſuper Gremiale, non ſub ipſo manus extenſas, ac disjunctas tenet. Si ſedendum non ſit, ſicut evenit cum celebratur, dum eſt expoſitum Venerabile Sacramentum, an Miniſtri ſtare debeant ad Altare quaſi pares cum Celebrante, ſeu paulo poſt ipſum, ea ſcilicet diſtantia, qua ab Altari diſtant, non conveniunt Doctores: Nos autem ſumus pro ſententia affirmativa, quia ſic fert communis uſus Romanus ex Gavanto part. 2. tit. 4. rub. 7., tum quia in fine hujus rubricæ numerantur caſus, in quibus Miniſtri ſtare debent unus poſt alium, inter quos iſte non enumeratur. Quando Miniſtri ſedent cum Celebrante regulariter ſedere debent etiam Clerici, tum quia ſic uſus obtinuit, tum quia etiam in Miſſa Pontificali ſedent, vel ſuper gradus Troni Epiſcopalis, vel ſuper humilem aliam ſedem; ita Cæremon. Epiſc. lib. 2. cap. 8. ſicut etiam ſedentibus Clericis, dicimus, quod a fortiori ſedere debent Cæremoniarii: incongruum enim eſſet, quod ipſi, & præcipue primus, ut plurimum Sacerdotali dignitate inſignitus, ſtent, reliquis inferioribus Clericis ſedentibus; nec juvat dicere, quod ipſe debeat admonere, quando caput eſt inclinandum &c.; ſiquidem ejus ſcamnum conſtituitur ad hoc in tali ſitu, ut ab omnibus videri poſſit. Itaque omnibus ſedentibus, quando a Choro cantantur verba illa, in quibus Sacerdos in Miſſa privata caput inclinat, Cæremoniarius primus tempeſtive ſurgens aliquantulum capitis inclinatione, vel etiam manus dextræ nutu Celebrantem, & miniſtros monet, ut inclinent caput &c. Hoc idem ſignum dat ſecundus Cæremoniarius Clericis, ut facilius & ipſi commoneantur, ſed ſecundus Cæremoniarius non ſurgit, quia neminem ſibi priorem monere debet; ſemper tamen tum Clerici, tum Cæremoniarius priuſquam ſedeant, debent Celebranti ſe ſe inclinare; ſic Bauldryus part. 3. num. 7.

XXVII. Dum in Choro cantatur, *Tu ſolus Altiſſimus*, debent Clerici admoneri a ſecundo Cæremoniario, ut aſſurgant, ſed ita tempeſtive, ut cum dicitur *Jeſu Chriſte* ſtantes poſſint inclinare caput. Quando Chorus cantat, *Cum Sancto Spiritu*, Celebrans, & miniſtri invitantur a primo Cæremoniario ad ſurgendum, ſed non ſe ſignant. Cæremoniarius primus procedit ante Celebrantem inclinans ſe ante ipſum, & poſtmodum ſe recipiens ad ſiniſtram Subdiaconi, donec ſit procedendum ante Altare; ſurgunt ſtatim miniſtri, deponunt ſuper reſpectivas ſedes birreta ſua, & Diaconus cum debitis oſculis ab ipſo Celebrante ſedente accipit ejus birretum, quod reponit in ejus ſede. Deinde facta a miniſtris inclinatione, & per conſequens etiam a primo Cæremoniario, unus poſt alium procedunt ad medium Altaris per planum Capellæ, adeoque per viam longiorem, manibus junctis: ſic Gavantus ſupra. Primum itaque incedit Cæremoniarius primus, deinde Subdiaconus, poſtea Diaconus, tandem Celebrans: advertat Diaconus, ut dum pertinget ad angulum infimi gradus Altaris, paululum retrocedat, ut locum præbeat Celebranti, cui etiam ſe inclinat. Cum Celebrans venerit ante medium infimi gradus, habens Diaconum a dextris, Subdiaconum a ſiniſtris, & primum Cæremoniarium poſt terga, genuflectunt miniſtri in infimo gradu, ſe tantum inclinante Celebrante, ſi non adſit Venerabile in Tabernaculo incluſum, & primus Cæremoniarius in plano, quod etiam obſervatur cum dicitur: *Credo*, *Dominus vobiſcum*, *Oratio*, *Præfatio* &c. Facta igitur reverentia celebrans aſcendit ad Altare, miniſtris anteriores veſtes elevantibus uſque ad ſecundum gradum, ad quem etiam aſcendit Subdiaconus, a quo poſtea deſcendit in planum ſtatim poſt Diaconum, ſic utroque remanente in medio Altaris poſt celebrantem. Cæremoniarius primus per planum Epiſtolæ aſcendit ad latus Altaris, in quo ad *Introitum* erat Diaconus, ubi celebranti advenienti orationem, ſeu orationes dicendas oſtendit, folia vertit, ſi opus eſt. Clerici debent, ut prius, ſtare ad credentiam.

XXVIII. Decreta. *Miſſa B. Mariæ Virginis ſub invocatione ſeptem dolorum feria ſexta infra hebdomadam Paſſionis, ab iis, qui gaudent hujuſmodi indulto, debet recitari cum Gloria Patri ad Introitum, & cum Pſalmo Judica me Deus ad Confeſſionem; ſed ſine Gloria in excelſis*. S. R. C. 31. Auguſti 1669. *in Tornacen.* Decretum hoc, quo Gloria in excelſis ſilendum eſſe ſtatuitur in Miſſa B. Mariæ Virginis ſub invocatione ſeptem Dolorum, quia myſterium hoc mœrorem potius ſapit, quam gaudium, vim ſuam totam deperdidit, cum Benedictus XIII. ſub die 22. Aug. 1727. ſuo Decreto demandavit offi-

cium,

cium, & miſſam ſeptem dolorum B. Virginis recitari in tota univerſali Eccleſia cum Hymno Angelico, & ſymbolo.

XXIX. Decreta. *In Miſſis votivis B. M. V. quæ recitantur in Sabbato, dicitur Gloria in excelſis Deo, etiamſi non fiat officium de eodem. S. R. C. 30. Jul. 1680. in una Ord. Capuccin.* Hoc Decretum intelligi debet tum de Sabbatis feriarum, tum Adventus etiam ſi ipſa die officium non fiat de Beata Virgine, uti S. eadem R. C. declaravit ſub die 19. Maii 1607. in Placentina; ſi autem in Sabbato officium recitatur de Beata Maria Virgine, & velit quis Miſſam votivam de aliquo Sancto celebrare, non poteſt in hac Miſſa recitare Gloria in excelſis; ſicuti nec Præfationem ejuſdem B. Virginis; ſed communem, & hoc pariter ex Decreto ejuſdem memoratæ S. R. Congregationis ſub die 2. Decemb. 1684. in una Canon. Lat.

CAPUT XX.

De Orationibus, uſque ad ſequentias.

I. POſtquam Celebrans dixerit *Dominus vobiſcum*, aut *Pax vobis*, ſi fuerit Epiſcopus, ut adſtantes ad Deum deprecandum excitet, clara, & intelligibili voce dicit: *Oremus*: quo dicto æquali voce incipit, & proſequitur primam orationem, & alias quoque, ſi plures ſint dicendæ. Quæ in ſacrificio miſſæ recitantur orationes, vocantur etiam *Collectæ*; non in eo ſenſu, quo ab Apoſtolo ordinantur in Epiſtola ad Corinth. 1. cap. 16. *De collectis, quæ fiunt in ſanctos, ſicut ordinavi in Eccleſiis Galatiæ, ita & vos facite, ut non cum venero tunc collectæ fiant.* Sic enim, ut patet, non preces, quæ ad Deum diriguntur, ſed eleemoſynæ, quæ in fidelium congregationibus colligebantur, pro alendis pauperibus, indicantur. Hinc Eccleſiaſtici ſcriptores ſæpe *collectam* uſurpant ad ſignificandam congregationem ipſam fidelium, ut videre eſt in iis ſcribendi formulis, *Congregari ad collectam, adeſſe ad collectam, collectas agere.* Orationes igitur, quæ in Miſſis recitantur, collectæ dicuntur in hoc ſenſu, ſcilicet, quia tunc Sacerdos, tamquam inter Deum & Homines mediator, collectis, præcipue omnium adſtantium fidelium votis, & precibus, dicendo *Oremus* has præces, & vota ſic, veluti in unum collecta, per orationem ad Deum ipſum dirigit.

II. Collectarum, ſeu orationum, quibus ſumma petendorum a Deo pro omnibus fidelibus paucis verbis ipſi exponitur, inſtitutores primarios fuiſſe Apoſtolos affirmat Genebrardus; qui lib. de Apoſtolica Liturgia cap. 20. modum hunc Deum deprecandi ab Apoſtolis, numquam interrupta Eccleſiæ praxi, ad nos deveniſſe demonſtrat. Has tamen orationes in Eccleſiæ primordiis, unuſquiſque ſecundum proprium ſenſum, fervorem, atque devotionem, ſibi efformabat: ſed huic licentiæ, ratione graviſſimorum inconvenientium, quæ hinc ſequebantur, occurrendum eſſe exiſtimarunt Patres Concilii Carthaginenſis 3. cap. 23. Milevitani can. 12. & Africani 6. cap. 70. Inter compoſitores collectarum approbatarum, quibus modo in Miſſis utimur, enumerantur præcipue Sancti Gelaſius, & Gregorius Pontifices, & poſt hos Leo II. & Innocentius III. Leoni II. tribuuntur orationes illæ, *Deus cujus dextera B. Petrum &c. Deus qui B. Petro collatis clavibus &c.* Innocentio vero III. illa *A cunctis &c.* Olim in hac Miſſæ parte una tantum oratio recitabatur juxta Menardum in notis ad Sacramentarium Sancti Gregorii pagin. 6. lin. 170. Sanctus Columbanus cœpit plures in Miſſa orationes recitare: unde accuſatus, quod hoc faceret contra morem Eccleſiæ, & ab Euſtaſio ejus Diſcipulo egregie defenſus, Eccleſia ipſa perſuaſa, quod multiplicitate precum, ac orationis aſſiduitate, nihil, utilius, Ritum hunc approbavit, præfinito tamen collectarum numero uſque ad ſeptem, & non ultra, ad evitandam nimiam prolixitatem, quæ in publicis orationibus tœdio ſæpe populum, ac moleſtia afficere ſolet. Hinc Honorius in Gemma Animæ lib. 1. cap. 116. ſic habet: *Qui hunc numerum ſupergreſſus fuerit, ut cæcus errabit.*

III. Decreta. *In miſſa votiva SS. Sacramenti tertia oratio dicenda eſt ea, quæ ſecundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ eſt aſſignata ſecundo loco infra octavam ejuſdem SS. Sacramenti. S. R. C. 4. April. 1705. in Lycen.*

Juxta hujus Decreti ſanctionem, in hac miſſa votiva, ſicut & in aliis ſecunda oratio regulariter erit de feſto ſemiduplici occurrenti, vel ſimplici, ſi miſſa ſit privata; quia in ſolemnibus commemoratio feſti non eſt facienda; tertia dicenda erit ea, quæ ratione temporis aſſignatur ſecundo loco. Ordo autem orationum erit ſequens: ab octava Pentecoſtes uſque ad Adventum, & a Purificatione uſque ad Quadrageſimam, oratio erit *A cunctis*. Ab octava Epiphaniæ uſque ad Purificationem *Deus qui ſalutis*: a Feria IV. cinerum uſque ad Dominicam Paſſionis de Feria currenti: a Dominica Paſſionis uſque ad Dominicam Palmarum de feria: a Dominica Paſchę uſque ad Aſcenſionem, *Concede nos famulos tuos*. Infra aliquas octavas, & in vigiliis, in quibus jejunatur, *de ſancta Maria*; ſed infra octavas Beatæ Marię, in Vigilia & infra octavam omnium Sanctorum, oratio dicitur de Spiritu Sancto, *Deus qui corda fidelium*.

V. Decreta. Ab *Orationibus expungenda ſunt cognomina, & Patria Sanctorum. S. R. C.* 5. Maii 1736. in Einſidlen. attenta hujus Decreti ſanctione, non ſolum in poſterum, ſed ab omnibus etiam orationibus, quæ antecedenter cum cognomine, aut Sanctorum Patria recitabantur, cognomina, & Patriæ debent obliterari; to enim *expungenda*, præcipue anteriores indicat orationes, & providet pro ſubſequentibus; hinc in oratione S. Canuti, tum pro miſſa, tum pro recitatione Officii, omitti debet verbum *Danorum*; in ea S. Franciſci, *de Paula*: in ea Sanctæ Margaritæ *Scotorum*, & ſic de ceteris. Quoad cognomina in oratione Sancti Petri debet ſileri *Nolaſcum*, in ea S. Philippi *Benitium &c.* In Miſſalibus, atque Breviariis noviſſimæ impreſſionis, Cognomina, ac Sanctorum Patriæ in orationibus non inveniuntur; errant tamen in Oratione Sancti Joannis Gualberti, in qua ſilent *Gualbertum*, exiſtimantes ipſius hoc eſſe cognomen, cum tamen revera nomen illius ſit. In oratione quoque S. Petri Cæleſtini non debet expungi *Cæleſtinum*, quia non eſt cognomen, ſed nomen proprium ab ipſo aſſumptum, cum ad Summi Pontificatus culmen fuit evectus. An in oratione Sancti Pii V. vi hujus Decreti debeat expungi *Quintum* expoſitores inter ſe non conveniunt; Aliqui ſtant pro parte affirmativa, & pro ſui ratione aſſerti exemplum producunt S. Gregorii Papæ VII. in cujus oratione, recenter edita, non exprimitur *ſeptimum*. Si autem, qui partem tuentur negativam, hanc adducunt rationem, quia to *Quintum*, nec cognomen, nec Patriam indicat S. Pii; unde ſi ſupra laudato Decreto committitur, ut ab orationibus cognomina tantum, & Sanctorum Patriæ expungantur, non erit certe, quod in memorata oratione *Quintum* obliteretur. Hanc nos ſequimur ſententiam, eo quia ſupradicta additio *Quintum* nec directe, nec indirecte, aut reductive, ad Patriam, ſeu cognomen S. Pii ſpectat: cognomen namque illud eſt, quod ducit in notitiam, ſeu cognitionem familiæ, ſeu Domus, e qua ortum ducimus. Hac eadem ratione ſuffulti dicimus, quod neque in oratione Sancti Petri Chryſologi debet omitti *Chryſologum*, eſto aliqualiter cognominis denominationem ſibi uſurpet; ut videre eſt in prima lectione primi nocturni ejuſdem officii. *Petrus, qui ob auream ejus eloquentiam Chryſologi cognomen adeptus eſt*: hujuſce enim rationis non ſunt cognomina, quæ per Sacram Congregationem in memorato Decreto ab orationibus Sanctorum expungenda decernuntur; ſed tantum cognomina, quæ ſobolis, ac proſapiæ, ſeu Domus, a quibus Sancti ortum ſuum duxerunt, indicativa cenſentur.

VI. Orationes, ſeu collectæ, quæ in miſſæ ſacrificio recitantur, ad Deum Patrem diriguntur, non ad Sanctiſſimam Trinitatem explicite, quia ſic nos orare docuit Jeſus Chriſtus Redemptor noſter, per quem habemus acceſſum ad Patrem: Matthæi cap. 6. *Pater noſter, qui es in Cælis.* Et Joannis 6. *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Unde prædictæ orationes concluduntur *per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum*. Neque per hoc, quod explicite ad Deum Patrem tantum orationes dirigantur, ceteræ perſonæ Divinæ excluduntur; ratione enim unitatis eſſentiæ, ac Divinitatis in omnibus, per unius tantum explicitam invocationem, omnes ſemper implicite invocantur. Hinc Divus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 83. art. 1. orationem definit totaliter in ordine ad Deum. *Oratio*, inquit, *eſt petitio decentium a Deo immediate, vel mediate ad eum directa.* Cumque a Deo petitio fieri nequeat abſque mentis elevatione in ipſum, ſubjungit, *vel aſcenſus mentis in Deum*. Quomodo poſſet de facto voce externa pium ſuum deſiderium internum Homo Deo exprimere, ſi mens æque non elevaretur in ipſum? ſive igitur privatim, hoc eſt proprio motu, & nomine, ſive publice, hoc eſt nomine, & auctoritate Eccleſiæ, uti in miſſæ ſacrificio, oretur, mens noſtra ſemper debet in Deum elevari fide, ſpe, & charitate, ne in vacuum orare videamur, & miſſis abſque fructu ſpirituali adſtare. Hinc S. Cæſarius initio ſermonis 85. omnes miſſæ adſtantes præmonet, ut ad collectas genuflectant, ac mentem in Deum elevent: *Rogo, & admoneo vos, fratres cariſſimi, ut quotieſcumque juxta Altare a Clericis oratur, aut oratio a Diacono clamante indicitur, non ſolum corda, ſed etiam corpora fideliter inclinetis. Nam dum frequenter, ſicut oportet, & diligenter attendo, Diacono clamante flectamus genua, maximam partem velut columnas erectas ſtare conſpicio.* Et ſermone præcedenti. *Supplico, fratres cariſſimi, & paterna pietate commoneo, ut quotieſcumque oratio inducitur, qui forte aliqua infirmitate non poteſt genua flectere, & dorſum incurvare, vel cervicem humiliare non differat.*

VII. Ex communi Theologorum conſenſu Oratio facienda modo ſupra dicto adultis uſum rationis habentibus neceſſaria eſt neceſſitate divini præcepti, & naturalis, immo etiam neceſſitate medii, ut expreſſe colligitur ex non paucis Sacrarum Scripturarum locis, in quibus non obſcure indicatur neceſſitas orandi pro omnibus, eo quia omnibus præcipiatur, ad Colloſs. cap. 4. *Orationi inſtate vigilantes in ea.* Lucæ 18. *oportet ſemper orare.* Jus etiam naturæ exigit, ut per actus religionis honoretur, & colatur is, a quo eſſe habetur, & omnia, quæ ad vitam, & conſervationem ſunt neceſſaria, & ipſi tamquam ſupremo auctori noſtro noſmetipſos cum inſita humilitate ſubjiciamus. Unde ad rem magnus Gregorius in ſuis Moralibus. *Ille Deo veram orationem exhibet, qui ſemetipſum cognoſcit, quia pulvis ſit humiliter videt, qui nihil ſibi virtutis attribuit, qui bona, quæ agit, eſſe de miſericordia conditoris cognoſcit.* Tandem cum ordinarius Dei concurſus ad ſalvandos adultos ſit ſemper mediis eorum petitionibus, ſequitur profecto, quod oratio ipſis neceſſaria ſit neceſſitate medii ad conſequendam ſalutem, ut conſtat ex Chriſti verbis, Lucæ 11. *petite, & accipietis.* Quaſi dicat, qui non petit, non accipit; juxta illud Jacobi Apoſtoli cap. 4. *non habetis propter quod non poſtulaſtis.* De tempore, in quo orationis urget præceptum, eſto per ſe loquendo, & ex virtute Religionis, nihil præciſe determinari poſſit, generali-

ter tamen verum eſt non eſſe diu nimis ab oratione deſiſtendum, ſuadente Apoſtolo ad Theſſalonicenſes cap. ultimo: *Sine intermiſſione orate*. Maxime diebus Dominicis, & feſtis, in quibus non alia ratione abſtinentia præcipitur ab operibus ſervilibus, niſi ut negotiis corporalibus expediti, orationibus tum publicis, tum privatis, commodius unuſquiſque vacare poſſit. Plures etiam a Theologis aſſignantur caſus, in quibus per accidens, & ex lege charitatis, tum erga ſeipſum, tum erga proximum, præceptum orandi obligat. Ratione charitatis erga ſe ipſum, V. G., cum quis advertit ſe in gravi peccandi periculo conſtitutum, ratione alicujus vehementis tentationis, tenetur auxilium, ne ſuccumbat, a Deo humiliter, fide, ſpe, & charitate, poſtulare; ſimiliter quando neceſſitas ſe ipſum a gravi culpa redimendi, & gratiam recuperandi urget, tenetur indeſinenter orationis ſtudio vacare, ut a Deo miſericordiam conſequatur, & veniam; & ſic in ſimilibus caſibus, in quibus maximi momenti pendet negotium. Ex lege charitatis erga proximum, V. G. quando occurrente aliqua ipſius ſpirituali neceſſitate, cui ſuccurri non poſſit, niſi per orationem, hoc ipſo, quod nobis talis neceſſitas manifeſtatur, tenemur vi charitatis orare pro eo; & ſic in aliis ſimilibus caſibus.

VIII. Oratio enim ex Chriſti promiſſione habet ſibi adnexam infallibilem impetrandi vim, ut manifeſte ex non paucis Evangeliorum textibus colligitur. Matthæi quippe cap. 21. habetur: *Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes accipietis*; & Marci 11. *Propterea dico vobis: omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis*. Præcipit itaque in hoc textu fide tenendum eſſe, firmiterque credendum, quod ſemper nobis poſtulata in oratione evenient, quotieſcumque utilia ſint ad ſalutem, ac pie, fideliter, perſeveranterque poſtulentur. Unde Jacobi 1. dicitur: *Poſtulet autem in fide nihil hæſitans*; & Lucæ 18. *oportet ſemper orare, & non deficere*. Hujus perſeverantiæ in oratione ſervandæ rationem aſſignat Divus Chryſoſtomus dum ait: *Deus vult cogi, & quadam importunitate vinci*; conſulto itaque Eccleſia ſupradictam collectarum multiplicationem in Miſſæ ſacrificio approbavit, ad innuendum quanti valeat perſeverantia in poſtulando etiam a Deo juxta id, quod fertur Lucæ 11. de amico tres panes importuno tempore poſtulante &c.: *& ſi ille perſeveraverit poſtulans, dico vobis, & ſi non dabit illi ſurgens, eo quod amicus ejus ſit, propter importunitatem tamen ſurget, & dabit illi quot quot habet neceſſarios; & ego dico vobis petite, & dabitur vobis, quærite, & invenietis, pulſate, & aperietur vobis*.

IX. Peracta in Miſſa orationis concluſione, quæ, ut diximus ſupra, fit *per Chriſtum Dominum noſtrum* &c. quando oratio directa eſt ad Patrem; *& per qui vivis, & regnas &c.* ſi directa ſit ad Filium, uti ſunt pauca non ita antiquæ, ac aliæ juxta Bellarminum controverſiarum T. 3. l. 5. De Miſſa cap. 16. §. de collecta, ubi ſic: *fortaſſe dedita opera voluit Eccleſia aliquas collectas dirigi ad Filium, ne homines crederent non poſſe diſertis verbis invocare niſi Patrem*. Miniſter nomine populi reſpondet *Amen*, quæ non hebraica eſt, & aliquando exprimit affirmationem, aliquando deſiderium, aliquando aſſentionem, juxta exigentiam petitionum, quæ ad Deum diriguntur per orationem; unde ſi oratio verſetur circa poſtulationem auxiliorum ad vitanda peccata, Amen deſiderium ſignificat alia conſequendi auxilia; ſi verſetur oratio circa ea, quæ a nobis facienda ſunt, & petitiones ſint, V. G. de agendo, pro acceptis beneficiis, gratias Deo, *Amen* noſtram aſſentionem, & conſenſum ſignificat. Tandem ſi verſetur circa fidei dogmata, ut in ſymbolo, *Amen*, ſignificat affirmationem hoc eſt rem ita ſe habere uti fuit aſſerta. Hinc Juſtinus martyr Apologia ſecunda inquit: *Abſolutis precibus, & gratiarum actione, quilibet de populo, qui eſt, fauſtis vocibus acclamat Amen*. Modo autem ad evitandam confuſionem, & rumorem, miniſter pro omnibus adſtantibus reſpondet, *Amen*.

X. Poſt Collectam ſequitur in hac miſſæ parte lectio Epiſtolæ, ut per doctrinam Apoſtolorum, & Prophetarum, populus ad fidei myſterium diſponatur, juxta D. Thomam 3. part. quæſt. 83. art. 4. *Præmittitur inſtructio fidelis populi, quia hoc Sacramentum eſt myſterium fidei, quæ quidem inſtructio diſpoſitive fit per doctrinam Prophetarum, & Apoſtolorum, quæ in Eccleſia legitur per Lectores, & Subdiaconos*. Vetuſtiſſimam eſſe in miſſa lectionem Epiſtolæ non obſcure eruitur ex Epiſtola prima ad Theſſalonicenſes, ubi habetur: *adjuro vos per Dominum, ut legatur Epiſtola hæc omnibus ſanctis fratribus*. Quibus verbis eſto Apoſtolus non ordinet expreſſe, ut lectio Epiſtolæ in Miſſa fiat, quia tamen præcipit, ut legatur omnibus ſanctis fratribus, qui non niſi ad ſacram Synaxim ſimul convenire ſolebant, Doctores inferunt tempore Miſſæ lectam fuiſſe, adeoque ab ipſis Apoſtolis in Miſſa lectionem Epiſtolæ introductam; ita Cardin. Bona lib. 2. c. 6. Grancolas tract. Miſſæ, pag. 36. aliique. Seriem autem Epiſtolarum, quæ per totum anni circulum in Miſſis leguntur traditam fuiſſe a D. Hieronymo, communiter exiſtimatur.

XI. In Miſſis privatis Epiſtola legitur a Celebrante, in Miſſa vero cantata a Subdiacono cantatur. Olim Epiſtolæ lectio munus erat Lectorum, uti notat Morinus de Sacris ordinationibus part. 3. exercitat. 12. c. 2. a ſæculo VIII. juxta opinionem Martene de Antiquis Ecc. Rit. lib. 1. art. 4. n. 6. Subdiaconus cœpit legere in Miſſa Epiſtolam; Unde Atalarius, qui floruit ſæculo IX. de hoc mirabatur, uti ſe exprimit lib. 2. c. 11. his verbis: *Miror, qua de re ſumptus uſus in Eccleſia noſtra ut Subdiaconus frequentiſſime legat lectionem ad Miſſam, cum hoc non reperiatur ex miniſterio ſibi dato in conſecratione commiſſum; neque ex litteris canonicis, neque ex nomine ſuo*. De facto in Ordinatione Subdiaconi nihil tunc inveniebatur, quod ad officium legendi Epiſtolam referri poſſet; ut autem ex officio Subdiaconus poſtea in Miſſa cantata Epiſtolam cum cantu legeret, Epiſcopus in ejus ordinatione facultatem ei conferre cœpit his verbis: accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei. Subdiacono deficiente, Epiſtolam canere poteſt quilibet Clericus in minoribus conſtitutus, dummodo hoc munus exerceat abſque manipulo, ex reſcripto S. R. Congregationis die 6. Julii 1698.

XII. Cum Celebrans Epiſtolam terminaverit, miniſter veluti omnium nomine Deo gratias agens reſpondet, *Deo gratias*, eo quod eos ad fidei myſteria per doctrinam Prophetarum, & Apoſtolorum diſpoſuerit, quæ vox vetuſtiſſima eſt, & numquam ſatis adhibita; unde eam Sanctus Benedictus commemorat cap. 66. ſuæ Regulæ tamquam a ſuis Monachis ſæpe repetendam, atque iterandam; & Divus Pater Auguſtinus videns hanc erga Deum tam grati animi ſignificationem Donatiſtas irridere, tantæ ingratitudinis in eos audaciam exprobrare non deſinit.

XIII. Inter Epiſtolam, & Evangelium recitatur illa Antiphona, quæ juxta Honorium Auguſtodunenſem nuncupatur *Graduale*, eo quod in miſſa ſolemni, in Altaris gradibus caneretur, & ſecundum alios, *Graduale*, dicitur idem, quia caneretur eo tempore, quo Diaconus ſuggeſtus gradus aſcendebat, ut ibi, juxta priſcorum temporum conſuetudinem, caneret Evangelium. Ita Card. Bellarminus To. 3. Controverſ. lib. 6. de miſſa; *ne illud tempus, quo Diaconus ab Altari recedens, & in ſuggeſtum aſcendens in ſilentio elaberetur, mos canendi Graduale fuit introductus*: Inter cujus auctores enumerantur præcipue S. Cæleſtinus, & Sanctus Gregorius, pro primo aſſignatur locus ex lib. Pontificali in vita ipſius S. Cæleſtini 1. ubi legitur: *conſtituit Graduale poſt officium ad Miſſam cantari*. Pro ſecundo extat Antiphonarium, in quo per ordinem digeſta reperiuntur ſingula, quæ in miſſis per annum cantari ſolent, inter Epiſtolam, & Evangelium.

XIV. Graduali expleto dicitur *Alleluja*, quæ vox hebraica eſt, idemque ſonat, ac *laudate Dominum*; unde cum vox lætitiæ communiter cenſeatur, ſtillicidium *eſt enim gaudii Cæleſtis*, juxta Rupertum lib. 1. c. 35. in diebus mœroris omittenda decernitur. Eſto enim Dominus toto corde, & ore, ſive in jucunditate, & jubilo, ſive in mœrore, ac triſtitia, ſemper ſit laudandus, adhuc tamen, quia in triſtitia pœnitentia figuratur juxta illud Apoſtoli: *Gaudeo non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam*: ideo ad hanc fovendam promovendamque, temporibus luctui, pœnitentiæque dicatis, cujuſmodi ſunt a ſeptuageſima ad Sabbatum Sanctum. Inſuper feriæ quatuor Temporum, atque Adventus cum vigiliis de Jejunio, duabus tantum exceptis, Paſchatis, ſcilicet, & Pentecoſtes; ab omnibus, quæ lætitiam ſapiunt ſe abſtinent. Hic loco ejus, ſcilicet *Alleluja* in Miſſa dicitur *Tractus*, qui in quibuſdam e Scriptura Sacra verſiculis, *tractim, & cum aſperitate vocum*, ut ait Durandus, *& prolixitate verborum cantatis*, conſiſtit, ad exprimendum humilitatem, & luctum, qua Eccleſia, ſupradictis temporibus mortem, quæ per Diaboli invidi intravit in mundum, vitæque præſentis miſeriam luget.

XV. De ſequentiis, quæ tales appellantur, quia *Graduale*, conſequuntur, & quatuor præcipue ſunt, quibus utitur Romana Eccleſia, conſiſtentes in quibuſdam Rithmis, qui poſt Graduale cantantur, nulla alia traditur eruditio, niſi a quibus, & quo tempore fuerint compoſitæ. Prima *Victimæ Paſcali*, quæ inſervit pro Paſchatis die, ejuſque octava, teſte Durando lib. 4. cap. 22. tribuitur Ruberto Francorum Regi. Sæculo II. Secundæ, pro feſto Pentecoſtes, *Veni Sancte Spiritus*, Auctorem fuiſſe creditur Beatum Hermannum. Sæculo item 11. Tertia pro feſtivitate Corporis Chriſti, ejuſque octava: *Lauda Sion Salvatorem*, a Divo Thoma Aquinate refertur compoſita. Quarta denique pro die commemorationis omnium fidelium Defunctorum, eorumque miſſis per annum, *Dies iræ dies illa*, ſcripta exiſtimatur a Cardinali Frangipano Ordinis Prædicatorum, qui obiit anno 1294.

RITUALIA.

XVI. Cum nominatur nomen Jeſus, Celebrans caput verſus Crucem inclinat inclinatione minimarum maxima, niſi ſæpius repetatur in eadem Oratione, Epiſtola, aut Evangelio &c. Bauldryus part. 3. cap. 5. nu. 6. Ad nomen ſimiliter B. Mariæ caput inclinatur, ſed inclinatione tantum minimarum media, quod intelligi debet, dum nominatur Deipara, non ſub quocumque nomine, ſed ſolum ſub nomine *Mariæ*. Inſuper caput inclinatur inclinatione minimarum media ad nomina Sanctorum, de quibus miſſa celebratur, vel fiat commemoratio, eo quod facta fuerit etiam in Officio. Unde non eſt caput inclinandum ad nomina Sanctorum, quæ commemorantur in ſuffragiis, ver. gr. in Oratione *A cunctis*, caput eſt inclinandum ad nomen *Mariæ*, non autem ad nomina duorum Apoſtolorum, aut aliorum Sanctorum. Bauldryus part. 3. cap. 5. nu. 2. litt. N. In oratione *A cunctis* N. N. indicat nomen Patroni, vel Titularis Eccleſiæ, in qua miſſa Celebratur. Quod ſi Sanctus Patronus, vel Titularis idem eſſet cum Sanctis in illa Oratione contentis, ver. gr. cum S. Petro, vel Paulo, nulla alia mentio facienda eſt Patroni, vel Titularis &c., ad ſummum poteſt inſeri ſanctus, qui magis arridet, ut Principalis loci protector, aut etiam ſanctus proprii nominis, juxta Anonymum Italum cap. 5. §. *in oltre*. Nos autem dicimus, quod quando S. Patronus,

nus, vel Titularis jam nominatur in Oratione *A cunctis*, non eſt alius ſubrogandus; & multo minus ſanctus proprii nominis: ad ſervandam Orationum uniformitatem in miſſis, quæ in eadem Eccleſia Celebrantur. Caput inclinatur etiam in oratione pro Papa, quando nominatur, quod debet intelligi de Pontifice regnante, & de inclinatione non verſus Crucem, quæ tantum ad nomen Jeſu fieri debet, ſed verſus librum.

XVII. In quatuor temporibus, vel aliis, quando dicendæ ſunt plures Orationes, cum Prophetiis dicto *Kyrie eleiſon*, in medio Altaris, & facta prius reverentia minimarum maxima cruci, ſeu inclinatione, revertitur ad cornu Epiſtolæ; ubi eadem corporis erectione, extenſione, & manuum conjunctione, qua præſcribitur enunciatio *Oremus*, ante Orationes, ſtans ante Librum dicit *Oremus*, *& flectamus genua* clara, & intelligibili voce, & illico manibus ſuper Altare, ita hinc inde poſitis, ut liber inter ipſas mediet, genuflectit, ſingulis cum eo, ſi forte ſtent, genuflectentibus adſtantibus, atque Miniſtro, unico genu tantum dextro. Ita Gavant. part. 2. tit. 5. Rub. 4. litt. E. quidquid alii in contrarium opinentur. Deinde dum Miniſter reſpondet *Levate*; ſine mora ſurgens, eadem clara, & intelligibili voce, manibus extenſis, ut ad conſuetas Orationes, dicit Orationem, ad quam populus, & miniſtri etiam, ſi ſint genuflexi, debent eſſe acclines. Cum pervenerit ad concluſionem, jungit manus, juxta morem aliarum concluſionum &c.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa ſolemni.

XVIII. Celebrans ad medium Altaris pertingens, illud oſculatur, quod facit ſemper, quotieſcumque recedens, ad Altare accedit; deinde convertens ſe ad populum illum de more ſalutat cantando *Dominus vobiſcum*. Cum Celebrans ſe vertit ad populum, & illum de more ſalutat, Miniſtri ſtantes manibus junctis ante pectus, numquam ſe inclinant. Facta ſalutatione, Celebrans, de more per ſuppedaneum, Diaconus per ſecundum gradum, & Subdiaconus per planum procedant ad cornu Epiſtolæ, ſine præcedente genuflexione. Ibi Celebrans extendens, & jungens manus, tum capitis inclinatione ad Crucem, manibus iterum extenſis, ut diximus, dicit *Oremus*; & Orationem cum cantu: Miniſtri non extendunt manus, bene vero Cruci caput inclinant, quotieſcumque Celebrans cantaturus Orationem caput inclinat. Ad Orationem Miniſtri ſtant in recta linea, manibus junctis ante pectus, caput pariter inclinantes, quotieſcumque Celebrans ad nomen, *Ieſu*; aut Sancti, de quo cantur miſſa, caput inclinat. Ita Caſtaldus lib. 2. c. 1. nu. 15. aliique. Nec Diaconus, aut Subdiaconus reſpondent in fine Orationis, *Amen*; cum reſpondeatur a Choro. Sic Gavantus part. 2. tit. 5. R. 5. Litt. H.. Si ſit dicendum *flectamus genua*, cantatur a Diacono in tono Orationis; & eodem tono reſpondetur a Subdiacono *Levate*. Cum Diaconus genuflectit, omnes alii cum eo genuflectunt; cum Subdiaconus ſurgit, alii quoque ſurgunt. Celebrans, etſi, ut diximus, in miſſa privata genuflectat, in miſſa tamen ſolemni *ad flectamus genua* non debet genuflectere, ut expreſſe Rubrica præcipit.

XIX. Circa finem ultimæ Orationis, Cæremoniarius primus Cruci profunde ſe inclinans ab Altari diſcedit, & accedit ad Credentiam, Librum accipiens Epiſtolarum, ut deferat ad Subdiaconum, qui ambabus manibus, abſque oſculis, ſed cum mutua mediocri inclinatione eum accipit; quo accepto deferens illum elevatum ſupra pectus, ut Libri pars aperienda ſuam reſpiciat dexteram, ſimul cum primo Cæremoniario vadit ad medium Altaris non præcedente, ſed incedente primo Cæremoniario ad ſiniſtram Subdiaconi. Ita Bauldryus parte 1. c. 1., cum Gavanto; quidquid in contrarium alii opinentur: & facta ab utroque genuflexione unico genu ſuper infimum Altaris gradum (debent autem genuflectere ad illa concluſionis verba, *Jeſum Chriſtum*, vel ad illa *in unitate Spiritus*, prout Oratio terminatur a Celebrante; & hoc ne in via cogantur ſubſiſtere, & ſe inclinare) comitante cæremoniario primo a ſiniſtris, ut ſupra, vadit ad partem Epiſtolæ, juxta cornu Altaris, ubi Celebrans legit Epiſtolam ſubmiſſa voce, & ibi in plano, abſque nova genuflexione incipit cantare Epiſtolam. Diaconus, cum Celebrans finierit ultimæ Orationis concluſionem, ſtatim vadit ad cornu Epiſtolæ, prout ad *Initium*, ſeu *Introitum*, & Celebranti miniſtrat, & in fine Epiſtolæ, quam ſacerdos ſubmiſſa voce legit, reſpondet eadem ſubmiſſa voce *Deo gratias*, inclinando caput, ac genuflectendo, quoties Celebrans caput inclinat, aut genuflectit. Poſtquam Diaconus reſponderit *Deo gratias*, Celebrans ſubmiſſa voce legit *Graduale*, *& Tractum*, uſque *ad munda cor meum* excluſive.

XX. Subdiaconus cantata Epiſtola claudit librum, & pergens cum primo cæremoniario a ſiniſtris, ad medium Altaris, iterum genuflectunt ambo, ut prius, & poſtea redit per planum ad cornu Laterale Epiſtolæ, ibique retrocedente aliquantulum Diacono, aſcendens ſuper gradum viciniorem Celebranti, ante hunc ſe conſtituit genuflexus, deflectendo partem libri ſuperiorem verſus Celebrantem, hujus dexteram ſuper librum extenſam deoſculatur, & ab eo ſigno crucis benedicitur nihil proferendo; quod non debet fieri in Defunctorum miſſis.

XXI. Thuriferarius interim dum cantatur Epiſtola depoſito Thuribulo & collocato in loco congruo, & commodo, ſe transfert ad credentiam, ubi ſe Choro conformat, ſtando, genuflectendo, aut etiam ſedendo, non tamen ſedet ad Epiſtolam, eſto Chorus ſedeat; poteſt tamen commode collocare Thuribulum ſuper credentiam, ſi prius emittat carbones ex eo, illoſque in aliquo vaſe, ad id deſtinato reponat, advertendo ne carbones extinguantur. Dum cantatur *Graduale*, vel citius præparat Thuribulum cum navicula, & ad ſignum Cæremoniarii, vel Diaconi, aſcendit ad Altare cum debitis genuflexionibus, ibique miniſtrat naviculam, & Thuribulum, naviculam Diacono, & Thuribulum Celebranti. Impoſito, ac benedicto Thure, & recepta ſiniſtra manu a Diacono navicula, deſcendit tenens Thuribulum manu dextra per gradus laterales Epiſtolæ facta prius genuflexione, & accedit ad ceroferarios, quos præcedit ad medium Altaris, dum ſcilicet Diaconus poſt acceptam benedictionem a Celebrante deſcendit ad infimum gradum ipſius Altaris, ubi genuflectit in plano, in medio Ceroferariorum, eo tempore, quo Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt ſuper infimum gradum; inde præcedit ceroferarios ad locum Evangelii, ubi collocatis omnibus in ſuis locis, ſtans aliquantulum poſt Diaconum, a dextris cæremoniarii, tenet, ac leniter ducit Thuribulum ſemiapertum. Si tamen Cæremoniarius debet thuribulum porrigere Diacono, Thuriferarius debet ſtare a ſiniſtris Cæremoniarii. Cum Diaconus dixerit *Initium* vel *Sequentia* &c. Thribulum clauſum tradit Cæremoniario dextera manu, vel immediate Diacono.

Cavalieri Tom. V.

XXII. Dictis orationibus Celebrans, poſitis ſuper librum manibus, aut ſuper Altare, vel ut placuerit librum tenens, legit Epiſtolam voce ſubmiſſa, ſed clara, & intelligibili, ad cujus finem reſpondetur a Miniſtro *Deo gratias*; quod fit etiam in fine cujuslibet Prophetiæ, exceptis quinta Quatuor Temporum, & Lectionibus feriæ IV. in paraſceve, & Sabbati Sancti Paſche, ne interrumpatur textus & ſenſus. Ita Bauldry parte 1. c. 17. n. 23. & eadem ratione videtur omittendum in Prophetiis Sabbati Pentecoſtes, poſt quas dicitur Tractus. Saltem poſt ſecundam, & tertiam. In Quadrageſima dum dicit in Tractu *adjuva nos*, genuflectit unico genu. Dum dicitur Tractus, ſeu ſequentia miniſter ſe erigit, & ambulans per planum verſus cornu Epiſtolæ, genuflectit in medio, & per anteriorem Epiſtolæ partem ad Altare aſcendit, ubi accipit miſſale, illudque per viam expeditiorem ad latus Evangelii defert, ne ſacerdos otioſe expectet. Depoſito libro deſcendit in planum per gradus laterales, ibique ad Altare converſus conſiſtit donec reſponderit *& cum ſpiritu tuo*, *& gloria tibi Domine*, poſt quod ſe recipit ante infimum Epiſtolæ gradum, ubi ſtat facie converſa ad latus Evangelii donec in fine reſponderit *laus tibi Chriſte*. Dum Sacerdos tranſit a cornu Epiſtolæ ad cornu Evangelii, non inclinat caput cruci in medio, quia ſe inclinaturus eſt profunde dum dicit *munda cor meum*. Dum dicit Evangelium, celebrans non debet omnino terga vertere ad populum, cui annunciat Evangelium, ſed aliquantulum eſſe debet ad eum converſus.

C A P U T XI.

De Evangelio.

I. EVangelium a Celebrante recitatur poſt Epiſtolam, & ea, quæ hanc conſequuntur, unde ad medium Altaris ſe conferens recitat orationem *munda cor meum*, ut ad enunciandum Evangelium ſe præparet mundo corde, & labiis purificatis, inde poſtulat benedictionem hac oratione *Jube Domne benedicere*; in qua oratione cum Diaconus cantaturus Evangelium benedictionem petit a Celebrante dicere debet *Jube Domne benedicere*, eo quia petit benedictionem, non ſicuti Sacerdos facit immediate a Deo, qui vere Dominus eſt, & omnium benedictionum principalis diſpenſator, ſed ab homine, cui tamquam mediatori, & imperatori apud Deum, ad ſummum tribuitur vox illa trunca *Domnus*. Unde in litaniis ſummus Pontifex non *Dominus*, ſed *Domnus Apoſtolicus* nuncupatur. Percepta benedictione celebrans ad dexteram Altaris partem ſe contulit, & dicto *Dominus vobiſcum*, poſtquam miniſter reſponderit, *& cum ſpiritu tuo*, ibi legit Evangelium.

II. Evangelium vox græca eſt, idemque ſonat ac *bonum nuncium* juxta Iſidorum lib. 1. cap. 11. quod a primordiis Eccleſiæ legi cœptum fuit, ut colligitur ex Verbis Apoſtoli 2. ad Corinthios cap. 8., ubi de S. Luca ſic habet; *cujus laus eſt in Evangelio per omnes Eccleſias*. Eruitur etiam ex veteribus liturgiis, in quibus omnibus, uti obſervat le Brun Tom. 1. pag. 214. Evangelii lectio præſcribitur, & eſt omnibus aliis lectionibus, quæ fiunt in miſſa, principalior. Verbum enim Verbi eſt, ſermo ſermonis, & ſapientia ſapientiæ, juxta phraſim Innocentii III. lib. 2. cap. 47. Unde Evangelium ſtricte ſumptum conſiſtit in verbis, ſeu doctrinis, quæ ab ore Chriſti proceſſerunt immediate, ab Apoſtolis, qui Chriſti geſta deſcripſerunt, nobis tradita, & ideo bonum nuncium appellatur, quia bona, quibus majora excogitari non poſſunt, nobis annunciat. Hinc appoſite poſt Evangelii lectionem, olim Homilia, ſeu ſermo habebatur ad populum, ut in ſecunda Juſtini martyris Apologia apparet; & in noſtra Italia inveterata perſeverat conſuetudo apud Eccleſiarum Rectores, verba faciendi adſtantibus poſt Evangelium de iis, quæ ad cæleſtem gloriam adipiſcendam neceſſaria ſunt, atque utilia. Laudabilis conſuetudo hæc per Sacroſanctam Synodum Tridentinam poſtea poſitiva lege confirmata fuit, ſeſſ. 5. de Reformatione c. 2. his verbis: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam Animarum habentes, Eccleſias quocumque modo obtinent, per ſe, vel per alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolemnibus,*

Digitized by Google

bus, plebes ſibi commiſſas, pro ſua, & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando cum brevitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant. Id ſi quis eorum præſtare negligat, etiam ſi ab Epiſcopi Juriſdictione, quavis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet, etiam ſi Eccleſiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui Monaſterio, etiam extra Diœceſim exiſtenti, forſan annexæ vel unitæ, modo re ipſa in Diœceſi ſint, provida paſtoralis Epiſcoporum ſollicitudo non deſit, ne illud impleatur: parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Itaque ubi ab Epiſcopo moniti, trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias ad Epiſcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam ſi ei expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus, alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur, donec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum impleat. Ex quibus infertur Parochos peccare mortaliter ſi numquam, aut etiam tantum raro, de his, quæ ſupra adnotantur, ſermonem habeant ad populum, etiam præcisa gravi neceſſitate. Quod ſi gravis urgeat neceſſitas, dubio procul toties peccant etiam contra Divinum præceptum, quoties muneri ſuo deficiunt, quia in tali circumſtantia, ſcilicet neceſſitatis, etiam vi Divini præcepti tenentur Paſtores Eccleſiæ ovibus ſuis pabulum Divini Verbi porrigere; uti ſeſſ. 23. de reformatione c. 1. Tridentinum declarat his verbis: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum omnium operum exemplo, paſcere, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cetera munia Paſtoralia incumbere &c.*

III. Antiquitus etiam Evangelium legebatur a Lectore, ut colligitur ex Epiſtola Sancti Cypriani 33. & ex Concilio Toletano 1. cap. 2. Hoc poſtea munus majoris erga Evangelium honoris gratia Diaconis demandatum fuit, ut habetur ex Epiſtola S. Hieronymi ad Sabinianum. *Evangelium Chriſti quaſi Diaconus lectitabas.* Et ex Epiſtola Sancti Bonifacii Epiſcopi Moguntini ad Zachariam Pontificem, ubi conqueritur quoſdam Diaconos, quamvis plures concubinas haberent, adhuc Evangelium legere. Apud Græcos etiam num mos viget, ut Evangelium a Lectoribus publice legatur, ut refert Smithius in Epiſtola de præſenti Eccleſiæ Græcæ ſtatu pag. 145.

IV. Olim ad finem Evangelii reſpondebatur Amen; quod ſervatur adhuc apud Mozarabos; nunc vero reſpondetur *laus tibi Chriſte*. Deinde Celebrans ſubjungit: *Per evangelica dicta deleantur noſtra delicta.* Hoc eſt non gravia peccata, quæ per pœnitentiæ Sacramentum delentur, ſed culpæ tantum veniales, uti advertit le Brun T. 1. pag. 240. Lecto Evangelio, & habito ſermone ad populum priſcis Eccleſiæ temporibus miſſa Catechumenorum jam celebatur peracta, pro cujus intelligentia, eruditionis gratia notandum eſt, quod a Gregorio Neocæſarienſi, Baſilio, ceteriſque Patribus priſcis juxta ſuos Canones in quatuor claſſes diſtribuebantur pœnitentes. Unde alii nuncupabantur *flentes*; Alii *audientes*; Alii *conſiſtentes*, & alii *proſtrati*. *Flentes* ſtabant extra Templi januam, ubi peccata ſua deflebant. *Audientes*, & *Proſtrati*, in ea ſiſtebant parte Templi, quæ *Narthex* dicebatur, ubi etiam Cathecumeni morabant, & hi omnes, perſoluta concione, extra Templum pellebantur. Quarta pœnitentium claſſis, ſcilicet *conſiſtentium* una cum ceteris fidelibus uſque ad integræ miſſæ finem in Eccleſia perſeverabat, abſque tamen Euchariſtiæ participatione. Diaconus itaque ſoluto ſermone Cathecumenis, aliiſque edicebat, ut exirent de Templo. Priſcis temporibus Cathecumeni dimittebantur antequam Evangelium legeretur, qui mos perſeveravit uſque ad Concilium Arauſicanum 1. ſub Leone 1., in quo ſtatutum fuit, ut Evangelium poſt Epiſtolam, atque ante Cathecumenorum dimiſſionem legeretur, ut habetur ſub can. 18. T. 1. Concil. pag. 1785.

V. Vetuſtiſſimus eſt mos oſculandi Evangelii librum poſt ipſius Evangelii lectionem, ut colligitur ex præfatione in lib. 2. de cultu Imaginum Thomæ Epiſcopi Aurelianenſis, ſic ſcribentis: *Sacræ Religionis uſus adhuc in ſancta Eccleſia ſervatur, ut perlecta Sacri Evangelii lectione ab Epiſcopo, vel Preſbyteris, ceteriſque Sacri Ordinis Religioſis, Codex, in quo Evangelii lectio recitata eſt, multiplicibus oſculis veneretur; ſed hoc cujus cauſa, niſi illius, cujus verba eſſe creduntur, agimus?* Neque a Celebrante ſolum Evangeliorum Liber oſculabatur antiquitus; ſed ad oſculum totius Cleri, imo & Populi circumferebatur. Acceſſit poſtea Honorius III., qui vetuit ſub excommunicationis pœna, ne ad cujuſquam ſæcularis Principis oſculum Evangeliorum Liber offerretur, exceptis tantum Principibus Oleo Sancto perunctis, ut conſtat ex ejuſdem Pontificis Epiſtola apud Raynaldum anno Chriſti 1221. n. 28. ubi confirmat Legati ſui Decretum. *Et ne lecto Evangelio, liber ad oſculandum aliis, quam Perſonis deferretur inunctis.* Hoc idem oſtendit Pater Meratus t. 1. part. t. pag. 444. Sancita adverſus eos, qui parere detrectaverint, excommunicationis pœna apud Perimezzium diſſertat. 8. pag. 327. hoc totum confirmatur; & de recentiori Ritu ſuperadditur, quod Evangelium Papæ, Cardinalibus, Sedis Apoſtolicæ Legatis ad oſculum ubique offertur; Patriarchis, Epiſcopis, & Archiepiſcopis in propriis Diœceſibus, Principibus autem ex tolerantia, numquam tamen Laicis inferiorum ordinum.

VI. Cum Legitur Evangelium vetuſtiſſima conſuetudo eſt, quod Audientes ſtent, ut oſtendant ſe eſſe paratos ad ea perficienda divina mandata, quæ per Evangelium evulgantur. Hinc Equeſtrium ordinum religioſi, non ſolum ſtant, cum Evangelium in Miſſa legitur, ſed ultro aut manum gladio admovent, aut etiam gladium ipſum e vagina educunt, ut ſe pro fide tuenda paratos eſſe oſtendant, etiam ad effundendum ſanguinem, ſi opus fuerit. Ab oppoſito omnes baculi ſunt deponendi dum legitur Evangelium, & capita denudanda juxta antiquum Ordinem Romanum: *Sed & baculi omnium deponuntur de manibus, & in ipſa hora neque corona, nec aliud operimentum ſuper capita eorum habetur.* Quæ omnia unico, & brevi verſiculo exprimuntur ab Hildeberto Cenomanenſi Epiſcopo, poſtea Turonenſi Achipræſule. *Plebs baculos ponit, ſtat, retegitque caput*; & poſtea paucis ſequentibus carminibus hujus Ritus myſticas exponit rationes.

Ut ſis attentus, patiens, erectus in hoſtem,
Et caput, & baculum, & ſtatus ipſe docet.
Quippe caput retegens, attente audire moneris,
Parcere cum baculum rejicis, iſtrueris.
Stans diſcis, quoniam ſtantes pugnare ſolemus.
Quod te culpa gravis ſub vigili hoſte manet.

VII. Silentio prætereundum non eſt, quod accidit cuidam mulieri contractæ, ſedenti ad ſepulcrum Sancti Guillelmi Roſchildenſis Abbatis, eo tempore, quo a Diacono ſacroſanctum Evangelium legebatur: audita enim fuit vox de cælo dicens ei, *Mulier ſurge, non decet Chriſtianos ad Evangelium ſedere, ſed cum reverentia ſtare, & auſcultare, quod legitur*: ad quam vocem cito ſe erigens, incolumem, ac ſanitati reſtitutam reperit. Apud Bollandum ad menſem Aprilis ſub die 6.

VIII. Petrus Bellonius lib. 3. obſervat. Cap. 12. refert, quod apud Armenos dum Preſbyter legit Evangelium, aſſiſtentes pro invicem ſe dextra, ſiniſtraque deoſculantur, ſemper ſtantes detecto capite, depoſitiſque baculis.

IX. Abſoluto ſermone exhortatorio, qui olim, ut diximus, poſt ſacroſancti Evangelii lectionem, ad populum haberi ſolebat, procedebat ad Indulgentiarum diſpenſationem, uti colligitur ex manuſcripto Pontificali Guillelmi Durandi Mimatenſis Epiſcopi, ubi hæc leguntur. *Prædicatione finita, fit confeſſio generalis, vel per Diaconum, vel per Sacerdotem Miniſtrum populo devote genuflectente, & eadem tacite dicente. Confeſſione facta concedit Indulgentiam, & demum Mitra ſibi per Diaconum depoſita, abſolutionem, dicendo clara voce, elevatis, & ſuper populum extenſis manibus: Precibus, & meritis &c. Indulgentiam &c. & Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper. ℞. Amen.* Hujus ritus mentionem facit Pontificale Romanum, ſub Leone X. editum; præſcribit enim, quod Concionator antequam pulpitum aſcendat, poſtulet a Pontifice: *Quantum Indulgentiarum debeat populo annuntiare*, & inde ſubdit: *Finita prædicatione expectat in Pulpito Prædicator, & Pontifex cum Mitra, ac omnes alii ſurgunt. Diaconus ſtans inclinato capite ante Pontificem cum Mitra ſtantem, dicit, Confiteor Deo omnipotenti &c. & tibi Pater, quod cum dicit genuflectit coram Pontifice, tum ſurgit, & continuat, quia peccavi nimis &c., & te Pater, quod dum dicit genuflectit iterum coram Pontifice, tum ſurgit, & continuat, orare pro me ad Dominum Deum noſtrum. Tum Prædicator ſtans in Pulpito prædicto annuntiat indulgentias populo dicens: Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus N. dat & concedit omnibus hic præſentibus XL. dies de vera indulgentia in forma Eccleſiæ conſueta. Orate Deum pro felici ſtatu ſanctæ matris Eccleſiæ. Deinde redit ad locum ſuum. Et ſi Pontifex, Archiepiſcopus, vel alias Cruce uti poſſit, Capellanus, cujus eſt officium, portat Crucem, & ſpatio congruenti ante, & verſus Pontificem genuflexus, Crucem ipſam tenet; & Pontifex depoſita ſibi Mitra, etiamſi Cruce non utatur, ſtans verſus ad populum, dicit in tono Orationis: Precibus, & meritis B. Mariæ ſemper Virginis, Beati Michaelis Archangeli, Beati Joannis Baptiſtæ, SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium ſanctorum miſereatur veſtri Omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis veſtris perducat vos ad vitam æternam. ℞. Amen. Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum veſtrorum tribuat vobis omnipotens, & miſericors Dominus. ℞. Amen; deinde benedicens populo modo conſueto dicit & benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper. ℞. Amen. Et Capellanus Crucem ad ſuum locum reportat, & Pontifex converſus ad Altare dicit Credo.* Solemnis hæc Indulgentiarum diſpenſatio, quod fuerit ſuffecta ſolemni Cathecumenorum, energumenorum, & pœnitentium electioni, a precibus cum impoſitione manuum olim ſuper eos poſt concionem fieri ſolitis, videtur, & ſic opinantur Doctores.

X. Quando publicandi ſunt dies feſti, jejunia, ac Matrimonia, vel habenda Concio, aut Panegyris in laudem alicujus ſancti, publicari, vel haberi immediate debent poſt Evangelium, & oſculum libri, & conſequenter antequam Celebrans dicat *Dominus vobiſcum*, aut *Symbolum*, ſi ſit dicendum. Sic Bauldryus part. 1. c. 10. Pro populi majori tamen commoditate non deſunt Auctores, inter quos Tonellius, qui ſentiunt etiam abſoluta miſſa, quod poſſit haberi Concio, præſertim ſi habeatur in laudem alicujus magni Viri defuncti, vel pro expoſitione Venerabilis, pro gratiarum actione, vel pro publicatione Jubilæi.

XI. Decreta. *Ante SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice expoſitum*

poſitum

poſitum non poteſt fieri Concio capite tecto, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, & abuſus omnino eſt tollendus. S. R. C. 16. Febr. 1630. in Belgica, & antea 28. Aprilis 1607. In Illerden.

Ante SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice expoſitum. An ſufficiat SS. Euchariſtiæ Sacramentum publicæ venerationi expoſitum velo cooperiri, ut Concio ante ipſum haberi poſſit capite tecto, difficultas inſurgit, circa quam nos ita opinamur, ſcilicet, quod ſi Concio habeatur ad Altare, in quo SS. Sacramentum ſtat publicæ venerationi expoſitum, aut intra Presbyterium, ſi ſit expoſitio ad Altare majus; in his caſibus, etſi SS. Sacramentum velo cooperiatur, Concio habenda eſt detecto capite, quia hæc cooperitio non tollit, quod SS. Sacramentum adhuc publicæ ſit venerationi expoſitum, nec facit, quod Concio non habeatur ante ipſum &c. Si autem Concio habenda ſit in Eccleſia, ſufficit, quod SS. Sacramentum cooperiatur, ut ſupra; quia to *ante* in hoc Decreto non debet ſumi ita late, ut ſe extendat ad totam Eccleſiam, præcipue, ſi Eccleſia ſit aliqualis amplitudinis, &c.. Hoc Decretum approbatum fuit a *Clem. & Inn.* II. nec non a Bened. XIII., a Clem. XII. Conſt. 40. horarum 1705.

XII. Decreta. *Quando in miſſa ſolemni concionator poſt ſalutationem angelicam, ſalutat miniſtros Altaris, ſeu facit reverentiam, non eſt incongruum, ſi miniſtri Altaris, & ipſe Celebrans correſpondeat ſalutationi concionatoris diſcooperiendo caput. S. R. C. 20. Jul. 1686. in Augenopolitana.*

In hoc Decreto non præcipitur correſpondentia Concionatoris ſalutationi, ſeu reverentiæ, quæ fieri ſemper ſolet Celebranti, ac miniſtris, a concionatoribus inter miſſarum ſolemnia, ſed tantum veluti conſulitur, tamquam ex convenientia, unde qui hanc omitteret, eſto non faceret contra, ſe gereret utique præter hoc Decretum. Advertenda eſt illa particula *poſt ſalutationem Angelicam*. Supponit enim Decretum, quod Concionatores ſemper etiam tempore Paſchali ante concionem recitent *Angelicam ſalutationem*, non vero *Regina cœli*, juxta Cæremoniale Epiſcoporum loc. 1. c. 22. n. 5.

XIII. Pro completa præcipuarum eruditionum ſerie, ad lectionem pertinentium Evangelii in miſſæ ſacrificio, exponenda nobis ſe offert quænam ſit cauſa, ſeu ratio diſtributionis Evangeliorum, quæ legi præcipiuntur in miſſis per annum. Certam hanc diſtributionem a Divo Hieronymo primo fuiſſe confectam, a Damaſo Papa approbatam, ac Eccleſiæ Romanæ exhibitam, eruitur ex Lectionario, quem divo Hieronymo communis Liturgicorum ſententia tribuit. Quibus poſtea rationibus ductus fuerit Divus Hieronymus ad hanc regularem Evangeliorum diſtributionem firmandam, facile dignoſci poterit, ſi expendatur Doctrina, quam tradit Belethus, *In explicatione offic. c.* 39. Advertendum itaque, quod Evangelium aliquando ſeligitur ſecundum hiſtoriam; aliquando ſecundum allegoriam; aliquando ſecundum Perſonam: aliquando ſecundam partem; aliquando ſecundum totum. Seligitur ſecundum hiſtoriam; ut illud *Maria Magdalenæ, & Maria Jacobi, & Salome &c.* Secundum allegoriam, V. G. ut Evangelium, quod recitatur in miſſa pro ſolemnitate Aſſumptionis B. Virginis Mariæ: *Intravit Jeſus in quoddam Caſtellum &c.* quia cum per Mariam Magdalenam myſtice ſignificetur vita contemplativa, & per Martham, quæ miniſtrabat, vita activa, hoc Evangelio docetur in Beata Maria Virgine utriuſque vitæ, ſcilicet activæ, atque contemplativæ exercitium fuiſſe, atque conſummationem. Aliquando ſeligitur recitandum in miſſa Evangelium ſecundum Perſonam, ut eſt illud, quod recitatur in miſſa pro feſto ſancti Thomæ Apoſtoli, ubi dicitur *Thomas unus de duodecim &c.* In quo nominatur Perſona Divi Thomæ, cujus celebratur feſtum. Aliquando ſecernitur Evangelium ſecundum partem, quemadmodum Evangelium quod recitatur in feſtivitate Sanctæ Crucis: *Exaltari oportet filium hominis*, &c. quibus verbis ſuam Chriſtus indicavit paſſionem, ac ſui Corporis Sacratiſſimi in Cruce exaltationem. Tandem aliquando ſeligitur recitandum ſecundum totum, quemadmodum illud, quod dicitur in circumciſione Domini. *Poſtquam conſummati ſunt &c.* Hoc argumentum fuſius proſequitur Durandus lib. 4. c. 24. Quod dicitur de Evangelio, militare poteſt etiam de Epiſtola ſub eadem ratione, unde ex iis, quæ diximus, unuſquiſque facile cuicumque Evangelio rationem poterit aſſignare.

XIV. Advertendum, quod quando alicui aſſignatur Evangelium ſelectum ſecundum Perſonam, hoc eſt proprium & per conſequens non deſumptum ex iis, quæ dicuntur de communi v. g. vel unius vel plurimorum martyrum; taliter debet recitari in officio, ac miſſa, ut loco ipſius ſi transferatur ad tempus Paſchale, ſubſtitui non poſſit unum ex iis, quæ aſſignantur pro tali tempore, uti poteſt colligi ex ſequente Decreto.

DECRETA.

XV. *Si feſtum alicujus S. Martyris habens in Miſſa proprium Evangelium transferatur ad tempus Paſchale, dici debet idem proprium Evangelium, non vero unum ex aſſignatis pro tempore Paſchali S. R. C. 20. Novemb. 1738. in una Carthagenen. in Hiſpania.* Evangelium autem cenſetur proprium in ſenſu Decreti, quotieſcumque non ſit depromptum ex iis, quæ aſſignantur in communibus &c. Hinc ſi ab oppoſito aliquis ſanctus habeat Evangelium non proprium, ſeu ex his, quæ aſſignantur in communi Martyrum pro tempore Paſchali, quia ut plurimum ejus feſtum incidit in tale tempus, ſi eveniat, quod tale feſtum transferatur extra tempus Paſchale, variatur & in officio & miſſa Evangelium; uti declaravit ſacra Congregatio in caſu translationis feſti S. Petri martyris Decreto ſequenti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA ... EMANUELE

DECRETA.

XVI. *Quando feſtum Sancti Petri martyris transfertur extra tempus Paſchale, Evangelium erit: ſi quis venit ad me. Sacr. Rit. Congreg. 5. Maii 1736. in Einſidlen.* Evangelium autem ſancti Petri pro ejus feſto intra tempus Paſchale, eſt *ego ſum vitis vera*; quotieſcumque itaque feſtum alicujus ſancti Evangelium proprium non habeat, ſi de uno ad aliud tempus transferatur celebratio ejuſdem feſti, puta de tempore Paſchali ad non Paſchale, & e contra, generaliter loquendo, ſive in officio, ſive in ejus miſſa ponitur Evangelium tempori in quo contingit celebrari, conforme. Quod videtur dicendum etiam de miſſæ Introitu, poſito, quod nec Evangelium, nec Epiſtolam habeat propriam, uti expreſſe S. C. declaravit ſequenti Decreto.

DECRETA.

XVII. *Si transferatur ad tempus Paſchale feſtum ſanctorum martyrum, in quorum miſſa introitus ſit Gaudeamus omnes in Domino, &c. ſi ultra Introitum Gaudeamus, &c. habeat etiam proprium, vel Evangelium, vel Epiſtolam; tunc debet recitari idem introitus; ſecus ſi nihil aliud proprii haberet, quia in eo caſu Introitus alter incipiens: Protexiſti me Deus, dicitur. S. R. C. 20. Nov. 1738. In una Carthagen. in Hiſpan.* Epiſtola quoque tunc cenſetur propria ſi deprompta non ſit ex his, quæ aſſignantur de communi &c.

RITUALIA.

XVIII. Celebrans cum dicturus Evangelium diſcedit a parte Epiſtolæ, dum ad medium Altaris pervenit ambulando naturaliter manibus ante pectus junctis, elevat oculos ad Deum ſine Capitis elevatione, & ſtatim oculos ipſos demittit, profunde ſe inclinando, hoc eſt inclinatione medii corporis, voce ſubmiſſa & manibus non ſuper Altare poſitis, ſed junctis ante pectus dicit: *Munda cor meum, & jube Domine benedicere, Dominus &c.* Quibus dictis manibus ante pectus junctis, vadit ad librum, & ibi corpore, & capite erecto, voce ordinaria, clara, & intelligibili, dicit *Dominus vobiſcum*, reſpondente eadem voce clara Miniſtro: *Et cum ſpiritu tuo*: deinde pollice dexteræ manus ſignat primo librum ſuper principio, parva cruce, deinde ſe ipſum in fronte, ore, & pectore, efformando ſcilicet pollice pariter dextro unam parvam crucem in fronte, aliam in ore, tertiam in pectore, quas cruces ſibi efformat etiam miniſter. Ita Bauldryus ſupra cum aliis. Dum efformat prædictas Cruces Celebrans converſus ad cornu Evangelii, & non ad altare dicit: *Sequentia*, aut *Initium ſancti Evangelii* abſque capitis inclinatione, ſive cruci, ſive etiam Sanctiſſimo Sacramento; reſpondente miniſtro *Gloria tibi Domine*. Tum junctis iterum de more manibus ante pectus, ſtans ut ſupra, proſequitur Evangelium uſque in finem, ipſum legens majori pauſa, & diſtinctione, quam alia, quia, ut ſupra adnotavimus, verbum eſt Verbi. Non ſolum autem miniſter, ſed omnes circumſtantes, ſi ſint genuflexi debent ſurgere, & ſtare, donec Celebrans terminaverit Evangelium; ut ſupra ſuit vidimus. Finito Evangelio miniſter ſtans in cornu Epiſtolæ poſt infimum gradum Altaris, eadem clara voce reſpondet, *Laus tibi Chriſte*, & poſt reſponſionem, ſine reverentia, ibi genuflectit. Inde Celebrans elevans parumper librum & aliquantulum ſe inclinans, oſculatur principium Evangelii, nullum producendo ſignum Crucis ſuper librum, aut in ſe ipſo. Cum librum oſculatur ſubmiſſa voce dicit: *Per Evangelica dicta* &c. Cum nominatur *Jeſus*, Caput verſus librum inclinat, inclinatione minimarum maxima, niſi ſæpius ſit repetendum in eodem Evangelio hoc nomen. Bauldryus part. 3. c. 5. n. 6.

RITUALIA.

Pro Miſſa ſolemni.

XIX. Poſtea Subdiaconus accipit Miſſale, quod claudit impoſito digito manus ſiniſtræ ubi legendum eſt Evangelium, ad facilius aperiendum illum; & ambulando per planum, facta in medio genuflexione, defert ad cornu Evangelii; ubi ſtans ad ſiniſtram Celebrantis ei miniſtrat indicando Evangelium, vertendo folia, & ſi opus ſit ſuſtinendo librum, illumque elevando, & ei ſe conformando, cum ſibi ſignum crucis efformat in fronte, ore, & pectore; & caput inclinat, ei quoque reſpondet, tam in principio, quam in fine Evangelii. Celebrans autem, junctis manibus, accedit ad medium Altaris, ubi profunde ſe inclinans, ut ſupra in miſſa privata dicit: *munda cor meum &c.* deinde transferens ſe ad cornu Evangelii, poſtquam ibi voce ſubmiſſa legerit Evangelium, quod non oſculatur; ſubdiaconus collocat librum prope corporale, pro offertorio legendo, & Celebrans accedit ad medium Altaris.

XX. Cum Celebrans incipit legere ſubmiſſa voce Evangelium ſibi inſerviente Subdiacono, Diaconus accipit de manu primi Cæremoniarii Evangeliorum librum, & procedens per planum Presbyterii facta in medio ſuper infimum gradum genuflexione, librum collocat quaſi in medio Altaris, ita ut pars,

quæ

quæ aperitur, cornu Evangelii reſpiciat, & facta iterum genuflexione, accedit ad ſiniſtram Celebrantis, & ibi quaſi medius inter Celebrantem, & Subdiaconum, audit Evangelium, ſi adhuc legitur, manibus de more junctis. Dum hæc fiunt a Diacono, & a Celebrante legitur Evangelium, Thuriferarius accepto e credentia Thuribulo (elevantibus de more velum Ceroferariis) imponit ignem in illud, & una cum naviculario deducente ſecundo Cæremoniario, ſe transferunt ad Altare. Thuriferarius, & navicularius aſcendunt per gradus laterales Epiſtolæ ad ſuppedaneum ſere ad medium Altaris, ubi facta genuflexione, navicularius porrigit naviculam Diacono, & Thuriferarius exhibet Thuribulum, ut ante *Introitum*. Deinde Celebrans accipiens a Diacono cochlear, imponit, & benedicit incenſum, quo peracto Subdiaconus deſcendit per gradus ad planum, quaſi in cornu Evangelii, ubi ſiſtit donec & Diaconus deſcenderit. Thuriferarius vero, & Navicularius cum ſecundo Cæremoniario, per viam breviorem, facta prius genuflexione ſe transferunt ad ſuum locum prope Credentiam.

XXI. Deinde Diaconus deſcendens ad ſecundum gradum Altaris, & genuflectens ſuper ſuppedaneum, ac ſe profunde inclinans, junctis manibus ſecreta voce dicit. *Munda cor meum*, quo dicto ſurgens, & ambabus manibus accipiens Librum de Altari ad ejus medium accedit, & genuflexus utroque genu verſus celebrantem, petit ab ipſo intelligibili voce benedictionem dicens: *Jube Domne benedicere*. Cum pterierit benedictionem, Celebrans junctis manibus ſubjungit, *Dominus ſit in corde tuo, &c.* producendo manu dextra Crucis ſignum ſuper Diaconum dicit, *in Nomine Patris &c.* cui in fine Diaconus reſpondet *Amen*. Oſculando deinde celebrantis dextram, jam ab ipſo ſuper librum ipſum poſitam, percepta ſic benedictione, ſecundus Cæremoniarius deducit Ceroferarios deferentes candelabra, & Thuriferarium cum Naviculario per planum, ante Altare, ubi ſiſtentibus Ceroferariis in extremitatibus plani, Thuriferario, & Naviculario in medio eorum, & inter hos ſecundo Cæremoniario, omnes genuflectunt, quando genuflectunt miniſtri. Diaconus autem accepta benedictione &c. ſurgit & iterum celebranti ſe inclinat, & portans ante pectus librum deſcendit in planum, ac genuflectit, cum omnibus aliis, qui ſic procedunt ad locum Evangelii. Ductor omnium ſit ſecundus Cæremoniarius, primus enim remanet ad ſervitium celebrantis, poſt Cæremoniarium ſecundum ſequantur bini Thuriferarius, & Navicularius, poſt hos pariter bini ambulent Ceroferarii; & tandem Diaconus portans ambabus manibus librum clauſum, habens a ſiniſtris Subdiaconum manibus junctis ante pectus.

R I T U A L I A.

XXII. Cum ad locum Evangelii pervenerit Subdiaconus librum accipiens apertum tenet ante pectus, & elevatum, ut commode a Diacono legi poſſit Evangelium, unde pars libri ſuperior debet eſſe aliquantulum oculis ejus altior, ne videat Diaconum legentem, nunquam ibi ſe inclinat, aut genuflectit, ſe habet enim pro tunc tamquam immobile legile; Ceroferarii pariter cum ſe habeant pro tunc tamquam immobilia candelabra, nec ſe inclinant, aut genuflectunt, aut ſe ſignant, &c. Sed primus a dextris Diaconi, ſecundus a ſiniſtris, facie ad Diaconum converſa ſtant. Thuriferarius autem accedit a dextris Diaconi, & apud ipſum adeſt Navicularius. Diaconus itaque junctis ante pectus manibus voce ſonora cantat *Dominus vobiſcum*, deinde *ſequentia &c.* Signando dextro police principium textus Evangelii ſiniſtra manu ſuper librum poſita, & poſtea eodem police ſignando ſeipſum in fronte, ore, & pectore, ut ſupra diximus faciendum eſſe a celebrante in miſſa privata. Si occurrat facienda genuflexio, ſolus Diaconus genuflectit adverſus librum, & alii, qui debent genuflectere, genuflectunt verſus Altare. Ita Bauldryus part. 1. tit. 3. n. 8. deinde accipiens Thuribulum a Thuriferario ſine oſculis porrigente, ter librum incenſat prius in medio, deinde a dextris, poſtea a ſiniſtris, tali dexteritate, ut incenſatio completa ſit, cum Chorus reſponderit, *Gloria tibi Domine*, peracta incenſatione reddit Thuribulum Thuriferario, qui illud recipit ſine oſculis, ac illud leviter agitat, uſque ad finem Evangelii. Sic Bauldryus ſupra cap. 15. art. 3. n. 13. & proſequitur Evangelium junctis ſemper manibus ante pectus.

XXIII. Interim Celebrans impertita Diacono benedictione, ſe retrahit ad medium Altaris, & cruci facta conſueta reverentia, ad cornu Epiſtolæ ſe confert facie ad Altare converſa, donec Diaconus incipiat cantare *Dominus vobiſcum*, ad quæ verba ſe vertens ad cornu Evangelii, ubi Diaconus cantat, ſic ſtat junctis manibus donec Evangelium abſolvatur. Cæremoniario primo Sacerdoti aſſiſtente in ſecundo Altaris gradu in cornu Epiſtolæ, aliquantulum poſt ipſum, eique ſe conformante, cum caput inclinat, ſe ſignat &c. Cum Diaconus cantat, *Sequentia Sancti Evangelii:* eodem tempore, ac modo, quo Diaconus ipſe, ſe ſignat Celebrans, & cum ipſo reliqui omnes, exceptis iis, qui ſunt impediti &c. Cum nominatur nomen *Jeſus*, caput inclinat verſus Altare, quod & faciunt ceteri omnes, ut ſupra, exceptis impeditis, ut Subdiaconus, & Ceroferarii. Diaconus finito Evangelio, principium Evangelii indicat Subdiacono, qui illico recta via defert Evangeliorum librum apertum ad celebrantem ſupra ſuos oculos elevatum abſque ulla reverentia, aut genuflexione, ſive Celebranti, ſive Altari, ſive etiam Venerabili; cum pervenerit ad celebrantem indice manus dexteræ oſtendit initium Evangelii, eique illud offert oſculandum, oſculatur autem ibi celebrans, aliquantulum ſe inclinans, & ambabus manibus ſibi librum appropinquans, dicendo *per Evangelica dicta &c.* quo facto Subdiaconus librum claudit, paululum retrocedit, ac eidem celebranti profunde ſe inclinat, & per breviorem viam deſcendit ad planum, & ibi quoque ſe vertens ad Sacerdotem iterum ei facit inclinationem profundam, & poſtea Altari genuflexionem. Ita Gavantus part. 1. tit. 17. Rub. 4. litt. T.

R I T U A L I A.

XXIV. Itaque facta genuflexione deſcendit in planum a latere Epiſtolæ, ibique conſiſtit, tradens librum ſecundo Cæremoniario, qui illum defert ad credentiam, & redit ad ſuum locum &c. Interim Diaconus cum Clericis circumſtantibus procedit ad medium Altaris ſic. Subdiaconum abeuntem jam inſequitur ſecundus Cæremoniarius, poſt Cæremoniarium incedit Thuriferarius cum Naviculario, poſt Thuriferarium &c. bini veniunt Ceroferarii, & deinde Diaconus junctis manibus ante pectus, qui ſtans in medio plani habet quaſi a dextris Thuriferarium, & a ſiniſtris Navicularium; a dextris Turiferarii primum Ceroferarium, & a ſiniſtris Navicularii ſecundum Ceroferarium, & omnes genuflectunt, & poſtea ſurgunt. Sic Bauldryus ſupra part. 1. c. 12. Poſt hæc Ceroferariis ſe ſe inclinantibus celebranti, & candelabra in credentia deponentibus, ac in ſuo loco conſiſtentibus, Diaconus ſtans in medio plano, ubi eſt, accipit Thuribulum a Thuriferario, qui erectus, & abſque oſculis illud ei porrigit, & ad celebrantem ſe convertens, cum debitis inclinationibus ante, & poſt exhibitis, triplici ſimplici ductu eum incenſat, qua incenſatione peracta Celebrans ſe vertit ad Crucem, & ibi in medio Altaris, ſi dicendum ſit Symbolum alta voce cantat: *Credo in unum Deum*. Naviculario, & Thuriferario facta genuflexione redeuntibus ad credentiam &c. Diaconus abſoluta incenſatione aſcendit ad ſecundum Altaris gradum, ibique ſtat poſt celebrantem; & Subdiaconus pariter eodem tempore redit ad medium plani poſt Diaconum, & cum Sacerdos pronunciat vocem *Deum*, uterque, imo & Clerici, caput inclinant, & facta genuflexione ab utroque miniſtro in ſuis locis, aſcendunt ad celebrantem, & cum eo proſequuntur Symbolum &c. ut dictum fuit ad Gloria in excelſis.

D E C R E T A.

XXV. Evangelium ordinarie ſemper cantatur in cornu Evangelii, præter quam in ſolemni benedictione Palmarum, ſi Miſſa cantatur abſque Diacono, & Subdiacono, in quo caſu ad evitandam Altaris deambulationem cum immediato regreſſu, Evangelium pro memorata ſolemni benedictione canti debet in cornu Epiſtolæ, uti expreſſe definivit *S. R. Cong.* 27. *Aprilis* 1697. *In Eugubina ſequenti Decreto. Supplicatum fuit, in quanam parte Altaris a celebrante abſque Diacono, & Subdiacono ſit canendum Evangelium pro benedictione ſolemni Palmarum. Et reſponſum fuit: In cornu Epiſtolæ.*

C A P U T XII.

De Symbolo.

I. SYmbolum quantum ad præſens attinet eſt quaſi totius Catholicæ fidei breviarium, quo tamquam quadam teſſera, veri fideles a falſis diſcernuntur; quia veram fidem, quam ex Evangelii lectione audivimus implicite, explicite per Symbolum confitemur dicendo *Credo*. Merito itaque poſt Evangelii lectionem dicitur Symbolum, ut oſtendatur fructus, qui ex Chriſti prædicatione, quæ per Evangelium ad nos pervenit, in tota Eccleſia conſecutus eſt. Hinc Divus Thomas, *& nos quia Chriſto credimus tamquam Divinæ veritati, lecto Evangelio Symbolum fidei cantatur, in quo populus oſtendit ſe per fidem Chriſti doctrinæ aſſentire*. Symbolum enim vox eſt græca, quæ Iſidoro teſte lib. 2. de Divin. offic. cap. 22. latine ſonat ſignum, & collectionem, unde fidei totius profeſſio, quæ a verbo Credo incipit, dicitur Symbolum, tum quia ea profeſſione, audientibus præbemus ſignum nos Chriſtianos eſſe, tum quia eadem complectitur articulos omnes fidei, ex Doctrina Apoſtolorum, qui primi fuerunt Symboli Auctores; hinc ad rem ſic habet Theodulphus Aurelianenſis Epiſcopus. Dicitur *ſignum eo quod ab eo bene retento*, & intellecto fideles ab infidelibus diſcernuntur; *dicitur collectio, quia in eo Apoſtoli omnem fidei integritatem contulerunt. De Ordine* Baptiſ. juxta S. Patris Auguſtini Doctrinam de tempore ſerm. 2. Dominica in ramis Palmar. Itaque Apoſtoli, poſtquam Spiritum Sanctum acceperunt, inito inter ſe Concilio de univerſo terrarum orbe ſub Jeſu Chriſti redigendo vexillo pertractarunt, & ibi ſtatuerunt, quod pari fidei ſinceritate eſſet hoc adimplendum; unde, *quod omnes pari fidei ſinceritate, corde retinebant*, proſequitur memoratus Theodulphus, *ore confeſſi ſunt, & ſinguli proprias ſententias conferentes, Symbolum, ideſt totius fidei conlationem ediderunt. Diſceſſuri enim ab invicem, normam futuræ prædicationis in commune ſtatuerunt, ne localiter ab invicem diſcedentes, diverſum aliquid, vel diſſonum prædicarent. Decentiſſimum namque, & utile erat, ut quibus erat una Anima, & cor unum in Domino, & quos Sancti Spiritus afflatus vegetabat, unius etiam fidei confeſſio exornaret. Nec enim dirimi in aliquo vel poterant, vel debebant, quã unius fidei vinculo nectebantur*. De hoc Symbolo ab Apoſtolis

compo-

compoſito verba facit Tertullianus in præſcriptionibus, c. 37. aſſerens, quod, *in ea regula incedimus, quam Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo tradidit.*

II. Trecentorum & amplius annorum ſpatio, ſemper hoc dumtaxat Apoſtolico Symbolo uſa fuit Eccleſia, etiam in miſſarum ſolemniis, habetur enim in Liturgia S. Petri, & illius mentionem facit Dionyſius c. 3. Eccl. Hier. dum illud appellat *Hierarchicam Euchariſtiam*. Huic Symbolo poſtea, univerſæ Eccleſiæ auctoritate factæ fuerunt additiones non quidem reformatoriæ, ſeu variantes Apoſtolorum dogmata; regula equidem noſtræ fidei immobilis prorſus, & irreformabilis eſt; ſed expoſitoriæ, & explicantes, juxta exigentiam temporum, ut de novo inſurgentes hæreſes de medio tollerentur. Hinc Œcumenica prima Nicæna Synodus, non pauca Apoſtolorum Symbolo addidit, ut peſtifera Arii hæreſis profligaretur; ſimiliter poſtea nonnulla addidit Concilium Conſtantinopolitanum ſub ann. 381., ut Macedonii, & Eunomii hæreſis pariter confutaretur. Juxta has additiones tria denominantur Symbola; Apoſtolicum ſcilicet, Nicænum, & Conſtantinopolitanum. Adeſt etiam Athanaſianum, ſed cum hujus uſus nullus in Miſſa ſit; hujus loci non eſt de eo ulteriorem ſermonem facere.

III. Apoſtolicum, ita dictum, quia, ut vidimus, ab Apoſtolis conditum, non fuiſſe litteris commendatum, ſed voce dumtaxat fidelibus traditum, docet Divus Hieronymus Epiſtola 61. ad Pammachium cap. 9. *non in charta, & atramento, ſed in tabulis cordis carnalibus*: & hoc ne in manibus caderet Infidelium, & ut tuto poſſent illi dumtaxat ad communionem admitti, qui hoc ſignaculum Chriſtianæ profeſſionis, tamquam arcanam, ſoliſque fidelibus notam teſſeram memoriter proferrent. Primi omnium, qui Symbolum Apoſtolicum in ſuis Libris evulgarunt, fuerunt Athanaſius, Baſilius, & Leo. Hocce Apoſtolicum Symbolum, ut ſupra diximus, tribus primis Eccleſiæ ſæculis, etiam inter miſſarum ſolemnia recitari conſueviſſe, aſſerit Gavantus part. 1. tit. 11. litt. H., & Quartus part. 1. tit. 11. dubio 1. Meratus autem ibidem num. 1. advertit, quod opera ſub nomine Dionyſii Areopagitæ vulgata, doctis Scriptoribus ſuppoſititia cenſeri, & Liturgiam Sancti Petri, qualis modo edita eſt, a quopiam Græco recentiore fuiſſe conſcriptam, unde concludit, quod inde nullum argumentum certum peti poteſt pro tali aſſertione.

IV. Nicænum tale nuncupatur propter allatas additiones factas Apoſtolico Symbolo in Nicæna Synodo anno 325. Cum enim graſſaretur maxime atque ſæviret Ariana hæreſis, Patrum juſſu, Magnus Oſius Epiſcopus Cordubenſis, novam edidit fidei formulam, qua in Concilio lecta, conclamarunt omnes: *Hæc eſt catholicorum fides, huic omnes credimus, in hac baptizati ſumus, in hac baptizamus*. Exorta deinde Macedonii hæreſi, Nicæno Symbolo additio alia facta fuit anno 381. per Concilium Conſtantinopolitanum; ſeu magis, ut aliquibus placet, adoptatum fuit aliud Symbolum, in quo etiam habebantur additiones illæ, & quod fortaſſe in uſu erat jam apud quaſdam Eccleſias; hinc hujuſmodi Symbolum *Conſtantinopolitanum* dictum fuit, & licet communiter Doctores aſſerant, quod hoc eſt illud, quod recitatur in Miſſa, modo tamen reperitur dictum *Apoſtolicum*, ut in Decreto hujus capitis quarto; quandoque *Nicænum*, & ut plurimum *Conſtantinopolitanum*. Hoc certe verum, eſt, quod Symbolum, quod in Miſſa modo recitatur, non continet verba illa, quæ in Apoſtolico reperiuntur: *deſcendit ad inferos*; ratio autem cur hæc declaratio, ſeu articulus, non cenſeatur neceſſarius in Symbolo Miſſæ alia non eſt niſi quia articulum hunc nemo hæreticorum vocavit in dubium.

V. Quoniam hæreſes occaſione quarum factæ fuerunt in Symbolo memoratæ additiones, inſurrexerunt, ac potiſſimum in Oriente viguerunt, in Eccleſiis Orientalibus Symbolum numquam deſiit cantari publice, uti teſtantur Græcorum, & Maronitarum, ceterarumque gentium, quæ in Oriente ſunt, Liturgiæ omnes. Quo tempore poſtea præciſe Symbolum in Miſſa cœptum ſit recitari apud Romanam Eccleſiam, quæſtio eſt, circa quam in diverſa abjerunt placita Auctores. Gavantus, Litt. I cœptum fuiſſe putat ineunte Sæculo XI., & innititur auctoritati Bernonis Abbatis Augenſis, qui lib. de rebus ad Miſſam pertinentib. cap. 2. id aperte teſtatur, his verbis, *Romani uſque ad tempora Divæ memoriæ Henrici Imperatoris, nullo modo Symbolum cecinerunt*, & ſubdit cauſam; *quia nempe Romana Eccleſia non fuit aliquando ulla hæreſeos fæce infecta*, & inſuper addit, quod idem Imperator perſuaſit Benedicto VIII., ut etiam Romani, ad publicam Miſſam illud decantarent. Tanti momenti viſum eſt hoc teſtimonium, ut in eamdem ſententiam facile traxerit viros eruditiſſimos, Baronium, Menardum, Lupum, Belotte, atque Caſalium, qui propterea prædictum uſum antiquiorem non eſſe autumant anno 1014., & præſertim quia ſuperioribus temporibus, nullum reperitur monumentum recitati Symboli in Eccleſia, etſi non deſint plurima, pro Hiſpania, Gallia, & Germania.

VI. Mabillonius in Comment. cap. 6. pag. 43. fretus auctoritate Ordinum Romanorum 2. 5. 6. ante nonum uſque Sæculum, in Pontificali Miſſa, putat Symbolum Romæ recitari conſueviſſe; a ſæculo autem nono uſque ad undecimum, ejuſdem recitationem fuiſſe inter Miſſam, & nonniſi ſub Benedicto VIII., rogante Henrico Imperatore, reſtitutam. Martene de antiquis Eccleſiæ Rit. lib. 1. cap. 4. art. 5. num. 11., aliam incedit viam, & advertit, quod Berno non negat Symbolum Romæ recitari conſueviſſe, ſed ſolum modo cantari, unde Imperatorem a Pontifice non impetraſſe, ſubdit, ut Symbolum recitaretur, quod etiam prius fiebat, ſed quemadmodum in aliis Eccleſiis, ita quoque Romæ cantaretur, & quidem, quod Romana ferret conſuetudo Symbolum legere, non cantare, verba Leonis III., quæ in Collatione, quam ſub Carolo Magno, ſæculo nono habuiſſe, cum quibuſdam Epiſcopis, refert Baronius ad annum 809. num. 71. dubitationem omnem videntur adimere. *Quod vero aſſeritis, ideo vos ita canere Symbolum, quoniam alias in iſtis partibus, vobis priores audiitis cantaſſe, quid ad nos? Nos enim illipſum non cantamus, ſed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo, aut docendo, addere quippiam eidem Symbolo inſerendo præſumimus.*

VII. Ad rem profecto efficacia hujuſmodi Leonis verba videntur, & ea propter Meratus part. 1. tit. 11. num. 1. Martene ſententiam nedum lubens amplectitur, ſed eam inſuper a contrariis argumentis propugnare conatur. Primo igitur ſibi objicit ſecundum Romanum Ordinem, in quo pagin. 46. iſta leguntur: *Poſt lectum Evangelium, candela in loco ſuo extinguatur, & ab Epiſcopo Credo in unum Deum cantatur.* Ad hæc autem ipſe reponit, quod to *cantatur* ſumi debet late pro ſimplici lectione, cum attribuatur Epiſcopo, non Choro, cui attribuendum videtur, ſi de cantu ibi ſermo foret. Secundo ſibi pariter objicit ea verba Ordinis 6. *Si autem Epiſcopus prædicare noluerit, alta voce incipiat canere Credo in unum Deum, & ita omnis Chorus incipiens Patrem Omnipotentem, ad finem uſque perducat*; & quia verba hæc conſimilem non patiuntur explicationem, prædictum ordinem tamquam interpolatum inculat, additque, quod nec certo argumento probari poteſt, quod idem Ordo in uſu fuerit ante ſæculum undecimum apud Romanam Eccleſiam; verum maluiſſem ego, quod, qui certum argumentum expoſcit, ipſe produxiſſet recitati Symboli in ſæculo decimo, ut inde reprobaret ſolide, quam Mabillonius aſſeruit, Symboli intermiſſionem; nam argumenta quælibet, quæ producuntur, omnia ſunt ſæculi noni.

VIII. Ad rem propius accedentes, advertimus, quod poſt Evangelium ſymbolum dici a Rubrica mandatur, & id ait Gavantus part. 1. tit. 11. litt. I. ex Decreto S. Marci, & ex Rudulpho prop. 23. hanc rationem aſſignat, quod per ſanctum Evangelium corde creditur ad juſtitiam, & per Symbolum ore fit confeſſio ad ſalutem. Ad rem item habet Divus Thomas 3. parte, quæſt. 83. art. 4. *Perfecte autem populus inſtruitur per doctrinam Chriſti, in Evangelio contentam, quæ a ſummis Miniſtris legitur, ſcilicet a Diaconibus; & quia Chriſto credimus tamquam Divinæ veritati, lecto Evangelio, Symbolum cantatur, in quo populus oſtendit ſe per fidem Chriſti Doctrinæ aſſentire.* Et Titelmannus de Myſt. miſſæ cap. 31. *Quod ſtatim poſt decantatum Evangelium, incoante Sacerdote, ceteriſque ad finem uſque proſequentibus (loquitur de miſſis cantatis) canitur fidei Symbolum, fructum qui ex Chriſti, & Apoſtolorum prædicatione eſt in Eccleſia conſequutus, manifeſtat.* Hinc etiam habes cauſam ob quam, ſi haberi debet Concio, præmittenda decernitur eidem Symbolo. Cardinalis Bona aſſignat rationem cur in Miſſa modo recitetur Symbolum Conſtantinopolitanum, & ait, nullam aliam eſſe, niſi, quia in ipſo clarius exponuntur orthodoxi articuli ad profligandas hæreſes.

IX. Decreta. *Occurrente feſto S. Marci in die Dominico, in miſſa Rogationum non dicitur Credo, quia eſt miſſa ferialis. S. R. C. 25. Sept. 1688. in Mutinen.* Triplici ex cauſa ait Guyetus lib. 3. cap. 28. q. 3. in certis feſtis Symbolum recitatur; ratione *Myſterii*, cujus mentio explicite, vel implicite in Symbolo continetur, uti evenit in feſtis Chriſti, & Deiparæ; ratione *Doctrinæ*, non tam ſuſceptæ & propugnatæ, quam verbo, & ſcripto traditæ, qua de cauſa dicitur in feſtis Apoſtolorum, atque Doctorum; & denique ratione *Solemnitatis* atque *Celebritatis*; vi cujus recitatur in Patronorum miſſis. Diximus *implicite*, vel *explicite*, quia, ut Auctores ſcite ponderant, neceſſe non eſt, quod Myſterii, de quo miſſa, & officium agitur, mentio fiat in Symbolo, ſed ſufficit hæc habeatur, de ſancto, de quo celebratur Myſterium, puta feſta Chriſti ſint, de quo mentio fit in Symbolo.

X. Qua ex generali regula, quia nempe ſunt feſta Chriſti, de quo in Symbolo non ſemel, ſed pluries mentio fit, Rub. XI. Symbolum aſſignare pergit *Nativitati Domini*, *Epiphaniæ*, *Feriæ V. in cœna Domini*, *Paſchati*, *Aſſenſioni*, *Feſto Corporis Chriſti*, *Inventioni & Exaltationi Sanctæ Crucis*, *Traſfigurationi*, *& eorumdem feſtorum octavis*. Si non omnium ex hiſce Feſtis, certe plurimorum, neque ſpecialis in Symbolo deſideratur articulus. Hinc Innocentius III. lib. 2. cap. 51. *Epiphaniæ*, in qua etiam recolitur Baptiſma Chriſti, aſſignat *unum Baptiſma*; *Paſchati*, *& reſurrexit*; *Aſcenſioni*, *& aſcendit in cælum*; *Inventioni*, *& Exaltationi Sanctæ Crucis*, *Crucifixus etiam pro nobis*. Equidem huc uſque bene. Sed dum pergit *feriæ V. in Cœna Domini*, & Feſto *Corporis Chriſti* aſſignare illud Symboli *Sanctorum communionem* quis umquam eſſentiri valet, cum talis articulus, quando ad rem referri etiam poſſet, habeatur quidem in Symbolo Apoſtolorum, ſed non in Conſtantinopolitano, quod in miſſa recitatur? Gavantus hanc ſenſit difficultatem, & ideo part. 1. tit. 11. litt. 2. prædictum articulum implicite contineri, aſſerit, in eo ejuſdem verbo *unum baptiſma*; quatenus, ait ipſe, per hoc una eſt Sanctorum generatio, & per Euchariſtiam, quæ præfatis duobus diebus colitur, una lactatio, atque nutritio, vel in verbo illo *unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam*. Aſt, ut verum fatear, mihi minus arrident ambages illæ, quæ vix ad conſonum trahi poſſunt ſenſum; quare malo dicere, quod prædictis diebus recitatur Symbolum, quia juxta generalem aſſertam regulam feſta ſunt Chriſti; & idipſum ſacio de Transfiguratione Domini, & de

quibuſ-

quibuſcumque feſtis inſtituris poſtmodum, & inſtituendis, quæ de Chriſto ſunt, vel ad ipſum directe, vel indirecte referri poſſunt, cujuſmodi ſunt SS. Chriſti Jeſu nomen, Quinque ejus vulnera, Sacratiſſimus Sanguis, corona Spinea, Lancea, Clavis, & alia paſſionis ejus inſtrumenta, aut Reliquiæ omnes, ut Faſciæ, quibus vix natus fuit involutus, Incunabula, in quibus poſitus &c. quamquam pleræque earum ad verba Symboli facile reduci queant, ut paſſionis inſtrumenta *ad paſſus & Crucifixus*; & Faſciæ aliæque Reliquiæ ſimiles, ad Dominicam Nativitatem; de qua nunc ſumimus agere.

XI. *In tribus miſſis de Nativitate Domini & deinceps uſque ad octavam B. Joannis Apoſtoli incluſive.* Symbolum item dici mandat Rubrica, & quo ad Dominicam Nativitatem, nullam difficultatem patitur, cum ea ſit unum ex potiſſimis Myſteriis Chriſti, & ejuſdem inſuper ſpecialis mentio babeatur in Symbolo, non quidem in iis ejuſdem verbis, & *ex Patre natum*, ut perperam dixere nonnulli, quaſi ibi ſermo foret de temporanea, & non de æterna Divini unigeniti filii Nativitate ſeu generatione; ſed magis in illis: *& incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus eſt.* Et ſi enim in die SS. Annuntiationis id reapſe contigerit: quo ad nos tamen, nonniſi in Virginis partu perfecte manifeſtatum extitit, quam nos ipſi cauſam eſſe jam alias diximus, ob quam die 25. Martii feſtivitas, & officium in honorem Deiparæ magis inſtitutum extitit, quam Dominicæ Incarnationis, quæ propterea ſolemnius celebrari reſervata fuit in ipſa Chriſti Nativitate. Quantum vero ad octavam attinet, ea ratio militat, quod omnes dies octavæ cum feſto pro una feſtivitate computantur; quare ſi in feſto diei præſcriptum eſt, utique & per octavam, & quidem eſto de Sanctorum feſtis fieri contingat, ut ſuo loco magis dicemus infra. Ita quidem bene; ſed cum octava Nativitatis in feſto Circumciſionis deſinat, cur Rubrica ſuam diſpoſitionem protrahit ad tuas ſequentes dies octavas? nempe Sancti Stephani, & Sancti Joannis. Verum in promptu ſua non deeſt ratio, & quidem pro octava S. Joannis, quia de claſſe Apoſtolorum eſt; quibus ſi non prima, certe Symbolum adjuvat ſecunda ex productis cauſa, nempe ratio *Doctrinæ*; de qua infra cum de Apoſtolis ſermo erit. Jam vides autem cur itidem præſcribat Symbolum in die octava Sancti Stephani, ratione nempe incidentiæ infra octavam, non quidem Dominicæ Nativitatis, ob quam dicitur in Feſto; ſed Sancti Joannis Apoſtoli, cujus miſſa ex ſe expoſcit Symbolum, & hoc æque bene diceretur in ejus feſto, quamvis infra octavam Nativitatis haudquaquam occurreret. Non ſic eſt de ſubſequenti die octava SS. Innocentium, quæ cum infra nullam octavam incidat, ex hoc capite ſibi vindicare non valet Symbolum, quinimo neque illud mutuare a ſuo feſto, quod cum de claſſe Martyrum ſit, utique ex ſe illud non habet, ſed in eo dumtaxat dicitur ex accidenti, & per aliud, nempe ratione octavarum Nativitatis, & Sancti Joannis, infra quas recurrit. Rite ergo ſuam diſpoſitionem Rubrica prorogat uſque ad octavam Sancti Joannis cum dictione *incluſive*, per quam conſequenter denotat Symbolum in octava SS. Innocentium haudquaquam dicendum eſſe, etſi dictum fuerit in feſto.

XIII. Priuſquam ad ulteriora progrediamur, duo nobis dirimenda ſuperſunt dubia. Primum eſt, cur item non recitetur Symbolum in feria VI. Paraſceves, & ſubſequenti Sabbato, quæ pariter ſunt feſta Domini ad recolendam Chriſti mortem, ejuſque ſepulturam inſtituta, de quibus myſteriis in Symbolo mentio fit illis verbis *mortuus & ſepultus*. Alterum eſt an Symbolum, quod a Rubrica *in Aſcenſione Domini, & per octavam* dici mandatur, dici quoque debeat in ſubſequenti feria VI. & in Vigilia Pentecoſtes, in quibus & nos ipſi alias diximus quod veluti officium octavæ prorogatur; & dubio procul officium, cui Romanus Clerus incumbit, de Domino noſcitur inſtitutum. Verum ad primum reponit Innocentius III. loco citato, & poſt eum Durandus lib. 4. cap. 25. num. 14. quod illorum dierum officium, aliorum officiorum regulam non ſectatur. Gavantus vero part. 4. tit. 10. num. 36. litt. I. quia nondum Apoſtoli credebant Chriſti Reſurrectionem, addunt alii, quia fides in morte Chriſti in omnibus defecit, ſola excepta matre ejus Maria Virgine. Ad ſecundum dicito, quod, ex vi Rubricæ, ſolummodo dici debet in feſto, & per octavam, quæ cum octo abſolvatur diebus, dubium eſſe non poteſt, quin terminetur in feria V., in qua propterea, aliarum octavarum inſtar, ſub ritu duplici celebratur officium: quæ cum ita ſint, profecto ne quidem minimum relevat id, quod ſubditur, de officio Domini, prædictis diebus inſtituto, quia officia ſemiduplicia, qualia ſunt de quibus loquimur, de quocumque ea ſint, Domino, aut Deipara, numquam ex ſe Symbolum habere poſſunt, ſed ſolum per accidens, & adhuc in ſolo caſu incidentiæ in diem Dominicam, aut infra octavam, uti magis dicetur infra.

XIV. *In Pentecoſte & per octavam*, Symbolum quoque Rubrica dicendum eſſe mandat, & in rationem ſcite producit Innocentius III., quod feſtum eſt Spiritus Sancti, de quo in Symbolo ita habetur mentio, *& in Spiritum Sanctum Dominum*: quæ cum ita habeatur de æterno Patre; *Patrem Omnipotentem*, & de ejuſdem Filio *Filium Dei Unigenitum*. Idcirco quæcumque feſta, quæ de Patre, aut Filio, vel Spiritu Sancto, ſingulatim ſive collectim, alicubi inſtituta forent, aut poſtmodum inſtituerentur, vel ad eoſdem quoquomodo attinerent, procul dubio Symbolo honoranda eſſent. Nihil enim negotii tibi eadem faceſſat Rubrica, quaſi ex hujus præſcripto Symbolum non ſit dicendum, quia ibi agit de Symbolo alte ſilet ſuper feſtum SS. Trinitatis in Eccleſia univerſali jam inſtitutum; hoc enim ideo quia, cum prædictum Trinitatis feſtum ſtat, & intransferibiliter alligatum ſit octavæ Pentecoſtes, aut magis diei Dominicæ, inane prorſus, atque ſupervacaneum viſum eſt ſpeciatim eidem feſto Symbolum aſſignare, quod in eo jam ſemper dici debet, ex generali ejuſdem Rubricæ mandato, dicendi ſcilicet Symbolum *in omnibus* feſtis, quæ *in Dominicis, & infra octavam celebrantur*. Dices, ſi ita eſt, cur Rubrica meminit Paſchatis, & Pentecoſtes, quæ non minus itidem diebus Dominicis ſunt feſta alligata? Aſt facilis eſt ſolutio hujus difficultatis; meminiſſe ſcilicet ratione octavarum, in quibus ut diceretur Symbolum, fuiſſet neceſſarium ſpecialem ponere Rubricam, quæ ſane minus apte exarata fuiſſet innominatis earumdem feſtis, quibus nedum ex ſe competit quoque Symbolum, ſed inſuper non convenit octavis ipſis, niſi eorumdem feſtorum cauſa; innominatis namque feſtis, de eorum octavis ſpecialem Rubricam facere, proprium dumtaxat eſt octavarum illarum, quæ a ſuis feſtis Symbolum non depromunt, ſed aliunde per accidens illud ſibi vindicant; unde quia dies octavæ S. Joannis Baptiſtæ, & Sancti Laurentii, non a ſuis feſtis, ſed ab octavis Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Aſſumptionis B. Mariæ, in quibus incidunt, deſumunt Symbolum, idcirco Rubrica innominatis feſtis ſimpliciter habet: *Symbolum dicitur in die octavarum S. Joannis Baptiſtæ, & S. Laurentii.* Ubi quoties in octavis dicitur Symbolum ratione feſtorum ſemper feſta principaliter quoque nominat, ut in feſto *Corporis Chriſti, & per octavam*. Feſtum autem SS. Trinitatis, octavam non habet, ut ſpecialis pro eadem Rubrica poni debuerit, quare pro prædicto Trinitatis feſto ſatis proviſum extitit per generalem Rubricam de dicendo Symbolo in feſtis omnibus, quæ in Dominicis celebrantur.

XV. Et reapſe, quam modo dicebamus, ecce Rubricam: *Symbolum dicitur in omnibus Dominicis per annum.* Et quidem non tantum quando de iiſdem agitur Officium, ſed etiam quoties Officium, & Miſſa fierent de feſto, quod fortaſſe occurreret; quinimmo, tametſi de Dominica ne quidem commemoratio haberetur, ſicut evenit in Dominicis, quæ propterea *vacantes* dicuntur, unde ad rem eadem ſubdit Rubrica: *etiamſi in illis fiat de feſto, in quo alias non diceretur, vel Dominica vacet.* Tunc autem in miſſa feſti (niſi ſit ex iis, quæ ex ſe expoſcunt Symbolum,) dicitur Credo, non per ſe, ſed per accidens, ratione ſcilicet Dominicæ in quam occurrit, & extra quam ſi celebrari contigerit, ſine Symbolo perſolveretur ejuſdem Miſſa. Si rationem expoſcas, eam audi ab Innocentio III. qui ſcite advertit, in Symbolo mentionem fieri Reſurrectionis Chriſti, quæ recolitur per omnes anni Dominicas.

XVI. Hæc tamen generalis regula fallit in miſſa Rogationum S. Marci, quæ etſi dici occurrat in die Dominico, non continuo *Credo* dici poteſt; & præſens Decretum, quod Rubricæ hanc limitationem adhibet, ſuæ diſpoſitionis ſimul, atque fallentiæ per hæc verba rationem ſuggerit; quia eſt miſſa ferialis; Symbolum enim indicium eſt, & apprime deſervit in argumentum ſolemnitatis, cujus cum capax non ſit ferialis miſſa, neque apta ea eſt ſuſcipere Symbolum a Dominica, in qua celebrari occurrit, quemadmodum reapſe ſuſciperent miſſæ quæcumque de duplici, vel ſemiduplici, quas aſſertæ ſolemnitatis capaces eſſe dicemus infra. Hinc volumus eruas, iis in Dominicis poſt Epiphaniam, vel Pentecoſtem, quæ cum quandoque in propriis ſedibus locum non habeant, in præcedentibus feriis anticipantur, & feriali ritu coluntur, eadem, quam dicebamus, de cauſa, recitandum non eſſe Symbolum, ſicuti obſervat Biſſus. Litt. c. n. 562. & poſt eum Meratus part. 1. tit. 11. n. 5., & nunc non eſt vertatur in dubium, cum earum miſſa non minus ferialis ſit, adeoque incapax tam ſuſcipiendi, quam retinendi Symbolum, quod alias ex ſe in ea diceretur, ſi in propria ſede, ſub ritu ſemiduplici ageretur, aliorum feſtorum inſtar, puta Beatæ Mariæ, quæ ſi duplicia ſunt, Symbolum quidem ex ſe eorum debetur miſſis ſed continuo omittitur, ſi feſta ad inferiorem ritum redigantur, quod verum eſſe haudquaquam dubita, tametſi in Sabbato officium fieret de duplici, vel ſemiduplici, cum ſola commemoratione prædictæ Dominicæ; nam cum adhuc Dominica ferialis ſit, & ejuſdem miſſa ſine Symbolo perageretur, ſi feſto non impedita foret, utique apta haud eſſe poteſt tribuere Symbolum occurrenti feſto; nemo quippe dat, aut dare poteſt, quod ipſe non habet.

XVII. Decreta. *Occurrente feſto Sancti Marci infra octavam Paſchæ, in miſſa Rogationum non eſt dicendum Credo.* Sacr. Rituum Congregat. 5. Julii, 1698. in Collen. *Dicitur Symbolum item in omnibus feſtis, quæ in Dominicis, & infra octavam celebrantur*, ſunt alia productæ Rubricæ verba, per quæ confirmantur, quæ ſuperius dedimus de Dominicis; & inſuper conſimilis lex ponitur de octavis, non quidem omnino univerſim, ſicuti eſt de Dominicis, cum dentur octavæ, quæ ex ſe non habent Symbolum, quæ utique neque illud tribuere valent feſtis, quæ infra eaſdem celebrantur, ſed lex eſt, & quidem generalis, de octavis illis, quæ ex ſe Symbolum expoſcunt, ita ut in feſtis omnibus, quæ infra has octavas celebrantur, Symbolum dici debeat ratione octavæ, etiam ſi forent feſta, in quibus alias non diceretur; quinimo quamtumvis octava in prædictis feſtis vacaret, ita ut de eadem ne quidem commemoratio fieret, quemadmodum generaliter evenit in feſtis primæ claſſis. In ſuperiori Decreto hæc omnia jam communia eſſe vidimus feſtis omnibus, quæ diebus Dominicis celebrantur: nunc limitatio, quam ſuperior doctrina patitur, communis præ-

ſenti

ſenti caſui redditur, ita ut ſi miſſam Rogationum S. Marci infra octavam contingat haberi, in ea non debeat dici Symbolum; ratio, quam ſupra produximus de Dominicis, eſt omnino eadem, quia nempe Rogationum Miſſa ferialis eſt, adeoque Symboli incapax, quare nos illico progredimur adnotare, quod cum ferialis item miſſa ſit, quæ dicitur de feriis quatuor temporum, de Dominica anticipata, de vigiliis communibus, de feriis aliarum Rogationum, vel de feria 4. Cinerum, vel de aliis feriis Quadrageſimalibus, apud privilegiatos, qui tunc temporis octavas celebrant, idcirco omnes miſſæ ejuſmodi, & quæcumque aliæ ſimiles, ſi quæ ſunt, quæ infra octavas celebrentur, fient utique ſine Symbolo.

XVIII. Secus dicendum venit de vigiliis feſtivis, cujuſmodi eſt vigilia Epiphaniæ, & aliæ, quæ apud particulares Eccleſias ſub ritu ſemiduplici in uſu ſunt celebrari, iſtæ enim ſive in Dominicam, ſive infra octavam incidant, cum initar feſti ſe habeant, & ſemiduplici ritu colantur, a Rubricæ diſpoſitione, quæ *omnia feſta* comprehendit, minime repelluntur, ſed capaces Symboli ſunt, illudque reapſe ſuſcipiunt, ut bene definit Guyetus lib. 4. cap. 5. q. 5. Quod Gavantus part. 1. tit. 11. litt. R. rite extendit ad Vigiliam Dominicæ Nativitatis, cujus officium ad laudes incipit ritu duplici; nos vero ad octavarum itidem caſum non dubitamus protendere pro locis, ubi vel ex particulari privilegio, vel legitima conſuetudine, tunc temporis licitum eſt octavas facere; quia Rubrica de incidentia in diem Dominicam, aut infra octavam, pariformiter loquitur.

XIX. Ad Rubricam redeuntes, diſerte edocemur: *In omnibus feſtis, & per octavas B. V. Mariæ*, de qua jam in Symbolo *ex Maria Virgine*, dicendum eſſe Symbolum, & ejuſmodi generali regulæ abſit limitationem ullam faciamus, quinimo lubentes dicimus, ſub eadem comprehendi nedum feſta omnia jam inſtituta, & inſtituenda, ſed etiam officia ipſa votiva, puta de Conceptione, &c. quæ de eadem, dummodo ſub *ritu duplici*, per menſes, vel hebdomadas Religionibus, vel Nationibus conceſſa ſunt celebrari: diximus dummodo ſub *ritu duplici*; quia feſta ſemiduplicia, de quocumque ea ſint, de Domino, vel Deipara, ſine Symbolo peragenda eſſe ſuo loco dicemus. Quod autem modo ſtatutum eſt de officiis votivis B. Mariæ, idipſum ſtatutum intellige de officiis votivis SS. Sacramenti, aliiſque id genus, ſub ritu duplici recitari conceſſis; dummodo ex iis ſint, quorum feſta duplicia ex ſe Symbolum expoſcunt.

XX. *Feſta duodecim Apoſtolorum, & Evangeliſtarum, & eorum octavæ, utraque Cathedra S. Petri, Feſtum Sancti Petri ad vincula, Feſta Converſionis, & commemorationis S. Pauli Apoſtoli, Feſtum S. Joannis ante Portam Latinam, & Feſtum Sancti Barnabæ Apoſtoli*, poſtmodum Symbolo ab eadem Rubrica diſerte donantur; fuerunt enim Apoſtoli Auctores Symboli, ſi non Conſtantinopolitani, quod recitatur in Miſſa, certe alterius, propterea dicti Apoſtolici, quod ceteroquin illius quaſi exemplar eſt, & in eodem quoad ſubſtantiam incluſum. In Symbolo itidem denominantur; nam per ea verba *Apoſtolicam Eccleſiam*, communiter ab Auctoribus Apoſtoli ipſi indicati creduntur; & ſane ipſi doctrinæ fidei primi ſatores, & promulgatores fuerunt. Altera ex productis cauſis, ob quas Symbolum dicitur in miſſa Evangeliſtarum, eſt, quia Evangeliſtæ Dei verbum ſcriptis tradiderunt, qua de cauſa Apoſtolici cenſentur viri, & cum Apoſtolis ipſis pares eos facit Eccleſia, parilique honorat officio. Pro Sancto Barnaba jam vides Apoſtoli titulum, quo eum Rubrica decorat, & in Eccleſiaſtica Hiſtoria profecto nimis rudis foret, qui Barnabam ab ipſo Jeſu Chriſto in fidei ſuæ præconem electum, inter primos, præcipuoſque ejuſdem fidei diſſeminatores haudquaquam adnumeraret. Cetera feſta non eſt conemur oſtendere eſſe, ſi non primaria, ſecundaria Apoſtolorum feſta, ut hinc eruamus donanda pariter eſſe Symbolo, quod Apoſtolici muneris eſt veluti teſſera.

XXI. Hæc de Apoſtolorum, & Evangeliſtarum, qui tales ſunt re, nomine, & officio, modo dicendum ſupereſt iis de ſanctis, qui licet de Apoſtolorum numero reapſe minime ſint, Apoſtolorum tamen nomine decorati conſpiciuntur in ſacris litteris, Sanctorum ſermonibus, Martyrologio Romano, & in Breviario ipſo Pii V. aut in Regionum hiſtoriis; nec non de iis, qui ultra nomen, conſecuti ſunt Apoſtolorum officium, ſi non in Breviario Romano, in legitimo particularium Eccleſiarum uſu: qua de re, quæ in tomo primo noſtrorum Commentariorum tradidimus, operæ pretium erit recolere. Quemadmodum autem inibi prædictorum Sanctorum illos, qui ultra nomen, Apoſtolorum officio potiuntur, præferentiæ privilegio donavimus, ſecus, qui ſolo nomine gaudent, ita modo de Symbolo dicendum eſſe putamus, adoptantes opinionem Guyeti lib. 3. cap. 28. q. 3. exiſtimantis Symbolum tamquam acceſſorium Apoſtolorum officio naturam ſui principalis ſequi debere; ex quo fit diſcipulos Domini, alioſque Doctrinæ fidei diſſeminatores, quos officio reſpective Martyrum, vel Confeſſorum Eccleſia ſolet recolere, ſine Symbolo debere celebrari.

XXII. Hinc habes cauſam, ob quam Rubrica feſtum Sanctæ Mariæ Magdalenæ, etſi de claſſe SS. Mulierum ipſa ſit, cum Symbolo honorat. Ipſa namque, ut advertit Innocentius III. fuit Apoſtolorum Apoſtola, cum fuerit omnium prima, quæ Reſurrectionis gaudium nuntiavit Apoſtolis. Ad Doctores quod ſpectat, antiquitus Rubrica ſolummodo Symbolum dici mandabat in feſtis quatuor Doctorum, Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, & Hieronymi, tamquam primariorum Eccleſiæ latinæ luminum, qui explicarunt Symboli myſteria, fidei doctrinam docuere populos, ſuiſque ſcriptis eamdem late propagarunt, & tamquam Anteſignani ita præceſſere ceteros, qui poſt ipſos fuerunt Doctores, ut fere cunctis ſuo modo quadrare queat, quod de Auguſtino habet D. Thomas a Villa Nova Conc. 1. de *Auguſtino* videlicet *a ſole omnia Aſtra lucent, ab Auguſtino, qui poſt ipſum fuerunt Doctores, ſapientiæ lumen accipiunt. Ipſe vero propria luce fulget, quam a nullo hominum, ſed a ſolo Deo accepit.* Idem poſtea honos a Gregorio XI. & Urbano VI. decretus extitit quatuor Eccleſiæ Græcæ Doctoribus, quare ejdem additum fuit Rubricæ: *Item in feſtis Doctorum Athanaſii, Baſilii, Gregorii Nazianzeni, & Joannis Chryſoſtomi:* variationem denique aliam, per hæc verba: *Addito feſto S. Thomæ de Aquino, & S. Bonaventuræ*, paſſa eſt memorata Rubrica temporibus Pii V. & Sixti V. quorum primus eumdem Divum Thomam, ſecundus Sanctum Bonaventuram Eccleſiæ latinæ Doctoribus aggregare putaverunt. Quod cum poſtmodum Clemens XI. ſub die 3. Feb. 1720. de Sancto Anſelmo, Innocentius XIII. 25. Apr. 1722. de S. Iſidoro, & noviſſime Benedictus XIII. 10. Febr. 1729. de Sancto Petro Chryſologo ſimiliter præſtiterint; idcirco Rubrica, quæ nunc legitur in Breviario Romano, diminuta manet, eique addi debent feſta memorata.

XXIII. An in feſtis aliorum ab enumeratis, & quorum Symbolum dici poſſit, aut debeat, ſuccedit quæſtio, quam nos juxta Guyeti opinionem, atque ſententiam, brevi ſermone dirimimus ſic. Vel ſancti, de quibus agitur ex Apoſtolica conceſſione, vel legitima conſuetudine, jam habent officium, aut illud non habent: ſi habent, vel in eorum officio dicitur octavum Reſponſorium: *In medio Eccleſiæ*, & Antiphona ad Magnificat, *O doctor optime*; aut ſolummodo præfatum Reſponſorium; non tamen Antiphona, aut neutrum; ſi recitetur in officio & Reſponſorium, & Antiphona, in miſſa quoque dicito Symbolum; ſi tantummodo Reſponſorium, abſtineto. In Breviario quippe Romano Leo Magnus habet præfatum Reſponſorium in officio, non tamen in miſſa Symbolum; in qua utique a fortiori tacendum erit, ſi nec Reſponſorium, nec Antiphona, *O doctor optime* habeatur in officio. Quod ſi ſancti, ut ſupra, non habeant officium, & ob aliquem titulum debet inſtitui, tunc examinandus eſt titulus talis, qui Symbolum expoſcat, cujuſmodi eſt Titularis, Patroni, aut Reliquiæ; tunc utique erit dicendum, ſin omittendum; quamvis enim ſancti, quicumque ſi ſint, in fidei diſſeminationem, & propugnationem verbo, & ſcripto plurimum elaboraverint, noſtrum eſſe non poteſt eoſdem in claſſe Doctorum Eccleſiæ collocare, aperte enim ex adductis exemplis conſpicere poſſumus, hoc nonniſi per ſpecialia Decreta evenire.

XXIV. *Angelorum denique feſtis* Symbolum Rubrica decernit, ea autem ratione putant Doctores, quod in Symbolo, vel ſub nomine *Cæli*, autem *inviſibilium* eorumdem mentio habeatur; nobis autem magis arridet pro ratione recitandi Symbolum in Angelorum miſſis aſſignare potius claſſem peculiarem, quam ipſi conſtituunt omnibus aliis ſuperiorem, quæ ſecum inſeparabiliter peculiarem quoque celebrıatem affert, unde ratione potius celebritatis, quæ eſt tertia ex productis cauſis, quam en quia eorum mentio habeatur in Symbolo, Angelorum feſtis Rubrica Symbolum decernit.

DECRETA.

XXV. *Ubi Sancti Joannis Baptiſtæ feſtum, & ejuſdem Decollationis memoria, gaudent prærogativa Patroni, vel Titularis, in miſſa eſt utique recitandum Symbolum, ſecus vero negative, ni rurſus adeſſet ejuſdem ſancti inſignis Reliquia.* S. R. C. 11. Maii 1743. in Senen. Tres ſolummodo Decretum hoc caſus enumerat, ſcilicet Patroni, Titularis, & inſignis Reliquiæ, in quibus in Feſto S. Joannis dicendum eſt Symbolum, & hos extra caſus, per verba *ſecus negative*, tacendum illud eſſe aperte declarat. De hiſce caſibus non expedit hic pertractemus, quia eorumdem quemlibet ſtatim preſcrutari debemus; hinc illico noſtram Rubricam arripimus, a qua *dies octavas Sancti Jonnis & S. Laurentii* Symbolo donari conſpicimus. Dices tu itaque, ſi ita in die octava, ergo & in die feſto, cujus illa tamquam acceſſorium naturam ſequitur; at minime; in die namque octava ex accidenti dumtaxat dicitur, & per aliud, ratione ſcilicet octavarum SS. Petri, & Pauli, ac Aſſumptionis B. Virginis Mariæ, infra quas illæ reſpective recurrunt, hac autem ratione etiam diceretur Symbolum in feſtis, ſi in die Dominica, vel infra aliquam octavam contingeret celebrari. Unde Rubrica in miſſa S. Joannis poſita, *non dicitur Credo, niſi in Eccleſia propria, vel niſi venerit in Dominica, aut infra octavam Corporis Chriſti, ſed in die octava dicitur propter octavam Apoſtolorum.*

XXVI. Una vox hæc eſt Auctorum, quos inter Durandus nos admonet, quod in quibuſdam Eccleſiis Symbolum dicitur in feſta S. Joannis, & quod dignum eſt ponderetur; addit *& non incongruenter, quia in Symbolo de Prophetis fit mentio: Qui locutus eſt per Prophetas, & ipſe non ſolum fuit Propheta, ſed pluſquam Propheta.* Verum nos, quos particularium Eccleſiarum uſus haud quaquam morantur, contenti ſumus reponere, quod Eccleſiæ Romanæ diſciplina non aſſolet ſanctos Veteris Teſtamenti, aut Evangelicos, quantum attinet ad officii recitationem divini, in diverſas claſſes ſecernere, ſed eoſdem Catalogo Martyrum, vel Confeſſorum aggregat, officioque honorat, prorſus neglecto Prophetarum, vel Patriarcharum titulo, in cujus loco illum Confeſſorum, vel Mar-

tyrum reſpective ſubſtituit, ut videre eſt in feſtis SS. Machabæorum, Joachim, Annæ, SS. Joſeph, & Joannis Baptiſtæ Decollatione, quorum officio dumtaxat univerſalis incumbit Eccleſia, & non minus id præſtant Eccleſiæ particulares, ut Veneta, quæ de SS. Veteris Teſtamenti, Patriarchis, & Prophetis officium inſtituit. Hinc uberem habes cauſam, ob quam, etſi in Symbolo fiat Prophetarum mentio, adhuc in eorum miſſa non dicitur *Credo*, quia nempe eos tamquam Prophetas non inſpicit, neque recolit, ſed præciſe tamquam martyres, vel confeſſores, quorum miſſa in Romano uſu Symbolum non ſibi vindicat, niſi Patroni, aut Titulares ſint, vel inſignis eorum habeatur Reliquia: quibus in caſibus, dum Decretum feſto S. Joannis attribuit Symbolum, idipſum faciendum inſimul oſtendit de quibuſcumque Sanctis Veteris, aut Novi Teſtamenti, ſeu Eccleſiaſticis.

XXVII. *Feſtum, & octavam omnium Sanctorum* Symbolo decorare Rubrica progreditur, quoniam, ut obſervat Gavantus, in præfato feſto etiam Deiparam, Apoſtolos, Doctores, alioſque, quibus, ut ſupra, convenit Symboli recitatio, veneratur Eccleſia. Addit vero Innocen. III., quod tale Feſtum eſt itidem dedicationis feſtivitas, ut videtur non obſcure erui ex iis, quæ nos ipſi in Tom. primo late tradidimus, quare Symbolum dicendi, altera locum habet itidem cauſa, de qua mox debemus dicere.

D E C R E T A.

XXVIII. *In die Sancti Laurentii Titularis alicujus Eccleſiæ Cathedralis, vel Matricis nullius Diœceſis, non eſt recitandum Symbolum in aliis Eccleſiis ejuſdem Loci, ſed tantum in Eccleſia propria*. S. R. C. 23. Martii 1709. in Peruſina. Ad Rubricam quod attinet, ipſa pergit aſſignare Symbolum dedicationibus S. Salvatoris, & SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Anniverſario propriæ Eccleſiæ, & per octavam, & tacet ſuper dedicationem Eccleſiæ cathedralis, licet ejuſdem officium ad totam Diœceſim extendatur. Quærit Guyetus lib. 3. cap. 18. q. 3. quid igitur ſit faciendum, & non dubitat affirmare, ductus tum exemplo dedicationum S. Salvatoris, & SS. Apoſtolorum, quia harum, & illius par omnino videtur eſſe ratio. Tum quia valet æque pro omnibus cauſa, quam affert Innocentius III. lib. 2. cap. 51., quia nempe in Symbolo habetur, *Sanctam Eccleſiam*. Addit præterea Rubrica Symbolum quoque eſſe dicendum *in die conſecrationis Eccleſiæ, vel Altaris*: unde idem ſubdit Guyetus, an non & per octavam? non quidem Altaris, quia cum octava non fit, Eccleſiæ vero utique, quia octava ſubſequens cum die conſecrationis una eademque reputatur dies; pro anniverſario autem ejuſdem conſecrationis ea facit ratio, quod hoc non eſt niſi conſecrationis primum factæ anniverſaria recenſio. Quicumque itaque celebrant miſſam de dedicatione alicujus Eccleſiæ, licet extra eamdem Eccleſiam, Symbolum dicere debent, quemadmodum ſentiunt Guyetus lib. citato, & Biſſus litt. C. num. 560. §. 18., & ante hos docuere Innocentius III., atque Durandus, qui propterea materialiter ea verba Symboli, *Sanctam Catholicam Eccleſiam* intelligentes, dixere per conſecrationem Eccleſiam veluti Sanctificari, & Catholizari, ut inde ejuſdem appareret mentio in Symbolo.

XXIX. Secus eſt de feſtis Sanctorum, quibus dedicata eſt Eccleſia, in quibus quidem Rubrica Symbolum demandat, ſed præſens Decretum limitationem eidem adhibet, ita ut ſolum recitari debeat, ſi celebretur in Eccleſia propria, ſecus vero, ſi Miſſa fiat in aliis Eccleſiis: & quidem, quantumvis agretur de Titulari Eccleſiæ Cathedralis, vel Matricis Diœceſis, cujus officium ſub ritu duplici primæ claſſis, & octava protenditur ad totum juriſdictionis diſtrictum. Feſta ejuſmodi ſunt ex iis, in quibus dicitur Symbolum ratione tertiæ ex productis cauſis, ſcilicet *celebritatis*; qua cum Titularis careat extra propriam Eccleſiam, idcirco extra eam ſine Symbolo debet percurri, niſi foret ex iis ſanctis, quibus aliunde, ſeu per ſe illud competit, quo in caſu Symbolum quidem diceretur, non quia ſit feſtum Titularis, ſed talis Sancti Claſſis, ſeu cui per ſe convenit Symbolum, ſicuti hac de cauſa ſemper dicitur in Miſſa dedicationis, licet extra eamdem Eccleſiam celebretur. Hos ad limites volo pertrahas præcedens Decretum, licet abſolute aſſignet Symbolum in miſſa S. Joannis ubi Titularis eſt, ita ut ſit quidem dicendum in propria Eccleſia, non tamen extra.

XXX. De titularibus Eccleſiarum, & adnexarum, quorum officium ſub ritu primæ claſſis ad Eccleſiam principalem, & e contra, in Tom. 1. dicebamus extendi, nunc quæſitio inſtituitur, num in eorum Miſſa, non quidem ſi celebretur in propria Eccleſia, ſed in Eccleſia principali, vel e contra Symbolum dici debeat, & videtur quod non, quia juxta Decretum ad rem de qua agitur, Miſſa debet fieri in Eccleſia propria, ſeu cujus ſunt Titulares; quoniam tamen unio hujuſmodi conſtituit Eccleſiam acceſſoriam, quaſi unam, & eamdem cum principali, & e contra, ita ſicuti ob hanc cauſam officium Titularis unius ex illis Eccleſiis æque principaliter extenditur ad aliam, ita extendetur & Symbolum.

XXXI. Hæc parum conſona videntur eſſe Rubricæ, quæ quidem admittit Symbolum in feſto Tituli Eccleſiæ, ſed illico per exceptionem ſubdit, *non autem alicujus Capellæ, vel Altaris*. Aſt non multum relevat ratio illa, quia ibi ſermo eſt de Capellis, quæ ſunt pars ejuſdem Eccleſiæ, non autem de Capellis per ſe ſtantibus, & ſeparatis, de quibus nos loquimur; harum enim Titularium officia æque principaliter ut ſupra extenduntur, quidni igitur & Symbolum? Ubi illarum Tituli nec extenduntur, nec in propria ipſa Eccleſia, niſi alias habeant, ſibi vindicant officium, & quatenus aliunde illud habeant, celebrandum eſt perinde, ac ſi Tituli non forent, quidquid ſit de Miſſa ſolemni, quæ ſola ratione concurſus poſſet haberi cum Symbolo juxta declarationem S. R. C. ſub die 1. Aprilis 1666. in una Burgi S. Domnini ſequenti Decreto: *Symbolum in Miſſa ſolemni poteſt decantari in illa Eccleſia, ubi eſt Altare erectum ſub invocatione alicujus ſancti, ratione concurſus ad præſcriptum Rubricarum, licet de eo fiat officium ſub ritu ſemiduplici, ut pro feſta ſancti Antonii de Padua declaravit* S. R. C.

D E C R E T A.

XXXII. In *Miſſa Patroni minus principalis non debet dici Credo, & particulam Patroni intelligendam eſſe de Patrono principali tantum, nec poſſe extendi ad minus principales ſtatuit S. R. C. 2. Decembris* 1684. *in Beneventana, &* 15. *Sept.* 1691. *in Lycien.* Simpliciter, & abſolute *Patrono loci* Symbolum aſſignat Rubrica, & dubium eſſe non poteſt de Patrono principali, qui cum primarium loci gerat patrocinium, certe a Rubricæ diſpoſitione cenſeri non poteſt excluſus. Dubium itaque remanet de Patronis minus principalibus, an videlicet *Patroni* nomine ſimpliciter, & abſolute ut ſupra a Rubrica prolato, veniant etiam, aut venire valeant Patroni minus principales? Non venire jam præſens aperte reponit Decretum. Quotieſcumque enim Rubricæ *Patroni* nomine ſimpliciter, & abſolute utuntur, & præſertim *Patroni* vel *Tituli* nomine, ut fit in præſentiarum, de ſolo Patrono principali diſponunt, ſicuti ſere omnium Rubricarum textibus, in Tom. primo, nos late probavimus; modo vero contenti ſumus producere Tabellam duplicium primæ claſſis, quæ dum habet *Patronus* vel *Titulus* Eccleſiæ, quis umquam negare poteſt, ibi ſermonem haberi de Patrono loci (alias Rubrica diminuta foret) & de ſolo Patrono principali, quia Patroni minus principales ritu duplici primæ claſſis non ſunt celebrari conceſſi?

XXXIII. At quid ubi habentur plures Patroni principales? Omnium Miſſa cum Symbolo agi debet, aut ſolum principalioris, qui propterea, & ſolus cum feſtivitate recolitur? Suo loco jam diximus ex Patronis principalibus, alios dici particulares, ſcilicet particularis alicujus loci, vel Civitatis, alios univerſales, ſcilicet Regni, Provinciæ aut Nationis. Ex particularibus unus tantum principalis haberi poteſt, & alter item ſolummodo ex univerſalibus; & ſolum per Apoſtolicum Indultum, aut conſuetudinem præviam ad diem 23. Martii 1630. plures ex principalibus, ſive particulares, ſive univerſales, recoli poſſunt, ubi plures habentur omnes ſortiantur ritum duplicem primæ Claſſis, & octavam: Unus tamen dumtaxat ex particularibus, & alter ex generalibus juxta Urbanam conſtitutionem, cum feſtivatione poſſunt celebrari, & cum feſtivatio unius præ aliis, non faciat quod hi ſimiliter non ſint principales, aut non celebrentur ritu duplici primæ claſſis cum octava, qui honos eſt Patronis principalibus a Rubricis præſcriptus, & quia pariter veniunt nomine *Patroni* ſimpliciter, & abſolute a Rubricis prolato, alias non minus hæc a diminutione non poſſent excuſari, ut conſideranti facile patebit, idcirco nec tollet ab eorum Miſſa Symbolum, quod Patronis principalibus Rubrica decernit. In miſſis autem Patronorum principalium, item dicitur Symbolum ratione tertiæ ex productis cauſis, ſcilicet ratione celebritatis: ſed cum horum celebritas, ubi eſt illa Titularium, non ſit reſtricta ad Eccleſiam aliquam particularem, ſed reſpective protendatur ad totum locum, vel Regnum, quorum ſunt Patroni, idcirco reſpective quoque in toto loco, vel Regno, ubi celebrantur, cum Symbolo debent celebrari, in quacumque loci, vel Regni Eccleſia celebrentur. Quod ſi Patronorum principalium Miſſam extra locum, vel Regnum, ubi ſunt Patroni, contingeret celebrari, haud reſragarer ſine Symbolo eſſe faciendam, quemadmodum dicebamus de titularibus, quorum celebritas, quia non protenditur extra Eccleſiam propriam, ſeu cujus ſunt Titulares, eorum Miſſa ſine Symbolo fieri debet, ſi extra eamdem Eccleſiam habeatur; quæ omnia late confirmata remanent per ſequens Decretum.

D E C R E T A.

XXXIV. *Exequenda ſunt omnino Decreta* 2. *Decembris* 1684. 15. *Decembris* 1691. *&* 19. *Januarii* 1700. *quibus vetitum eſt dicere Credo in miſſis Patronorum minus principalium, etiam ſi numquam fuerint ad praxim deducta, & a miſſalibus, ubi contrarium notatur, expungatur*. S. R. C. 22. Auguſti 1744. in Cracovien. Tria hic Decreta exequenda mandantur, & cum dictione *omnino*, quæ importat præciſam executionem, ſine diſpenſatione ulla, vel exceptione. Primum ſub die 2. Decemb. 1684. eſt illud idem, a cujus expoſitione vix venimus, & in eo jam firmatum vidimus dici non poſſe Symbolum in miſſis Patronorum minus principalium; & cum idipſum omnino ſtatuat ſecundum Decretum, iddirco abſque productione materialium verborum, quibus eſt compactum, contenti ſuimus illud citare in fine ejuſdem præcedentis Decreti. Ad tertium quod attinet, reapſe in eo ſermo non eſt de feſtis Patronorum minus principalium, ſed de feſtis minus principalibus, ſeu ſecundariis Patronorum principalium, quod propterea, hic dumtaxat adnotato mendo, nos inferius tamquam in opportuniori loco reſervamus producere.

XXXV. Ut dicebamus, itaque hic confirmantur Decreta, quibus

Digitized by Google

bus vetitum eſt dicere *Credo* in miſſis Patronorum minus principalium, & cum confirmentur cum dictione *omnino*, nulla adeſſe poteſt cauſa, ob quam Eccleſiæ ſe diſpenſare queant, ab eorumdem obſervantia Decretorum. Et quidem dubium non eſt, quod nec ipſa quantumvis priſca, & antiqua conſuetudo prædictum valida eſt tueri Symbolum, cum per ea Decreti verba, *etiamſi numquam fuerint ad praxim deducta*, adeo irrita facta ſit, atque cſſata, ut in hoc conſtans Congregationis mens expunctum etiam voluerit quidquid in contrarium in Miſſalibus adnotatum eſſe poſſet. Hinc ubertim habes quantum a vero abeat Guyetus, dum lib. 3. cap. 18. q. 3., etiam feſta, & octavas Patronorum minus principalium honorat Symbolo eo titulo, quod & ipſi ſint vere Patroni. Idipſum dicito de Gavanto, cui aſſentitur quoque Guyetus, Part. 1. tit. 11. litt. *q.* concedente Symbolum feſtis ſecundariis Patroni minus principalis, hoc enim aperte eſt contra tertium ex Decretis, quæ hic confirmantur, & quod infra dare, & explicare promiſimus.

XXXVI. Ad Rubricam redeuntes eam ubique feſtis Regularium ordinum favorabiliorem conſpicimus, quam huc uſque fuerit erga feſta locorum, atque nationum, nam Regularium ordinum Patronos principales, Inſtitutores, & Titulares, Symbolo donat, uti præſtat in feſtis locorum, atque nationum, ſed ſimpliciter, & abſolute *in feſtis principalibus ordinum, & per eorum octavas*, Symbolum dicendum eſſe præſcribit. *Principalium feſtorum* nomine nullus ex auctoribus dubitat, quin veniant feſta omnia, quæ Ritu primæ claſſis celebrantur; & Inſtitutoris ordinis, Auctoris Regulæ, ſub qua militant, principalis Tituli, a quo denominantur, & principalis Patroni ſi eum habeant. An vero ſub eodem nomine comprehendantur etiam inſigniores ordinis profeſſores, non modica lis eſt inter Doctores. Guyetus lib. 3. cap. 18. qu. 3. ſervandum eſſe cenſet legitimum cujuſlibet ordinis uſum, neque tamen facile concedendum alios venire, qui Ritum obtinent ſecundæ claſſis, & hanc doctrinam Biſſus approbat innixus Cæremoniali monaſtico, cui addi poteſt praxis omnium fere Regularium ordinum, qui in feſtis ſuorum Sanctorum ſecundæ claſſis Symbolum recitare non dubitant. Meratus part. 1. tit. 11. n. 13. in contrariam ſententiam propendit, quamvis ultra Ritum 2. claſſis, cum octava celebrarentur, exemplo ducto a feſto S. Laurentii, quod ſine Symbolo excurritur, tametſi ſub Ritu duplici 2. claſſis, & cum octava colatur. Concludit itaque, Regularium praxim abrogandam eſſe tamquam contrariam rituum regulis & parum conſonam ipſi Rubricæ, quæ cum id honoris ſolis feſtis principalibus tribuat, noſtrum eſſe non poteſt illud commune reddere ſanctis ſecundæ Claſſis, qui cum a ſuperiori decidant, principalium nomine non videntur venire poſſe. Noviſſime inſurrexit Lucius Ferraris, qui in ſua Bibliot. T. 7. verbo Symbolum, n. 22. ſtandum quidem aſſerit prædictæ Regularium conſuetudini, quæ eſt optima legum interpres, & cum inveterata ſit atque præſcripta, pro lege eſt obſervanda, ſed quia poſtea ſubdit, quod præcua hujuſmodi communi praxi, non deberet dici Symbolum, profecto cauſam Regularium deſerit quaſi in Rubricam peccaverint, talem inducentes praxim.

XXXVII. Liceat nobis itaque prædictam communem Regularium praxim ſolidis innixam Rubricarum fundamentis credere; *feſtorum enim principalium* nomine, *feſta* majora reſpectivi ordinis non incongrue venire, & ſignificari cenſentur; quid autem dices, ſi etiam feſta ſecundæ Claſſis ſunt feſta majora in Rubricarum ſenſu? Audi Rubricam X. in Breviario de translatione, num. 2. *Si in die octava alicujus feſti habentis octavam occurrat aliquod feſtum ex majoribus ſupra in Rubrica de commemorationibus enumeratis, fiat de feſto cum commemoratione diei octavæ, ſi autem non fuerit ex prædictis feſtis, fiat de octava, & feſtum transferatur.* Feſta autem ex majoribus, quæ Rubrica de commem. producit, & in quorum occurſu fit de feſto cum ſola commemoratione diei octavæ, ſunt feſta primæ, & ſecundæ Claſſis, ergo etiam feſta ſecundæ Claſſis ſunt ex *majoribus* in Rubricarum ſenſu. Audi modo prælata ſecundæ Claſſis feſta, annumerari pariter inter feſta ſolemniora a Rubrica 7. de oct. Statuit enim hæc Rubrica, quod infra octavas fit de duplici, & ſemiduplici occurrente *cum commemoratione octavæ*, & ſtatim per exceptionem addit *niſi illa feſta ſint de ſolemnioribus enumeratis in ſequenti Rubrica de commem. in quibus nulla fit commemoratio*. Cum itaque inter feſta, quæ enumerantur a Rubrica de commem. & in quibus ceſſat commemoratio octavæ recenſeantur feſta ſecundæ claſſis, quis unquam inficias ire poteſt, quod feſta ſecundæ claſſis ſint itidem feſta *ſolemniora*, & conſequenter in noſtro caſu ex principalibus, quæ Symbolo Rubrica donat? Verum ne diutius, quam par eſt, immoremur, aut habeamus, unde contendere ſuper legitimum terminorum ſenſum, ecce Rubricam, ſub Tabella concurrentiæ poſitam, quæ dum etiam feſta duplicia ſecundæ claſſis, *feſta ſolemnia, & principalia nuncupat*, litem potius in favorem Regularium dirimit. *Notandum, quod in primis veſperis diei octava Aſcenſionis, & Corporis Chriſti, tantum officium fit de octava cum commemoratione præcedentis feſti duplicis, niſi fuerit feſtum ſolemne principale, vel primæ, vel 2. claſſis, quia tunc de feſto fieret officium, & commemoratio de octava.*

XXXVIII. *Et per eorum octavas* ut ſupra quidem habet Rubrica, quam nollem a quopiam ita intelligi, quaſi Symbolum aſſignatum duntaxat ſit iis ſanctorum feſtis, quæ per ordinem cum octava celebrantur, ſed magis, quod Symbolum etiam dici debeat in octavis eorumdem feſtorum, ſi quæ octavam habent: & non tantum in die feſto, ſicuti nonnullis minus peritis fortaſſe videri potuiſſet, ſi Rubrica ſolorum feſtorum meminiſſet. *In Eccleſiis tantum illius ordinis* eadem ait Rubrica, quam ex cæremoniali monaſtico ita Guyetus explicat; *ut non de regularibus ordinis dictum intelligatur, quibus utique, etiam extra ſuas Eccleſias celebrantibus, Symbolum in ſuis feſtivitatibus recitare fas eſt, ſed de aliis, qui celebrant miſſam de Patrono ordinis, cujus ipſi non ſunt membra. Hi enim non debent dicere Symbolum, niſi celebrent intra Eccleſiam ejuſdem Ordinis.* Verum cum feſta hujuſmodi, non minus, ac ea Titularium, & Patronorum Symbolo, ratione ſolemnitatis, donentur, idcirco in pari cauſa, tu idem judicium facito, ac conſequenter, quod ſicuti Titularium, & Patronorum Feſta extra propriam Eccleſiam, vel locum ſine Symbolo celebranda eſſe diximus, ita & allegata feſta extra Eccleſias ordinum, a quocumque miſſa celebretur; & præſertim, quia in noſtro caſu limitationem prædictam diſerte habet Rubrica, ubi nihil ejuſmodi tenet, ubi agit de feſtis Patroni, vel Tituli.

DECRETA.

XXXIX. *Si officium conceſſum ſit univerſo Clero civitatis de aliquo ſancto, cujus inſignis Reliquia aſſervatur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali, tunc Miſſa cum Symbolo celebranda eſt in ipſa Eccleſia tantum, in aliis vero Eccleſiis ſine Symbolo, ex Rubrica Miſſalis Romani 11. de Symbolo juxta Decretum 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateran. S. R. C. 10. Jan. 1603. in una Galliarum.* Hæc nos edocet ſanctio, quod iis in Eccleſiis, in quibus inſignis aliqua Reliquia aſſervatur, poteſt quidem ſicuti officium, ita miſſam inſtitui, & cum Symbolo celebrari; ſed ſi miſſa celebretur extra Eccleſiam, in qua Reliquia aſſervatur, ſine Symbolo fieri debet. Quam Decretum allegat, primo ſe nobis offert Rubrica, quæ cum Symbolum dici mandet *in Eccleſia ubi habetur Corpus, vel inſignis Reliquia ſancti, de quo agitur*, conſequens fit quod debeat omitti, ſi in Eccleſia, in qua celebratur, minime aſſervetur Reliquia. Diximus *aſſervetur*, quia ſufficit habeatur reliquia, nec neceſſe eſt, quod maneat expoſita, cum nec Rubrica, nec Decretum, ſeu Decreta, hanc conditionem apponant. Aſſervatur autem ſufficienter ad rem de qua agitur, tametſi non habeatur in Eccleſia, ſed cuſtodiatur in Sacriſtia, vel Monaſterio, aut Sacello adnexo eidem Eccleſiæ. Adverte tamen, quod ex Decreto S. R. C. talis Reliquia debet eſſe integra, prius ab ordinario legitime approbata, capax videlicet, ut ſi non eſt actu expoſita, quod poſſit ad publicam venerationem exponi. Ad hoc autem inter alias requiſitas conditiones requiritur, quod talis Reliquia ſit de Sanctis non baptizatis nominibus ad libitum, ſed ſolummodo de deſcriptis in Martyrologio Romano, & dummodo conſtet de identitate corporis, cujus eſt Reliquia &c. de quibus infra. Nunc autem æquum eſt demus Decretum, cui pariter eadem ſupradicta innititur ſanctio, & eſt

DECRETA.

XL. *Qui recitat officium de Sancto, de quo habet inſignem Reliquiam in propria Eccleſia, ſi celebret eo die in alia Eccleſia, debet omittere Credo.* S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in una Canon. Regul. Lateranen.* Decretum hoc expoſitione non indiget, quare illico pergimus aſſignare rationem diſcriminis, & eſt, quod dicitur Symbolum ratione celebritatis, qua gaudet in propria Eccleſia, caret vero in aliena. His liceat nobis addere Decretum ſubſequens.

DECRETA.

Clerus, qui habet Indultum recitandi officia Sanctorum, quorum inſignes Reliquiæ aſſervantur in aliena Eccleſia, quæ habet Clerum ſeparatum, in miſſis non debet dicere Credo. S. R. C. 2. Decemb. 1682. *in una Canon. Regul. Lateranen.* Opus non eſt te moneam ulterius ſuper inhibitionem Symboli in miſſis de Sanctis, quorum Reliquiæ in aliena aſſervantur Eccleſia, quare dumtaxat vellem advertas to *quæ habet Clerum ſeparatum*; ut inde edicas, quod ſi idem ſit Clerus utriuſque Eccleſiæ, ſeu Eccleſia, in qua aſſervatur Reliquia, ſit acceſſoria, vel adnexa Eccleſiæ, in qua celebratur, vel e contra, tunc in utraque Eccleſia poteſt celebrari cum Symbolo, quemadmodum in ſimilibus dicebamus ſuperius; in his enim caſibus ſe habent, ſeu conſiderantur tamquam una, eademque Eccleſia.

XLI. *Corpus, vel inſignem Reliquiam.* Decretum expoſcit in Eccleſia, in qua celebratur, ut Symbolum dici poſſit in Miſſa; quæ autem inſignis haberi, vel cenſeri debet ad prædictum effectum, eam eſſe ne dubites, ratione cujus officium duplex valet inſtitui, qua de re jam fuſe egimus in Tom. primo, & ne ægre feras, me ad ibi dicta recolenda te amandare velle, ſupervacaneum non puto, ea hic, ad commodiorem habendam ponderationem, ſummatim recenſere. Inſignes igitur Reliquiæ ratione quarum Miſſa cum Symbolo in Eccleſia, ut ſupra &c. illæ ſunt, quæ exponuntur in Decreto S. R. C. ſub Urbano VIII. approbante, emanato die 8. April. 1628. ſub his verbis.

DECRETA.

Inſignes Reliquiæ, quarum ratione recitari poteſt officium ſub Ritu duplici minori, ſunt caput, brachium, crus, aut illa pars corporis, in qua paſſus eſt martyr, modo ſit integra, & non parva, & legitime ab ordinariis approbata. Hinc habes

quaſcumque alias corporis partes, & alia quælibet, quæ veluti Reliquias alicujus Sancti venerari in uſum habet Eccleſia, puta capillos, ungues, cineres, veſtes, inſtrumenta paſſionis, aliaque hujus generis innumera, pro Reliquiis inſignibus haberi non poſſe, ſaltem ad effectum Miſſam cum Symbolo recitandi earumdem cauſa: ſic ſentiunt paſſim Auctores, inter quos Salmanticenſes Tom. 4. Theol. mor. 16. de Hor. Can. num. 35. Euſtachius a S. Ubaldo de Dei Bened. Obſerv. 9. ſect. 4. num. 218. aliique communiter. Idipſum ratio ipſa demonſtrat. Nam ſi pro cunctis Reliquiis liceret officium, & conſequenter Miſſam inſtitui, jam finis non eſſet officiorum, Miſſarumque, & in nihilum prorſus abirent officium feriale, ac Dominicale cum reſpectivis miſſis, & incommoda alia multa ſequerentur, ad quæ unice præcavenda ſancitum fuit licitum non eſſe per totam Diœceſim, vel civitatem officium agere, vel Miſſam ob Reliquiam Sancti alicujus, quæ in aliqua loci Eccleſia aſſervetur. Explanat hoc etiam Decretum S. R. C. emanatum ſub die 3. Junii 1662. ſub hac formula.

D E C R E T A.

Epiſcopus non poteſt ſtatuere diem Dominicam ad celebrandum feſtum alicujus Sancti Martyris, de quo aſſervatur Reliquia inſignis in aliqua Eccleſia; nec de eo celebrari debere officium, & miſſam in ipſa die ſui Martyrii, niſi Reliquia ſit de Sancto deſcripto in Martyrologio Romano, & niſi conſtet de identitate Reliquiæ ejuſdem Sancti. Tibia non eſt Reliquia inſignis. Tibia profecto non eſt ex inferioribus corporis partibus, ſed eſt præcipuum os, quod crus componit, ideoque, ſi illa inter Inſignes non eſt computanda Reliquias, utique a fortiori nec manus, pes, digitus, maxilla, auricula, aut ſimiles inter ipſas numerabuntur, & multo minus adhuc ea, quæ corporis partes nullatenus ſunt, ut veſtes, inſtrumenta paſſionis &c.

XLII. Cum dicimus veſtes, inſtrumenta paſſionis &c. computanda non eſſe inter inſignes Reliquias, pro recitatione Officii, & Miſſæ Celebratione, loquimur quoad ſanctos quidem etiam eximios, non tamen quoad Chriſtum Redemptorem noſtrum, ejuſque SS. Matrem M. V. & ratio eſt, quia ſicuti ſpecialis in iiſdem reperta excellentia hos a quibuſcumque ſanctis in cultu diſtinguit, ita eorundem Reliquias ſpeciali nota, ac privilegio, cultuque dignas Eccleſia conſtituit, etſi parvæ ſint quantitatis; defectus enim quantitatis per exceſſum ſuppletur qualitatis. Hinc Spinæ de Corona Dom. Noſt. Jeſu Chriſti, adhuc etſi Dominicæ annumerentur inter inſtrumenta Paſſionis, ac magnæ quantitatis non ſint Reliquiæ, inter inſignes utique Reliquias computantur, & ut tales venerantur, quemcumque materialem defectum abunde ſupplente exceſſu formali excellentiæ, ac ſanctimoniæ in Chriſto reſidentis, a quibus unice dignificantur, ac qualificantur in veneratione, & exiſtimatione; nullam enim in ſe ipſis excellentiam, aut ſanctitatem habent, niſi relate ad Chriſtum; proindeque eadem ſpeciali nota cultuque ſpecialiſſimo latriæ, qui debetur Chriſto, dignæ redduntur. Idipſum dicendum venit de ceteris inſtrumentis Paſſionis Chriſti, ut Cruce, Lancea, Clavis, Spongia, aliiſque hujuſmodi, quibus Chriſtus paſſus eſt, & crucifixus. Idem a fortiori pronunciari debet de Præputio, & Sanguine Chriſti; quæ cum propinquius ad Chriſtum attineat, præ cunctis etiam cenſentur Reliquiæ; nec diverſimode de capillis, veſte, ac aliis Reliquiis B. Virginis dicendum venit, quam ſpeciali excellentia, ac ſanctimonia a ceteris cunctis ſanctis decoratam veneratur Eccleſia, ac ſpeciali hiperduliæ cultu diſtinguit.

XLIII. Quod autem de Spinis, aliiſque ſupradictis inſignibus Reliquiis peculiare officium, Miſſa, atque feſtivitas abſque ſpeciali indulto inſtitui poſſit iis in locis, & Eccleſiis, in quibus aſſervantur, non videtur; quia cum Miſſa, & officium non ſit conceſſum fieri de Reliquia, ſed de Sancto cujus habetur Reliquia, vel ſi de Reliquia, non niſi de ea per relationem ad ſanctum cujus illa eſt, & aliunde pluries in anno feſtum cum officio, ac miſſa de Chriſto, atque B. Virgine fieri contingat, propterea hæc, juxta Eccleſiaſticam conſuetudinem & pro Reliquia ſupplere, ſeu deſervire poterunt, ac debebunt, ut exponentes Decretum primum, in primo Volumine noſtrorum commentariorum dicebamus. Idipſum ſuadet univerſalis Eccleſiarum conſuetudo, quæ minime de hujuſmodi Reliquiis officium peragunt peculiare, ſed per officia Eccleſiæ univerſali conceſſa iiſdem ſatisfacere putant. Unde ſi alicubi de dictis Reliquiis officium fieri contingit peculiare, ut de SS. Chriſti Sanguine, de Sacra Syndone, de Lancea, aliiſque ſimilibus, non ſine peculiari indulto fieri ſolent. Verum enim vero, quia de hujuſmodi præſtantiſſimis Chriſti, ejuſque SS. Matris Reliquiis non eſt ita ſcrupuloſe loquendum, ut de iis aliorum ſanctorum, quia ſpeciali nota, cultuque digne profecto ſunt, etiamſi tales Reliquiæ de genere non ſint earum, quæ attinent ad corporis conſtitutionem, vel veritatem, ſed mera ſint Paſſionis inſtrumenta, quæ in aliis ſanctis Reliquiæ inſignes non ſunt. Ideo dicendum quod de his non procedunt, quæ de Reliquiis Sanctorum cetera Decreta diſponunt, proindeque videtur, quod de præſtantiſſimis Chriſti, ejuſdemque SS. Genitricis Reliquiis agi poſſit officium, & miſſa ſine ſpeciali Indulto. Nec quam plurimarum deſunt exempla Eccleſiarum, quæ abſque præfato indulto de hujuſmodi Reliquiis officium agunt, atque miſſam. De Sancta enim Spinea Corona feſtum celebrant Pariſienſis, multæque aliæ Galliarum Eccleſiæ die 11. Auguſti, eo ipſo die, quo tam ſanctum pignus a S. Ludovico Rege ab Orientalibus magno pretio redemptum ab ipſomet ſuſceptum eſt, & in Sacra Capella Pariſienſi magnifice ab eo ad id extructa collatum. In eadem Eccleſia Pariſienſi Dominica prima Auguſti celebratur feſtum cum Miſſa in memoriam ſuſceptæ circa ann. 1100. partis non mediocris Ligni ſanctæ Crucis. Habetur item in Menologio die 2. Julii depoſitio venerandæ Veſtis, & Zonæ B. Virginis in Balchernis, & ſimiliter in pluribus aliis Eccleſiis id obſervatum notat Guyetus lib. 2. cap. 4. q. 1. & alibi. Et revera, cum nec omnes anni dies in Chriſti Domini, ejuſque SS. Matris laudibus recenſendis ſufficienter judicentur expenſæ, & Eccleſia ipſa in eorumdem feſtivitatibus indulgendis, atque inſtituendis non ita parce procedat, ut in feſtivitatibus ſanctorum, hinc ſequitur non eſſe hanc benignam interpretationem, & extenſionem ita facile rejiciendam: & hæc ſatis ſint pro Reliquiis Jeſu Chriſti, & ejus SS. Matris Mariæ Virginis.

XLIV. Cum dicitur *aut illa pars corporis, in qua paſſus eſt Martyr* cenſeri debet tamquam Reliquia inſignis, nobis deſignatur, quod ut officium duplex de ipſa parte inſtituatur cum miſſa ipſi officio correſpondente, non eſt neceſſe quod pars, in qua paſſus eſt Martyr, ſit Caput, Brachium, aut Crus; particula enim *aut* disjunctiva eſt, & cum nulla ex partibus corporis nominetur, ſed indiſcriminatim disjunctive dicatur, *aut illa pars corporis, in qua paſſus eſt Martyr*, dicendum utique venit, quod ſufficit quæcumque corporis pars, dummodo verificentur conditiones, quæ per Decretum apponuntur, hoc eſt, quod *ſit integra & non parva, & quod ſit legitime ab Ordinariis approbata*. Hoc habent martyres præ ceteris Sanctis Confeſſoribus privilegium, quod de his officium duplex cum miſſa correſpondente ut inſtituatur, determinate haberi debet aliqua Reliquia, quæ ſit vel Caput, aut Brachium, aut Crus; ubi in Martyribus ſufficit ſola pars, in qua paſſi fuerunt, & per quam tam privilegiata victoria fuit ab ipſis de Tyranno reportata. Hujuſmodi privilegium non in eo dumtaxat ſitum eſt quod in Martyribus etiam aliæ corporis partes, in quibus paſſi fuere, redditæ ſint tamquam inſignes, ac habiles, ut officium cum miſſa correſpondente inducant, ſed ulterius quod neceſſe non ſit, ut illæ ſint tantæ quantitatis, quantæ ſunt aliæ partes inſignes, a Decreto adductæ, & allegatæ; ſupplente merito quantitatis defectum in illis exceſſu qualitatis, ſeu circumſtantia Martyrii, cujus individualiter remanent inſignitæ.

XLV. In triplici genere nobis placet partiri hic corporis partes, hoc eſt in inſignes, notabiles, & minutas, ſeu exiguas; Inſignes ſunt, quæ per Decretum ut ſupra enumerantur: hoc eſt caput, brachium, crus. Notabiles ſunt, quæ tantæ non ſunt quidem quantitatis, ac Inſignes, ſed nec modicæ, ſeu parvæ molis, ut manus, pes, tibia, maxilla &c. Minutæ ſeu exiguæ illæ ſunt, quæ parvam habent quantitatem, ut digitus, unguis, auricula, &c. vel, quæ ſunt partes aliquæ Reliquiarum inſignium, ut pars aliqua Cranii minuta, ac exigua, utpote, quæ paſſim reperiuntur hæ partes, ne nimis ob his omiſſum veniat feriale, ac Dominicale officium cum reſpectivis miſſis, præfato privilegio expolientur per illa Decreti verba, *& non parva*, de quibus infra redibit ſermo. Inſignes etiam in non martyribus illo gaudent privilegio, hoc eſt quod de ipſis officium, & miſſa poſſit inſtitui. Notabiles etiam eodem non carere privilegio exiſtimandum eſt. Gregorius enim XIII. in Litteris Paſtoralis Officii, datis ad Hiſpaniæ Eccleſias ad effectum recitandi officium, & conſequenter etiam miſſam correſpondentem, notabiles Reliquias inter inſignes recenſet. Aſt ibi Gregorius *notabiles* Reliquias inter inſignes, ſeu pro inſignibus uſurpat, nos vero non ſic, ſed quæ ſunt minoris quantitatis, ut dicebamus, adeoque, quæ in martyribus quidem, non autem in non martyribus ad dictum effectum ſufficiunt. Ceterum, quando etiam Gregorius citatus in ſenſu noſtro illas uſurparet, nihil utique officeret, quia ibi Indultum facit, ac privilegium Hiſpaniæ Eccleſiis, unde inde inferri non poteſt, quod etiam in aliis non privilegiatis Eccleſiis notabiles Reliquiæ, etſi non inſignes, ſufficiant ad inſtituendum officium cum miſſa.

XLVI. *Modo ſit integra*. Hæc verba cum appellent partem dumtaxat, in qua paſſus eſt martyr, videtur, quod integritas non exigatur in prælatis Reliquiis Inſignibus ex vi horum verborum; cenſendum tamen adhuc, & citra dubium, etiam in dictis inſignibus Reliquiis integritatem requiri ad effectum inſtituendi officium cum miſſa. Hæc autem integritas, quæ exigitur, moralis eſt, non phyſica, ita quod ſi quid parvum tantum deficiat, minime obſit, ut ait Paſqualigus de Sacrif. nov. leg. quæſt. 261. num. 4. alias res, quemadmodum ait Euſtachius a S. Ubaldo, ſcrupulis plena foret. Ex dictis habes primo; quod ſi Reliquia inſignis, aut pars in qua paſſus eſt martyr, caſu aliquo frangatur, & in plures ſeparetur partes, etſi omnia hujuſmodi fragmenta, ſeu fruſta haberentur, adhuc, quia tali in caſu non verificaretur partis integritas, ſeu quod aſſervaretur pura caput, aut brachium integrum, cum hæc non ex partibus disjunctis, ſed unitis componantur, ideo in tali caſu facultas ceſſaret celebrandi, quam facultatem non deperdi ſi ea fragmenta, ſeu fruſta ita artificioſe uniantur, ut appareat integrum caput, aut brachium docent Quarti part. 1. tit. 1. dub. 4. Lohner. Inſtruct. 1. part. 2. num. 1. & Meratus ſect. 1. cap. 5. tit. 2. num. 4. quia moraliter tunc haberetur Reliquia integra; nam ex unione partium compoſiti reſultat integritas. Nec obſtat quod unio ſit artificialis, dummodo partes ſint naturales, quia idem ſequitur effectus in ordinem ad finem intentum, & ſæpe ars conducit, ad conglutinandas compartes ipſius

cor-

corporis adhuc viventis: & ſi opponatur dicendo quod columna compoſita ex pluribus lapidibus non dicitur integra, ſed ſolum dicitur integra illa, quæ ex uno tantum conſtat indiviſo lapide, unde pariter &c. Reſpondet Quarti aſſignando diſparitatem, quia loquendo de integritate, qua columna integra denominatur, idem ſonat ac ſimplicitatem, quæ omnem prorſus partium pluralitatem excludit, in noſtro autem caſu integritas totalitatem ſignificat, quæ non opponitur partium pluralitati, ſed a pluralitare partium unitatum reſultat; ut videre eſt in corpore humano, quod integrum dicitur, adhuc etſi ex pluribus componatur partibus.

XLVII. Habes ſecundo, quod ſi alicubi habeantur plura fruſta Reliquiarum ejuſdem ſancti, quarum nulla reliqua inſignis ſit ſecundum ſe, ſi ea fruſta ad eamdem attineant partem corporis, & ita uniantur, ut reſultet, puta, integrum caput, aut brachium, aut major pars capitis, ſeu brachii, poſſet de his reliquiis officium inſtitui cum miſſa; ſi autem ad idem corporis membrum non pertineant, nequaquam, etſi in eorumdem unione brachium, aut crus reſultaret, quia propriæ exiguntur partes ad veritatem compoſiti, nec alienæ proſunt, niſi ad monſtruoſam compoſitionem. Habes etiam licentiam celebrandi deperdi, ſi ex aliquo accidenti aliqua particula Reliquiæ deperdatur, indiſpenſabiliter requiſita ad illius partis moralem integritatem, ſive Reliquia ſit inſignis ex ſe, ſive ex eo, quod in ipſa parte paſſus ſit martyr, ceſſante enim cauſa conceſſionis, ruere neceſſe eſt privilegium, ut late probant Auctores Sanchez, aliique &c.

XLVIII. Altera ex appoſitis circumſtantiis, quæ intervenire debent ad effectum, de quo ſermonem habemus, eſt, quod ſit *non parva*, ratione cujus excluduntur exiguę minutæque corporis partes, licet integræ ſint, & in eis paſſi ſint Martyres; Hinc nedum particulæ partium exiguarum, aut inſignium, vel notabilium, ſed etiam partes ipſæ exiguæ, & minutæ, cujuſmodi ſunt dens, digitus, os, unguis, auricula, & ceteræ ſimiles, non notabiles Reliquiæ, eſto integræ ſint, ad Miſſam, officiumque recitandum nequaquam ſatis ſunt. Unde eſto in dentibus V. G. S. Apollonia peculiariter paſſa ſit, pro uno tantum ejuſdem dente officium cum Miſſa dici non poſſet; ſi enim minutiores hujuſmodi partes pro officio, ac Miſſa admitterentur, profecto in nihilum prorſus officium feriale, ac Dominicale deſineret, ad quod in conveniens tollendum, hæc circumſtantia appoſita fuit *& non parva*, quod intelligi debet per ſe, & non per accidens, adeoque ſi puer recenter natus in odium Chriſti, aut fidei, in pede, aut brachio, aut manu tortus occumberet, & ſi ille pes, aut manus, parvi forent ratione minuſculæ ætatis, adhuc ſi uter ex illis haberetur, celebrari poſſet, quia præfatæ corporis partes per accidens tantum eſſent parvæ, & non per ſe, quia ſecundum ſe natæ ſunt, ut ad debitam magnitudinem pervenirent, & non inter partes minutas, ſeu exiguas, ſed notabiles per ſe computantur. Idem dic de capite, brachio, aut crure ejuſdem infantis recenter nati, aut etiam in matris ventre in odium fidei perempti; quinimo & cujuſcumque alterius Sancti non Martyris, cujus præfatæ corporis partes inter inſignes a Decreto recenſitæ, aliquam ob infirmitatem, ad debitam non deveniſſent magnitudinem. Et quidem cum Decretum caput, Brachium, & Crus, inter Reliquias inſignes, abſolute & ſimpliciter numeret, & ad inſtituendum officium cum Celebratione Miſſæ ſufficere pronuntiet, non crederem a quoquam negatum iri poſſe, earumdem aliquam ad intentum non ſuffragari, ſi per accidens, & ob infirmitatem non ſit debitam aſſecuta magnitudinem, Quid ni igitur, etiam ſi hoc eveniat in illa parte in qua paſſus eſt Martyr, quæ quoque ad effectum, & ob circumſtantiam per Decretum inſignitur?

XLIX. Non ſufficit demum, quod Reliquia, in qua paſſus eſt Martyr, ſit integra, & non parva, ſed ulterius requiritur, quod ſit legitime ab Ordinariis approbata. Verum cum ex Tridentino Seſſ. 25. approbatio Epiſcopi pro Reliquiis dumtaxat novis, aut noviter repertis, expoſtuletur, ideo dictæ approbationis neceſſitatem ad Reliquias ſolummodo novas, aut novæ inventionis reſtringendam eſſe exiſtimamus, Et quidem ſi ſolummodo Reliquiæ novæ, & noviter repertæ præfata indigent approbatione, ut publicæ Fidelium exponantur venerationi, non autem antiquæ, & quæ in legitima ab antiquo ſunt poſſeſſione cultus, non videmus, cur pro iiſdem neceſſaria eſſe poſſit, & debeat dicta approbatio, ut officium Canonicum, cum Miſſæ Celebratione obtineant, quod non eſt niſi portio quædam cultus, in cujus jam legitima ſimiliter ſunt poſſeſſione, Quæ dicta ſint, dummodo non contendas id pro parte, in qua paſſus eſt martyr eſſe ſancitum, ut examinatæ remaneant conditiones ad celebrationem per Decretum exactæ, & de earumdem exiſtentia, & de legitima officii recitatione per ordinarii approbationem quivis certioretur, quodlibetque dubium deponat. Si quis ita ſentiret, non admodum quidem nos refragatores haberet. Aſt poſtea, quia Decretum dictam approbationem, pro parte in qua paſſus eſt Martyr, tantummodo expoſcit, haud quaquam procedere arbitramur, alias, ad examinandam etiam integritatem Reliquiarum inſignium, & Clerum de legitima celebratione certiorandum, ordinarii approbatio non minus præſcribi debuiſſet.

L. Quomodocumque tamen iſta ſe habeant, ex Decreti textu certum eſt, ea verba, *& legitime ab ordinariis approbata* appellant ſupra partem in qua paſſus eſt Martyr, & conſequenter non ſuper reliquas allegatas Reliquias, videlicet caput, brachium, & crus, ideoque ſaltem iſtæ, ſi non ſint novæ, aut noviter inventæ, a neceſſitate dictæ approbationis erunt immunes, ut de iiſdem officium cum Miſſa correſpondente valeat recitari, dummodo tamen morali certitudine conſtet de tali in identitate Reliquiarum: ſi vero novæ, aut noviter repertæ ex Reliquiæ fuerint, uti Tridentinum ordinariorum approbationem expoſcit, ut publicæ exponi queant venerationi, ita & conſequenter, ut officio canonico, quod cultus publicus, & particularis eſt, recolantur. Ratio vero eſt, quia quoties Reliquiæ novæ, ſunt, aut noviter inventæ, agitur de cultu erga illos introducendo, & ideo ab ordinariis quibus divinorum cura præſertim commiſſa eſt relate ad reſpectivas Diœceſes, examinari debent, & per approbationem digne declarari, quibus cultus exhibeatur, ne contingat Reliquias falſas venerari. Quoties vero novæ non ſunt, ſed antiquæ, non agitur de cultu noviter inducendo, cum jam cultum habeant, ſintque in notoria, & pacifica, ac immemorabili poſſeſſione ejuſdem, ideoque approbatio minime requiritur; ſupponuntur enim rite examinatæ, quando eorumdem cultus primo fuit inductus, ac legitime conceſſus: quod autem de cultu dictum eſt, de officio quoque, ac Miſſa correſpondente procedit.

LI. Sanctorum corporum, Reliquiarumque identitas, ignis experimento olim probabantur, uti plures teſtantur Auctores. Ruinartus in appendice ad Gregorium Turonenſem, Gonzalez in cap. *Cum ex* & litt. C. de Reliquiis, & Ven. Sanctorum. Hinc in vita Sancti Meinnerci Epiſcopi Paderbonenſis, ubi agitur de Monaſterio ab ipſo conſtructo, & de miſſo ad eumdem a Volſango Aquilejenſi Epiſcopo corpore S. Felicis cum duobus Palliis, refertur illud approbaſſe, in ignem per tres vices mittendo, antequam publicæ venerationis expoſuiſſet ſuper Altare, & cum toties in favillam redactus, ignis extinctus fuiſſet ſine corporis læſione, tunc ulla abſque hæſitatione illud populo venerandum exhibuit. Verum cum ejuſmodi uſus ceſſaverit, & ab eo ſit omnino abſtinendum, modo ſufficit, quod conſtet de corporum, & Reliquiarum identitate per concludentes probationes ſaltem morali certitudine certas; ſi enim non ſufficeret certitudo moralis ad habendam probationem identitatis Reliquiarum, eſſet neceſſarium, quod per duos Teſtes nullius exceptionis relevaretur ipſos vidiſſe tale Caput, vel Crus, aut Os, v. g. deſumptum fuiſſe ex corpore talis Sancti, a ſe bene cogniti, illudque repoſitum fuiſſe in tali loco, a quo ſciunt nunquam fuiſſe remotum, nec potuiſſe ullo temporis momento removeri, quæ probatio utique impoſſibilis eſt; atque adeo ſi tamquam neceſſaria exigentur, ſanctarum Reliquiarum identitas deſtrueretur. Hic Doctores e concorditer aſſerunt in re, & ad effectum, de quo agimus, ſufficere certitudinem moralem, ita Suarez, Ambroſius, Salmanticenſes, aliique quamplures, jam a nobis citati in primo Tom. &c. Accedit, quod teſtimonium Seniorum de Clero pro vindicandis, approbandiſque ſacris Reliquiis exquiſitum fuit a S. Martino Turonenſi Epiſcopo, teſte Sulpitio Severo, in cujus vita cap. 8. & in inventione Corporum Sancti Gervaſii, & Protaſii, Teſtimonium ſeniorum magni fecit S. Ambroſius. *Nunc ſenes repetunt audiviſſe ſe &c.* ait ipſe Ambroſius Epiſt. 22. &c. Hæc autem certe non faciunt niſi moralem certitudinem. Unde clarius etiam ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. ubi loquens de Epiſcopo Reliquias recognoſcente ait: Ea faciat, quæ veritati, ac pietati conſentanea judicaverit. Hæc autem non concludunt niſi moralem certitudinem, Monacelli, & Bordonus conveniunt inter ſe, dum aſſignant argumenta Reliquiarum identitatem comprobantia; aſſerunt enim præcipue probari poſſe 1. Bullis Pontificiis, aut publicis inſtrumentis. 2. Scriptura ſubſcripta a ſuperiore Eccleſiæ duobus ſaltem teſtibus affirmata, vel ſigillo authentico munita, accedente ſuperioris ſubſcriptione. 3. Scriptura, etiam non authentica, dummodo reperta fuerit apud Reliquias, aut annexa hiſtoriarum libris. 4. Traditione, ſeu voce publica, & fama conſtanti. 5. Marmoreo Lapide, ſeu antiqua inſcriptione, Sancti nomen continente, ubi reliquia reperitur. 6. Juramento ſaltem duorum proborum hominum. 7. Omnibus aliis argumentis, & conjecturis, quibus probatur identitas rei juxta generalem regulam. Ex omnibus iſtis modis probandi Reliquiarum identitatem, non evincitur niſi moralis certitudo, cui falſitas etiam ſubeſſe poteſt, atque deceptio. Aſt nihil officit, quod his non obſtantibus, ſanctorum Reliquiæ publicæ venerationi exhibeantur, quia falſitas, & deceptio, quæ poteſt accidere, poſt tales probationes, cum non eſſet formalis, ſed mere materialis ad ſummum, fidelibus nocere non poſſet, qui reliquias Sanctorum ſemper venerant ſub conditione, quod veræ ſint, & ſi non ſunt, cultus ex ſe dirigitur ad prototypum, in quo omnis Reliquiarum terminatur veneratio.

LII. De feſto Reliquiarum omnium, quæ reſpective aſſervantur in Eccleſiis alicujus Regularis Ordinis, aut Diœceſis, quod plures Religiones, & inſignes Eccleſiæ, conſtituta die ſolemne habent excolere, nunc quæſtio ſuccedit: Num in ejuſdem Miſſa dici debeat Symbolum? Regularium Directoria communiter aſſolent adnotare: *Dicitur Credo ubi aſſervantur inſignes Reliquiæ*, quia cum in dicto feſto etiam agatur de inſignibus Reliquiis, quæ apud Eccleſiam habentur, locum habere videtur Rubrica præſcribens Symbolum, *ubi habetur corpus, vel inſignis Reliquia Sancti, de quo agitur*. In hoc autem caſu Symbolum non foret dicendum in Eccleſiis, in quibus nulla inſignis Reliquia habetur, quinimo neque quoties haberetur, ſi extra Eccleſiam, in qua cuſtoditur, Miſſam fieri contingeret. Quoniam tamen nos alias diximus, præfatum feſtum omnes omnino comprehendere Reliquias, quæ in omnibus Ordinis Eccleſiis aſſervantur, & inter has difficile eſt non inveniantur

ali-

aliquæ Chriſti, aut B. Mariæ, quæ, etſi parvæ, præ ceteris ad rem reputantur inſignes, necnon Apoſtolorum, Eccleſiæ Doctorum, & aliorum Sanctorum, quibus ex ſe, & per ſe debetur Symbolum, idcirco credimus in omnibus omnino Eccleſiis, etiamſi nulla inſignis in iiſdem aſſervetur Reliquia, eſſe dicendum Symbolum in Miſſa, quemadmodum Auctores conſimili de cauſa jam ſuperius vidimus tribuere Symbolum feſto, & octavæ omnium Sanctorum Eccleſiæ univerſalis, in quacumque celebretur Eccleſia.

LIII. Aſt quid dicendum de feſto SS. omnium alicujus Religionis, quod celebrare ſolent quotannis Regulares Ordines? Hoc enim regulariter non comprehendit, niſi Martyres, Pontifices, Confeſſores, Virgines, & Viduas, quibus juxta Rubricas non debetur Symbolum. Meratus pag. 1. tit. 11. num. 13. ait, quod in eo ut minimum continetur Religionis Inſtitutor, cui tamquam principali Patrono Symbolum Rubricæ decernunt. Aſt fortaſſe ajes, ita quidem, ſed illud cenſeri videtur non poſſe feſtum ejuſdem principale, ſed magis ſecundarium, ad cujus rationis feſta non extenditur Symbolum: adde, quod quando Rubricæ denegant Symbolum Martyribus, Pontificibus, Confeſſoribus, Virginibus, & Viduis, debent intelligi ſeorſim, non autem collective, hoc eſt, quando de ipſis ſimul feſtum univerſale celebratur; in hoc caſu enim ceſſat Rubricarum ratio, qua ſupra enumeratis Sanctis denegat Symbolum in Miſſa. Verum ne in hac re plurimum immoremur, contenti ſumus dicere, quod Symbolum dici debet, etſi non alia ratione, quia feſtum omnium Sanctorum alicujus Religionis collective ſumptorum evadit feſtum ex principalioribus Ordinum, quæ a Rubrica honore Symboli donantur.

D E C R E T A.

LIV. *In feſto translationis Patroni principalis Cathedralis, ſub ritu duplici majori, non poteſt in Miſſa dici Symbolum, tam in ipſa Eccleſia Cathedrali, quam etiam per totam Diœceſim.* S. R. C. 19. Jun. 1700. *In Curien.* Ecce Decretum, quod nos in expoſitione ſanctionis hujus dicebamus diſponere non de feſtis minus principalibus, ſeu ſecundariis *Patroni Principalis*. Et quidem habet Decretum *In feſto translationis*, & hæc annumerari inter feſta minus principalia, & ſecundaria, quis dubitet? Dubium itaque non eſt in præſentiarum ferri generalem regulam, & legem non dicendi Symbolum in feſtis minus principalibus, ſeu ſecundariis Patronorum principalium, quamvis celebrentur ſub *ritu duplici majori*, ut ait Decretum. Tu vero adde *etiam* altiori, quia, ut dicemus infra, ritus altior non eſt ex cauſis, quæ invehant Symbolum. Non modica tamen difficultas inſurgit, num nomine *Patroni principalis* nunc venire cenſendum ſit *Patronus principalis loci* vel magis *Titularis principalis Eccleſiæ Cathedralis*, qui Patroni nomine non ſemel ſignificatur; verum cum eadem omnino ratio procedat de Patrono principali loci relate ad totum locum, & de Titulari principali Eccleſiæ Cathedralis relate ad ipſam Cathedralem; nos inane prorſus reputantes in hac quæſtione immorari, dicimus legem, quæ modo fertur, in eo conſiſtere, quod in feſtis ſecundariis Patroni principalis loci & Titularis principalis Eccleſiæ Cathedralis, dicendum non eſt Symbolum, ſive in priori caſu miſſa fiat in Cathedrali ipſa, quod idem eſt ac dicere; quod in feſtis ſecundariis Patroni principalis loci, ſeu Titularis principalis Cathedralis nunquam dici debet, *Credo*, in quacumque omnino Eccleſia Miſſa celebretur, ad differentiam eorum, quæ diximus de feſtis primariis eorumdem, & principalibus, in quibus, in priori caſu, dicendum eſt ſemper Symbolum, in quacumque loci Eccleſia celebretur, & ſolum omittitur, quando extra Eccleſias loci habetur Miſſa; & in poſteriori, dicitur quoque Symbolum ſi Miſſa fiat in Cathedrali ipſa, ſecus vero ſi extra Cathedralem, licet in aliis loci Eccleſiis. Quorum omnium ea ratio eſt, quod in Miſſis Patronorum, & Titularium recitatur Symbolum ratione celebritatis, quæ non pertranſit ad feſta ſecundaria, ſed præciſe ſiſtit in primariis; qua cum celebritate deſtituta quoque maneant feſta, eſto primaria Patronorum, vel Titularium minus principalium, in horum item Miſſis omitti debebit Symbolum, quemadmodum ſuperiora iterata Decreta expreſſe jubent. At quid, ſi feſta primaria Patronorum, vel Titularium principalium fere cum nulla, ſecundaria vero eorum, vel primaria minus principalium, cum plurima celebritate colantur? Verum quando Patronorum, vel Titularium feſtis nos, ut ſupra, Symboli honorem dedimus, cum non locuti fuerimus de ea celebritatis ſpecie, quæ ſita eſt in pompa exteriori, populi concurſu, aliiſque, de quibus alibi, quæque per accidens, quandoque adhibetur feſtis, ſed de ea, quæ ex ſe debita eſt Patronis, vel Titularibus in propriis locis, aut Eccleſiis, & qua nunquam expoliari valent, quamvis ſine ulla exteriori pompa celebrentur, ideo ne quidem minimum recedimus a ſtatuta regula, ſed ſolum addimus, quod in caſu dictæ exterioris celebritatis, feſtis ſecundariis Patronorum principalium, & primariis minus principalium adaptanda erit lex, quam infra ſtatuemus de iis feſtis, quæ cum præfata exteriori propria ſolemnitate celebrantur.

LV. Iterum ad Sanctorum Reliquias deſcendimus, & ſuperius diximus, quod in eorum miſſis dicendum eſt Symbolum, ſi celebrentur in Eccleſiis, in quibus Reliquiæ aſſervantur, omittendum vero, quoties extra præfatas dicantur Eccleſias. Nunc autem dubium exurgit, an ſi Sanctus, cujus inſignis habetur Reliquia, ultra primarium, jam ex Apoſtolica conceſſione habeat quoque feſtum aliquod ſecundarium, puta translationis, vel canonizationis, in utroque Symbolum dici debeat, vel in uno tantum, & in quo? & dicendum eſſe in feſto primario, ſeu natalitio, ſatis oſtendunt ea, quæ nos ipſi tradidimus in Tom. 1. c. 4. Decr. 1. & ea ratio multum relevat, quod ſi Sanctus ille jam in Breviario Romano non haberet officium, hoc in ſolo die natalitio ob Reliquiam inſtitueretur, ergo & Symbolum, quod ratione ejuſdem Reliquiæ induceretur in Miſſam, in ſolo feſto primario dici debet, & non in ſecundariis, quæ non ob Reliquiam, ſed aliis de cauſis ſunt inſtituta. Ad rem etiam facit admodum exemplar feſtorum Patronorum, & Titularium, quæ & ſi pariter ratione celebritatis Symbolo donata ſunt, adhuc ad feſta eorum ſecundaria Symbolum non extendi jam definitum vidimus. In oppoſitum tamen plurimum urget Rubrica, quæ Symbolum dici præſcribit, *ubi habetur inſignis Reliquia* Sancti de quo agitur, ſed etiam in feſtis ſecundariis agitur de Sancto, cujus Reliquia habetur, ergo in iiſdem quoque juxta Rubricam Symbolum dici debet. 2. Decretum tertium hujus capitis per ea verba, *ni rurſus adeſſet ejuſdem ſancti inſignis Reliquia*, per quæ verba exceptionem ſuæ præcedenti facit diſpoſitioni, in caſu Reliquiæ, videtur Symbolum permittere, & in feſto primario Sancti Joannis Baptiſtæ, ſcilicet Nativitatis ejuſdem, & in feſto ſecundario ſeu Decollationis, quibus præcedenter illud negaverat, ergo idem, quod prius. Aſt facilis eſt reſponſio. Rubrica enim ante prædicta verba habet: *dicitur Symbolum in feſtis Sanctorum, quibus dedicata eſt Eccleſia*, & tamen licet ſimpliciter, & abſolute notet *in feſtis*, adhuc Symbolum dumtaxat dicitur in feſtis primariis, & non ſecundariis; quidni igitur & ſimiliter intelligenda erit, dum ſtatim ſubdit, *& ubi habetur corpus vel inſignis Reliquia Sancti de quo agitur*; itaut ibi ſolummodo ſermo ſit de feſto primario, quod inſtituitur, vel inſtitueretur ob Reliquiam, ſicuti in priori caſu ſermo eſt de ſolo feſto primario, quod inſtituitur, vel inſtitueretur ob rationem Tituli, ſi illud jam in Breviario non haberet. Ad Decretum dicimus, quod ſenſus eſt quod in alterutro, non in utroque, ex memoratis feſtis Symbolum dici debet, ſicuti cum præcedenter Symbolum dicendum præſcribitur, *ubi feſtum S. Joannis Baptiſtæ, & ejuſdem Decollationis memoria, gaudent prærogativa Patroni, vel Titularis*. Extra dubium ita debet intelligi, ut ſymbolum quidem dici debeat, non in utroque, ſed in alterutro ex iiſdem feſtis, nempe in illo eorum, quod guadet prærogativa Patroni, vel Tituli.

LVI. Abs re non fore putamus hic duo dubia excitare, quæ a mox allegatis Decreto, atque Rubrica, nobis ſuggeruntur; & primum eſt, cur Rubrica, quæ jam Titularibus decreverat Symbolum per ea verba *in feſtis Sanctorum, quibus dedicata eſt Eccleſia*; iterum inferius ſubdat: *Item in feſto Patroni alicujus loci, vel Tituli Eccleſiæ*: Secundum eſt, an ubi feſtum puta Nativitatis S. Joannis ratione Reliquiæ cum Symbolo colitur, coli item debeat per totam octavam. Ad primum dicimus, hanc poſſe eſſe cauſam, quod in priori diſpoſitione ſermo eſt de Titularibus Eccleſiarum conſecratarum; in poſteriori autem de Titulis Eccleſiarum tantummodo benedictarum, de quibus dubium eſſe poterat, cum neque fiat anniverſarium Benedictionis, ſicuti illud fit conſecrationis. Ad ſecundum reponimus, etiam per octavam deberi dici Symbolum, quia licet octava non fiat, neque fieret ratione Reliquiæ, ſi aliunde non eſſet conceſſa, reputatur tamen una, & eadem dies cum feſto, & conſequenter Symbolum, quod Reliquia invehit in feſtum, invehit etiam in octavam, imo & in feſta omnia, quæ infra octavam celebrantur. Rationi huic objici quidem poſſet, quod licet octava una eademque dies reputetur cum feſto, adhuc tamen Symbolum, quod invehunt in feſtum Sanctorum Innocentium octavæ Nativitatis, & Sancti Joannis Evangeliſtæ, non protrahitur uſque ad eorum octavam. In octava etenim Sanctorum Innocentium ceſſat omnimode Symbolum, unde videtur pariformiter eſſe loquendum de octava Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ, eſto cenſeatur, ſeu reputetur una eademque dies cum feſto, hoc non obſtante Symbolum, quod feſto communicatur a Reliquia, non debet protrahi uſque ad diem octavæ. Diſparitatis tamen ratio evidens eſt, quia in caſu octavæ Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, titulus invehens Symbolum in feſtum ſemper perſeverat per totam octavam; ſupponitur enim, quod continuo Reliquia in tali aſſervetur Eccleſia, nec ad aliam Eccleſiam transferatur: In caſu autem translationis Reliquiæ ad aliam Eccleſiam poſt feſtum S. Jo: Baptiſtæ illico ceſſaret in ejus Miſſa, per octavam, & in octava ipſa Symbolum; e contra vero titulus invehens Symbolum in feſtum SS Innocentium, non perſeverat ad diem uſque ipſorum octavæ octava enim Nativitatis Domini, & illa S. Joannis Evangeliſtæ, ex quibus titulus deſumi poterat concedendi Symbolum miſſæ SS. Innocentium, jam ſunt elapſæ in die octava SS. & unde non tenet paritas.

LVII. Huc uſque de feſtis ſecundariis Sanctorum, in quib recitatur Symbolum ratione celebritatis, ſeu tertiæ ex prod ductis cauſis; nunc æquom ſumamus agere de feſtis ſecundari in quibus mandatur Symbolum ob alias duas cauſas, ſcilice vel ratione eorumdem in Symbolo, aut Doctrinæ verbo, ſc ptove traditæ, & propugnatæ, & de his non dubitamus aſſe re, ducti exemplo Rubricæ, quæ feſta omnia Chriſti, ejuſq matris, inter quæ profecto ex ſecundariis enumerantur plurim honorat Symbolo, & adhuc feſtum S. Petri ad Vincula, c verſionis S. Pauli, & alia hujuſmodi Apoſtolorum feſta, q dubio procul ſecundaria ſunt, & minus principalia. R eſſe poteſt, quia hiſce feſtis competit Symbolum ex ſe, &

ſe, &

ſe, & ex cauſa, quæ inſeparabiliter concomitatur Sanctos, de quibus feſtum agitur, ad differentiam feſtorum, quibus, quaſi per accidens convenit, & ratione celebritatis, quæ ſeparabilis eſt a Sanctis, & in uno eorumdem feſto reperiri poteſt, non vero in altero.

LVIII. Nunc lubet inquirere, num feſta ſemiduplicia poſſint ex ſe habere Symbolum, ex ſe, inquam; nam in uſu Romano, ex accidente certum eſt poſſe habere, ſi videlicet occurrant infra octavam habentem Symbolum, aut ex diſpenſatione de iiſdem; ut de Vigilia Epiphaniæ in die Dominico, ſi fieri contingat. Ratio dubitandi eſt, quia feſta quæcumque generalia, quibus Rubrica Symbolum attribuit, ea omnia ad minus duplicia ſunt, unde ſequi videtur, quod item feſtis propriis ſolummodo tribuendum ſit, quæ ad minus duplicia ſunt, non quæ ſemiduplicia. In oppoſitum urget exemplum Dominicæ, cujus officium eſt ſemiduplex, & tamen Rubrica eidem indeſinenter Symbolum aſſignat. Tum etiam, quia quod capax eſt ex accidenti habendi Symbolum, ex ſe etiam illud habendi capax videtur. Ad Doctores quod attinet, Gavantus part. 1. tit. 11. litt. G. ad rem de qua agitur Ritum duplicem videtur exigere, quod & præſtat Guyetus lib. 3. cap. 2. q. 3. ubi de feſtis ſecundariis, & de Doctoribus agit; licet poſtea parum ſit conſtans in ſequenti quæſtione quarta; ubi etiam in favorem ſemiduplicium pronuntiat. Nos in ea verſamur ſententia, ut ſemiduplicia ex ſe capacia non ſint habendi Symbolum, ſed tantum per accidens, & ducimur nedum producto exemplo feſtorum generalium omnium duplicium, quæ a Rubrica Symbolo donantur, ſed inſuper exemplo fer. VI. & ſubſequentis Sabbati, poſt octavam Aſcenſionis, in quibus fit officium ſemiduplex, & quidem de Domino, uti & in Vigilia Epiphaniæ, & tamen in prædictorum dierum Miſſis Rubrica particularis diſerte notat Symbolum non eſſe dicendum. Favet uſus Religionum, atque Regionum, quæ tacent Symbolum in Miſſis Corporis Chriſti, de Sacratiſſimo ejuſdem Sanguine, de Sacra Syndone, aut de Deipara, aliiſque id genus, quæ ſub Ritu ſemiduplici ſunt ipſis per hebdomadam, aut Menſes, recitari conceſſæ, & tantum Symbolum dicunt earum die, illæ, quæ ſub ritu duplici præfata recitant officia. Accedit, quod feſta ſemiduplicia, ex ſe ſolemnia non ſunt, & hæc eſt cauſa, ob quam, & ſi ſint de Domino, aut Deipara, juxta Decretum S. R. C. 1. Jul. 1747. in concurſu non gaudent præferentiæ privilegio, quod Rubrica inter feſta, feſtis æqualis ſolemnitatis attribuit, quo tamen guadent quæcumque duplicia ex ibi aſſignatis, quia hoc ipſo tamquam ſolemnia a præfata Rubrica ſui diſpoſitione comprehendi cenſentur; ſi itaque ex ſe ſolemnia non ſunt, quomodo umquam ex ſe exigere poſſint id, quod ex ſe ſolemnitatis indicium eſt, & argumentum, uti Symbolum?

LIX. Reliquum eſt obviam eamus argumentis in contrarium productis; hinc ad primum dicimus ita quidem de die Dominica, ſed per exceptionem a generali Regula, fortaſſe ratione feſtivitatis de præcepto, vi cujus ejuſdem officium, eſto ſemiduplex, ſolemne redditur. Feſtivitas profecto ex ſe ipſa ſolemnitatem ſapit. Sane officium Dominicæ abit a ſemiduplicium regula, nam integras retinet veſperas in concurſu cum ſequenti ſemiduplici, cum tamen ſemiduplicia alia quæcumque, Domini ſint, Deiparæ, aut Apoſtolorum, eaſdem dividant: quid ni igitur, & per eamdem exceptionem (quam noſtrum eſſe non poteſt aliis communem facere) honorem Symboli potuit obtinere? Ad ſecundum dicimus, quod diſpar valde eſt ratio, quia ut feſtum ſemiduplex ex ſe habeat Symbolum, ex ſe debet eſſe ſolemne; ut autem illud ex accidenti habeat, ſufficit, quod illud ratione cujus Symbolum in Miſſa ſemiduplici dicitur, ſolemne ſit; tunc namque ſolemnitas, cujus Symbolum eſt, refunditur in diem Dominicam, vel in diem intra octavam, vi cujus illud dicitur, non autem ita evenire poteſt in Miſſa feriali, quia, ut ſupra dicebamus, ratione infimi, & depreſſioris ritus apta nec eſt, aut eſſe poteſt ſolemnitatis.

LX. Perbella admodum, & omnino nova quæſtio ſupereſt, & ſit caſus; Die v. g. 7. Decembris occurrit feſtum Patroni minus principalis, & in eo per ſolam commemorationem expletur officium S. Ambroſii, quod cum intra annum non reperiat diem liberam, in quam transferatur eo anno, juxta recentiora Decreta, in die ſuæ occurrentiæ ad ſolam commemorationem redigitur. Quæritur igitur, an tunc in Miſſa prædicti Patroni minus principalis debeat dici Symbolum, non quidem ratione ſui, quia Miſſa Patroni minus principalis Symbolum non expoſcit, ſed ratione Sancti Ambroſii, in cujus Miſſa diceretur? Videtur quod ſic: ita enim ex Rubricarum præſcriptis fit in Miſſis feſtorum occurrentium in diem Dominicam, vel infra octavam, & quidem non ſolum quando fit commemoratio Dominicæ, aut octavæ, ſed etiam quando prorſus omittitur. Dicendum tamen eſt dici non poſſe Symbolum, cum enim ſub die 16. Junii 1708. a Sacra Congregatione deciſum fuerit, ab iis, qui ex privilegio Officium celebrant de Conceptione, vel de SS. Sacramento, ſi forte Miſſam votivam celebrent, non poſſe dici præfationem conform. in officio, quamvis in Miſſa commemoratio officii fiat; ſed dicendam eſſe præfationem de communi, ſi propriam Miſſa non habeat, perinde ac fieret, ſi officium, quod fit, propriam non haberet præfationem: Ita nos dicimus, quod ratione nulla habita ad commemorationem Sancti Ambroſii, quæ in Miſſa fit; Miſſa de occurrenti feſto fieri debet cum iis ſolis, quæ eadem expoſcit Miſſa, adeoque in noſtro caſu, & ſimilibus ſi acciderint, ſine Symbolo, ſicuti, & ſine præfatione S. Ambroſii, ſi S. Ambroſius propriam haberet, fieri debet; & ad id eo magis ducimur, quod præfatio ex iis eſt, quæ facilius communicantur, quam Symbolum; unde nedum præfatio propria octavæ dicitur in Miſſis votivis, ſed etiam in ferialibus ipſis, quæ infra octavam celebrantur, ubi ſic non eſt de Symbolo. Ad id igitur quod dicebatur de Dominica, & de diebus infra octavam &c. dicendum, quod diſpar ratio eſt, quia Symbolum affixum eſt diebus Dominicis, & diebus infra octavam; ſuppoſito, quod feſtum, de quo octava celebratur, habeat Symbolum, & hac ratione Symbolum communicant omnibus Miſſis, quæ iis in diebus celebrantur de aliquo ſancto. In caſu autem noſtro Symbolum affixum eſt feſto S. Ambroſii, quod cum ceſſet, & locum cedat feſto Patroni minus principalis, hujus Miſſæ Symbolum communicare non valet.

D E C R E T A.

LXI. *In feſtis Sanctorum Martyrum, Confeſſorum, & Virginum, quæ celebrantur ſub ritu duplici majori, non eſt dicendum Symbolum in Miſſa, ſed ſerventur Rubricæ generales Miſſalis Romani.* S. R. C. 10. Junii 1700. *In Cuten.* Communiter quoddam circumfertur effatum: *Mue.* non credit; & per litteras, quibus *Mue.* conſtat, feſta in quorum Miſſis non dicitur *Credo* indicari cenſentur; nempe per *M.* Martyres, per *V.* Virgines, & Viduæ, & per *C.* Confeſſores, Pontifices ſint, ſeu Abbates. Idipſum profecto præſens edocet Decretum dum illorum Sanctorum feſtis vetat Symbolum; ſed dum ſubdit *ſerventur Rubricæ Miſſalis Romani*, ſuæ diſpoſitioni limitationem quamdam adhibet, videlicet, quod ſi quæ eorum feſta Sanctorum incidant in diem Dominicam, aut intra octavam habentem Symbolum, vel Doctores ipſi ſint, Eccleſiarum Tituli, aut locorum Patroni principales, vel eorumdem inſignis habeatur Reliquia, Symbolum quidem dicendum ſit, uti prædictæ Rubricæ mandant, ſicuti nos late ſuperius expoſuimus. Super his opus non eſt plurimum immoremur: Quare addere dumtaxat nobis liceat, quod id verum eſt, etſi præfata feſta ritu gaudeant duplici majori, quinimo & altiori primæ, vel ſecundæ claſſis. Siſtit enim Decretum in duplici præciſe majori, quia S. Congregatio ſuper hoc conſulta ſolummodo fuit. Et quidem in Miſſali Romano non deſiderantur exempla, nempe Sanctæ Annæ Viduæ, pro duplici majori; S. Joſeph Confeſſoris, & S. Laurentii Martyris pro duplici ſecundæ claſſis, eſto habeat octavam, & Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ pro duplici primæ claſſis, in contrarium ad nihilum relevantibus feſtis S. Stephani, & Ss. Innocentium, in quibus quidem recitatur *Credo*, ſed ut alibi diximus, non ratione ſui, ſed octavarum, intra quas occurrunt. Hinc volumus inferas, quod ſi feſtum S. Joachim quandoque extra Dominicam, & octavam Aſſumptionis transferri contingat, recolendum procul dubio illud erit ſine Symbolo, & ſic de quibuſcumque aliis feſtis Martyrum, Confeſſorum, & Virginum, ſeu Viduarum, quæ diebus Dominicis ſunt affixa, aut infra octavas ſtatæ recurrunt, ne quidem excluſo feſto Patrocinii Sancti Joſephi, quia ipſe revera eſt de claſſe Confeſſorum; & licet in præfato feſto imploretur ejuſdem Sancti Patrocinium, ipſe tamen in Patronum formaliter, & rite non fuit aſſumptus, & certe Patronus principalis non eſt, qui ſolum ex ſuperius dictis Symboli gaudet honore.

LXII. *In die creationis, & coronationis Summi Pontificis, & anniverſario ejuſdem diei, ſicuti, & in die, & anniverſario electionis, & conſecrationis Epiſcopi* item Symbolum eadem præſcribit Rubrica. In primo enim caſu de Papa ait Gavantus, tamquam Domino Apoſtolico, & Capite *Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ*, ad quam irem ſpectare credit Epiſcopos, utpote qui Vicarii ſunt Apoſtolorum. At cum de Summis Pontificibus, & Epiſcopis, tamquam de Apoſtolis non agat Eccleſia, ſed communi Confeſſorum indiſtinctim eoſdem aggreget, nos dicere malumus, quod in prædictis diebus aſſignatur Symbolum ratione celebritatis, qua ab antiquis uſque temporibus, ſemper habitos, & celebratos extitiſſe ſane oſtendunt ſermones Sanctorum Patrum, in talibus circumſtantiis habiti. Verum de hoc magis in capite de Miſſis votivis, ubi tamquam in opportuniori loco reſervamus item agere de eo, quod præſens addit Rubrica de dicendo Credo in Miſſis votivis, quæ ſolemniter pro re gravi, vel pro publica Eccleſiæ cauſa celebrantur, etiam ſi dicantur in paramentis violaceis in Dominica.

D E C R E T A.

LXIII. *In Miſſis de Beatis, quæ ſub Ritu duplici majori celebrantur, non debet dici Credo.* S. R. C. 12. Jul. 1664. *in Roman. Ord. Min. S. Franc. de Obſer.* Nolo Decretum intelligas quaſi univerſim inhibeat in Beatorum Miſſis Symbolum recitari, quemadmodum Pittonus num. 837. illud videtur interpretari, ſeu accipere; & propterea in Decreto non legit ea verba, *quæ ſub ritu duplici majori celebrantur*; ſed ſimpliciter, & abſolute: *In Miſſis de Beatis non debet dici Credo*. In ordine Minorum celebrantur ſub ritu duplici majori officia Beatorum plurima; & cum ratione elevatioris ritus, an cum recitatione Symboli celebranda forent, factum fuerit dubium; hoc ex parte Commiſſarii generalis de obſervantia, in S. Congregatione propoſitum fuit declarari; quæ cum *negative* reſponderit, ſenſus ſit, quod non debet dici Symbolum in Beatorum miſſis, etiam ſi ſub ritu duplici majori celebrentur. Jam

vides

vides itaque, quod præſens Decretum eſt omnino conſimile præcedenti, & quod hoc ſtatuit de Sanctorum feſtis, illud ſimiliter ſancit de feſtis Beatorum. Et quidem cum ſuis reſpective locis jam late ſtatutum fuerit, Beatos nec in locorum Patronos, aut Eccleſiarum titulos aſſumi poſſe, neque ob Reliquiam, quæ haberetur de iiſdem, officium inſtitui poſſe; in Rubricis videtur deeſſe titulus, vi cujus in eorum Miſſis Symbolum dici valeat. Quoniam tamen ibidem nos ipſi tradidimus ex Beatis non deeſſe plurimos, qui ex Apoſtolica conceſſione jam habent officium, quinimo & alios, quos nihil vetat, & in Patronos, & in Titulares aſſumi, vel aſſumi permittuntur; idcirco de Beatis his omnibus, ſimiliter ac de Sanctis præcedentis Decreti, loquendum eſt ita, ut ſi eorumdem alicubi habeatur Reliquia inſignis, aut ſint Tituli, vel Patroni, inibi pariter in eorum Miſſis Symbolum ſit dicendum, ut ſcite advertit Halden. part. 3, tit. 2., & poſt eum Meratus part. 1. tit. 11. num. 10.

R I T U A L I A.

LXIV. Ritum recitandi Symbolum in Miſſa privata per hæc verba Rubrica deſcribit. *Dicto Evangelio, ſtans in medio Altaris verſus Crucem elevans, & extendens manus incipit (ſi dicendum ſit) Credo; cum dicit in unum Deum, jungit manus, & caput Cruci inclinat, quo erecto ſtans ibidem, junctis ante pectus manibus, ut prius proſequitur uſque ad finem; cum dicit Jeſum Chriſtum, caput Cruci inclinat; cum dicit, & Incarnatus eſt, uſque ad & Homo factus eſt incluſive genuflectit; cum dicit ſimul adoratur, Caput Cruci inclinat; cum dicit & vitam venturi ſæculi Amen, producit ſibi manu dextra ſignum Crucis a fronte ad pectus.* En modo ritum, quem ex probatioribus Auctoribus collectum nos putamus eſſe ſequendum. Dicto, & oſculato Evangelio, Sacerdos ſibi defert ambabus manibus miſſalem cum cuſſino prope Corporale, ut facilius, *ſtans in medio Altaris* exinde legat, quæ ibidem legenda ſunt; inde manibus ante pectus junctis procedit ad medium Altaris, ibique ſtat erectus corpore, & capite verſus Crucem. Mox voce clara, & ordinaria, ſi dicendum eſt, incipit *Credo;* elevans non oculos, neque caput, & extendens manus, quas jungit dum dicit *in unum*, & caput inclinat ad vocem *Deum*. Poſtea Sacerdos capite erecto, ſtans ibidem junctis, ut prius, ante pectus manibus, proſequitur Symbolum uſque ad finem, caput inclinans inclinatione minimarum maxima, tum ad verba *Jeſum Chriſtum*, tum ad ea *ſimul adoratur*; & ad nulla alia; cum dicit, *& Incarnatus eſt*, manibus hinc inde poſitis ſuper Altare extra Corporale, ad facilius ſurgendum, incipit genuflectere unico genu, neque ſurgit niſi dicto, *& Homo factus eſt*, & banc genuflexionem peragit erectus, ſine nulla capitis inclinatione, aut manuum conjunctione, quidquid in contrarium nonnulli habeant Auctores; manuum enim junctio ad verba, *& Homo factus eſt*, non leve ingeneraret incommodum celebranti, & moram actioni; nam ut Sacerdos aſſurgeret, deberet rurſus ſuper Altare manus extendere. Capitis autem inclinatio ſatis includitur jam in genuflexione, reverentiarum maxima; quare, ut alibi diximus, Sacerdos dum celebraturus ſe ſiſtit ante Altare, debet quidem Cruci reverentiam facere, ſed ſi in Tabernaculo adſit SS. Sacramentum, ſufficit genuflexio ſine alia capitis inclinatione; quo dumtaxat pacto, & flexione unius genu ſolummodo prædicta verba in Miſſis privatis, etiam in feſto Annunciationis B. Mariæ Virginis, & tribus Miſſis Nativitatis Domini percurrenda eſſe nos ſcite monet Hagerer; & Lohner apud Meratum part. 2 tit. 6. num. 13. Idem denique Sacerdos manu dextra ſignat ſe ſigno Crucis, ſiniſtra pectori admota, dum ea profert verba Symboli ultima, *& vitam venturi ſæculi Amen*. Et hæc verba lente pronuntiat, & ita diſtribuit, ut tangat frontem, & pectus, dum dicit, *& vitam*; tangat humerum ſiniſtrum, cum dicit *Venturi*; tangat humerum dextrum, cum dicit *ſæculi*, & manus jungat ad vocem *Amen*. De hac junctione manuum nihil habet Rubrica, & propterea eam omittunt Bonamicus & Tonellius, ſtatuunt vero Gavantus, aliique celebriores, & ſi non explicite, implicite per ſignum Crucis, attento more, per Rubricam videtur præſcripta.

LXV. Hactenus de Miſſa privata; quantum vero attinet ad ſolemnem, ſtatim ac a Diacono Sacerdos incenſatus eſt, ſe vertit verſus Crucem, & ut ſupra in cantu dicit: *Credo in unum Deum* omnia omnino præſtans uſque ad finem Symboli, quæ a nobis ſuperius deſcripta ſunt pro Miſſa privata. Diaconus vero tempeſtive aſcendit ad ſecundum Altaris gradum in medio, ubi non genuflectit (quia jam erat in medio Altaris ante infimum gradum), ibique ſtat retro Celebrantem, dum hic incipit *Credo in unum Deum*, & tempeſtive quoque pro eodem tempore Subdiaconus ſe conſtituit ad medium plani poſt Diaconum, ante infimum Altaris gradum, ubi genuflectit, (quia ipſe jam non erat in medio), & ſtatim ſurgit, & dum Celebrans pronuntiat vocem *Deum*, uterque, imo & omnes de Clero caput Cruci inclinant poſt vocem *Deum* facta ab utroque genuflexione, Diaconus aſcendit ad dextram, & Subdiaconus ad ſiniſtram Celebrantis, & cum en manibus junctis proſequuntur Symbolum, ſe inclinantes, ſigno Crucis munientes, & genuflectentes ad ea verba, ad quæ Sacerdos ipſe ſe inclinat, ſignat, aut genuflectit; ſed ſacri Miniſtri genuflectunt manibus junctis, non ſuper Altare poſitis, ſicuti Celebrans. Chorus autem caput ſimiliter inclinat ad vocem *Deum* dum Sacerdos ut ſupra in cantu Symbolum inchoat, & continuo idem Chorus cantare incipit *Patrem Omnipotentem*, & totum Symbolum cantando proſequitur uſque ad finem *totum*; totum diximus non enim intermittendum eſt Organum, ut aperte defi[...] Cæremoniale Epiſcoporum lib. 2. cap. 28. n. 10. & ea ra[...] demonſtrat, quod populus, qui eſt in Eccleſia, æquum eſt, [...] totam audiat, & integram, non dimidiatam noſtræ fidei profe[...]ſionem. Concilium provinciale Mediolanenſe tertium, per h[...] verba idipſum ſtatuit: *Symbolum totum cantatur a Choro, n[...] alternatim cum Organo*, & concordat Cæremoniale Ordi[...] part. 4. c. 9., quod tamen ibidem c. 7. ſubjungit; *quod ſi n[u]merus Cantorum, ſeu Fratrum ſit modicus, poterit alternati[m] cantari a Choro, & Organo, & tunc Organo ſonante, d[...] cantores legant alte, & intelligibili voce, quæ a Choro n[...] cantantur.* Hæc item ſententia eſt Simonis Bongiovanni [...] Cærem. Sylv. lib. 2. Cap. 10. verſ. *quod ſi*; cui noviſſim[e] adhæſit Ferraris Bibl. verbo *Symbolum*, n. 30. ea ratione d[u]ctus, quod tunc ſubintrat neceſſitas, quæ licitum facit, quo[d] alias illicitum eſt, & quæ legi nulli ſubjacet.

D E C R E T A.

LXVI. De verſu, *& Incarnatus eſt*. Nunc ſuccedit dicere & opportune admodum ſe nobis offert ſequens Decretum *Serventur Rubricæ Miſſalis, Breviarii, & Cæremonialis Epiſcoporum, ſic tamen ut, quando in Choro cantantur aliqua verba genuflexionem requirentia, ſi mora præſcriptæ genuflexionis eſt brevis, hæc fiat etiam a cantantibus ad Ambonem, ſeu a Regentibus Chorum, dum ipſa verba cantantur, quæ genuflexionem requirunt. Quando autem mora genuflexionis eſt longa; ut ad verba Pſalmi invitatorii:* venite adoremus, & procidamus ante Dominum; *ad verba Symboli*, & Incarnatus eſt &c. *& ad alia ſimilia, ne plurium vocum uniſona modulatio inflectatur, genuflexio peragatur ſub fine verborum.* Sac. Rit. Congr. 8. Martii 1738. *in Ulixb. Occidentali*. En igitur. Chori pars, quæ actualiter non cantat, utroque genu per totum verſum genuflexa manebit, quæ vero cantat, non genuflectat, niſi unico genu in fine ejuſdem verſus. Quoniam autem mera Capitis inclinatio apta non eſt uniſonam inflectere vocum modulationem, nec cantui aliquid incommodi afferre, idcirco etiam pars, quæ actualiter cantat, Caput inclinabit ad verba, *& in Jeſum Chriſtum*; & ad ſimul *adoratur*, ad quæ ipſe ſe inclinat Sacerdos. Celebrans autem ſi recitato private Symbolo, non vult ſedere, ſtatit dum cantatur Symbolum in medio Altaris inter Diaconum, & Subdiaconum, & una cum Miniſtris, Caput inclinabit ad ea verba Symboli, ad quæ ut ſupra fit inclinatio. Paululum antequam cantetur a Choro *deſcendit de Cælis*, deſcendet ad ſecundum Altaris gradum, & medius inter Diaconum, & Subdiaconum, cum his utroque genu genuflectet in ſuppedaneo in medio ante Altare, ac Caput omnes profunde inclinabunt, dum in Choro cantatur verſus: *& Incarnatus &c.*, & abſoluto: *& Homo factus eſt*, ſurgit Celebrans cum Miniſtris, & iterum, ut prius ſe ſe ſtatuit ad Altaris medium. Quod ſi Celebrans vult quidem ſedere, ſed non niſi poſt prædictum verſum, *& Incarnatus eſt*, puta quia quaſi inſtat ejuſdem verſus cantus, tunc paulo antequam cantetur a Choro *deſcendit de Cælis*, idem Celebrans, & Miniſtri ſacri deſcendent in planum, & genuflectent ſuper infimum Altaris gradum, cum profunda Capitis inclinatione ad præfatum verſum, *& Incarnatus*; quo abſoluto procedunt ad ſedem paratam. Quod ſi ſtatim ac recitarunt ſubmiſſa voce Symbolum ſedere velint, procedent eo modo, quo dictum eſt ſupra, & ita tempeſtive ad ſcamnum paratum ibunt, ut non ſint in via, dum in Choro cantantur ea verba, *& Incarnatus eſt*, quia alias deberent omnino, ubi ſunt, genuflectere verſus Altare, & Caput inclinare profunde. Si autem jam ſedeant, tunc genuflectunt, ſed ſolum aperto Capite illud inclinant, ſecus eſt in die Annunciationis B. Virginis Mariæ, & in tribus Miſſis Dominicæ Nativitatis, in quibus, in reverentiam tanti Myſterii, quod potiſſimum illis diebus celebratur, ſemper Sacerdos cum Miniſtris utroque genu genuflectit, cum profunda Capitis inclinatione, in ſuppedaneo, ut diximus ſupra ſi ſedere nolit, & ſuper infimum Altaris gradum, ſi non ſedeat, (ut conveniret) niſi poſt cantatum prædictum verſum; & in infimo gradu laterali a parte Epiſtolæ, ſi jam ſedeat in ſcamno. At quid ſi SS. Annunciationis feſtum in diem alteram transferri contingat? deberet ne tunc genuflexio transferri una cum feſto, vel magis retineri, & ſervari die 25. Martii? Genuflexio, ut dicebamus, fit in obſequium Dominicæ Incarnationis, quæ præfata die 25. Martii profecto contingit, ideoque transferenda non eſt ad diem, in quam licet ſtate, & fixe B. Virginis transfertur officium; ſed magis retinenda, & ſervanda in propria die, ita tamen, ut in currenti Miſſa non ſit dicendum Symbolum ad effectum præciſe faciendæ dictæ genuflexionis, ſi talis Miſſa Symbolum non exigit, ſed ſolummodo quod præfata genuflexio fieri debeat, ſi jam eadem in Miſſa dicendum ſit Symbolum, & reapſe Rubrica Miſſalis XVII. num. 3. dum præſcribit hujuſmodi genuflexionem, conſulto notaſſe creditur *in die Annunciationis B. Mariæ*, ut hinc daretur intelligi prædictam genuflexionem alligatam non eſſe Officio SS. Annunciationis, ſed magis diei 25. Martii, in qua officium, ſeu feſtum SS. ejuſdem recurrit.

LXVII. Nunc exurgit non levis quæſtio altera, videlicet, an quando cum officio SS. Annunciationis ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis (tunc id evenit, quando SS. Annunciatio incidit in feriam VI. Paraſceves, aut Sabatum Sanctum, uti hoc anno occurrit) transfertur ejuſdem feſtivitas, ad

eamdem item feriam prædicta transferatur genuflexio, vel retinenda adhuc ſit die 25. Martii, ſeu magis omittenda, quia in prædictorum dierum Miſſis non dicitur Symbolum; & quidem ratio, quam ex Rubrica protulimus, pro non translatione genuflexionis ſtare videtur; quoniam tamen, uti nos alias diximus, Decretum Sac. R. C. 11. Februarii, & 11. Martii 1690. diſerte jubet, *prædicto caſu eveniente in præfata feria eo prorſus modo, & forma præfatum feſtum, quoad officium, & Miſſam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Calendario Romano appoſitum celebraretur.* Idcirco tu dicito, quod ad eamdem feriam memorata quoque transfertur genuflexio, quæ jam fieret in Miſſa ejuſdem feſti, ſi recenſita die 25. Martii celebraretur; dictio enim *prorſus*, qua Decretum utitur, Barboſa interprete, dec. 294. idem denotat, ac penitus, omnino, & in totum, & eſt adeo præciſæ naturæ, ut nullam patiatur modificationem, ſeu limitationem. Et quidem, quando feſtum ad aliquam ſtatam diem transfertur, nedum quoad Officium, ſed etiam quoad feſtivitatem, ſecum uſque fert ipſas indulgentias, quæ tamen numquam comitantur in ſua translatione, licet in ſtatam diem. Ad id igitur, quod ex Rubrica in oppoſitum adductum eſt, dici debet, quod in noſtro caſu per legitimam auctoritatem præfata feria ſecunda tamquam dies 25. Martii conſideranda decernitur, & ita illa recolenda, perinde ac ſi in ea peracta fuiſſet Incarnatio Dominica, dum SS. Annunciationis feſtum, quod ſecundum ſe, ut advertit Suarez, Tom. 1. de Religion. cap. 5. num. 5. magis feſtum Dominicæ Incarnationis, quam Deiparæ, in dictam feriam ſecundam cum ipſa feſtivitate transferri, & in ea eodem prorſus modo, & forma celebrari mandatur, quibus celebraretur in propria die 25. Martii.

LXVIII. Cantato in Choro, *& Homo factus eſt*; in caſu, quo Celebrans cum Miniſtris ſedeat, Cæremoniarius procedit ante Celebrantem, illi profunde ſe inclinat, & deinde minus profunda inclinatione ſe convertit ad Diaconum, qui ſtatim ſurgit (ſurgente etiam ipſo Subdiacono, & præ manibus Birretum tenente, necnon apud locum ſuum conſiſtente) & depoſito Birreto ſuper ſcamnum, in quo ſedebat ſimul cum Cæremoniario, ſe conſtituit ante Celebrantem, eique facit profundam reverentiam, & Subdiacono mediocrem, qua alia ſimili eidem correſpondet Subdiaconus, Celebrans vero modico capitis cooperti inclinatione. Tum Diaconus cum Cæremoniario per breviorem viam vadit ad credentiam, ubi burſam corporalium ambabus manibus a Cæremoniario ſibi porrectam, ambabus item manibus accipit, & tenens eam per latera ipſius, pollicibus, & indicibus hinc inde, reliquis vero digitis ſubtus eamd[illegible]is, eam defert uſque ad oculos elevatam, & quaſi jacentem, parte aperta ad ſe converſa, & ita ſolus ſine Cæremoniario comite procedit per planum, ſeu per longiorem viam (factis debitis reverentiis Celebranti, & Subdiacono, qui, ut ſupra, correſpondet, ſi ante eos tranſeat) ad medium ante infimum Altaris gradum, ubi unico genu Cruci genuflectit, deinde ad Altare aſcendit, & in medio ſtans ſiniſtra tenet Burſam, & dextra extrahit corporale. Deinde eamdem Burſam collocat erectam, ne A[illegible] impediat, ex parte Evangelii inter candelabra, ea tamen cautela, ut pars aperta reſpiciat medium Altaris (ſic namque commodior eſt, ut iterum in ea ſuo tempore Corporale reponatur), & in tali proportionali diſtantia a candelabris, ut deturpari non poſſit a Cera ex Candelis fluente. Tum ambabus manibus explicat Corporale ſuper Altare in medio, & ſi in Corporali, ut decet, adſit Crux acu impreſſa, hanc convertit ad anteriorem menſæ partem, ut Sacerdos Altare oſculaturus illam exoſculetur. Explicato Corporali, ibi genuflectit Cruci unico genu, & manibus junctis, poſtea per breviorem viam a cornu Epiſtolæ redit ad Celebrantem, cui facta profunda inclinatione, & mediocri Subdiacono, quorum uterque proportionaliter, ut ſupra, correſpondet, pergit ad ſuum ſcamnum, ſedet, & caput operit, quod & ſimiliter præſtat Subdiaconus. Circa finem Symboli dato ſigno inferioribus Clericis, Cæremoniarius vadit ad admonendum, adhibitis reſpectivis reverentiis, Celebrantem, & ſacros Miniſtros, qui ſtatim ſurgunt, deponunt Birreta, & præcedente eodem Cæremoniario, Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum, vel poſt ipſos ſecundum loci commoditatem, revertitur ad Altare per planum Presbyterii, ubi in medio, facta debita (a Miniſtris genuflexione) reverentia, aſcendit ad Altare, & eumdem comitantur Diaconus, & Subdiaconus, qui ad ſecundum gradum elevant Celebranti anteriores veſtes illius, & Diaconus ſe ſiſtit in eodem ſecundo gradu, & Subdiaconus deſcendit in planum abſque genuflexione, & uterque per lineam rectam a tergo Celebrantis.

LXIX. De caſu in quo Sacerdos non quidem ſedet, ſed poſt verſum, *& incarnatus eſt* ſedere vult, jam ſuperius diximus quod una cum ſacris Miniſtris genuflexus manet cum profunda inclinatione ſuper infimum Altaris gradum, uſque dum a Choro cantatus ſit, *& Homo factus eſt*: quo facto nos crederemus, quod Diaconus Sacerdotem comitari item debeat ad ſedem paratam, ad quam ubi devenerit, & jam Sacerdos ſedet, Diaconus depoſito birreto ſe ſtatuit una cum Cæremoniario ante celebrantem, huic ut ſupra reverentiam facit, atque Subdiacono (qui ſtat aperto capite, præ manibus habens birretum, donec Diaconus ad ſuum ſcamnum redit), & vadit ad credentiam præſtaturus ea omnia, a quorum deſcriptione vix venimus. Aſt ſi Sacerdos nec ſedeat, nec ſedere velit, hæc erit regula; finito verſu, *& incarnatus eſt*, ad quem ut ſupra Sacerdos, & Sacri Miniſtri genuflexi manent in ſuppedaneo, ſurgunt omnes; Celebrans, & Subdiaconus ad Altare aſcendunt, Diaconus vero, nulla facta inclinatione Celebranti, vadit ad Credentiam per viam breviorem, de credentia accipit burſam, & defert eam per longiorem viam, & facta genuflexione Cruci ſuper infimum Altaris gradum, aſcendit ad Altare, & interim Celebrans, & Subdiaconus paululum recedunt ad cornu Evangelii, ut medium liberum relinquant Diacono, qui ſuo loco collocata burſa, ibidem Corporale explicat, & ſtatim Celebrans ſe reſtituit ad medium Altaris, Diaconus a dextris, & Subdiaconus a ſiniſtris illius, ibique ſtant uſque circa finem Symboli, & dum in Choro cantatur, *& vitam venturi*: Miniſtri genuflectunt, & deſcendunt poſt Celebrantem, & ſine ulla genuflexione ibi ſtant, unus poſt alium, dum Celebrans dicit, *Dominus vobiſcum*, & deinde *Oremus*; qua de re in ſequenti Capite. Addit Meratus, quod ſi Calix non eſſet ſuper Credentiam, ſed ſuper Altare (quod tamen omnino non convenit,) tunc ſi Celebrans, & Miniſtri ſedent, Diaconus poſt cantatum verſum in Choro, *& Homo factus eſt*, ſurgit, & factis de more reverentiis, per viam longiorem ſolus accedit ad Altare, explicat Corporale, & poſtea per viam breviorem redit ad Celebrantem, & ibi ſedet in ſuo ſcamno &c. Et ſi ſedere non volunt, niſi poſt cantatum verſum, *& Incarnatus eſt*, tunc quando ſurgunt a genuflexione, Celebrans, & Subdiaconus vadunt ad ſcamnum, Diaconus autem recta pergit ad Altare, & ibi explicato Corporali, per viam breviorem vadit & ipſe ad ſedendum, factis prius Celebranti, & Subdiacono (qui ſtat ut ſupra capite aperto) reſpectivis reverentiis: ſi vero nec ſedere velint poſt verſum, *& incarnatus eſt*, ſeu *& Homo factus eſt*, ſe omnes reſtituunt ad Altare, deinde paululum Celebrante, & Subdiacono recedentibus verſus cornu Evangelii, Diaconus vadit ad Altaris medium, & ibi ut ſupra explicat Corporale. Quid vero faciendum ſit, quando Symbolum non eſt dicendum, ſuo loco ſtatuetur infra.

C A P U T XIII.

De Offertorio.

I. OFfertorium, quod ab offerendo dubium non eſt derivari, dicta eſt (& adhuc tale nomen eidem eſt reliquum) antiphona quædam, quæ tempore oblationis, quæ fiebat a populo, cantabatur, ad imitationem Iſraelitici populi, qui oblationes ſuas, 2. Paralip. 9. cum laude offerre conſueverat. Hinc Ordo Romanus II. *Tranſit deinde ſacerdos ad ſuſcipiendas oblationes, interim cantores cantant offertorium cum verſibus, & populus dat oblationes ſuas, ideſt panem, & vinum, & offerunt cum fanonibus candidis, primo maſculi, deinde fœminæ*: & en Oblationes (quidquid poſtea ſit de viciſſitudinibus, quas tractu temporis paſſa eſt Oblationum conſuetudo, qua de re fuſe, & erudite ſcripſit Berlendus in ſuo particulari tractatu de oblationibus ad Altare), quæ a Miſſam faciebant populi, id eſt panem, & vinum; & quidem ſi teſte S. Cypriano Epiſt. 63. ad Cæcilium, *Chriſtus obtulit hoc idem, quod Melchiſedech obtulerat, ideſt panem, & vinum, ſuum ſcilicet Corpus, & Sanguinem*, utique etiam Chriſti fideles ad ejus imitationem debebant offerre panem, & vinum, in Chriſti Corpus, & Sanguinem tranſubſtantiandum. Hinc Concilium Carthaginenſe 3. celebratum ann. 397. can. 24. hæc habet: *Ut in Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini nihil amplius, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum aqua mixtum*: per quem canonem, nedum præſcriptæ manent ſpecies Oblationum, quæ ad Altare deferri poterant, ſed inſuper diſerte proſcribitur abuſus Artotiritarum, qui teſte Auguſtino lib. de her. 2. 28. *offerebant panem, & caſeum, dicentes a primis hominibus oblationes de fructibus terræ, & ovium fuiſſe celebratas*. Quæ oblationes non fiebant indiſcriminatim in omnibus Miſſis, & Eccleſiis, ſed ſolum modo in Miſſis publicis, & ſolemnibus, & in Eccleſiis majoribus, Titularibus, ſeu Matricibus, ad quas totus populus iiſdem ſubjectus, cujuſcumque eſſet gradus, ſexus, vel profeſſionis, conveniebat, atque communicabat, tunc namque offerre, & communicare erant correlativa. In Miſſis autem privatis, ſicut populus non communicabat, ita nec offerebat, & ideo materia conſecrationis ad eos aliunde deportabatur. Hinc legitur in vita Jo. Papæ III. circa annum 561. *Hic conſtituit, ut oblationes, & Ampullæ .... in Cœmeteriis per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur*; ſuper quod Decretum habet Altaſerra: *Oratoria erant in Cœmeteriis Urbis, in quibus Sacrificium Miſſæ per ſingulas dies Dominicas celebrari ſolebat, idcirco ne ſumptus deeſſent (quoniam ibi a fidelibus non fiebant oblationes) Joannes tertius conſtituit, ut oblationes, ideſt panis, qui offerendus erat ſacrificii cauſa, Hamæ, ſeu amulæ, ideſt Urceoli, quibus continentur vinum, & aqua, ad ſacrificium Miſſæ, miniſtrarentur de Lateranis, ideſt de Laterani Baſilica*. Idipſum anno 731. ſtatuit Gregorius III. unde in ejus vita: *Diſpoſuit in Cœmeteriis ... ut oblationes de Patriarchio per oblationarium deportarentur ad celebrandas Miſſas*. Quoniam vero Sacra mortuorum ibidem privata erant, non publica, & ſolemnia ex can. 3. Concilii Valenſis, idcirco, ut ſcite advertit Albaſpineus, lib. 1. cap. 17., & ex eo Gavantus part. 2. tit. 10. num. 4. litt. I, in iiſdem non communicabantur fideles, & per conſequens neque offerebant, ſed id præſtitum dumtaxat fuit poſterioribus Eccleſiæ ſæculis, in quibus, cum Defunctorum Sacra cœperint celebrari publica, atque ſolemnia, inſimul haberi cœperunt cum communione, & oblatione fidelium, quarum argumentum eſt duplex Antiphona: *Offertorium nempe, & Communio*, cum quibus ad nos uſque devenerunt.

II. Qua formula, & prece oblationes primis quatuor Eccleſiæ ſæculis a populis fierent, & reciperentur a Sacerdotibus, utique definiri non poteſt, cum tunc temporis, ut docet nos D. Parens Auguſtinus, Tom. 4. in Pſal. 103. ſerm. 1. num. 14. præſertim quæ ad Baptiſmatis, & Euchariſtiæ Sacramenta pertinent, ſcriptis non mandarentur, ſed ſub rigoroſo cuſtodirentur arcano. Unde & Divus Baſilius de Spir. Sanct. cap. 27. *Verba ſacra invocationis in conſecratione panis, & vini, quis Sanctorum nobis ſcripto tradit?* Credit tamen Valfridus nulla vocis expreſſione, ſed ſola cordis devotione id eſſe faciendum, habet quippe oblatio ex ſe vocem ſuam; ea propter Divus Gregorius, lib. 9. Epiſt. 38. *habet ipſa veſtra oblatio apud omnipotentem Deum vocem ſuam*. Subſequentibus vero ſæculis in Eccleſias invectæ fuerunt diverſæ formulæ, quas curioſus lector recolat apud Brtlendum 5. 4. nu. 6. nos enim adnotare progredimur, quod dictis quatuor primis ſæculis neque in Choro cantabatur Offertorium, dum fiebant oblationes, ſed id ſubſequentibus ſolummodo ſæculis præſtari cœpit; cantabatur autem, uti aſſerit ſuperius allegatus ordo Romanus 11. Offertorium cum verſibus, quinimo quandoque juxta Antiphonarium Sancti Gregorii Pſalmus integer, repetito poſt quemlibet verſum offertorio, ut toti tempori, quo populus offerebat, pſallentium voces applauderent. Ubi deſierunt oblationes, offertoria quoque abbreviata fuere, atque redacta ad ſimplicem Antiphonam, qualis nunc legitur, uno excepto offertorio Defunctorum miſſæ, quod cum ſuo verſu ad nos uſque pertranſiit.

III. Hujuſce Antiphonæ, quæ in Miſſa defunctorum Offertorium dicitur, verba in modum Reſponſorii ordinata, caute ſunt exponenda, ne Eccleſia pro animabus etiam apud Inferos exiſtentibus, atque damnatis, ſuas ibi preces exhibere videatur: *Domine, libera animas omnium fidelium Defunctorum de pœnis Inferni, & de profundo lacu: libera eas de ore Leonis, ne abſorbeat eas Tartarus, ne cadant in obſcurum, &c.* Cum dicitur *de pœnis Inferni*, cave ne intelligas de pœnis æternis illius ignis, in quem omnes arbores aridæ, hoc eſt omnes Animæ decedentes gravi obnoxiæ peccato, & bonorum operum fructibus denudatæ mittendæ ſunt; hoc enim Salva Catholica fide haudquaquam intelligi poteſt, ſed abſolute, & abſque hæſitatione ulla explica de pœnis Purgatorii. Incongruum utique non eſt, in hac circumſtantia nomine Inferni Purgatorium uſurpare; idem enim omnino juxta ſanctos Patres ignis eſt purgans electos, cruciansque damnatos. Ubi proſequitur *de profundo Lacu, & de ore Leonis*; dicito apud te ipſum, quod ſicuti Infernus variis nominibus in Scripturis Sacris nuncupatur; unde per Pſalmiſtam, & *profundum*, & *Puteus* dicitur: *Neque abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum.* Sic etiam Purgatorium, Lacus profundus, & Leonis os dicitur, & in dicta precatione fit ſenſus, ut defunctorum animæ de loco illo ſubterraneo, in quo, tamquam in profundo Lacu latitantes naufragium veluti patiuntur, & ut in ore ferociſſimi Leonis acerbiſſime lacerantur, liberentur. Cum additur *ne abſorbeat eas Tartarus, ne cadant in obſcurum*; dicendum, quod idem valet, ac ne diutius retineat eas Tartareus iſte locus obſcuritatis, & ſuppliciorum plenus. In hoc ſenſu, & non aliter orationem hanc offertoriam pro Defunctis eſſe exponendam, probant Valentia Tom. 3. diſp. 6. art. 2. punct. 8. Cardinalis Capiſucchius controv. 5. aliique omnes, qui cum Angelico D. Thoma improbant ſententiam Petri Propoſitivi Theologi quondam Pariſienſis, ſentientis damnatorum Animas ſuffragiis juvari poſſe, & ſi non ut liberentur abſolute a pœnis Ignis æterni, ſaltem pro nunc, ut ſcilicet immunes ab ipſis reddantur uſque ad Univerſale Judicium. Opinio enim hæc contrariatur fidei noſtræ documentis, quibus docemur, quod in Inferno nulla eſt redemptio, ſive ad culpam minuendam, ſive conſequenter ad ſublevandam pœnam.

IV. Ad majorem Catholicæ hujus veritatis elucidationem nobis lubet inconcuſſam hic unam, vel alteram producere manifeſtationem; & quia agitur de improbanda Theologi Pariſienſis ſententia, qui floruit circa annum 1222., non erit abs re e Pariſiis hanc depromere. Temporibus itaque Gregorii VII. Romani Pontificis, & Henrici Imperatoris III. Anno humanæ ſalutis 1082. horrendum in Urbe Pariſienſi accidit ſpectaculum, ſæculis omnibus memorandum, quod Carthuſianæ Religionis inſtituendæ occaſionem, ac ſtimulum præbuit. Doctor quidam, præ ceteris in Pariſienſi urbe, & eruditione, & eximia morum honeſtate conſpicuus, in morbum incidit, & omnibus, ritu Catholico, Eccleſiæ Sacaramentis de more munitus, Vita functus eſt: cumque ei, recepta apud Chriſtianos conſuetudine, celebres pararentur exequiæ; funus magna cum Magiſtrorum, candidatorum, civiumque proſequente caterva, corpus ejus in Eccleſiam illatum eſt. Ibi cum Sacerdotes ſolitum officium peragerent, & preces, quas Defunctorum vigilias vocant, recitarent, ubi ad eam lectionem ventum eſt: *Reſponde mihi quantas habeo iniquitates &c.*, ſubito cadaver elevato paullulum e feretro capite, cunctis videntibus, & ad tantam, tamque mirandam rei novitatem haud immerito obſtupentibus, alta, & horrenda voce dixit: *Juſto Dei judicio accuſatus ſum*; & his dictis rurſus in feretro caput depoſuit. Qui vero funeri interant, ejus voce, & geſtibus non mediocriter perterrefacti, conſulto Sepulturam ejus in craſtinum diem differendam decrevere, tam inuſitatæ rei, impenſis animis, exitum præſtolantes. Altera igitur luce, cum jam jam facti hujus fama tota eſſet Urbe diffuſa, innumera prope hominum utriuſque ſexus turba ad eam confluxit Eccleſiam. Tum vero denuo repetitis exequiis, poſtquam ſupradictæ lectionis initium recitari cœpit, idem Defunctus erecto capite, rurſus ingenti voce clamat: *Juſto Dei judicio judicatus ſum*; moxque ſe reponit in feretro. Corripiuntur adſtantes omnes ſumma indicibili admiratione, horrendumque ſpectaculum ſtupore afficit omnes; ſed quia ea, quæ haſtenus dixerat, apertam needum damnationis ejus habebant ſignificationem, cunctis, quibus ſpectabat, viſum eſt; etiam in diem tertium illius cadaveris ſepulturam protrahere. Eo autem illuceſcente, tota fere civitas, tam inuſitati, tamque terribilis Dei Judicii expectatione ſuſpenſa, eo certatim confluxit. Cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, & ad lectionem, quam diximus perventum eſſet, his ſequentibus carminibus auctores, qui ſcriptis mandarunt eventum hoc terribile, ſcilicet R. R. & Religioſi admodum Patres Franciſcus de puteo, & Petrus Blomevenne, exprimunt, quomodo abſque ulla amphibologia expreſſe clamitavit, ſe juſto Dei judicio eſſe damnatum, nec ipſi amplius, aut parum, aut multum funeribus, ac orationibus poſſe prodeſſe.

Tum rurſus exanimis feretro caput extulit alta,
Atque infelicem ſe contemplando locutus,
Sic ait, immenſo luctu, grandique boatu:
Parcite funeribus, mihi nil prodeſſe valetis,
Heu infelicem, cur me genuere Parentes?
Ac miſer æternos vado damnatus ad ignes.
Indeque conticuit ſemper, jacuitque ſupinus.

Ad hæc verba, ad hoc teſtimonium, quis non improbaret Petri Præpoſitivi ſententiam, aut potius quis eſt, qui intimis ſenſibus exhorrendo non fateatur cum Patientiſſimo, quod in inferno nulla prorſus eſt redemptio, ſive, quoad culpam minuendam, aut quoad pœnam ſublevandam. Penetravit terribilis illa vox: *Juſto Dei Judicio damnatus ſum, mihi nil prodeſſe valetis*, ipſas oſſium medullas omnium adſtantium. Quid enim? Si Homo ille (ſic intra ſe loquebatur Bruno), ſi Homo iſte, non modo divinarum rerum ſcientia ornatus, ſed & omnium opinione, ſanctitatis laude præſtitus, damnatum ſe Dei juſto judicio clamitat, quid ſentiendum de his, qui nullis virtutum meritis inſtructi, & gravioribus delictis onerati decedunt? Territus ergo, & Divini Judicii compunctus aculeis Bruno, accerſitis ad ſe nonnullis ex ſodalium ſuorum intimis, efficaci oratione ipſis perſuaſit, ut Mundo, & amicis valere juſſis, ſecum pergerent ad Eremum, qui omnes pari animorum concordia, in novam militiam conjurantes, Religionem Carthuſiæ fundaverunt; reſpectu vero Doctoris defuncti, ea omnium fuit ſententia, ut Homo ille ad eum uſque diem celeberrimus, ac ſempiterna memoria, ut putabatur, dignus, omni Eccleſiæ ſuffragio, & ſacra ſepultura quoque indignus cenſeretur, ejuſque Cadaver in ſterquilinium ſepeliretur.

V. Remanet nunc videndum illius Antiphonæ, quæ in Romano Miſſali intitulatur *Offertorium*, quis fuerit Auctor. Plerique Gregorio Magno ejuſdem inſtitutionem attribuunt, eo quod ipſam in ſuo Antiphonario, propriam in ſingulis Miſſis aſſignaverit. Verum ævo Gregoriano antiquior utique eſt oblationum ritus cum cantu antiphonæ, aut verſiculorum. Nam lib. 2. Retractationum cap. 11. Sanctus Parens noſter Auguſtinus aſſerit, quod ſuo tempore in Africa vigebat oblationum conſuetudo, cum aliquorum verſiculorum ex Pſalmis cantu. Hanc ut declinent difficultatem, alii Sanctum Celeſtinum, alii Eutichianum Romanos Pontifices, pronunciarunt inſtitutores Offertorii, ſeu Antiphonæ, quæ inſcribitur *Offertorium*. Sed cum id magis gratis aſſerant, quam alicui, quod proferant, innixi fundamento, nos cum Valfrido Scriptore IX. ſæculi concludere malumus: *Offertorium, quod inter offerendum cantatur, quamvis a prioris populi conſuetudine in uſum Chriſtianorum veniſſe dicatur, tamen quis ſpecialiter addiderit officiis noſtris, aperte non legitur*. Etſi autem Offertorium ſtricte ſumptum, nonniſi prædictam importet Antiphonam, in ampliori tamen ſui ſignificatione, prout ad præſens attinet, in ſuo ſinu complectitur ea omnia, quæ a Sacerdote, & Miniſtris fiunt a ſalutatione *Dominus vobiſcum* facta poſt Symbolum, vel poſt Evangelium, ſi Smybolum non ſit dictum, uſque ad clauſulam ſecretæ orationis, cum Sacerdus elata voce dicit, *Per omnia ſæcula ſæculorum*. Ita ſcite nos monet Cardin. Bona, Rer. Liturgicar. lib. 2. cap. 8. num. 3., Meratus part. 1. tit. 12. num. 1. aliique plures, quos & nos ſequimur, quia omnia, quæ pertractanda ſunt, reapſe, vel ad oblationem populi, ſacerdotiſve ſpectant, vel ad eam facile reducuntur.

DECRETUM PRIMUM.

VI. *Parochi diebus feſtis poſſunt poſt Offertorium, in medio Altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad oblationes, manipulum, vel aliud præbere deoſculandum Offerentibus, & aliis Sacerdotibus id non licet*. S. Congregatio Concilii apud Fagnanum in cap. *Paſtoralis num.* 40. Reliquia hæc eſt quædam prædicti antiquarum oblationum ritus, qui licet utique generaliter deſierit, adhuc in nonnullis viget Eccleſiis, & præſertim in Pagis, & oppidulis ruſticorum, hoc tamen diſcrimine, quod nunc vice panis, & farinæ, quæ primitus offerri ſolebant, ut plurimum denarii offeruntur, & hi non in uſum Sacrificii cadunt, ſed magis in beneficium Parochorum, propter Sacramentorum adminiſtrationem, quæ cum Parochis incumbat, non aliis Presbyteris, idcirco Decretum rite ſubdit, *& aliis Sacerdotibus id non licet*; & quidem adeo his non licet, ut Fagnanus

num.

Digitized by Google

num. 27. habeat, quod quando etiam Capellano celebranti fierent, ipſi non quærerentur, ſed Parocho; quæ regula duas ſuſcipit limitationes: primam in Regularibus, de quibus ſequens Decretum.

D E C R E T U M II.

VII. *Oblationes, & eleemoſynæ inter Miſſarum ſolemnia poſſunt recipi a Regularibus, qui poſſunt ſe vertere ad populum, & generalem Confeſſionem pro eo facere, ſiſtendo in medio Altaris, non autem illinc diſcedendo, & Eccleſiam circumeundo.* S. C. Concilii 25. Septembris 1620. Etiam itaque Regulares, tametſi non ſint Parochi, inter Miſſarum ſolemnia recipere poſſunt oblationes, & eleemoſynas ad Altare, & hæc non quæruntur Parocho, ſed Monaſterio pro Religioſis ſibi ſervientibus; cum enim miniſtrent populo ſpiritualia, & Parochos ipſos juvent admodum, adminiſtrando fidelibus accurrentibus Sacramenta, merentur utique ab iiſdem temporalia, quoniam dignus eſt operarius cibo ſuo, ut dicitur expreſſe Matth. 10. Rota part. 5. Tom. 1. deciſ. 373. num. 1. Fagnanus loco citato nu. 34. Reiſenſtuel lib. 3. Decretal. tit. 30. num 195. aliique communiter.

D E C R E T U M III.

VIII. Secundum limitationem accipit prædicta Regula per ſubſequens Decretum. *Sacerdoti Miſſam novam celebranti licet obblationes accipere, modo non diſcedat ab Altari.* Congregatio Epiſcoporum 11. Octobris 1601. Idipſum Sacram Congregationem Concilii decreviſſe refert Fagnanus nu. 39. videlicet: *Sacerdotes novi non prohibentur in ſuis primis Miſſis poſt Offertorium in medio Altaris ad populum ſe convertere, & oblationes accipere a ſponte dantibus, ſed perambulationes per Eccleſiam, & extortiones prohibentur.* Haud igitur dubium eſt, quod etiam Sacerdotes, Regulares ſint, vel Sæculares, qui Miſſam novam celebrant, oblationes populi poſſunt recipere, & has facere ſuas, quia ut idem habet Fagnanus num. 37. & 38. talis eſt mens, & voluntas Offerentium, & ita fert utique locorum conſuetudo recepta. *Miſſa novam* habet Decretum; unde ad primam dumtaxat Miſſam favor videtur extendi: ſed ego non refragarer admodum, ſi quis ob ea ſubſequentis Decreti verba *in ſuis primis Miſſis*, favorem extenderet ad tres primas Miſſas, quæ præ ſubſequentibus celebriores communiter haberi ſolent.

IX. *In medio Altaris a Sacerdote converſo ad populum* Oblationes recipiendas eſſe, cuncta ex allegatis conveniunt Decreta. Quorum tamen primum, quod pro Parochis latum eſt, non ſe extendit ad excludenda alia loca, alioſve modos præfatas recipiendi oblationes, ſicuti præſtant Decreta, quæ pro Regularibus, ac novis Sacerdotibus diſponunt; unde de Regularibus, *ſiſtendo in medio Altaris, non autem illinc diſcedendo, & Eccleſiam circumeundo.* Et de novis Sacerdotibus, *modo non diſcedat ab Altari*, & iterum, *ſed perambulationes per Eccleſiam, & extortiones prohibentur.* Ex quibus eruitur, quod modus ſuſcipiendi oblationes in hoc conſiſtat, quod Sacerdos poſt Offertorium vertat ſe ad populum, & conſiſtens in Altaris medio, præmiſſa pro libito invitatione ad offerendum, ibi a ſponte dantibus oblationes recipiat; & nullatenus ab Altari diſcedat circumiens Eccleſiam, ad extorquendas a populo oblationes: *Iſta enim ſunt importunæ, atque illiberales eleemoſynarum exactiones, potius quam poſtulationes*, quas prohibitas eſſe voluit Concilium Tridentinum ſeſs. 22. de obſerv. & evitan. in Celeb. Miſſæ.

X. An diſceſſus ab Altari, quem Regularibus, & novis Sacerdotibus inhibitum ſuperius vidimus, ſuſcipiendi oblationes cauſa, prohibitus item cenſendus ſit Parochis, quorum Decretum, jam dicebamus nihil expreſſe hujuſce prohibitionis habere, quæſtio eſt, quæ ſub ſuis terminis in Sacra Concilii Congregatione fuit expoſita, *an liceat Parochis exſtante conſuetudine, in diebus feſtivis, in medio Miſſæ invitare populum ad oblationes, dando ſingulis pacem, & ad recipiendum mulierum oblationes recedere ab Altari, & ad infimum locum Eccleſiæ, ubi mulieres manent ſejunctæ a maribus, ſtante Conſtitutione Concilii cap. un. de obſervat. & evitan. ſeſſ. 22. ubi quaſcumque importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones vetat.* Ad quod dubium eadem Congregatio reſpondit, conſuetudinem hanc reſtringendam eſſe ad exemplum Decreti jam facti nonis Octobris 1573. videlicet licitum non eſſe Parochis ab Altari diſcedere, ſed in medio Altaris debere oblationes recipere, ſicuti per dictum Decretum de novis Sacerdotibus cautum eſt. Verum cum poſtmodum relatio Sanctiſſimo facta fuerit, haudquaquam deciſionem approbans dixit: non eſſe eamdem rationem, ſeu bonam converſionem de Miſſis novis ad Miſſas Parochorum, quibus debentur iſtæ oblationes, & ideo permittendam eſſe hujuſmodi conſuetudinem prout inolevit. Ita deciſum fuiſſe refert Fagnanus num. 42.

XI. Hinc inferuntur plurima, & primo, quod etiam Parochi ad Altare debent oblationes Virorum ſuſcipere, & quod nullatenus ipſis poteſt eſſe licitum circumire Eccleſiam ad illorum oblationes recipiendas. Hac eorum in parte nihil novi in Parochorum favorem decernitur. Secundo, quod ubi ea eſt conſuetudo, poſſunt iidem Parochi ab Altari recedere, & ad infimum Eccleſiæ locum, ubi Mulieres manent a Viris ſejunctæ, accedere, & in medio ibi ſe ſiſtere, ut a ſponte comparentibus eleemoſynas recipiant, non tamen inibi circumire ad eaſdem eleemoſynas quæritandas. Hoc namque eſt, quod citato capite *Univerſum* prohibetur a Tridentino. Tertio, quod ubi talis conſuetudo non eſt, neque debet introduci. Videtur dicendum, per verba enim; *ideo permittendam eſſe hujuſmodi conſuetudinem prout inolevit*, non declaratur in favorem Parochorum præ novis Sacerdotibus, quod ubi non eſt conſuetudo diſcedendi ab Altari, &c. poſſit introduci, ſeu initiari, ſed tantum innuitur, quod ubi viget, eſt permittenda. Aſt mihi placet maturo hic, & ſerio examine anteriora etiam Sanctiſſimi verba perpendere *non eſſe eamdem rationem, ſeu bonam converſionem de Miſſis novis ad Miſſas Parochorum, quibus debentur iſtæ oblationes, &c.* Ex his verbis eruitur, quod titulus principalis, cur permittendus ſit Parochis præ novis Sacerdotibus diſceſſus ab Altari, & acceſſus ad infimum Eccleſiæ locum, ubi Mulieres a maribus ſejunctæ manent, animo ſuſcipiendi oblationes a ſponte comparentibus, nihil alius eſt, niſi quia Parochis iſtæ oblationes debentur, unde ipſi diſcedendo ab Altari ut &c. ſuam veluti juriſdictionem quamdam exercent, quod non verificatur de novis Sacerdotibus, quibus per accidens tantum, & non per ſe, & ex ſe tales oblationes debentur. Si ergo titulus iſte ubique, ideſt in omnibus Parochialibus Eccleſiis ſubſiſtit, cur permittendus in omnibus pariter Parochialibus non erit memoratus ab Altari diſceſſus Parochi, ubi præcipue laudabilis mos ille, a maribus fœminas ſeparandi viget? & per conſequens ubi talis conſuetudo non eſt, quare introduci aut initiari non poterit? Fateor, quod ubi a maribus Mulieres, ſeu fœminæ non ſeparantur, eædem ad Altare debent offerre, quia Parochi non habent in tali caſu locum determinatum, ubi ſe conſtituant, ad oblationes fœminarum ſuſcipiendas. Si tamen, uti decet, ſepararentur, ſicuti, ubi ſejunctæ non ſunt, ſeparari poſſunt, ita tunc citra dubium Parochi poterunt ubique ab Altari diſcedere ut ſupra, &c.

XII. Novis Sacerdotibus non adeo favorabile extat Decretum, ſed iiſdem dumtaxat ad Altare oblationes premittit ſuſcipere, abſque eo quod, ne quidem recta pergere valeant ad locum, ubi manent Mulieres, aut quoquomodo diſcedere ab Altari, ad quod conſequenter neceſſe eſt accedant, Mulieres ſint, vel Mares, quotquot oblationes facere intendunt, ad nihilum pro ipſis ſuffragante veteri conſuetudine, quæ quoad novos Sacerdotes reprobatur, & ſolummodo in favorem permittitur Parochorum, quibus tamquam Sacramentorum, & ſpiritualium adminiſtratoribus illæ oblationes veluti debentur juxta laudatum textum Matthæi 10. 10. *Dignus eſt operarius cibo ſuo.* Ubi novis Sacerdotibus nullo titulo per ſe debentur, ſed iiſdem fiant ex mera liberalitate & Charitate. Quod dictum item ſit de Regularibus, qui ex Charitate magis, quam ex rigoroſo debito fidelibus in ſpiritualium, Sacramentorumve adminiſtratione inſerviunt. Ritus ergo, quem prædicta Decreta probare videntur, in eo conſiſteret, quod dicto Offertorio ſe vertat Sacerdos ad populum, & ibi ſtans in ſuppedaneo in medio Altaris, oblationes recipiat, primum virorum, poſtea fœminarum. Exceptis itaque oblationibus, quæ novis elargiuntur Sacerdotibus in primis tribus eorum Miſſis, omnes aliæ cedunt in favorem, ſeu in uſum Parochorum, loquendo de iis, quæ in eorum Eccleſiis colliguntur. Si tamen conſuetudo adeſſet, ut oblationes, quæ Cruci offeruntur in feria VI. Paraſceve, dentur Cæremoniarum magiſtris, omnino ſervanda eſſet; uti expreſſe S. R. C. decrevit die 29. Novem. 1603. in Beneventana, his verbis.

D E C R E T U M IV.

Conſuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur Cruci feria VI. in Paraſceve, dentur magiſtris Cæremoniarum, ſervanda eſt. S. R. C. &c.

XIII. Ad antiquum ritum quod attinet, is diverſus valde fuit, & pro diverſitate Temporum, & pro varietate locorum. Sanctus Joannes Chryſoſtomus Hom. 6. contra Judæos, oblationes a fidelibus ipſis delatas, & Altari admotas ſentire videtur; dum ſcribit: *Qua conſcientia ingredieris Eccleſiam? quibus oculis videbis Sacerdotem? qua manu ſacram attinges menſam?* Concilium ſecundum Matiſconenſe, Anno 585. apud Marcum Battaglini definiſſe refertur: *Che ogn' uno dell' uno, e l' altro ſeſſo ſi preſenti ogni feſta all' Altare coll' Offerta di pane, e vino.* Unde etiam feminæ Sacris Altaribus hoſtias admoviſſe videntur, & hoc ex eo eruitur, quod S. Pater Auguſtinus narrat de Sancta Matre ſua Monica, videlicet: *Nullo die prætermiſit oblationem ad Altare tuum.* Hujuſce conſuetudinis dilucidum Teſtimonium pronuntiat S. Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis Sæculi noni, dum fœminas ad Altare accedere prohibet, & inſimul alteram conſuetudinem invehit, dum jubet, quod illæ ſtent in locis ſuis, & ibi Sacerdos earum oblationes accipiat. En ipſius Sancti verba, ut ſtant in ſuo Capitulari: *Fœminæ nequaquam accedant ad Altare, ſed ſuis locis ſtent, & ibi Sacerdos earum oblationes accipiat.* Atho Epiſcopus Baſilienſis permittit, fœminas ad Altaris cancellos accedere, & non ultra, & ibi Presbyteris ſuas obltiones facere. S. Iſidorus, lib. de Orig. ſcribit, quod Subdiaconi oblationes in Templo Dei a fidelibus ſuſcipiebant, & Levitis ſupponendas Altaribus deferebant, quo in ritu præſcribendo concordes item ſunt Synodus Aquiſgranenſis, Anno 836. & ipſe Ordo III. Romanus. Priuſquam autem ſuo quiſque modo fideles oblationes facerent ab illo Chriſti, Matthæi 5. 24. mandato edocti, *vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum*, ſibi invicem multum dabant reconciliationis, & pacis oſculum, de quo infra ſuo loco reſervamus dicere.

XIV. In tanta rituum varietate, ecce quem nos probaremus magis. Sacerdos, dicto offertorio, ſe vertat ad populum,

& ſtans in ſuppedaneo in medio Altaris, habens duos Clericos hinc inde tenentes ante eum ambabus manibus expanſam Syndonem mundam accipit oblationes Clericorum, non tamen laicarum perſonarum, pro quarum oblationibus ſuſcipiendis, deſcendet Sacerdos, & ſtatuet ſe in medio plani ad ingreſſum Presbyterii, & ibi eidem ſtanti cum aſſertis duobus Clericis tenentibus ante eum Syndonem; vel ſaltem uno Clerico cum lance, laici omnes offerant, projiciendo in Syndonem, vel lancem id, quod offerre exiſtimant, ſeu volunt. Non offerent autem promiſcue viri, & mulieres, ſed primum mares, deinde fœminę, omnibus oſculantibus rem, quam offerunt, deinde Tabellam pacis, aut Crucem, vel ſacram aliquam Immaginem, quam ipſemet Sacerdos iiſdem oſculandam præbet. Sunt loca ubi vice imaginis ſacræ, offerentes aſſolent Sacerdotum novorum manum oſculari, & hæc conſuetudo, quoad mares non habet, unde corripi valeat, ſed toleranda non eſt quantum ad mulieres, quæ propterea omnino abſtinebunt ab oſculo manus, vel iiſdem, ut ſupra, oſculanda dabitur Sacra Imago aliqua. Quod ſi alicubi, (minus tamen convenit) in miſſis Defunctorum oblationem fieri contingat, tunc omnia omnino omittentur oſcula. Defunctorum enim miſſæ non patiuntur oſcula. Hæc agendi ratio, præ ceteris ex eo ſervanda videtur, quod conformior eſt ritui, jam alias tradito, pro diſtributione candelarum, & inſuper divinorum officiorum tempore excludit perſonas laicas a Presbyterio, quod iiſdem inacceſſum, & ſolis pervium Clericis, jam alias vidimus, tum examinantes inſtructionem Romanam Quadraginta horarum, tum agentes de communione Fidelium, quos ad cancellos communicari debere diximus, & ſolos Clericos intra Presbyterium; & ſicuti ibi Reges etiam ad communionem admitti poſſe ſtatutum extitit, ita modo eoſdem ad Altare offerre poſſe dicimus, ſicuti & quotquot ex laicis, quos officiorum tempore intra Presbyterium moderna Eccleſiæ Diſciplina admittit. Ceterum neque offendit plurimum producta Decreta, quæ ſi ſerio ponderentur, Sacerdoti quidem diſceſſum ab Altari prohibent ad effectum tollendi perambulationes per Eccleſiam, & eleemoſynarum extortiones, non tamen reapſe inhibent ejuſdem deſcenſum in planum ad medium, & ad ingreſſum Presbyterii, cauſa ſuſcipiendi oblationes a perſonis laicis, ſponte comparentibus, quas Eccleſiæ diſciplina non admittit intra Presbyterium: Et maxime quia per talem deſcenſum nullatenus dici poteſt, quod Sacerdos diſcedat ab Altari, cum adhuc remaneat intra ejuſdem Altaris ſepta. Si quæ autem ex Eccleſiis in uſum habet cantare in Choro offertorium oblationum tempore, illud moroſe cantet, & ſi opus eſt, etiam cum repetitione, & pauſa.

DECRETUM V.

XV. *Permittendum non eſt Armenis ad unionem cum Sanctæ Romana Eccleſia venientibus, ut cum ſolo vino ſacrificium miſſæ peragant*. S. Congregatio de Propaganda 30. Janu. 1635. Ab antiphona, quæ *Offertorium* dicitur, uſque ad orationes *ſecretas* dictas, Eccleſiam Romanam, ante ſeptingentos annos, orationem nullam habuiſſe, ex duplici eruitur, & valde comprobatur capite. Primum eſt, quia Alcuinus, Amalarius, Valfridus, Remigius, Rupertus, Hugo, Innocentius, aliique ex veteribus, quotquot ſcripſere de ſacris Ritibus, & Eccleſiaſticis Ceremoniis, nedum nullius meminere orationis, ſed omnes concorditer ab Offertorio ſtatim tranſeunt ad Secretas; equidem Micrologus ſcriptor ſæculi undecimi Lib. de Eccleſ. Obſervat. cap. 11. duarum meminit, ſcilicet *Veni ſanctificator*, & *Suſcipe Sancta Trinitas*; quod & præſtat Rudulphus Tungrenſis, qui florebat ann. 1150. ſed uterque etiam fatetur, quod prima ex dictis orationibus dicebatur juxta ordinem Gallicanum, altera vero non ex aliquo ordine, ſed ex Eccleſiaſtica conſuetudine. Ceterum Romanum ordinem nullam inſtituiſſe orationem poſt Offertorium ante ſecretam, Cardin. Bona petit alterum argumentum ex diverſitate orationum, quæ poſt Offertorium in diverſis Eccleſiis recitantur; ait enim ipſe, quod, quia diu Romana Eccleſia illis uſa non fuit, unaquæque Eccleſia ſibi peculiares inſtituit, atque retinuit. Hanc ſententiam ampleſtuntur Gavantus par. 1. tit. 11. litt. T. Meratus ibidem num. 3. Bellarminus lib. 2. de miſſa cap. 17. Bona lib. 2. Rerum Liturgicarum cap. 9. Martene lib. 1. de antiquis Eccleſiæ Ritibus cap. 4. art. 6. Grancolas Tom. 2. de antiquis Litur. pag. 152. quibus noviſſime acceſſit Benedictus XIV. de Sacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 10.

XVI. Prima ex orationibus, quæ nunc dicuntur, incipit *Suſcipe Sancte Pater*; & nonnullis viſa eſt reprehenſione digna, quia Hoſtiam nondum conſecratam, immaculatam nuncupat, ſed ſcite reponit Joannes Hoſfemeiſter Ordinis S. Patris Auguſtini, quod talis dicitur non relate ad panem, qualis nunc eſt, ſed relate ad Corpus Chriſti ſubſtantiæ panis, & ſub ipſius ſpeciem panis, vi conſecrationis mox ſubrogandum. In fine autem hujus orationis crucem cum Patena faciens, deponit Celebrans Hoſtiam ſuper corporale, & hoc ſigno Crucis denotatur, Jeſum Chriſtum ſuper Crucem ſe Æterno Patri Hoſtiam obtuliſſe, ut nos a peccatis redimeret. *Deus qui Humana ſubſtantia*, eſt oratio altera, quæ dum dicitur, a Rubrica jubetur Celebrans aquam in Calicem miſcere vino; unde Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 7.: *Monet Sancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent*. & triplicem rationem aſſignat, quarum prima eſt, *Tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe creditur*. Secunda, *tum etiam quia a latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit*, *quod Sacramentum hac mixtione recolitur*. Tertia *eſt cum nomine in Apocalypſi Beati Joannis populi dicantur, ipſi. puli fidelis cum Capite Chriſto unio repræſentatur*. Addu mysticam rationem alteram, ſcilicet per aquæ, & vini com tionem, incarnationis oſtendi Myſterium, in quo human tura cum Divina hypoſtatice juncta eſt, & hanc explicat tueri videntur illa ejuſdem orationis verba: *da nobis per aquæ & vini Myſterium ejus Divinitatis eſſe conſortes humanitatis noſtræ fieri dignatus eſt particeps, Jeſus C Dominus noſter*.

XVII. Commixtionem hujuſmodi neceſſariam nonnulli neceſſitate Sacramenti, quia Chriſtus ipſe uſus eſt vino mixto: alii volunt eſſe de præcepto Divino indiſpenſab Eccleſia. Tale tamen præceptum diſpenſabile alii conten & demum non deſunt, qui autumant eam eſſe de ſolo p pto Eccleſiaſtico; ſi ejuſmodi diſtincte a nobis pertractan rent, profecto extra rem immoraremur plurimum, quare tenti ſumus dicere, quod ſatis diſerte Tridentinum per pro ea verba, *præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus*, abunde de eamdem non eſſe niſi de præcepto Eccleſiaſtico. Rem extra omnino dubium ponit præſens Decretum, quod ubi ſtatim mittendum non eſſe ſtatuit Armenis, ut cum ſolo vino S ficium Miſſæ peragant, in primam rationem aſſignat, *qui cet hujuſmodi mixtio aquæ cum vino non ſit de neceſſitate cramenti, ſed tantum ex præcepto Eccleſiaſtico, ſuper quo penſare poteſt Papa, nihilominus quia aqua in vino conſecr miſcetur ex traditione Apoſtolica, idque Chriſtum feciſſe e ſtimoniis Sanctorum Patrum, creditur; nullo modo debet h modi ritus ſacrificandi tolerari, aut Armenis permitti*. enim per hoc, quod Chriſtus uſus ſit vino aqua mixto, in inde poteſt, quod talis mixtio ſit de neceſſitate Sacramenti, de præcepto divino, alias, cum itidem ipſe conſecraverit in mo, & exacta Cœna, ſequeretur id quoque de præcepto Divino, aut de neceſſitate Sacramenti.

XVIII. Et quidem materia Calicis ſufficienter ſalvatu ſolo vino, quia Chriſtus ſolummodo illud deſignavit in Cal dum dixit Matthæi 26. *non bibam amodo de hoc genimine tis*, & Concilium Florentinum in Decreto pro Armenis de rans materiam Calicis, ſolum dixit illam eſſe *vinum de v cui ante conſecrationem modiciſſima aqua miſceri debet*; dicendi modo deſignat materiam Calicis ſolum eſſe vinum vite, mixtionem vero aquæ pertinere dumtaxat ad condition ſeu ad cæremoniam quamdam myſticam accidentalem, non materiam Sacramenti, unde de conſecratione diſt. 2. c. *Vinum tantum quis offerat, Sanguis Chriſti incipit eſſe*. H duo inferuntur, quorum primum eſt, a veritate omnimode a rare Hæreticos illos, quos D. Parens Auguſtinus, de hær 64. propterea aquarios appellat, *quod aquam offerrent in po Sacramenti*. Alterum eſt, nullam fidem adhibendam eſſe V laterrano; dum lib. 7. Geograph. cap. *de Saxonibus* aſſerit Innocentio VIII. Norvegiæ permiſſum fuiſſe ſine vino Ca cem conſecrare, quod ob immenſa frigora vinum in eam R gionem deportatum *aceſcat, cujus rei gratia, legatio miſſa* Vel enim, ut verba præſeferunt, id intelligitur de vera con cratione, & quis neſcit Summum Pontificem non poſſe materia Sacramentorum diſpenſare, vel id accipitur, quaſi pelaverit, ut in ſolo pane ſine vino ſacrificarent, & tunc eti credi vix poteſt, quia id eſt contra integritatem Sacrificii, qu eſſe de jure divino, communior, ſaniorque ſententia tuet *Cui modiciſſima aqua miſceri debet*, ſunt verba allegati Co cilii Florentini. *Parum aquæ* habet Rubrica Miſſalis. *Ter pars aquæ* Concilium Triburienſe Ann. 895. *modica aqua* C techiſmus Romanus. *Duæ, vel tres guttulæ aquæ*, Concili Colonienſe. Quare præter Concilium Triburienſe, quod p poſteriora allegata jura correctum fuiſſe videtur; hæc convenium quod aquæ modicum admiſceri debet. Sacerdos utique erra poterit infundendo multam, numquam vero infundens mo cam, & maxime quia memorata Rubrica Miſſalis, quæ p xima lex eſt, cui ſtare debet Sacerdos in celebratione Mi expreſſe jubet *parum aquæ* admiſcendum eſſe; hinc, ut n nullæ exceſſum præcaverent Eccleſiæ, aquam vino miſcenda parvo cochleari excipere ſolebant, & ex eo in Calicem funder ut teſte Card. Bona lib. 2. Liturg. Rerum cap. 9. num. 3. e iam nunc Carthuſianorum præſtant Eccleſiæ; & præſcribit O do Romanus, is apud Mabillonium, Tom. 2. Muſei Ital pag. 100. Hoc autem aquæ modicum omnino vino miſceri d bet tempore Sacrificii in ipſo Calice, ut ſacram cæremonia eſſe, & ſacram ſignificationem habere cenſeatur; nullatenus v ro in dolio, vel in ampulla. In ſua tamen conſuetudine turba dæ non ſunt Religiones illæ, aut Eccleſiæ, quæ ſimul ac Altare acceſſerint, vinum in Calicem infundunt & aquam m ſcent, eo fine, ut plus temporis excurrat a commixtione conſecrationem, quo aqua in vinum convertatur, & poſtea mul cum eo in Sanguinem, vi verborum conſecrationis tra ſubſtantietur. Ceterum ſi per oblivionem, aqua ſuo tempo non fuerit in Calicem infuſa, omnino infundi debet, licet fieri contingeret immediate ante Calicis conſecrationem, ſi p conſecrationem Hoſtiæ, & elevationem adverteretur talis om ſio; ſecus vero ſi advertatur aquæ omiſſio Calice jam con crato, quia præceptum eſt de miſcenda aqua vino, non Chr ſti Sanguini, quando autem infunditur, id fieri debet in t caſu ſine ulla oblatione.

XIX. Sacerdos nunc aquam benedicit, antequam infundat calicem. Olim ſacerdotes aquam non benedicebant, ſed eam modum Crucis infundebant in Calicem, unde magis vinu

tunc

Google

tunc benedicebant, quam aquam, ut ſcite nos edocet Benedictus XIV. de ſacriſ. Miſſæ lib. 2. cap. 10. num. 11. ubi inſimul rationem producit, ob quam non vinum, ſed aquam modo ſacerdotes benedicant, quia nempe vinum myſtica interpretatione ſignificat Chriſtum, cui nulla opus eſt benedictio, aqua vero myſtice interpretatur pro populo, qui velut aquam de facto dilabitur ſuper terram, & immunis unquam a ſorde, utique indiget benedictione; quam proterea aquæ ſacerdos modo porrigit, ſigno Crucis ſuper eam producto.

XX. Remanet modo videndum, cur in Defunctorum miſſis nulla ſit ſuper aquam facienda benedictio; aqua enim iiſdem prorſus rationibus vino eſt commiſcenda in Defunctorum miſſis, ac vivorum, & eamdem populi myſticam retinet ſignificationem, quam ſupra diximus. Non parum variant inter ſe Auctores in aſſignando rationem, cur in mortuorum miſſis ſuſpendenda ſit aquæ benedictio. Aliqui, uti Gavantus, aſſerunt, quod non benedicitur aqua in miſſis de Requiem, quia Crucis ſignum ſolemnitatem connotat, qua omnino carent Defunctorum miſſæ, & hæc convincens non videtur, quia hac eadem ratione omnia alia Crucis ſigna ſuſpendi deberent in miſſis de Requiem. Addunt etiam, quod ſicuti in fine miſſæ, ratione ſigni Crucis connotantis ſolemnitatem non benedicitur populus, ita nec aqua, quæ eumdem populum myſtice ſignificat, eſt benedicenda, & hic pariter eadem urget reſponſio, quia adhuc non aſſignatur ratio, cur ſignum Crucis, etiam ſuper alia, non ſit ſuſpendendum. Alii cum Melchiore Novell. de Cærem. Miſſæ, reponunt, quod aqua in Sacrificiis de Requiem reſtringitur ad ſignificandum populum Purgatorii, qui cum jam jam ſit in termino, & in gratia confirmato, benedictione non indiget; & hæc pariter non minus rejicienda videtur. Populus etiam Purgatorii nonne indiget ſuffragiis, quare ergo æque non debet cenſeri indigens benedictionibus, eo maxime, quia ut ſupra diximus, aqua benedicitur in vivorum miſſis, quia ſignificat populum non immunem a ſordibus. Eſto autem populus Purgatorii ſit in gratia, adhuc a ſordibus complete deterſus non eſt, imo ut detergatur, ibi detinetur. Placet igitur nobis aſſignare, pro ſuſpenſione benedictionis tum aquæ, tum populi, in miſſis de Requiem eamdem rationem, quam indicat Alcuinus pro ſuſpendendo *Gloria Patri, &c.* in *introitu*, & ad *lavabo*, in miſſis de Requiem, quia ſcilicet indicia lætitiæ debent omitti in his circumſtantiis, ut quantum fieri poteſt locus detur mœrori; uti ſe gerit Eccleſia paſſionis tempore, &c.

XXI. De Oratione *offerimus*, quam celebrans pronuntiat in oblatione Calicis, modo ſuccedit dicere, & de hac duo quæruntur, quid nempe ſignificent ea ejuſdem verba, *Calicem ſalutaris*, & cur in plurali numero in oblatione Calicis dicat Sacerdos, *Offerimus*, qui dixit *Offero* in oblatione Hoſtiæ. Duo hæc dubia proponit idem Benedictus XIV. n. 16. Et primum ex Bellarmino diluit, dici ſcilicet *Calicem ſalutaris*, ideſt Chriſti, qui inſtituit, ut Calix ille offerretur, & conſecraretur; & quando etiam diceretur *Calicem ſalutarem*; quod tunc non referenda eſſent ad præſentem ſtatum calicis, ſed ad eum, quo redigendus eſt, poſt conſecrationem, eorum inſtar, quæ nos dicebamus de verbis *hanc immaculatam Hoſtiam*. Ad ſecundum reponit ex Bona, idcirco dici pluraliter *offerimus*, quia, juxta Romanum Ritum, olim in miſſa ſolemni, ſimul cum Sacerdote, etiam Diaconus eam orationem recitabat. Equidem nedum olim, ſed etiam nunc, ſimul cum Celebrante Diaconus eam orationem recitat, ſed cum Sacerdos, ut patebit infra, ſemper, vel quaſi ſemper loquatur in plurali numero, licet non ſimul cum eo Diaconus item recitet, non videtur ſatis efficax diſcriminis adduci ratio, ſed magis ſacerdotem uti plurali numero, ea ratione, qua ſemper utitur, quia ſcilicet nomine ſuo, & nomine adſtantis populi loquitur, qui cum Celebrante ſimul offert, atque ſacrificat. Nec refert, quod in oblatione Hoſtiæ utatur ſingulari numero, eſto hanc quoque, & pro adſtantibus, & adſtantium nomine æque offerat; quia etſi non verbum hoc exprimit, certe ſufficienter ad populum oblationem extendit mens, & intentio proferentis; & hac ratione dicimus, quod æque bene uti potuiſſet numero ſingulari, etiam in oblatione Calicis, ſicuti numero plurali in oblatione Hoſtiæ.

XXII. Dicta hac oratione Sacerdos facit ſignum Crucis cum Calice ſuper corporale, & per id denotatur, quod ſanguis, & aqua, quæ deſignare diximus in vino, & aqua Calicis, fluxere de Chriſti latere ſuper Crucem poſiti. Tum Calicem in medio ita poſt Hoſtiam collocat, ut hoſtia media ſit inter ſeipſum, & Calicem, quem ſtatim palla tegit, & id non ob aliquod myſterium, ſed pura cautio eſt, ne quid extrinſecus in Calicem decidat, ut poſt Micrologum obſervat Gavantus, part. 2. tit. 7. num. 5. lit. L. ubi & nos edocet, quod antiquiores a latere Hoſtiæ ita collocabant Calicem, ut lineam rectam a latere ad latus efficerent, & Hoſtia eſſet ad ſiniſtram Sacerdotis manum, & Calix ad ipſius dextram. Quem morem in Latina Eccleſia Le Brun Tom. 1. pag. 318. perduraſſe ſcribit uſque ad annum 1485. quo cœpit modernus ritus collocandi Hoſtiam recta inter ſacerdotem, & Calicem, crederem ſolius majoris gratia commodi, ob cęremonias plurimas, quæ erga Hoſtiam intra miſſam peraguntur.

XXIII. Sequitur deprecatio *in ſpiritu humilitatis*; quæ deprompta, & efformata videtur ex oratione trium puerorum, qui Babylone in ignem conjecti ſunt, Danielis cap. 3. Mox ſubditur Oratio: *veni ſanctificator*, & dirigitur, ſicut plerique ſatius explicant, ad Spiritum Sanctum, ut veniat, & præparatum ſacrificium benedicat, ſeu, ut ignis Spiritus Sancti delabatur, abſumatque panem, & vinum, & in Corpus, & in Sanguinem Chriſti convertat, quemadmodum Chriſti corpus, Spiritus Sancti opera, in Virginali B. Mariæ utero formatum fuit. Sunt qui putarunt ob ea verba: *Omnipotens æterne Deus* Orationem ad Patrem dirigi; ſed Spiritus Sanctus Deus eſt Omnipotens, & æternus item ut Pater & Filius. Poſtmodum Sacerdos tranſit ad lavandas manus, ideſt extremitatem digitorum pollicis, & indicis utriuſque manus dicens interim Pſalmum, *Lavabo inter innocentes manus meas*, qui pſalmus aptiſſime actioni convenit, & licet in nonnullis verſiculis truncus recitetur a quibuſdam Eccleſiis; Miſſale tamen Romanum illum integrum nobis exhibet recitandum, quod congruit cum Liturgiis Sancti Chryſoſtomi, & Sancti Baſilii. Olim non tantum Celebrans, ſed etiam Preſbyteri Altari circumſtantes manus abluebant, Diacono omnibus aquam porrigente. Hujus ritus meminit S. Cyrillus Jeroſolimytanus in 5. Catecheſi Myſtagogica. *Vidiſti*, inquit, *Diaconum aquam lavandis manibus porrigentem Sacerdoti, & illis, qui circum Altare ſtabant, Preſbyteris.* Hunc Ritum confirmat etiam Dionyſius libro de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 3. *Alternm, ſcilicet Diaconum, lavantibus aquam miniſtraſſe.* In Cæremoniali Pariſienſi habetur, quod in ejus Eccleſia, ante manuum lotionem, Celebrans in cornu Epiſtolæ debet recitare Pſalmum *De profundis*, cum verſu, & Oratione *Abſolve* pro Epiſcopo, reſpondentibus alternatim miniſtris.

XXIV. Deſinit Pſalmus *lavabo*, ex more in *Gloria Patri*, qui verſus, cum indicium ſit lætitiæ, ſicuti propterea omittitur in luctuoſis Defunctorum miſſis; ita omittendum eſſe Rubrica mandat *tempore Paſſionis in miſſis de tempore*, quod paſſioni Chriſti recolendæ dedicatum eſt. Volo adnotes to *in Miſſis de tempore*; ut inde tuto inferas verſum *Gloria Patri* ſilendum non eſſe in Sanctorum Miſſis, quæ Paſſionis tempore celebrantur. At, quid ſi dicantur votivæ de Cruce, vel de paſſione Chriſti? Adhuc non ſunt miſſæ de tempore, ut comprehenſæ cenſeri valeant in diſpoſitione Rubricæ, adeoque verſus *Gloria Patri* in iiſdem erit dicendus, ut reſolvit Meratus part. 2. tit. 7. num. 27., adhærens Biſſo litt. P. n. 255. §. 1. per hæc verba: *in Miſſis votivis de Paſſione, vel de Cruce infra Hebdomadam Paſſionis, non eſt omittendus Pſalmus Judica me Deus, neque Gloria Patri ad Introitum, & lavabo, licet hæc omnia omittantur in Miſſa de tempore.* Rem deciſam per Decretum S. R. C. 10. Februarii 1647. fuiſſe refert Pater Forti, ſed probe conſcius illegitimitatis Decreti, ſtatim ſubdit, *etſi aliqui dubitent de exiſtentia hujus Decreti, tamen ſi non valet pro Decreto, valeat pro Rubrica, & communi Doctorum ſententia.* Nos itaque id magis confirmare volumus per ſequens Decretum.

DECRETUM VI.

Miſſa B. Virginis ſub invocatione ſeptem Dolorum, feria VI. infra Hebdomadam Paſſionis ab iis, qui gaudent hujuſmodi Indulto, debet recitari cum Gloria Patri ad Introitum, & cum Pſalmo Judica me ad Confeſſionem, ſed ſine Gloria in Excelſis. S. R. C. 31. Aug. 1660. In Tornacen. Hæc enim deciſio quadrat admodum caſui miſſarum votivarum de Cruce, & Paſſione Domini, cui fere conſimilis indicabatur miſſa de ſeptem Doloribus, licet occurrens foret, non votiva, quia ultimate erat de Paſſione Domini, & per conſequens illis in miſſis tacendus quidem erit hymnus *Gloria in Excelſis*; non tamen verſus *Gloria Patri* ad Introitum, neque ad *Lavabo*, de quo utique eadem procedit ratio, quidquid poſtea modo ſit de miſſa ſeptem Dolorum, cui tamquam de feſto occurrenti, rite conceſſus exiſtit hymnus *Gloria in Excelſis*, qui prædictis miſſis, utpote votivis, nullatenus competere poteſt.

XXV. Divus Thomas part. 3. quæſt. 83. artic. 5. ad primum lotionis Manuum binas affert rationes. *Primo quidem* (ſunt ejuſdem Sancti Doctoris verba) *quia aliqua pretioſa tractare non conſueſcimus, niſi manibus ablutis, unde indecens videtur, quod ad tantum Sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter inquinatis. Secundo propter ſignificationem, quia ut Dionyſius dicit in Cathe. Myſtag. 5. extremitatum ablutio ſignificat emendationem, etiam a minimis peccatis ſecundum illud Joannis cap. 13. Qui lotus eſt, non indiget, niſi, ut pedes lavet, & talis emundatio requiritur ab eo, qui accedit ad hoc Sacramentum.* Titelmannus autem Expoſit. Myſt. Miſs. cap. 34. objectionem quamdam prævenit, & his verbis præfocat: *manus abluit, quamquam alioqui in principio ante Altaris acceſſum mundatum ſe fuiſſe optime ſciat, ut ſi forte interim ullam undecumque maculam contraxiſſet, abluatur hac ablutione, priuſquam ad ſacroſancta in manibus tenenda myſteria accedat.*

XXVI. Poſt aquæ lotionem ante ſæculum octavum in Eccleſia Turonenſi priuſquam diceretur ſecreta, oratio hæc dicebatur a Celebrante: *Ante conſpectum divinæ majeſtatis tuæ, Domine Jeſu Chriſte, reus adſiſto, qui invocare nomen Sanctum tuum præſumo. Miſerere Domine Homini peccatori: Ignoſce indigno Sacerdoti, per cujus manus hæc oblatio videtur offerri. Parce peccatorum labe præ cæteris capitalium polluto: & ne intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens; ſcilicet vitiis, & voluptatibus carnis aggravatus ſum, Recordare Domine, quia caro ſum. In tuo conſpectu, etiam cæli non ſunt mundi; quanto magis ego terrenus, & immundus tamquam pannus menſtruatæ. Indignus ſum Domine Jeſu Chriſte, ut ſim vivens; ſed tu, qui non vis mortem peccatoris, da mihi veniam in carne conſtituto, ut per pœnitentiæ labores, vita æterna perfrui merear in Cælis, Salvator Mundi, qui vivis, &c.* Colligitur ex uno manuſcripto Miſſalis ejuſdem

Eccleſiæ Turonenſis; & alio annorum circiter trecentorum adnotatur ſic: *Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, &c. In Spiritu humilitatis* &c. *Domine Deus Pater omnipotens benedic, & Sanctifica hoc Sacrificium laudis, quod tibi oblatum eſt ad gloriam, & honorem Nominis tui, & parce peccatis populi tui, & aufer a me iniquitates meas, & exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Per Chriſtum Dominum, &c.*

XXVII. In Eccleſia vero Narbonenſi poſt manuum ablutionem dicebatur hæc alia Oratio: en Orationum varietatem, quæ pro Eccleſiarum diverſitate, ut ſupra dicebamus, in Miſſis recitabantur: dicebatur inquam, oratio ſequens. *In Spiritu humilitatis &c.* deinde Signum Crucis ſuper Hoſtiam & Calicem efformando hæc dicebat Celebrans, *deſcendat, Domine, cæleſtis gratia bene ✠ dictionis, & conſecrationis ſuper hoc Altare, & munus tibi oblatum.* In uno ſupradictæ Eccleſiæ Miſſali, quæ ita exprimitur in Lemovicenſi. *In nomine Sanctæ Trinitatis, & individuæ unitatis, deſcendat hic Angelus benedictionis ✠, & conſecrationis, & pacis ſuper hoc munus.* His peractis Celebrans propriæ non immemor indigentiæ, converſus ad populum rogari Dominum pro ſe orabat dicens: *Orate fratres pro me, ut meum pariter, ac veſtrum Sacrificium acceptum ſit Deo.* Cui reſpondebat populus: *Sit Dominus in corde tuo, & ore tuo, ſuſcipiat ſibi Sacrificium placabile de ore tuo, & manibus tuis, pro noſtra, omniumque ſalute.* Sic in Lemovicenſi. In Narbonenſi vero Celebrans populum, ut pro ſe oret, poſtulat ſub hac formalitate: *Obſecro vos fratres, ut oretis pro ſtatu Sanctæ Dei Eccleſiæ, & pro me miſero peccatore, ut omnipotens, & miſericors Deus placide, & benigne Sacrificium noſtrum humiliter dignetur ſuſcipere. Amen.* In Eccleſia Bellovacenſi breviori adhuc exhortatione poſtulat Celebrans populum orare pro ſe ſic: *Orate pro me fratres, & ego pro vobis, ut meum, ac veſtrum Sacrificium in conſpectu Domini ſit acceptum.* Cui reſpondebatur: *Spiritus Sanctus ſuperveniat in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.* Apud Carthuſienſes ad verba Celebrantis dicentis: *Orate Fratres*, nihil prorſus reſpondetur, & hæc dicta ſint eruditionis gratia; unde ad nos redeuntes: Celebrans poſt manuum lotionem cum recitatione totius Pſalmi *Lavabo*.

XXVIII. Panem, & vinum, quæ ſeparatim cum ſua peculiari oratione obtulerat, deinde conjunctim offerre pergit per Orationem: *Suſcipe Sancta Trinitas &c.* Et Ritus hujuſmodi offerendi primo ſeparatim panem, & vinum, ac deinde utrumque ſimul omnino convenit cum Rito Ambroſiano. Quidam autumant, quam nunc Sacerdos offerendo panem recitat Orationem *Suſcipe Sancte Pater*, hanc olim non Sacerdotem ipſum, ſed populum recitare conſueviſſe, cum Sacerdoti panem offerebat conſecrandum: Poſtquam autem mos ille offerendi panem pro conſecratione a populo exolevit, Sacerdotem inde cœpiſſe memoratam Orationem dicere nomine populi. Vide Benedictum XIV. loco citato num. 4.

XXIX. Abſoluta Oratione: *Suſcipe Sancta Trinitas*, Celebrans ad populum converſus dicit: *Orate Fratres*, quam Orationem ex Rodulpho prop. 23. Gavantus part. 2. tit. 7. nu. 7. litt. Y. Sancto Leoni primo tribuit, & conſentit Meratus ibidem num. 31. Si ſermo ſit de eadem prece quoad verba, quibus conſtat: Addit vero eam, quoad ſubſtantiam, & ſenſum, Apoſtolicæ traditionis eſſe, & reperiri in Liturgiis Sanctorum Marci, & Jacobi. Deinde Sacerdos tranſiens ad Orationes *Secretas* dictas, quia ſecreto, & ſub ſilentio dicuntur, earum tot recitat, quot ante Epiſtolam clara voce dictæ fuerunt, & quidem eodem omnino Ordine, & ritu, ita ut primam, & ultimam tantum cum ſua concluſione terminet. Primam ſi plures dicendæ ſunt cum integra concluſione ſub ſecreta, ſi vero ea ſolummodo dicatur, concluſio dicitur ſecreto uſque ad *Per omnia ſæcula ſæculorum* excluſive, & *per omnia ſæcula ſæculorum* elata voce pronunciat, ut magis dicetur infra. Quoties vero dicuntur plures Orationes, prima integre ſub ſecreto concluditur, & ultima ſecreto dumtaxat dicitur uſque ad *Per omnia ſæcula ſæculorum*, ut ſupra, &c. quia concludendo ſecretas initiat Præfationem, quæ clara, ac intelligibili voce eſt recitanda. Bellarminus Tom. 2. lib. 6. de Miſſa advertit, quod to *Per omnia ſæcula ſæculorum* ideo voce elata etiam dicitur, ut populus reſpondeat Amen, & ſic confirmet Orationes omnes a Sacerdote ſub ſilentio, & ſecreto recitatas.

XXX. Scitu dignum eſt, quod orationibus hiſce ſecretis de mandato Rubricæ non præmittitur neque ſolita ſalutatio *Dominus vobiſcum*, neque invitatio ad orandum, ſcilicet *Oremus*. Et ſe dignam Gavantus part. 1. tit. 12. nu. 1. litt. T. rationem aſſignat, quia nempe jam Sacerdos ante offertorium dixit *Dominus vobiſcum*, & *Oremus*: hæc enim ſalutatio, & invitatio ordinata erat antiquitus ad Orationem ſecretam; uti enim obſervabamus ſupra, Romana Eccleſia ab offertorio uſque ad ſecretas nullam orationem habebat. Reliquia hæc itaque quædam eſt antiqui moris. In veteri Miſſali Eccleſiæ Narbonenſis ſecretis hæc additur Oratio ſuper oblata, antequam Præfationem incipiat; *Deſcendat, quæſumus Domine, Spiritus Sanctus tuus ſuper hoc Altare, quo hæc munera tua Majeſtati oblata bene ✠ dicendo benedicat ✠; & Sancti ✠ ficando ſantificet, & ſumentium corda dignanter emundet.*

R I T U A L I A.

XXXI. Juxta Rubricas Miſſalis præſcribitur, quod Celebrans, elevata Patena cum Hoſtia, recitare debet, ut diximus, Orationem illam: *Suſcipe ſancte Pater* &c. & ſi aliæ ſint Hoſtiæ parvæ conſecrandæ pro communicandis adſtantibus, ad pri-
mum Offertorium non ſuper Patenam poni debent, ſed ſ
Corporale, & ſi multæ ſint ponuntur in Pixide, quæ ſ
Corporale locanda eſt proxime poſt Calicem, aperienda p
ab ipſo Celebrante, cum intentione offerendi etiam particu
quæ in ipſa continentur, eadem actione, ac Oratione,
Hoſtiam ipſam ſuper Patenam offert; ipſæ enim parvæ H
in tali caſu ſunt & ipſæ vera Sacrificii materia, ide
formaliter offerenda. Ex his infertur, neceſſarium non
etiam parvas illas Hoſtias elevare, ut offerantur: elevatio
nim non ad formalem, ſed ad materialem oblationem perti
ſatis itaque eſt, quod Celebrans habeat intentionem eas ſi
cum Hoſtia, quam elevat cum Patena, offerendi, & ſuo t
pore ſimul quoque conſecrandi, quia vis tota, ſive oblatio
ſive Conſecrationis, in Celebrantis ipſius intentione pr
pue conſiſtit. Hinc dato caſu, quod Pixidem ſibi allatam
ticularum plenam ante oblationem, & Conſecrationem
rire omittat, habuerit tamen antea intentionem eas
rendi ſimul, & conſecrandi, neque intentionem revocave
eſtu Oblationis Hoſtiæ tempore, ac conſecrationis nihil
de parvis Hoſtiis, ſeu particulis in Pixide contentis cogitave
illicite quidem, quia contra Rubricæ præceptum Pixidem
detexit, ſed valide adhuc eas etiam obtuliſſe, & conſec
Doctores communiter exiſtimant, quia ſupponitur, quod int
tio virtualiter perſeveret, & cum materia ſit moraliter p
ſens, non eſt, cur Sacramentum valide non conficiatur; ad
bendam enim materiæ conſecrandæ moralem præſentiam ſuffici
tet ad validam Sacramenti confectionem non opus eſt, ut
ta materia conſpicua ſit, ac videatur, ut conſtat; nam ad
detecta Pixide, non omnes particulæ in ea contentæ a Co
crante inſpiciuntur ſingulatim; & tamen nemo eſt, qui n
omnes vi verborum conſecrationis valide, imo licite conſecr
ut advertit Gonet Theolog. Moral. Tom. 3. caſu 6. ſuper
crific. Miſſæ.

XXXII. An Celebrans licite conſecrare poſſit ſibi all
parvas Hoſtias, Præfatione jam incepta, ſeu materiæ co
crandæ oblatione jam peracta, hic ſolet inquiri; circa quam
ficultatem, aliqui Auctores affirmant, poſſe licite particulas c
ſecrari, etiamſi allatæ fuerint poſt primam oblationem, ſi m
taliter earum quoque fiat oblatio; alii affirmant, etiamſi
rint allatæ ante Præfationem inceptam: Quidam denique
firmant, poſſe licite conſecrari particulas, dummodo immed
ante conſecrationem exhibeantur. Tutior tamen, communi
que ſententia eſt aſſerentium poſſe licite particulas conſecrari,
ante Canonem exhibeantur, prævia ſemper earum mentali
latione, ſi perveniant jam prima expleta, & legitima a
cauſa. Cum enim miſſæ ordo poſtulet, ut particulæ conſecr
dæ pro communicandis adſtantibus offerantur ſimul ac Ho
ipſa offertur; nemo eſt, qui non intuatur, miſſæ ordinem n
ſervari, ſi particulæ accipiantur prima expleta oblation
quod fieri certe non debet abſque legitima cauſa movente, qu
lis ea eſſet, V. G. ſi magna populi multitudo adeſſet ad E
chariſtiam ſumendam jam jam parata, abſque Sacramento
Pixide. Incepto autem Canone nullo prorſus modo accipi
bent particulæ conſecrandæ, etiam ſi ageretur de conſecranda pa
ticula pro deferendo Viatico ad Infirmum; nam eo caſu doce
Doctores communiter, quod potius parva pars detrahi debe
e Miſſæ Hoſtia conſecrata ut ſervaretur pro infirmi comm
nione. Quod ſi tot eſſent infirmi communicandi, ut pro om
bus parva Hoſtiæ conſecratæ pro Miſſa reſervari non poſ
pars, in hoc caſu urgente neceſſitate, quæ legi non ſubjace
etiam Canone incepto, imo adhuc immediate ante conſecrati
nem Hoſtiæ, aſſumi licite poſſunt particulæ conſecrandæ,
cta ſemper prius, ut ſupra, mentali earum oblatione.

D E C R E T U M VII.

XXXIII. *Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper oblata, n*
ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſve
parte Crucis. S. R. C. 4. Auguſti 1663. in una Dalmatiarum
Dicto Symbolo, vel ſi non eſt dicendum, dicto, oſculatoq
Evangelio, Sacerdos extenſis manibus ſuper Altare, extra C
porale, oſculatur ipſum Altare in medio, & poſtea erigens ſ
& manibus junctis ante pectus, vertit ſe ad populum ex par
epiſtolæ, & ita verſus populum ſtans in medio, demiſſis oc
lis, extendens, & jungens manus, clara voce dicit, *Domin*
vobiſcum, reſpondente Miniſtro, *& cum ſpiritu tuo*, & m
junctis iterum de more manibus, per eamdem viam conſtituit
contra Altare in medio; extendens, & elevans uſque ad h
meros, ac iterum jungens manus, caputque Cruci inclinan
inclinatione minimarum maxima, dicit *Oremus* ſolita clara v
ce, non ſubmiſſa, poſtea junctis manibus ante pectus, non v
ro expanſis, ut nonnulli faciunt, legit Offertorium, legit, n
quam, etiamſi memoriter ſciret; dixi junctis manibus ante p
ctus, quia ſic expreſſe præſcribit Rubrica, & contra hanc
gerunt, qui aliter uſitant.

XXXIV. Dicto Offertorio Sacerdos Calicem ambabus man
bus diſcooperit, accipiens velum, & illud declinans a parte p
ſteriori Calicis, quod ſtatim e corporali extractum, vel ill
ipſe plicat, ut ſentiunt Franciſcus Maggius, aliique plures
Rubriciſtis, vel Miniſtro plicandum porrigit, ſicut communi
cum Gavanto ſententia docet. Uter ex his modis probati
ſit in executione, definiat Miniſtri qualitas, ita ut ſi Miniſt
ſit Clericus, aut alia perſona idonea, ab eo plicari debeat
ſi puer ſit Miniſter, aut alius functionis hujus minus capax
ab ipſo Celebrante plicari debeat. A quocumque autem plice
tur Velum, plicatum illud ponendum ſemper eſt prope Ta

bellam

bellam ſecretarum, ex parte Epiſtolæ, omnino tamen extra Corporale, ſuper quod ſolummodo poni poteſt, quod Corpus, & Sanguinem Chriſti tangere, aut tegere ſolet. Mox Miniſter juxta Gavantum, ſuper Altare in cornu Epiſtolæ explicat manutergium, & deſuper collocat Pelviculam cum urceolis. Sacerdos vero poſita ſiniſtra manu ſuper Altare, extra corporale, manu dextra accipit Calicem, quem extra Corporale collocat verſus cornu Epiſtolæ, ſubiode eadem manu dextra, ſtans adhuc in medio Altaris, amovet parvam Pallam e Calice, quæ cooperiebat Hoſtiam ſuper Patenam; & hanc, ſeu parvam Pallam deponit ſuper corporale, verſus cornu Epiſtolæ, ut commodius, & facilius eam reſumere valeat, quando Calicem debet tegere. Amota Palla, Sacerdos ſola manu dextra, inter pollicem, & indicem, & ſubtus medium digitum, accipit Patenam cum Hoſtia, cui occurrente ſiniſtra manu, dum eſt prope medium Altaris, eam ambabus manibus tenet, ideſt iiſdem tribus digitis, etiam ſiniſtræ manus, elevatam ſuper medium corporalis, ad altitudinem pectoris, & poſtea non elevando caput, ſed ſolos attollendo oculos ad Crucifixum, ac ſtatim ipſos in Hoſtiam defigendo ſubmiſſa, & ſecreta voce dicit: *Suſcipe Sancte Pater*. Hac oratione abſoluta Sacerdos utique manu tenens Patenam cum Hoſtia facit cum ea Crucem mediocrem ſuper Corporale, non per quatuor puncta, ut nonnulli abuſive uſitant, ſed per lineas ✠ æquales, & advertat in facienda hujuſmodi cruce, (quæ non debet excedere longitudinem unius palmi) ne Patena tangat corporale: qua facta Cruce, deponit Hoſtiam, quaſi in medio ipſius corporalis, prope Crucem Aræ conſecratæ diſtantem, quaſi per palmum, ab ora Altaris, ut commodius Sacerdos oſculari poſſit Altare, quando opus erit; deinde ponit Patenam a parte Epiſtolæ ſuper Altare, aliquantulum ſubtus corporale, adeoque non uſque ad medietatem.

XXXV. Præmiſſa Cruci inclinatione minimarum maxima, accedit Sacerdos verſus cornu Epiſtolæ, accipit Calicem ſiniſtra per nodum, & dextra Purificatorio abſtergit interiorem ejuſdem Calicis partem. Sunt qui poſt exterſum Calicem, ſtatim cooperiunt Purificatorio Patenam, ſeu reliquum, quod non eſt ſubtus corporale, ſed ſatius agunt illi, qui illud adhuc tenent contra guttas, de quibus ſtatim. Exterſo itaque Calice, ſiniſtra manu, qua tenet Calicem, ita ſumit, & tenet Purificatorium, ut deflua hujus pars pedem Calicis communiat, contra caſuras forte ex ampullis guttas, aut idem Purificatorium collocat ſuper pedem Calicis verſus Pelviculam ampullarum, & ſic expeditius, & commodius conſuletur defluentium guttarum incommodo, quem ad effectum item Calicem bene admovebit ad eamdem Pelviculam. Siniſtra igitur manu tenens, ut ſupra, Calicem, non elevatum, ſed ſuper Altare poſitum, manu dextra accipit Ampullam vini de manu Miniſtri porrigentis, & ponit vinum in Calicem, in ea quantitate, quæ exhauriri poteſt unico hauſtu, vel contineri in ordinario cochleari, unde Calicis fundus cooperiatur. Ne autem guttulæ circumquaque reſiliant, non infundetur vinum directe in fundum Calicis, ſed magis in latus interius ejuſdem, aliquantulum inclinati verſus lancem: mox reddit Ampullam Miniſtro, & tenens ſiniſtra eodem modo Calicem, producit dextra ſignum Crucis ſuper Ampullam aquæ dicens eodem tempore, & non prius: *Deus qui Humanæ Subſtantiæ &c.* & accipiens de Miniſtri manu Ampullam aquæ infundit parum in Calicem dicens: *da nobis per hujus aquæ, & vini myſterium*, & ad verba *Jeſus Chriſtus* caput inclinat verſus Crucem, inclinatione minimarum maxima. Sunt & non pauci, qui peracta vini, & aquæ infuſione in Calicem, Calicem denuo Purificatorio abſtergunt ſi non contra, certe præter Rubricas, quæ abſterſionem hanc non demandant, neque explicite, neque implicite; tu ergo cave ab hac abſterſione, quæ adhibenda non eſt, niſi in caſu, quo poſt infuſionem, interior Calicis pars notabiliter deturpata dignoſceretur.

XXXVI. Miniſter autem non aſcendit ſuper pradellam, ſed ad latus Altaris conſiſtens, facta inclinatione Sacerdoti, cum oſculo, vel quaſi oſculo Ampullæ, non manus Sacerdotis, huic primam Ampullam vini, manu dextera apprehenſam, adminiſtrabit, & manu ſiniſtra accipiet, ut præſto eſſe valeat, ad miniſtrandum, manu dextera Ampullam aquæ, quam item porrigit, & recipit cum oſculo, vel quaſi oſculo; etſi namque Rubricæ diſpoſitio ſiſtat in præſcribendo oſculo Ampullæ vini; Doctores tamen id communiter extendunt etiam ad Ampullam aquæ. Quoniam tamen Rubrica nihil habet de reſtituendis Ampullis manui Miniſtri, idcirco in eam haud peccant ii Sacerdotes, qui Ampullas immediate ſuper Lanceam collocant; dummodo abſtineant ab iiſdem collocandis ſuper Tobaleam, aut manutergium, ne inde Tobalea deturpetur. Quod ſi poſt vini, & aquæ infuſionem, guttæ aliquæ diſperſæ appareant inter Calicem, circumacto, ut ait Gavantus, vino Calicis uniantur, non vero, ut diximus ſupra, Purificatorio abſtergantur. His peractis manu ſiniſtra Sacerdos deponit Purificatorium omnino extenſum ſuper eam Patenæ partem, quæ ſtat extra corporale, eam cooperiendo, & quatenus Purificatorium ſit ita ſarum, ut ſit plicandum, extremitates dicti Purificatorii perſpiciant Altare, non vero Celebrantem. Poſito Purificatorio ſuper Patenam, Sacerdos relinquit Calicem in cornu Epiſtolæ, & accedit ad medium Altaris; ſi autem adſit multum diſtantiæ a medio Altaris ad cornu Epiſtolæ, ne cogatur Sacerdos nimis, & ineleganter diſtendere brachium dextrum pro accipiendo Calice, tunc antequam diſcedat a cornu Epiſtolæ, manu ſiniſtra in nodo deprehendens Calicem, deponit quidem illum in eodem cornu Epiſtolæ, ſed prope corporale, poſtmodum junctis de more manibus ante pectus, accedit ad medium Altaris, & ibi facta Cruci reverentia, mox ſiniſtra manu ſuper Altare poſita, ſtans in medio Altaris, dextra accipit Calicem per nodum, cui occurrens dum eſt prope medium Altaris, ſiniſtra manu, cum eadem manu illum accipit, & tenet per pedem, & non ſolis digitorum extremitatibus. Illum autem elevatum tenet, ut Calicis cuppa non excedat oculos, nec ſit infra mentum celebrantis, ideoque pes Calicis elevetur ante ejuſdem celebrantis pectus.

XXXVII. Sacerdos elevatum, ut ſupra, tenens Calicem illum offert dicens: *Offerimus tibi Domine*, intentis tamen in Deum oculis, nimirum ad Crucifixi imaginem per totam dictam orationem. Sed quoniam melius ſemper eſt, atque ſecurius orationes in Miſſa legere, quam memoriter recitare, ſufficiet elevare oculos in principio Orationis, & ſtatim iiſdem demiſſis, ex Tabella legere Orationem prædictam, qua finita, pes Calicis ab eo detinetur elevatus a corporali, ad altitudinem trium circiter digitorum, & facit cum eo ſignum Crucis ſuper corporale, inſtar Crucis ſigni, quod cum Patena, ſuperius efformandum ſuper corporale eſſe diximus, hoc tamen diſcrimine, quod modo Crucis ſignum incipit ab extremitate poſteriori corporalis, uſque ad medium corporalis circiter, & id ne Crucis ſignum efformetur ſuper Hoſtiam, quod eſt animadvertendum. Poſtea Calicem in medio corporalis poſt Hoſtiam collocat ambabus manibus. Sufficit per ſpatium unius circiter Hoſtiæ, neque neceſſe eſt collocetur diſtans ab Hoſtia per ſpatium unius circiter palmi, ut nonnulli autumant. Verum in hac re quid certi ſtatui non poteſt, ſed deciſio magis pendet ex majori, vel minori longitudine, aut brevitate aræ, & corporalis; quare Regula videtur eſſe, quod Hoſtia ſita eſſe debeat in medietate ſpatii, inter Altaris oram, & Calicem. Tum ad cautelam magis, ut advertit Gavantus, quam ad myſterium aliquod repræſentandum, Palla ſacerdos tegit Calicem. In modo autem, quo debeat tegere, non conveniunt Auctores. Quorum aliqui ſentiunt, quod ſacerdos ſiniſtra manu tenens pedem, aut nodum Calicis, ne forte in Calicem impingens eum nolens invertat, manu dextra aſſumat Pallam, & cum ea cooperiat Calicem, & id ſemper a Sacerdote obſervari debere dicant, ſive Calicem cooperiat, ſive detegat, ſeu diſcoperiat, præſertim poſt Conſecrationem ad præcavendum periculum verſandi ſanguinem. Putant vero alii, quod ſiniſtra poſita ſuper Altare, extra Corporale, manu dextra aſſumere debeat Pallam, & cum ea cooperire Calicem, addentes, quod prædictum periculum, abſque eo quod Sacerdos ſiniſtra teneat Calicem, facile evitari poteſt, ſi a propera feſtinatione ſe abſtineat. Nos hanc damus regulam, ut Seniores, & qui paralisi laborant, ſatius ſit primam amplectentur opinionem, ſecundam vero alii, qui prædicto non laborant morbo. Omnes autem dum Calicem detegunt, manu ſuper Calicem parumper Pallam elevent, ne pallæ complicatura in oram Calicis fortaſſe impingens, eumdem invertat Calicem.

XXXVIII. Cooperto Calice junctis de more manibus, & ſuper Altare poſitis, tali forma, ut minores duo digiti tangant anteriorem Altaris partem, aliis ſuper ſe ipſis naturaliter junctis, aliquantulum, hoc eſt mediocriter inclinatus, ſubmiſſa, & ſecreta voce dicit Orationem *In ſpiritu humilitatis*; poſtea erectus elevans oculos ad Crucifixi Imaginem, & illos ſtatim demittens, & eodem tempore, quo elevat oculos, etiam expandens, & elevans uſque ad humeros, & jungens ſtatim manus ante pectus, voce item ſecreta dicit: *Veni ſanctificator &c.* An ad vocem *Deus* caput inclinandum ſit, non conveniunt Scriptores, & licet poſt Polaccum affirmet a Portu, reverentia tamen fieri reſervanda eſt ad prædictæ Orationis finem, quando poſt benedictionem oblatorum, a medio Altaris diſceſſurus eſt, ut accedat ad cornu Epiſtolæ pro lavandis manibus. Quando autem præfatam Orationem recitat, ad verbum *& benedic* poſita manu ſiniſtra extenſa ſuper Altare, extra Corporale, format manu dextra ſignum Crucis ſuper Calicem, & Hoſtiam. Quod Crucis ſignum non debet fieri per quatuor puncta, ſed per duplicem lineam, alteram ſcilicet rectam, alteram tranſverſam: & cum juxta Rubricam commune eſſe debeat Calici, & Hoſtiæ: *ſignat manu dextra communiter ſuper Hoſtiam, & Calicem*, idcirco utraque linea æqualiter alta fieri debet a Calice ad Hoſtiam verſus pectus, non deprimendo manum ſuper Hoſtiam. Quoniam vero utraque ex his lineis non debet excedere palmum communis manus, ut docet Gavantus part. 2. tit. 7. litt. P. prima linea recta inchoabitur a medio Pallæ, & æqualiter alta ducetur uſque ſuper Hoſtiam, verſus pectus, ſecunda vero linea tranſverſa ducitur prope oram anteriorem Pallæ, quæ media eſſe ſolet inter Calicem, & Hoſtiam.

XXXIX. Num tranſverſa Crucis pars fieri quoque debeat manu tranverſa, ſeu plicata, hoc eſt inflexa in brachii juncturis, aut magis recta, modo inſurgit dubium, in quo Gavantus loco citato, atque Pollacus in aphoriſmis Cærem. pugnant pro tranſverſa manu; ait autem ille, quod ſi fieret linea tranſverſa, manu in rectum extenſa, videremur velle abigere a Calice muſcas; hic vero ſubjungit, quod non formaretur linea tranſverſa ſuper diametrum lineæ rectæ, ſicuti opus eſt, ſed formaretur lata quædam ſuperficies, quæ priorem lineam ſeu fere totam ejus longitudinem occuparet, & deleret, ſicque deſtrueretur Crucis figura; debemus enim, inquit ipſe, imaginari lineas prædictas formari acumine ipſius manus, & imprimi in aere, ac ſi acumen totius manus colore aliquo imbutum eſſet.

eſſet. In oppoſitum ſentiunt Caſtaldus lib. 2. ſec. 7. cap. 3. Quarti part. 2. tit. 3. ſect. 1. dub. 1., aliique plurimi, quorum opinio cum per præſens Decretum nunc manifeſte confirmata maneat, non amplius modo dubium eſſe poteſt, quin prædicta tranſverſalis Crucis pars per manum in rectum extenſam efformari debeat. Ad rem digna, quæ advertantur, profecto ſunt ea verba Rubricæ tit. 3. num. 5. *Si rem aliquam benedicit, parvum digitum vertit ei, cui benedicit, & benedicendo totam manum dexteram extendit omnibus illius digitis pariter junctis, & extenſis.* Si itaque benedictio, quæ fit medio ſigno Crucis, debet fieri manu extenſa, ejuſque digitis pariter extenſis, quis umquam ſomniare valeat, quod tranſverſa Crucis pars efformari debeat manu tranſverſa, atque plicata? Quæ ut magis pateant, volo ſerio ponderes, quod Rubrica mandat, quod qui benedicit, ſeu ſuper rem aliquam efformat ſignum Crucis, *parvum digitum vertat rei, cui benedicit*, ut hinc ediſcas, quod lineæ Crucis formantur extremitate minoris digiti, non acumine, ſeu longitudine totius manus, quare ultima extremitas parvi digiti eſt quaſi punctum, quod veluti ſignum exarat, ex quo fit, quod primam lineam non delemus, ut contendit Pollaccus. Gavanti vero argumentum puerile nuncupat Quarti, qui advertit, pluries nos ſimili geſtu debere uti in Miſſa movendo dexteram extenſam, ut cum benedicimus Populo, cum elevamus, & extendimus manus prius junctas.

XL. Ad miniſtrum quod attinet, ſtatim ac, ut ſupra, recipit ampullam aquæ, illam collocat ſuper pelviculam, & cum quaſi oſculo accepta ſola Ampulla vini, hanc ad credentiam reportat, vel in loco decenti reponit, certe eam nullatenus collocat ſuper Altare, vel ejus gradus. An poſſit elevari manutergium, ſuper Altare extenſum, ut a Celebrante facilius capi poſſit ad manus tergendas, diſcrepant Doctores inter ſe; Gavantus enim affirmativam tuetur ſententiam, quam ſequitur a Portu, qui in ejuſmodi ritu indecentiam nullam agnoſcit; Caſtaldus vero negativam ſuſtinet, qui propterea vult, quod miniſter Ampullas aquæ, & vini reportet ad credentiam, ubi eas reponit, ac ampullam vini cooperit ſuo operculo, mox pro manuum lotione adaptet mappulam ſuper brachium ſiniſtrum, & accipiens Pelviculam manu ſiniſtra dextra teneat Ampullam aquæ, & ſic manibus elevatis, iterum accedat ad cornu Epiſtolæ, & ſuper gradus, ſi plures fuerint, ſin minus, ante pradellam aquam ad manuum lotionem præparatam tenens, ibi Sacerdotem expectat. Contendit autem Auctor iſte, quod miniſter, etiam quando primum portat ampullas ad Altare, non debeat ſuper Altare manutergium extendere, neque ſuper illud ampullas cum pelvicula ponere, ſed magis per ſe ipſum eas Sacerdoti immediate miniſtrare. Uterque modus in integrum ſervari quidem poteſt, ſed quoad primam Ampullarum delationem nobis arridet magis ritus Gavanti, quem propterea ſuo loco jam deſcripſimus. Undequaque enim commodior eſt; & certe per manutergium ſuper Altare extenſum magis aptus ad tuendam tobaleam a maculis guttarum defluentium ab Ampullis. Quoad lotionem vero manuum, hanc nos conſuleremus regulam, videlicet, quod miniſter, reportata, ut ſupra, Ampulla vini ad credentiam, aut in loco decenti poſita, manu ſiniſtra apprehendat Pelviculam cum Ampulla aquæ, mox manu dextra manutergium ſuper Altari, non quidem elevet, ſed ab Altari amoveat, & ſuper ſiniſtrum brachium reponat, ut deinde manu dextera apprehendens Ampullam aquæ, ad gradus Altaris, ut ſupra, vel ante Pradellam, Sacerdotem expectet.

XLI. Abſoluta prædicta Oratione *Veni Sanctificator* junctis de more manibus ante pectus, Sacerdos facit Cruci ſolitam inclinationem minimarum maximam, & accedit ad Cornu Epiſtolæ, ubi ſtans miniſtro aquam fundente *lavat manus*, & cum Rubrica ſe ſtatim explicet, ideſt *extremitates digitorum pollicis, & Indicis*, noſtrum eſſe non poteſt totas lavare manus, quarum lotio præmitti debet ingreſſui ad Altare, neque os, aut labia, ut nonnulli perperam uſitant. Lavantur autem prædictæ extremitates duorum digitorum utriuſque manus, quia cum his ſæpe tangere debet Sacroſanctam Hoſtiam, ſeu magis puriſſimum, ac ſacratiſſimum Chriſti Corpus. Dum Sacerdos lavat manus, id ſuper Altare non faciat, ſed converſus ad miniſtrum, qui præmiſſa inclinatione eidem Celebranti, Ampullam aquæ quaſi oſculans in primis infundit parum aquæ in Pelvim, ut promptior deinde ſit, quæ ſtatim pro lotione manuum Sacerdotis infundi debet, & ut hæc ſuper præexiſtentem aquam incidens minus reſiliat; deinde ſuper digitos Celebrantis iterum infundit parum aquæ, donec Sacerdos ſignum det deſinendi. Infundat autem ſemper ſuper eamdem Pelviculæ partem ad effectum, ut ſic minus reſiliat, & commaculet Altaris, ac Sacerdotis paramenta, quam ob cauſam miniſter idem Pelviculam quaſi ad cinguli altitudinem etiam elevare debet, ampullamque ſuper Pelvim attollere, dumtaxat ad octo circiter digitorum menſuram.

XLII. Lotis manibus eas Sacerdos abſtergit, non quidem Purificatorio, ſed manutergio, quod Sacerdos ſumit juxta ſententiarum varietatem, de quibus ſupra, vel e brachio ſcillicet miniſtri, vel ex Altari, ubi eſt collocatum: dum autem tergit manus Sacerdos, id præſtat verſus partem Altaris, in eodem cornu Epiſtolæ, & ipſis abſterſis reddit manutergium miniſtro, qui ſe inclinans ei, deſcendit, plicat manutergium, & omnia ad Credentiam reportat, aquam immittit in Sacrarium, aut in Vaſculum ad id præparatum, vel in neceſſitatis caſu, eamdem ſpargit in diverſas pavimenti partes: tum ſuo loco Pelviculam cum Ampullis aquæ, & vini, ſuo operculo coopertis collocat, & ſumpta campanula, redit ad anteriorem i[...] mum gradum Altaris, in cornu Epiſtolæ, ubi manet genuflex[...] Quod ſi Sacerdos manutergium ex Altari ſumat, & in Al[...] relinquat, ut nonnulli, non adeo recte præſtant, tunc Mini[...] Pelviculam reportabit ad credentiam, & poſtea redibit ad [...] tare ad prædictum manutergium plicandum.

XLIII. Sacerdos dum lavat manus recitat Pſalmum: *La[...] bo inter innocentes*, ita autem lente, ut totus Pſalmus termi[...] tus ſit cum manuum abſterſione, & in fine prædicti Pſalmi [...] cit *Gloria Patri*, preter quam in Miſſis Defunctorum, & [...] Miſſis de tempore in hebdomadibus paſſionis. An *Gloria P[...]* a Sacerdote dici poſſit dum eſt in via, redeundo a cornu E[...] ſtolæ ad medium Altaris, affirmat Gavantus part. 2. tit. [...] Rub. 6. litt. T, ſed cum inclinatio capitis, quæ ad verbu[...] ſeu ad verſum *Gloria Patri* a Sacerdote exhiberi debet ve[...] Crucem, fieri debeat ſine motu locali perſonæ, ut docet B[...] donus Conſ. Reg. Tom. 2. Reſ. 64. num. 9. idcirco hac [...] parte Gavantus ab Auctoribus communiter deſeritur. Sub[...] trat quæſtio, num recitari ſaltem poſſit in medio Altaris, [...] in re licet partem affirmativam teneant Tonellius, Rub. [...] num. 3. Bauldryus, & alii; adhuc pars negativa eſt præfer[...] da, quia ultra Auctores plurimos, validum in Rubrica [...] fundamentum tenet, ſi enim expendantur ejuſdem verba, q[...] Sacerdoti, dum lavat manus, præſcribunt præfatum Pſalm[...] dicere, cum *Gloria Patri*; & poſtea ſubdunt, *quod mani[...] ante pectus junctis revertitur ad medium Altaris*; fallor pro[...] cto, ſi tu ipſe mecum non ſentias *Gloria Patri*, verſum, [...] pars eſt ejuſdem Pſalmi, dicendum quoque eſſe in cornu E[...] ſtolæ dum tergit manus, cum inclinatione verſus Cruce[...] prius quam junctis manibus ante pectus, ad Altaris medi[...] accedat, & ibi peragat, quæ præſtanda ſunt de ejuſdem Rub[...] cæ mandato.

XLIV. Mox manibus ante pectus de more junctis Sacer[...] redit ad Altaris medium, ad quod ubi pervenit, an conſuet[...] teneatur facere inclinationem Cruci, affirmant Lohner p[...] 6. tit. 7. num. 7.; & inconſonanter admodum ad dicta ali[...] etiam Tonellius, Rub. 7. num 1. Verum cum idem Ton[...] lius, Lib. 3. cap. 1. §. 4. num. 2. generalem firmaverit R[...] gulam, ut in acceſſu, & in receſſu a Cruce, ſit quidem faci[...] da inclinatio, ſed exceptionem hanc appoſuerit, *niſi paulo a[...] te receſſum, vel paulo poſt acceſſum a Rubrica præſcribat[...]* cum prædicta Capitis inclinatio ſtatim fieri debeat in dicer[...] Oratione: *Suſcipe Sancta Trinitas &c.* Nos adhærere ma[...] mus Merato part. 2. tit. 7. num. 28. & a Portu, Rub. [...] num. 3. ubi a præfata inclinatione temperandum eſſe tene[...] Et quidem ſi Tonellius ſuam generalem, quæ communiter p[...] batur, amplificat regulam, *ut, quando dicturus eſt aliquid, cujus principio caput inclinari debet, ut cum poſt evangeliu[...] dicitur* credo; *non ſtatim caput inclinat dum dicit* Deum: [...] tiori itaque jure in noſtro item caſu procedit.

XLV. Stans itaque erectus in Altaris medio, oculoſque [...] Deum elevans, hoc eſt ad Crucifixi Imaginem, & ſtatim [...] mittens, abſque manuum geſticulatione, tum in elevatione, t[...] in demiſſione, manibus junctis ſuper Altare poſitis, aliquan[...] lum inclinatus, ſcilicet inclinatione mediocri, voce ſecreta [...] cit Orationem: *Suſcipe Sancta Trinitas*, quam dum recita[...] ad vocem *Jeſus*, *& Mariæ* caput haudquaquam inclinat, q[...] jam ſufficienter ſe gerit in actuali reverentia; finita oratio[...] manibus hinc inde extenſis, & ſuper Altare, extra corpor[...] poſitis, oſculatur Altare in medio, & inde junctis de more ma[...] bus ante pectus, & ad terram demiſſis oculis, a ſiniſtra ma[...] ad dextram vertit ſe ad populum dicens *Orate Fratres*. Co[...] veniunt Auctores, quod Sacerdos aliquam morulam facere [...] beat verſus populum, nec ſe tam cito vertere ad Altare, [...] cuti facit ad *Dominus vobiſcum*. Nec deſunt illorum aliqu[...] qui eumdem verſus populum, ſecreta voce proſequi faciant, *meum, & veſtrum ſacrificium*, uſque in finem. Utique tam[...] perperam, & contra Rubricam, quæ per hæc verba, *& [...] creto proferens, ut meum, ac veſtrum ſacrificium, perficit cir[...] lum, revertens ad medium Altaris* expreſſe mandat, quod *ut meum, ac veſtrum ſacrificium*, dicatur a Sacerdote [...] ejuſdem reditu ad Altare, ſeu Altaris medium. Poſt brev[...] itaque morulam, manibus junctis, abſque ulla capitis incli[...] tione, ad populum vertit ſe Sacerdos a parte Evangelii, [...] tegrum perficiens circulum, & voce ſubmiſſa interim dice[...] *ut meum, ac veſtrum ſacrificium*, & ſe reſtituit ad Alt[...] medium, ad quod ubi devenerit, videtur non debere Cr[...] reverentiam facere, tum quia de hac ne minimum quidem v[...] bum habet Rubrica: Tum quia Sacerdos ab Altaris medio ha[...] quaquam diſceſſit. Biſſus tamen Tom. 2. Litt. R num. 82. [...] Portu Rub. 7. num. 13. atque Tonellius lib. 2. tit. 7. Rub[...] Sacerdotem quidem non obligant, ſed inclinationem fac[...] poſſe aſſerunt, quia cum antea terga verterit Cruci, æquiv[...] hoc, imo aliquo modo excedit diſceſſum a medio Altar[...] & conſequenter reverentia Cruci in tali caſu, adhuc e[...] ad rem.

XLVI. Dicto *Orate Fratres* Miniſter, ſeu circumſtant[...] aut ipſe miniſter nomine circumſtantium reſpondet *Suſcipiat* [...] non tamen cito, ſed poſt aliquam brevem morulam; debet q[...] pe Sacerdos prius proſequi *ut meum, ac veſtrum ſacrificium* [...] uſque ad finem, quam Miniſter reſpondeat *Suſcipiat*, quon[...] hæc non eſt niſi quædam deprecatio ſuper id, de quo Sacer[...] monet eſſe precandum. Quod ſi non ſit qui reſpondeat, aut [...] pondere ſciat, ipſemet Sacerdos tenetur dicere *Suſcipiat &c.* illud dicit erectus, & ſtans in eodem Altaris medio, voce tan[...]

ſubmiſ-

Google

ſubmiſſa, manibus ante pectus junctis, & ubi Miniſter diceret *de manibus tuis*, ipſe debet dicere *de Manibus meis*. Sive autem Sacerdos, ſive Miniſter dixerit *ſuſcipiat*, ſemper Celebrans concludit ſecreto dicendo, *Amen*; quo dicto, & non prius, manibus ante pectus extenſis (uti fit in aliis Orationibus ante Epiſtolam) ſtans in medio Altaris aliquantulum converſus ad Librum, abſque eo, quod præmittat *Oremus*, aut *Dominus vobiſcum*, abſolute dicit ſubmiſſa voce Orationem, vel Orationes ſecretas, quarum ſi plures dicendæ ſunt, primam orationem ſecrete terminare debet, & illa verba: *Per omnia ſæcula ſæculorum*, quinimo & ſibi reſpondere *Amen*, ſemper ſecrete; deinde ſubjungit reliquas, & quoquot ſint omnes dicit ſecreto, ſub unica concluſione, uſque ad ea verba: *Per omnia ſæcula ſæculorum*, quæ dicuntur elata voce, ut magis dicetur in capite ſequenti. Quoties vero dicenda eſt unica oratio, hæc, ut modo dicebamus, ſecrete dumtaxat dicitur uſque ad ea concluſionis verba: *Per omnia ſæcula ſæculorum*, quæ, ut ſupra, elata voce dicuntur.

R I T U A L I A

Pro Miſſa Solemni.

D E C R E T U M VIII.

XLVII. *Sacerdos, qui celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt eam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum.* S. R. C. 17. *Decembris* 1695. *In Januen.*, & antea 13. Septem. 1630. *In Beneventana.* Decretum hoc plurima expoſitione non indiget; ſi enim tempore, quo in Choro cantatur Symbolum, Celebrans præſtare debet, quæ in ſuperiori capite dicebamus, & poſt Symbolum, in cantu ſtatim dicere, *Dominus vobiſcum*, & ſubſequenter *Oremus*, ut continuo dicturi ſumus, indubium eſt, quod Sacerdos, eodem tempore non poteſt miſſam proſequi, ſed expectare debet, donec in Choro Symbolum fuerit abſolutum, quo abſoluto Sacerdos ſtans in medio Altaris, (& Diaconus, & Subdiaconus poſt eum,) oſculato Altari modo conſueto vertit ſe ad populum dicens in cantu *Dominus vobiſcum*, & poſtea ſtatim rediens ad Altaris medium in cantu ſimiliter dicit *Oremus*, & ſubſequenter ſubmiſſa voce legit Offertorium, ſicuti ſuperius dicebamus de Miſſa privata. An per Sacerdotem cantato *Oremus*, Diaconus ſtatim aſcendere debeat ad Altare, negat Lohner part. 3. tit. 2. §. 2. num. 1., ubi vult Diaconum expectare debere, donec Celebrans totum legit offertorium; affirmant vero Caſtaldus lib. 1. ſect. 7. cap. 1. num. 15. aliique; quibus & nos lubenter adhæremus, ea ratione permoti, quod ad nihilum deſervit illa morula. Poſito itaque, quod aſcendere debeat; aliud dubium exurgit, an ſcilicet ad ſiniſtram celebrantis, ut huic aſſiſtat in dicendo offertorio, quemadmodum ſentit Caſtaldus cum pluribus aliis, an vero magis, ad ejuſdem dexteram, ſicut arbitratur Bauldryus part. 1. cap. 12., quia quando etiam Diaconus aſcenderet ad librum, adhuc non perveniret, niſi, aut quando jam Celebrans ex toto terminaſſet Offertorium, ſi breve eſt, vel majorem ejus partem, unde adhuc non inſerviret Celebranti, & aliunde ipſe Diaconus cogeretur tranſire ſtatim ad dextram Celebrantis, & entia multiplicaret ſine neceſſitate, quemadmodum adverſarii ipſi fateri coguntur.

XLVIII. Quæ ſententia cum probetur inſuper ab Hyppolito a Portu tit. 7. Rub. 9. num. 1., atque a Merato part. 2. tit. 7. num. 46. & iis Rubricæ verbis: *Dicto Oremus Diaconus, & Subdiaconus aſcendunt ad Altare in cornu Epiſtolæ*, videatur innixa, profecto præ ceteris eſt amplectenda, ideoque hæc erit Regula. Dicto a Sacerdote *Oremus*, Diaconus, & Subdiaconus, præmiſſa genuflexione in locis ſuis, mox accedent ad cornu Epiſtolæ, & Cæremoniarius opportune præſto erit ad Miſſalem librum, ut Sacerdoti aſſiſtat in legendo Offertorio. Hæc tamen differentia eſt inter Diaconum, & Subdiaconum, quod Diaconus immediate pergit ad Altare in cornu Epiſtolæ, & ſe conſtituit ad dextram Celebrantis, & ſi Calix eſt in Altari (quod minus convenit in Miſſis Solemnibus) illum amovet de Altaris medio, & collocat verſus cornu Epiſtolæ, ubi eum detegit, & Patenam exhibet Celebranti, ut dicemus infra; ſi vero Calix non eſt in Altari, ibi expectat, quod per Subdiaconum e Credentia deportetur. Subdiaconus namque non procedit recta ad Altare, ſed prius per planum incedens, vadit ad Credentiam, ubi ſuper humeros indutus velo oblongo, cujus pars dextra longius pendeat, accepto Calice ſi eſt in Credentia, illum portat ad Altare, & ſi Calix jam eſt in Altari, ſine eo manibus junctis ad idem pergit Altare, ſine ulla omnino genuflexione, quia non vadit, neque tranſit per medium, ſed pergit ad cornu Epiſtolæ per viam breviorem, id eſt per latus Epiſtolæ.

XLIX. Subdiaconus itaque ſtatim ac indutus eſt prædicto velo, manu ſiniſtra nuda, hoc eſt non velo pendente cooperta, e Credentia per nodum accipit Calicem, deſuper habentem debita requiſita, ſcilicet Patenam cum Hoſtia munda, palla cooperta. Tum ſuper eamdem Patenam, ſeu Pallam, extendit præfatam longiorem partem veli, & ſuper ipſum velum, & Calicem leviter apponit dextram manum, ne aliquid decidat. An e Calice priuſquam a Subdiacono ad Altare deportetur, amoveri debeat parvum ipſius velum, & relinqui in Credentia, negat Caſtaldus, & Braulion, affirmant vero Gavantus, Bauldryus, Biſſus, Lohner, a Portu, atque Meratus, cum quibus & nos ſentimus, tum quia Rubrica ejuſdem non meminit, licet ſermonem diſtinctim inſtituat de omnibus, quæ ſimul cum Calice debent portari, tum etiam quia velum prædictum, ad aliud in Altari non deſerviret, niſi ad ejuſdem impedimentum. An vero tale velum plicari debeat a Cæremoniario magis, quam ab Acolytho, ſeu ita ſuper Credentiam reponi, ut ex majori parte fluat ante Credentiam, ſicuti ſentit a Portu, quæſtio hæc eſt, quam relinquendam eſſe credimus cujuſcumque placito, uti facit Rubrica ipſa.

L. Subdiaconum, ut ſupra, deferentem Calicem ad Altare, comitatur Acolythus, ambabus manibus elevatis, uſque ad pectus, deferens ampullas aquæ, & vini, pro iiſdem ſuo tempore miniſtrandis, ita autem eum comitatur, ut ipſum non præcedat, ſed ſubſequatur. Cum Subdiaconus ad Altare pervenit, deponit illico ſuper illud Calicem, a quo Diaconus removet partem longiorem veli humeralis, deinde accipit Patenam cum Palla, & converſus ad Celebrantem, depoſita Palla, Patenam cum Hoſtia diſcooperta, eidem Celebranti porrigit, cum oſculo tum Patenæ, tum manus Celebrantis. Solus tamen Celebrans Hoſtiam offert dicendo orationem *Suſcipe Sancte Pater*, & poſtea deponit Hoſtiam ſuper corporale, ut moris eſt in Miſſa privata, Patenam vero deponit ſuper Altare verſus cornu Epiſtolæ extra corporale quidem, ſed prope illud.

LI. Quod ſi Symbolum non fuerit dictum, poſtquam Celebrans in cantu dixit *Oremus*, Subdiaconus velo indutus ut ſupra, una cum Calice e Credentia defert burſam Corporalium, & cum ad Altare pervenerit, comitatus ab Acolyto, ut diximus, portante ampullas, Diaconus ambabus manibus accipit eamdem burſam, accedit, (ei locum cedente Celebrante) ad medium Altaris, ubi præmiſſa genuflexione, & burſa extrahit Corporale, illudque explicat ſuper Altare, & burſam ponit in loco ſolito in cornu Evangelii, & mox repetita genuflexione, recedit a medio, (ad quod ſe ſtatim Celebrans reſtituit) atque redit ad Subdiaconum, ubi cetera, ut ſupra præſtat.

D E C R E T U M IX.

LII. *An Subdiaconus, vel alius quicumque Miniſter, qui inter Miſſarum ſolemnia, vel alio quovis caſu petit benedictionem a Prælato pro Incenſo, ſeu aqua, poſſit, ſeu debeat invertere ordinem Pontificalis Rubricæ, qua habetur, ut dicat: Benedicite Reverendiſſime Pater, & dicere Bracaræ tempore præſenti: Benedicite Sereniſſime Pater, & reſponſum fuit, ſervetur Cæremoniale Epiſcoporum libr.* 1. *cap.* 23. S. R. C. 11. Maji 1743. *In Bracaren.* Revertamur modo unde diſceſſimus. Dum itaque Celebrans, ut ſupra, offert Hoſtiam, Subdiaconus ſiniſtra manu per nodum accipiens Calicem, & dextera Purificatorium, digitis ejuſdem dexteræ manus in Calicem immiſſis, cum Purificatorio extergit, & ſic exterium una cum eodem Purificatorio, circumvoluto ad ejuſdem nodum, ſine oſculis tradit Diacono, qui ſiniſtra manu illum tenens, non elevatum, ſed ſuper Altare poſitum, & dextera manu accipiens Ampullam vini de manu Subdiaconi, infundit vinum in Calicem. Tum Subdiaconus Ampullam aquæ ſibi ab Acolytho traditam, dextera manu per manubrium accipit; & eamdem parum elevans, & oſtendens benedicendam Celebranti, verſus illum aliquantulum inclinatus, ſubmiſſa voce dicit: *Benedicite Pater reverende.* Celebrans tunc facit verſus aquam ſignum Crucis (interim manu ſiniſtra pectori admota) dicendo eodem tempore, *Deus, qui humanæ ſubſtantiæ &c.* eodem inquam tempore, & non prius, & poſtea eamdem Orationem proſequitur, manibus ante pectus junctis; & interim Subdiaconus parum aquæ infundit in Calicem, & deinde reddit ampullas aquæ, & vini Acolytho, qui illas, ſicuti prius ſine oſculis dedit, ita nunc recipit.

LIII. Ubi Miſſale pro Benedictione aquæ, & Incenſi, Subdiaconum erga Celebrantem facit dicere, *Benedicite Pater Reverende*, Cæremoniale Epiſcoporum lib. 1. cap. 23., dicendum eſſe mandat, *Benedicite Pater Reverendiſſime*. Hinc generalis videtur inferri Regula, quod ſi Celebrans ſit Epiſcopus, eidem in petenda benedictione dici debet, *Benedicite Pater Reverendiſſime*. Si vero ſimplex Sacerdos, dicitur *Pater Reverende*. In uſum namque Epiſcoporum prædictum Cæremoniale editum eſt, & ſimplicium Sacerdotum Miſſale. At quid ſi Celebrans Epiſcopus quidem ſit, ſed inſuper Princeps, cui titulus *Sereniſſimi*, vel alius ſuperior competat? Tum Decretum definit, quod ſervari debet Cæremoniale Epiſcoporum, & conſequenter adhuc dici *Pater Reverendiſſime, & non Sereniſſime*. Titulus enim Sereniſſimi, aliique ſimiles ſunt plane Sæculares, & ad rem, de qua agitur, omnino diſparati, atque impertinentes, quare tacendi omnino ſunt, ſicut & nomen Principis, aliorumve ſimilium. Non enim celebrat Miſſæ Sacrificium, quia Princeps, aut Dux, ſed quia Sacerdos, cui cum Epiſcopalis dignitas, quæ pariter Eccleſiaſtica eſt, ſit ei adnexa, ideo ut Epiſcopus diſtinguendus a ſimplici Sacerdote eſt per Eccleſiaſticum titulum, qualis eſt titulus Reverendiſſimi. Sane nonniſi eadem de cauſa in hac circumſtantia ego puto ſileri titulum Illuſtriſſimi, quia ſapit aliquantulum de ſæculari: qui tamen communiter extra eamdem circumſtantiam Epiſcopis tribui ſolet.

LIV. De Sacerdotibus, qui Epiſcopi non ſunt, nunc quæſtio inſtituitur, num ſi eorum aliquibus legitime competat titulus Reverendiſſimi, in prænata circumſtantia tribui debeat? & videtur, quod non, quia Miſſale, quod eſt Sacerdotum, non Epiſcoporum Regula, ſimpliciter notat *Pater Reverende*, & nullam exceptionem facit, licet probe noverit non deſiderari eo-

tamdem aliquos, qui Reverendiſſimi gaudent titulo. Verum cum Miſſale Romanum, & Cæremoniale Epiſcoporum in iis, quæ ſunt reſpective adaptabilia, ſe mutuo, ut alias diximus, explicent, atque exponant; in Rubricas non peccarent admodum, qui talem tuerentur titulum. Sane teſte Franciſco Magio de offic. Chor. Opuſculo 3. diſquiſ. 13. Nonnulla non deſunt Regularium Cæremonialia, quæ in prædicta circumſtantia, etiam Abbatibus, Generalibus, aliiſque id genus, a Diacono debere dici præſcribunt, *Benedicite Pater Reverendiſſime.*

LV. Poſt infuſionem vini, & aquæ in calicem, ſi quæ guttæ diſperſæ appareant intra Calicem, hunc, ut diximus, non decet Purificatorio abſtergere, ſed potius eum circumeat, ad eas colligendas, & mox tenens Calicem ſiniſtra per nodum, & dextera per pedem, aut alio commodiori modo, eumdem Calicem porrigit Celebranti cum oſculis prius ejuſdem pedis, & deinde manus ipſius Celebrantis, qui illum ambabus accipit manibus, dextera ſcilicet nodum, ſiniſtra pedem, & ſimul cum Diacono ipſum offert, ambobus dicentibus orationem *offerimus tibi Domine.* Caſtaldus lib. 1. ſect. 7. cap. 1. num 11. vult, quod Diaconus, in tali circumſtantia, debeat ſiniſtra ſua brachium Celebrantis, dextera pedem Calicis ſuſtentare, Bauldryus tamen, aliique contenti ſunt, quod aut ſiniſtra ſuſtentet Brachium Celebrantis, aut dextra pedem Calicis, & horum opinio conſona valde eſt Rubricæ, quæ, dum utitur particula disjunctiva *ſeu*, unum dumtaxat ex duobus videtur exigere.

LVI. Cur Diaconus cum Sacerdote Calicem ſimul offerat, non vero Hoſtiam, nunc lubet perquirere, & Meratus part. 2. tit. 7. num. 57. in rationem producit, quia antiquitus Diaconus ſacratiſſimum Sanguinem populo potiſſimum miniſtrabat; unde Divus Laurentius ad Sixtum Pontificem dicebat: *Quo Sacerdos Sancte ſine Miniſtro properas? Numquid degenerem me probaſti? Experire utrum idoneum Miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici Sanguinis diſpenſationem;* ubi ex Caracciolo idem notat Meratus: *Sanguinis, inquit, non corporis, ſub ſpecie panis, utique & hoc dicturus, ſi Diacono id quoque licuiſſet*, & reapſe Martene lib. 1. de antiq. Eccleſiæ Rit. cap. 4. art. 10. num. 5. multa veterum teſtimonia producit, quibus evincitur, primoribus Eccleſiæ temporibus Diaconorum præcipuum munus fuiſſe communicantibus ſacrum Calicem porrigere. Verum in hoc varia admodum fuit locorum conſuetudo, ut ibidem teſtatur ipſe Meratus, qui denique concludit, quod Romæ ſolus Celebrans certe Chriſti Corpus miniſtrabat, Calicem vero etiam Diaconus, & ob hanc cauſam Diaconus conſors eſt, cum Sacerdote, oblationis Calicis, non vero Hoſtiæ; an autem in laudatis Sancti Laurentii verbis legi debeat *Dominici Sanguinis diſpenſationem*, ſicuti habetur in ejuſdem ſancti officio, an magis *Dominici Sanguinis conſecrationem*, ut legit Ambroſius lib. 1. offic. cap. 41., non eſt immoremur inquirere, quia idem nos monet Ambroſius, quod intelligi id debet, non de conſecratione Sacramentali, quæ ſolis Presbyteris, numquam Diaconibus competit, ſed de conſecratione miniſteriali, quæ aliud nihil eſt quam diſpenſatio rei conſecratæ, ratione cujus dicitur miniſterialis conſecratio.

LVII. Facta oblatione Celebrans ſolus, more ſolito, ideſt facto ſigno Crucis cum Calice, hunc ponit ſuper Corporale in medio retro Hoſtiam, & ſtatim Diaconus cum palla cooperit. Tum Diaconus accipiens de Altari Patenam, ponit hanc in manu Subdiaconi dextera ſtantis in cornu Epiſtolæ, eo modo, ita ut pars interior Patenæ reſpiciat ipſum Subdiaconum, & poſtea eam cooperit extremitate veli, quæ longior pendet ab humeris ejuſdem Subdiaconi, adjuvante etiam Cæremoniario; mox ipſe Subdiaconus ſine genuflexione, vadit poſt Celebrantem ad medium Altaris in planum, ubi tunc, & non prius facta genuflexione, ſtat in eodem plani medio, nec amplius genuflectere debet, niſi ad elevationem SS. Sacramenti, quamvis Celebrans, aut alii genuflectant; tenet autem Patenam elevatam ob oculos, & ſiniſtra manu ſuſtentat brachium dexterum, cujus manus, ut ſupra, Patenam tenet; quæ dum a Diacono præſtantur, Celebrans interim, more ſolito, dicit orationes: *in ſpiritu humilitatis*; & *veni Sanctificator.*

C A P U T XIV.

De Præfatione.

I. PRæfatio, ait Menardus in notis ad Sacramentarium Sancti Gregorii pag. 25. *eſt oratio, ſeu gratiarum actio, quæ Canoni præmittitur, qua diſponitur Sacerdos ad tremendorum Myſteriorum confectionem.* Quis ejuſdem Auctor fuerit, Valfridus Strabo cap. 22. ſe neſcire fatetur; Non deſunt tamen, qui Gelaſio primo id honoris tribuunt, ea ratione permoti, quod in lib. primo, ſeu Pontificali Sacramentorum, *Præfationes, & orationes, cauto ſermone compoſuiſſe* dicatur. Verum cum integra, noſtræque ſimillima Præfatio legatur in Liturgia Sancti Jacobi, ejuſque mentio habeatur apud Sanctos Patres, Cyprianum, Cyrillum Hieroſolymitanum, alioſque Gelaſio antiquiores, ſatius Cardinalis Bona, Gavantus, atque Meratus part. 1. tit. 11. nu. 5. Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris ejuſdem inſtitutionem attribuunt. Originem quippe traxiſſe Præfationem ab ipſis Eccleſiæ exordiis, facile dignoſci poteſt ex eo, quod hujus mentionem faciunt fere omnes utriuſque Eccleſiæ, Orientalis ſcilicet, & Occidentalis, Eccleſiaſtici antiqui Scriptores, quos memoratus Cardinalis Bona refert lib. 2. cap. 10. Verum quidem eſt, quod Præfatio juxta nationum varietatem diverſimode olim nuncupabatur. Hinc in miſſali Mozarabum *Inlat* Gellonenſi, antiquiſque Liturgiis Gallicanis, *Conteſtatio*, bitur, ut videre eſt apud Gregorium Turonenſem, Lib. miraculis Sancti Martini cap. 14., & in aliquibus etian turgiis Gallicanis, ſub nomine *immolationis* Præfatio ex reperitur. Mozarabes, ac Ambroſiani in ſingulis miſſis prium habebant Præfationem, ſicuti & in multis aliis ant Miſſalibus manuſcriptis videri poteſt in Ordine Gelaſiano. in Sacramentario Sancti Gregorii, ante Concilium Veſtn ſteriente anno 1175. celebratum; in quo ſtatutum fuit, nonniſi decem in poſterum canerentur Præfationes: jus Decretum confirmavit quoque Concilium Copriniano Can. 22.

II. Novem ſunt Præfationes juxta ea, quæ Pelagius *II.* ſ pſit ad Epiſcopos Germaniæ, & Galliæ, quæ enumerantur capite *Invenimus* 71. diſt. prima de Conſecrat. videlicet prir *de Nativitate Domini*, ſecunda de *Epiphania*, tertia de *Quadr geſima*, quarta *de Cruce*, quinta *de Paſchate*, ſexta *de Aſce ſione*, ſeptima *de Pentecoſte*, octava *de SS. Trinitate*, & nor *de Apoſtolis*. Cum enim a prædictis Epiſcopis conſultus ille fuiſſet circa Præfationes, quæ tamquam legitimæ, & errorum expertes deberent in Miſſa recitari, ad id Romæ Anno 1590 coactum fuit Concilium, in quo præfatæ novem Præfatione comprobatæ fuerunt, tamquam in *Sacro Catalogo tantummodo recipiendæ*; uti referunt Labbé Tom. 3. fol. 913. Baronius anno 590. num. 5. & Battaglinus Tom. 1. ad annum 590. pag. 301. Equidem Cardinalis Bona Tom. 2. cap. 10. num. 3., Meratus lib. citat. Pagius in vita ejuſdem Pontificis n. 17., admodum dubitant de legitimitate hujuſce Epiſtolæ, ſeu Decreti, vel ſaltem, quod non fuerit receptum, aut executioni mandatum niſi ſæculo decimo, vel undecimo, quoniam nonniſi in Miſſalibus poſt annum 1200. exaratis, illæ novem dumtaxat inveniuntur Præfationes. Hoc certum eſt, quod in antiquis Ritualibus fere omnium Eccleſiarum vix ulla Miſſa eſt, cui propria, & peculiaris non aſſignetur Præfatio, cujus rationes plurimas recenſet Bona idem Tom. laudato, Battaglino teſte, adeo Præfationum abuſus excreverat, *che l' ingordigia* (ſunt ejuſdem auctoris ipſiſſima verba) *umana aveva introdotto di compor nuovi Prefazj per la vile offerta a Sacerdoti vendereccj, fino di un pajo di ova.* Quod ſi res ita erat, Pelagii Decretum difficile eſt continuo, & ubique gentium fuerit utentium moribus generaliter receptum.

III. Dictis novem Præfationibus duæ aliæ poſtmodum additæ fuere, una communis, quæ vetuſtiſſima eſt, & Gelaſio, aut Gregorio Magno tribuitur; altera de B. V. Maria ab Urbano II. in Concilio Placentino anno 1195. de qua fit mentio in capite *Sanctorum* 2. diſt. 70. Monet nos autem Battaglinus loco citato, quod Præfatio hujuſmodi non fuit ab Urbano II. antea compoſita, ſed ipſi, dum actu Miſſam celebraret in Eccleſia *la Madonna di Campagna* vulgo nuncupata, cælitus inſpirata, atque revelata. Sunt itaque undecim Præfationes omnes, quibus Romana utitur Eccleſia, & ſicuti harum, ita & quotquot uſitabantur olim, ſenſus ſemper idem fuit in adeo diverſis Deo gratias agendi formis, quas continent, & omnes itidem iiſdem pene verſibus incipiunt, & hymno Cherubrico *Sanctus, Sanctus, &c.* concluduntur.

IV. Sacerdos igitur, ubi ad poſtremæ orationis ſecretæ finem devenit, vocem extollit, & dicit: *Per omnia ſæcula ſæculorum.* Quæ verba, etſi nonnulli faciant Præfationis initium, reapſe tamen ſunt clauſula Orationum ſecretarum, quæ jam recitatæ ſunt, & idcirco elata voce dicuntur, ut populus reſpondeat *Amen*, & ſic orationes a celebrante ſecrete recitatas approbet, atque confirmet, ut poſt Micrologum cap. 7. obſervat Bellarminus Tom. 3. lib. 6. de Miſſa cap. 17. Deinde Sacerdos conſuetis verbis *Dominus vobiſcum* ſalutat populum; contra morem tamen, in hac ſalutatione, non ſe convertit ad populum, & le Brun Tom. 1. pag. 386. validam hanc rationem reddit, quod ante præfationem, juxta Liturgias Sanctorum Jacobi, Baſilii, & Chryſoſtomi, Sanctuarium claudebatur, & circa Altare velum appendebatur, ideoque nihil in illa ſalutatione opus erat, ut ſe Sacerdos converteret ad populum, quem jam videre non poterat. Ratio autem cur iis temporibus ante præfationem Sanctuarium clauderetur, & circa Altare Velum appenderetur, alia eſſe non poteſt, niſi quia cum magis ſe appropinquaret Celebrans ad tremendum ſacrificium verbis conſecratoriis conficiendum, decens cenſebatur illum a populi tumultu ſegregare, ut ſic animo magis intento, ac collecto, minuſque exturbato, illud complere poſſet. Etſi autem modo Ritus claudendi Sanctuarium, ſegregandique Sacerdotem Celebrantem a populo non vigeat, ut tamen quantum fieri poteſt, in ſe receptus tota mente, & animo opus tantum perficiat, a Præfatione uſque ad communionem non amplius ſe vertit ad populum, uti obſervat etiam Amalarius lib. 3. cap. 9., ubi in rationem, quod Sacerdos non ſe vertit ad populum dicendo *Dominus vobiſcum* aſſignat, quod cum jam jam proximus ſit ſacrificio, non debet ſe ad aliud divertere.

V. Dubium itaque non eſt, quod Præfatio ab iis verbis *ſurſum corda*, quibus Miniſter reſpondet *habemus ad Dominum*, ſuum depromit initium, quod vetuſtiſſimum eſſe ſatis oſtendunt Liturgiæ Sanctorum Jacobi, Baſilii, & Chryſoſtomi, necnon ejuſdem diſerta mentio, quæ habetur apud Auguſtinum Epiſt. 156. ad Probam de vera Relig. cap. 3. & apud Cyprianum de Orat. alioſque antiquiores Sanctos Patres, quorum Cyrillum Hieroſolymitanum Cathech. 5. Miſtag., ubi & de ſubſequenti *Gratias agimus*, &c. lubet producere. *Clamat Sacerdos, ſurſum corda,*

Digitized by Google

corda, vere enim circa illam maxime tremendam horam ſurſum ad Deum corda levare neceſſe eſt, & non deorſum ad terram, terrenaque negotia deprimere. In hanc igitur ſententiam omnibus præcipit Sacerdos, curas vitæ hujus omnes, & domeſticas ſollicitudines illa hora relinquere, & cor in Cælo habere apud Deum generis humani amatorem. Vos deinde reſponditis. *Habemus ad Dominum, aſſentientes ei profitendo: nullus autem ſic conſiſtat, ut ore quidem dicat,* habemus ad Dominum; *mente vero circa vitæ hujus curas vagetur. Dicit deinde Sacerdos,* Gratias agimus Domino. *Certe gratias agere debemus, quod nos adeo indignos ad tantam gratiam vocavit. Ad hæc vos ſubjicitis,* Dignum, & juſtum eſt. *Cum enim nos Deo gratias agimus, dignum profecto, & juſtum opus facimus.*

VI. Ubi autem Sacerdos aſſecutus eſt aſſenſum populi, & comprobationem, nomine ſuo, & totius populi, incipit Deo gratias agere dicendo: *Vere dignum & juſtum eſt* &c. unde ad rem Sanctus Joannes Chryſoſtomus hom. 18. in 2. ad Cor. *In tremendis Myſteriis,* ait, *ut Sacerdos pro Plebe, ita Plebs pro Sacerdote vota facit, neque enim ipſe ſolus gratias agit, ſed etiam Plebs univerſa, nam cum prius illorum vocem ſumpſit, atque illi aſſenſerunt id juſte, & digne fieri, tum demum gratiarum actionem auſpicatur.* Qui autem pleniorem Præfationis cupit declarationem, conſulat Durandum lib. 4. cap. 33. dum nos adnotare gradimur, quod Præfationes omnes in illum deſinunt hymnum: *Sanctus, Sanctus &c.*, quem nos *Angelicum*, vel *Cherubicum*, Græci *Triumphalem*, vel *Triſagium*, quod Sanctum latine ſignificat, nuncupant, licet *Triſagii* nomine, proprie veniat Hymnus ille: Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, quem canere ſæpe ſolent Græci in Miſſa, & in aliis Officiis Divinis, Romana tamen Eccleſia illum dumtaxat adhibet in feria VI. Paraſceve.

VII. Hymnus ejuſmodi depromptus eſt ex cap. 6. Iſaiæ Prophetæ, qui ſe vidiſſe ait: *Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum*, & Seraphim audiviſſe canentes, *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus* Deus exercituum: *plena eſt omnis terra gloria ejus*. In Miſſa loco *Deus exercituum* dicitur *Deus Sabaoth*, ſed hæc eſt vox Hebraica, quæ *Deum exercituum* ſignificat. Quare inquirere dumtaxat ſupereſt, quid ſibi velint voces, *Hoſanna in excelſis*, quæ ex Eccleſiaſtica inſtitutione adduntur. Voces itaque illæ, ſicuti & verſus ſubſequens: *Benedictus, qui venit in nomine, Domini, &c.* ſunt verba, quæ turbæ Matthæi cap. 1. cecinerunt, cum Chriſtus ante paſſionem ſuam ſolemniter ingreſſus eſt Jeroſolymam. Nos autem monet Macrus verbo *Hoſanna*, quod *Hoſanna* a nobis bis in Miſſa dicitur, ſemel Angelorum vice, ac iterum Hominum nomine. Angelorum nempe vice, cum poſt illa Angelorum verba: *Plena eſt omnis terra gloria ejus*, mox ſubdimus *Hoſanna in excelſis*: quaſi diceremus, pax in cælo, & gloria in excelſis, ſicuti turbas dixiſſe refert Lucas cap. 10. ſeu, ut malunt alii, apud Cornelium a Lapide in Matth. cap. 22. *Gloria, & laus ſit Deo univerſorum, qui eſt in excelſis*, quemadmodum item Angelos alias ceciniſſe in Nativitate Chriſti docent Evangeliſtæ. Hominum autem nomine, quando poſt illa turbarum, ſeu hominum verba: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, quæ profecto ad Chriſtum referuntur, illico nos addimus, *Hoſanna in excelſis*. Idem ait Cornelius a Lapide, *non Chriſto, ſed nobis per Chriſtum ſalutem precantes, poſtulando, ut & ipſe ab omnibus benedicatur, colatur, laudetur, ac viciſſim benedictiones, & gratias ſuas copioſe in nos effundat.*

VIII. Hinc habes cauſas primo cur prædictus Hymnus dicatur *Angelicus*, quia nempe prima ejuſdem verba ſunt Angelorum. *Triumphalem* vero, ſeu *Victorialem* Græci eumdem nuncupant, ob poſteriora verba, quæ turbæ cecinerunt Chriſto, quando Triumphatoris ſpecie ingreſſus eſt Jeroſolymam. Ita quidem bene, ſed cum Seraphim, ut ſupra, canentes audiviſſe Iſaias referat; cur *Cherubicus*, & non magis Seraphicus præfatus Hymnus dicitur? Alia nobis non ſuppetit ratio, niſi ſicuti Iſaias Seraphim quidem nominat, exprimens tamen ſpeciem pro genere Angelorum, qui omnes, ut ſupra, canere creduntur, ita modo dicatur Cherubicus, ponendo itidem ſpeciem pro genere. Etenim etiam Cherubim connumerantur inter quatuor myſtica Animalia, de quibus Apocalypſis 4. habetur, *requiem non habentia die, ac nocte, & dicentia Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt;* unde præclare Ambroſius lib. 3. de Sp. S. cap. 18. *Cherubim, & Seraphim, indefeſſis vocibus laudant, & dicunt* Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. *Non ſemel dicunt, ne ſingularitatem credas, nobis dicunt, ne ſpiritum excludas, non ſanctos dicunt, ne pluralitatem æſtimes; Sed ter repetunt, & idem dicunt, ut etiam in Hymno diſtinctionem Trinitatis, & divinitatis intelligas unitatem. Hæc cum dicunt, Deum prædicant.* Alterum, cujus cauſam habes, eſt ratio, ob quam peculiaris præfatio de Angelis inſtituta non fuerit, cum tamen ipſi ſint Cæleſtiales ſpiritus, qui Sanctis Hominibus præſtant plurimum; hæc autem eſt, quia Præfatio ipſa communis, Angelis quadrat admodum, & dici poteſt quaſi iiſdem propria, cum in eam inducti legantur fere omnes Angelorum ordines.

IX. Additum hunc hymnum fuiſſe Sacrificio Miſſæ a Sixto primo plerique ſcribunt, ſed Cardinalis Bona nos admonet ex libro Pontificali, hoc ſolum a Sixto conſtitutum eſſe, ut Sacerdote ipſum incipiente, etiam populus eumdem cantaret. Baronius vero anno 142. num. 12. ſcribit ab Apoſtolis fuiſſe inſtitutum, & a Sixto primo decreto ſtabilitum.

DECRETUM PRIMUM.

X. *Ad humillimas preces vice Commiſſarii Generalis Ordinis Minoris Obſervantiæ officium omnium Sanctorum dicti Ordinis, quod hactenus ſub ritu duplici minori recitatum fuit, in poſterum ſub ritu duplici ſecundæ Claſſis, cum præfatione, prout in feſto Sancti Franciſci, a Religioſis præfati Ordinis recitari poſſe concedit* S. R. C. 22. Aug. 1722. Ultra undecim, de quibus ſupra, fere quiſquis regularis ordo, propriam, & peculiarem Præfationem habet reſpective de ſuo Sancto Inſtitutore, quæ quidem a Religioſis illius Ordinis, in Miſſa præfati Inſtitutoris, recitari conceſſa eſt, ſecus vero a quibuſvis aliis Religioſis, Sæculares ſint, vel cujuſcumque alterius Religionis, niſi habeatur peculiare privilegium, quod adhuc, dumtaxat concedi ſolet, pro caſu in quo Miſſam faciant in Eccleſiis dicti Ordinis, vel cum aliis reſtrictionibus, quarum metas tranſgredi piaculum eſt. Hiſce de Præfationibus quæritari ſolet, an ſi quæ earum a prædictis Religioſis, vel privilegiariis, in die feſto celebrari conceſſa ſit, ab iiſdem recitari item valeat per totam octavam ejuſdem feſti. Pittonus num. 1401. rite quæſtionem affirmative reſolvit, duciturque ea ratione ſatis valida, quod tota octava reputatur, & ſecundum rituum regulas eſt una, & eadem dies cum die feſto, quare conceſſio facta pro feſto, intelligitur, ſupponiturque item facta pro tota octava: & quidem S. R. C. 2. Septembris 1741. decretum voluit, quod ſi feſtum alicujus Confeſſoris habens octavam transferatur, ſed non ultra octo dies, ſeu infra octavam transferatur, in tali caſu, tam in die feſto, quam in reliquis diebus octavæ, ſi qui ſuperſunt, dici adhuc debeat in hymno: *meruit beatas* & non *meruit ſupremos*, tamquam ſi in proprio die feſtum celebraretur, & rationem reddens ait, *quia tota octava nihil aliud eſt, quam extenſio ipſius feſti.* Quid autem validius adduci unquam poteſt ad rem, de qua agitur? Verum nec deeſt argumentum aliud, quod extra omne dubium quæſtionem conſtituit. Capellanis Monialium Ordinis Sancti Benedicti, una cum confluentibus quibuſcumque, a Benedicto XIII. facultas facta fuerat celebrandi Miſſam propriam Sancti Benedicti in die ejuſdem feſto, ſed quia Decretum exprimebat *ſolum feſtum*, ortum fuit dubium ſuper octavam, quod cum propoſitum fuerit declarari; S. R. C. 21. Martii 1744. diſerte reſpondit.

DECRETUM II.

Indultum ſuffragari etiam quoad octavam. Non poteſt itaque dubitari ſuper extentionem Præfationis, ad totam octavam, quando pro feſto conceſſa ſit.

XI. Inter Regulares, qui Præfationem propriam recitant de Sancto ſuo Inſtitutore, connumeratur ordo Minimorum, cui per præſens Decretum, ad preces Vice-Commiſſarii Generalis, gratioſe conceditur, ut in feſto etiam Sanctorum omnium cujuſdam ordinis, recitare poſſit, & valeat Præfationem propriam, prout in Feſto Sancti Franciſci *gratioſe conceditur*, ut hinc edicas, quod ſine particulari Indulto, non poſſunt alii Regulares Ordines ſimiliter facere, ideſt Præfationem propriam ſui Sancti Inſtitutoris dicere in Miſſa feſti omnium Sanctorum ſui Ordinis reſpectivi, ea ponderatione ducti, quod inter Sanctos omnes ſui ordinis, primarium principalioremque locum ſibi vindicet Sanctus Inſtitutor, & conſequenter ſufficiens ratio habeatur diſtinguendi illum propria Præfatione. Ratio enim hæc ſufficiens profecto non eſt, ut memorata propria Præfatione Inſtitutor honoretur; ut videre eſt in Feſto Sanctorum Omnium Univerſalis Eccleſiæ, in qua, etſi comprehenſa maneat Deipara Virgo Maria, quæ non ſolum Sanctorum Omnium, ſed & Angelorum Regina eſt, unde in hoc feſto præcipuum excellentioremque ſibi vindicet locum, adhuc in Miſſa non dicitur Præfatio B. M. ſed illa de communi. Idipſum præſtare debent alii Regulares Ordines, qui particulari ſuffulti non ſunt privilegio. Miſſale enim Romanum regula eſt univerſalis, cui ſe neceſſe eſt conforment alia particularia, quæ ritum ſectantur Romanum. Decretum autem hoc pro minoribus eſt ſpecialiſſimæ Conceſſionis.

DECRETUM III.

Si Feſtum Sanctorum Philippi, & Jacobi, vel Inventionis Sanctæ Crucis, aut Sancti Joannis ante portam Latinam occurrerit infra octavam Aſcenſionis, Præfatio in Miſſa erit de Apoſtolis, vel de Cruce, ſed Communicantes de Aſcenſione. S. R. C. 28. Aug. 1627. in una Urbis.

XII. Eſt generalis Regula ipſiſſimis Rubricæ 12. n. 2. verbis aperte firmata, quod *Præfationes, quæ in Quadrageſima tempore Paſſionis, & Paſchali, & infra octavam proprie aſſignantur, dicantur etiam in Dominicis, & feſtis, quæ illis temporibus celebrantur, niſi illa feſta propriam Præfationem habeant.* Et quantum ad octavas attinet, ſtatutum voluit, quod Præfatio de octava dici debeat in feſto quolibet non habente Præfationem propriam, quamvis de octava ne quidem commemoratio eſſet facienda. En ejuſdem Rubricæ verba: *Si infra octavam alicujus feſti, quod habet Præfationem propriam, occurrat feſtum ex majoribus, non habens propriam Præfationem, dicitur Præfatio de Octava, quamvis de ea nulla ſit commemoratio in Miſſa.* Et revera quidquid ſit de Qua-

dragesimali, & Paſſionis tempore, quod ex particulari privilegio nunquam commemorationem deperdit, toto Paſchali tempore, etiam in feſtis occurrentibus, dicitur Præfatio Paſchalis, tametſi de eo nulla fiat in officio commemoratio. Quorum omnium ea ratio eſt, quoniam unaquæque ex dictis Præfationibus ſuum determinatum habet temporis ſpatium, in quo dici debet, ea dumtaxat conditione appoſita, quod feſtum, de quo agitur, propriam non habeat Præfationem, quo in caſu ſicuti officium ejuſdem feſti prævalet contra officium prædicti temporis, vel octavæ, ita Præfatio memorati feſti æquum eſt prævaleat contra Præfationem dicti temporis, vel Octavæ.

XIII. Huic omnino præſens conſonat ſanctio, quæ propterea feſtis Sanctorum Apoſtolorum, vel Inventionis Sanctæ Crucis ſuam reſpective propriam Præfationem aſſignat, Apoſtolorum nempe, vel de Cruce, tametſi contingant celebrari infra octavam Aſcenſionis, quæ propriam Præfationem habet: quoniam tamen prælata feſta proprium non habent *Communicantes*, volo adnectes, quod non commune dici aſſignatur, ſed proprium de octava, ut inde inferas, quod in iiſdem feſtis etiam Præfatio octavæ eſſet dicenda, ſi illa feſta propriam non haberent Præfationem, & quidem quamvis nulla in eorum Miſſis fieret commemoratio octavæ, quam eadem feſta juxta Rubricas non ſunt apta pati, utpote ſecundæ Claſſis.

XIV. Quærit Guyetus, quænam Præfatio dici debeat in occurrenti feſto non habente Præfationem propriam, in concurſu duarum Præfationum propriarum, puta duarum octavarum, aut octavæ, & temporis, quorum utrumque propria gaudet Præfatione, & bene ſuo modo reponit Lib. 3. cap. 28. q. 5. eam in feſto adhibendam eſſe, quæ correſponderet officio, quod celebraretur, ſi tale feſtum non occurreret, unde eam octavæ, non temporis, vel privilegiatæ in occurſu duarum octavarum, vel eam octavæ, non temporis, quando utrumque gaudet propria Præfatione. Dicimus *Octavæ dignioris*, *ſeu privilegiatæ*; & hujus nomine intelligimus octavam, quæ prævalet, aut ratione altioris ritus feſti, aut ratione majoris dignitatis. Octava enim, cujus feſtum eſt primæ Claſſis, præfertur, ut alias diximus, octavæ, cujus feſtum eſt ſolummodo ſecundæ Claſſis, eſto foret majoris dignitatis, & in caſu æqualitatis ritus feſti, ea octava præfertur, quæ eſt majoris dignitatis. Hæc, quæ jam alias dedimus, opus non eſt repetere, quare dumtaxat addimus, quod item diximus; *vel octavæ privilegiatæ*, quia ſi octava aliqua ex particulari privilegio prævaleret contra aliam octavam digniorem, ita ut in ambarum occurſu haberet officium, tunc ejuſdem Præfatio dici deberet, & non illa octavæ dignioris. Exemplum habetur in octava Corporis Chriſti, quæ cum ex particulari privilegio non cedat, niſi feſto duplici occurrenti, dubio procul de ea officium fieri deberet feria VI. & ſequenti Sabbato, & non de octava SS. Trinitatis (ubi hæc ſit, puta ratione Tituli), quamvis octava SS. Trinitatis major ſit dignitate, & æqualis in ritu feſti. Unde ſi in alterutro ex dictis diebus occurreret feſtum aliquod duplex, in hujus Miſſa dicenda foret Præfatio Corporis Chriſti, & non ea Sanctiſſimæ Trinitatis. Idipſum eſt apud Auguſtinienſes de octava Sancti Patris Auguſtini, quæ privilegiata item eſt contra feſta duplicia, quæ non ſunt primæ, vel ſecundæ Claſſis. Quare ubi feſtum B. M. Virginis de Conſolatione, quod ſimiliter celebrant ſub ritu duplici primæ Claſſis in Dominica ſubſequenti ad feſtum ejuſdem Sancti Patris Auguſtini, habet octavam; In feſto primæ vel ſecundæ Claſſis, quod infra prædictas octavas celebraretur, ſi propriam non haberet Præfationem, dicenda in eo foret Præfatio S. Patris Auguſtini, & non illa B. M. Virg. de Conſolatione. Firma igitur remanet in tota ſua amplitudine regula Guyeti, ita ut ea ſit adhibenda Præfatio, quæ eſt propria officii, quod fieret ſi tale feſtum non occurreret. Quod ſi officium, quod fieret, propriam non haberet Præfationem, tunc ſuccedit Præfatio propria officii, quod ſuccederet, ſi nec illud fieret officium, & ſic ſucceſſive in concurſu plurium octavarum, & in caſu, quod nulla ex occurrentibus propriam Præfationem haberet, tunc locum aſſequitur Præfatio temporis, ſi propriam habeat, alioquin Præfatio communis.

XV. Quod de feſtis occurrentibus infra aliquam octavam modo ſtatutum eſt, procedit pariter de Dominicis, quæ celebrantur infra octavam, ita ut ipſæ ſuſcipiant Præfationem octavæ, & cum eo ordine, quem dicebamus de his feſtis. Laudata enim Rubrica de iiſdem pariformiter, ac de feſtis diſponit. *Dicuntur enim in Dominicis, & feſtis, quæ illis temporibus celebrantur.* Si itaque in feſtis dicenda omnino eſt Præfatio propria octavæ, infra quam occurrunt, utique & in Dominicis, & quidem tametſi haberetur Præfatio propria temporis, ſicuti & in feſtis dicitur Præfatio propria Octavæ, quamvis tempus propriam Præfationem ſimiliter habeat. Præfatio namque, quæ tempore, puta Paſchali, vel Quadrageſimali aſſignatur, non eſt propria feriarum, vel Dominicarum, quę eo tempore occurrunt, ſed ſe habet veluti Præfatio communis pro ſuo reſpectivo tempore, & æque convenit feriis, Dominicis, & feſtis, quæ tali tempore occurrunt, adinſtar Præfationis *Communis* dictæ, quæ latius ſe habet, & omne temporis ſpatium comprehendit, cui præfatio altera aſſignata non eſt, non vero quia non dentur aliæ Præfationes, quæ ſimiliter communes ſint, pro ſtrictiori temporis ſpatio. Hac ſolum de cauſa, ad diſtinctionem illius Præfationis, quæ latius ſe habet, & totum ad anni temporis ſpatium ſe extendit, cui propria non aſſignatur, Præfationes reſpectivæ pro ſtrictiori temporis ſpatio, non communes, ſed propriæ a Rubrica dicuntur. Exemplum habemus in terminatione Hymnorum, & in verſu brevi ad Primam, cujuſmodi ſunt pro tempore Paſchali terminatio per *Deo Patri ſit gloria, & Filio qui a mortuis* ad Primam verſus: *Qui ſurrexiſti a mortuis.* Hi enim non nus proprii ſunt ſuo reſpectivo tempori, quam ſint comm feriis Dominicis, ac feſtis omnibus, quæ tali tempore celeb tur. Et tamen in officio Dominicæ infra octavam, quæ al propriam terminationem, vel brevem verſum habet occurrer non terminatio, aut brevis verſus temporis dicitur, ſed te natio, & brevis verſus octavæ. Unde Rubrica in Dominica ma Adventus poſita, aſſignato verſu: *Qui venturus es in m dum*; ad rem noſtram ſubdit, *Sic dicitur quotidie uſqu Nativitatem Domini, etiam in officiis de Sanctis, præterquar die Conceptionis B. M. in feſtis & Dominica infra octavam oc rentibus.* Et eadem Rubrica in feſto Conceptionis, poſtq ad Primam præſcripſit verſum: *Qui natus es ex Maria Virg* item addit: *& ſic dicitur per totam octavam, etiam in fe & Dominica infra octavam.* Uti itaque hæc omnia, ſic & P fatio, de qua dicebamus, ſunt quidem (ſi ita dicere ma propria temporis, ſed non officii, aut miſſæ, licet hæc ſin tempore, ſed æque competunt Dominicis, feriis, & feſtis tempore occurrentibus, adeoque dicenda non ſunt, ſi alia milia, vel ratione feſti, vel ratione octavæ propria habean Suffragatur etiam admodum laudata ipſa generalis Rubrica, poſtquam ſtatuit Præfationes, Paſchalem, Quadrageſimalem, octavarum dicendas eſſe item in Dominicis, & feſtis eo temp occurrentibus, exceptionem quidem ponit pro feſtis per hæc v ba, *niſi illa feſta propriam Præfationem habeant*, & omn ſilet ſuper Dominicis, pro quibus utique etiam exceptionem ciſſet, ſi quæ earum propriam Præfationem haberet.

XVI. Redeamus modo ad Præfationem Aſcenſionis Domi cæ, cui hanc Rubricam præfixam eſſe cognoſcimus: *Sequ Præfatio cum ſuo cantu dicitur in die Aſcenſionis uſque ad gilium Pentecoſtes excluſive, & in feſtis tunc occurentibus, propriam habuerint.* Modo ejuſdem verba ponderemus. *Sequ Præfatio*, ſcilicet Præfatio Aſcenſionis Dominicæ, *cum ſuo cant* nempe ſolemni, & non feriali; non enim intra temporis ſpatiu cui addicta eſt præfata Præfatio, occurrere poteſt Miſſa feriali aut de feſto ſimplici, cui debeatur Præfatio in cantu ferial & ſi occurreret caſus alicujus Miſſæ votivæ non ſolemnis, q propriam non haberet Præfationem, cum canenda eſſet Præf tio Aſcenſionis, non in feriali, ſed adhuc ſolemni cantu eſſ dicenda, quia ſic Rubrica diſponit, quoties dicenda occurrit *u que ad Vigiliam Pentecoſtes excluſive*; en igitur temporis ſp tium, in quo locum habet prædicta Præfatio; ſcilicet in d Aſcenſionis, & per totam octavam, & ulterius in ſubſeque ti feria VI. ad quam ſpeciali privilegio veluti prorogatur Aſce ſionis officium, non tamen in vigiliis Aſcenſionis, & Pentec ſtes, in quarum prima juxta conſuetum morem habet locum Pr fatio de tempore, ſcilicet Paſchalis, & in ſecunda Præfat Pentecoſtes, ut ſuo loco dicemus: *& in feſtis tunc occurrent bus*; ſcilicet quæ prædictis diebus omnibus celebrari continget *niſi propriam habuerint*, quo in caſu jam diximus Præfatione propriam prævalere contra illam octavæ.

XVII. Non adeo extenditur *Communicantes* Aſcenſionis, quo eadem habet Rubrica *& dicitur per totam octavam*, qua cum reapſe terminetur in feria quinta, in qua propterea ſu ritu duplici inſtituitur officium, idcirco dicetur illud quidem etiam in feſtis per eam occurrentibus, quamvis a ſua Præfati ne ſeparari contingat, non tamen in ſubſequenti feria VI. qu ad eamdem octavam reapſe non ſpectat. Non enim ait Gavan tus part. 1. tit. 12. num. 5. litt. G. Præfatio, & Communican tes in miſſali ideo ſuo loco conſequenter deſcripta ſunt, ut ſi mul dicantur, vel omittantur, ſed ut facilius utrumque repe rias, quod & Guyetus approbat lib. 3. cap. 28. q. 5. & no ipſi dicemus magis in ſequenti Decreto.

XVIII. De Præfationibus Apoſtolorum, & Crucis, quarun præſens ſanctio item meminit, nunc ſumimus agere; & ecc titulum, qui Præfationi præficitur Apoſtolorum: *Sequens Præ fatio cum ſuo cantu dicitur in feſtis Apoſtolorum, & Evange liſtarum, præterquam in die Sancti Joannis Apoſtoli, & pe octavas eorum, & in feſtis infra eas occurrentibus, niſi eis pro pria aſſignetur.* Si demas itaque Sanctum Joannem Apoſtolum, d quo in ſequenti Decreto reſervamus agere, præfata Præfatio dici tur in feſtis Apoſtolorum omnium, & Evangeliſtarum, quos i omnibus Eccleſia pares facit Apoſtolis, & per eorum octavas & in feſtis omnibus infra eas occurrentibus cum ſolita clauſu la, *dummodo hæc propriam Præfationem non habeant*, quo i caſu dicitur Præfatio propria, neglecta ea Apoſtolorum. Sunt qui eamdem Præfationem attribuunt ſanctis illis, qui cum i particularibus mundi plagis primarii fuerint fidei Catholicæ la tores, ac promulgatores, eorumdem locorum Apoſtoli vocantur quinimo alicubi officio etiam honorantur Apoſtolorum; verum quæ de hujuſmodi ſanctis diximus agentes de Symbolo, nun curſim putamus repetere, ita ut eorum illi, qui ultra Apoſto lorum nomen, officium etiam in legitimo particularium Eccle ſiarum uſu aſſequuntur, Apoſtolorum item Præfatione poſſin donari, ſecus qui ſolo gaudent Apoſtolorum nomine.

XIX. Ad Præfationem Crucis quod attinet, ex Micrologo cap 50. nos monet & Gavantus part. 4. tit. 7. num. 4. non fuiſ dici ſolitam ante Palmas, & hunc morem perduraſſe uſque ad Pium Quintum, a quo ſtatuta eſt ab ipſa Dominica Paſſionis hinc præſens præſcribit titulus, quod *ea cum ſuo cantu dicatu in Dominica Paſſionis, in Dominica Palmarum, in feria V. i Cœna Domini, & in feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus eo tem pore occurrentibus, niſi in eis propria aſſignetur, & in ſolemni tatibus Sanctæ Crucis.* Tacet ſuper nullis ferialibus, eo tem

pore

Digitized by Google

pore occurrentibus, non quia in eis item dici non debeat, ſed quia ibi loquitur de miſſis *cum ſuo cantu*, ſcilicet ſolemni, qui miſſis ferialibus minime convenit. Eam tamen nihilominus eſſe dicendam, licet ſub cantu feriali, dubitari non ſinit titulus alter eidem Præfationi in miſſali præfixus, ubi ſub cantu etiam feriali exarata invenitur; de mandato igitur Rubricæ hujuſmodi Præfatio dicenda eſt in *ſolemnitatibus Sanctæ Crucis*, videlicet Inventionis, & Exaltationis ejuſdem, etſi quæ alia alicubi de Sancta Cruce reperitur inſtituta. *In Dominica Paſſionis, & in ſequentibus diebus uſque ad feriam V. in Cœna Domini incluſive*, & quidem etiam *in feſtis eo tempore occurrentibus; niſi hæc propriam Præfationem habuerint*, hic ſiſtit Rubrica; hinc tamen tu infer, quod in feſtis quibuſcumque, quæ ad Paſſionis myſterium propius accedunt, vel reducuntur, eadem Præfatio ſimiliter erit dicenda. Hujuſmodi ſunt feſta quinque Plagarum, Coronæ Spineæ, Lanceæ, Syndonis, SS. Chriſti Sanguinis, & ſi quæ alia de inſtrumentis Dominicæ Paſſionis, vel ad eam attinentibus reperiuntur inſtituta; cujus rationis ſimiliter eſt feſtum SS. Redemptoris, quod in Venetorum Dominio recolitur; Chriſtus enim nonniſi media Cruce, & ſua Paſſione noſtram ſalutem ac Redemptionem operatus eſt.

DECRETUM IV.

XX. *In Miſſis votivis ſolemnibus pro re gravi infra octavam Nativitatis Domini celebrandis, dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam generalem tit.* 12. *num.* 4. S. R. C. 25. Septem. 1706. *approbante Clemente XI.* ut in Bullario Romano tom. 8. deciſ. 20. Dominicæ Nativitatis octava a generali, quam ſuperius ſtatuimus, abit Regula; ubi enim hæc fert, quod in feſtis occurrentibus infra octavas dicenda quidem ſit Præfatio propria octavæ, ſed cum clauſula, niſi propriam Præfationem habuerit, prædictæ Nativitatis octava videtur expoſcere, quod Præfatio octavæ dicenda ſit in feſtis infra eam occurrentibus, etiamſi propriam Præfationem haberent. Sane, quoad feſtum Sancti Joannis Apoſtoli, id extra omne dubium eſt conſtitutum. Quamvis enim ipſe tamquam Apoſtolus propriam ſortiatur Præfationem, adhuc Rubrica in ejuſdem feſto poſita diſerte habet, & notat *Præfationem, & Communicantes de Nativitate* eſſe dicendam, & idipſum præſtat titulus, quem Apoſtolorum Præfationi dicebamus eſſe præfixum, dum per ea verba, *præterquam in die S. Joannis Apoſtoli*, diem feſtum ejuſdem S. Joannis Præfationis Apoſtolorum declarat non eſſe participem. Adhuc ad rem clarior eſt Rubrica, quæ præficitur Præfationi Nativitatis Dominicæ, quæ dum ſolum diem octavam S. Joannis excipit, non feſtum, conſequenter innuit diem feſtum Rubricæ diſpoſitioni manere ſubjectum, adeoque in eo dicendam eſſe Præfationem Nativitatis, non illam Apoſtolorum.

XXI. Non eſt itaque dubium, quin dicenda ſit in feſto Sancti Joannis Præfatio Nativitatis, quare nunc tantummodo inquirere ſupereſt, num idipſum dicendum ſit de aliis itidem feſtis habentibus propriam Præfationem, ſi quæ infra eamdem octavam contingant occurrere? Affirmant plurimi, de quorum claſſe Gavantus, atque Meratus eſſe videntur, dum ille par. 1. tit. 12. num. 4. litt. D. Miſſis votivis infra octavam Nativitatis non aliam Præfationem tribuendam eſſe aſſerit, quam de Nativitate, argumento ex feſto Sancti Joannis a fortiori deſumpto. Hic vero dum ibidem nihil addit, Gavanti ſententiam, & argumentationem approbare cenſetur, & quidem exemplum Sancti Joannis urget admodum. Si enim in hujus feſto, tametſi propriam Præfationem habeat, dicenda eſt Præfatio Nativitatis, quia ni idipſum præſtari debebit de feſtis aliis infra octavam Nativitatis occurrentibus, quamvis propria Præfatione gaudeant? Quæ umquam namque pro Sancto Joanne peculiaris aſſignari poteſt ratio, quæ non æque militet de aliis feſtis? & maxime, quia id Auctores privilegium octavæ faciunt, ut Pittonus de oct. Tom. 1. num. 104. cur igitur commune non erit & aliis feſtis? Verum in oppoſitum ſentit Guyetus lib. 4. cap. 21. quæſt. 14. ubi ſcite advertit nulla Rubrica id privilegii fieri Præfationi Nativitatis Dominicæ, ut ipſa præ ceteris prævaleat contra Præfationes proprias feſtorum infra octavam Nativitatis occurrentium; nulla itidem peculiari Rubrica in favorem ejuſdem Præfationis exceptionem poni Rubricæ generali, quæ tam in Miſſis votivis, quam feſtivis, Præfationem propriam, ſi eam habeant, diſerte dicendam eſſe mandat, & nonniſi eam octavæ, in caſu, in quo illæ Miſſæ propria Præfatione careant: quæ ſententia cum per præſens Decretum quoad Miſſas votivas explicite, & implicite quoad feſtivas, approbata maneat, dubio procul nunc eſt ab omnibus amplectenda, atque tenenda; habet enim Rubrica tit. 12. num. 4. quæ ſervari mandatur per præſens Decretum: *In Miſſis votivis dicitur etiam Præfatio propria, ſi propriam habeant, ſi vero non habuerint, dicitur Præfatio de tempore, vel de octava, infra quam contigerit hujuſmodi miſſas celebrari, alioquin Præfatio communis.* Nonnihil itaque in defectu Præfationis propriæ in miſſis votivis, etiam quæ celebrantur infra octavam Nativitatis Domini, dicenda eſt Præfatio octavæ, & ſimiliter dicendum eſt de Miſſis feſtivis, ut denotat dictio *etiam* prædictæ Rubricæ, per quam deſignatur omnino ſimilem eſſe diſpoſitionem, imo eamdem de Miſſis feſtivis, de quibus præcedens fuerat diſpoſitio.

XXII. Ad exemplum feſti Sancti Joannis quod attinet, ſcilicet, quod in ſimilium regulam deſervire poſſe videtur, idem Auctor reponit, quod uti feſtum peculiari ratione addictum fuit feſto Nativitatis Domini, ita in eo peculiari ratione dici demandata fuit Præfatio illa *Quia per Incarnati Verbi*, &c. quia nempe ipſe Verbi illius ab æterno geniti, jamque incarnati Myſterium magnificis illis verbis expreſſerit: *In principio erat Verbum*. Meratus part. 4. tit. 3. num. 17. producit ſententias plurimas, & quidem admodum varias, circa præciſum diem obitus Sancti Joannis, & concludit denique, quod nihil certi ſtatui poteſt; unde quod magis addictum fuerit feſto Nativitatis Dominicæ, non aliam rationem adduci poſſe videtur, quam, *quia ipſe a Chriſto in Cruce poſito Vicarius ſuæ Matris filius ſubrogatus fuerit*. Sane hæc ratio, uti & præcedens, in Præfatione propria, in Sacramentario Gregoriano habita, quæ in feſto Sancti Joannis recitabatur olim, magnificantur admodum: quæ cum ita eſſe credantur, jam facile vides cauſam, ob quam Nativitatis Præfatio dicenda tantummodo eſt in feſto Sancti Joannis, & non in feſtis aliis, ſi propriam Præfationem habeant, quæ infra octavam Nativitatis occurrunt celebrari; rationes enim memoratæ comprobant diſpoſitionem Rubricæ pro Sancto Joanne, propriam, & peculiarem eſſe pro feſto Sancti Joannis, & conſequenter ad alia feſta non extendendam.

XXIII. Subdit autem Decretum: *In Miſſis votivis ſolemnibus pro re gravi*; non quia ſecus, ſi infra præfatam octavam miſſæ privatæ non ſolemnes haberentur, ſed quia Miſſæ hujuſmodi infra eamdem octavam locum non habent, quia celebrari ſunt inhibitæ; habet quippe idem Decretum, ſi integrum producatur: *Infra octavam Nativitatis Domini prohibentur Miſſæ votivæ privatæ, & pro Defunctis. In Miſſis vero votivis Solemnibus, pro re gravi infra eamdem octavam celebrandis dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam generalem tit. 12. num. 4.* Quæcumque vero infra octavam, Præfatio propria, in Miſſis votivis, vel feſtivis, recitatur, rite notat Pittonus deciſ. num. 1284., quod in iiſdem dici debet *Communicantes* de Nativitate, quemadmodum nos etiam dicebamus in Decreto ſecundo hujuſce capitis.

XXIV. Ecce modo Rubricam, quæ ſæpe Præfationi dictæ Nativitatis in Miſſali reperitur affixa. *Sequens Præfatio cum ſuo cantu, dicitur a Nativitate Domini uſque ad Epiphaniam, præterquam in die octava Sancti Joannis Apoſtoli*. Et hinc edocemur plurima. Primo quod Præfatio Nativitatis Domini latius habet ſpatium, quam *Communicantes*. Cui cum hæc adjiciatur Rubrica, *uſque ad octavam Nativitatis Domini incluſive, & non ultra*, dubium eſſe non poteſt, quod ultra diem Circumciſionis, in quo octava terminatur Nativitatis Dominicæ, prorogari non poteſt, cum tamen Præfatio locum habeat uſque ad Epiphaniam excluſive. Hoc autem *Communicantes* id habet præcipuum, quod in prima Miſſa diei Nativitatis Domini dicitur, *& noctem Sacratiſſimam celebrantes*, etiamſi de die, & non de nocte celebretur, in reliquis vero duabus Miſſis ejuſdem diei, & per totam octavam ſemper dicitur, *& diem Sacratiſſimam celebrantes*, eſto forſan a privilegiariis celebretur de nocte, ut notat Meratus part. 4. tit. 7. num. 10., & ea oſtendit ratio, quod in priori caſu, etſi celebretur de die, adhuc refertur ſemper ad Miſſam, quæ de nocte celebrari præſcripta eſt, vel indulta, in poſteriori vero caſu ad tempus diurnum, in quo juxta Rubricas dici debet, ordinatur.

XXV. Secundo, quod toto prædicto tempore, memoratæ Nativitatis Præfatio *cum ſuo cantu*, ideſt ſolemni, & non feriali dici debet; neque enim occurrit, vel occurrere poteſt feriale, aut ſimplex officium aliquod, quod ferialem exigat cantum. At quid ſi fiat Miſſa votiva? Facilis eſt reſponſio; vel enim miſſa illa eſt ſolemnis, & pro re gravi, vel publica cauſa, & tunc juxta Rubricam tit. 12. num. 4. ea dicitur in cantu ſolemni, ut in duplicibus; vel eſt privata, & non ſolemnis, & tunc quæſtio eſt de ſubjecto non ſupponente, quia totum temporis ſpatium, ad quod prælaudata Præfatio extenditur, privilegiatum eſt contra miſſas votivas privatas, & non ſolemnes; & quando etiam licite forent miſſæ votivæ privatæ, jam, ut ſupra diximus de Præfatione Dominicæ Aſcenſionis, eſſet dicenda cum cantu, quo in Miſſali reperitur ſub exarata, hoc eſt ſolemni, ſicuti expreſſe præfigitur a Rubrica his verbis: *ſequens Præfatio cum ſuo cantu* &c. Quicquid Guyetus in contrarium ſentiat lib. 4. cap. 21. quæſt. 14. ubi ſibi perſuaſum eſſe aſſerit, tunc cani debere ipſam Præfationem in cantu feriali; qui cantus juxta Rubricas debitus eſt per ſe ejuſmodi Miſſis. At nihil facilius hac ſolutione; eſto enim per ſe ejuſmodi Miſſis juxta Rubricas Præfatio competat ſub cantu feriali, & non ſolemni, non eſt cur per accidens, & ratione octavæ, quæ eſto ſub ritu ſemiduplici celebretur, particeps tamen ſemper ſolemnitatis ſui feſti eſt, non ſit eis adhuc Præfatio ſub cantu duplici admittenda, ſi infra hanc incidant octavam. Hinc videmus, quod Præfationes Nativitatis Dominicæ, & Aſcenſionis, in miſſalibus ſub feriali cantu exaratæ non reperiuntur; eſto octava Aſcenſionis Miſſas votivas privatas, non ſolemnes, non reſpuat.

XXVI. Tertio, in feſtis, quæ poſt octavam Nativitatis Dominicæ occurrunt uſque ad Epiphaniam, dicendam eſſe eorum Præfationem propriam, ſi eam habeant, & non niſi in defectu propriæ illam Nativitatis. Dum enim Rubrica diem octavam Sancti Joannis propria Apoſtolorum Præfatione honorat, idipſum a fortiori faciendum eſſe oſtendit in feſtis quibuſvis, eo tempore occurrentibus, ſi propriam Præfationem habeant; ipſa namque eatenus prædictæ ſolius octavæ S. Joannis meminit, quatenus in Breviario, de quo procedit diſpoſitio, tunc nullum aliud occurrit feſtum, quod propria gaudeat Præfatione, ceterum a ſimilibus argumentandum eſt ad ſimilia, & maxime in caſu noſtro, in quo nos dicebamus etiam infra octavam Nativitatis Præfationem propriam feſtorum occurrentium prævalere contra illam Nativitatis. Ex his perbella quæſtio modo proponitur.

Puta,

P..ia, V. G. quod in die octava Sancti Stephani, alicubi occurrat particulare feſtum in honorem Deiparæ inſtitutum, cui, vel ratione peculiaris conceſſionis, vel legitimæ conſuetudinis debeatur octava, nunc quæritur, non quidem de feſto, in quo certum eſt dici debere Præfationem Deiparæ, ſed de feſtis occurrentibus infra octavam, & non habentibus Præfationem propriam, cujuſmodi in caſu dies ſunt octava Sanctorum Innocentium, & Vigilia Epiphaniæ, quæritur, inquam, num in iiſdem dici debeat Præfatio Deiparæ, an ea Nativitatis Domini. At ex ſuperius dictis facilis admodum, & evidens reſponſio eſt. Iis enim diebus locum ſolum habet Præfatio Nativitatis Domini per extenſionem, ait Guyetus lib. 4. cap. 18. q. 10. & conſequenter ſe habet, & attendi debet ad inſtar Præfationis de tempore, quare ſicuti contra Præfationem de tempore, puta Paſchali, jam ſuperius nos vidimus prævalere Præfationem propriam octavæ, ita modo dicimus, quod in memoratis feſtis dici deberet Præfatio Deiparę, & non illa Nativitatis Domini. Secus foret, ſi caſus accideret infra octavam Nativitatis, quia cum tunc Præfatio Nativitatis poni inſtet itidem, non ratione extenſionis, ſed ratione octave, tunc ipſa prævaleat neceſſe eſt, ſicut octava ipſa prævalet, pro feſtis tamen occurrentibus infra, non poſt octavam.

XXVII. Quarto in die octava Sancti Joannis dicendam eſſe edocemur Præfationem Apoſtolorum, non tamen in die octava Sancti Stephani, licet occurrat poſt octavam Nativitatis, & infra octavam Sancti Joannis Apoſtoli. Hęc enim in Rubricis certa ſunt, cum ſola excipiatur dies octava, & in miſſalis ipſo in eadem die octava aſſignetur dicenda Prefatio Apoſtolorum, in die vero octava Sancti Stephani Prefatio Nativitatis. Hujuſmodi non ſatis apte generalibus videntur convenire Rubricis, cum enim octava non ſit niſi continuatio feſti, & prorogatio, eadem Præfatio, quæ feſto convenit, convenire item debet octavę, & hęc videtur eſſe ratio, ob quam in die octava Sancti Stephani non aſſignatur Prefatio Apoſtolorum, ſed magis illa Nativitatis, vel ſi diei octavę Sancti Joannis aſſignatur illa Apoſtolorum, tamquam officio, quod agitur, propria, quia jam deſiit octava Nativitatis, ob quam feſto, peculiari ratione alia aſſignata fuit, cur non item aſſignatur Prefatio Apoſtolorum in die octava Sancti Stephani, ratione octavæ Sancti Joannis Apoſtoli, infra quam recurrit, cum ſimiliter dies octava Sancti Stephani, & conſequenter dies etiam infra octavam Sancti Joannis Apoſtoli, infra quam illa Sancti Stephani evenit, occurrant jam prorſus peracta octava eadem Nativitatis Dominicæ? Sane in prefata die octava Sancti Stephani dicitur Symbolum, non dicitur autem, quia Sancto Stephano competat, cum ſit de claſſe Martyrum, nec quia dictum fuerit in feſto, cum omnino per accidens in eo dictum fuerit, ratione nempe octavę Nativitatis Domini, infra quam recurrit, non alia itaque de cauſa, in eadem die octava dicitur in ejus miſſa Symbolum, niſi ratione octavæ Sancti Joannis Apoſtoli, intra quam occurrit. Quod ſi res de Symbolo ita ſe habet, quid ni ſimiliter erit de Præfatione Apoſtolorum?

XXVIII. Inextricabilis profecto apparet nodus iſte, quem ut diſſolvat, ait Guyetus lib. 4. cap. 18. §. 10. *parem non eſſe rationem diei octavæ, & diei infra octavam, huic ſiquidem alia non eſt Præfatio tribuenda, quam quæ in die feſto adhibita eſt, atqui in die S. Joannis adhibita eſt Præfatio Nativitatis, ergo & eamdem adhiberi convenit in die infra octavam. Diei autem octavæ expreſſe tribuitur Præfatio Apoſtolorum. Adde, quod Præfatio de Nativitate, cum per extenſionem dumtaxat continuetur uſque ad Epiphaniam, non debet talis extenſio prævalere contra Præfationem aliam propriam, qualis eſt Præfatio Apoſtolorum pro die octava S. Joannis Ap.* Illorum opinio, quos adducto argumento refellit Guyetus, ferebat eatenus octavæ S. Joannis Apoſtoli tantum tribui Præfationem Apoſtolorum, quatenus de ea fiebat officium, idque inferebat ex die præcedenti, in quo cum fiat de octava S. Stephani, præfatio dici præſcripta eſt de Nativitate Domini, non autem de Apoſtolis, licet hanc præ illa, commemoratio ipſa S. Joannis octavæ videretur exigere. Hinc in Annuis Calendaris Pariſiorum, in feſto S. Genovefæ, quod in die octava S. Joannis ſolemniter celebratur, aſſignabat Præfationem Nativitatis, non illam Apoſtolorum, quia in eo caſu de die octava Sancti Joannis Apoſtoli non fiebat Officium, ſed hoc ad ſimplicem redigebatur commemorationem. Iſte dicendi modus ſua probabilitate non caret, & a ſimili procedit ad ſimilia, ſed cum ſit caſus omnino ſingularis, qui conſequenter in exemplum trahi non poteſt, tu contentus eſto ſequi ſine altera inquiſitione diſpoſitionem Rubricæ, quæ dum in die octava S. Joannis aſſignat Præfationem Apoſtolorum, conſequenter illam quoque præſcribit dicendam in feſto, quod in eadem die octava alicubi celebretur, in concurſu enim plurium Præfationum, lex generalis eſt, quod illa prævaleat, quæ eſt propria ejus, de quo alias fieret Officium. Ad id vero, quod ſuperius opponebatur, dicito, quod in die octava S. Stephani dicitur Symbolum, quia per ſe dictum fuit in eodem feſto S. Joannis, infra cujus octavam illa recurrit, non dicitur vero Præfatio Apoſtolorum, ſed magis illa Nativitatis Dominicæ, quia hæc, & non illa dicta fuit in eodem feſto S. Joannis, licet poſtea ſua propria Apoſtolorum Præfatione honorata fuerit dies octava prælati Sancti Joannis, tamquam quę eſt, & ſe habet inſtar feſti duplicis, atque ſolemnis Apoſtolorum, cui talis profecto competit Præfatio.

XXIX. Reliquum eſt videamus an in aliis feſtis, & in quibus dici debet Præfatio Nativitatis Dominicæ, & ſtatim nobis eadem occurrit Rubrica, a qua item dicenda mandatur: *In Purificatione B. Mariæ, & in feſto Corporis Chriſti, & per octavam, niſi in ea occurrat feſtum, quod propriam habeat P[...] fationem, & in Transfiguratione Domini.* Dicitur quidem in ſ[...] *Purificationis*; quia magis feſtum Chriſti eſt, qui ea die obla[...] fuit in Templo, & quadraret etiam admodum diei Sanctiſſi[...] Annunciationis, in quo perfectum fuit ineffabile Dominicæ I[...]carnationis Myſterium, licet poſtea quia tale donum non ſi[...] nobis perfecte collatum, niſi ad Virginis partum, Eccleſia E[...] vinum officium ad B. Virginem dirigere putaverit, quæ nedu[...] eo die ſummam Deiparæ dignitatem, & excellentiſſima grat[...] dona conſecuta eſt, ſed inſuper mirabile illud, & inauditum [...]dem accidit, quod Virgo manens intacta, præter rerum ord[...]nem filium conciperet. In laudatis vero feſtis aliis, generali ra[...]tione, juxta Guyetum lib. 3. cap. 26. q. 4. Præfatio, *quia pe[...] Incarnati*, quæ totius Incarnationis Myſterium, ſuo ſenſu com[...]plectitur, opportuna eſt, quia ſunt feſta propria de Chriſto Do[...]mino, in quibus omnibus dicenda ea eſt in defectu proprioris, cujuſmodi eſſe dicebamus Præfationem Crucis, relate ad feſta, quæ ad Dominicam Paſſionem attinent, vel reducuntur. Modo itaque cum Eccleſiæ univerſali feſtum Santiſſimi Nominis Jeſu reperiatur conceſſum, addendum erit memoratæ Rubricæ, & prædicta Præfatione donandum, & ſic reſpective præſtabunt particulares Eccleſiæ in feſtis de Præputio Chriſti, Incunabulis, aliiſque id genus, ſi quæ alicubi ſunt inſtituta.

XXX. Hora eſt agamus de Præfatione, & *Communicantes* Epiphaniæ, quæ juxta Rubricam, dicuntur *in Epiphania Domini, & per octavam.* Tacet Rubrica ſuper feſtis, ſi quæ intra eamdem octavam recurrant, ſed continuo ſubintrat lex generalis ſuperius ſtatuta, quod ſcilicet, in feſtis occurrentibus infra octavam dicenda ſit Præfatio propria, ſi hanc habeant, ſin Præfatio octavæ. Cum autem dicitur Præfatio ſanctorum propria, nihilominus *Communicantes* erit de Epiphania; & hæc dicta item eſſe volumus de Miſſis votivis ſolemnibus, quæ tantummodo locum habent infra hanc octavam. Non deſunt nonnulla Miſſalia Romana, in quibus pro Epiphania habetur item propria oratio: *Hanc igitur*; quæ tamen in aliis generaliter deſideratur; quid juris igitur? Jam alias agentes de fonte Baptiſmali omnino e Romanis Miſſalibus expungendam eam eſſe diximus, tamquam perperam in illa invectam, ex particularium Eccleſiarum uſibus, quæ in Vigilia Epiphaniæ incumbebant itidem adminiſtrationi Baptiſmatis; Cum tamen Eccleſia Romana id ſolummodo ſemper præſtiterit in Vigiliis Paſchæ, & Pentecoſtes.

XXXI. Hinc facile habes cauſam, ob quam in feſtis Paſchatis, & Pentecoſtes, ultra Præfationem, & *Communicantes*, habetur itidem in miſſa propria oratio *Hanc Igitur, &c.* in qua mentio ſit, & deprecatio de recenter regeneratis ſacro Baptiſmatis fonte: Ad Præfationem Paſchę quod attinet, juxta Rubricam, ea cum ſuo cantu, ſcilicet ſolemni, dici debet *a Vigilia Paſchæ* (ſcilicet Sabbato Sancto incluſive) *uſque ad octavam, & in Dominicis uſque ad Aſcenſionem & in feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus, eo tempore occurrentibus, niſi in eis propria aſſignetur.* Non eſt itaque dubium, quin Præfatio Paſchalis locum habere debeat, & quidem cum ſuo cantu ſolemni, in miſſis omnibus duplicibus, vel ſemiduplicibus, de quocumque ea ſint, de ſanctis, vel de tempore, quæ dicendæ occurrunt a prædicto Sabbato Sancto incluſive uſque ad Aſcenſionem Domini excluſive, niſi earum aliquæ habeant Præfationem propriam, vel celebrentur infra octavam habentem propriam Præfationem, quo in caſu, jam ſuperius diximus, contra propriam de tempore prævalere propriam ſanctorum, vel octavæ. Diximus: *In miſſis omnibus duplicibus* vel *ſemiduplicibus*; non quia Præfatio Paſchalis dici item non debeat in miſſis ferialibus, & ſimplicibus, eo tempore occurrentibus, ſed quia ibi loquebamur de Præfatione cum cantu ſolemni; ubi in miſſis ferialibus, & ſimplicibus, dici quidem debet, ſed in cantu feriali: Unde ad rem Rubrica præfixa eidem Præfationi exaratæ in cantu feriali: *ſequens Præfatio cum ſuo cantu, dicitur in diebus ferialibus, & feſtis ſimplicibus ab octava Paſchæ uſque ad Aſcenſionem*; quod tamen intelligi volumus, cum conſueta clauſula, *niſi propriam Præfationem habuerint*; quæ ſemper ſubintelligitur: quantumvis non fuerit appoſita.

XXXII. Etſi autem toto prædicto tempore Præfatio Paſchalis, ut ſupra, dici debeat, non tamen iiſdem omnino verbis, unde nos monet Rubrica, quod in miſſa Sabbati Sancti dicatur: *In hac potiſſimum nocte:* In die Paſchæ uſque ad Sabbatum in Albis incluſive, *in hac potiſſimum die*; & deinceps, ideſt ab octava Paſchæ, ſeu magis a Dominica in Albis incluſive, uſque ad Aſcenſionem excluſive, *in hoc potiſſimum glorioſus.* In Miſſa Sabbati Sancti dici mandatur, *in hac potiſſimum nocte*, ut dictum quadraret tempori nocturno, in quo fiebat Miſſa Sabbati, juxta antiquam Eccleſiæ diſciplinam, quia licet modo eadem miſſa tracta ſit ad diem Sabbati, adhuc quamdam ſervat habitudinem ad nocturnum tempus, in quo fiebat olim. *In hac potiſſimum die* dicitur in die Paſchæ, quia ipſa reapse dies eſt, in qua Chriſtus vitam noſtram reſurgendo reparavit; continuatur vero uſque ad Sabbatum in Albis incluſive, quia juxta ſitutum regulam, ut ſæpe diximus, omnes dies octavæ, una eademque dies cum feſto computantur; cum autem Dominica in Albis, cum toto tempore, uſque ad Aſcenſionem, ad quam uſque prorogatur lætitia Paſchalis, ſit extra octavam Paſchæ, quæ deſinit in prælato Sabbato, idcirco merito dici præſcriptum fuit, *ſed in hoc potiſſimum glorioſus*, &c. quod quadrat admodum præcedentibus ejuſdem Præfationis verbis: *Te quidem Domine omni tempore.*

XXXIII. Quæ ut magis pateant, juvat hic curſim nonnulla recenſere, quæ ex Granc..la nos ipſi tradidimus, agentes de Communio-

munione Fidelium in Sabbato Sancto. Adventante itaque magno Paſchatis die in nocte ejuſdem Sabbati, circa quartam noctis Vigiliam, poſt Baptiſmum, ſolemniter cum Evangelio de reſurrectione ſecundum Matthæum, cantibus, & ſignis lætitiæ, Illuminationibus, Turificationibus, Campanarum ſtrepitu, aliiſque feſtivitatis, & publicæ exultationis argumentis dicebatur Miſſa, quæ ad officium Sabbati non cenſebatur attinere, ſed ad diem Paſchatis, propterea cum eadem nocte, tarde admodum ab Eccleſia egrederentur, nonniſi ad eam redibant ſub lucis ortum, unde Ordo Romanus apud Thomas part. 30. *eadem nocte ſancta, ad vigiliam poſt Gallorum cantum, matutina luce rumpente tenebras*. Hinc cum nimis tarda eſſet hora, pro longo officio, & jam nox tranſiſſet, nocturnis amplius non videbatur eſſe locus; quare præmiſſo mutuo oſculo, dicentes *ſurrexit Dominus*, unum tantum dicebant nocturnum, ſicut modo fit per totam octavam, & ſtatim reliquum proſequebantur officium. Non ab hac, ſed ab illa Miſſa, octavam Paſchæ ducebant antiqui, quam propterea terminabant ad conſimilem Miſſam, quam faciebant adventante Dominica in Albis, quæ propterea dicebatur *Vacat*, cum de tempore reliquum ſuppleretur officium. Cum vero poſtmodum, gravibus de cauſis prædicta Sabbati Sancti Miſſa tracta fuit ad nonam, ad nonam ſimiliter ſubſequentis Sabbati, anticipatus fuit terminus octavæ, & in integrum etiam ad Veſperas ſucceſſit officium de tempore ex Decreto Gregorii VII. de quo *de Conſecratione* diſt. 5. cap. 15., quibus tamen minime obſtantibus, eidem Dominicæ reliqua remanſerunt, tum ejuſdem inſcriptio; Dominica in octava Paſchæ, tum ritus duplex, & denique reliqua ejuſdem octavæ.

XXXIV. Ad Præfationem Pentecoſtes ſermonem convertimus, & ea ſimul cum ſuo *Communicantes*, *& Hanc igitur* a Rubrica dici mandatur *a Vigilia Pentecoſtes, uſque ad ſequens Sabbatum incluſive*; ad cujus nonam compleri, & abſoluta cenſetur hujuſmodi octava, ſive vero id ſit, quia inchoatur officium, ut inquit Amalarius lib. 4. cap. 28. ad nonam præcedentis Sabbati, ad imitationem Cornelii, qui precabatur hora nona, ut ſe ad accipiendum Spiritum Sanctum præpararet: *Orans erat hora nona*, *Act.* 8. vel quia poſtmodum, cum ageretur de nocte, ad eamdem nonam tractum fuerit, ut ſimiliter ſupra dicebam de Paſchate; aut quia hæc octava per ſeptem dumtaxat dies fuerit peculiariter inſtituta, in honorem ſeptem Donorum Spiritus Sancti; ſeu denique, quia ſit reliquia quædam antiquæ conſuetudinis Judæorum, qui per ſeptem tantum dies, Paſcha celebrabant, Dedicationes, & alias ſolemnitates. Id certi eſt, quod Rubrica dici non mandat *noctem ſacratiſſimam*, uti facit in Sabbato Sancto, quod eſt non leve argumentum Miſſæ non celebratæ de nocte. Licet nos non dubitemus dicere, quod fortaſſe id præſtitum fuit, quia in Vigilia recitabatur Præfatio diverſa a Præfatione diei, & ad *Communicantes* legebatur *diem ſacratiſſimum Pentecoſtes prævenientes*, uti diſerte eruitur ex Sacramentario Sancti Gregorii. Jam vides itaque cauſam, ob quam, quando eadem Vigilia *præfatione* propria Pentecoſtes, & ſuo *Communicantes* donata fuit, nulla noctis mentio remanſit.

XXXV. Præfatio itaque Pentecoſtes cum ſuo *Communicantes*, recte dici *aſſignatur a Vigilia Pentecoſtes, uſque ad ſequens Sabbatum incluſive*. Et quidem, ut jacet in Miſſali, ſcilicet cum *hodierna die* reſpective *ad diem ſacratiſſimam Pentecoſtes celebrantes*. In Vigilia, quia ad ejuſdem miſſam modo anticipatur ſolemnitas ipſa Pentecoſtes, in reliquis vero diebus, generali illa ratione, quod cum ſpectent ad ejuſdem octavam, cenſentur una eademque dies cum ipſa feſtivitate. Nullius alterius feſti, in quo dicatur, Rubrica meminit, & reapſe in Miſſali Romano nullum feſtum eſt quod prædictam Præfationem expoſcat. Si tamen alicubi de Spiritu Sancto, cujus propria illa Præfatio eſt, feſtum haberetur inſtitutum, vel contingeret inſtitui, in eo profecto diei deberet, dummodo ſine *Communicantes*, *& hanc igitur*, quæ inſtar aliorum non prætergrediuntur octavam, quin immo in Præfatione ipſa omitti deberent ea verba *Hodierna die*, quæ prædictis inſtitutis, aut inſtituendis feſtis profecto non quadrarent. Hac utique de cauſa in Præfatione, quæ ſub ritu feriali pro miſſis votivis de Spiritu Sancto, in Miſſali Romano exarata reperitur, præfata verba omittuntur, & omitti debere etiam in Miſſis ſolemnibus, quæ de eodem Spiritu Sancto haberentur, dubitationis ratio nulla relinquitur, licet poſtea non in cantu feriali, ſed ſolemni cantari deberet.

XXXVI. Succedit Præfatio SS. Trinitatis, cujus Auctorem plurimi faciunt Pelagium Papam II. cum tamen ipſe non ediderit niſi quamdam Catholicæ fidei expoſitionem contra hæreticos, quæ non dicebatur ad Miſſam, ſed quam abjurantes hæreſim, & Eccleſiam ingredientes, profiteri jubebantur, quemadmodum nos diſerte admonet Guyetus lib. 2. cap. 80. ubi inſimul nos edocet, quod oratio, & Præfatio de Trinitate, quæ ſunt in Sacramentariis Gelaſiano, & Gregoriano, aliquanto poſt adjectæ fuerunt. Prædicta Præfatio juxta Rubricam dicitur *in feſto SS. Trinitatis*, & conſequenter etiam per ejuſdem octavam, ubi hæc celebratur, vel ratione tituli, aut ex particulari conceſſione. Hujuſmodi octava deſinit in Dominica infra octavam Corporis Chriſti, unde ſimul concurrunt duæ Præfationes propriæ, Nativitatis ſcillicet & SS. Trinitatis, quæ igitur erit præferenda? Quam ſuperius ſtatuimus, generalis regula quæſtionem dirimat, ut videlicet prævaleat Præfatio propria illius, de quo fit, vel fieret officium, ſi feſto alterius ritus non impediretur. Dubium itaque non eſt, quin in feſto Corporis Chriſti dici debeat Præfatio Nativitatis, uti & in ſubſequentibus feria ſexta, & Sabbato, in quibus ex particulari privilegio fit officium, aut ut ſupra fieret de eodem Corpore Chriſti, & non de octava SS. Trinitatis, ut ſuo loco vidimus, atque ſtatuimus. Quoniam vero in eadem Dominica infra octavam, ratione ritus prævalet officium SS. Trinitatis, aut prævaleret in caſu, in quo in eadem fieri contingeret de feſto aliquo duplici primæ, vel ſecundæ Claſſis, idcirco dici deberet Præfatio ejuſdem SS. Trinitatis, & non illa Nativitatis.

XXXVII. Quæ Trinitatis Præfatio non tamen eſt ita eidem alligata feſto, ut dici item non debeat in miſſis votivis de SS. Trinitate, in cantu quidem ſolemni ſicuti fit in feſto, ſi miſſæ ſolemniter, aut pro re gravi celebrentur, in cantu autem feriali, ſub quo pro miſſis votivis in Miſſali Romano adhuc exarata reperitur, ſi privatim habeatur. Idipſum dicito, ſi alicubi habeatur feſtum aliud, vel alio die de SS. Trinitate inſtitutum, uti in Eccleſia Senonenſi, & in nonnullis aliis Regni Galliarum, in quibus idem Trinitatis SS. Feſtum in Dominica, quæ Adventum anteit, quoque ſolemne habetur. Hoc volumus quoque extendas ad officia quæcumque, quæ vel ratione tituli, vel titulo legitimæ conſuetudinis, aut particularis conceſſionis, alicubi celebrantur de Æterno Patre, Unigenito ejuſdem Filio, aut re, vel attributo Divino, ut olim Conſtantinopoli de *Sancta Sophia*. Si enim demas Spiritum Sanctum, eaque, quæ ad ipſum ſpectant, ſeu appropinquantur, quibus dubium non eſt Præfationem Pentecoſtes aptius convenire, profecto Præfatio non eſt, quæ iiſdem feſtis magis quadret, quam hæc de qua ſermonem habemus, SS. ſcilicet Trinitatis. Diximus etiam *de Unigenito ejuſdem Filio*, quia licet hic multas proprias habeat jam Præfationes, quoniam tamen eædem omnes, ad Redemptionis ſpectant myſterium, aptæ non videntur, quæ in Feſtis dicantur, quæ non ad Redemptionem, aut ad temporaneam Chriſti, ſed ad æternam Filii generationem ſpectant.

D E C R E T U M V.

XXXVIII. *Quando per annum fit apud Privilegiatos officium de Immaculata Conceptione; vel ſub alio titulo, vel de S. Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, ſi dicatur aliqua Miſſa votiva, non habens Præfationem propriam, Præfatio debet eſſe de Communi, vel de tempore, ſi tunc ſpecialis dicatur, non vero ea quæ eſt conformis officio, ſed ſervetur Rubrica generalis tit.* 12. S. R. C. 16. Junii 1708. *in Pariſien.* Præfationem Deiparæ Mariæ arripientes, a Rubrica edocemur, quod ſolo excepto feſto Purificationis, in quo Præfatio, ut nos ipſi ſuperius dicebamus, Nativitatis Domini eſt demandata, *illa dici debet in feſtis omnibus B. Mariæ, & per eorum octavas, etiam in feſtis infra eas occurrentibus, ſi propriam non habuerint*. Hæc in ſimilibus jam a nobis fuerunt ſatis expoſita, unde gradimur adnotare, quod quidem eadem ſemper Præfatio dici debet, ſed cum, *& te in Annunciatione, vel Viſitatione, Nativitate, Præſentatione* &c. reſpective ſecundum denominationem feſti, ut habet Rubrica, quæ noviſſimis hiſce temporibus addidit, *vel ſolemnitate*, ob feſtum Beatæ Virginis de Roſario Eccleſiæ Univerſali conceſſo, quod cum inſcribatur ſolemnitatis titulo, ſic merito in Præfatione exprimitur, *& te in ſolemnitate* ſecundum feſti ipſius denominationem. Dubium tamen eſſe non poteſt, quin adhuc Rubrica hujuſmodi manca ſit, & trunca, eidem enim addi debet, vel, *in transfixione*, pro feſto B. Mariæ ſeptem Dolorum; vel *in commemoratione*, pro feſto S. Mariæ de Monte Carmelo, uti notatur in eorum Miſſis univerſo Romano Clero recitari præceptis: Et quidem merito *ſecundum denominationem feſti*, quorum primum etſi feſtum ſeptem Dolorum vulgariter nuncupetur, re tamen vera nobis recolendam objicit transfixionem cordis Deiparæ doloris gladio: Secundum vero ſub ipſo *Commemorationis* titulo fuit conceſſum, atque inſcribitur.

XXXIX. Quæ Rubrica a ſtatuta generali mox abit regula, dum ſubdit, quod in dedicatione Sanctæ Mariæ ad Nives dici debet, *& te in feſtivitate*, & idipſum dicendum quoque addidit in feſtis SS. Nominis B. Mariæ, & Sanctæ Mariæ de Mercede, ſtatim ac officia hujuſmodi ad univerſam Eccleſiam fuerunt extenſa. Si exceptionis expoſcis cauſam, eam ſtatim eſſe dicimus, ac generalem firmamus regulam, quod ſemper ea ratio debet exprimi in Præfatione, quæ a denominatione feſti deſumitur, & poni ſolummodo generalis illa, *& te in feſtivitate*, quando denominatio a qualitate feſti deprompta, vel abſurdum reddit ſenſum, aut non rite quadrat eidem Præfationi, uti reapſe evenit in exemplis productis. Hinc facile eſt eruere, quod in feſtis particularibus, puta *Deſponſationis*, *& Expectationis*, reſpective dici debet, *& te in deſponſatione*, vel *expectatione*. In feſtis vero Patrocinii, & Translationis Domus Lauretanæ, *& te in feſtivitate*, & ſic in ſimilibus aliis feſtis.

XL. Rubrica, quæ Præfationi Deiparæ ſub canto feriali exaratæ præfigitur, de Miſſis votivis ejuſdem B. Virginis Dei Genitricis, ſic ſimpliciter, & abſolute reperitur diſponere: *Sequens Præfatio cum ſuo cantu dicitur in Miſſis Votivis de Beata Maria*; Quare cum eadem Præfatio teneat, *& te in Veneratione*, in conſequentiam venire videtur, quod ita dici debeat in Miſſis omnibus Votivis B. Mariæ de quocumque ejuſdem Myſterio, vel titulo eæ celebrentur. Verum diſtinctione hic nos opus eſſe credimus; vel enim ſermo eſt de Miſſis, quæ de B. Maria non ſub particulari titulo, aut Myſterio, ſed ſimpliciter, & abſolute dicuntur, & tunc verum eſt, quod in iiſdem omnibus dici debet, *& te in veneratione*; de his namque procedit Rubrica, videlicet de quinque Miſſis, quas de B. Maria inter Votivas Miſſale recenſet, pro temporis varietate dicendas, & concordat Rubrica in prima earumdem Miſſarum poſita, quæ aſſignata eadem Præfatione cum verſu, *& te in veneratione*, ſubdit continuo, *quæ dicitur & in ſequen-*

tibus

tibus Miſſis de Sancta Maria. Dubium item non eſt, quod Rubrica, ſub earumdem Miſſarum Votivarum titulo ſimiliter comprehendit Miſſam Sanctæ Mariæ, in Sabbato, quæ de B. Maria ſimpliciter, & abſolute eſt ſimiliter inſtituta, & licet reapſe ea Miſſa Votiva non ſit, quia cum officio concordat, Votiva tamen ab Auctoribus nuncupatur, quia ab Eccleſiæ Voto originem trahit; quæ profecto ex eo dicere cogimur, quia alias Rubrica manca foret, & trunca, non diſponendo de Miſſa Sanctæ Mariæ in Sabbato, cujus correſpondens officium reperitur in Romano Breviario; noviſſime tamen dubitatio quælibet e medio ſublata fuit, quoniam eidem Rubricæ additum extitit, *& in Sabbato*, videlicet dicendam eamdem Præfationem in Miſſa, quando fit de Sancta Maria in Sabbato.

XLI. Aſt ſi Miſſæ votivæ de aliquo particulari Myſterio, aut titulo ejuſdem B. Mariæ fuerint; tu ne minimum quidem dubita in iiſdem Præfationem propriam dicere, qualis dici debet in feſto; unde exempli gratia cum verſu *& te in Annunciatione, aut Transfixione* ſi miſſæ fuerint de Annunciatione, vel de B. Maria ſeptem Dolorum. Rubrica namque Generalis tit. 12., quæ per præſens Decretum ſervari mandatur, aperte præſcribit *in Miſſis votivis dicendam eſſe Præfationem propriam, ſi propriam habeant.* Præfatio autem propria Annunciationis utique non eſt Præfatio B. Mariæ cum verſu, *& te in Veneratione*, ſed magis cum verſu, *& te in Annunciatione*; cum verſus iſte eam diſtinguere faciat a Præfatione Deiparæ, ſub quocumque alio Myſterio, vel titulo celebratæ. Concordat Miſſa feſti ſeptem Dolorum in Miſſale Romanum noviſſime inducta, dum notat quidem particularem orationem, ſi votivam illam fieri contingat, ſed penitus ſilet ſuper verſum, *& te in Transfixione.* Argumentum utique validum, quod nihilominus talis verſus in Præfatione ſervari debet.

XLII. Quæ volumus ita limites, ut univerſim quidem vera ſint, dummodo verſus, qui in feſto dicitur, quadret etiam miſſæ votivæ, quæ debet celebrari. Unde in miſſis votivis de iis feſtis, in quibus dicuntur verſus, *& te in feſtivitate, aut ſolemnitate*, hi verſus nequaquam erunt dicendi in Votivis Miſſis de iis feſtis, alias falſa ſubeſſet enunciatio, cum nulla agatur in Votivis Miſſis de B. Maria ſolemnitas, aut feſtivitas. In his ergo caſibus valde erit appoſitus verſus generalis, & veluti communis ille, *& te in veneratione*; qui, ut vel leviter conſideranti patebit, de miſſis omnibus B. Mariæ Votivis generaliter aptiſſimus eſt convenire.

XLIII. Reliquum dumtaxat eſt agamus de iis officiis B. Mariæ (de quibus nos alias ſub nomine Votivorum jam fuſe egimus) quæ ex particulari Indulto per annum, præſertim Regularibus ordinibus conceſſa ſunt recitari: cujuſmodi ſunt, quæ recenſet Decretum, videlicet de Immaculata Conceptione, vel ſub alio titulo, puta de SS. ejuſdem Nomine, aut de B. Maria ſeptem Dolorum, aliiſque ſimilibus, & dubium non eſt, quin dici debeat reſpective, ut ſupra, competens Præfatio, uti indirecte præſens ſtatuit Decretum, dum eamdem per ea verba, *non vero ea, quæ eſt conformis officio*, denegat Miſſæ Votivæ, quam iiſdem diebus fieri contingeret. Ex eo autem quod ſubdit idem Decretum, *vel de Sancta Maria in Sabbato*, nollem inferas, quod privilegio neceſſe ſit, ut fiat de Sancta Maria in Sabbato, ibi enim ſermo eſt de eodem officio, ſub ſemiduplici ritu particulariter nonnullis conceſſo, ceterum ſub Ritu ſimplici officium eſt Breviarii Romani, cui Romanus Clerus incumbere poteſt, & debet, prout Romanæ ferunt Rubricæ.

XLIV. De hujuſmodi officiis adhuc lubet quamdam excitare quæſtionem, videlicet num eorumdem illa, quorum feſta principalia peculiarem non habent verſum, ſed generalem illum tantum, *& te in feſtivitate, vel ſolemnitate*, eumdem verſum aſſequi poſſint, & debeant, vel alium, & quem. Si prima fronte res decidenda foret, jam videretur ſupervacaneam eſſe hujus propoſitionis quæſtionem, ſeu quæſtionis hujus propoſitionem; quia jam ſuperius nos diximus, in eorumdem feſtorum Miſſis Votivis verſum *& te in veneratione*, eſſe dicendum; ſed ſatis diſpar ratio eſt, nam ibi bene quidem, quia nullum agitur feſtum, aut ſolemnitas, ſeu officium de B. Maria, vi cujus ſuſtineri queat præfatus verſus, *& te in feſtivitate, aut ſolemnitate*, quæ non celebratur. In præſentiarum autem non ita, quia Miſſa votiva non eſt, ſed feſtiva, utpote quam concomitatur officium, & officium ſub ritu ſemiduplici, vel duplici recitari conceſſum. Accedit, quod hujuſmodi officia reapſe non ſunt niſi repetitio feſti, unde ſi ita in feſto, cur non in hujuſce rationis officiis? Nonne hac eadem de cauſa continuatur per octavas? Rem denique penitus dirimere videntur Decreta, quæ ut alias dicebamus, in hujuſmodi officiis ad octavam benedictionem, nihilominus dici præſcribunt, *cujus feſtum colimus*, &c.

XLV. Guyetus quoque lib. 3. cap. 2. q. 6. in ſimili quæſtionem hanc pertractat, atque reſolvit loco *ſolemnitatis*, vel *feſtivitatis*, ſubrogandam eſſe, *memoriam*, vel *commemorationem*, & reapſe Eremitæ Auguſtinienſes hujuſmodi officia intitulant *Commemorationis* nomine, quod propterea & nos in caſu, de quo agitur, ſubſtituendum eſſe putamus; neque enim eadem eſt ratio, ac de octavis, quæ nedum ſunt repetitio, ſed etiam feſti ipſius continuatio, ac, juxta Rituum regulas, pro uno, eodemque feſto reputantur. Quis autem id diceret de prædictis officiis? Sane iiſdem officiis *ſolemnitatis* vel *feſtivitatis* nomen apte convenire non poſſe videtur, & adeo ſemper viſum ſuit, ut reperiri non ſit Religionem aliquam, vel nationem, quæ tali titulo ea umquam inſcripſerit, vel idem nomen in orationibus retinuerit. Ad id autem, quod ſubjungitur de octava benedictione, jam ſuo loco diximus, quod ibi *feſti* nomen ſtat pro officio; quo in ſenſu, cum non quadret Præfationis textui, circo hocce loco dicendum non eſt.

XLVI. Idipſum nos magis collaudaremus fieri in miſſa Sa ctæ Mariæ in Sabbato, ubi ſub ritu duplici, vel ſemiduplic una cum officio conceſſa eſt recitari. Neque enim tunc in m ſarum votivarum claſſe remanet, ut retineri in Præfatione r ceſſe ſit verſiculum, *& te in veneratione*, cum quo recit: indictum eſſe ſuperius dicebamus. Si quis autem acriter contend velle, retinendum adhuc eſſe eumdem verſum, nos magis c duæ opinioni putamus deferre, quam ſuper hoc peculiarem qu ſtionem inſtituere.

XLVII. Hora eſt properemus ad expoſitionem Decreti, c jus ſumme eſt, quod qui recitat officium propriam habens Pr fationem, ſi eo die celebret miſſam votivam de aliquo alio Sa cto, non debet dicere Præfationem conformem officio, ſed Pr fationem propriam Sancti, ſi eam propriam habeat; ut eni alias diximus, Præfatio propria ſemper prævalet contra quar cumque aliam. Quod ſi Sanctus, de quo miſſa votiva dicitu propriam non habeat Præfationem, ſubintrat Præfatio octava ſi hæc propriam ſortiatur, & Miſſa votiva infra aliquam oct vam dicatur; ſi vero miſſa non celebretur infra aliquam oct. vam, aut octava careat propria Præfatione, ſuccedit Præfat de tempore, ſi tunc ſpecialis dicatur; ſin Præfatio communis nunquam vero Præfatio, quam officium exigit, quod recitatu Videamus modo quid ſtatuat Rubrica, quæ per Decretum ſe vari mandatur. *In miſſis votivis dicitur Præfatio propria, ſi pro priam habeant; ſi vero non habeant, dicitur Præfatio de tempo vel de octava, alioquin Præfatio communis.* In hac autem rea pſe, nec minimum quidem verbum habetur de Præfatione fe ſti, in quo miſſa votiva poteſt haberi, cum tamen Rubricaru Auctor probe noverit caſum evenire facilem, quinimo ipſe com memorationem feſti, ſeu officii, in eadem miſſa demandave rit: Validum utique argumentum ad comprobandum quo nullam ipſe voluerit habendam eſſe rationem de Præfatione ſi forte officium propriam eam habeat.

XLVIII. In contrarium ſenſit Tonellius lib. 2. cap. cen. num 29. & ejuſdem lubet hic præciſa verba referre, cum conti neant rationem ipſam, cui in ſua aſſertione innititur: *ſecus, ſ Sabbato, quando recitatum eſt officium B. Mariæ, celebratur miſ ſa votiva de aliquo Sancto; tunc enim ſecunda Oratio erit d B. Virgine, & de eadem dicetur Præfatio, niſi miſſa votiv habeat propriam, quia illa eſt Præfatio conveniens illi diei, & non poteſt aſſignari ratio, cur debeat fieri Commemoratio de B Virgine, & non dici de eadem Præfatio.* Verum undique clau dicat, ſeu labat opinio ejuſmodi, neque rationes, quibus innititur eam tueri valent ad nixum duorum Decretorum, præſentis nempe, uti ſuperius diximus, nec non alterius de die ſecunda Decembris 1684. procedentis in caſu, quem Tonellius proponit. En Decretum.

DECRETUM VI.

Qui in Sabbato recitat officium de B. Maria Virgine, volens celebrare miſſam votivam de aliquo Sancto, non debet dicere Gloria, neque Præfationem B. Mariæ Virginis, ſed communem. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Canon. Regul. Lateranen. In hoc equidem Decreto apparet efficaciſſima ratio auctoritativa, valens; omneſque in contrarium alias adductas ſatis ſuperque infirmans, deſtruens, annullanſque. Hinc.

XLIX. Ad primam ejuſdem Auctoris rationem dicimus, quod Præfatio nulla per ſe convenit dici, ſed ſolummodo per accidens, hoc eſt juxta qualitatem feſti, quod in eo occurrit, ſeu magis miſſæ, quæ in eo celebratur; ex ſe namque quilibet Hebdomadæ dies omnino indifferens eſt ad quamlibet ſuſcipiendam Præfationem, juxta varietatem officiorum, quæ in ipſis vel contingunt, vel fixa ſunt, celebranda; quænam autem magis quam altera ſit dicenda, ſolæ Rubricæ quæ officii, & miſſæ ſunt leges, decidere poſſunt. Rubricæ autem cum nullibi ſtatuant, quod in miſſis votivis, quæ propriam non habent Præfationem, dici debeat Præfatio propria illius, de quo in miſſa fit Commemoratio, hinc patet, etiam ad rationem alteram. Et quidem infra octavam dicitur in miſſa feſti occurrentis, ſi propriam non habeat, Præfatio octavæ, tametſi nulla octavæ facta fuerit commemoratio: ergo ab oppoſito poterit commemoratio fieri abſque Præfatione; ut videre eſt cum dicitur in miſſis ſecunda oratio de B. V., quæ de mandato Rubricæ in nonnullis ponitur, hæc utique, etſi de toto rigore commemoratio non ſit; ſe tamen adinſtar commemorationis habet, & tamen in miſſam ipſam non invehit ejuſdem Deiparæ Præfationem. Cur autem ſecunda B. Virginis Mariæ dicatur oratio, & non Præfatio, ea ratio facit, quod lex Rubricarum generalis eſt, quod in miſſis votivis ſaltem non ſolemnibus primo loco fiat commemoratio ejus de quo fit officium, non item, quod ejuſdem dicatur Præfatio. Addo quod Rubrica præfixa Præfationibus omnibus, diſponit quidem, quod dici debent in feſtis omnibus, puta B. Mariæ, non tamen etiam in feſtis, ſeu miſſis, in quibus ejuſdem B. Virginis Mariæ fit commemoratio. Nec quidpiam officit octavarum exemplum, quod cum ſuam Præfationem ex ſe feſtis communicet, tametſi nulla ejuſdem commemoratio fiat, ubertim denotat id haudquaquam fieri ratione commemorationis, ſed alia de cauſa.

L. Ad rem S. R. C. ſequens deciſio ad dubium Reverendiſſimi Varmienſis Epiſcopi ſub his verbis recenter expoſitum.

Digitized by Google

DECRETUM VII.

An in feſto Sancti Hyacinthi Confeſſoris Ordinis Prædicatorum Regni Poloniæ Patroni Principalis, quod ex conceſſione S. R. Congregationis die 25. Septembris 1723. emanata ritu duplici primæ Claſſis cum octava Dominica infra octavam Aſſumptionis B. Mariæ Virginis in Polonia celebratur, in ejuſdem Sancti Confeſſoris officio Hymni ad Horas terminari debeant, Jeſu tibi ſit gloria, & an in miſſa debeat dici Præfatio B. Mariæ Virginis, quamvis juxta Rubricam generalem Breviarii, & Miſſalis Romani in feſtis ritus duplicis primæ Claſſis, nulla diei infra octavam fiat commemoratio.

Et S. eadem Congregatio ad relationem mei infraſcripti Secretarii, loco Em., & Reverendiſſimi D. Card. Guadagni Ponentis, cenſuit reſcribendum affirmative; & ita declaravit die 29. Novembris 1755.

M. Mareſuſcus S. R. C. Secretarius.

Ex hac S. R. Congregationis deciſione non obſcure eruitur, quod juxta Rubricas nulla intercedit connexio inter octavæ commemorationem, ac Præfationem, & conſequenter, quod una poteſt haberi in miſſa ſine altera; & hæc ſanctio nihil recedit a regula Rubricarum generali, juxta quam omnibus feſtis occurrentibus infra octavas, cujuſcumque ritus ſint, ſi non habent Præfationem propriam, decernit Præfationem octavæ propriam, etiamſi ipſius octavæ in eorum miſſis non ſit facienda commemoratio.

LI. Ex his reſolutum remanet dubium etiam quoddam, quod juxta modernam Eccleſiæ diſciplinam, quæ ſanctos, qui in fine anni ſuperſunt, in ſequentem annum non transfert, ſed in diebus ſuæ occurrentiæ per ſimplicem explet commemorationem, & celebrat, uti S. R. C. declaravit, ad hunc dubium ſub his verbis expoſitum.

DECRETUM VIII.

An ſancti, de quibus in toto anni decurſu celebrari non potuit, transferendi ſint ad annum ſequentem, vel potius eo anno ſint omittendi? Sacra Rituum Congregatio, ad relationem Eminentiſſimi, ac Reverendiſſimi D. Cardinalis Belluga, reſpondit Sanctos, qui in fine anni ſuperſunt, non eſſe ad annum ſequentem transferendos, ſed quoties toto anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc illo anno, diebus eorum propriis conſiderandos eſſe, tamquam ſimplices, faciendo illorum commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus, cum una lectione ad matutinum, compoſita ex omnibus eorum lectionibus propriis ſecundi nocturni, admodum unius, & ita declaravit, & ſervari mandavit. S. R. C. 26. Novembris 1735. in una Hiſpalen. &c.

Hinc facile occurrere poteſt. Num nimirum, ſi tale feſtum propriam habeat Præfationem, illam communicare debeat miſſæ illius feſti, in quo per ſimplicem ſui expletur commemorationem. Sit exemplum: Feſtum expectationis partus Beatæ Mariæ incidit in Dominicam quartam Adventus, & cum in ſequentibus anni diebus nullam earum vacuam reperiat, in qua reponi valeat, expletur per ſimplicem commemorationem in officio, & miſſa ejuſdem Dominicæ. Hinc exurgit dubium, num ſicuti in miſſa Dominicæ fit commemoratio Expectationis Partus, ita in eadem quoque dici debeat Præfatio dictæ Expectationis, an magis Præfatio illa, quæ jam in ea Dominica diceretur, ſi minime commemoratio præfata fieret; reſolutum, inquam, ex ſupra dictis remanet item dubium hoc, nam cum idipſum quoad Præfationem omnino ſtatuat Rubrica, quæ diſponit de miſſis feſtivis, ac illa quæ de votivis eadem utique debet eſſe diſpoſitio, atque judicium, perbella hic inſurgit quæſtio dirimenda; num ſcilicet, ſalva prædicti S. R. C. Decreti ſanctione de non transferendis ultra annum feſtis, poſſit exempli gratia ſupradictum feſtum Expectationis partus ad menſem Januarium ſequentem transferri, caſu quod incidat in Dominicam quartam Adventus. Hujus quæſtionis ratio dubitandi eſt, quia ad ſervandam temporis æqualitatem, ſeu diſtributionem pro Sanctorum officiis, ac feſtis celebrandis, videtur quod vi prædicti Decreti unius ſaltem anni ſpatium cuique feſto pro ejus celebratione debeat aſſignari, & conſequenter, quod in dicto caſu, ſicut & in omnibus aliis, principium anni non a Januarii menſe, ſed a die feſti ſit menſurandum, ſeu computandum, uti quidam Matritenſis Religioſus Angelopolitanæ Diœceſis in Indiis Occidentalibus, in Kalendario Typis dato, adnotavit. Alias breve admodum tempus pro ejus translatione ſupereſſet, & arctum nimis ſpatium præfixum exiſteret pro tanti feſti celebratione. Verum enim vero, cum Capitulum, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Angelopolitanæ dubium hoc Sacræ Congreg. reſolvendum exhibuerint; Sacra eadem Congregatio, damnata memorati Religioſi Matritenſis vana interpretatione, Capitulo, & Canonicis ſupra dictis reſpondendum cenſuit.

DECRETUM IX.

Decretum diei vigeſimæ ſextæ Novembris 1735. eſſe intelligendum de anno vulgari, & communi, qui a Kalendis incipit Januarii, & ita declaravit die 30. Auguſti 1755.

Neque enim feſtorum dignitas, & excellentia, ex majori, vel minori temporis ſpatio, quo transferri poſſunt, penſanda eſt, ſed magis ab altiori, vel inferiori ritu, ſub quo per ſe, in propriis reſpective diebus celebranda decernuntur.

DECRETUM X.

LII. *In miſſa feria quarta quatuor Temporum occurrentis in die octava Nativitatis B. Mariæ Virginis, dicenda eſt Præfatio communis, non vero de Beata Maria,* Sac. Rit. Congreg. 12. Decembr. 1626. Ex Decretis hoc eſt, quod in Regeſtis S. R. C. non reperitur, quoniam tamen tamquam authenticum illud refert Gavantus part. 1. tit. 12. nu. 2. litt. C. & part. 4. tit. 15. nu. 15., ac etiam in Manuali verbo *Miſſa Ritus*, nu. 23., & eo ſine ulla dubitatione utuntur Bauldryus part. 3. cap. 7. tit. 12. num. 1., Arnaud. tract. 1. part. 1. tit. 10. num. 2. & part. 4. tit. 15. num. 12. Biſſus Tom. 2. Verbo *Præfatio* num. 183. §. 3. Eleucatus *de Sacrificio Miſſæ*, Dec. 21. atque Piiart. part. 1. tit. 12. tr. 2. Idcirco indignum haud nos illud reputavimus, quod præmiſſa Lectoris admonitione, in hæc noſtra induceretur Commentaria, & maxime, quia non tenet, niſi quod conforme eſt, ac conſentaneum Rubricis, aliiſque deciſionibus, & Auctorum ſententiis.

LIII. Quæ priuſquam demonſtrare progrediamur, Lectorem monitum inſuper volumus, quod modo ſermo non eſt de incidentia feriæ IV. Quatuor Temporum in diem aliquam infra octavam, de quo caſu in ſequenti Decreto reſervamus agere, ſed de incidentia ejuſdem in diem octavam. Hac autem monitione præmiſſa, dubitari non poteſt de prælectis conformitate Decreti cum deciſionibus aliis, nempe cum Decreto S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einſidlen.* in quo diſerte ſtatuitur, quod ſi feria IV. temporum occurrat in die octava Conceptionis, omnes miſſæ privatæ dicantur de octava cum commemoratione feriæ, ſicuti & miſſa ſolemnis poſt tertiam, ſed hæc ſine commemoratione feriæ, quia de ea cantari debet alia miſſa poſt nonam ſine commemoratione Conceptionis, cum orationibus aſſignatis in ipſa feria, *& cum Præfatione communi.* Quæſo quid unquam ad rem clarius dici, vel ſtatui poteſt?

LIV. Rubricis id conforme item eſſe ipſæ oſtendant Rubricæ, quarum duæ producuntur, generalis una, particularis altera: firmat prima tit. 3. de fer. num. 1. quod ſi feſtum duplex, vel ſemiduplex, aut octava, ſimul occurrant cum feriis Quadrageſimæ, quatuor Temporum, Rogationum, vel Vigiliarum, duæ cantari debent miſſæ una de feſto, vel octava poſt tertiam, alia de feria poſt nonam; lex autem generalis eſt, quod quoties duo cantantur Miſſæ, utraque fiat ſine alterius commemoratione, & ea feſti, ſeu octavæ cum Præfatione propria, ſi eam habeat, illa vero feriæ cum ſuis orationibus, & Præfatione communi, ſeu de tempore, perinde ac ſi non cantaretur in die, in qua occurrit feſtum, aut dies octava propriam habens Præfationem. Hinc mox laudatum Decretum dum definit in miſſa feriæ faciendam non eſſe commemorationem octavæ, & ſine hujus Præfatione explendam, rite in rationem adducit: *cum de ea cantari debeat alia miſſa poſt nonam.* Rem adhuc magis elucidat, & extra omnem dubitationem collocat Rubrica particularis, in die octava Conceptionis noviſſime inducta, hæc enim aperte ſtatuit, quod ſi in eadem die octava incidat feria quarta Temporum, duæ miſſæ cantari debent, & illa feriæ cum Præfatione communi.

LV. Ad Auctores quod attinet, id ſentit Guyetus lib. 4. cap. 3. qu. 1. Gavantus part. 1. tit. 12. num. 2. litt. E. aliique, ut ſupra, & ut uno verbo ab eorumdem allegatione me expediam, itidem opus eſt fateantur Auctores omnes, quotquot præſenti Decreto, ut ſupra, utuntur, & tamquam legitimum, & authenticum illud agnoſcunt. Quæ dicta intelligo, nedum de feriis quatuor Temporum, in diem octavam occurrentibus, de quibus directe diſponunt allegatæ ſanctiones, ſed etiam de feriis Quadrageſimæ, (apud privilegiatos, qui tunc temporis octavas celebrant) Rogationum, & Vigiliarum, de quibus ſicuti eadem procedit ratio, ita & diſpoſitio.

DECRETUM XI.

LVI. *Tempore autem Paſſionis, quando contingat fieri officium de infra octavam, unica pariter cantari debet Miſſa de feria, cum commemoratione diei infra octavam, & Præfatione de octava, ſi habeatur propria, ut dictum eſt de octava Conceptionis.* S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einſidlen.* Ad pleniorem explanationem Decreti, cujus dumtaxat fragmentum, nos ad rem, de qua agitur, contenti ſumus producere, operæ pretium eſt, curſim ſaltem recenſere ea, quæ præcedenter idem ſtatuit Decretum, & etiam a nobis alibi, tamquam in opportuniori loco, fuerunt expoſita. Firmat itaque primo, quod in occurſu Vigiliæ, aut feriæ quatuor Temporum, infra aliquam octavam, huic debeatur officium, non tamen miſſa, & ne quidem una, ſive lecta, ſive cantata, ſed quod miſſæ omnes dicendæ ſunt de Vigilia, aut feria, cum ſecunda oratione octavæ, & ne minimum quidem verbum habet de Præfatione, quæ in his miſſis dicenda ſit, num de octava nempe, vel de communi.

LVII. Secundo in oppoſitum omnino ſtatuit de die octava, in quam ſi incidant Vigiliæ, aut feriæ quatuor Temporum, diei octavæ tribuit miſſas omnes privatas cum commemoratione feriæ IV. Temporum, & inſuper miſſam unam ſolemnem cantandam poſt tertiam, ſine commemoratione feriæ, & prædictis vigiliis, aut feriis dumtaxat attribuit miſſam ſolemnem alteram cantandam poſt nonam ſine commemoratione octavæ, & in hac diſerte ſtatuit dicendam eſſe Præfationem communem, non vero illam octavæ, etſi propriam habeat.

LVIII. Tertio idipſum eſſe aſſerit apud privilegiarios, qui

octavas celebrant in Quadrageſima, ita ut in die octava, miſſas, ut ſupra, de octava facere debeant, & unam ſolummodo de prædictis feriis. In diebus vero infra octavam, miſſæ, ut ſupra, omnes ſint de iiſdem feriis, ne quidem cantata una de die infra octavam, etſi de hac fiat officium. Ad Præfationem denique quod attinet, nihil poſitive diſponit, ſed quoniam *idem ſervandum eſſe* aſſerit, hinc fieret, quod in miſſa feriæ, quæ cantatur in die octava, dici deberet Præfatio communis, quæ ſuperius eidem data eſt, in occurſu cum die octava Conceptionis; quoniam vero in caſu occurrentiæ prædictarum feriarum cum diebus infra octavam Conceptionis, nihil in ſuperiori parte Decreti habetur diſpoſitum circa Præfationem, ita nihil diſpoſitum remaneret circa Præfationem dicendam in miſſis feriarum Quadrageſimalium occurrentium in diebus infra octavam.

LIX. Quarto deſcendit ad caſum feriarum temporis Paſſionis occurrentium cum diebus infra octavam, inquiens, *Tempore autem Paſſionis*; cujus reliqua diſpoſitionis verba ſuperſedemus dare, cum præſens ſupra poſitum efforment Decretum. In hoc itaque, per ea verba: *Quando contingat fieri officium de infra octavam*, aperte definitur, quod officium quidem fieri debet de diebus infra octavam, ſed cum continuo ſubditur, *Unica pariter cantari debet Miſſa de feria, cum commemoratione diei infra octavam*: non minus dilucide deſignatur, quod non debent cantari duæ miſſæ, una de die infra octavam, altera de feria, ſed quod miſſæ omnes, ſive privatæ, ſive cantatæ, debent fieri de feria, cum commemoratione diei infra octavam, quemadmodum ſuperius ſtatutum fuit de feriis IV. Temporum occurrentibus in diebus infra octavam Conceptionis, & nos alibi diximus, & diſpoſitionis fundamenta dedimus. *Et Præfatione de octava, ſi habeatur propria, ut dictum eſt de octava Conceptionis*, ſunt poſtrema Decreti verba, per quæ edocemur, quod in prædictis miſſis ferialibus, quæ habentur infra octavam, dicenda non eſt Præfatio communis, aut de tempore, uti fit quando eædem miſſæ celebrantur in die octava, ſed Præfatio ipſius octavæ, quatenus hæc propriam habeat Præfationem, & hæc eſt diſcriminis ratio, quod in caſu diei octavæ, perinde ac ſit in feſtis, cantantur duæ miſſæ, in quarum altera, tum dies octava, tum feria ſibi reſpective propria conſequitur; in caſu autem diei infra octavam, cum non cantentur duæ miſſæ, ſed miſſæ omnes ſint de feria, ad hoc ut dies infra octavam, de qua fit officium, penitus non negligatur quoad miſſam, neceſſe eſt, quod ex miſſis octavæ, & feriæ fiat veluti una, ſeu ſatius, quod miſſa octavæ, quæ cedit, ob rationes alibi adductas, miſſæ feriali, ea communicet, quorum capax eſt, cujuſmodi ſunt commemoratio, & Præfatio, non hymnus Angelicus, aut Symbolum.

LX. Digna, quæ ponderentur, ſunt ea Decreti verba, *ut dictum eſt de octava Conceptionis*, cum tamen in ſuperiori parte Decreti ne minimum quidem verbum habeatur de Præfatione octavæ, dicenda in miſſa feriali cadente infra eamdem octavam, quid igitur? indubie dicendum eſt, quod mendum irrepſit in exaratione Decreti, adeoque tu id ibi intellige perinde, ac ſi foret expreſſum, quæ ita eſſe, ſicut nos modo dicimus, dubitare non ſinit particularis Rubrica poſita in novo Miſſali ſub die 14. Decembris, in qua fit officium de ſeptima die infra octavam Conceptionis. *Si hodie occurrat feria quarta quatuor Temporum, miſſæ dicuntur de feria, cum commemoratione octavæ, & tertia oratio erit de Spiritu Sancto, cum Præfatione de octava.* Hinc generalis infertur Regula, in feriarum, & Vigiliarum miſſis, quæ infra octavam celebrantur, dicendam eſſe Præfationem de octava, ſi hæc eam habeat propriam, & ſolum eam, quæ *communis* dicitur, quoties eædem miſſæ incidunt in diem octavam, aut feſtum aliquod duplex, vel ſemiduplex.

LXI. Ruit igitur ſententia Gerlaci Vinitoris, qui par. 1. tit. 3. §. 3. prælatis feriarum miſſis Præfationem communem, etiamſi incidant infra octavam habentem Præfationem propriam, ſemper, & indiſcriminatim attribuit. Hunc propterea rite confutat Meratus part. 1. tit. 3. nu. 5. Qui poſtea in eo fallitur, quod in oppoſitum ſentire videtur, quoties tempus propria gaudet Præfatione; ſcribit enim part. 1. tit. 12. nu. 7. *quod in iiſdem miſſis, quæ dicuntur infra aliquam octavam currentem in Quadrageſima, dicenda eſt Præfatio Quadrageſimæ, licet octava propriam habeat.* Præſens quippe Decretum dum ſtabilit in prælatis miſſis tempore Paſſionis, quod tamquam propriam habet Præfationem *Crucis*, dicendam eſſe Præfationem octavæ, idipſum conſequenter in Quadrageſima, & quibuſcumque aliis ſimilibus caſibus faciendum eſſe demonſtrat. Ad rem autem ea ratio facit admodum, quod, ut ſuperius diximus, Præfatio temporis non eſt Præfatio propria officii, ſeu miſſæ ferialis, aut Dominicalis, ut propterea prævalere debeat contra quamcumque aliam, ſed ſe habet inſtar Præfationis communis pro eo tempore, unde quidem dici debet in miſſis omnibus, quæ eo tempore celebrantur, ſed cum conſueta clauſula, dummodo eædem miſſæ propriam non habeant Præfationem, aut non celebrentur infra octavam, quæ propriam habeat Præfationem; & magis adhuc dicendum eſt, quod minus recte opinatus fuerit Meratus, dum pro ſua ſententia allegavit Guyetum lib. 4. cap. 3. qu. 2., cum tamen celeberrimus hic Auctor nihil ejuſmodi ibidem teneat, ſed ſolum loquatur pro caſu, in quo ultra miſſam feſti, cantatur miſſa altera de feria, ut melius conſultus idem Meratus poſtea adnotavit part. 3. tit. 11. nu. 4. ubi pro defenſione Guyeti, a Pitiono pariter, ut ait ipſe, contrariam ſententiam tenente, pro ſe citati, ait: *Sed Auctor iſte non loquitur niſi de Miſſa illa conventuali feriæ, in qua nulla fit commemoratio octavæ, & quæ dicitur poſt aliam Conventualem octavæ.*

LXII. Quod ſi aliqua ex prædictis feriis, aut Vigiliis, quidem incidat in diem infra octavam, ſed ſimul occurrat feſtum aliquod duplex, vel ſemiduplex, tunc duo cantantur Miſſæ, una nempe de feſto poſt tertiam, & altera de feria, aut Vigilia poſt nonam; & quoniam in Miſſa feſti fit commemoratio octavæ, ſic dicitur etiam ejuſdem Præfatio, niſi feſtum occurrens propriam habeat pariter Præfationem. Miſſa vero feriæ, aut Vigiliæ cantatur ſine commemoratione octavæ, & cum Præfatione communi, & non ejuſdem octavæ, perinde ac ſi minime infra octavam occurreret; huc uſque autem tradita procedunt de caſu incidentiæ in diem infra octavam communem, & ordinariam, ſed ſecus eſt ſi ſermo ſit de octava privilegiata, cujuſmodi eſt octava Corporis Chriſti; cum enim hæc id habeat privilegii, ut pellat feſtum ſemiduplex occurrens, & reſpuat quoque duplex minus, & majus tranſlatum, inſtar ſe habet feſti quaſi duplicis, aut ſemiduplicis ad minus, & conſequenter duæ, ut ſupra, cantandæ ſunt Miſſæ, ac propterea illa Vigiliæ ſine Præfatione, & commemoratione octavæ. Idem judicium facito de octava qualibet privilegiata, cujus rationis eſt in Breviario Romano octava Epiphaniæ, & in Breviario Auguſtinienſium octava Sancti Patris Auguſtini.

LXIII. Hinc facile eſt eruere quænam Præfatio dicenda ſit in miſſa litaniarum Sancti Marci, de quibus cum cantatur diſtincta miſſa ab ea ejuſdem Sancti Marci, conſequenter in ea locum habet Præfatio Paſchalis, quæ communis eſt pro toto Paſchali tempore, & id verum eſt, licet ſimul occurreret dies aliqua octava, vel infra octavam communem, & ordinariam, quia, quæ ad octavam ſpectant, explenda forent in tali caſu, aut cenſerentur expleri in miſſa Sancti Marci. Diximus infra octavam communem, quia ſi contingeret infra octavam privilegiatam Paſchatis, tunc e ſuo die pellitur feſtum Sancti Marci, & adhuc cantantur duæ miſſæ, una de octava, & altera de litaniis cum Præfatione Paſchali; an autem cum verbis illis *ſed in hac potiſſimum die*, vel potius, *ſed in hoc potiſſimum*, exurgit dubium. Gavantus part. 4. tit. 11. num. 11. dum ſtatuit quod dicenda eſt Præfatio Paſchalis, quæ cum ſuo cantu dicitur in diebus ferialibus, pro ſecunda parte ſtare videtur. In Paſchali enim Præfatione ſub feriali exarata cantu non habetur in *hac potiſſimum die*. Tu tamen cum Guyeto lib. 4. c. 21. q. 17. pro prima judicium facito, quia reapſe miſſa dicitur infra octavam, per quam, *Sed in hac potiſſimum die*, Rubrica dicendum eſſe decernit. Et ſane ſi eodem Gavanto teſte, cum quo concordat Meratus *ibidem* Num. 10. adhuc retineri debet *communicantes, & diem Sacratiſſimum celebrantes*, uti & ſubſequens oratio, *Hanc igitur*, propria octavæ Paſchæ; cur in Præfatione: *Sed in hac potiſſimum die*, pari ratione dicendum non erit?

LXIV. Pro miſſis Rogationum hanc generalem damus regulam, ut quotieſcumque duæ cantantur miſſæ, vel ſi una tantum extra occurſum diei infra octavam, adhibenda ſemper ſit Præfatio temporis, ſeu Paſchalis; ea vero octavæ, & cum ejuſdem ut ſupra commemoratione, ſi caſus incidat in aliquam diem infra octavam propriam habentem Præfationem.

R I T U A L I A.

LXV. Abſolutis orationibus ſecretis cum Sacerdos ad finem concluſionis devenerit ultimæ ex prædictis orationibus, nempe ad ea verba, *Per omnia ſæcula ſæculorum*, nulla prævia capitis inclinatione, vel oculorum elevatione, deponit ſuper Altaris manus hinc inde extenſas prope ad extra corporale, & ſtans uti jam eſt in medio Altaris facie ad librum converſa, etiam ſi memoriter ſciat, convenienti, & intelligibili voce, nimirum eadem, qua reliqua ſi private in miſſa dici ſolent, & cum cantu ſi ſolemniter celebret, dicit *Per omnia ſæcula ſæculorum*, deinde eadem voce proſequitur *Dominus vobiſcum*. Sed non ſe vertit ad populum, nec jungit manus, ſed illas immotas retinet. Subdit *ſurſum corda*, elevans manus uſque ad ſui pectoris terminos, ita ut palma unius manus digitis junctis in ſuis extremitatibus reſpiciat palmam alterius manus. Dicit poſtea *Gratias agamus Domino*, & hæc dicens jungit manus eas prius elevando uſque ad humeros, juxta generalem diſpoſitionem Rubricæ 3. tit. 4. & dum dicit *Deo noſtro*, oculos elevat ad Crucifixi imaginem, & ſtatim dimittit, caput etiam inclinando inclinatione minimarum maxima, & hanc inclinationem item exhibet Miniſter, qui reſpectiva voce, quoque clara, celebranti reſpondet, prout in Miſſali eſt adnotatum &c.

LXVI. Statim ac a Miniſtro reſponſum eſt, Celebrans manus dilatat, & eas elevans, & extenſas tenens, uti fit ad orationes, dicit *Vere dignum & juſtum eſt*, cum reliqua Præfatione uſque ad *Sanctus, Sanctus &c.* Cum in Præfatione communi, aliiſque dicit *Per Chriſtum Dominum noſtrum*, ne caput inclinet, bene vero inclinatione minimarum media in Præfatione B. Mariæ, quando hoc profertur Venerabile nomen, & inclinatione minimarum maxima verſus crucem ad nomen *Jeſus*, quando in eadem Præfatione nominatur; ad quæ verba etiam Miniſter inclinare debet.

LXVII. Cum dicit *Sanctus &c.* manus ſuper Altare non ponit, nec percutit ſibi pectus (quod nec debet facere Miniſter) ſed junctis ante pectus manibus, mediocriter inclinatus, voce media inter claram, & ſubmiſſam, ideſt depreſſam in uno tono dicit *Sanctus, Sanctus &c.* & proſequitur reliqua uſque ad finem eadem mediocri voce, dicendo etiam *Benedictus qui venit &c.* dum tamen hunc verſum *Benedictus* &c. dicit, erigit ſe & corpore, & capite, & ſignum Crucis ſibi producens a fronte ad pectus, juxta conſuetum morem (quod eodem tempore ſibi etiam efformat Miniſter): Dum profert *Benedictus* ſignat frontem, *ad qui venit*, pectus, ad *in nomine Domini*

hume-

humerum ſiniſtrum, & ad *Hoſanna in Excelſis* humerum dextrum. An in fine jungendæ ſint manus, non conveniunt Doctores, affirmat Gavantus parte 2. tit. 2. Num. 8. litt. T., cui adhærent plurimi, ſed probabilius loqui videntur eorum alii, qui negativam partem amplectuntur, quia ſtatim debet Sacerdos elevare manus cum elevatione oculorum, & eaſdem manus jungere ſuper Altare ad initium Canonis; *Miniſtro interim parvam campanulam pulſante*, habet Rubrica, quam ita Auctores exponunt, ut eam ter pulſare debeat in laudem Dei ter Sancti, & ut excitentur aſtantium animi ad proxima myſteria, duobus vero ictibus pro ſingulis vicibus, vel uno continuato ſono, qui tamen pulſandi modus minus placet Vinitori.

LXVIII. Ad miſſam ſolemnem quod ſpectat, paucis nos expediemus verbis. Celebrans enim eodem prorſus ritu, qualem ſuperius deſcripſimus, ſe gerere debet. Cantat Præfationem, ad quam Miniſtri ſacri poſt eum ſtant, & inclinant ſe cum dicit *Deo noſtro*; quod & facit Cæremoniarius, dum ſtat aſſiſtens ad Miſſale; inclinant autem omnes ſemper ad ea verba, ad quæ, juxta ſuperius dicta, ſe inclinat Sacerdos ipſe. Cum Celebrans ultima Præfationis verba profert, Diaconus, & Subdiaconus, qui ſtant poſt eum, facta prius in ſuis locis genuflexione, ambo accedunt ad Altare Cæremoniario retrocedente ad Evangelii laterale cornu, ſuper gradum ſuppedaneo proximiorem, Diaconus ad dexteram, Subdiaconus ad ſiniſtram Celebrantis, ubi inclinati, & Diaconus manibus item junctis, non vero Subdiaconus, qui manus jam habet impeditas Patena, quam tenet, cum Celebrante ambo dicunt, *Sanctus*, & ad verſum *Benedictus qui venit*, cum eodem Sacerdote, ſe ſimul erigunt, & ſignant, excepto Subdiacono, ratione memorati impedimenti.

LXIX. Subdiaconum, quando Patenam tenet, accedere non debere ad Altare, Merato teſte part. 2. tit. 7. num. 82. fert conſuetudo Baſilicarum Urbis, quæ cum innixa maneat cuidam Rubricæ additæ Miſſali Romæ edito anno 1621. nec non Decreto S. R. C. 13. Janu. 1674. quod Turrin. part. 1. ſect. 2. cap. 2. ſtatuiſſe refert, præfatam conſuetudinem etiam generali neglecta Rubrica, ſervari poſſe videtur. Verum, cum nos Gavantus part. 2. tit. 7. num. 11. littera F. diſerte moneat, quod additio illa facta fuit abſque ſuperiorum auctoritate, & Meratus allegatum a Turrino Decretum non reperiri aſſerat in S. R. Congregationis regeſtis, & omnino eſſe ſuppoſititium, nos Eccleſias diſpenſare non poſſumus ab obſervantia Rubricæ generalis ſub tit. 7. num. 11. quæ de Diacono, & Subdiacono loquens, diſerte ſtatuit, *& paulo antequam dicatur Sanctus accedant ad Altare, ubi cum Celebrante hinc inde dicunt Sanctus, & quæ ſequuntur uſque ad Canonem*. Quod libentiores, ſic obſervandum ab omnibus dicimus, ex eo, quod præfata additio ſi facta fuit, abraſa item extitit, quia ea modo reperiri in Romano Miſſali non poteſt. Conſuetudo autem Baſilicarum Urbis non eſt lex pro aliis Eccleſiis, quæ ſe gerere tenentur juxta Rubricarum ſanctiones.

LXX. Ad *Sanctus* ex Miniſtris genuflectunt omnes, exceptis Diacono, & Subdiacono, & aſſiſtente ſi adſit, Acolytho pulſante Campanulam, ad cujus ſonum campanæ quoque Turris pulſantur. An verius *Benedictus qui venit*, a Choro hic cantandus ſimul ſit, vel magis reſervari cantandus poſt elevationem, ſeu depoſitionem Calicis, quæſtio eſt, quæ etſi a nobis alibi reſoluta fuerit, hic de ea adhuc recenſenda ſuperſedendum eſſe non putamus ad integram horum ritualium expoſitionem exhibendam. Miſſale quandonam in Choro verſus *Benedictus qui venit*, ſit dicendus, non explicat, & ex hoc ſilentio huic quæſtioni locus fit; nam aliqui inferunt continuate cum præcedentibus verbis, quibus adjectus eſt, dici debere ſeu proſequi, ſicuti hoc modo a Celebrante dici mandatur; alii attendentes Epiſcoporum Cæremoniale ſentiunt in contrarium: cum enim Cæremoniale Epiſcoporum lib. 2. cap. 8. verſum illum *Benedictus &c.* decernat reſervari cantandum poſt Calicis elevationem, ritum hunc ſervandum eſſe in Choris omnibus conſequenter edocent Doctores aliqui, inter quos Gavantus ipſe part. 2. tit. 7. littera Q. & Meratus etiam *ibidem* num. 84. Qui tamen ritus hic non præſcribitur a Miſſali, quod in communibus Choris agendorum proxima regula eſt; imo potius oppoſitum, ut ſupra, ex ejus ſilentio eruitur. Scite advertit Quarti part. 2. tit. 7. num. 2. non eſſe damnandos illos, qui eamdem laudem unitim, & continuate canunt, ante conſecrationem, abſente Epiſcopo; Cæremonialis namque diſpoſitio eſt de miſſis ſolemnibus Celebrante Epiſcopo, non vero de quibuſcumque, unde neceſſe non eſt eamdem diſpoſitionem ad miſſas ſolemnes omnes traduci, quæ ab aliis cantantur Epiſcopo abſente. Verum, quoniam prædictæ dilationis nec deeſt ratio, nec Myſterium, non videtur improbanda. Primus namque verſus *Sanctus*, & ſequens, *Plena eſt &c.* ſunt Angelorum voces, Iſaiæ 6. & ad Divinitatis ſpectant arcanum; poſterior vero vox eſt hominum, Matthæi 21. & Marci 11. & ad Incarnationis Myſterium refertur; ideo cum laus iſta *Benedictus*, addita fuerit poſt Chriſti Incarnationem, laudemus, opus eſt, earum uſum Eccleſiarum, quæ eamdem dicendam, ſeu canendam in Choro differunt poſt recenſitam memoriam realis Chriſti adventus in mundum per realem in Sacramento Altaris præſentiam, quæ vi verborum conſequitur in Sacramento Altaris. Hæc autem dicta intellige de miſſis omnibus vivorum, & de requiem, in quibus Organa non pulſantur. In iis enim, in quibus Organi pulſandi uſus eſt, congrue laus ipſa conſecrationi præponitur, ſeu præmittitur, ne Organi gravis ſonus, tempore conſecrationis, & elevationis, præſcriptus interrumpatur.

LXXI. Dicto, ut ſupra diximus, *Sanctus* &c. uſque ad Canonem, Diaconus facta genuflexione, accedit ad ſiniſtram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, quod ſemper facit, quoties de uno latere recedens ad aliud accedit, ita ut ſemper adhuc genuflectat in receſſu, & acceſſu, non autem in medio, ut male plerique faciunt. Ubi ſurrexit a præcepta genuflexione, manu ſiniſtra elevat, atque ſuſtentat Librum, ut ex iſto commodius Celebrans legere poſſit Canonem, & dextera, cum opus fuerit, vertit folia, ac digito ea, quæ a Celebrante legenda ſunt oſtendit. In caſu tamen, quod alius Sacerdos aſſiſtat, & hæc omnia peragat, tunc Diaconus non debet a ſuo loco, hoc eſt a dextra Celebrantis recedere, ſed ibi ſe ſiſtere aliquantulum poſt Celebrantem. Subdiaconus vero poſtquam volverit folia Miſſalis ad principium Canonis, ut Celebrans ulla abſque mora, & abſque eo, quod ipſe folia Miſſalis vertat, aut Diaconum expectet, poſſit incipere Canonem, facit genuflexionem in loco, in quo ſtat apud Altare, & illico ad medium planum redit poſt Celebrantem, ibique ſtat Patenam ſuſtinens, &c. Antequam ex toto Præfatio abſolvatur, Ceroferarii (ſi moris eſt, uti advertit Lohner part. 3. tit. 6. n. 7.) accedunt ad medium Altaris, & poſt Subdiaconum genuflectentes accipiunt inſtrumenta ad accendenda intortitia deſtinata, & cereos exiſtentes in majoribus Candelabris accendunt, facie ſemper ad Altare converſa, & lumine, ad ea accendenda, ſumpto non de Altari, niſi aliter fieri poſſit, ſed de lampade, vel de cereis, quæ ſunt ad Credentiam.

CAPUT XV.

De Canone.

I. CAnon græce, latine regula nuncupatur; hinc miſſæ Canon idem ſonat, ac regula, quæ ſervari debet ab omnibus canonice celebrantibus in ſacroſancto miſſæ conficiendo Sacrificio, quapropter ab Ambroſio regula appellatur Eccleſiaſtica, ab Optato Milevitano *legitimum* dicitur, eo quod legitimam, & regularem Sacramenti confectionem contineat; &, ut ait Valfridus, dicitur itidem *actio*, quia in eo Dominica Sacramenta conficiuntur, vel ut mavult Alexander de Ales, de officiis miſſæ part. 2. art. 3. quia cum Deo tunc cauſa noſtra agitur. Miſſæ parti, de qua nunc agimus, *Canonis* nomen alia quoque ratione apprime convenire aſſerit Battaglini, Concil. T. primo pag. 135. Advertit enim ipſe, quod *Canon* non ſolum regulam dicit, aut Eccleſiæ legem, vel conſtitutionem, ſed inſuper *Regeſtum*, ſive *Catalogum*. Hoc autem nomen quis unquam denegaret præſenti miſſæ parti, in qua præcipuorum Eccleſiæ Sanctorum nomina continentur, quæ ex diptychis legebantur olim, item nomina Papæ, Epiſcoporum, & Virorum illuſtrium, aliorumque de Eccleſia benemeritorum, quorum nonnulla apud nos adhuc ſunt reliqua?

II. Sub precis etiam nomine antonomaſtice Canonem memorarunt Vigilius Papa ad Euther. cap. 5., & Divus Gregorius lib. 7. Epiſt. 63. quia per excellentiam *precis* ratio illi competit; vere enim ait Tridentinum, ſeſſ. 21. c. 4. de Sacrificio miſſæ: *Nihil in eo continetur, quod non maxime ſanctitatem, ac pietatem quamdam redoleat, menteſque offerentium in Deum erigat*. Hinc D. Bonaventura tractat. de præparatione ad miſſam cap. 12. pleno jure admonet: *Cum autem perveneris ad ſacrum Canonem, recollige mentem, ne per diverſa vagetur, appone diligentiam magnam in ſignis, & actibus, majorem in verbis, maximam in intentione*.

III. Quis Canonis fuerit Auctor, non ita facile eſt definiri, eo quia valde inter ſe variant Doctores in hoc quæſito; alii opinantur fuiſſe Gelaſium Papam; alii Muſeum Presbyterum Maſſilienſem; & alii Voconium Epiſcopum Caſtellanenſem; ſed cum eo levi momento nitantur, quod teſte Gennadio, præfati omnes libros de re ſacramentaria conſcripſerint; Gavantus ſatius loqui videtur, dum part. 1. tit. 12. num. 5. litt. E. Canonis Auctorem ignorari fatetur. Magis adhuc illi errant, qui Canonem Clementi Alexandrino tamquam illius Auctori conſignant, aut opus eſſe aſſerunt Gregorii Magni; quaſi, quod Canon Eccleſiaſticus, quem illi Cod. 3. Photius aſſignat, ſit Canon miſſæ, & ipſe Gregorius lib. 7. Ep. 63. quemdam Scholaſticum Auctorem diſerte non faceret.

IV. An vero poſtea Scholaſtici, cui Sanctus Gregorius Canonem tribuit, nomen ſit proprium alicujus viri, vel tantummodo appellativum, potior Auctorum pars appellativum eſſe tuetur, eoque ſignificari Doctum, & Litteratum hominem. Scholaſtici olim dicebantur illi Presbyteri doctrina, & eruditione clari, qui ut Pantænus, Clemens Alexandrinus, & Origenes Chriſtianorum Scholas regebant, in quibus ii erudiebantur, qui a Judaica Religione, vel Idolorum cultu, ad Chriſti fidem commigrabant, de quibus Auguſtinus lib. de Chatechiz. rud. *Sedulo admonendi ſunt Scholaſtici*, & fortaſſe idem ipſe Gregorius, dum varias ſcribit Epiſtolas, nunc Paulo Scholaſtico, Marcello Scholaſtico, aliiſque ſimilibus: & quidem *Scholaſtici* nomen, ad ſignificandum hominem litteris, eloquentia, eruditione præſtantem, ab Auctoribus non ſemel reperitur adhibitum. Unde Severus Sulpitius Dial. 2. loco dicendi vos ſapientes, dicit *vos Scholaſtici*. Laudatus D. Gregorius lib. 10. Ep. 2. Matthæum quemdam Doctiſſimum Scholaſticum vocat, uti & Hieronymus de Scriptoribus Eccleſiaſticis Serapionem ingenii magnitudine clarum, & Gennadius Proſperum, quibus cum ſimiliter accedat Divus Parens Auguſtinus in Pſalm. 44. nos credere malumus, quod Gregorius *Scholaſtici* nomine, non hominem quemdam intellexerit, cui nomen illud proprium indi-

Digitized by Google

tum eſſet, ſed magis virum litteris eruditum, maxime cum id textui maxime quadrat.

V. Num totum Canonem, vel ejuſdem ſolummodo partem, aut orationem compoſuerit, quæſtio ſuccedit, in qua Cardinalis Bona, atque Meratus pro toto Canone ſentiunt, Maldonatus vero, aliique, pro quadam duntaxat oratione Canoni inſerta, rem incredibilem arbitrantes, quod privatus homo tantum ſibi arrogaverit auctoritatis, ut Canonem integrum miſſæ, ab univerſali Eccleſia recitandum, componeret. In eadem ſententia reapſe ſentiunt Cardinalis Bellarminus tom. 3. lib. 6. de miſſa cap. 10. & Benedictus XIV. de Sacriſ. miſſæ lib. 2. cap. 18. num. 8. ubi rem ex integra facti ſerie conatur his verbis oſtendere: *Scribit Sanctus Gregorius, ſe de eo accuſatum eſſe, quod recitari juſſerit Pater noſter poſt Canonem, ſeque id feciſſe ait, quod indignum ſibi videbatur, orationem a Scholaſtico compoſitam ante communionem recitari, orationem vero Dominicalem non dici ſupra Corpus Chriſti*. Verum ſua mole penitus hoc argumentum corruit, quia Sanctus Gregorius non dicit *orationem*, ſed *precem*, *quam Scholaſticus compoſuerat*. Nomine autem *Precis* ex contextu Sole clarius apparet, non orationem aliquam venire, ſed Canonem, quippe qui accuſatus, quod orationem Dominicam *mox poſt Canonem* dici ſtatuerit, ipſe reſpondit, *orationem autem Dominicam idcirco mox poſt precem dicimus*; nomine itaque *Precis* Canonem profecto intelligit.

VI. Hæc cum Tridentino pugnare videntur ſeſſ. 22. cap. 4. *quod Canonem conſtare cum ex ipſis Domini verbis, tam ex Apoſtolorum traditionibus, ac SS. quoque Pontificum piis inſtitutionibus* aperte fatetur. At, ut notat Meratus, hæc facile ad concordiam revocantur, ſi dixeris Tridentinos Patres de ſubſtantia Canonis loqui, Gregorium vero de verbis, ſive ſtylo, quo Canon exaratus eſt, ita ut Canon integer a Scholaſtico quidem concinnatus ſit, ex verbis tamen Domini, atque ex bis, quæ ab Apoſtolorum traditione habita ſunt, & SS. Pontificum inſtitutionibus, non vero ex eorumdem materialibus ipſis verbis, ac dicendi methodo. Hæc autem fieri potuiſſe a privato homine docto, ſive Scholaſtici nomen proprium alicujus viri ſit, vel appellativum, profecto videre non eſt, unde revocari poſſit in dubium. Ex Pontificibus, qui quidquam in canone inſeruere, noviſſimus fuit Gregorius, uti obſervat Card. Bona lib. 2. cap. 11. num. 2. his verbis: *Obſervandum nihilominus, neminem ex Pontificibus poſt Gregorium Magnum quidquam addidiſſe aut immutaſſe*. Quod enim nonnulli ajunt de Gregorio III. lex generalis non fuit, ſed privilegium pro miſſis, quæ celebrabantur in Oratorio, quod in omnium Sanctorum honorem ipſe conſtruxerat.

VII. Canonem unicum ſemper fuiſſe quoad ſubſtantiam in Eccleſia Sancta Dei, expreſſe utique teſtatur Vigilius Papa Epiſtola ſecunda ad Eutherium cap. 5. his verbis: *Ordinem quoque parum in celebritate miſſarum, nullo nos tempore, nulla feſtivitate ſignificamus habere diverſum; ſed ſemper eodem tenore oblata Deo munera conſecrari*. Certo pariter verum eſt, quod in Eccleſia Gallicana, ut eruitur ex antiquis ejuſdem Liturgiis, juxta varietatem ſolemnitatum occurrentium, aliquæ breviſſimæ preces, ſeu orationes ponebantur dicendæ a Celebrante poſt *Sanctus*. Ex Miſſali enim Gothico a Tomaſio Romæ vulgato, in Vigilia Natalis Domini, ſic adnotatur, *Collectio poſt Sanctus; vere Sanctus, vere benedictus Dominus noſter Jeſus Chriſtus filius tuus manens in cælis, manifeſtus in terris, ipſe enim pridie quam pateretur &c.* In Natali Domini poſt Sanctus. *Gloria in Excelſis, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, quia adpropinquavit redemptio noſtra, venit antiqua expectatio gentium, adeſt promiſſa reſurrectio mortuorum, jamque præfulget æterna expectatio beatorum per Chriſtum Dominum noſtrum, qui pridie quam pateretur, &c.* In feſto S. Stephani. Collectio poſt Sanctus. *Vere Sanctus, vere benedictus Dominus noſter Jeſus Chriſtus unigenitus tuus, qui Martyrem ſuum Stephanum cæleſti Aulæ Collegio numeravit, qui corporis noſtri infirmitatem ſuſcepit, priuſquam pium Sanguinem pro humana ſalute funderet; Myſterium ſacræ ſolemnitatis inſtituit. Ipſe enim pridie, quam pateretur &c.* & ſic quoque in aliis miſſis, quæ Orationes voce ſecreta a Celebrante recitabantur.

CAPUT XVI.

De prima Canonis Oratione.

I. AB iis verbis *Te igitur Clementiſſime Pater*, Canonem incipere dubium non eſt, ſed ita non eſt de fine ipſius, quem Gavantus part. 2. tit. 7. litt. T. uſque ad finem Orationis Dominicæ, ſeu uſque ad illa hujus Orationis verba *libera nos*, incluſive protendit, alii uſque ad orationem hanc excluſive, & ſunt etiam, qui Canonem claudi, ſeu ultimari opinentur verbis illis: *Omnis honor, & gloria*, quæ immediate ante Dominicalem Orationem dicuntur; & horum ſententia a ſupra productis Gregorii verbis clare, & manifeſte probata remanet, dum Orationem Dominicam, *mox poſt Canonem*, recitari fatetur. Titulus, quo Rubricæ VIII. & IX. reperiuntur inſcriptæ, idipſum oſtendit; Prima enim intitulatur, *De Canone Miſſa, uſque ad conſecrationem*. Altera, *De Canone poſt conſecrationem, uſque ad Orationem Dominicam*. Argumentum utique validum, quod uſque ad eamdem Orationem Canon miſſæ perduret, ſeu preſeveret, & non ultra, cum Rubrica, quæ continuo ſubſequitur, non amplius inſcribatur de *Canone*, *ſed de Oratione Dominica, & aliis uſque ad factam Communionem*: unde Typographi perperam agere deprehenduntur, dum in ordine miſſæ, etiam poſt præfatam Orationem Dominicam, *Canon miſſæ*, continuant adnotare, quaſi quod miſſæ Canon uſque ad finem ipſius miſſæ perduraret.

II. Divus Baſilius de Sp. S. cap. 27. Canonem *ſecretum* nuncupat: etiam quiſquis cauſam intelligit, quia nempe totus dicitur ſub ſecreto ſilentio. Addunt nonnulli cauſam aliam, ratione cujus Canon *ſecretum* fuerit nuncupatum; ita ſcilicet dictum ratione ſecretiſſimæ, & ab omni creato intellectu abſconditæ rationalis creaturæ, ſcilicet tranſubſtantiationis panis in Corpus, & vini in Chriſti Redemptoris noſtri Sanguinem; ſine tamen ratione unius, vel alterius ex aſſertis cauſis. Sive utriuſque Canon *ſecretum* denominetur, ſeu fuerit denominatum; citra omne dubium certum eſt, quod etiam antiquitus, voce ſubmiſſa, ſeu ſecreta apud Latinos fuit ſemper recitatum, uti videre eſt in antiquiſſimo ordine Romano, quem Pater Mabillonius refert Tom. 2. Muſæi Italici pag. 48. in quo ſic habetur: *Surgit ſolus Pontifex, & tacite intrat in Canonem*, ubi Mabillonius ſic infert, *non ergo alta voce, inquit, ut apud Græcos Canon recitabatur*. Eruitur quoque ex alio ordine Romano ad uſum Monaſteriorum accommodato ante mille annos, qui adnotatur Tom. 5. anecdotorum, ubi hæc leguntur: *Proclamantibus vero cum magna reverentia, & tremore Sanctus, incipit Sacerdos Canonem diſſimili voce leniter &c.* & quid leni voce, ſeu leniter intelligatur, jam antea ſufficienter expoſuerat, cum de oratione ſecreta ritum aſſignando ſcripſerat: *Inclinans vultum ad terram, dicat orationem, & ſecrete, nullo alio audiente*. Hinc etiam Anonymus, expoſitionis Romanæ miſſæ ſcriptor egregius, hæc habet: *Conſecrationem Corporis, & Sanguinis Domini, ideo ſemper in ſilentio arbitror celebrari, quia ſanctus in eis manens ſpiritus, eumdem Sacramentorum latenter operatur effectum*, ex manuſcripto codice Monaſterii Sancti Albini Andegavenſis. Nos monet Gabriel Biel lectione 15. in Can. miſſæ, alta voce olim etiam decantatum fuiſſe Canonem; quod verum eſſe concedimus apud Orientales Eccleſias, uti diffuſe teſtatur Moſchus in Prato Spirituali cap. 196. his verbis: *Conſuetudo fuit in Eccleſia, ut pueri ante ſacrarium aſſiſterent, primique poſt Clericos communicarent Sanctis Chriſti Dei noſtri, venerandiſque Myſteriis; quoniam vero conſueverunt quibuſdam in locis alta voce Presbyteri Sancti Sacrificii orationes pronunciare, pueri, ut propius aſtantes, ſæpius ea audiendo, didicerant*. Reapſe id quod Biel loco citato ſubdit, de quibuſdam pueris paſtoribus, qui igne de cælo miſſo abſumpti fuere, dum per jocum in agro, pane ſuper lapide poſito, conſecrationis verba, quæ ſacrificio adſtantes didicerant, pronunciabant, apud Apameam in Oriente contigiſſe enarrat idem Joannes Moſchus, loco ſupra laudato: quo miraculo, etiam Orientales edoctos fuiſſe, ut Canonem ſecreto recitarent, credendum eſt, eo maxime quia jam etiam apud ipſos nonnullæ ſacræ Liturgiæ partes ſub ſilentio recitabantur; uti teſtatur eruditiſſimus Renaudotius, qui Orientalium Liturgias Typis mandavit.

III. Ritum recitandi Canonem ſub ſecreto, ne tantum Myſterium omnium Myſteriorum maximum parvipenderetur, confirmavit Innocentius III. lib. 3. cap. 1. ubi eodem tempore myſterium etiam exponit, quod ſecreta hac recitatione ultro ſignificatur, latibulum nempe Chriſti, qui poſtquam honorificentiſſime receptus fuit a turbis cum palmis & laudibus, uti habetur Joannis 12., abiit, & abſcondit ſe ab eis; ut nos, qui turbas imitati, in hymno Cherubico laudibus turbarum, & voce applauſimus Chriſto, hinc edoceremur, quod dum ad ſecretiora properamus Sacroſancta Myſteria peragenda, debemus intrare in cubiculum cordis, & oſtio ſenſuum interclųſo, in corde puro, conſcientia munda ac bona, & non ficta, Deum Patrem orare fide, qui renum eſt ſcrutator, & cordium ſicut Anna typum gerens Eccleſiæ, legitur obſervaſſe, quando non petitione clamoſa, ſed tacita devotione impetravit, quæ petiit: Ut enim dicitur tertio Regum 1. *loquebatur in corde ſuo*: tantumque labia ipſius movebantur, & vox penitus non audiebatur. *Te igitur Clementiſſime Pater*, Canonis cantat initium, & hæc ſunt verba conſequutiva Præfationis. Nam ſicut *per Chriſtum Dominum noſtrum*, Divinam Majeſtatem laudant Angeli (uti refert Præfatio) ita *igitur*, per eumdem nos Clementiſſimum Patrem ſupplicamus. Etſi autem Divinæ Trinitati Sacrificium offeratur, preces tamen ſemper, ſeu quaſi ſemper, juxta perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem, ad Deum Patrem per Filium ſuum in unitate Spiritus Sancti a nobis diriguntur.

IV. Prima itaque Canonis Oratio, ut ſupra, ab iis verbis incipit *Te igitur Clementiſſime Pater*, & pergit uſque ad Orationem: *Hanc igitur oblationem*. In ſuo namque ſinu complectitur, *memento Domine*, & *Communicantes*, ut Benedictus XIV. lib. 2. de Sacrificio miſſæ cap. 13. num. 1. rite deducit ex clauſula, *Per eumdem Dominum noſtrum*; quæ ad omnium prædictarum precum finem apponitur, quod utique, & valide confirmat ex eo, quod alias *Communicantes*, omni ſenſu careret, niſi cum proxime antecedentibus verbis continuaretur. Terna Crucis ſigna, quæ ſuper hoſtiam, & Calicem efformat Celebrans dum dicit: *hæc dona, hæc munera, hæc Sancta Sacrificia illibata*, ſunt vere benedictiones, quibus Dei invocatur omnipotentia, ut oblata in Corpus, & Sanguinem Chriſti convertat, quæ benedictiones ideo fiunt per ſignum Crucis, ut ſemper Redemptoris noſtri paſſio noſtris animis obverſetur. Ternarius autem ſignorum crucis numerus hocce Myſterium a SS. Trinitate perfici indicat. Divus Bonaventura in expoſitione Miſſæ cap. 4. num. 7. myſticam aliam in tribus memoratis ſignis detegit ſignificationem, tres ſcilicet Chriſti traditiones per tria illa Crucis ſigna indicari, itaut per primum quod efformatur ad *Hæc Dona*, prima traditio ejus, a Deo Patre facta, nobis repræſentetur, de qua

Romano-

Romanorum 8. 32. *Proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Per ſecundum ſignum Crucis, quod facit Celebrans ad *hæc munera*, ſecunda traditio Chriſti recenſetur, qua ſeipſum pro nobis tradidit, juxta illud Iſaiæ 63. 12. *Tradidit in mortem animam ſuam, & cum ſceleratis reputatus eſt.* Per tertium denique Crucis ſignum, quod ad ea verba: *hæc Sancta Sacrificia illibata* efformatur, tertia Chriſti traditio memoratur, qua Judas Diſcipulus magiſtrum ſuum ab omni prorſus peccato purum in manus inimicorum ejus dedit, de quo Matthæi 26. *qui autem tradidit illum dedit eis ſignum, &c.*

V. In hac prima Canonis Oratione Celebrans pro Eccleſia primo orat, deinde pro Papa, & Epiſcopo, & in fine pro omnibus orthodoxis, atque Catholicæ, & Apoſtolicæ fidei cultoribus: ubi advertas oportet, quod Sacerdos in plurali loquitur dum precem ſuam Deo Patri dirigit dicendo, *quæ tibi offerimus*, non alia utique de cauſa, niſi quia non Sacerdos tantummodo offert, ſed cum eo præcipue ii omnes, qui ſacrificio interſunt: pariter offerre cenſentur præcipue, qui Sacrificio interſunt, quia Innocentius III. hoc ad univerſos fideles extendit, dum lib. 3. de Myſteriis miſſæ cap. 1. ſic habet: *Ideo dicitur offerimus, quia non ſolum offerunt Sacerdotes, ſed etiam univerſi fideles:* hinc etiam laici, & qui Sacerdotis Caractere inſigniti non ſunt, quinimmo etiam mulieres Miſſas celebrare dicuntur, quoties vel ſuis eleemoſynis eas curant celebrari, vel ſe ad eas audiendas præſentes conſtituunt, ſuas cum Celebrante, ſeu Sacerdotis Celebrantis intentione, conjungendo intentiones ac attentiones. Aſſertio hæc, quæ aliquibus forſan paradoxum videri poterit, eſt plurium Sanctorum Patrum, & præcipue Divi Gregorii Turonenſis Libro de Gloria Confeſſorum cap. 45., ubi de quadam Mulier Deo devota, ac de ſuffragiis Defuncti viri ſui promovendis ſolicita ſermonem inſtituens, nulla abſque hæſitatione hoc ei elogium attexere exiſtimavit: *per annum integrum ad hoc templum degens orationi vacabat, & Celebrans quotidie miſſarum ſolemnia, & offerens oblationem pro memoria viri ſui* &c. De facto Sacerdos Celebrans miſſam poſtquam adſtantes ad orandum admonuit dicendo, *Orate Fratres*, proſequitur, *ut meum, ac veſtrum Sacrificium acceptabile fiat*, non alia æquidem niſi ſupradicta ratione; quia ſcilicet miſſam uti par eſt auſcultantes concelebrantes, ac Sacrificium ipſum Deo offerentes cenſentur; alias mendacium proferret Celebrans dicendo *ut meum ac veſtrum Sacrificium acceptabile fiat*, quod debet intelligi etiam quoad expianda delicta.

VI. Miſſæ enim Sacrificium profecto non ſolum eſt laudis, & gratiarum actionis pro acceptis beneficiis, ſed etiam Sacrificium eſt propitiatorium pro delictis expiandis. Hinc Divus Parens noſter Auguſtinus qu. 57. in Leviticum docet fieri in hoc Sacrificio: *veram remiſſionem peccatorum*; & non ſolum quoad pœnam, ſed etiam quoad culpam ſentiunt communiter Doctores, non quidem immediate, itaut ſit ipſius culpæ deletivum, ad modum Baptiſmatis, ac Pœnitentiæ, per infuſionem gratiæ Sanctificantis, ſed ſolum mediate, & impetratorie, quatenus intuitu hujus Sacrificii Deus fit nobis mire propitius ad largiendum peculiaris alicujus prævenientis gratiæ adjutorium, quo ad culparum excitemur ſinceram deteſtationem, pro digne in foro pœnitentiali ſuſcipienda delictorum noſtrorum valida abſolutione; ſic cum Divo Parente ſentit Angelicus Doctor in 4. Sententiarum diſt. 12. quæſt. 2. art. 2. ad quartum, ubi ſic definit, *Dicendum quod Euchariſtia non ſolum eſt Sacramentum, ſed etiam eſt Sacrificium. In quantum autem eſt Sacramentum habet effectum in omni vivente, in quo requirit vitam præexiſtere*, intellige vitam ſpiritualem gratiæ ſanctificantis; *ſed inquantum eſt Sacrificium, habet effectum, etiam pro aliis, pro quibus offertur, in quibus non præexigit vitam ſpiritualem in actu, ſed in potentia tantum; & ideo ſi eos diſpoſitos invenerit, eis gratiam obtinet virtute illius veri Sacrificii, a quo omnis gratia in nos influxit, & per conſequens peccata mortalia in eis delet, non ſicut cauſa proxima, ſed inquantum gratiam converſionis eis impetrat.*

VII. Facile ex his inferre poſſumus cum Bellarmino, & omnium conſenſu fidelium, miſſæ incruentum Sacrificium, adhuc eſſe impetratorium, nobiſque a Deo ſpiritualia, & temporalia, bona obtinere, ac multum ad pellendas calamitates valere, *ſi oblatio Euchariſtiæ*, ſic arguit Bellarminus tit. 3. Contr. Lib. 6. de miſſa cap. 3. *pro peccatis dimittendis valet, certe etiam pro aliis neceſſitatibus, quæ ex peccato ſunt, valere debet. Etſi Deus hoc Sacrificio placatus, in gratiam cum inimicis ſuis redit, quanto facilius ob idem Sacrificium adducetur, ut amicis, & reconciliatis bona temporalia tribuat, ſi id eis utile fuerit?* Magis etiam hoc eruitur ex Concilio Tridentino, Seſſ. 22. Can. 3. ubi ſic habet expreſſe: *Si quis dixerit miſſæ Sacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in cruce peracti; non autem propitiatorium, neque pro vivis, & Defunctis, pro peccati pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerre debere. Anathema ſit.*

VIII. Modo de fructu ſeu valore Sacrificii aliquid dicendum nobis ſe offert, pro cujus exacta expoſitione, advertendum eſt cum communi Doctorum, ſeu Theologorum ſententia, quod triplex hujus incruenti Sacrificii fructus enumeratur; generalis, ſcilicet, medius, ſeu ſpecialis, & perſonalis ſeu ſpecialiſſimus. Fructus generalis talis inſcribitur, quia ex Eccleſiæ inſtituto ad omnes pertinet fideles, atque extenditur; ſeu pro omnibus fidelibus, excepto nemine, applicatur, demptis tantum excommunicatis, qui tales dicuntur præcipue, quia a participatione hujuſmodi generalis Sacramentorum fructus ſejuncti ſunt. Fructus medius, ſeu ſpecialis, talis nuncupatur, quia illi tantum ſpecialiter prodeſt, pro quo Celebrans miſſæ applicat Sacrificium, ſive ex charitate, & gratificatione, ſive ex officio, & juſtitia, ſeu ex titulo acceptæ eleemoſynæ hoc faciat. Perſonalis tandem, ſeu ſpecialiſſimus miſſæ fructus talis dicitur propter ordinem, quem importat, ſeu dicit unice, & individualiter ad ipſiuſmet Celebrantis perſonam, abſque cujuſcumque alterius conſortio; & propterea alteri prorſus inapplicabilis; unde Sacerdos titulo applicandi in miſſa hunc fructum, eleemoſynam non poteſt accipere, nec pluribus eleemoſynis unica celebratione ſatisfacere, ut infra dicemus.

IX. Subdividitur adhuc miſſæ Sacrificii fructus in fructum ex opere operato, & in fructum ex opere operantis: fructus ex opere operato, qui & internus dicitur, ille eſt, qui a meritis deſumitur Chriſti, qui Cruci affixus, ſui pretioſiſſimi Sanguinis effuſione noſtram eſt operatus ſalutem, ſeu Redemptionem. Et hic numquam aut minuitur, aut augetur, ex Celebrantis bonitate, aut pravitate, & cuicumque applicetur, dummodo ex parte ſubjecti hujus præſtantiſſimi fructus applicationem ſuſcipientis nullum habeatur impedimentum, ſemper operatur; provenit igitur immediate ex virtute ipſius Chriſti Domini, qui in hoc Sacrificio incruento quoque principalis Sacerdos eſt, & victima, de quo in Tridentino Concilio ſeſſ. 22. cap. 1. *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt.* Fructus ex opere operantis ille eſt, qui ex merito, bonitate, ac fervore, ſeu devotione Celebrantis oritur. Hinc ab illis Sacerdotibus, qui divino obtemperantes mandato: *Sanctificentur Sacerdotes, ne percutiam eos, dicit Dominus.* Exod. 19. 22. Sanctitatis, & cæleſtis vitæ ſpecimen præbentes ad Altare accedunt; uberrimus utique ex eorum miſſis fructus conſequi poteſt. Zelo namque ſacrarum precum, quæ deſiderantur, a Deo facilius impetrantur. Quanto enim digniores fuerint Sacerdotes, tanto citius, pro neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur; uti videre eſt in eo, quod ſcripſit Divus Petrus Damianus Sac. R. Eccleſiæ Cardinalis Oſtienſis in vita Sancti Odilonis Cluniacenſis Abbatis, de B. Benedicto VIII. Summo Pontifice. Hic enim poſtquam humanis rebus exemptus, non parvi temporis evoluto curriculo, germano ſuo Joanni in Apoſtolica dignitate ſucceſſori ſuo per ſpeciem nocturnæ viſionis, Deo permittente, apparuit, obteſtans, & humiliter flagitans, ut quantocius Veredarium ad Beatum Odilonem, unicæ pietatis Virum, dirigat, cujus venerabilibus meritis a graviſſimis, in quibus ſe conſtitutum affirmabat, tormentis liberari poſſet. Protinus igitur Joannes mandatum exequitur, certioremque eum conſpectæ a ſe viſionis datis litteris reddit. Præcepit itaque Venerabilis Pater, Pſalmodias, & Orationes ab omnibus publice, & privatim fieri; Sacrificium Deo Myſterii ſalutaris ipſe obtulit, & a ſuis Religioſis commiſit offerri, & ecce parvo poſt tempore, quidam ſanctæ converſationis Monachus per ſoporem vidit quemdam ſereno aſpectu, ſolemnique nitore conſpicuum, Monaſterii Clauſtrum magno candidatorum agmine conſtipatum, ingredientem, & caput ad Beati Odilonis genua in capitulo humiliter flectentem, ac demiſſo corporis habitu, gratias agentem. Fratri autem reverentiam Beato Odiloni a viro tantæ tamque eximiæ pulchritudinis habitam admiranti, reſponſum eſt: illum eſſe Benedictum ſummæ ſedis Epiſcopum, qui piis Sancti Odilonis precibus, pœnalibus Purgatorii ereptus cruciatibus, ſupernæ Jeruſalem meruiſſet ingreſſum. Hæc ex laudato Petro Damiano. Ex quibus liquido deprehendi valet, quanti faciendus ſit fructus ex opere operantis in miſſæ Sacrificio. Addit etiam, quod Venerabilis hic Pater Abbas Odilon primus fuerit, qui generali per omnia ſua Monaſteria Decreto ordinavit, ut poſtridie Omnium Sanctorum ſolemnitatis, omnium in Chriſto quieſcentium memoria celebraretur Defunctorum.

X. Ex his patet, quod ab iis Sacerdotibus, qui nefariæ vitæ ſuæ conſcii, ad Altare præſumunt accedere, nihil hujuſce fructus expectari poteſt, neque pro ſe ipſis, cum gravioribus adhuc criminibus ſe miſeri potius adſtringant; neque pro aliis pro quibus rogant, quia longe eſt Dominus ab impiis, & orationes impiorum, & præcipue Sacerdotum indigne celebrantium, non exaudit. Ad rem profecto dignum eſt, quod hic colloquium Chriſti recenſeatur cum Beata Birgitta. Precabatur enim hæc pro uno Presbytero, cui, uti ſæpe ſolebat, apparens Jeſus Chriſtus, eam horum tenore verborum alloqui cæpit: (Ille Presbyter, pro quo tu oras, cum accedit ad Altare, tunc faciem meam averto ab eo, & adſtant ad latera ejus Dæmones, cujus & animam inhabitant, quia ipſa jam eſt mortua ante me. Cum imponit ſibi amictum, Dæmones animam ejus obumbrant, ut non cogitet, & multo minus intelligat, quam terribile ſit ad Altare meum accedere, & quam mundus, ac a ſordibus expers eſſe debeat, qui mihi mundiſſimo adſtare debet. Cum induit ſe Alba, duritia cordis, & indevotione induitur, quia cogitat peccatum ſuum grave non eſſe, ſupplicium æternum futurum non magnum, & quale gaudium eſt æternum, numquam venit ei in mentem. Cum cingit ſe cingulo, tunc ligatur voluntas ejus cum Diabolo, ita quod velit, & proponat in peccato mori, & tunc charitas mea ab eo diſſolvitur, quia voluntas ejus eſt ad id omne accommodata, quod Diabolus ei inſpirat in mentem. Cum imponit ſibi manipulum, omnia opera ad Deum ſibi gravia fiunt, oneroſa, & erubeſcibilia, terrena autem levia. Cum ſibi ſtolam imponit, Diabolus quoque collo ejus grave jugum imponit, & ſic animam ejus onerat, quod ingemiſcere eum non ſinit, aut peccatum ſuum conſiderare. Cum induit ſe Caſulam, tunc perfidia quoque eum induit Diabolus, & quando *Confiteor* legit, reſpondent Dæmones, mentitus es; nos teſtes ſumus, quod confeſſio eſt ſimilis Judæ, quia aliud ore dicit, dum aliud

habet

habet in corde. Quando vero Corpus meum conſecrat, tunc
fugiunt Dæmones ab eo, & corpus ejus remanet quaſi truncus;
qua anima ejus mortua eſt ante me, ſeu ante oculos meos.
Cum autem meum ad os ſuum applicat Corpus, ex præſum-
ptione illa, omnis Dæmonum turba ad eum revertitur, quia
nullam habet ad me Charitatem. Ecce, Birgitta, tales Sacer-
dotes non ſunt mei Sacerdotes, ſed potius veri Proditores: Ipſi
enim & me vendunt quaſi Judas, & produnt. Ergo conſpicio
Paganos, & Judæos, ſed nullos video eis deteriores, quia ipſi
Sacerdotes in eodem peccato ſunt, quo cecidit Lucifer. Male-
dictus itaque ſit cibus, ac potus eorum, &c. Proſequitur hic om-
nes terræ fructus maledicendo, qui ad eorum conſervationem
producuntur; ſenſus quoque maledicit, viſum, guſtum, auditum,
odoratum, & tactum) ex Revelationibus B. Birgittæ lib. 1. c.
47. Quis igitur talia horribilia meditans poterit non cum om-
ni circumſpectione ad Altare celebraturus accedere?

XI. Ad valorem Sacrificii hujus quod attinet, an finitus,
aut infinitus ſit, nos cum Divo Thoma ſentimus, quod eſto
penes præteritas Chriſti ſatisfactiones, quas habet annexas, &
ratione quarum ſatisfactorium, ac meritorium dicitur, & rea-
ple eſt, infiniti valoris incruentum hoc Sacrificium potuerit eſ-
ſe; adhuc tamen, quia ex ipſius Chriſti inſtitutione, modo fini-
to, ac limitato ei fuerunt annexæ, dicendum venit, quod in-
finiti valoris non ſit, ſed finiti, & limitati. Tolleretur enim de
medio, ait ſupra laudatus Angelicus Doctor 3. part. quæſt. 79.
art. 5. in hoc Sacrificio fructus ex opere operantis, ſi ex ope-
re operato eſſet infiniti valoris, nec inſuper locus daretur am-
plius, ut ſæpius frequentaretur ſeu iteraretur, uti Chriſtum
præcepiſſe colligitur ex verbis illis: *Hæc quotieſcumque feceri-
tis, in mei commemorationem facietis.* Siquidem ſi infiniti, ac
illimitati eſſet valoris, tam abunde votis noſtris ex ſe, & per
ſe una Miſſa correſponderet, ut per unius tantum Sacrificii ce-
lebrationem, pro centum, ac mille ſtipendiis poterimus ſatisfa-
cere, quod damnatum fuit ab Urbano VIII. 21. Julii 1625.,
& ab aliis Pontificibus. Hora eſt procedamus ad Decretorum
expoſitionem ad ſacrum Canonem pertinentium.

DECRETUM PRIMUM.

XII. *In Canone omnino facienda eſt Commemoratio de Epi-
ſcopo, etiam ab exemptis.* S. R. C. 25. Sept. 1604. *in Torna-
cen.* Poſtquam oravit Sacerdos pro Eccleſia Sancta Dei, mox
pergit orare pro ſummo Pontifice, qui ejuſdem Catholicæ Ec-
cleſiæ Caput eſt. Unde Concilium Vaſenſe anno 529. *Nobis
juſtum viſum eſt, ut nomen Domini Papæ, quicumque Apo-
ſtolicæ Sedi præfuerit, in noſtris Eccleſiis recitetur.* In Eccleſia
ipſa Orientali de ſummo Pontifice olim mentionem fieri conſue-
viſſe, teſtis eſt Nicephorus, dum lib. 6. cap. 17. refert, primum,
qui auſus eſt ſummi Pontificis nomen e Sacris Diptychis ex-
pungnere, fuiſſe Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quin-
to Sæculo Felice II. ſummo Pontifice. Id confirmat Conſtanti-
nus Pogonatus Imperator, qui in Epiſtola ad ſummum Ponti-
ficem, quæ præpoſita eſt Concilio generali ſexto, declarat ſe
Patriarchæ e ſacris Diptychis ejus nomen delere volenti vehe-
menter reſtitiſſe. Eapropter in Liturgiis, quæ poſteriori tem-
pore ſcriptæ ſunt, ſummi Pontificis nomen reperitur, nec um-
quam actum de concilianda utraque Eccleſia, quin ſimul conventum
fuerit de ejuſdem Pontificis nomine reſtituendo in Canone.

XIII. Quæ ſummi Pontificis mentio nedum fieri debet ſub
generali *Papæ* vocabulo, ſed etiam ejuſdem individualiter ex-
preſſo nomine, non quidem, quod ei in Baptiſmatis lavacro in-
ditum extitit, ſed quod ipſe aſſumpſit, dum ad Petri Cathedram
evectus fuit. Hinc Ennodius Papienſis in apologia pro Synodo,
rite probat Symmachum verum, legitimumque, Laurentium ve-
ro ſpurium fuiſſe Pontificem ex eo, quod ſemper Symmachi
nomen recitatum fuerit in Canone, non vero Laurentii. Ab-
ſimilis non eſt diſpoſitio Rubricæ 8. num. 2. quæ ait: *Ubi dicit
cum famulo tuo Papa noſtro N. exprimit nomen Papæ.* Non
ſufficit itaque ſummi meminiſſe Pontificis ſub generali *Papæ*
vocabulo, ſed inſuper exprimendum eſt nomen perſonæ, ſeu
quo Papa vocatur. Olim ad deſignandum, quod ibi exprimi
deberet nomen Perſonæ, ſeu rei, de qua agebatur, hac nota
ILL. utebantur veteres. Nos utimur hac N., vel N. N. ſi
plures fuerint exprimendi, uti videre eſt apud omnes modernos
ſcriptores. Lucas Holſtenius in Præfatione ad librum Romano-
rum Pontificum hæc ad rem habet: *Id unum cenſui non præter-
mittendum, quod, cum in manuſcripto Codice frequenter ha-
beatur hæc nota ILL. qua, ut eruditis obvium eſt, utebantur
veteres ad indicandum proprii nominis locum, uti nunc N. N.
poni ſolitum eſt*, conſequens inde, in noſtro caſu, in quo poſt Pa-
pam ponitur littera N. ejuſdem Papæ nomen exprimi debere.

XIV. *Sede autem vacante verba prædicta omittuntur*, Ru-
brica proſequitur, quæ Rubrica cum ſignaverit verba hæc omnia,
una cum famulo tuo Papa noſtro N. in primis indubium ſit,
quod non ſolum exprimi non debet nomen Papæ, ſed & omit-
ti debent præcedentia verba, *Papa noſtro*. Neque enim am-
plius ullus Papa eſt, ut ejuſdem memoria expreſſo nomine, vel
ſub generali *Papæ* fieri poſſit, & quatenus de veteri, donec Ec-
cleſia provideatur de novo, deberes fieri, inter mortuos, & non
inter vivos facienda foret. Ajes, ſed cur non ſubſtituitur oratio
pro Eccleſia, quam alias etiam dedimus? Reſponſio in prom-
ptu eſt, videlicet, quia jam pro Eccleſia deprecatio præceſſit
ſuis in verbis *pro Eccleſia tua ſancta Catholica &c.*

XV. Quod *ſi verba prædicta omittuntur*, ſecundo in conſequen-
tiam venire videtur, quod nedum omitti debeant ea verba *Pa-
pa noſtro N.*, ſed inſuper etiam præcedentia, *Una cum famulo
tuo.* Etiam enim hæc Rubrica non minus notata reperitur, &
to *Prædicta*, & conſequenter ita relativa præcedentium, ut
importet, ac ſi omnia præcedentia nominatim, & ſpecifice eſ-
ſent expreſſa; quare Apoſtolica Sede vacante poſt to, *Toto or-
be terrarum*, ſtatim ſubdi deberet, *& Antiſtite noſtro &c.* Ve-
rum cum to *Famulo tuo*, æque conveniat Epiſcopis relate ad
Deum; qui propterea, dum ipſi celebrant, dicunt, *& me in-
digno ſervo tuo*, quod idem ſonat, *ac famulo tuo*, eſto utantur
ſervo tuo, pro varietate terminorum, quia Rubrica præſupponit eos
dixiſſe pro Papa, *una cum famulo tuo*; idcirco non caret pro-
babilitate, quod retineri poſſit to *una cum famulo tuo*, & in
caſu Apoſtolicæ Sedis vacantis dici *una cum famulo tuo Anti-
ſtite noſtro N.*, & maxime, quia ſic dicendo magis ſuſtinetur re-
ctitudo ſermonis; unde to *prædicta* non importare omnia præce-
dentia verba in hoc caſu tenet Cardinalis Tuſch. practic. Con-
cil. tom. 2. litt. D. concl. 336. nu. 15. & 16. quod ſi Epiſcopus ſit,
qui celebret, Rubrica quidem edocet, quod dicere debet, *& me
indigno ſervo tuo*: ſed uti modo dicebamus, Rubrica procedit
in ſuppoſitione, in qua non vacet Apoſtolica ſedes, quæ ſi va-
cet, non dubitamus ſatius ab eo dici *una cum me indigno ſer-
vo tuo*; quemadmodum de mandato ejuſdem Rubricæ, quando
celebrat ſummus Pontifex, non dicit *& me indigno famulo tuo*;
ſed una cum me indigno famulo tuo.

XVI. Poſtea Sacerdos pro Epiſcopo orare præcipitur, *&
Antiſtite noſtro N.* cujus propterea nomen debet quoque expri-
mere, unde Rubrica generalis, ubi dicitur *Antiſtite noſtro N.
ſpecificatur nomen Patriarchæ, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi or-
dinarii in propria Diœceſi*; dubium itaque eſſe non poteſt, quod
ſicuti apponi debet nomen Epiſcopi ordinarii illius Diœceſis, in
qua celebratur, Patriarcha poſtea iſte ſit, Archiepiſcopus, aut
Epiſcopus ſimplex, ita mutatio nulla attentari poteſt, ſed nihi-
lominus dici debet, *& Antiſtite noſtro*, cujus vocabulum præla-
tis omnibus æque quadrat, quocumque nomine vocitentur. At,
quid ſi Celebrans ſit ſub alterius Epiſcopi juriſdictione? ſeu ſi
Celebrans miſſam faciat extra propriam Diœceſim? *Etiamſi
Celebrans ſit ſub alterius Epiſcopi juriſdictione*, habet Rubrica;
& ideo nihilominus proprium Epiſcopum nominare non poteſt,
ſed nominare debet Epiſcopum Diœceſis, in qua miſſam facit. Sa-
cerdos namque offert nomine totius populi adſtantis; unde men-
tiretur ſi pro Epiſcopo loci, ſuum nominaret Prælatum, qui ve-
re non eſt adſtantium Epiſcopus: ad rem ea ratio itidem facit,
quod Celebrans debet ſe conformare Sacerdotibus aliis ejuſdem
loci in publicis precationibus.

XVII. *Et non alterius ſuperioris, etiamſi Celebrans ſit om-
nino exemptus*, ſunt ejuſdem Rubricæ verba, per quæ edocemur,
quod etiam ab exemptis, cujuſmodi ſunt Regulares, nominari
debet Epiſcopus Diœceſis, in qua celebrant, non vero ſuos ſu-
periores, puta Generales, vel Provinciales, uti evincunt duæ
mox adductæ rationes; & ex eo evidens ſit, quod ipſi non ſunt
Antiſtites Diœceſis, ſicuti expoſcit Rubrica, ut in Canone va-
leant nominari. Hinc expoſitum manet Decretum ſequens.

DECRETUM II.

XVIII. *Non debent Regulares in Canone nominare ſuperiores
ſuos ut Antiſtites.* S. R. C. 14. Novemb. 1615. Hoc Decre-
tum Merato teſte non reperitur in Regeſtis Sacræ Rituum Con-
gregationis; quia tamen a Gavanto refertur in ſuo indice, quo-
que Meratus exarandum eſſe exiſtimavit; quæ ſuperius diximus,
etiam pro hujus explanatione Decreti ſufficiunt; ſolum ſupe-
reſt quid dicendum de exemptis, quando celebrant in locis ali-
cujus Prælati non Epiſcopi, puta in locis Abbatum exempto-
rum, vel Prælatorum nullius Diœceſis, quem debeant nomina-
re in Canone loco Epiſcopi. De hoc caſu non excogitavit Ru-
brica: Concordant tamen Auctores, Prælatos hujuſmodi nomi-
nari non poſſe loco Epiſcopi, quia eſto veniant ſub nomine or-
dinariorum, non tamen ſub nomine continentur Epiſcoporum,
unde & eorum juriſdictio non dicitur Epiſcopalis; Rubrica au-
tem utramque exigit, & quod nempe ordinarii ſint, & Epiſco-
pi, ut in Canone nominari valeant; ſubdit enim continuo, diſ-
poſitionem faciens pro caſu mortis ipſius Epiſcopi: *Si vero E-
piſcopus ordinarius illius loci, in quo miſſa celebratur*, &c. non
obſcure his verbis indicans, quod Antiſtes, cujus nomen in Ca-
none apponendum eſſe dixerat, nedum *ordinarius loci*, ſed etiam
Epiſcopus eſſe debet. At quid ſi Abbas Epiſcopus item ſit, ſed
in partibus infidelium, ut non ſemel evenit? Adhuc Epiſcopus
loci illius non eſt, in quo celebratur, adeoque talis Epiſcopus non
eſt, qui juxta Rubricæ diſpoſitionem in Canone debeat, aut
valeat nominari; cum enim, ut ſupra diximus, debeant verifica-
ri illa verba *pro Antiſtite noſtro Epiſcopo*, relate ad adſtantes mi-
niſtros, nomine quorum Sacerdos ipſe Sacrificium offert, & Epiſco-
pus in Infidelium partibus utique non ſit Epiſcopus noſter; ideo
perperam recenſeretur, &c.

XIX. Potior difficultas eſt, an quis, & qui nominari de-
beat in hujuſmodi locis immunibus, & exemptis; Gavantus part.
2. tit. 8. num. 2. litt. N. nominandum eſſe cenſet Epiſcopum
viciniorem, ad quem itur pro Ordinibus ſuſcipiendis; cum enim
juxta præſcriptum Rubricæ orandum ſit pro Antiſtite, & ejus
nomen ſit exprimendum in Canone, utique nullus, qui congruen-
tius nominari poſſit iis in caſibus, occurrit, quam Epiſcopus vi-
cinior, ad quem pro ordinibus itur ſuſcipiendis. In oppoſitum
tamen ſtat communior opinio, quam præter morem magiſtrum
ſuum deſerens Meratus ipſe tuetur. Ut enim obſervat
Quarti, juxta Rubricæ diſpoſitionem, nominari debet in Ca-
none

none *Epiſcopus Ordinarius loci, vel Diœceſis, in qua celebratur*, alias prædicta verba omitti præſcribit, ut expreſſe cautum eſt pro caſu mortis, ſed vicinior Epiſcopus non eſt ordinarius loci illius, nec locus ille eſt de ſua Diœceſi; alias locus talis non dici poſſet locus nullius Diœceſis; ergo nominari juxta Rubricæ diſpoſitionem non poteſt vincinior Epiſcopus, eſto ad ipſum ordinandi mittantur. Hinc ad Gavanti argumentum reponit Quarti ſupra citatus, Rubricam non præcipere, ut abſolute, & pro ſemper nominetur Epiſcopus, ſed ſolum, quando locus, in quo fit miſſa, vere ſuum habet Epiſcopum; unde Eccleſia, quæ Epiſcopo caret, cum ea æquiparanda videtur, cujus Epiſcopus vita functus eſt, & ſic non minus in una, quam in alia, ſeu in utraque ſi celebretur, ea Canonis verba *& Atiſtite noſtro* eſſe prorſus omittenda.

XX. Verum ejuſmodi loca adhuc diſtingui poſſe videntur, & ea, quæ intra fines alicujus Diœceſis ſita ſunt; etiamſi nullius Diœceſis, & exempta dicantur, eſto eorum ordinatio Clericorum, & litteræ dimiſſoriales privative ſpectant ad Epiſcopum, intra cujus Diœceſis fines ſunt conſtituta, juxta Tridentinum Concilium ſeſs. 23. cap. 10.: & de locis iſtis loquendo, congruum videtur, quod id honoris & vicis Epiſcopi nominandi in Canone miſſæ tribuatur eidem Epiſcopo, intra cujus Diœceſis fines ſunt conſtituta, quia hic aliqualiter, & ſecundum aliquam partem eorumdem locorum Epiſcopus, & ordinarius pro rei veritate dici poteſt. Idipſum eſt de illis locis, quæ juxta Diœceſim dumtaxat, & non intra fines illius ſunt conſtituta, ſeu poſita, & exempta ſunt, atque nullius Diœceſis cum obligatione comparandi ordinationes coram Epiſcopo viciniori, & non aliter; cationes enim ſupra memoratæ æque militant etiam pro iſtis locis, ideoque nomen Epiſcopi vicinioris videtur, quod recenſeri poſſit in Canone, ſecus forſan de iis locis, ubi receptum eſt viciniorem, quoad ordinationes ſuſcipiendas, non adire, ſed litteras dimiſſoriales pro libito facere ad quemcumque Catholicum Epiſcopum, ſeu Antiſtitem, pro quibus adhuc ea ratio facit, quod cum hujuſmodi loca exempta, & nullius Diœceſis, ſint obvia, & admodum frequentia, ac cognita, Rubricarum Auctor peculiarem diſpoſitionem utique non omiſiſſet, ſi ea loca ad Epiſcopum reſpective, vel viciniorem, vel intra cujus Diœceſis fines ſunt conſtituta ex ſe ſpectare non credidiſſet.

XXI. Antequam ad ulteriora progrediamur, juvat hic quoddam dubium excitare, videlicet, quid præſtare poſſit, & debeat Sacerdos, qui in aliena celebrans Diœceſi, ignorat, vel non meminit Epiſcopi Diœceſis illius nominis, in qua celebrat. Ad hoc dubium pluribus adductis Auctoribus Claſſicis reponit Paſqualigus, de Sacrif. to. 1 tract. 1. qu. 27. nu. 26. quod nihilominus proprium non poteſt in Canone Epiſcopum nominare, ſed magis debet ſimpliciter dicere, *& Antiſtita noſtro*, abſque ulla nominis expreſſione, mentaliter intelligendo Epiſcopum ſic nominare loci, in quo celebrat.

XXII. Quod ſi Epiſcopus ordinarius loci, in quo celebratur, ſit vita functus, prædicta verba, ſcilicet, *& Antiſtite noſtro* omittuntur, ait Rubrica; quare locus amplius non eſt ſubſtituendi Vicarii Capitularis, aut Archiepiſcopi, vel Patriarchæ Provinciæ nomen in Canone. Non Vicarii capitularis, quia eſto pro nunc evadat illius loci, ſeu Diœceſis veluti ordinarius per accidens, ac tranſeunter, non per ſe, ac permanenter; non tamen eſt, aut cenſeri poteſt illius Diœceſis Epiſcopus conſecratus; quod a Rubrica exigitur, ut rite recenſeri ejus nomen poſſit in Canone miſſæ; neque item Archiepiſcopi nomen exprimi poteſt in Canone, aut Patriarchæ Provinciæ in caſu memorato, quia eſto hi in tali loco aliquam juriſdictionem habeant, non tamen ſunt in ſuffraganeorum Diœceſibus ordinarii, ſicuti rite obſervat Quarti. Dicendum itaque, quod in caſu mortis Epiſcopi Diœceſis, pro toto tempore vacantis illius ſedis, verba illa, *& Antiſtita noſtro* penitus omitti, ſeu ſileri debent in Canone ab omnibus, qui intra fines illius Diœceſis miſſam celebrant, neque loco Epiſcopi vita functi ſubrogari poteſt ab iis, aut inſeri nomen cujuſcumque alterius. Quæ verba, *& Antiſtite noſtro*, etiam omittuntur ab iis, qui Romæ celebrant, eadem addit Rubrica, quæ valida ea ratione utitur, quod ordinarius Romæ Epiſcopus eſt ſummus Pontifex, de quo jam præcedente mentio facta fuit in Canone. Hinc, qui Sede Apoſtolica vacante Romæ celebrant, poſt to: *toto orbe terrarum*, continuo debent ſubdere, *& omnibus orthodoxis &c.* quod quoque neceſſe eſt item præſtent, quocquot celebrant extra Romam, dato quod Sedes Apoſtolica vacet, & Sedes ſimul Epiſcopalis loci, in quo celebrat.

XXIII. Monet Cardinalis Bona cap. 11. num. 3. quod in Orientali Eccleſia Presbyter orat pro Epiſcopo; Epiſcopus pro Archiepiſcopo; Archiepiſcopus pro Patriarcha; & videtur ordo ſatis congruus. Non ſic tamen eſt in Eccleſia Occidentali, in qua juxta Rubricam, ſive Epiſcopus, vel Archiepiſcopus, aut Patriarcha ſit, qui Miſſam celebrat, ſemper omittit prædicta verba *& Antiſtite noſtro*, & eorum loco poſt Papam ſtatim ſubrogat, *& me indigno ſervo tuo*, orans pro ſeipſo in quocumque loco celebret; quod & præſtant Cardinales propter dignitatis eminentiam. Quando vero celebrat ſummus Pontifex omiſſis verbis *una cum famulo tuo Papa noſtro N.*, *& Antiſtite noſtro N.* Simpliciter dicit, *una cum me indigno famulo tuo, quem gregi tuo praeſſe voluiſti*. Neque enim Romanus Pontifex ſuperiorem aliquem habet in terris, pro quo debeat orare; nec Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi Romanum Pontificem ſibi ſuperiorem recognoſcit, pro quo conſequenter ſolummodo orat in Canone, & pro ſe. Et hic nollem inferas relate ad Celebrantem ſuperiotiratem eſſe neceſſariam in perſonis, pro quibus preces ab ipſo funduntur, ſeu pro quibus n Celebrante oratur in miſſæ Sacrificio, quod utique eſſet abſurdum. Pontifex enim, qui omnium ſuperior eſt, & caput Eccleſiæ, pro Eccleſia profecto orat in Canone, antequam pro ſeipſo oret; nec aliter relate ad Celebrantem ſuperioritas requiritur in eo, cujus nomen debet exprimi, niſi quia in Canone reverentiæ cauſa nomina tantum eorum, qui in Eccleſiæ Regimine juriſdictione præcedunt Epiſcopali, recenſeri valent, juxta Rubricæ diſpoſitionem. Olim enuntiabantur in Canone etiam Prælati, qui dignitate non præcedebant Epiſcopali, a Celebrantibus ſibi ſubditis, ut conſtat ex veteribus Miſſalibus; in vetuſto enim Miſſali Caſſinenſi apud Angelum de Nuce in notis ad Caſſinenſe Chronicum pag. 106. poſt *Papa noſtro N.* omiſſo prorſus Epiſcopi nomine, ac Antiſtitis, additur immediate *& Abbate noſtro N.* Modo proviſum eſt, ut tantum Epiſcopus illius loci, in quo celebratur, poſſit in Canone, poſt Papam, recenſeri.

XXIV. Sunt, qui poſt Epiſcopum, orant etiam pro Rege, expreſſo in Canone ipſo ejuſdem nomine, ad normam ritus antiqui diſponentis pro Regibus, ac Imperatoribus, eorum commemorationem in Canone, ut colligitur ex coſtanti Eccleſiæ traditione ab Apoſtolis accepta, & teſtatur Nicolaus Papa I. Epiſtola 8. ad Michaelem Imperatorem, ubi ſic ſcribit: *Conſtantini, & Conſtantis, Theodoſii quoque majoris, & Valentiniani, & cæterorum Imperatorum nomen, inter Sacra Myſteria imprætermiſſe commemorari*. Modo autem nulli de propria auctoritate poteſt licitum eſſe nomina exprimere in Canone Principum, Regum, atque Imperatorum, obſtante Bulla Pii V. diſtricte inhibente additionem omnem vel minimam, aut variationem in Miſſa. Solum privilegium, aut inveterata, ac legitima conſuetudo tueri valent præfatam orationem pro Rege, præcipue in Canone Miſſæ. Pro legitima conſuetudine inveterata, illam intelligimus, quæ ante præfatam Canonicam inhibitionem cujuſcumque additionis, aut variationis in Canone, incepit, ac perſeveravit, qua ſuppoſita, aut Apoſtolico privilegio obtento, adhuc a tenore verborum Privilegii, & ab obſervantia inveteratæ legitimæque conſuetudinis nec minimum quidem poteſt declinari; unde conſuetudinem, quæ in uno loco militat, ſuffragari pro aliis locis adhuc vicinioribus non poſſe putamus, præſertim noviter acquiſitis, quamvis eidem pareant Principi, atque ſubdantur, ſi eamdem, aut ſimilem inveteratam non habeant conſuetudinem.

XXV. Verba, *& omnibus Orthodoxis atque Catholicæ, & Apoſtolicæ fidei Cultoribus* deſiderantur in antiquo Ordine Romano, in nonnullis Codicibus libri Sacramentorum Sancti Gregorii, & in vetuſto quodam Miſſali Vaticano; hinc Micrologus Obſerv. Eccl. cap. 23. ea verba prætermittit, & cap. 13. ait eſſe ſupervacanea, quia mox Sacerdos pergit orare pro famulis, & famulabus Dei, quod idem eſt ac pro omnibus Catholicæ Eccleſiæ fidelibus; alii vero ex eo redundare aſſerunt, quod idem Sacerdos paulo ante dixerit *pro Eccleſia tua ſancta Catholica*. Verum hujuſcemodi momenta nimis levia ſunt, ut inde rite corripi valeat Eccleſiæ praxis, quæ quidem in illis verbis *pro Eccleſia tua ſancta Catholica*, pro omnibus Catholicis, ſed generatim orat, unde locus ſemper remanet orandi pro iiſdem ſingillatim, uti reapſe præſtat pro Papa, pro Epiſcopo, & in quibuſdam locis, ut ſupra dicebamus, pro Rege etiam. Quoniam vero fideles reliquos hoc pacto non decebat negligi, & aliunde præ multitudine ſigillatim nominari non poterant, præfata verba Canoni inſerenda eſſe exiſtimavit, ut eoſdem, ſeu privati, ſeu viri Principes ſint, etiam commemoraret, quod ſicuti intelligitur cum exceptione eorum, ſcilicet Papæ, Epiſcopi, & in aliquibus locis, etiam Regis, pro quibus jam ſingillatim deprecatus eſt, ita intelligas cum exceptione illorum, pro quibus Sacerdos ſpeciatim in memento oraturus eſt, nec non illorum, qui vel offerunt, vel adſunt Miſſæ ſacrificio, pro quibus Eccleſia in ſequenti ejuſdem orationis parte, quæ dicitur *memento*, reſervat orare, & hoc ipſo corruit tota ratio Micrologi, cui cæteroquin ultro concedimus, idem omnino eſſe *ortohodoxos, & fidei Catholicæ, & Apoſtolicæ Cultores*, ſed ſtatim addimus, ſynonima ejuſmodi adhiberi ad animi affectum plenius exprimendum, ac ſignificandum, nec incongruum in orationibus eſſe non ſemel, ſed ſæpius ac iterum commendatos recenſere, & jam poſtulata repetere.

DECRETUM III.

XXVI. *Nomen Epiſcopi deputati adminiſtratoris Eccleſiæ vacantis non debet in Canone memorari per Sacerdotes Celebrantes.* S. R. C. 22. Auguſti 1722. *In Sarcinaten.* Hanc ſemper rem, de qua ſatis egimus in ſuperiori Decreto, opus non eſt immoremur plurimum, ex ibi enim dictis, in Canone memorari debet nomen Epiſcopi, & ordinarii illius loci, in quo celebratur. Adminiſtrator autem amovibilis Eccleſiæ vacantis, etſi aliunde Epiſcopus ſit, & in prædicto loco, donec Eccleſia de novo Paſtore provideatur, vices gerat Epiſcopi, & munere Ordinarii fungatur, vere tamen ejuſdem loci nec Epiſcopus, nec ordinarius eſt, quare ſicuti propterea non gaudet omnibus illis praeeminentiis, & prærogativis, quibus fruuntur, & gaudent omnes alii Epiſcopi in propriis Diœceſibus, ita utique neque ea, de qua nunc agimus, quæ una eſt ex potioribus.

XXVII. Unde digreſſi ſumus continuo revertentes examinare ſummus eam ejuſdem orationis partem, quæ incipit *memento*; quæ in nonnullis Miſſalibus *Oratio ſuper Diptycha* reperitur inſcripta, eo quod hic ex Diptychis olim legerentur offe-

Digitized by Google

rentium nomina; *nunc commemoratio pro vivis*, communiter inſcribitur, eo quod de ſolis vivis commemoratio, ſeu precatio fieri debeat, nullatenus vero de Defunctis, quos Eccleſia poſt Conſecrationem diſtinctim, ſeu ſeparatim a vivis, commemorare reſervat. Hoc igitur in loco Celebrans orat pro iis, quibus Sacrificii fructum applicare intendit, pro ſe, aliiſque, pro quibus orare voluerit, ac poſtea pergit orare pro iis, qui Sacrificio interſunt dicens, *& omnium circumſtantium*, & poſt pauca addit ea verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quæ diverſas admodum apud Auctores ſortiuntur interpretationes.

XXVIII. Micrologus cap. 23. ab hac Canonis oratione olim abfuiſſe tradit ea verba, *pro quibus tibi offerimus*, atque ea tantum legi, *qui tibi offerunt*, & reapſe verba illa deſunt in antiquo ordine Romano, & in pluribus vetuſtis Miſſalibus. Sunt, qui putant pro varietate lectionis diverſorum Miſſalium, quorum quædam haberent, *qui tibi offerunt*, alia *pro quibus tibi offerimus*, utramque lectionem eſſe invectam, addita particula *vel*; ut Sacerdos pro libito, quæ ſibi magis arrideret, eam ſequeretur, præſertim quia particula *vel* in nonnullis Miſſalibus ſcripta reperiatur Rubrica. Pouget hujuſmodi rejicit Sacerdotis optionem, & conſuetudinem damnat ſcribendi rubrica particulam *vel*, quæ Sacerdotem inducere poſſit, ut utrovis modo legat. Et ſane ſi ſolummodo dicas, *pro quibus tibi offerimus*, & ſileas, *vel qui tibi offerunt*, quæ ſequuntur verba jam omni ſenſu deſtituuntur, quare libertas adeſſe utique non poteſt alterutrum pro libito omittendi, ſed ſaltem neceſſa eſt dicatur, *qui tibi offerunt*, ut prædicta verba legitimum ſenſum ſortiantur.

XXIX. Georgius Major Heterodoxus apud Bellarminum cap. 21. in iis verbis: *pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt* correctionem quamdam contineri arbitratur. Sed Benedictus XIV. lib. 2. cap. 13. num. 13. Orationis expeditum tradit eſſe ſenſum. Videlicet in ea non ſolum Deo commendari peculiares perſonas, ſed eos etiam, pro quibus offertur Sacrificium, ac reliquos omnes, quibus quoquomodo convenit nomen offerentium, ac perinde particulam *vel*, non disjunctive, ſed copulative eſſe accipiendam; ſicuti appoſite eam explicat Menardus in notis ad Sacramentarium Sancti Gregorii. *Particula disjunctiva* vel *uſurpatur pro copulativa, quod ſæpe contingit.*

XXX. Innocentius III. libro 3. cap. 5. ut ſupra dicebamus, non modo Sacerdotes, ſed reliquos etiam fideles, docet offerre, cum a Sacerdote Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebratur. *Non ſolum offerunt Sacerdotes, ſed & univerſi fideles, nam quod ſpecialiter adimpletur miniſterio Sacerdotum, hoc univerſaliter agitur voto fidelium.* Ad rem facit admodum illud Orationis ſecundæ Canonis, ubi dicitur *hanc oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus Domine, ut placatus accipias.* In Oratione quæ ad conſecrationem ſubſequitur, *Unde & memores, Domine, nos ſervi tui, ſed & plebs tua Sancta .... offerimus præclaræ Majeſtati tuæ*: & vix aliquam ex orationibus, quæ *Secretæ* dicuntur, reperiri eſt, in qua non ſolum Sacerdotem, ſed etiam totum populum offerre ſimul cum Celebrante non colligatur. Hinc belle Sanctus Petrus Damianus Verſ. Dominus vobiſcum cap. 8. *A cunctis fidelibus non ſolum, ſed & mulieribus*, ut jam vidimus ſupra, *Sacrificium illud laudis offertur, licet ab uno ſpecialiter offerri Sacerdote videatur, quia quod ille Deo offerendo manibus tractat, hoc multitudo fidelium intenta devotione commendat.* Dignus ad rem qui videatur eſt etiam Berlendus S. 8. num. 5. & 6., qui exemplis plurimis late oſtendit, offerentis nomen etiam ei convenire, qui ad Sacrificium, quod fit a Sacerdote, quoquomodo concurrit; ac conſequenter, *pro quibus offerimus*, ab Auctoribus adaptatur Sacerdotibus, *vel qui tibi offerunt* vero laicis, qui ſuam cum Sacerdotum intentione conjungunt, vel externum aliquid exhibent, miſſæ miniſtrando, aſſiſtendo, neceſſaria ſuppeditando, eleemoſynam largiendo, &c.

XXXI. Macrus verbo Canon miſſæ ſic habet: *verba illa*, vel qui tibi offerunt, *intelliguntur non pro ipſis tantum offerentibus, ſed etiam pro circumſtantibus, ipſi enim eorum precibus cooperantur in partem Sacrificii. Tandem poſſunt intelligi pro illis, qui eorum eleemoſynis celebrari curaverunt.* Azorius denique part. 1. lib. 10. cap. 34. litt. D. ſentit quod cum dicitur *pro quibus tibi offerimus*, intelliguntur illi, qui nihil ad hoc Sacrificium contulerunt, nihilque de hoc Sacrificio cogitarunt, ac proinde pro illis offertur Sacrificium, non ipſi offerunt; nomine autem eorum, de quibus dicitur, *vel qui tibi offerunt*, veniunt ceteri omnes, qui aliquid ad Sacrificium peragendum attulerunt, ſeu qui aut eleemoſynam erogarunt, aut Sacrificio præſentes ſunt, aut tandem rem divinam faciendam aliquo modo curarunt.

D E C R E T U M IV.

XXXII. *An Celſitudinis Regalis Eminentiſſimæ Ludovici Domini Cardinalis Hiſpaniarum Toletanæ, Hiſpalenſis Eccleſiæ adminiſtratoris, ac poſſeſſoris, licet ſacris deſtituti ordinibus, nomen in Canone Miſſæ, collecta, & præconio, ſit exprimendum, & reſponſum fuit affirmative.* Sac. R. C. 19. Januarii 1743. in Hiſpalen. Sanctio hæc iis, quæ ſuperius diximus, limitationem adhibet, & declarationem. Limitationem quidem, quatenus cum nos Epiſcopi adminiſtratoris nomen in Canone Miſſæ univerſim, & generaliter tacendum eſſe diximus, definitur modo, quod ſecus eſt, ſi ille fuerit ſimul Eccleſiæ adminiſtrator, atque poſſeſſor: declarationem vero, dum ſubditur *licet ſacris deſtituti ordinibus*. Unde lex generalis fit, nomen electi in Epiſcopum, eſto nondum conſecrati, quin immo nec in Sacris ordinibus conſtituti, exprimendum eſſe in Canone; quia hoc ipſo exercere poteſt omnia, quæ ad juriſdictionem pertinent, quemadmodum agendo de nuptiis, nos ipſi de Parochis ſimiliter elocuti ſumus.

XXXIII. *Communicantes, & memoriam venerantes.* Verba ſunt, quæ pariter ad ejuſdem primam Canonis orationem pertinent, & cum illis verbis ſenſum proſequuntur, in quibus antea dicebatur: *ſupplices rogamus, & offerimus*; illiſque veluti conjunguntur, ſignificantque unionem Sanctorum, qui in cælo ſunt, cum fidelibus, qui degunt in terris, hoc eſt conformitatem triumphantis Eccleſiæ cum militante; & cum pro his preces fundat Eccleſia, propterea, ut Deum ſibi faciat propitium, Sanctorum unitatem, merita, & gloriam commemorat, quemadmodum Hebræi Abrahami merita, aliorumque Patriarcharum commemorabant, ut ſi non per merita propria, eorum ſaltem intuitu meritorum, in ſua tutela Deus quoque habere dignaretur populum, qui Viros honorabat ab ipſo tantopere dilectos, eique ſtrictiſſime in perfecta, & conſummata Charitate conjunctos. Nos igitur probe conicii Deum propter Sanctos multa nobis largiri, quæ per noſmetipſos, neque poſtulare, & quod etiam majus eſt, ne quidem ſperare auderemus, in hac orationis parte, Sanctorum auxilium, & opem petimus, & jure merito primum Beatæ Virginis Mariæ, deinde duodecim Apoſtolorum, & totidem tandem Martyrum; nullorum vero Confeſſorum, vel quia, ut nos alias diximus, priſcis illis temporibus Eccleſia non ſolebat Confeſſores venerari, vel quia cum in Miſſa repræſentetur cruentum Chriſti ſacrificium, eos ex Sanctis ſolummodo memorare viſum eſt, qui proprii ſanguinis effuſione Chriſti paſſionem ſunt imitati. Hic monendum cenſeo, quod in *Communicantes* proprio Pentecoſtes legi debet *in igneis linguis*, non vero *innumeris*, juxta Miſſale Rom. impreſſionis Vaticanæ 1735., & 1742., & Rationale Rubei pag. 48.

XXXIV. Cur inter Apoſtolos Sancti Matthiæ mentio nulla hic habeatur, quærunt Auctores, & uno ore reponunt, quia Paſſionis Chriſti tempore nondum erat Apoſtolus, nec in Evangeliis ejus nomen legitur inter Apoſtolos; quare ſicuti poſt Chriſti mortem inter Apoſtolorum ſocietatem fuit connumeratus, ita ejuſdem mentio poſt conſecrationem fuit inſtituta. Ab hac tamen lege abit Paulus, qui etſi nonniſi poſt Chriſti mortem creatus fuerit Apoſtolus, adhuc ejus nomen recenſetur, quia, ut ait Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 26. illum a Beato Petro nunquam Eccleſia Romana ſejungit. Qui recenſentur ex Martyribus ſunt ſatis noti, habent namque ſub reſpectivo nomine in Romano ipſo Breviario etiam officium, uno dempto Xiſto, de quo Auctores dubitant, an ſit hujus nominis primus, vel ſecundus. Si ex officio res decidenda foret, in favorem ſecundi, de quo in Breviario Romano die 6. Auguſti mentio fit, ſeu commemoratio ſimul cum SS. Feliciſſimo, & Agapito, pronunciandum eſſet, ſed nobis arridet ordo litteræ, quæ cum prius Xiſtum nominet, quam Cornelium, inſimul nos edocere videtur primum eſſe, qui Cornelium in paſſione præceſſit, non ſecundum, qui poſt eumdem Cornelium in Petri Cathedra ſedit.

XXXV. Hæc oratio, ſicut & reliquæ omnes, eam in clauſulam deſinit *per Chriſtum Dominum noſtrum*, & per eam nobis datur intelligi Sanctorum omnium, quorum opem imploravimus, interceſſionem alicujus non eſſe momenti, niſi per merita Paſſionis Chriſti Domini noſtri, ut magis dicebamus exponentes inſtructionem pro expoſitione quadraginta horarum §. 14. Quæ Canonis pars ex ſententia Rodulphi, & Durandi, a Siricio Papa compoſita dicitur anno 389. Alii tamen Lino Pontifici eamdem attribuunt. Quomodocumque ſit, hoc certum eſt, quod hæc Canonis pars eſt antiquiſſima, reperitur enim commemoratio Sanctorum, quæ fit in Canone, apud Auguſtinum, Hieronymum, aliosque priſcos Sanctos Patres. Nunc ex ſuperius dictis meminiſſe juvat, quod Canon a nonnullis nominatur *actio*, ut inde innoteſcat titulus *infra actionem*, qui huic orationi in Miſſali præponitur, dicitur enim *infra actionem*, quia infra Canonem recitatur, ut ſcite exponit Benedictus XIV. to *infra* accepto pro *intra*, non quidem juxta Grammaticos, ſed juxta Idiotiſmum, quem adoptarunt quidam Eccleſiaſticorum librorum ſcriptores, qui propterea dicunt *infra octavam*, loco dicendi *intra octavam*.

XXXVI. Supra diximus, quod in nonnullis Miſſalibus hæc oratio ſuper *Diptycha* inſcribitur, unde ad pleniorem habendam inſtructionem, quid nomine *Diptycha* intelligatur, remanet videndum. Quia tamen immoraremur plurimum, ſi quæ de antiquis Diptychis referunt Auctores diffuſe hic enarrare vellemus, ideo brevitatis gratia, quæ de iiſdem Benedictus XIV. ſcribit de Sacrif. miſſæ lib. 2. cap. 13. num. 26. ſummatim contenti ſumus adducere. Diptychæ igitur nihil aliud erant, niſi aſſeres quidam diviſi in tres partes, ita ſibi juncti, ut complicari poſſent, in quorum primo quorundam Sanctorum, & præſertim B. Virginis, Apoſtolorum, & Martyrum, in altero fidelium nomina referebantur, qui viverent, & dignitate eſſent illuſtres, vel de Eccleſia optime meriti, offerentes quoque, non tamen omnes, ne quam par eſt diutius ſacræ protraherentur functiones, ſed eorumdem offerentium præcipui, & eximii; minus præcipuis ne quidem omiſſis, ſed ſub generali fidelium omnium nomine, comprehenſis. Tertius aſſer habebat nomina defunctorum, qui in fidelium Communione mortui eſſent. In miſſis privatis Sacerdos, in ſolemnibus Diaconus, aut Subdiaconus ea nomina recitabat. Unde Martene de Antiquis Eccleſiæ ritibus lib. 1. cap. 14. art. 8. num. 14. *Nomina recenſebat ipſe Sacerdos, maxime in miſſis privatis, in quibus non miniſtrabat Diaconus,*

aut

Digitized by Google

aut Subdiaconus. Juxta Ritum Romanum, principio Canonis vivorum, ac præcipue Summi Pontificis, & Epiſcopi nomina pronunciabantur, cujuſmodi eſt doctrina, qua nunc utimur in prima oratione *Te igitur*. Deinde ad *memento Domine*, vivorum, qui vel eximii eſſent Offerentes, vel magna in Eccleſia Beneficia contuliſſent, nomina in Diptycha relata recitabantur, propterea nunc pauſatur aliquantiſper, ut eorum præcipua fiat Commemoratio, quos Sacerdos tacitus Deo commendat. Poſt ea verba *communicantes, & memoriam venerantes*, Index, ſeu Catalogus pronunciabatur, in quem relata erant Sanctorum nomina. Conſuetudo ejuſmodi dicitur, quod viguerit uſque ad ſæculum undecimum, & in duodecimo obſoleviſſe, cum ea diſciplina introducta fuit, ut Sacerdos ſubmiſſa voce, vel mentali oratione offerentes Deo commendet; verum, qui prædictæ diſciplinæ varietatem, viciſſitudines, finem, & ceſſationis cauſam ſcire exoptat, Berlendum conſulat tractatu de oblationibus part. 1. tit. 9.

D E C R E T U M V.

XXXVII. *Cum in Miſſali ultra primam in principio detur & altera Rubrica in ordine, & Canone miſſæ, & inter has videatur aliqua diſcrepantia, praecipue in inclinationibus, & manuum junctionibus, quaritur, quænam ſequenda? Reſponſum fuit pari forma ſequendas eſſe, tum Rubricas generales, tum particulares Miſſalis Romani, ad Cæremonias inclinationibus, & manuum junctione rite peragendas*. Sacra Rituum Congregat. 21. Martii 1744. *In Bergom.* Inter Rubriciſtas celebris agitatur quæſtio, num prima illa verba Canonis *Te igitur &c.* debeant proferri ſimul cum geſtibus elevationis manuum, & oculorum, aliiſque, an vero e contra omnes actus ſint præſtandi prius, & poſtea proferendum *Te igitur*. Gavantus part. 2. tit. 8. n. 1. tenet, quod ad primum geſtum, prima quoque Canonis verba ſunt proferenda, quia non debet dari geſtus ſine voce, ne ſit inconcinnus, niſi præſcribatur expreſſe; & Gavanti ſententiam amplectuntur Bauldryus part. 3. tit. 8. Rub. 1. n. 1. Tonellius lib. 2. tit. 8. Rub. 1. n. 1. Cabrinus c. 8. *ſtatim*, Baldaſſarius c. 3. Arnaud. part. 2. tit. 8. n. 1. & ultra plures alios, A portu tit. 8. ubi vult, quod dum celebrans elevat manus, & oculos, pronuntiare teneatur, *Te igitur*, dum demittit oculos, & conjungit manus, dicat *Clementiſſime Pater*, & dum ponit manus junctas ſuper Altare, & inclinatur profunde, pronunciet *per Jeſum Chriſtum*.

XXXVIII. Caſtaldus lib. 2. ſect. 8. cap. 6. n. 1. Quarti part. 2. tit. 8. ſect. 1. dub. 1. aliique plurimi e contra ſentiunt, prima Canonis verba non incipienda eſſe, niſi peractis geſtibus præſcriptis, manuum, oculorum &c. adeoque nonniſi manibus ſuper Altare poſitis, & Celebrante jam inclinato; & huic opinioni Gavantum deſerens noviſſime adhæſit Meratus ibidem n. 1. validis, ut ipſe ait, adductus rationum momentis, quæ petit tum ex Rubrica in ordine miſſæ poſita, quæ habet: *extendens, elevans, jungens &c. Inclinatus dicit &c.* tum ex Rubrica generali, quæ ſic habet: *elevans manus, oculiſque elevatis, & manibus junctis, & ſuper Altare poſitis, profunde inclinatus dicit*; ut enim advertit ipſe ex utriuſque Rubricæ præſcripto, prima illa verba Canonis *Te igitur* dicenda ſunt a Sacerdote jam inclinato, adeoque poſt omnes prædictos actus. Ulterius progreditur, & productis plurium Rubricarum textibus, probareititur, poſſe Sacerdotis geſtum præcedere ejuſdem verba, & confirmat pluribus exemplis, quibus utitur in idipſum Quarti.

XXXIX. Verum, ut bene advertit A portu, utique dari poſſunt geſtus ſine voce, cujuſmodi ſunt exempla, quæ adducuntur; id tamen tantummodo verum eſt de illis actibus, qui non important, aut non aſſociantur, aut non concomitantur ex Rubricæ præcepto vocem ipſam, uti evenit in caſu noſtro, actiones enim hujuſmodi, vel important, vel aſſociantur, vel concomitantur profecto, ex Rubricæ diſpoſitione, vocem, ſeu verborum prolationem; cum Participia, ſcilicet *extendens, jungens, elevans*, &c. quibus Rubrica utitur in his geſtibus præſcribendis, ſive ſint præſentis, ſive ſint præteriti temporis, reguntur omnia a verbo principali, *Dicit*, quod verbum refertur, non minus ad prima, quam ad ſubſequentia vocabula, unde ſenſus fit, *extendens manus dicit, jungens dicit &c.* qui dicendi modus quiſunquam dubitare poteſt, quin importet geſtus ſimultatem cum verborum prolatione.

XL. Quæ cum ita ſe habeant, & Rubrica ſpecialis ſemper prævaleat contra generalem, cujus ſenſum illa aperit, idcirco, ut prælatæ concordentur Rubricæ, & omnes pari forma ſerventur, ſicuti præſens mandat Decretum, neceſſe eſt generalis Rubrica trahatur ad intellectum Rubricæ ſpecialis. Et ſane diſpoſitio Cæremon. Epiſcoporum lib. 2. c. [illegible] §. 68., ſcilicet *manibus ſuper Altare poſitis, devote inclinatus extollit ad crucem oculos, & eos ſtatim demittit, & tacite, ac proſequitur ſecrete totum Canonem*, qua idem utitur Meratus ad probandum, quod Celebrans non debet proferre prima Canonis verba, niſi poſtquam poſuerit manus ſuper Altare, & inclinatus fuerit, quatenus, inquam, prædicta diſpoſitio, ut propriis ſonat, eſſet accipienda, & non trahenda ad ſenſum neceſſitate ſpecialis Rubricæ, quiſquis videt facile, quod Sacerdos non deberet tollere ad crucem oculos, niſi poſtquam poſuerit manus ſuper Altare, & fuerit inclinatus, quo quid abſurdius? Nonne prælatæ Rubricæ generalis, & ſpecialis in eo conveniunt, quod Sacerdos primum attollat, & demittat oculos, & poſtea ſuper Altare manus ponat, & ſe inclinet?

XLI. Magis alienjus difficultatis ſpecimen præſeferre videtur id, quod ex Trimarchio præfatus ſubdit Meratus, videlicet, quod non bene oculi, ac manus, & reſpective elevari, & demitti, & conjungi, & ſupra Altare poni poſſunt, eodem momento, quo verba Canonis leguntur; cum enim totus Canon legi debeat, & non memoriter recitari, quomodo poteſt ad Crucem oculos tollere, & ſimul eos tenere ſuper miſſale, ex quo legit? *Difficultatis ſpecimen* conſulto diximus. Hæc enim levis admodum ponderis ſunt, neque digna, quæ a tanto Auctore proferantur: Quod namque ipſe reponet ad Rubricam alteram tit. 8. n. 4. quæ diſerte mandat, quod Sacerdos elevans ad cælum oculos, & ſtatim demittens dicat, *& elevatis oculis in cælum ad te Deum &c.*, etiam nos reponemus ad id, quod in præſentiarum nobis objicit. Quando enim dicitur, quod *totus Canon ex libro legi debet, & non memoriter recitari*, non debet ita rigide intelligi, ut aliqua pauca ejuſdem verba, maxime quæ cum geſtibus conjuncta ſunt, non poſſint memoriter recitari, dummodo probe ſciantur, aut ex præcedenti obtutu bene recenterque fuerint memoriæ tradita; unde, & quando Sacerdos efformat Cruces ſuper oblata, ſatius eſt, quod concomitantia verba, ut ſupra memoriter recitet, quam ea ex libro legat cum periculo verſandi Calicem; & hac de cauſa Canonem Miſſæ memoriter a Presbyteris teneri jubet Riculfus Sueſſonenſis Epiſcopus in ſua Conſtitutione 5., quia etſi ex libro legi debeat juxta &c. adhuc tamen expedit, quod memoriæ mandetur, ut expeditius, abſque omiſſionis periculo, ea verba proferantur, quæ cum actionibus ipſis ſunt conjungenda, nec ſimultanee legi poſſunt: non enim alia ratione totus Canon legi mandatur, quam ad præcavendum periculum, quod certe abeſt in noſtro caſu, omiſſionis nonnullorum ejuſdem Canonis verborum. Cum igitur prædicta Rubrica ſpecialis, non aliam, niſi violentam admodum, apta ſit ſuſcipere expoſitionem, & aliunde attollentiæ manuum, & oculorum apprime congruant prima verba Canonis *Te igitur Clementiſſime Pater*, e partibus Gavanti nos magis ſtandum eſſe in hac parte credimus.

R I T U A L I A.

XLII. Completa itaque ex toto Præfatione, & facto ſibi ſigno Crucis ad ultimum ipſius verbum *Benedictus qui venit &c.* Sacerdos erectus, & corpore, & capite, ſtans ante medium Altaris, ut prius ſtabat, aliquantulum extendit, & elevat manus, & ſimul attollens oculos ad Crucifixi Imaginem dicit *Te igitur*; mox demittens oculos & jungens manus, ſubdit *Clementiſſime Pater*; quo dicto ponit manus junctas ſuper Altare, & inclinatur profunde inclinatione medii corporis, pronuntians *per Jeſum Chriſtum &c.* dicto *Rogamus ac petimus*, extenſis hinc inde manibus ſuper Altare extra Corporale oſculatur Altare in medio, mox erigit ſe, & manibus junctis ante pectus dicit, *uti accepta habeas, & benedicas*, & continuo depoſita ſiniſtra manu ſuper Altare extra Corporale dicit, *hæc dona, hæc munera, hæc ſancta Sacrificia illibata*, & dum profert hæc verba, dextera manu ſignat ter communiter ſuper Hoſtiam & Calicem, unaquaque vice poſt verbum, *hæc*, ut in Miſſali notatur; deinde extenſis manibus ante pectus, ſicuti tenentur ad collectas, proſequitur: *In primis, quæ tibi offerimus*, & dum exprimit nomen Papæ inclinat caput verſus librum, in reverentiæ ſignum, non tamen dum poſtea Antiſtitem, vel Epiſcopum nominat; nullibi namque Rubrica, ad nomen Epiſcopi, reverentiam aſſignat, bene vero ad nomen Papæ, quare, etſi modo ſileat, rationis identitas, ſimiliter faciendum eſſe demonſtrat.

XLIII. Cum dicit *memento Domine* elevat manus uſque ad mentum circiter, eaſque jungit, & manibus ſic junctis, & capite aliquantulum demiſſo, pauliſper ſtat in quiete, commemorationem vivorum faciens ſaltem per ſpatium unius *Pater noſter, capite aliqualiter inclinato*: ergo oculi elevari verſus crucem non debent. An autem oculi claudi debeant, non conveniunt Auctores; negat tamen Gavantus, niſi forte claudantur ad majorem animi compoſitionem, addit Meratus; nondum enim ſub Hoſtia eſt Corpus Chriſti, ſicut evenit ad *memento* pro Defunctis, ut propterea ad eamdem oculi intenti teneri debeant, & non clauſi ad evitandam diſtractionem. Sacerdotis arbitrio plane commiſſum eſt pro quibus maluerit, ſecreto orare, ſubmiſſa voce eorumdem expreſſis nominibus, vel ſola mente retentis; quamvis enim nefas ſit in Canone alias Perſonas nominare præter Pontificem, & Epiſcopum, & Regem in iis locis in quibus inveterata, ac legitima conſuetudo &c. ſine diſpenſatione Apoſtolica, &c. hic tamen remiſſum eſt arbitrio Celebrantis; quia ubi Sacerdos facit Orationem pro Papa, & Epiſcopo procedit nomine Eccleſiæ publico, ubi autem hanc facit commemorationem, hanc facit nomine ſuo privato. En Miſſalis Rubricam: *faciens commemorationem vivorum Chriſti fidelium, ad ſuam voluntatem, quorum nomina, ſi vult ſecreto commemoret, non tamen neceſſe eſt ea exprimere*.

XLIV. *Ad ſuam voluntatem*. Eſt igitur in Celebrantis arbitrio quorumcumque vivorum (quippe de Defunctis poſt conſecrationem fieri præſcripta eſt) commemorationem habere, ſeu facere. An autem expreſſis eorum nominibus, vel potius ſola mente retentis dubium non eſt, quod quoque Sacerdotis arbitrio commiſſum eſt, illorum nomina voce ſecreta exprimere, vel ſola mente recenſere, unde Rubrica habet: *Quorum nomina, ſi vult ſecreto commemoret, non tamen neceſſe eſt ea exprimere, &c.* Relinquitur itaque difficultas, an ſatius ſit eorumdem nomina exprimere, an ſola mente recolere; qua in parte Doctores fere omnes ſtant pro commemoratione mentali, quinimmo teſtantur

de uſu communi, qui iis Rubricæ verbis, *ſed mente tantum eorum memoriam habeat*, inniti poſſe videtur. Nos tamen in capite de collectis Defunctorum, *ſuſceptorum ſuorum* (ſic eos appellat Divus Parens noſter Auguſtinus, Epiſt. 59. q. 5. pro quibus ſpecialiter offerre Sacerdos decrevit) nomina ſubmiſſa voce exprimere ſatius eſſe judicavimus, & Rubricis ipſis conformius, quæ cum teneant litteras NN., ex uſitato more, expreſſionem nominum importare videntur. Accedit, quod antiquitus eorumdem nomina ex Diptychis alta voce legebantur, qui mos ob fidelium ſcandala, qui furta rapinaſque committere non formidabant, ut haberent unde large offerrent, ad effectum, ut eorum etiam nomina in Eccleſia legerentur, etſi modo rite deſierit, nemo negare poteſt, quin in commemorationem ſubmiſſa voce bene commutetur, qua & ſcandala tolluntur, & moris, quantum fieri licet, tenetur antiquitas. Ad Rubricam vero quod attinet, facilis eſt reſponſio; non enim commemorationem mentalem illa præcipit aut laudat; quæ jam Celebrantis fecit arbitrium, ſed præciſe declarat, quod ſacerdos, ſi vult, poteſt nomina ſola mente recurrere; unde to *ſi vult*, in ſequenti diſpoſitione non minus ſubintelligitur, quam ſi ipſa diceret, *ſed mente tantum, ſi vult, eorum memoriam habeat*.

XLV. *Virorum Chriſti fidelium*, ait memorata Rubrica, quæ per ea verba videtur innuere dumtaxat Chriſti fidelium commemorationem fieri eſſe conceſſum; non hæreticorum, aut infidelium. In oppoſitum tamen ſtat communis Doctorum ſententia, qui ea ratione ducuntur, quia hæc oratio privata eſt, & non fit nomine publico; unde ab ea nequidem excluduntur excommunicati vitandi, qui ſolum communibus, non privatis expoliantur ſuffragiis. Quare ad Rubricam dicere cogimur, quod de Chriſti fidelibus quidem affirmat, ſed ne quidem minimum verbum habet, quo infideles, aliique ſupra recenſiti excludantur.

XLVI. Quod ſi pro pluribus Celebrans intendat orare, Rubrica ſuggerit modum, ut videlicet commemorationem eorum, pro quibus orare intendit, miſſæ præmittat, aut eoſdem omnes ſibi animo proponat, & hic communiter unico contextu commemorationem faciat. Sic ex uno capite Sacerdos non erit in miſſa circumſtantibus moroſus, ut obſervat Rubrica, & ex alio capite oratio illa, eſto confuſa, & generalis, ejuſdem erit valoris, ac ſi expreſſa eſſet de ſingulis in particulari, propter moralem connexionem, quæ intercedit inter particularem habitam ante miſſam, & confuſam, ſeu generalem commemorationem, quæ a Celebrante in miſſa fit, quemadmodum rite advertit, & valide probat Quarti part. 2. tit. 8. dub. 4. quam agendi rationem laudat quoque Divus Bonaventura, dum de *præparatione ad miſſam* cap. 12. monet Sacerdotem, ut in memento miſſæ ſub compendio referat intentionem ad omnes, pro quibus antea oravit, ſive orare ſtatuit, atque promiſit.

XLVII. Marcellus Cavalieri Epiſcopus Gravinenſis, cujus ſumus ex Fratre Nepotes, in ſua ſtatera Sacra pagina 300. refert, quod Pater Vincentius Ferre ſe Sacerdotio vix initiatum a commemoratione hoc loco debita ſic docuit expedire: *intelligo orare pro iis, pro quibus teneor juſtitia, obedientia, & charitate*, mente ad eos directa, pro quibus ante Miſſam diſtincte orare propoſuerat. Hanc agendi methodum comprobare videtur, dum proſequitur dicere, quod ſic brevi ſane mora, ac veluti in momento *memento* perſolvitur, a tædio opportune eximuntur adſtantes, tota quæcumque cenſeatur, tribus illis contenta verbis ſolvitur obligatio, & quod Oratio hujuſmodi, licet generalis, dummodo ei non deſit moralis continuatio, & connexio cum præcedenti expreſſa commemoratione de ſingulis in particulari jam ante acceſſum ad Altare peracta, eumdem valorem ſortitur, & efficaciam, quam conſequitur Oratio expreſſa & actualis diſtincta pro ſingulis, & facta cenſetur in ipſo actu Sacrificii, cujus Orationes longe eis præſtant, quæ extra Sacrificium fiunt. Quod documentum ita ad praxim reduxiſſe fatetur, ut ſui ipſius, nec non eorum, pro quibus ſpecialiſſime offerre propoſuerat, prius meminiſſe numquam deſierit.

XLVIII. Quinque Chriſti plagas, ut memoriam juvent, ſibi proponunt aliqui, & in prima manus dextræ Deo commendant Papam, Prælatos Eccleſiæ, ac totum Statum Eccleſiaſticum: in ſecunda ſiniſtræ manus Regem, & Principes Sæculares, eorumque miniſtros: in tertia pedis dextri omnes Religiones, & præcipue ſuam quiſque propriam: in quarta pedis ſiniſtri ſuos conſanguineos, amicos, & benefactores, omneſque, qui ſe ſuis commendaverunt orationibus, & ſpeciatim eum, pro quo tenetur Sacrificium offerre: Tandem plagam lateris pro ſe ipſo reſervat, & pro Patre, Matre, fratribus ac ſororibus; ſic enim orat, & offert Sacerdos probe conſcius, juxta monitum Apoſtoli Hebr. 7. *ſe habere neceſſitatem prius pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi*, & quo in altiori gradu eſt, in majori ſe neceſſitate eſſe conſtitutum; quia *cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo*, uti dicitur Lucæ 12. 45.

XLIX. Diſcurrunt alii per caſus Grammaticæ, ita quod *Nominativus* ſe ipſum memoriæ ingerat, *Genitivus* parentes, fratres, &c. Eccleſiæ Prælatos, tum Sacerdotes, & Principes ſæculares. *Dativus* Amicos, & benefactores, eos præſertim, qui eleemoſynam tribuerint. *Accuſativus* Inimicos, & perſecutores. *Vocativus* eos, quos ad ſe continuo vocat Eccleſia, hæreticos, ſchiſmaticos, Judæos &c. alioſque hujuſmodi ſectarios, ut convertantur. *Ablativus* tandem in afflictionibus poſitos, nec non eos, quos verbis, vel operibus, aut exemplo a Deo abſtraxit, illis occaſio peccandi, ſeu ſcandalum exiſtens, aut quibus vel eleemoſynis ſpiritualibus, vel corporalibus, correctione fraterna, aliiſque miſericordiæ operibus, cum poſſet illis juvare, præſto non fuit.

L. Conſimilis, & concinnior forſitan eſt formula, quam ex Seranno 2. parte miſſæ n. 28. affert Meratus part. 2. tit. 8. n. 8. videlicet *memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum*, hoc eſt mei, & eorum, pro quo, vel pro quibus in particulari ſacrificare debeo, parentum, fratrum, ſororum, conſanguineorum, & amicorum meorum omnium; quibus fui gravamen, ſcandalum, & occaſio peccandi; omnium benefactorum meorum in genere, & in ſpecie; omnium Epiſcoporum, Sacerdotum, & Miniſtrorum Eccleſiæ Catholicæ; omnium Principum temporalium, cum ſuis Miniſtris; omnium inimicorum, & perſecutorum meorum, ac omnium fidelium univerſorum, ad dimiſſionem culpæ, & largitionem gratiæ, & donorum Spiritus Sancti; omnium hæreticorum, ſchiſmaticorum, excommunicatorum, & Infidelium, ad converſionem; & tandem omnium eorum, pro quibus, & vis Domine, & ſcis me debere orare, & illo gradu, & pro illis rebus, in quo, & pro quibus teneor offerre, & pro omnibus circumſtantibus &c.

LI. Adſunt & aliæ formulæ, quibus alii utuntur, ſed nobis, quam modo produximus, arridet admodum, quia hoc modo Sacerdos, *quaſi communis quidam*, ut ait Chryſoſtomus Hom. 6. in 1. Tim., *totius Pater, omnium curam agit, omnibuſque providet, ſicut & Deus, cujus miniſterio ſervit, & fungitur vice*; uti tamen certum eſt, quod orandi formula eſt in Celebrantis arbitrio, ita & orare pro quibus magis voluerit. An autem itidem orare ſimpliciter ſit æque in Celebrantis arbitrio, ita ut aliquos poſſit excludere a ſuis in miſſa precibus, aut orationem omittere? Videtur, quod Quarti affirmet, & conetur probare ex illis Rubricæ verbis, *Faciens commemorationem vivorum ad ſuam voluntatem*. Verum nos credere malumus, quod totum Celebrantis arbitrium ſiſtat in orare pro uno magis, & ferventius, quam pro alio, & orare ſimpliciter pro omnibus cadat ſub præcepto; habet enim Rubrica: *Sic junctis manibus, ſtat pauliſper in quiete faciens commemorationem vivorum Chriſti fidelium ad ſuam voluntatem*. Quibus prioribus verbis præceptum importari videtur, & Celebrantis arbitrium ſe dumtaxat tenere ex parte eorum, pro quibus ex vi ipſius Rubricæ orare debet. Ad rem item apprime faciunt ea verba Rubricæ particularis, *jungit manus, orat aliquantulum pro quibus orare intendit*. In quibus diſerte demandatur oratio pro iis, pro quibus Celebrans orare maluerit; to enim *pro quibus orare intendit*, debet accipi juxta Rubricæ mandatum, hoc eſt pro vivis Chriſti fidelibus, pro omnibus vivis fidelibus utique generaliter; relicta tantum in arbitrio Celebrantis commemoratione particulari fidelium eorum, pro quibus ſpeciatim, ſeu ferventius ei orare placuerit. Hinc S. Clemens I. Conſt. Apoſ. cap. 12. ſic habet: *adhuc precamur pro Eccleſia tua ſancta a finibus, uſque ad fines propagata*.

LII. Supra traditæ formulæ conformes non videntur mandato Rubricæ, *ſtat pauliſper in quiete, orat aliquantulum*. Nam juxta illas Celebrans non poteſt a Commemoratione præfata ita ſollicite ſe expediri, ſicuti Rubrica mandat. Dicendum itaque, quod præfatæ formulæ non exhibentur reducendæ ad praxim, dum Celebrans ad Altare ſiſtit, ſed præmittendæ ſacrificio Miſſæ, ut cum ad orationem *memento* pervenerit Sacerdos, juxta monitum Divi Bonaventuræ de præparatione Miſſæ loco ſupracitato, poſſit ſub compendio intentionem referre ad omnes, pro quibus antea oravit, ſeu orare promiſit, & ſic ſollicite uti par eſt, vivorum commemorationem rite abſolvere.

LIII. Vivorum commemoratione, ut ſupra, abſoluta, Sacerdos demittit manus, quæ jam fuerant elevatæ uſque ad mentum, & iiſdem extenſis, ut ad orationem, proſequitur, *& omnium circumſtantium*; Odo Cameracenſis Epiſcopus, qui floruit anno 1108. in ſua ſacri Canonis expoſitione, hujuſmodi verba, *& omnium circumſtantium, &c.* uti ſonant pro iis præcipue, ſi non tantum, dicta eſſe cenſet, qui miſſæ ſacrificio perſonaliter interſunt, ac miſſam audiunt, & ut ipſe loquitur ſiunt *Sanctorum cooperatores Myſteriorum*, uti ſentiunt Innocentius III. & Alexander de Ales, qui animadvertentes quam ſanctum ſit, ac ſalubre, Miſſæ Sacrificio perſonaliter intereſſe, hos in Miſſæ fructus participatione aliquo modo iis ipſis præponunt, qui abſentes conſuetam eleemoſynam elargiuntur, pro ejuſdem Miſſæ celebratione. Exiſtimant alii ea verba, *& omnium circumſtantium* extendi poſſe etiam ad omnes alios, qui alibi Miſſæ Sacrificio interſunt: cum enim omnium ſacrificiorum eadem omnino victima, quæ immolatur, ſit, omnes, qui Miſſæ interſunt, ſive in una, ſive in alia Eccleſia, huic Sacrificio circumſtantes cenſentur, & conſequenter pro omnibus, qui alibi etiam Miſſæ Sacrificio interſunt, fieri memoratis verbis commemorationem in omnibus miſſis non incongrue opinantur Doctores. Ex his evincitur quanti momenti ſit Miſſæ Sacrificio intereſſe, & quantis bonis ſe privant, & expoliant animas ſuas, qui miſſas audire contemnunt.

LIV. Manibus, ut ſupra, extenſis, quemadmodum ad orationes, recitat etiam *Communicantes*. Ad nomen Mariæ verſus librum Celebrans caput inclinat inclinatione minimarum media, quæ fit notabili capitis inclinatione tantum, ideſt non corporis. Poſt hanc inclinationem non ſe erigit, ſed paulatim adhuc caput profundius inclinat verſus Crucem ad nomen *Jeſu*; inclinatione item minimarum minima verſus librum caput inclinat ad nomina Sanctorum, qui in hoc *Communicantes* recenſentur, ſi eo die fiat miſſa, vel ſpecialis commemoratio de illorum aliquo, vel aliquibus, quod & obſervatur per eorum octavas, ſi habeant. Si celebretur tamen miſſa de Requiem, hæc ſpecialis inclinatio non videtur ad rem. In concluſione denique, cum dicit per *eumdem*, jungit de more manus ante pectus.

LV. Ad

LV. Ad miſſam ſolemnem quod attinet, Sacerdos omnia omnino præſtat, quæ ſupra ab eo præſtanda diximus in miſſa privata. Diaconus continuat in aſſiſtentia ad Librum, & quatenus alius Sacerdos ad Librum aſſiſtat, ille perſiſtit ad dexteram Celebrantis, utroque caput inclinante ad ea verba, ad quæ Sacerdos caput inclinat. Subdiaconus autem retro Celebrantem, ut ſupra, ſtat Patenam ſuſtentans. Non ſic eſt de Acolythis, qui circa finem Præfationis, ſumpto lumine de lampade, aut de cereis, qui ſunt ad credentiam, aut de Altari, ſi aliter fieri non poteſt, duo ſaltem intortitia jubentur, ut diximus, accendere, quæ nempe exiſtunt ſuper candelabris, ad id deſtinatis. Dictio *Saltem*, contenta quidem eſt numero binario ſupra expreſſo, ſed quoniam non excludit, imo potius majorem exoptat, ideo binarius numerus erit pro diebus minus ſolemnibus, & in ſolemnibus, præcipue in Eccleſiis majoribus, debent accendi quatuor, aut ſex.

LVI. Quoties accenduntur hi cerei candelabrorum majorum, A portu non putat neceſſarium, quod ab Acolythis ad Altare portentur intortitia, quorum delationem diebus ſolemnibus nos non arbitramur eſſe omittendam. Portabuntur autem quatuor, ſex, adhuc & octo a totidem Acolythis præcedente Cæremoniario, deinde Thuriferario cum Thuribulo. Poſtquam omnes ingreſſi ſunt Presbyterium, ſe conſtituunt in recta linea poſt Subdiaconum, & demiſſis in terram intortitiis genuflectunt, & ibi manent genuflexi, eadem intortitia elevantes, quando a Sacerdote SS. Sacramentum elevatur. Quod ſi facienda ſit communio, iidem Acolythi, ne impedimento ſint, ad latera ipſius Altaris hinc inde ſe conſtituunt, & manent genuflexi facie ad invicem verſa; quando autem debeant recedere, adhuc etſi a nobis alibi dictum fuerit, agendo de Defunctorum miſſis, non erit abs re etiam hic tanquam in proprio loco, ea recenſere, pro complemento Ritualium ad miſſam ſolemnem ſpectantium.

LVII. Si non ſit facienda communio, funalia, ſeu intortitia, quæ poſt præfationem deferuntur in Sanctorum miſſis, poſt elevationem Calicis mandantur extingui. In caſu poſtea, quod ſit facienda communio, accenſa remanent uſque ad eamdem peractam communionem. Et hujuſce ritus ratio eſt, ut majori pompa, quam in privatis miſſis SS. Sacramenti fiat elevatio, & ad majorem devotionem, ac reverentiam excitentur fideles, dum eis oſtenditur, & proponitur adorandum; cum autem quando facienda eſt communio, iterum oſtendatur populo adorandus, atque ſumenda Hoſtia conſecrata, ob eamdem rationem, eumdemque finem præcipitur, quod etiam peracta Calicis elevatione funalia perſeverent accenſa uſque ad factam communionem. Sic in Sanctorum miſſis, non autem in miſſis Vigiliarum, aut Defunctorum, de quibus Rubrica mandat, quod in hujuſmodi miſſis funalia teneantur accenſa, uſque ad peractam Celebrantis communionem, etiam ſi non ſit facienda populi communio. Hujus ordinationis ratio eſt apud Gavantum part. 2. tit. 8. lit. Q, ne in miſſis feſtivis portantes intortitia ſeu Acolythi maneant genuflexi cæteris ſtantibus; quod non ſequitur in Vigiliarum miſſis, ac Mortuorum, in quibus jam genuflexi omnes manent in Choro, etiam poſt elevationem; ceſſante enim inconveniente, quod ex præfata varietate exurgeret, decens videtur, quod Acolythi cum funalibus accenſis maneant genuflexi, uſque ad abſolutam communionem in obſequium, reverentiam, ac majorem venerationem SS. Sacramenti. In miſſis itaque feſtorum, quando facienda eſt communio, eadem ratione non diſcedunt, quia aliter redire deberent, cum communio facienda ſit accenſis luminibus. Sic de more ſentit Meratus ibidem n. 20. ubi cum Gavanto ab hoc ritu excipit Vigilias Nativitatis, Paſchatis, & Pentecoſtes, quibus cum Bauldrio, & a Portu addit ferias quintam in Cœna Domini, & quatuor temporum Pentecoſtes, quod in illis diebus non genuflectatur in choro. Verum futilis eſt iſta ratio, & adeo frivola, ut miremur, quod a Gavanto produci potuerit, & ab aliis adoptari. Quando facienda eſt communio in miſſis Sanctorum, non reputatur abſurdum, quod Cereorum Acolythi ſtent genuflexi ceteris ſtantibus; quare igitur inconveniens cenſeri debet quando non eſt facienda communio? Gavantus addit hoc permitti ne cogantur diſcedere, ut iterum revertantur; at quis non videt, quod ſæpe Thuriferarius, Cæremoniarius, aliique Miniſtri recedunt iterum reverſuri? Acolythi, Ceroferarii, & Cæremoniarius ad confeſſionem genuflectunt, ſtantibus Miniſtris Sacris, & etiam illis, qui ſunt ad Lectorile. Quando cantatur Epiſtola, ſtant Miniſtri, & ſedent ii de choro. Et Diaconus genuflexus petit benedictionem pro Evangelio, ſtantibus aliis, & adhuc idem Diaconus cum aliis genuflectit ad ea verba Evangelii, *& procidentes adoraverunt*, cum tamen Subdiaconus, & Ceroferarii minime genuflectant; prorſus itaque inepte dicitur, quod ita ordinatum fuerit cauſa ſupradictæ varietatis vitandæ, non deformitatem parientis, ſed magis decorem, & majorem venerationem inducentis: memorata etenim varietas, potius quod indecens, profecto admodum conveniens eſt cujuſque muneri, atque Eccleſiæ ſplendori, quæ circumamicta varietatibus a Propheta ipſo deſcribitur.

LIX. Hujus itaque ritus ratio aliunde profecto petenda eſt, quam a Gavanto adductis, & cum juxta Eccleſiæ praxim, fiat uſus luminum, nedum in obſequium, ac reverentiam Sacramenti, ſed etiam ad fidelium adſtantium devotionem, attentionem, ac fervorem excitandum, fovendum, promovendumque erga Sacroſancta miſſæ Myſteria, in Jejuniorum, & Defunctorum miſſis, præ aliis feſtorum cerei accenſi tenentur uſque ad Sacerdotis communionem, etſi populi communio habenda non ſit, ut in illis, qui dies ſunt pœnitentiæ, & ad plangenda peccata præcipue deſtinati, repræſentantque nobis ſtatum miſerabilem animarum ſub ſervitute peccati degentium, incitentur fideles ad validos pœnitentiæ actus, ferventioris contritionis, atque perſeverantis orationis, pro venia obtinenda, quamdiu in Altari Sacramentum perſeverat, & quodammodo efficaciores ſint preces. Hinc, quia Defunctorum miſſæ repræſentant Purgatorii animas inter pœnas, & flammas, & ſuffragiorum noſtrorum admodum indigentes, Eccleſia, quæ earumdem miſeriis valde compatitur, prædicto ritu intendit excitare fideles ad tunc potiſſimum ſuccurrendum abundantius, & ferventius iiſdem animabus. Quo vero ad recenſitos jejuniorum dies, credimus intortitia removeri poſſe, quia etſi in iiſdem jejunetur, eorum tamen miſſa agitur, feſtivo more, & feſtorum inſtar, in quibus poſt Calicis elevationem removentur.

C A P U T XVII.

De ſecunda Canonis Oratione.

H*Anc igitur oblationem* incipit Secunda Canonis oratio, qua petitionem noſtram concludimus, Deum rogantes, ut oblationem, de qua ſupra, placatus accipiat, quaſi, ut quod peccatis noſtris præpediti non valemus, communione ſaltem ſanctæ Eccleſiæ, ac Sanctorum ſuorum meritis, & precibus, quorum memoriam in *Communicantes* fecimus, nobis impertiri ipſe non dedignetur. Subſequentia ejuſdem orationis verba, videlicet *dieſque noſtros in ſua pace diſponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari*, Gregorii Magni additamenta eſſe concordes affirmant Auctores, & adjecta ferunt occaſione peſtis in Urbe graſſantis, bellorumque ſuo tempore ingruentium, ut notat Lopez lib. 2. cap. 19. & Joannes Diaconus in Vita Sancti Gregorii lib. 2. cap. 17. De prioribus illis verbis *Hanc igitur &c.* dumtaxat remanet dubium, & Alcuinus ea tribuit Gelaſio; Rudulphus Leoni Magno, ſed iiſdem eſſe antiquiora ſcribit Hugo lib. 2. de ſacram. parte 8. cap. 14. ubi cum Soto Petrum Romanæ miſſæ auctorem faciens, ſubdit in initio fidei, tres illas orationes Canonis in uſu fuiſſe, ſcilicet *Hanc igitur oblationem* cum ſequentibus, quod & confirmat Gravina, qui aſſerit pervetuſta eſſe Apoſtolicæque traditionis veſtigia, & reapſe in liturgia Sancti Petri græca, una cum *Communicantes* reperiri docet Marcellus Cavalieri. Inſuper in pervetuſto etiam Carcaſſonenſi Codice deſcripta reperitur Oratio *Hanc igitur* his ſubſequentibus verbis: *Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus Domine, ut placatus accipias, actioneſque meas indignanter intendas, tribulationes cordis mei miſericorditer auferas, placabiliter vota ſuſcipias, libens deſideria compleas, clemens peccata dimittas, crimina benignus abſtergas, flagella propitiatus removeas, languores miſeratus excludas, ſereniſſimo vultu petitionibus aures tuæ pietatis accomodes, gratiam tuam multipliciter augeas, & miſericordiam inceſſanter largiaris, & deſcendat ſuper hunc Panem, & ſuper hunc Calicem tuæ Divinitatis plenitudo; deſcendat etiam ſuper me peccatorem Sancti Spiritus ſeptiformis gratia, incomprehenſibiliſque majeſtas, ſicut quondam in Patrum Hoſtias viſibiliter deſcendebat; dieſque noſtros in tua pace diſponas.*

II. *Communicantes, & Hanc igitur*, olim inſcribebantur Orationes *in fractione*, ut colligitur ex duobus pervetuſtis Pontificalibus Anglicanis, & ex pluribus manuſcriptis Miſſalibus Monaſterii Gemmetenſis. In Carnotenſi autem Sacramentario Sancti Petri inſcribuntur *in fractione Panis* ad deſignandam actionem conſecrationis, quæ prædictas Orationes proxime ſequitur, ac ſub vocabulo *fractionis* frequenter in ſcripturis indicatur, ut videre eſt Actor. 2. *Erant autem perſeverantes in doctrina Apoſtolorum in communicatione, & fractione Panis .... perdurantes unanimiter in Templo, & frangentes circa domos Panem.* Modo autem inſcribuntur infra actionem, ut ſupra jam diximus.

III. Pacem autem quidem petimus in præſenti Sæculo, non quamcumque, ſed Domini; unde textus dicit, *in tua*, de qua Chriſtus Jeſus Joannis 14. *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis; non quomodo Mundus dat, ego do vobis.* Uti namque advertit Odo, *Pacem conſtituit Mundus, ut libere liceat uti voluptatibus. Pacem dat Sanctis Deus, ut mandatis intenti ſecure ſtudeant virtutibus, per quas ſibi iter ſternant ad Cœlum.* Et juxta Petri monitum Epiſt. 2. cap. 1. certam ſuam vocationem faciant, & vitia eliminent, per quæ certus redditur deſcenſus Averni; unde ſubditur, *& ab æterna damnatione nos eripi, & in Electorum tuorum jubeas grege numerari*, & hæc *per Chriſtum Dominum noſtrum*, bonum illum Paſtorem, cujus Paſcuæ ſumus oves, quique animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis.

IV. Ex hac Oratione, quæ quatuor comprehendit petitiones, quarum prima eſt, ut Deus in electorum ſuorum grege jubeat nos numerari, aliqui nituntur colligere, quod electorum numerus augeri poſſit, ac minui. Hoc ipſo enim ajunt ipſi, quod Eccleſia facit Sacerdotes orare, ut Deus dignetur in electorum grege numerare Filios ſuos; dubio procul precatio hæc pro iis eſſe non poteſt, qui jam in grege ſuo enumerati ſunt, uti ſunt omnes electi, ſed pro illis tantum, qui in grege ipſo adhuc non ſunt conſignati, unde ſupervacanea eſſet petitio, ſi electorum numerus non eſſet augibilis. Ad quod dicendum cum D. Thoma, qui paucis verbis totam hanc permaximam diluit difficultatem, Secunda ſecundæ quæſt. 83. art. 1. ad 2. ubi loquens de Oratione ſic ſapientiſſime ſuo more concludit: *Non enim oramus propter hoc, ut Divinam diſpoſitionem immutemus, ſed ut impetremus, quod Deus diſpoſuit per Orationes Sancto-*

rum eſſe adimplendum; hoc enim modo ſalvatur, nec aliter ſalvari poteſt eſſentialis ſummi Dei noſtri immutabilitas cum precum noſtrarum fructu, & opportunitate. Eccleſia itaque memoratis in Orationibus exequitur pro ſuis filiis Dei mandatum, uti dicitur: *petite, & accipietis: pulſate, & aperietur vobis*, uti jam agentes de orationibus fuſe diximus.

V. In pervigiliis, & per integras ſolemnitatum Paſchatis, & Pentecoſtes octavas, in ſecunda Canonis Oratione hæc verba adduntur, *quam tibi offerimus pro his quoque, quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu Sancto tribuens eis remiſſionem omnium peccatorum*; cum enim juxta Veterem Eccleſiæ diſciplinam, catechumeni luſtralibus undis regenerarentur in ſupradictis pervigiliis, & albis induti veſtibus adſtarent omnes Miſſæ Sacrificio, & ſacram Euchariſtiam ſuſciperent; pro ipſis ſpecialiter oblatio hæc ſuperaddebatur, *quam tibi offerimus &c.* iis feſtivitatibus, & pervigiliis. Cum autem etiam modo, ſi adſint Catechumeni baptizandi, memoratis præcipue pervigiliis abluendi ſerventur, ac fere ſemper aliquibus in locis talis functio celebretur; hinc additio præfata continuatur.

DECRETUM VI.

VI. *Manus Sacerdotis ad* Hanc igitur *debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ, pollice dextero ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſuper, non vero infra manus*. S. R. C. 4. Auguſt. 1663. *in una Dalmatiorum*. Mox ac Sacerdos ad finem orationis *Communicantes* dictæ ut ſupra, profert *Per eumdem Chriſtum Dominum noſtrum*, abſque eo, quod disjungat pollices, manus adaperit ex parte inferiori, & pollice dextero poſito ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſuper manus, non infra manus, eaſdem ita expandit ſuper oblata, ut digitorum extremitates perveniant ad medium circiter Pallæ, non tamen illam tangant; mox incipit *Hanc igitur*, eamque totam recitat manibus ut ſupra diſpoſitis uſque ad illa verba *Per Chriſtum &c.* ad quæ jungit manus, ita eas claudens, ut non disjungat, ſed ſolum claudat, & retrahat ad ſe ante pectus. Ex hæc æque communia ſunt miſſæ privatæ, atque ſolemni.

VII. Marcellus Cavalieri cæremoniam hanc non a longo tempore in uſum univerſalem Eccleſiæ fuiſſe, ex eo ſuſpicatur, quod Innocentius III. Durandus, Titelmanus, & antiqui plures alii Scriptores, etiam illi, qui minutiora quæque perpendunt, illius non meminerint; latetur tamen plenam eſſe Myſteriis, quæ a Cornelio a Lapide adducuntur, in Levit. 1. ubi dicitur, *Ponetque manum ſuper caput Hoſtiæ, & acceptabilis erit, atque in expiationem ejus proficiens*. Hanc adſcribit Pouget Inſtit. Catech. Tom. 2. pag. 856. *Hujus ad ritus*, (de quo nempe Levitici 1. 4. 8.) *intimationem in nova lege Sacerdos facturus jamjam myſticam immolationem Corporis Chriſti, tam ſuo, quam populi ſimul offerentis nomine, ponit manus ſuper oblata in Corpus & Sanguinem Chriſti mox convertenda, eoque ritu offert Deo ſe, populumque Chriſtianum, cum Chriſto jamjam myſtice immolando, ut ejus virtute Sacrificii impetret a Deo remiſſionem peccatorum, vitæ præſentis pacem, & æternæ gloriam*.

CAPUT XVIII.

De tertia Canonis Oratione.

AB iis verbis: *Quam oblationem tu Deus*, tertia incipit Canonis Oratio, quæ a nobis in verbis illis, *Hæc quotieſcumque feceritis*, quæ poſt Calicis conſecrationem dicuntur, deſinere cenſetur. Variant admodum Scriptores in explicandis verbis, *Benedictam, adſcriptam, ratam* &c. & ut plurimum probant expoſitionem, quæ affertur in Canone, *Verbum* de Conſecrat. diſ. 2. qui a Gratiano tribuitur D. Patri noſtro Auguſtino, ſed Azorio teſte part. 1. lib. 10. cap. 25. communiter creditur Paſchaſii, cujus propterea verba, lib. de Corp. & Sanguin. Chriſt. cap. 12. hic tranſcribenda putamus: *Rogamus hanc oblationem Benedictam, per quam nos benedicamur, Adſcriptam, per quam nos omnes in cælo conſcribamur, Ratam, per quam in Viſceribus Chriſti cenſeamur, Rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur, acceptabilemque facere digneris, quatenus & nos, per quod in nobis diſplicuimus, acceptabiles in ejus unico Filio ſimus. Hinc intelligentia dimanat verborum, quæ continuo ſubduntur, ut nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectiſſimi Filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Ut enim obſervat D. Thomas quæſt. 83. art. 5. ad 7. etſi inconveniens non ſit, quod a Deo petamus, ut Panis, & Vini fiat tranſubſtantiatio in Chriſti Corpus, & Sanguinem, quamvis id futurum eſſe ſciamus certo; quemadmodum Chriſtus ipſe Joannis 17. Deum Patrem deprecatus eſt, ut ſe glorificaret; in noſtro tamen caſu, reapſe *Sacerdos non petit ut impleatur conſecratio, ſed ut nobis fiat fructuoſa, unde ſignanter dicit, ut nobis Corpus, & ſanguis fiat*; quare notat hic in D. Thomam Porrecta *to nobis*, etiam ſecundum excellentes Grammaticos rite exponi ad noſtram utilitatem. Simile eſt, quod nato Chriſto Paſtoribus dictum fuit ab Angelo: *natus eſt vobis Salvator*, ideſt in rem, & veſtram utilitatem, ſicuti interpretatur Suarez 3. parte tom. 3. quæſt. 83. art. 4. diſput. 83. ſect. 2.

II. Quinque ſunt Crucis ſigna, quæ fiunt in hac Oratione; tria ad verba *Benedictam, adſcriptam, ratam*, & hæc generaliter ſumpta juxta D. Thomam hic art. 5. ad 3. ſignificant, quod, quæ nunc petimus, ex virtute Crucis procedunt, particulariter vero accepta deſignant nefariam Judæ proditionem, qui Magiſtrum ſuum Sacerdotibus, Scribis, & Phariſæis vendidit, vel oſtendunt pretium venditionis, ſcilicet triginta denarios; qui numerus a ternario multiplicationem ſuſcipit. Addit vero Albertus Magnus, quod Cruces non fiunt, *ad rationabilem, acceptabilemque*, quia ex ſeipſa rationabilis, & acceptabilis eſt, ut ipſe probat egregie. Duo alia Crucis ſigna, quæ fiunt ad verba, *ut nobis Corpus, & Sanguis*, juxta eumdem D. Thomam, ibidem, deſignant perſonam Judæ venditoris, & Chriſti venditi; vel ut opuſc. 66. ponderat, geminam charitatem, quam Chriſtus Jeſus habuit ad Patrem, & ad gregem, Patri obediendo, & pro grege moriendo. Vel geminam item charitatem, qua Corpus, & Animam poſuit. Aliter exponit Beatus Albertus dicens: *fiunt iterum duæ Cruces, ut virtus incorporationis* (*unde dicitur ut nobis Corpus*) *& virtus vivificationis noſtræ* (*unde dicitur & Sanguis*), *a Deo procedere notetur in Sacramentum*. Joann. 6. *qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem in me manet*, (*ut incorporatus mihi, & Spiritui meo ſociatus*) *& Ego in eo*, (*ut caput in membris, & vita in viventibus*). Subdunt alii, per poſteriores duas Cruces ſignificari duas naturas, Divinam, & Humanam, quas unione hypoſtatica Chriſtus in ſe copulavit, vel Chriſtum paſſum eſſe in Anima & Corpore; nec deſunt, qui cum Titelmanno, per quinque dictas Cruces dies quinque a die Palmarum uſque ad Paraſcevem computandos, quibus Myſteria omnia paſſionis conſummata ſunt; vel cum Micrologo quinque Chriſti vulnera, vel cum D. Bonaventura quinque illius ſenſus, ſuis quoſque tormentis deditos, repræſentari, aſſerentes, piæ meditationi pabulum ſubminiſtrant.

III. Subjungit Sacerdos *qui pridie quam pateretur*, & hujus Orationis duæ ſunt partes, una, quæ conſecrationi præliminaris eſt, modo narrativo procedens, altera, quæ eſſentiam conſecrationis importat, quaque Sacerdos in Perſona Chriſti Domini loquitur; procedit itaque prima pars modo hiſtorico, ea ſubjicens, quæ per Chriſtum Dominum in hujus inſtitutione Sacramenti geſta ſunt, & licet quædam enarrentur, quæ non extant in Evangeliis, puta quod Chriſtus in Cœna oculos levaverit in Cœlum, ea tamen ex Apoſtolica traditione ad nos devenerunt, & D. Thomas hic art. 4. ad 2. ſic interpretatur, quod ſcilicet, hæc ſunt ex iis, quæ ut dicitur Joannis ultimo, a Domino quidem facta ſunt, vel dicta, licet ab Evangeliſtis minime ſcripta, quæ tamen omnia ſuis non carent Myſteriis; unde prædicta elevatio oculorum, hujus Sacrificii præ cæteris Sacramentis ſublimitatem deſignat, ut hinc, ait Chryſoſtomus hom. 68. in Joannem, admoneamur oculos, nedum Carnis, ſed & Animæ, a rebus abducere terrenis, atque ſurſum attollere debere, reminiſcentes Sacroſanctum hoc Myſterium Angelis tremendum, a Deo nos, Cælorum Domino, accepiſſe. Additur *ad Deum Patrem ſuum Omnipotentem*, quia ut notat B. Albertus, Dei Patris omnipotentia in tranſubſtantiatione relucet potiſſimum; & hic Paternam Dei benignitatem magnificare, & gratiarum actione proſequi erudimur, pro tantis adeo beneficiis modo in Filios adoptionis effuſam: *optima enim beneficii cuſtos*, inquit Chryſoſtomus Hom. 26. in Matthæum, *eſt ipſa memoria beneficiorum; ac perpetua gratiarum actio*, ad quod ipſum Euchariſtiæ nomen conducit, idem ſonans ac gratiarum actio, ut idem inquit Chryſoſtomus loco citato.

IV. Ejuſdem rationis eſt illa clauſula *in ſanctas, ac venerabiles manus &c.* quam quidem non ponunt Evangeliſtæ, ſed ſcite addit Eccleſia, tum quia tales reapſe erant Chriſti manus, propter unitam Deitatem, tum ut earumdem ſanctitatis, & venerationis mentione attentiores Filios efficeret, & arctius adcogitandum induceret, ut non modo quales ſint eorum manus ex unctione, ſed quales etiam eſſe debeant ex juſtitia, & operatione, & merito vitæ, quemadmodum ex Cardinali Puccio advertit Marcellus Cavalieri in ſua ſtatera Sacra tit. 20. numer. 95.

V. Sequitur verbum *Benedixit*, ad quod Sacerdos Crucis ſignum ſuper materiam efformat, ait Scotus 4. ſententiarum diſt. 11. quæſt. 1. art. 2. *non quia Chriſtus illo ſigno uſus ſit, ſed ut nonnulla ejus benedictionis* (Evangeliſtis non exprimentibus modum) *fiat imitatio*. Quod Chriſtus benedicendo conſecraverit, plurimorum ſententia eſt, quam non reprobat D. Thomas tertia parte quæſt. 78. art. 1. ſed noſtrum eſſe non poteſt, quæſtionem, alioſque, quos fuſe pertractant Theologi, in examen vocare; unde contenti ſumus diſcere, quod verba, in quibus tota vis, & forma ſita eſt conſecrationis Panis, ſunt: *Hoc eſt corpus meum*. An hæc verba ſejuncta ab iis, *qui pridie quam pateretur* &c. ſufficiant ad conſecrationem, negat Scotus 4. ſententiarum diſt. 5. qu. 2. quia, ſine præcedentibus prolata hæc verba: *Hoc eſt corpus meum*, potius Sacerdotis, quam Chriſti corpus videntur innuere, ubi quoties cum præcedentibus ſunt aſſociata, Sacerdos agere intelligitur ex Chriſti Perſona. D. tamen Thomas 3. part. quæſt. 78. art. 1. ad 4. argumentum hujuſmodi rite reſolvit; ait enim, quod ſufficit, quod ea verba a Sacerdote proferantur cum intentione conficiendi Sacramentum, nam intentio abunde facit ea verba quaſi, ut in Perſona Chriſti prolata intelligantur, quod ſatis utique eſt ad Sacramenti validitatem, tametſi præcedentia verba non proferantur.

VI. Conſecrationis Calicis communiter ponitur forma in illis verbis: *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, quæ eſt locutio figurata per Methonimiam, qua ponitur continens pro re contenta, ut ſit ſenſus, *Hic eſt ſanguis meus* contentus in Calice. Non deſunt tamen ex iis, qui etiam in ſequentibus verbis formam conſecrationis Calicis conſtituunt, uſque ad illa verba *quotieſcumque feceritis* excluſive, & inter hos enumeratur Divus Thomas, cujus nonnulli ex Diſcipulis ejus prædicta verba, non ad eſſentiam,

ſed

Digitized by Google

ſed ad integritatem conſecrationis Calicis duntaxat pertinere putant: quomodocumque tamen ad formam pertineant, lubet advertere, quod dicitur *novi Teſtamenti*, quia Chriſti Sanguis, non per figuram, ut in veteri Teſtamento, ſed revera effuſus eſt. Additur vero, *& aterni* (& hoc in nullo ex Evangeliſtis habetur), *tum ratione aterna Dei praordinationis, quam ratione aternæ hareditatis, qua per hoc Sacramentum diſponitur, ipſa etiam Perſona Chriſti, cujus Sanguine Teſtamentum diſponitur, eſt aterna*. Ita idem Divus Thomas 3. part. quæſt. 8. art. 3. ad 1. & 4. qui eadem part. 3. quæſt. 78. art. 3. ad 6. verba illa *Myſterium fidei*, quæ itidem in Evangeliſtis non leguntur, ſic explicat: ſcilicet, *quaſi fidei objectum, quia, quod Sanguis Chriſti ſecundum veritatem ſit in hoc ſacramento, ſola fide tenetur*. Verba hæc *Myſterium fidei* in ordine Romano non habentur; eſto in antiquiſſimis Romanis Miſſalibus ſe legiſſe aſſerat Cardinalis Bona *hic*. In Miſſali Mozzarabo forma conſecrationis Calicis ſic legitur; *Hic eſt Calix novi Teſtamenti in meo Sanguine, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In liturgia S. Jacobi verba conſecrationis ſic exprimuntur: *Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur, & datur in remiſſionem peccatorum*. In Conſtitutionibus Apoſtolorum ſub nomine Clementis lib. 8. cap. 27. forma conſecrationis Calicis ſic ponitur apud Martene de antiq. Ecc. Rit. lib. 1. cap. 4. art. 8. num. 19. *Hic eſt Sanguis meus, qui pro multis effunditur in remiſſionem peccatorum*. Ex varietate rituum, ſeu formalitatum conſecrationis Calicis, qui ritus, ſeu formalitates ab Eccleſia toleratæ, utique approbatæ cenſentur, nonnulli ſcite inferunt, omnia verba quæ a nobis proferuntur in Calicis conſecratione profecto non ſpectare ad eſſentiam, ſed aliqua tantum ad integritatem etiam ejuſdem conſecrationis pertinere, & hanc ſententiam eſſe juxta mentem Doctoris Angelici docent B. Albertus Magnus, Cajetanus, Sottus, Joannes a S. Thoma, aliique, qui Sanctum Doctorem loco citato exponentes, ajunt, *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, vel *hic eſt Sanguis meus*, eſſe verba de eſſentia, reliqua de integritate tantummodo conſecrationis Calicis; ſicuti ſatisfactio pars eſt integralis, & non eſſentialis pœnitentiæ Sacramenti, & eo fere modo, quo tota vis, ac eſſentia conſecrationis Hoſtiæ penes Angelicum Doctorem ipſum ſalvatur, ut ſupra diximus, in iis tantum verbis *Hoc eſt Corpus meum* reliquis ad integritatem tantum pertinentibus conſecrationis panis.

VII. Quæ autem ad formam conſecrationis ſive panis, aut vini attinere noſcuntur, certum eſt a Sacerdote formaliter, ac ſignificative debere proferri; ea enim loquitur ex Perſona Chriſti, quam in ſe exprimit, & repræſentat, ad differentiam illius, qui cum verba ab aliquo dicta enarrat, non opus eſt ei perſonam illius, qui ea dixit, in ſe exprimere, uti quando David impii verba referens habet, *dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus*. Quoniam vero nihil vetat, quo minus eadem verba recitative, hiſtorice, & materialiter proferantur, & inſimul ſignificative, formaliter, & aſſertive, ut ſi quis dicat, *Chriſtus nos docuit ita orare: Pater noſter, qui es in cælis, &c.*, & hæc verba proferat, nedum tamquam a Chriſto prolata, ſed inſuper animo ſimul orandi, & ſignificandi mentem loquentis elevatam in Deum; orat, & proficue de facto Deum precatur; Ita conſecrationis verba, utroque modo proferri poſſe, dum conſecrat, a Celebrante, tuetur Divus Thomas 3. part. quæſt. 78. art. 5. dummodo ea ſemper proferat animo, ac inteotione conficiendi Sacramentum. Quod & ſtatuunt plurimi de aliis verbis præliminaribus utriuſque conſecrationis, uſque ad *hac quotieſcumque feceritis* incluſive.

VIII. *Benedixit, fregit, deditque Diſcipulis ſuis*, hæc verba inter præliminaria ad panis conſecrationem enumerantur, quibus innuere videtur, quod Chriſtus, quando hoc Sacrificium inſtituit, prius panem fregerit, quam conſecraverit; hoc enim ipſo, quod actiones ſignificatæ per ſupra dicta verba peractæ ſint eo ordine, qui ab Evangeliſtis deſcribitur, cum fractio panis antecedat verborum Conſecrationis prolationem, dicendum utique eſſet anteceſſiſſe etiam conſecrationem ipſam, quæ nonniſi talium verborum proferitione abſolvitur. Verum, quod actiones ſignificatæ per ea verba *Benedixit, fregit, deditque* omnes peractæ non fuerint eo ordine, quo ab Evangeliſtis referuntur, ex eo evincitur, quod inde ſequeretur abſurdum, ſcilicet Chriſtum quoque panem Diſcipulis ſuis dediſſe, antequam conſecraſſet, & conſequenter nondum conſecratum. Dicendum itaque cum Tridentino ſeſſ. 13. cap. 3. quod Chriſtus priuſquam fregerit, ac Diſcipulis ſuis dederit, panem conſecravit; Evangeliſtæ enim, ut ſcite ponderat Sylvius 3. part. d. 78. quæſt. 2. res a Chriſto geſtas narrarunt, non vero earum ſeriem, & ordinem; ut videre eſt in pluribus Evangeliorum locis, & maxime ex illo Marci 14. ubi Evangeliſta ſic ait, *& biberunt ex illo omnes* cum nondum narraſſet Chriſtum dixiſſe: *Hic eſt Sanguis meus*. Quod vero Chriſtus vinum conſecraverit antequam Diſcipuli biberent, & panem, antequam ex eo manducarent, exploratiſſimum utique eſt. Hanc amplexatur ſententiam Albertus Magnus bis verbis: *Fregit poſtquam panem in Corpus ſuum tranſubſtantiavit, & hac fractio eſt in ſolis formis Sacramentalibus, & non in Corpore Chriſti. Hac enim ſpecialis eſt fractio, in qua virtus cognoſcitur Deitatis, ut forma panis frangatur, & Corpus integrum permaneat.*

IX. Pro explanationis complemento hujus tertiæ Orationis Canonis, aliquid adhuc nobis dicendum remanet circa parvam illam aquæ portionem, quæ ut dicebamus poſt vinum in Calicem infunditur. Utrum ne in Sanguinem Chriſti tranſubſtantietur; & an mediate, aut immediate. Hujus quæſtionis prima pars olim excitata fuit apud Gallos ſeculo XII. & Innocentius III. in capite *cum Marta*, de celebrat. Miſſ. duas refert ſententias, quarum una eſt aſſerentium aquam vi verborum conſecrationis Calicis non converti in Sanguinem Chriſti, ſed in aquam illam, quæ de Chriſti latere lancea perforato ſimul exivit cum Sanguine, cui conſequenter latriæ cultus debetur, ſicuti eaque latriæ cultu modo veneraretur, ſi collecta fuiſſet, & miraculoſe in hodiernum uſque diem conſervata. Hæc tamen aſſertio a Divo Thoma potius cenſetur pia quædam meditatio, quam Theologica opinio. Altera eſt aſſerentium aquam illam nec in Sanguinem Chriſti converti, nec in aquam, quæ de Chriſti latere exivit, ſed abſque ulla ſui prorſus tranſubſtantiatione, unitam quidem, & veluti circumdatam ſpeciebus vini, ſub quibus ſubſtantia exiſtit Sanguinis Chriſti; & hæc æque refellitur a Divo Thoma 3. part. quæſt. 74. art. 8. definiente nihil aliud poſt conſecrationem in Sacramento Altaris remanere præter Corpus, & Sanguinem Chriſti; unde dicendum, quod vi verborum conſecrationis Calicis aqua ſimul cum vino tranſubſtantietur in Chriſti Sanguinem, uti credidit ſemper, ac cuſtodivit Sancta Mater Eccleſia Romana, venerans ſub vini ſpeciebus in Calice conſecrato ſubſtantiam ſacratiſſimi Sanguinis Chriſti.

X. Pro ſecunda parte quæſtio eſt inter Scholaſticos, & ii, qui aquam prius in vinum, & inde converti in Chriſti Sanguinem ſuſtinent, argumentum conantur depromere ex ritualibus Dominicanorum, aliorumque ordinum diſponentibus ante miſſæ initium infundendam eſſe aquam in Calicem, ut aliquod temporis ſpatium, ajunt ipſi, ſuppeditetur, quo aqua ante conſecrationem in vinum convertatur. Aſt quam frigidum, ac leviſſimi, imo nullius ponderis ſit hoc argumentum, aperte colligitur ex ratione ipſa, propter quam iis in Ritualibus præinfuſio aquæ in Calicem diſponitur, quam ſcite Juveninus aſſignat diſſert. 4. de Sacram. quæſt. 2. de Euchariſtia §. 3. *Reſpondeo ad ſecundum, Dominicanorum praxim non inniti eo Phyſicorum principio, quod adverſarii ſupponunt; ſed nonnullis liturgiis, quibus praſcribitur, ut id totum, quod in ſacrificio debet offerri, ante ipſummet Sacrificium praparetur* ... De facto etiam Græci, ut advertit idem Auctor juxta liturgias Sancti Baſilii, & Chryſoſtomi, aquam & vinum infundunt in Calicem ante miſſam, cum tamen ipſis nunquam in mentem venerit, id eſſe faciendum, ut temporis copia detur, quo aqua convertatur in vinum, ſed ſolummodo ut totum, quod in Sacrificio miſſæ debet offerri, ante ſit præparatum. Tantum abeſt, quod Eccleſia exiſtimaverit unquam tempore opus eſſe, ut aqua vino mixta convertatur in ipſum, quod Rubrica Miſſalis Romani ſub titulo de defectu vini num. 7. ſic habet, *ſi autem Celebrans ante conſecrationem Calicis advertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba conſecrationis*. Dicendum igitur, quod vel tempore opus non ſit, ut aqua vertatur in vinum, vel, ut veriſimilius eſt, ſufficiat aquam mixtam eſſe vino, ut cum ipſo vi verborum conſecrationis convertatur in Chriſti Sanginem.

R I T U A L I A.

XI. Cum dicit *quam oblationem te Deus in omnibus quaſumus*, jungit manus, & ſecreta voce proſequitur uſque ad illa verba *Benedictam, adſcriptam, ratam*, ubi depoſita ſiniſtra manu ſuper Altare extra corporale, tria facit Crucis ſigna ſuper oblata communiter, hoc eſt ſigno Crucis comprehendente Calicem, & Hoſtiam, cum dicit *Corpus*, ſeparatim Crucis ſignum ſuper Hoſtiam tantum efformat, & cum dicit *Sanguinem* aliud Crucis ſignum facit ſuper Calicem tantum; quæ quinque Cruces faciendæ ſunt continuate, non interrupte, tres ſcilicet primum, & poſt brevem morulam aliæ duæ; neque debent interrumpi manuum junctione, aut alia ratione ad ea verba *acceptabilemque &c.* Ad nomen *Jeſu* caput inclinat inclinatione minimarum maxima, extergit pollices ad majorem reverentiam, ac ad tollendam digitorum humiditatem; hanc autem abſterſionem facit ſuper Corporale, non in medio, ſed ad latus, ſeu in ejus extremitatibus, quia in medio ponenda eſt Hoſtia conſecrata; & dum extergit, dicit ſecreto *Qui pridie, quam pateretur*, inde pollice, & indice dexteræ manus accipiens Hoſtiam, oram ipſius Hoſtiæ leviter premit ſuper Corporale indice ſiniſtræ manus, ut manu dextra facilius apprehendere Hoſtiam poſſit; apprehendat autem eam in ejus parte inferiori dum dicit ea verba *accepit panem in ſanctas, ac venerabiles manus ſuas*, accipiat inquam prius pollice, & indice dexteræ manus, deinde pollice etiam, & indice ſiniſtræ manus. Caveat autem Celebrans, dum Hoſtiam conſecrandam ſic tenet, ne pectus percutiat, neque Hoſtiam conſecrandam elevet, ſed eam, ante conſecrationem, teneat ambabus manibus, ut ſupra, non quaſi jacentem, ſed erectam ſuper Corporale, neque a populo videatur. Ceteri digiti interim utriuſque manus manere debent extenſi, ac uniti. Ad illa verba *elevatis oculis in cælum*, ipſe quoque oculos ad cælum elevat non elevando caput, quod tantum inclinat aliquantulum Cruci dum demittit oculos, & dicit *tibi gratias agens*.

XII. Chriſtum ad cælum oculos elevaſſe, ad cujus imitationem Rubrica præcipit Celebrantem quoque hic oculos ad cælum attollere, non legitur, uti ſupra dicebamus, apud Evangeliſtas, ſed de facto oculos ad cælum Chriſtum Jeſum elevaſſe, quando in ultima cœna hoc Sacramentum inſtituit, infert Divus Thomas hic art. 4. ad 2., ex eo quod de more ipſius erat oculos ad cælum levare, quoties magni ſtrepitus patraturus eſſet miraculum. *Rationabile enim videtur, ut qui in ſuſcitatione Lazari (ut habetur Joannis 11.) & in oratione, quam pro Diſcipulis fecit (Joannis 17.) oculos levavit ad Patrem, in hujus Sacra-*

menti

menti inſtitutione multo magis hoc fecerit tamquam in re potiori. Elevat itaque Celebrans oculos ad cælum, ac demittit modo ſupra dicto, & ad verbum *benedixit*, producit ſuper Hoſtiam, quam tenet aliquantulum elevatam, Crucis ſignum: advertat autem, quod iſtæ Cruces, ſeu ſigna Crucis particularia, minoris longitudinis eſſe debent, quam Cruces generales, & communes, quæ fiunt ſuper oblata; hoc eſt non debent excedere, immo eſſe infra unius palmi longitudinem.

XIII. Si vas adſit cum particulis conſecrandis, Rubrica imponit, quod antequam accipiat Hoſtiam conſecrandam, & conſequenter etiam antequam ſuper Corporale abſtergat manuum digitos pollices, & indices, vas diſcooperiat, illudque ad latus retrahat Calicis a parte Epiſtolæ, ut commodius ſuper ipſas quoque verba conſecrationis proferat, ac propius. Si particulæ adſint extra vas ſuper Corporale pariter conſecrandæ, & poſitæ fuerint, uti decet, ad Calicis latus ad cornu Evangelii, ibi debent relinqui, & ſuper eas verba conſecrationis proferri abſque eo, quod removeantur, uti docet Quartus part. 2. tit. 8. Rub. 5. num. 8. Cum autem finierit illa verba *fregit deditque diſcipulis ſuis* &c. ambo cubiti poni debent reverenter ſuper Altare, ut eſſentiales ſacrificii hujus partes conſummentur, manibus minime Corporale tangentibus ob decentiam, cum ibi quam primum collocanda ſit Hoſtia conſecrara, poſt illius elevationem. Stans igitur ſic capite, & humeris aliquantiſper inclinatis; non enim cubiti ſuper Altare collocari queunt cum ſola Capitis inclinatione, caveat autem Celebrans, ne nimium ſe inclinet, dum diſtincte, reverenter, & ſecreto verba profert conſecrationis. Caveat quoque, ne afflet, aut barba, vel ore contingat Hoſtiam, nullus etenim debet fieri motus capitis, aut oris, dum talia verba profert, abſque magno conatu, & aſpiratione, unico contextu, ac nulla interpoſita mora inter ſingula verba; itaque ſecreto ea proferre tenetur, ut neque a Miniſtro poſſint audiri. Pedes retineat pares dextro minime reflexo, aut ultra ſiniſtrum remoto, reverentiæ cauſa. Miniſter autem profunde ſe inclinat, & manus quoque jungit ſi poteſt. Si Celebrans perſpicillis utatur, iis non utatur, ſi poteſt, a Conſecratione uſque ad Communionem, quod ſi uti cogitur, ea capiat, & retineat inter indicem, & medium digitos, & numquam ſuper Corporale deponat.

XIV. Cum profert verba conſecrationis, ea devote, & attente debet proferre; tali tamen attentione, ut affectata non ſit, quia hæc ut plurimum devotionem ipſam impedit, uti in quibuſdam ſcrupuloſis exprobrat Cajetanus in Divum Thomam 2. 2. quæſt. 83. art. 17. ubi Angelicus Doctor ſic habet: *Orationes fiunt in ipſa conſecratione, in qua mens maxime debet elevari in Deum*. Unde Cajetanus, *in conſecratione Euchariſtiæ, in qua Sacerdos Deum quodammodo ducit ad terras, ipſa elevatio maxime in Dei bonitatem, quæ ſic dignatur adeſſe nobis, ratio eſt attentionis ad verba in actu exercito, hoc eſt, quod Sacerdos diſtincte, & reverenter dicat verba. Quod autem a ſcrupuloſis fit, quia ſcilicet occupant ſuam mentem ad hoc, ut velim eſſe intenti, & attenti, evagatio eſt, & non eſt attentio, ſed habere potius attentionem pro objecto*. Terribilis ſane eſt hora illa, in qua Sacramentum hoc conficitur, de quo Divus Bernardus ſerm. in cœna Domini, ſic habet, *potes ne æſtimare quale, vel quantum ſit hoc Sanctum Sanctorum, Sacramentum Sacramentorum, amor amorum, dulcedo omnium dulcedinum!*

XV. Prolatis ſumma cum reverentia, attentione, ac devotione verbis conſecrationis Hoſtiæ: *Hoc eſt Corpus meum*, oculos teneat Celebrans in Hoſtiam conſecratam intentos, inde eam adoret unico genu genuflectendo, abſque corporis curvatione, aut capitis inclinatione: eſt enim genuflexio, ut dicebamus, omnium reverentiarum maxima, quæ Corporis curvationem, aut capitis inclinationem non exigit; ut autem commodius genuflectat, debet omnino cubitos retrahere ex Altari, ſeu extra Altare, reductis ad extremitatem corporalis manibus uſque ad pulſum, quibus ſuper corporale poſitis Hoſtiam ipſam tenet. Genuflexio debet fieri uſque ad ſupedaneum, & cum aliqua brevi morula ob majorem reverentiam, & ut etiam facilius ſurgere poſſit. Tum erigens ſe quantum commode poteſt, elevat in altum, ſed modeſte Hoſtiam, hoc eſt nec lente nimis, nec admodum feſtinanter. Elevatur autem Hoſtia ad eam altitudinem tantum, qua videri, & adorari poſſit ab omnibus Sacrificio adſtantibus, quæ elevatio facienda eſt per lineam perpendicularem ſuper eam Corporalis partem, a qua Hoſtia ipſa fuit deſumpta, & in qua, elevatione abſoluta, eſt iterum reponenda. Oculi teneantur in Hoſtiam intenti elevato capite, ut eam commodius proſequi poſſit aſcendentem, detinendo illam pauliſper elevatam, ut interim adſtantibus ſatisfiat, quibus proponitur adoranda.

XVI. Ritum elevandi Hoſtiam conſecratam fuiſſe inductum, ut conſecratio ſecreto facta populo manifeſtetur, exhibeaturque adoranda, indicavit Anaſtaſius Sinaita de Sacra Synaxi his verbis: *Poſtquam Sacrificium tremendum illud ſanctificavit, panem vitæ ſuſtulit, eumque omnibus oſtendit*. Non eſſe tamen antiquum valde in Romana Eccleſia Ritum hunc, ex eo infert Menardus *in notis ad Sacramentarium* pag. *mihi* 383., quod in antiquis liturgiis, dempta Mozaraba, ſicut nec in veteribus Sacrorum Rituum Expoſitoribus, non reperiatur. Durantus ab oppoſito, ab ipſis Eccleſiæ exordiis hunc revocat l. 2. cap. 4., & hoc probat græcorum Patrum teſtimoniis, apud quos dubio procul mos fuit Corpus Dominicum, & Calicem elevandi paulo ante Communionem; ut manifeſte colligitur ex liturgiis Sancti Jacobi, Baſilii, & Chryſoſtomi, nec non ex Dionyſio cap. 3. Eccl. Hier. loquendo tamen apud Eccleſiam latinam, eſto Innocentius III. Ritum hunc non recenſeat, centum circiter annis ante Innocentium ipſum viguiſſe affirmat Gullelmus Pariſienſis. Hujuſmodi elevationis exemplum habemus etiam in veteri Teſtamento Exod. 29. Lev. 23. & num. 5. 6. & 8. ubi paſſim legitur, quod victimæ pars a Sacerdotibus elevabatur coram Domino.

XVII. In Depoſitione Hoſtiæ, continetur hæc utraque manu, donec approximetur Corporali, ubi manus disjunguntur, & ſiniſtra ſuper Altare poſita intra Corporale, ſola dextera manu Hoſtiam deponit in eadem Corporalis parte, unde levaverat. Deinceps pollices, & indices non disjungit, niſi forte fragmenta quædam pollicibus, & indicibus adhæreant, in quo caſu non debet digitos ad Calicis labrum admovere, ſed tantum digitorum affrictu inter ſe, ſupra medium Calicis provocare, ut fragmenta in Calicem ipſum decidant. Repoſita Hoſtia ſuper Corporale, genuflexus adorat, ut ſupra dicebamus, immediate poſt conſecrationem. Si vas adſit aliarum Hoſtiarum conſecratarum, antequam procedat Celebrans ad conſecrationem Calicis, debet patena, vel Palla illum cooperire, ad cautelam, ne Muſca, aut quid ſimile intret ad ſpecies Sacramentales commaculandas.

XVIII. Dum Sacerdos Hoſtiam conſecratam elevat, aut Calicem, miniſter inſerviens Miſſæ elevat poſteriorem Planetæ partem, in medio infimæ partis, profunde ſe inclinando, abſque eo tamen quod illam oſculetur, nec dum eam Planetæ partem apprehendit, nec cum eam relinquit. Pulſat eodem tempore ter campanulam, pro unaquaque elevatione, prima vice quando Celebrans genuflectit primum, ſecunda vice quando elevat Hoſtiam, aut Calicem, tertia vice quando Hoſtiam deponit, non vero quando poſt depoſitionem Hoſtiæ, aut Calicis, iterum Sacerdos genuflectit.

XIX. Erectus Celebrans a ſecunda genuflexione erga Hoſtiam ſuper Altare depoſitam diſcooperit Calicem, neque enim antea debet hunc diſcooperire. Cum diſcooperit Calicem manu ſiniſtra de more poſita ſuper Altare, intra Corporale, Pallam accipit digitis medio, & indice unito pollici dexteræ manus, eamque a Calice remotam ponit ſuper extremitatem veli exiſtentis prope Corporale in cornu Epiſtolæ. Diſcooperto Calice, ſi opus eſt, digitos extergit ſuper ipſum Corporale nihil dicens; & cum dicit *ſimili modo accipiens*, &c. ambabus manibus Calicem accipit juxta nodum, illumque a Corporali elevat aliquantulum, hoc eſt non ultra quatuor digitos, & illico eum deponit eodem in loco, a quo fuit adſumptus. Cum dicit *item tibi gratias agens*, inclinat caput inclinatione minimarum maxima. Cum dicit *benedixit*, ſiniſtra manu Calicem infra cuppam tenens, dextera manu de more Calicem benedicit, Crucis ſignum ſupra ipſum efformando: deinde cubitis ſuper Altare pariter de more poſitis, ut dicebamus ſupra de proferenda conſecratione ſuper Hoſtiam, Calice aliquantulum elevato, & capite inclinato, attente, continuate, & ſecreto, ut ad Hoſtiæ conſecrationem, verba profert conſecrationis: *Hic eſt enim Calix* &c. quibus dictis Calicem reponit ſuper Corporale, & genuflexus Sanguinem reverenter adorat, unico genu, & cum aliqua brevi morula, prout alias diximus. Præterea Calicem non retinet dum genuflectit, ſicuti præ manibus Hoſtiam retinuit conſecratam; & hoc ad præcavendum periculum effundendi Sanguinis per actum genuflexionis. Poſtea erigit ſe, & accipiens de more Calicem, eum elevat tantum, ut pes Calicis ad oculos ejus perveniat, & non ultra; advertat autem bene, ne manipuli fimbriæ in Calicis elevatione, vel depoſitione Hoſtiam tangant, & ut per lineam rectam a medio Corporalis circiter attollatur, abſque deflexione in partem aliquam. In attollendo, & deponendo Calice, regat ſe, ut diximus, de elevatione, & depoſitione Hoſtiæ. Dum Calicem deponit profert illa verba ſecreto: *Hæc quotieſcumque feceritis*, in quæ deſinit tertia Canonis oratio. Depoſito Calice manu dextera palla eum cooperit ſiniſtra retenta ſuper Altare intra Corporale. Dextera enim occupata in repoſitione, ac cooperitione Calicis, aut aliis actionibus, ſiniſtra nunquam in aere ſuſpenſa teneri debet, ſed ſuper Corporale poſita, uti cum aliis Rubriciſtis docet Caſtaldus, & Quartus *in hac Rubrica*. Inde facit genuflexionem.

XX. Ad pleniorem eruditionem ritus elevationis faciendæ Hoſtiæ, & Calicis, iis, quæ ſupra diximus num. 16. lubet hic addere, quod in Eccleſia latina juxta opinionem doctiſſimorum Virorum originem traxit ab Hæreſi Berengariana impugnante realem Corporis, & Sanguinis Chriſti præſentiam ſub ſpeciebus Euchariſticis; eo quod ante hanc Hæreſim in ordinibus Romanis, & apud Amalarium, Valfridum, atque Micrologum, hujus elevationis nulla mentio fiat, uti advertit etiam eruditiſſimus Pater Meratus. Huic aſſertioni cum multis aliis eruditiſſimis Patribus ſuum præbet aſſenſum le Brun Tom. 1. part. 1. pag. 554. ubi ſic habet: *Placet nobis ejuſdem Petri ſententia, quæ ſtatuit morem elevandi Euchariſtiam in Eccleſia latina originem a Berengariana hæreſi duxiſſe; cum enim Berengarius realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam impugnaſſet, plures viri Sanctitate præſtantes varios Ritus invexerunt, ut fideles publice profiterentur Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam a Berengario impugnatam, cui rei mirum eſt, quantum elevatio Sacramenti conveniat*. Probabile tamen videtur in hoc ritu inducendo exemplum ſecutos fuiſſe Græcorum, apud quos, ut ſupra dicebamus, Euchariſtiæ elevatio vetuſtiſſima eſt; ſicut affirmat etiam Cardinalis Bona Rerum Liturgic. lib. 2. cap. 13. num. 2. ubi notat Græcos Hoſtiam & Calicem, non ſtatim poſt conſecrationem, ſed ſolum paullo ante communionem, elevare, & ritum hunc apud illos vetuſtiſſimum eſſe. Et quidem, non alia de cauſa, niſi ſupra a nobis adducta, ſcilicet, ut Populo adorandum exhibeatur SS. Sacramentum prius, quam conſumetur per com-

communionem. Pater Mabillonius in Commentariis ad Ordinem Romanum num. 7. refert in Gallia Hoſtiæ conſecratæ, & Calicis elevationem cœpiſſe fieri poſt ſæculum decimum, ſeu circa dimidium undecimi ſæculi, quo tempore poſtea præcife Eccleſia Romana hanc amplexa fuerit diſciplinam incompertum eſſe ſubdit.

XXI Cœpiſſe tamen, ut diximus, Hoſtiam, & Calicem elevari tempore Berengarii, conſtans, & communis eſt Doctorum ſententia, utrumque non quidem in omnibus Eccleſiis, ſed in quibuſdam Hoſtiam tantummodo, ut apud Carthuſienſes etiam nunc obſervat Pouget Tom. 2. Inſtitut. Catholic. pag. 861. *Carthuſiani peracta conſecratione corpus quidem Domini ſtatim oſtendunt adorandum, ut facimus nos, ſed non oſtendunt Calicem, illum Eccleſiæ Romanæ morem ſequuti, qui tunc vigebat, cum eorum ordo inſtitutus eſt.* Ratio autem cur apud aliquos Regularium ordines, & in quibuſdam Eccleſiis mos fuerit Calicem non elevandi, ea præcipua eſt, quæ a Soto aſſignatur in 4. ſententiarum diſt. 13. quæſt. 2. art. 5. dicente: *Quod ergo ad elevationem Calicis attinet, veritas eſt, quod mos ipſum elevandi non eſt antiquus ...., & ratio erat, quia cum in Hoſtia corpus, & ſanguis exiſtat, & in elevatione Calicis nonnihil periculi crearetur, ſatis Patres ducebant corpus elevandum adorare.* Diſciplinam deinde elevandi & Hoſtiam, & Calicem poſt conſecrationem omnes fere Eccleſiæ ſunt amplexatæ; unde ſubdit Sotus loco citato: *Quin, & complures ſunt Regularium ordines, in quibus non præcipitur elevari,* (ſcilicet Calix) *ſed ne ab Eccleſiis Sæcularium diſſideant, illum elevant.*

R I T U A L I A.

Pro Miſſa ſolemni.

XXII. Cum Celebrans dicit *quam oblationem*, Diaconus præmiſſa genuflexione in loco, a quo debet recedere, ſcilicet a ſiniſtris Celebrantis, ſe trasfert ad ejus dextram, & cum ibi pervenit iterum genuflectit, & erigit ſe. Eodem tempore Cæremoniarius quoque præmiſſa in ſuppedaneo Altaris a cornu Evangelii, in quo eſt, genuflexione, accedit ad librum, ut inſerviat Celebranti, ubi cum pervenit iterum genuflectit, & ſe erigit, ibique ſiſtit uſque ad verba conſecrationis, ad quæ Librum derelinquit, deſcendit ad infimum Altaris gradum a cornu Evangelii, & ibi genuflectit, & genuflexus ſiſtit. Bauldryus opinator, quod debeat ſe transferre, & genuflectere ad cornu Epiſtolæ; ſed nobis non videtur ita facile, quod tam cito a Cornu Evangelii, in quo ſiſtebat apud librum, poſſit ſe transferre ad cornu Epiſtolæ, a quo quam primum debet recedere; unde ne acceſſus illi, & receſſus importuni, quos Bauldryus ipſe non approbat, multiplicentur ſine neceſſitate, merito hanc opinionem rejicimus. Genuflectunt pariter in ſuis locis Thuriferarius, Navicularius, & Acolythi, quorum primus aſſumit campanulam, ab ipſo pulſandam ad elevationem. Lohner exiſtimat campanulam pulſandam eſſe a ſecundo Cæremoniario ſi adſit, ſed cum munus ſecundi Cæremoniarii ſit Clericos dirigere, non vero eorum vices ſupplere, hanc quoque ſententiam non approbamus. Genuflectunt etiam in ſuis locis Ceroferarii, ſi non teneant intortitia.

XXIII. Prope tempus conſecrationis Diaconus in ſuperiori gradu ad dexteram Celebrantis aliquantulum poſt eum genuflexus ſtat, & cum elevatur Sacramentum, manu ſiniſtra infimam poſteriorem planetæ partem capit in medio, & aliquantulum elevat, eamque abſque niculo, ſtatim facta elevatione, & antequam Celebrans genuflectat, deponit. Rubriciſtæ non conveniunt in eo, quod Diaconus teneatur, an non, dextera Celebrantem circa brachium dextrum ſuſtentare dum ſe erigit a genuflexione, & ſic ſe gerere in poſterum in pari caſu. Nos tamen cum Caſtaldo lib. 1. ſect. 7. cap. 5. nu. 10. amplexamur partem affirmativam, quia, ut jam vidimus, debet in aliis genuflexionibus Celebrans adjuvari, & per conſequens a fortiori in hac, in qua utraque manus occupata remanet in retentione Hoſtiæ ſacratiſſimæ. Cum elevatur Hoſtia Clerici elevant intortitia, abſoluta elevatione Hoſtiæ cum Celebrante ſe erigit Diaconus, diſcooperit Calicem, & iterum depoſita Palla de more ſupra velum, & Corporale genuflectit, donec peracta Calicis elevatione cum elevatione Planetæ, ut ſupra, ſurgit cum celebrante, & Calicem Palla cooperit iterum, &c.

XXIV. Ad illa verba, *Quam oblationem &c.* Subdiaconus genuflectit ſupra infimum Altaris gradum, & quidem in medio, quidquid alii teneant in contrarium, quia genuflectens in medio, neque populum impedit, ne videat elevatam Hoſtiam, neque irreverentiam committit, nec minorem exhibet Sacramento reverentiam.

XXV. Thuriferarius in cornu Epiſtolæ genuflexus, cum fit elevatio, ter incenſat. Primo incenſat unico ductu cum profunda capitis inclinatione ante & poſt, cum Celebrans Hoſtiam adorat in prima genuflexione; ſecundo incenſat altero ductu, cum fit Hoſtiæ elevatio; tertio incenſat altero ductu, cum Celebrans genuflectit, depoſita Hoſtia. Pariter eodem fere modo Acolythus campanulam pulſat, & ſic proſequitur dum fit elevatio Calicis: peracta Calicis elevatione, & repoſito Calice, Diaconus præmiſſa genuflexione, a dextris Celebrantis ſe transfert ad ſiniſtram, ubi genuflectit iterum, & ſe erigens aſſiſtit ad librum, ac Celebranti ſe conformat, cum ſe ſignat, percutit pectus &c. Subdiaconus ſurgit, & Clerici quoque, qui tamen Celebranti non ſe conformant cum genuflectit &c. Cæremoniarius vero ſurgit, genuflectit, & accedit ad laterale cornu Evangelii.

C A P U T XIX.

De quarta Canonis Oratione.

I. AB illis verbis: *Unde & memores Domine &c.* quarta incipit Canonis oratio, & in illa verba deſinit: *Omni benedictione Cæleſti, & gratia repleamur per Chriſtum Dominum noſtrum.* In hac oratione, in qua etiam nomine Populi Celebrans commemoratis Paſſione, Reſurrectione, & Aſcenſione Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Æterno Patri Corpus filii ejus, & Sanguinem ſub ſpeciebus panis, & vini ante ſe poſitis, offert; merito autem hic commemorat Sacerdos Paſſionem, Reſurrectionem, & Aſcenſionem, ut per Paſſionem charitate, per Reſurrectionem fide, & per Aſcenſionem ſpe omnes munire poſſimus, ac confortari. Quid enim magis charitatem in nobis accendit, quam memoria, quod ita Deus dilexit mundum, ut filium ejus unigenitum daret? Quid in nobis fidem firmat magis, quam memorari, quod Jeſus reſurrexit a mortuis, & mors illi ultra non dominabitur, ſed mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparavit, ut ſicut omnes in Adam moriuntur, ita in Chriſto omnes vivificentur? Quid magis tandem ſpem in nobis amplificat, quam memorari, quod Redemptor aſcendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus, & ivit parare nobis locum in cælis, juxta illud Joannis 14. *Vado parare vobis locum?* Hæc commemoratio Paſſionis, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Chriſti habetur etiam in Liturgiis S. Clementis, Baſilii, & Joannis Chryſoſtomi, ac in ceteris omnibus, uti teſtatur Menardus *in notis* pag. 19. *De tuis donis, ac datis.* In Liturgiis SS. Baſilii, & Chryſoſtomi prædicta aliter exprimuntur, & magis explicant, quod omne id, quod celebrans etiam nomine populi offert, eſt de ſuis donis, ac datis, *tua de tuis tibi offerimus.*

II. Ea, quæ præcipue hic ſe nobis exhibent explananda, in primis illa ſunt verba: *Hoſtiam puram, Hoſtiam Sanctam, Hoſtiam immaculatam, panem Sanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ.* Ad quæ verba Rubrica adnotat quinque cruceſignationes eſſe faciendas, tres ſuper oblata, & duas particulares, unam ſuper Hoſtiam, ſeu ſuper Corpus, alteram ſuper Calicem, ſeu ſuper Chriſti ſanguinem. Hinc cum hæc omnia egregie, & ſatis congrue, luculenterque jam explanaverit Soto in 4. ſententiarum diſt. 13. quæſt. 2. art. 5. non erit abs re hic ejuſdem verba per extenſum conſcribere. *Ut ante Conſecrationem petitur, ut materia fiat benedicta, adſcripta, & rata, ſic & conſecrata Hoſtia, nempe Chriſtus, offertur tamquam Hoſtia pura, ad differentiam ſacrificiorum gentium, quæ impura erant, & corrupta. Sancta ad differentiam oblationum veteris legis, quæ non erant eatenus Sanctæ, ut animam ſanctificarent, ſicuti hæc noſtra, quæ tollit peccata Mundi, quod eſt homines ſanctificare. Eſt ergo Hoſtia pura, & purificans, ſancta & ſanctificans, immaculata, & maculas tergens. Quod vero demum adjungitur: Panem vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ; definitio, & explicatio eſt ejuſdem Hoſtiæ; ut enim Sacerdotes veteris legis de Sacrificiis edebant, quibus vitam temporalem ſubſtentabant, ſic Chriſtiani eſu, & potu Sacroſancti Sacrificii, ſpiritualem, atque adeo æternam ſalutem ſibi comparant.*

III. Ad quinque cruceſignationes quod attinet, advertendum eſſe cenſeo, quod tradit D. Thomas hic art. 5. ad 4. prædictas quinque Cruces hic fieri, non ad benedicendam, ac veluti diſponendam materiam conſecrandam, uti ante conſecrationem fit juxta explanationem Magiſtri Gonet; ſed ſolum ad commemorandum virtutem Crucis, & modum paſſionis Jeſu Chriſti: *Quarto*, inquit Angelicus Doctor ibi ad 3., *fuit ipſa Paſſio Chriſti, unde ad repræſentandum quinque plagas Chriſti, fit quarto quintuplex cruceſignatio ſuper illa verba: Hoſtiam puram, Hoſtiam ſanctam, Hoſtiam immaculatam, Panem ſanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ.* Fere eadem expoſitio habetur etiam apud Stephanum (Eduen. *de Sacram. Alta.* cap. 17.) Apud vero Boſſuetum Tract. de Miſſa cap. 41. ſic explicantur, aſſignando ſcilicet diſcrimen inter cruceſignationes, ſeu benedictiones, quæ ante conſecrationem ſuper Hoſtiam, & Calicem fiunt, & eas, quæ poſt conſecrationem efformantur; eæ etenim, ait, quæ conſecrationem antecedunt, relaxantur ſuper panem, & vinum, & ſuum ſortiuntur effectum, tum erga ipſum Sacramentum conſecrandum, tum erga hominem, qui per Sacramentum vult ſanctificari.

IV. Benedictiones vero, quæ ſubſequuntur, & quæ fiunt ſuper panem jam conſecratum, & ſimiliter ſuper vinum, non ad Corpus, aut Sanguinem Chriſti referuntur, ſed ad eos diriguntur, qui Corpus, & Chriſti Sanguinem ſunt ſumpturi, ut digne, ac fructuoſe, & non in caſſum ſuſcipiant; nec alia ratione ſuper Chriſti Corpus, & ſuper ejus Sanguinem relaxantur Benedictiones, niſi ad ſignificandas, & exprimendas benedictiones, & gratias, quibus Sacramentum hoc abundat, & large, ac, ut ita dicam, ſine menſura in nos per ejus ſumptionem effunderentur, ſi crimina non obſtarent noſtra.

V. Signa igitur Crucis, quæ conſecrationem conſequuntur efformata ſuper Hoſtiam, & Calicem, non ſunt benedictiones ipſius Chriſti Domini; Ipſe enim cum ſit omnium Cæleſtium benedictionum, atque terreſtrium perennis fons indeficiens, non eſt profecto cur benedicatur a Celebrante, eo ſenſu, quo nos ab ipſo benedicimur. Hoc modo itaque citra omne dubium eſt, nullum Crucis ſignum eſſe adhibendum peracta conſecratione; uti notavit Stephanus Auguſtodunenſis Tract. de Sacramento Altaris cap. 17. *Oblata non benedicis, ut eum, a qua eſt omnis ſan-*

ſanctificatio, & de cujus plenitudine nos accepimus, ſanctificet; eſſet enim abſurdum.

VI. Eſto Crucis ſignum per ſe, & immediate inſtitutum ſit ad ſignificandam Chriſti paſſionem, qua Cruci affixus, totum pro nobis ſuum profudit pretioſiſſimum Sanguinem, adhuc ſecundum numericam inſpectionem, ordinatur ad aliquid aliud innuendum, ut ſcite advertit Micrologus cap. 14. *etiam numerica multiplicatio ſignorum crucis in miſſa repræſentativa in ſua menſura eſt*. Hic ponderat, quod in hoc Sacrificio aut una tantum, aut tres, aut quinque fiunt cruceſignationes, ut per unam eſſentiæ Divinæ unitas detur intelligi, per trinam, Divinarum Trinitas Perſonarum deſignetur, & per quintuplicem quinque Chriſti vulnera exprimantur.

VII. Non deſunt, qui myſticas alias varias ponderationes ſuper Crucis ſignum exhibent ad excitandum eo magis fervorem, venerationem, ac devotionem, quæ huic Sacrificio ſatis nunquam, & uti par eſt producuntur. Inter hos non inferiorem ſibi vindicat locum Innocentius III. qui lib. 5. Myſter. Miſſæ cap. 5. ſermonem inſtituens de numero trium ſignorum Crucis, quæ ad illa verba efformantur, in quæ deſinit hæc quarta Canonis oratio, videlicet *Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus, omni benedictione cœleſti, & gratia repleamur*; pia meditatione ponderat primum duci ſuper Chriſti Corpus *propter ſudorem Corporis, quo Chriſtus in ſua paſſione manavit*, ſecundum ſuper Calicem *propter Sanguinis* guttas, quas in flagellatione, ac Crucifixione fudit, tertium, quo ſe ſignat Sacerdos, ad indicandum *quando procidit in faciem ſuam dum tertia oravit in Horto*. Sanctus Thomas 3. part. quæſt. 83. art. 5. loquens de his ſignis, ait: *Repræſentatur extenſio Corporis, & effuſio Sanguinis, & fructus paſſionis per trinam cruceſignationem, quæ fit ſuper illis verbis, Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus, omni benedictione* &c. Hanc explanationem amplexantur Natalis Alexander, Divus Bonaventura, aliique. Fructus itaque paſſionis Chriſti repræſentatur per tertiam cruceſignationem, quam ſibi efformat Sacerdos ad ea verba *omni benedictione cœleſti &c.* ut detur intelligi, quod non ſolum in perſonam Celebrantis, qui Corpus, & Sanguinem ſumit, ſed in totum Eccleſiæ Corpus myſticum, fructus paſſionis, eo mediante, dimanat. Fructus autem eſt benedictio, & ros gratiæ cœleſtis, quibus digne ſumentes Corpus, & Sanguinem Domini replentur, & ad gloriam acceptantur, nonniſi *per eumdem Dominum noſtrum*, in quo Pater benedixit nos omni benedictione ſpirituali in cœleſtibus, ut ait Apoſtolus Epheſ. 1.

VIII. Angelos huic Sacrificio intereſſe ad Deo repræſentandas Miſſæ adſtantium orationes, ut fructus paſſionis Chriſti copioſius in eos dimanet eorum comprecationibus promoventibus, alſtonis verbis, quæ terrorem incutiunt, tradunt Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 58. Chryſoſtomus hom. 3. in Epiſt. ad Eph. & pluribus aliis in locis, & Albertus Magnus *in Can.* quia ſuo tempore ad clauſulam: *Per Chriſtum Dominum noſtrum* in Canone, omittebatur, *Amen*, ſic habet, *Nemo reſpondet Amen, quia hoc, ſicut in aliis Secretis, Angelis relinquitur, qui aſſiſtunt Sacramento*. Cyrillus Eremita *in vita Sancti Euthymii* narrat ſe frequenter vidiſſe terribilem Angelorum multitudinem una ſecum Deo miniſtrantium, & Sacra contrectantium; quod & præſtabant Divo Joanni Chryſoſtomo Sacrum facienti, uti refert Sanctus Nilus *in ejus vita*. *Contemplare ergo*, concludit D. ipſe Joannes Chryſoſtomus loco ſupra citato, *obſecro, adſtat menſa regia, adſunt Angeli menſæ hujus Miniſtri, adeſt Rex ipſe, & tu oſcitans adſtas?*

R I T U A L I A.

IX. Repoſito Calice, & adorato Sacramento, Sacerdos ſtans erecto corpore, & capite, extenſis manibus ante pectus, more ordinario, ut ad Orationem, excepta pollicum, & indicum conjunctione, non in formam Crucis, uti ſolent Ambroſiani, dicit, *unde & memores Domine*. Hæc Oratio non incipitur ante genuflexionem, nec dum fit genuflexio, ut male aliqui faciunt, ſed immediate, ſeu poſtquam ſe a genuflexione erexerit Sacerdos. Ad ea verba *de tuis donis ac datis*, jungit manus ante pectus, non ponendo pollicem dextrum ſuper ſiniſtrum in modum Crucis, quemadmodum ante conſecrationem, ſed manus jungendo pollicibus, & indicibus ante ſe junctis, ita ut pollex dexteræ manus conjungatur cum indice ejuſdem, & ſiniſtræ manus pollex cum ejuſdem indice; in reliquis obſervetur methodus tradita Miſſæ initio.

X. Ad ea verba, *Hoſtiam puram, Hoſtiam Sanctam, Hoſtiam immaculatam*, manu ſiniſtra poſita ſuper Altare intra Corporale, manu dextera tria efformat ſigna Crucis communiter ſuper oblata, hoc eſt ſuper Hoſtiam, & Calicem. Primum Crucis ſignum extenditur, ſeu efformatur inter vocem *Hoſtiam*, & inter aliam vocem *puram*; Secundum inter vocem *Hoſtiam*, & inter vocem *Sanctam*; Tertium inter vocem *Hoſtiam*, & vocem *immaculatam*, ita ut non confundantur Cruces cum vocibus. Ad ſequentia verba *Panem ſanctum vitæ æternæ, & Calicem ſalutis perpetuæ*, ſignat ſigno Crucis minori ſemel ſuper Hoſtiam tantum, & ſemel ſuper Calicem, abſque ulla mora, & interpoſitione, faciendo primum ſignum Crucis poſtquam pronunciavit vocem *Panem*, & antequam pronuntiet vocem *Sanctum*, & ſecundum Crucis ſignum efformando poſtquam pronuntiavit vocem *& Calicem*, & antequam pronuntiet vocem *Salutis*; deinde ſtans extenſis de more manibus, ut ad Orationem, voce ſubmiſſa, ſeu ſecreto proſequitur, *ſupra quæ propitio ac ſereno vultu* &c. Hic juxta D. Th. loco ſupra citato Sacerdos *petit hoc Sacrificium eſſe Deo acceptum*, non quidem ex parte rei oblatæ, nam Corpus, & Sanguis cum ſint Divinitati conjuncta, utpote ſuppoſiti infinite grati, non poſſunt eſſe niſi ſumme acceptabilia, atque Deo accepta; neque petit, ut ſit Deo acceptum hoc Sacrificium ex parte primi offerentis, quia cum hic ſit Chriſtus ipſe, qui non ſolum Hoſtia, ſed etiam Sacerdos eſt, de quo Pater, *hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*; penes hunc locum non habet profecto talis petitio. Petit igitur Sacerdos iis verbis, ut hoc Sacrificium ſit Deo acceptum ex parte ipſius, aliorumque offerentium, quia evenire utique poteſt, ut hæc oblatio, quæ ex ſe Divinæ eſt ſumme placita Majeſtati, propter iniquitates, & ſcelera noſtra, ac propter devotionis defectum, minus eidem placita efficiatur, ſicque ſpirituali lucro, quod in nobis aſſurgere deberet, privemur.

XI. Cum incipit *ſupplices te rogamus*, ſe inclinat inclinatione profunda medii Corporis. Num poſtea in hac inclinatione, quæ fieri debet pollicibus, & indicibus junctis inter ſe, parvi digiti, ſeu auriculares tangere debeant frontem Altaris, diſcrepant Doctores inter ſe. Bonamicus part. 2. n. 33. & part. 1. obſerv. 11. n. 6. ſtat pro parte negativa; Baldaſſarius, Tonellius, & Bauldryus part. 3. tit. 9. Rub. 1. n. 3. ſtant pro parte affirmativa; *Sic manuum junctio ... non fit pollice dextro ſuper ſiniſtrum poſita, ſed junctis pollicibus, & indicibus inter ſe, ac parvis digitis frontem Altaris tangentibus, quando ſe inclinat, quod in ſequentibus obſervandum, ita ut Celebrans non teneat manus totaliter ſuper Corporale*. Cum quibus etiam nos ſentimus, quia reapſe non videtur aſſignabilis ratio hujuſce diverſæ manuum poſitionis in hac inclinatione ſuper Altare, ab aliis poſitionibus manuum ſuper idem Altare, cum potius poſitivum Rubrica ipſa exhibeat fundamentum ſervandi ſemper eandem methodum. Rubrica enim loquens de tali manuum poſitione ſuper Altare, inter alia præſcribit, quod digiti auriculares in frontem Altaris impingant; & addit, *quæ omnia ſemper obſervantur*; igitur digiti auriculares frontem Altaris debent tangere ſemper, ſive ante, ſive poſt conſecrationem fiat, ſeu facienda ſit inclinatio, ac ponendæ ſint manus junctæ ſuper Altare, hoc enim imponitur illis verbis, *quæ omnia ſemper obſervantur, cum manus junctæ ſuper Altare ponuntur*. Rubric. tit. 4. n. 1. Præterea ideo contraria ſententia ſuſtinet annulares, & auriculares digitos ſuperimponi Altari cum aliis digitis, quia evitandum eſt periculum diſperdendi extra Corporale, & Altare fragmenta Hoſtiæ conſecratæ, ſi quæ forte pollicibus, & indicibus adhæreant; aſt inanitas hujus rationis manifeſtatur ex eo, quod periculum verſandi fragmenta, ſi quæ adhæreant pollicibus, & indicibus, ſufficienter cavetur per junctionem digitorum pollicum, & indicum, ut videre eſt cum manus tota transfertur extra Altare ad vertenda folia Miſſalis, aut ambæ ante pectus Celebrantis junctæ tenentur, ut pluries evenit in Canonis decurſu; in quibus caſibus ſufficienter proviſum eſſe exiſtimant Doctores per junctionem pollicum, & indicum.

XII. Ad ea verba *ex hac Altaris participatione*, inclinans ſe recta Altare oſculatur in medio; & cum dicit *Sacroſanctum filii tui &c.* jungit ante pectus manus, & dextera ſignans ſemel ſuper Hoſtiam tantum, & ſemel ſuper Calicem, ſigno minori, tam ſuper Hoſtiam, quam ſuper Calicem, ſiniſtra ſuper Corporale poſita, manu dextera primum ſignum facit dum dicit *Corpus*, ſecundum vero facit dum dicit *Sanguinem*. Cum poſtea ſubdit *omni benedictione cœleſti*, ſeipſum ſignat advertendo, ne digiti pollices, & indices uniti inter ſe utriuſque manus, dum ſignat ſe, planetam tangant, ut advertunt Bonamicus parte 2. n. 33. Tonellius lib. 3. n. 3. aliique. In formatione Crucis debet Sacerdos tangere frontem dum profert *omni benedictione*, pectus dum profert *cœleſti*, humerum dextrum dum profert *& gratia*, humerum ſiniſtrum dum profert *repleamur*. Ita Bauldryus part. 3. cap. 3. n. 3. Tandem cum dicit *per eumdem Chriſtum* &c. jungit manus ante pectus.

R I T U A L I A.

XIII. Pro miſſa ſolemni cum Sacerdos dicit *per quem hæc omnia*, Diaconus antequam diſcedat a ſiniſtris Sacerdotis facit ibi genuflexionem, abſque poſitione manuum, aut etiam ſolius manus ſuper Altare in facienda genuflexione; genuflectit autem unico genu; inde accedit ad dexteram ſacerdotis, ita opportune, ut poſtquam Celebrans ſignaverit Calicem dicens *Sanctificas &c.* ipſe præſto ſit ad diſcooperiendum Calicem, & cum ipſo genuflectendum; aliter ſi prius accedit, ſe ſolo ad Celebrantis dexteram genuflectere tenetur, & iterum adhuc cum eo genuflectere; debet enim Diaconus quoties Celebrans genuflectit, & ipſe cum eo genuflectere. Cæremoniarius genuflexione utroque genu præmiſſa in ſuppedaneo Altaris ad Librum accedit, ubi perveniens genuflectit unico genu, & ibi Celebranti inſervit, folia invertendo, ſi opus ſit, ac librum ipſum ſuſtinendo, ut Celebrans commodius legere poſſit, quæ legenda occurrunt; & hoc ne cogatur Diaconus importune accedere, & recedere ab uno latere ad aliud. Ibi itaque ſiſtit Cæremoniarius, donec ſupervenit Subdiaconus dicturus ſimul cum Celebrante *Agnus Dei*. Cum Diaconus diſcooperit Calicem, deponit Pallam ſuper Corporale, juxta Bauldryum; ſed ad commodius eam recipiendam pro cooperatione nos ſentimus eſſe deponendam ſuper velum prope Corporale, ita ut media ſit ſuper Corporale, & circiter media ſuper velum, &c.

C A P U T XX.

De quinta Canonis Oratione.

I. AB his verbis, *Memento etiam Domine famulorum famularumque tuarum*, exordium ſumit quinta Canonis Ora-

Oratio, ad hoc principaliter inſtituta, ut in ipſa pro animabus Defunctorum in Purgatorio degentium precetur, eo fere modo, & ordine, quo ante conſecrationem in *Memento* pro vivis oratur. Cum enim juxta Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. *Hoc Sacrificium non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro Defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis, rite juxta Apoſtolorum traditionem offertur*; Sicuti pro vivis, ita & pro Defunctis in Miſſæ Sacrificio orandum eſſe decernit Eccleſia. Hinc ſcite Divus Thomas loco ſupra citato: *Secundo petit hujus Sacrificii effectum quantum ad mortuos, qui jam ſumere non poſſunt, cum dicit*: Memento etiam Domine, &c. Hinc ratio colligitur, quare vivorum *Memento* ſeu commemoratio ante conſecrationem fuerit inſtituta; illa vero Defunctorum nonniſi peracta jam conſecratione fuerit demandata; Viatores enim poſſunt de Sacrificio hoc profiteri, Euchariſticum panem ſumendo; & reapſe prioribus Eccleſiæ temporibus, quia, ut dicebamus, omnes Miſſæ adſtantes ſumebant, vivorum memoria, ſeu memento pro vivis omittebatur, uti Sanctus Maximus *in Schol.* ex eo infert, quod ille divinæ Liturgiæ Myſteria ediſſerens, vivorum commemorationem non recenſeat. Qui vero jam ſunt in termino, cum non valeant de hoc participare Sacrificio per ſe, eorum nunquam in hoc Sacrificio commemoratio fuit prætermiſſa; ut videre eſt in omnibus Divinis Liturgiis, in quibus perpetuo recenſetur Defunctorum commemoratio. Verum quidem eſt, quod olim mortuorum *Memento* ante conſecrationem abſolvebatur, præcipue iis temporibus, quibus vivorum *Memento* non habebatur; invecta poſtea in Miſſam memoria quoque vivorum, illa Defunctorum protracta fuit poſt conſecrationem, tamquam potior locus pro iis, qui jam ſumere Euchariſticum panem non valent. Hanc poſtpoſitionem ſancitam fuiſſe aliqui exiſtimant a Sixto I., nonnulli a Pelagio II.; Quod tamen pro certo habemus de hac re, id eſt, quod cum quædam Eccleſiæ, temporibus Innocentii, primævæ adhæſiſſent conſuetudini, illas Innocentius ipſe redarguit *de conſ. diſt. 1. cap. de Nominibus*; ex quo infertur vivorum memoriam Pontificis hujus tempore nondum in Miſſam fuiſſe invectam, bene vero illam Defunctorum poſt conſecrationem ſtatutam.

II. Quod Defunctorum commemoratio in Miſſæ Sacrificio fuerit perpetuus univerſæ Eccleſiæ ritus, recolitur tum ex Auguſtino lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 1. his verbis: *In Machabæorum libris legitur oblatum pro mortuis Sacrificium, ſed, etſi nuſquam in ſcripturis veteribus omnino legeretur, non parva eſt univerſa Eccleſia, quæ in hac conſuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ ad Altare Domino Deo funduntur, locum ſuum habet & commendatio mortuorum.* Tum ex praxi Liturgiarum Sancti Jacobi, Marci, aliorumque, nunquam intermiſſa. Tum ex teſtimoniis SS. Patrum Clementis, Cyrilli, Tertulliani, Cypriani, Ambroſii, & præcipue Chryſoſtomi, hom. in Epiſtola ad Philippum, ubi ſic loquitur: *Non fruſtra inſtituerunt Apoſtoli, ut cum tremenda Myſteria celebrantur, fieret eorum commemoratio, qui ex hac vita deceſſerunt; ſciebant enim magnum inde lucrum, multamque utilitatem eis provenire. Cum adſit populus univerſus, & collegium Sacerdotale manus attollat, & coram poſita ſit tremenda Hoſtia, quomodo iram Dei non placabimus?* In hac igitur oratione Sacerdos & animo, & mente eos mortuos debet habere præſentes, ſeu recenſere, pro quibus præcipue, atque ferventius precari intendit; beneplacito quippe ejus relinquitur ſelectio Defunctorum eorum, pro quibus enixius placet orare, uti notavit Innocentius III. lib. 5. cap. 7. his verbis: *In hoc loco Sacerdos, quorum maluerit Defunctorum, debet agere memoriam ſpecialem*; pergit poſtea Sacerdos orare generatim pro omnibus etiam animabus in Purgatorio detentis, ut indicant verba illa *ipſis Domine*, hoc eſt pro quibus præcipue oravit; *& omnibus in Chriſto quieſcentibus*, iis ſcilicet omnibus, nemine excepto, qui actualiter detinentur adhuc in loco Purgatorii, & flammis expiantur ultricibus. Neque enim animabus damnatorum prodeſſe queunt Sacrificia, aut preces; iſti enim non *dormiunt in ſomno pacis*, ſed de numero eorum ſunt, de quibus hic loquitur Albertus Magnus cap. 16. dum dicit: *de quibus nullam vult Deus habere memoriam, & nullam notitiam, juxta illud pſal. nomina eorum non recordabor per labia mea; memento Domine famulorum famularumque tuarum, qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei: qui ſcilicet*, ſequitur Albertus, *tibi in obedientia mandatorum in hac vita famulati de familia, & domo tua adhuc ſunt*, hoc eſt qui curſum conſummarunt, fidem ſervarunt operibus comprobantes eam, quam in Baptiſmo ſuſceperunt, & uſque ad finem in eadem perſeverantes; unde dicitur *qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei*. Quia tamen inter eos, qui nos præcedunt cum ſigno fidei, adhuc permulti non dormiunt in ſomno pacis, ſed ad inferos detruduntur, quid dicendum ſi pro iſtis in Miſſæ Sacrificio precetur, aut Sacrificium ipſum offeratur? In hoc, & ſimilibus caſibus, docent Doctores in Eccleſiæ Theſauro fructum horum Sacrificiorum, aut precum ſervari, donec Deus pro juſta menſura, & compenſatione, animabus illis eum applicet, quæ eo frui poſſunt ad levamen aliquod conſequendum. Diximus *pro juſta menſura, ac compenſatione*, quia Deus juſtus diſpenſator, omnia, attento ſaltem modo ſuæ providentiæ ordinario, diſtribuit juxta normam Evangelicæ illius legis, Lucæ 6. *eadem menſura, qua menſi fueritis, remetietur vobis*. Dari poteſt etiam caſus, quod pro aliquibus animabus, adhuc in ſomno pacis dormientibus, ſeu in Purgatorio degentibus, ſacrificia, & Orationes per accidens non proſint, hoc eſt, quia in hac vita ſibi talia ſacrificia, & Orationes poſſe proficere demeruerint; aut ſibi oblationes defunctorum retinendo, aut in aliud tempus protrahendo ſacrificia, quibus tenebantur, ut docet Divus Parens Auguſtinus in Enchiridio. *Neque negandum eſt Defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cum pro illis Sacrificium mediatoris offertur, vel eleemoſynæ in Eccleſia fiunt; ſed eis hæc proſunt, qui cum viverent, ut hæc ſibi poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt*. Per hoc tamen, quod nobis non conſtet, animas, pro quibus Sacrificia, orationes, aut alia pietatis opera præſtare tenemur, eſſe de facto in eo ſtatu, ut ipſis indubitanter proficere valeant, licitum erit nunquam, ea non adimplere, aut minus diligenter, & accurate perſolvere. His itaque in caſibus, oblationum fructus aut precum, quæ pro iis animabus fiunt, quæ dum viverent ſibi prodeſſe poſſe demeruerunt, pro juſta menſura, & compenſatione Deus fructus hos applicat animabus illis, quæ dum viverent ab oppoſito meruerunt quidem, ut ſibi Sacrificia, & oblationes prodeſſent, nec habent pro ſe offerentes, aut Sacrificantes. Caveamus igitur, ne vita in corpore male geſta, tali miſericordia judicemur indigni. Ad ea verba quod attinet, *& dormiunt in ſomno pacis*, quæ accomodari non poſſe videntur animabus Purgatorii, quæ tali igne actualiter cruciantur, ut teſte Auguſtino *durior ſit, quam quidquid poteſt in hoc ſæculo pœnarum videri, aut ſentiri, aut cogitari*, Serm. 42. de Sanct. dicendum, quod adhuc merito in ſomno pacis dormire dicuntur, quia exeuntes de corpore æternæ vitæ ſecuritatem jam conſecutæ ſunt, a qua perfecta illa animi quies derivatur, qua nos caremus in hac militia ſuper terram; ubi neſcientes an amore, vel odio digni ſimus, animi perturbationibus indeſinenter vexamur.

R I T U A L I A.

III. Sacerdos cum dicit *Memento etiam Domine famulorum, famularumque &c.* extenſis, & junctis manibus ante pectus, ſecreto Defunctorum commemorationem proſequitur. Bis in hoc loco manus conjunguntur; primo cum dicitur clauſula, *Per eundem Chriſtum &c.* Secundo ad ea verba, *Memento &c.* Itaque peracta manuum conjunctione, quæ debet fieri immediate ante ad clauſulam, *Per eundem Chriſtum &c.* iterum manus extenduntur more ſolito, ſed ita lente elevantur, ut poſſint conjungi ad illa verba, *in ſomno pacis*. Cavere autem debet Celebrans, ne poſt manuum disjunctionem, eaſdem ſuper Corporale deponat, ut inde illas elevet, ut conjungantur; conjunctis manibus eas elevat uſque ad faciem, ſed taliter infra oculos, ut horum intenſio in Sacramentum non impediatur; & aliquantulum quoque caput inclinat.

IV. Si in Altari, ubi celebrat miſſam, expoſitum ſit Sacramentum, oculi in ipſum elevari non debent, ſed intenti tenentur in Hoſtiam conſecratam. Elevatis manibus uſque ad faciem, ut ſupra, junctis, facit ſupradictam fidelium Defunctorum commemorationem, prius in individuo, uti deſignant litteræ N. N., & poſtea in genere; ſeu poſtquam dixerit ſecreto, *qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis*. Hæc autem verba pronuntiantur peracta Defunctorum memoria in individuo, de quibus ſibi videtur. Abſoluta etiam Defunctorum commemoratione in genere, ſtans, ut prius, manibus de more iterum extenſis, proſequitur: *Ipſis Domine & omnibus in Chriſto quieſcentibus &c.* capite erecto, quod inclinat inclinatione minimarum minima, & ſimul manus jungit ad clauſulam, *per eundem Chriſtum &c.*, & ſic etiam pro miſſa ſolemni.

C A P U T XXI.

De Sexta Canonis Oratione.

I. AB iis verbis, *Nobis quoque peccatoribus*, ſexta & ultima incipit Canonis Oratio, quæ deſinit in clauſulam illam proxime Orationem Dominicalem præcedente, *Per omnia ſæcula ſæculorum*. In hac Oratione Sacerdos, Defunctorum fidelium peracta commemoratione, pro ſemetipſo quoque, & pro omni Eccleſia militante ſimul, Deum reſumit orandum; cum enim ſit, teſtante Apoſtolo ad Hebr. 5. *pro hominibus conſtitutus in iis, quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis, quemadmodum pro populo, ita & pro ſemetipſo offerre debet*: quod exequitur dum hic ſubdit, *nobis quoque peccatoribus*: offert enim his verbis Sacrificium præcipue pro ſeipſo, & pro omnibus Sacerdotibus, uti aſſerit Bellarminus de Miſſa lib. 2. cap. 26. cum D. Toma: *Tertio eundem petit quantum ad ipſos Sacerdotes offerentes, cum dicit, nobis quoque peccatoribus &c.* Hæc Oratio habetur etiam in Liturgia S. Petri, & juxta Innocentium, & Durandum *hic* indicat contritionem, ac confeſſionem Latronis, in articulo Dominicæ paſſionis factam, quando dixit increpans alterum, *nos digna factis recipimus*; nec non ejus ad Jeſum petitionem dum dixit: *Domine memento mei dum veneris in Regnum tuum*; unde Celebrans prædicta verba *nobis quoque &c.* paululum expreſſa voce proferens, percutit ſibi pectus; qua percuſſione veluti contritio exprimitur, quam Celebrans tenetur intra ſe excitare, dum pro ſe, & aliis poſtulat Domini noſtri Jeſu Chriſti miſericordiam. Hinc ad rem S. Pater Auguſtinus ſerm. 5. de verbis Domini ſecundum Matthæum: *Tundere pectus quid eſt, niſi arguere, quod latet in pectore, & evidenti pulſu occultum caſtigare peccatum*: & tractatu de Doctrina Chriſti cap. 20. ſic monet nos: *Erubeſcamus ſaltem, confiteamur, & pectora tundamus, non ut ſuper peccata noſtra pavimentum ſolidemus; nam qui tundit pectus, & non corrigitur, ſolidat peccata, non tollit. Tundamus pectus, & cædamus nos, & corrigamur a nobis.*

II. Poſtulat itaque hic Sacerdos pro ſe, & pro Sacerdotibus omnibus, ac fidelibus viventibus, ut Deus partem aliquam, & ſocietatem donare dignetur cum Sanctis Apoſtolis, & Martyribus, aliiſque Sanctis omnibus, eo fere modo, quo ante conſecrationem Sanctorum ſuffragia enixe præcaverat; qua ratione antecedens commemoratio Sanctorum inſcribitur *ad ſuffragium*, ſubſequens vero conſecrationem dicitur *ad Conſortium*; unde ſubdit, *intra quorum nos conſortium, non æſtimator meriti, ſed veniæ quæſumus largitor admitte*. Sanctorum hic conſortium potius, quam ſuffragia memoramus, ac petimus; quia modo, ad differentiam antecedentis commemorationis, jam mediator ipſe Jeſus Chriſtus Sacramentaliter præſens eſt, cujus ſuffragium omnia illa Sanctorum in infinitum excedit.

III. Sancti qui in hac oratione enunciantur quindecim ſunt ex perveruſta traditione, & ideo quindecim juxta D. Thomam opuſculo 66. *ut per virtutem Sacramenti, quod tractamus, & offerimus, eorum adjuti precibus, & meritis, quindecim charitatis gradus aſcendamus, & invicti ad Sanctorum conſortium tranſeamus*. Ex bis non ſine ſuo myſterio octo enumerantur Mares, & ſeptem Mulieres; quia in octo Maribus, octo beatitudines, & in ſeptem Mulieribus, ſeptem gratiarum Chariſmata præfigurantur juxta Durandum *in Gemma animæ* lib. 4. cap. 46. his verbis: *Septem chariſmata gratiarum, & octo beatitudines junguntur in nobis*. Mares igitur ſunt, Joannes, Stephanus, Marcellus, Petrus &c. Joannem eſſe Evangeliſtam cum Durando *hic* nonnulli cenſent, aſſerentes bis in Canone nominari ratione duplicis prærogativæ, quibus gaudet, Apoſtolatus ſcilicet, & Virginitatis, ratione quarum præ cæteris magis dilectus, & ſupra pectus Domini in cœna recubuit, & ſibi Matrem Virginem a Chriſto e Cruce pendente Virgini commendari meruit. Beatus tamen Albertus, cui aſſentit communis Liturgicorum opinio, vult, quod in antecedenti commemoratione ſit Joannes Evangeliſta, in hac vero ſit Joannes Præcurſor; quia reapſe in Liturgiis SS. Baſilii, & Chryſoſtomi, in hac ſecunda commemoratione Baptiſta expreſſe nominatur; & merito huic poſt Hoſtiæ conſecrationem locus aſſignatur, quando jam præſens eſt agnus Dei, cujus ipſe præcurſor fuit, ac demonſtrator dicens; *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*.

IV. Quinam ſit Sanctus Petrus, qui in hoc ſecundo Catalogo commemoratur, pariter inquiri ſolet; & ratio dubitandi eſt, quia plures ſunt hujus nominis Martyres, uti ponderat Septala Derothenſis Epiſcopus tractatu de Myſteriis miſſæ cap. 33. pag. 243. unde non ita facile poſſe definiri videtur, quis iſte præciſe Petrus ſit. Veriſimile tamen eſt, ut optime ponderat Pouget Tom. 2. Inſtit. Cath. pag. 687. hunc eſſe Sanctum Petrum Exorciſtam, qui ſub Diocletiano cum Marcellino Presbytero Martyrium ſubiit, unde ut immediate poſt Marcellinum hac in commemoratione recenſetur. Horum Sanctorum Marcellini ſcilicet, & Petri Exorciſtæ feſtum, ut videre eſt in Martyrologio Romano, celebratur poſtridie Kalendas Junii. Opinioni huic aſſentiri videtur etiam Cardinalis Bona Rerum Liturgicarum lib. 2. cap. 14. num. 5. ubi adnotat, Sanctum Petrum hunc eſſe e minorum ordinum Clericis, ſeu Exorciſtam.

V. Peracta Sanctorum, & Sanctarum enunciatione, ſubdit Sacerdos, *intra quorum nos conſortium, non æſtimator meriti* &c. In hac Oratione illa verba *non æſtimator meriti*, non debent ſumi in hoc ſenſu, ſcilicet, quod Deus bonorum meritorum non ſit æſtimator; eſt enim non tantum æſtimator, ſed ultra menſuram quoque generoſus remunerator: uſurpatur itaque ibi meritum relate ad id, quod peccata noſtra merentur; habent enim & peccata meritum ſuum, ſed malum, quod pœnis retribuitur, & adverſitatibus, juxta illud *propter peccata veniunt adverſa*. Hinc D. Parens Auguſtinus lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 1. ſic habet: *Quorum tam mala ſunt merita*; ut itaque per Jeſu Chriſti bona, ac infinita merita, venia tribuatur meritis malis noſtris, & cum aſtantibus præcipue admittatur in Cælo, Sacerdos proſequitur: *Per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas*.

VI. Intermiſcitur orationi huic ſolita clauſula: *Per Chriſtum Dominum noſtrum*, quam Celebrans profert immediate ante illa verba, *Per quem hæc omnia* &c. quia Chriſtus ipſe dixit, *nemo vadit ad Patrem niſi per me*; ipſe enim, ut habetur Joannis 10. *eſt Paſtor ovium, & ovilis Oſtium*. Poſt clauſulam *Per Chriſtum Dominum noſtrum*, ex Rubrica non præcipitur dici *Amen*, ut detur intelligi, quod clauſula hæc connectitur ſeu connexionem ſervat cum his *Per quem &c.* ut advertit Biel. cap. 60. & Gavantus hic; & conſequenter orationem omnino adhuc continuari, & ad eandem Canonis partem ſpectare.

VII. Mos erat olim fruges ad Altare benedicere, uti ex veteribus Miſſalibus, & liturgiis comprobat Cardinalis Bona lib. 2. cap. 14. num. 5. *Finita*, inquit, *hac oratione, poſt illa verba*, largitor admitte, *ſi novæ fruges, aut qualibet alia, humanis uſibus inſervientia, benedicenda erant, ante Altare olim collocari ſolebant, & hic a Sacerdote benedici, & terminata benedictione ſolita clauſula*, Per Chriſtum Dominum noſtrum, *ſequentem addebant orationem*, Per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas; *quæ, ut notat Lucas Ducherius, non ſolum referuntur ad oblata, ſed etiam ad res tunc benedictas, quas Deus creat, ſive producit, eaſque petimus ejus benedictione ſanctificari noſtris uſibus profuturae*. Ex quibus infertur, quod preces illæ *per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas* &c. non ſolum ad Chriſti Corpus, & Sanguinem referebantur, ſed etiam ad novas fruges benedictas: modo autem cum in hac miſſæ parte non amplius frugum benedictio fiat, ſeu fieri ſoleat, & eadem verba retineantur in qualibet miſſa ſuper Chriſti Corpus & Sanguinem cum cruceſignationibus; congruentias optimas, & altiſſima Myſteria, quæ ſub ipſis verbis continentur, modo exponemus.

VIII. *Semper bona creas, ſanctificas, vivificas, benedicis, & præſtas nobis*. His verbis utique epilogantur omnia Dei magnalia, quæ uſque huc in miſſa ſunt actitata, ſcilicet creatio Panis, & Vini, tamquam remota hujus Sacrificii materia: per ly *Creas*, ſanctificatio ejuſdem per oblationem Deo factam in Offertorio; per ly *Sanctificas*, tranſubſtantiatio in Corpus, & Sanguinem Chriſti ſupradictæ materiæ ſanctificatæ; per ly *vivificas*, cæleſtem in nos benedictionem cauſantia ſecundum ſe; per ly *benedicis* tandem, actualis cæleſtium benedictionum; atque gratiarum conſecutio per ly, *& præſtas nobis*. Item ex D. Thoma opuſculo 66. per verba illa commendatur Perſona Filii per multiplicem poteſtatem, oſtendendo eum eſſe primo Deum naturæ, ſecundo Deum veniæ, tertio fontem vitæ, quarto Regem gloriæ. Prima poteſtas eſt, quia poteſt omnia ex nihilo creare; ſecunda, quia poteſt peccata dimittere; tertia, quia poteſt gratiam, & virtutem dare, & augere; quarta, quia poteſt emendatos, & perſeverantes in bono gloria, & beatitudine coronare; *& per quem Domine hæc omnia ſemper bona creas*, ecce Deus naturæ, *ſanctificas*, ecce Deus veniæ, *vivificas*, ecce Deus fons vitæ, & plenitudo virtutis, & gratiæ, *benedicis*, ecce Rex æternæ gloriæ.

IX. Verba illa ex mandato Rubricæ proferuntur a Celebrante cum Crucis ſignis tribus ſuper oblata; de quibus agendo D. Thomas 2. part. quæſt. 83. art. 5. ad 3. docet, tribus Crucis ſignationibus, quæ ad illa verba efformantur, *Sanctificas, vivificas, benedicis &c.* ſignificari tres Orationes ad Patrem, quibus e Cruce pendens Jeſus ſic præcabatur, 1. *Pater ignoſce illis, non enim ſciunt, quid faciunt*. 2. *Deus Deus meus, ut quid dereliquiſti me*. 3. *Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum*. Prima oratio eſt pro perſecutoribus. Secunda pro liberatione a morte. Tertia pertinet ad gloriæ adoptionem, *& ad hoc ſignificandum*, proſequitur D. Thomas, *ſit trina Cruceſignatio ſuper illa verba*: Sanctificas, vivificas, benedicis.

X. Abſolutis bis tribus Crucis ſignis, accipit Celebrans Hoſtiam conſecratam aliquantulum infra medium, & ad ea verba *per ipſum, & cum ipſo, & in ipſo* tres efformat Cruces ſuper Calicem. Hujuſmodi verba extant etiam apud Sanctum Ambroſium lib. de Sacramentis cap. 5. nec non in græca Liturgia S. Petri. Verba hæc per D. Thomam opuſculo 66. ſic exponuntur: *Per ipſum*, intelligitur creatio; in eo, quod dicitur *cum ipſo*, intelligitur operatio; in eo, quod dicitur *in ipſo*, intelligitur conſervatio, ... tres autem memoratas Cruces, quæ ad hæc verba *per ipſum &c.* fiunt ſuper Calicem, fieri aſſerit ad recenſendas tres illas horas, quibus Jeſus, a ſexta uſque ad nonam pependit in Cruce.

XI. Ad illa verba, quæ ſequuntur: *Eſt tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti*, duo alia Crucis ſigna efformat Celebrans extra Calicem, & hæc ſigna indicare affirmat Angelicus Doctor ſupra citatus, ſeparationem Animæ a Corpore Chriſti, quando inclinato capite emiſit ſpiritum; alias quoque horum ſignorum Crucis congruentes myſticas tradit Sanctus Doctor, loco ſupracitato, ſignificationes, ubi videri poſſunt. Nobis ſufficit hic Celebranti exhibuiſſe potiſſima horum ſignorum Myſteria, quæ ſi animo præſentia tenere curaverit, dum Sacroſanctum hoc peragit Sacrificium, mire in ſe fervorem excitari ſentiet, ac pietatem promoveri ad exequendas, uti decet, ſui muneris partes; & ſic majori ſemper ac majori, frequentatione Sacramenti hujus, gratia potitus, ſumma cum animi ſui voluptate Altari deſerviet.

R I T U A L I A.

XII. Cum dicit *nobis quoque peccatoribus*, aliquantulum elevat vocem, abſque tamen Capitis inclinatione, ſed ſtans erectus, dextra manu, tribus inferioribus digitis ſemiextenſis, & clauſis, leviter ſibi percutit pectus, taliter, ut pollex, & index conjuncti Planetam non tangant, ſiniſtra poſita ſuper Corporale. Miniſter pariter ſiniſtra manu infra pectus repoſita, manu dextra leviter ſibi percutit pectus, dum Celebrans ſupradicta verba *Nobis quoque peccatoribus* profert; caveant autem, ne ſibi poſt percuſſionem pectoris manum oſculentur. Poſt prolationem verborum *nobis quoque &c.* proſequitur ſecreto, *famulis tuis &c.* manibus extenſis de more, ut ad Collectas; & cum dicit *Per Chriſtum Dominum noſtrum*, jungit manus ante pectus, & deinde dextra manu ter ſignat communiter ſuper Calicem, & Hoſtiam, ita ut primum Crucis ſignum efformet dum dicit *Sanctificans*; Secundum dum dicit, *Vivificans*; Tertium dum dicit, *Benedicis*. Inde Calicem diſcooperit manu dextra, ſiniſtra de more poſita ſuper Corporale, accipiendo Pallam inter digitos medium, & indicem unitum Pollici, quam deponit ex una parte ſuper Corporale, & ex alia ſuper Velum; poſtea genuflectens de more unico genu adorat Sacramentum, & ſe erigit reverenter accipiendo Hoſtiam, quam ſic elevat premendo ipſam indice ſiniſtræ manus aliquantulum ex una parte inferiori, dextera interim accipiente, non omnino a parte inferiori, ſed aliquantulum infra medium oræ ipſius Hoſtiæ, ita quod per rectam lineam, abſque ulla prorſus ipſius Hoſtiæ inclinatione, ſignum Crucis efformari poſſit cum ea ſuper Calicem, quem manu ſiniſtra tenet circa nodum infra cuppam, a labio ad labium; cavendo ne Hoſtia, dum ſignum Crucis efformat cum ipſa, tangat Calicis labia, ad hoc ut non fiant fragmenta.

XIII. Tres Cruces cum Hoſtia efformat Celebrans ſuper Calicem, modo dicto, æquales; quarum primam deſignat inter vocem,

tem, *Per ipſum*. Secundam inter vocem, *& cum ipſo*. Tertiam inter vocem, *& in*, & vocem *ipſo*, poſt quas ſignationes cum Hoſtia ſimiliter bis ſignat extra Calicem, inter hunc ſcilicet, & ſuum pectus, incipiendo ſignum a labio Calicis exteriori, abſque eo quod Hoſtia hoc tangat, & producendo ad pectus per lineam rectam, non excedentem ipſius Calicis altitudinem, nec extra Corporale, ſed intra ſe continentem. Brachium ſiniſtrum debet aliquantulum incurvare, dum has efformat Cruces, ne Hoſtia conſecrata ſuper ipſum pertranſeat. Efformat autem primam dum profert *Patris*. Secundam vero facit inter vocem *Spiritus*, & vocem *Sancti*; deinde recta linea Hoſtiam deferens ſuper Calicem, hunc elevat aliquantulum ſimul cum Hoſtia dicens, *omnis honor, & gloria*, elevat autem Calicem cum Hoſtia, ut ſupra, non excedendo altitudinem quatuor digitorum, nec moram faciendo, ſed ſtatim utrumque deponendo. Calicem collocat ſuo loco, ſcilicet ſuper mediam plicaturam Corporalis poſteriorem, & Hoſtiam pariter ſuper plicaturam anteriorem, mediam ejuſdem Corporalis, ut alibi deſcripſimus; poſtea, ſi opus eſt, digitos extergit ſuper medium Calicis, illos ſuaviter fricando, quo facto pollices, & indices iterum jungens, Palla cooperit Calicem, ſiniſtra, modo ſupradicto, retinente Calicis nodum. Cooperto Calice facit unico genu de more genuflexionem, & ſe erigit ad Orationem.

RITUALIA.

Pro Miſſa ſolemni.

XIV. Cum Celebrans dicit *per quem hæc omnia Domine*, Diaconus facta Sacramento genuflexione unico genu antequam diſcedat a ſiniſtris Celebrantis, accedit ad dextram ipſius, ita opportune ſi poſſibile eſt, ut poſtquam Celebrans ſignaverit Calicem dicendo *Sanctificas &c.* ipſe detegat Calicem, & genuflectat cum ipſo, aliter ſi prius accedat, ſe ſolo debet, cum pervenit ad dextram Celebrantis, genuflectere, & iterum genuflectere cum ipſo. Quo facto Cæremoniarius faciens genuflexionem utroque genu in ſuppedaneo Altaris, accedit ad Librum, ut inſerviat Celebranti vertendo folia &c. ne Diaconus cogatur importune accedere, & recedere ab uno latere ad aliud, & aſſiſtit illic Cæremoniarius donec ſuperveniat Subdiaconus dicturus cum Celebrante *agnus Dei*, ut dicebamus.

XV. Cum Celebrans dixit *& præſtas nobis*, Diaconus diſcooperit Calicem deponendo Pallam ſuper Corporale & genuflectit cum Celebrante. Cum Celebrans ſtans ter cum Hoſtia Calicem ſignat dicendo *Per ipſum, & cum ipſo, & in ipſo*, ipſe quoque Diaconus ſtat, & duobus dexteræ manus digitis tenet Calicis pedem. Hinc dum Sacerdos Hoſtiam ſuper Corporale deponit, Palla cooperit Calicem abſque prævia genuflexione; & deinde cum Celebrante ipſe quoque genuflectit.

CAPUT XXII.

De Oratione Præceptis &c. uſque ad infractionem Hoſtiæ.

I. Miſſæ Canonem ſexta Oratione concludi docet Bellarminus Tom. 3. Controver. lib. 6. de Sacrificio Miſſæ cap. 27. unde & nos hanc amplexantes ſententiam profitemur Orationem Dominicam ad Canonem non pertinere, & conſequenter Canonis partem dici non poſſe. Sacerdos itaque propius ad Sacroſanctam communionem accedens, ſe ad hanc devote diſponit Orationem illam recitando, quam Salvator ipſe Diſcipulis ſuis dicendam tradidit, atque compoſuit, ac proinde Dominicam nuncupatam a SS. Patribus. Neque enim melius poteſt Celebrans, aut efficacius ſe ad Euchariſtiam ſumendam præparare, quam ea intercedente Oratione, quæ a Tertulliano *legitima, & Doctrinæ Cæleſtis compendium*, ab Auguſtino *cæleſtis omnium plena virtutum, omnes ſpecies orationis comprehendens*, a Cypriano *Breviarium totius Evangelii nuncupatur*, & ex communi SS. Patrum ſenſu deletiva quoque levium peccatorum, ut videre eſt apud Sanctum Patrem Auguſtinum in Enchirid. ad Laurent. cap. 7. *De quotidianis levibuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio ſatisfaciet .... Delet omnino hæc Oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, a quibus vita fidelium, ſcelerate etiam geſta, ſed pœnitendo in melius mutata diſcedit.*

II. Dominicæ Orationi anteponit Sacerdos verba illa vetuſtiſſima: *Oremus Præceptis ſalutaribus moniti*, quæ indicant *ſic Chriſtum docuiſſe Apoſtolos ſuos, ut quotidie in Corporis illius Sacrificio credentes, audeant loqui Pater noſter*; uti legitur apud Hieronymum lib. 3. adverſus Pelagianos. Hinc eruitur Apoſtolos ipſos recitare cœpiſſe Orationem Dominicalem in miſſa; quod etiam tradit Honorius in gemma animæ cap. 86. *Miſſam Dominus Jeſus inſtituit, quando ex Pane, & Vino Corpus & Sanguinem ſuum fecit, & memoriam ſui ſuis celebrari præcepit. Hanc Apoſtoli auxerunt, dum ſuper Panem, & vinum, verba, quæ Dominus dixit, & Dominicam Orationem dixerunt ......* Hinc erravere nonnulli exiſtimantes Gregorium Magnum inſtituiſſe Orationem Dominicam recitari in Miſſa, inter quos enumerantur Hugo Victorinus, & Rupertus; cum ex omnibus vetuſtioribus Liturgiis & ex Patribus Gregorio antiquioribus ejuſdem Dominicæ Orationis uſus in Sacroſancto miſſæ Sacrificio, ad evidentiam demonſtretur, ut videre eſt apud Auguſtinum Epiſtola 59. jam ſupra citata ad Paulinum, loco pariter ſupra laudato apud Hieronymum, apud Ambroſium lib. 5. de Sacrament. lib. 4. apud Anaſtaſium Sinaitam ſerm. de Synaxi, apud Cæſarium Arelat. hom. 12. & alios ex Menardo in lib. Sacrament. D. Gregorii. Dicendum itaque ſupradictos Doctores Hugonem, & Rupertum, ideo Gregorium hujus ritus Auctorem aſſeruiſſe, aut quia in nonnullis Eccleſiis omiſſum reſtituerit, aut quia in miſſæ Sacrificio locum, in quo modo Oratio Dominica recitatur, ipſe præfixerit, aut tandem, quia a ſolo Celebrante dici juſſerit, cum olim ab omnibus miſſæ adſtantibus recitaretur.

III. Rationem, cur in miſſa a Celebrante elata voce, a Rubrica dicenda præcipiatur Oratio Dominicalis, cum in officio ſecreto inſcribatur recitanda, Benedictus XIV. de Sacroſancto miſſæ Sacrificio lib. 2. cap. 19. num. 4. docet eam præcipue eſſe deſumendam ex arcani diſciplina, qua vetitum erat, tum Orationem Dominicalem, tum Symbolum in publicis conventibus alta voce recitari, ne Infidelis quis, aut Catechumenus ea addiſcerent; quibus tantum antequam Baptiſmum ſumerent immediate, ac cum ſatis inſtructi, ſeu probati in claſſem commigraſſent *Competentium*, Orationem Dominicalem, & Symbolum addiſcere, aut recitare conceſſum erat. Infideles enim, & Catechumeni publicis cœtibus, in quibus officia, ſeu Horæ Canonicæ recitabantur, adeſſe poterant. Huic autem miſſæ parti nemo eorum admittebatur; cum peracta Evangelii explicatione, omnes tum infideles, tum Catechumeni Eccleſia pellerentur; unde locus dabatur elata voce recitandi orationem Dominicam, ac Symbolum, abſque periculo detegendi ea Catechumenis, & infidelibus, quæ nunc, pro tunc, ſub arcano detineri expedire exiſtimabatur.

IV. Cum Celebrans pervenit ad illa verba, *& ne nos inducas in tentationem*, Miniſter elata voce reſpondet; *ſed libera nos a malo*. Hic contra Rubricam, & contra Myſterium agere Sacerdotem, ſi & ipſe ſecreto proſequatur verba illa, *ſed libera nos a malo*, monet Angelus Tonto de Myſteriis miſſæ, quem ſequitur Gavantus, ea ratione ducti, quia videretur Sacerdotem in tali caſu poſtulare a Deo, ut ſe a malo culpæ præſentis liberaret, ac proinde ad Altare acceſſiſſe celebraturum peccato mortali obnoxium; putant enim Doctores illi, quod Rubrica Miſſalis, ideo non ſinat Celebrantem elata voce proſequi, *ſed libera nos a malo*, ne ſe detegat peccato mortali gravatum; ast quam levis ſit, ac prorſus nullius ſubſiſtentiæ hæc ponderatio, ex eo facile digноſci poteſt, quod in ſequenti Oratione Celebrans ipſe a præſentibus malis liberari expoſcit, eo fere ipſiſſimo ſenſu, quo per illa verba, *ſed libera nos a malo*, fit. Quis enim unquam ſcit, utrum amore, vel odio dignus ſit? Nos itaque potius dicimus, quod Rubrica merito verba illa *ſed libera nos a malo*, a Miniſtro elata voce dicenda, ſeu reſpondenda decernit, ut locus detur exercitio mutuæ charitatis, quæ admodum relucet in orationibus, quæ pro invicem fiunt ad ſalutem obtinendam, juxta illud Salvatoris noſtri præceptum Epiſt. Cath. c. 5. *Orate pro invicem ut ſalvemini*. Hinc Celebrans quoque pro mutua charitate, majori adhuc efficacia, & pro ſe, & præcipue pro populo expreſſe, & ſuſius precatur in Oratione ſequenti, quam dicit ſecreto: *libera nos &c.*

V. Miniſtro itaque reſpondente *ſed libera nos a malo*, Sacerdos ſubmiſſa voce dicit *Amen*, & ſic proſequitur ſecreto, *libera nos quæſumus Domine &c.* Sacerdos hic juxta expoſitionem Soti, tertio ad ſilentium revertitur, ut numerum ſilentiorum Chriſti compleat, quando in Horto, ut dicitur Matth. 26. *iterum abiit, & oravit tertio*, qua Oratione, ut Deus virtute Sacramenti nos liberare dignetur *ab omnibus malis præteritis*, ſcilicet a peccatis jam commiſſis; non tam quod ad maculam culpæ, qua carere credimus, cum ad Altare Euchariſtiam ſumpturi accedimus, quam quoad pœnæ reatum, non tantum æternæ, ſed etiam ſatisfactoriæ, ſeu temporalis; *Præſentibus*, ſcilicet non ſolum a tentationibus, quæ inceſſanter ad patranda peccata impellunt, in vita hac, quæ, ut dicitur Tob. 7. militia eſt, ſeu tentatio ſuper terram; ſed etiam a pœnis, ſeu adverſitatibus inſurgentibus, quæ nobis adveniunt propter peccata; a quibus omnibus ut evadamus immunes, ejus hic pro omnibus auxilium implorat Sacerdos, qui ſolus ſua pietate, & animas ſalvare poteſt, & corpora. Subditur tandem, *& futuris*, hoc eſt ab omnibus malis, quæ nobis accidere poſſunt in poſterum, & præcipue cum in tentatione proventum. Tria hæc poſtulata, *præteritis, præſentibus, & futuris* correſpondent tribus petitionibus, quæ in Dominica ſiunt oratione, ſcilicet: *Dimitte nobis debita noſtra*, hæc enim ſunt præterita, *& ne nos inducas in tentationem*, hoc ad præſens attinet, *ſed libera nos a malo*, & hoc ad futurum pertinet. Ex quibus omnibus recolitur id, de quo in Pſalm. 118. ſerm. 8. nos monet Ambroſius, ſcilicet quod: *non ſolum de præteritis veniam debemus poſtulare, ſed etiam præſentia declinare, & a futuris cavere*; quæ omnia ut conſequamur, invocat Celebrans, omnium nomine, interceſſionem Beatæ Mariæ ſemper Virginis, Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, atque, Andreæ, aliorumque omnium Sanctorum. Congrue hic interceſſio B. M. Virginis invocatur, quæ Alberto Magno teſte, *Domina Mundi eſt, figura Eccleſiæ, & Mater caſtis viſceribus filios Eccleſiæ concipiens, in charitate formans, & per adoptionem eoſdem filii ſui fratres perficiens*. Revocantur quoque in adjutorium noſtrum Sancti Apoſtoli Petrus, & Paulus; quia præcipue fuerunt a Chriſto in Apoſtolicæ confeſſionis petra ſolidati, & in Eccleſia veluti principatum obtinent. Superadditur etiam expreſſo nomine Sanctus Andreas; quia adducens Petrum ipſum ad Chriſtum, ut dicitur Joann. 1. veluti ipſiuſmet Principis Apoſtolorum cenſetur Apoſtolus. Ipſe etenim, uti advertit Benedictus XIV. loco ſupracitato num. 7. ideo hic ſolus Poſt Petrum, & Paulum inter Apoſtolos nominatur, quod primus ad Apoſtolatum vocatus ſuit, ut conſtat ex

Evangelio Sancti Joannis &c. Ternarius etiam numerus horum Sanctorum ſuo non vacat Myſterio; in ipſo enim tres recoluntur Dominicæ ſepulturæ dies, ut memoria mortis Redemptoris noſtri intercedente, a malis omnibus præteritis, præſentibus, ac futuris liberati, pacem aſſequamur; hoc eſt præcepta legis exacte pro viribus adimplentes illis aſſociemur, quibus per Pſalmiſtam pacis abundantia promittitur, *pax multa diligentibus legem tuam*.

VI. Oratio *libera nos quæſumus Domine &c.* vetuſtiſſima eſt, habetur enim in Liturgia Sancti Petri, abſque nominibus tamen Petri, & Pauli, quæ poſt obitum eorundem fuerunt adjecta; nomen autem Sancti Andreæ huic orationi additum fuiſſe a Papa Gregorio permulti opinantur, ob ſingularem devotionem erga ipſum perpetuo exhibitam. In pervetuſtis Sacramentariis aliorum quoque Sanctorum nomina hac in Oratione habebantur; eo quia olim unuſquiſque poſt hæc verba *atque Andrea*, pro ſua devotione quos volebat Sanctos poterat recenſere; ut conſtat ex Mycrologo cap. 25. modo autem cum vetitum ſit minimum quodque addere, abſtinendum eſt, ac devotioni parcendum; alioquin non devotioni, ſed præſumptioni potius, ut ait Hilarius, adſcriberetur.

R I T U A L I A.

VII. Cooperto Calice, methodo eadem prorſus, qua Præfationem incepit, voce elata, & intelligibili dicit: *Per omnia ſæcula ſæculorum*; Miniſtro nomine populi reſpondente *Amen*. Cum dicit *Oremus* alta ordinaria voce, manus jungit ante pectus, & inclinato capite inclinatione minimarum maxima, illud erigit, cum dicit: *Præceptis ſalutaribus moniti*, & junctis, ut ſupra manibus, alta voce proſequitur, uſque ad principium Orationis Dominicæ; ad quam, cum incipit dicere *Pater noſter*, manus extendit, ut ad Orationem, & ſic extenſas eas tenet uſque ad finem, ſtans ſemper oculis intentis ad Sacramentum. Cum ad illam vocem pervenerit, *in tentationem*, miniſtro reſpondente alta ordinaria voce *ſed libera nos a malo*, Celebrans ſubmiſſa voce dicit *Amen*, poſt cujus prolationem, & non antea, Patenam accipit, digito medio dextræ manus applicato concavitati ipſius Patenæ, in illam impingit, ut paululum recedat extra Corporale verſus partem Epiſtolæ, nullatenus adhibita manu ſiniſtra, quantum fieri poteſt, quæ ſi adhiberi debet, illam ſuper hoſtiam non transferat, dum eam ad Patenam, aut Purificatorium ducit.

VIII. Patena, D. Alberto Magno teſte, a patendo ſic dicta, latitudinis charitatis exhibet ſpecimen, unde Celebrans manu dextera pollice, & indice non disjunctis Patenam aliquantulum Purificatorio extergit; qua exterſione indicatur charitatem, qua Celebrans ſe diſponit ad ſumendum Corpus, & Chriſti Sanguinem, debere eſſe mundam. Exterſione Patenæ expleta, Purificatorium collocat in ea diſtantia a Corporali, ut inter Corporale, & Purificatorium Calix collocari poſſit, poſt digitorum ablutionem; inde inter indicem, & medium digitos Patenam accipit, & erectam tenet ſuper Altare extra Corporale, (quidquid aliter ſentiat Anonymus Italus,) ſiniſtra ſuper Corporale poſita a parte Evangelii, quam ad pectus admovens, antequam dicat *da propitius pacem*, dextera manu Patenam elevat ab Altari; & dum dicit *cum Beatis Apoſtolis tuis*, ſignat ſe cum ipſa, frontem tangens cum dicit *Petro*, pectus cum dicit *Paulo*, ſiniſtrum humerum cum dicit *atque Andrea*, & tandem humerum dextrum dum dicit, *& omnibus Sanctis*; poſtea defert Patenam ad os, ipſamque oſculatur in parte anteriori, & ſuperiori, nunquam in illo ſpatio, per quod tranſitura mox eſt Hoſtia, quando ſuper Patenam colligitur, quæ amplius abſtergenda non eſt Purificatorio, & multo minus Planeta.

IX. Hujus ritus, quo Celebrans Patena ſibi ſignum Crucis efformat, ac eam oſculatur, moroſe aliquantulum proferendo ſupradicta verba, ut inter eorum prolationem cum Patena ipſa motu gravi munire ſe ſigno Crucis poſſit, & eam oſculari, ratio eſt; quia virtute Crucis veram pacem, quam oſculum præſignat, a Domino petimus. Aliam rationem huic conſimilem affert etiam Benedictus XIV. loco citato num. 11. ſic: *Jam vero Sacerdos Patena ſibi crucis ſignum ducit, eamque oſculatur, quia Patena inſtrumentum eſt pacis, & vas ubi ſacra ponitur Euchariſtia, quæ Chriſtianorum eſt pax*; Unde ad rem Celebrans proſequitur, *da propitius pacem* &c. ſubmittendo Patenam Hoſtiæ.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa Solemni.

X. Cum Sacerdos incipit *Per omnia ſæcula*, hoc eſt Præfationem ad Orationem Dominicalem, Diaconus per totum tempus, quo Celebrans canit dictam Præfationem, ſtat, ut prius, ad dexteram Celebrantis, ut cum incipit Orationem Dominicalem illis verbis *Pater noſter &c.* tunc, & non prius genuflectit, & ſe transfert poſt Celebrantem, quidquid in contrarium ſentiat Lohner, quia inutiliter profecto a Rubrica præſcriberetur duplex iſta genuflexio, ſi ſtatim ſine mora deberet Diaconus deſcendere poſt Celebrantem. Deſcendit itaque ad principium Orationis Dominicæ, præmiſſa genuflexione ad dexteram Celebrantis in ſuppedaneo, & unico genu, ut alias docuimus, & ibi ſtat poſt Celebrantem ad ſecundum Altaris gradum uſque ad iſta verba, *& dimitte nobis debita noſtra*, ad quæ facta ibidem genuflexione, vadit ad dexteram Celebrantis, ubi cum pervenit pariter genuflectit, & ibi inſervit Celebranti tergendo, & porrigendo Patenam, ac Calicem ſuo tempore diſcooperiendo &c.

XI. Subdiaconus quoque circa finem Orationis Dominicæ, dum Celebrans dicit, *& dimitte nobis debita noſtra*, genuflectens in ſuo loco, ſeu in medio infimi Altaris gradus, accedit per viam breviorem ad cornu Epiſtolæ ſimul cum Diacono, cui, ſtans ad ejus dexteram, Patenam porrigit coopertam Velo humerali, & ipſe Diaconus eam Veli partem removens, qua cooperitur, diſcooperit, & a Subdiacono exhibente eam capit, inde extergens Purificatorio Patenam ipſam, Celebranti eam porrigit, dum incipit *libera nos quæſumus*.

XII. An Diaconus, vel Subdiaconus, de iſtis unus reſpondere debeat ad finem Orationis Dominicæ, *ſed libera nos a malo*, Doctores non conveniunt; nos cum Bauldryo ſequimur ſententiam negativam: Quia in iis, in quibus Chorus reſpondet, nec Diaconus, nec Subdiaconus debent reſpondere. Dum Diaconus Patenam porrigit Celebranti, Patenam prius, deinde manum ejus dexteram oſculatur. Cum Celebrans dicit verba illa *ab omni perturbatione ſecuri*, Diaconus diſcooperit Calicem deponendo de more Pallam ſuper Corporalem, & Velum, genuflectit, ſurgit. Dum Celebrans frangit Hoſtiam ſuper Calicem, Diaconus non tenet pedem Calicis, ſed ſolum poſita a Celebrante particula in Calicem, hunc iterum tegit Palla, & facta genuflexione ſurgit. Celebrans non dicit poſt *ſed libera nos*, *Amen*, quin illud prius Chorus abſolverit. Subdiaconus reddita Patena Velum deponit, & tradit Cæremoniario, aut Acolytho, qui facta genuflexione utroque genu, ambabus manibus illud deferens, reportat ad Credentiam, & ſuper ipſam complicatum reponit. Deinde Subdiaconus ipſe ad dexteram Diaconi genuflectit, & ad medium planum redit poſt Celebrantem.

C A P U T XXIII.

De infractione Hoſtiæ uſque ad Communionem.

I. Oratio *libera nos quæſumus Domine* concluditur conſueta clauſula *Per eundem Dominum noſtrum, &c.* quam dum Celebrans profert, Hoſtiam frangit. Cæremonia hæc una ex præcipuis, quæ in Miſſæ Sacrificio fiunt, merito cenſetur, imo & eſſe Sacrificii hujus partem eſſentialem, cum aliquibus aliis contendit Melchior Canus lib. de loco Theol. In hac enim fractione, veluti a Celebrante exequitur id, quod Dominus ipſe Jeſus Chriſtus fecit, quando Euchariſtiam inſtituit, ubi accipiens panem in Sanctas, ac Venerabiles manus ſuas, benedixit, fregit, deditque Diſcipulis ſuis &c. & Apoſtolos id quoque facere juſſit in ſui memoriam. Hinc Cæremoniæ hujus tanquam in Eccleſia Sancta Dei, abſque ulla temporis intermiſſione, ſemper, & ubique uſitatæ mentionem faciunt Sancti Patres, aliique Eccleſiaſtici Scriptores. Fit igitur fractio Hoſtiæ ex ipſa Euchariſtiæ inſtitutione, quando Chriſtus Corpus ſuum ſub panis ſpecie Diſcipulis ſuis diſtribuit manducandum; Panis enim frangi debuit, ut pluribus diſpenſaretur. Varietas in modo hoſtiam frangendi ex eo orta fuit, quod Evangeliſtæ de forma, & modo quo Chriſto panem fregit mentionem non faciunt. Hinc Mozarabes Hoſtiam dividunt in novem partes; Græci, & reliqui orientales in quatuor; & nos Latini in tres. Olim ex his tribus partibus, unam Celebrans mittebat in Calicem, alteram ſumebat, & tertiam adſtantibus ſubdividebat in plures partes, ut poſſet diſtribui: & aliquæ partes ſervabantur pro infirmis communicandis. Panis, ſeu Hoſtia, quæ tunc conſecrabatur in Sacrificio Miſſæ, ut omnibus ſufficeret, utique grandior, majorque eſſe debuerat, quam ea, qua modo utimur nos, apud quos ritus ſubfrangendi tertiam partem pro adſtantibus omnino ceſſavit; & modo perſeverat aliqualiter tantum in Miſſa ſolemni Summi Pontificis, in qua tertia pars Hoſtiæ ſubdividitur in duas particulas pro communione Diaconi & Subdiaconi.

II. Fractionis Hoſtiæ in tres partes rationem tradit D. Thomas Opuſculo 9. cap. 7. & huic conformatur illud, quod ex ſententiis Sancti Patris Auguſtini a D. Proſpero collectis, citatur a Gratiano capite *Cum frangitur*, de conſec. Diſt. 2. *Cum frangitur Hoſtia, quid aliud quam Domini Corporis in Cruce immolatio deſignatur?* Et clarius hic art. 5. ad 7. idem D. Thomas, ſignificari ſcilicet per fractionem Hoſtiæ diviſionem Corporis ipſius Chriſti, quæ facta eſt in ejus paſſione, in latere, manibus, & pedibus. Alia quoque plura Myſteria ſub Hoſtiæ fractione nobis exhibent ponderanda Sacrorum Rituum Scriptores, cuique hujus tripartitionis parti myſticum ſuum tribuentes ſignificatum. Innocentius III. lib. 5. Myſteriorum miſſæ cap. 3. ſic de tribus his partibus loquitur: *Una pars eſt ipſum Caput, videlicet Chriſtus, qui Caput eſt pars Corporis*, ideſt Corporis myſtici; eſt enim Eccleſiæ caput: *altera pars ſunt illi, quorum corpora requieſcunt in Tumulis, & animæ regnant cum Chriſto . . . tertia pars in Calicem ponitur ſignificans eos, qui adhuc in paſſione conſiſtunt, donec ab hac vita migrantes, ad Caput ſuum tranſeant, ubi nec moriantur amplius, nec patiantur.*

III. Non abſimilem explanationem tradit Angelicus Doctor harum trium partium 3. part. quæſt. 83. artic. 5. ad 8. ſcilicet partem Hoſtiæ in Miſſa in Calicem ſignificare Chriſtum, Beatam Virginem cum Anima & Corpore in Cœlo eſſe, alioſque Sanctos ſi cum Corporibus ſunt in gloria; ſecundam partem a Sacerdote ſumendam, eos ſignificare, qui ambulant in terra, & Sacramentis utuntur; tertiam tandem partem, quæ olim in Altari pro infirmis communicandis reſervabatur, ſignificare eos, quo-

rum

rum Corpora ad diem uſque univerſalis Judicii jacebunt in Tumulis, animæ vero eorum, vel in Cælo, aut in Purgatorio ſunt. Juxta triplicem hanc ſignificationem, ſeu expoſitionem Doctoris Angelici, tria efformantur Crucis ſigna ſuper Calicem cum particula in Sanguinem immittenda, quæ quoque ſuis non carent myſticis ponderationibus. Nam juxta eumdem Angelicum Doctorem loco ſupracitato ad 3. *Repræſentatur reſurrectio tertia die facta per tres Cruces, quæ fiunt ad illa verba, pax Domini ſit ſemper vobiſcum*. Et apud Innocentium III. eodem fere conceptu tria illa Crucis ſigna interpretantur lib. 6. Myſteriorum miſſæ cap. x. ſcilicet, *Ter ſignum Crucis producitur cum Hoſtia ſuper Calicem, quia virtus Trinitatis Animam crucifixi reduxit ad Carnem... & conjunctio Panis, & vini deſignat unionem Carnis, & Animæ, quæ in reſurrectione Chriſti denuo ſunt unitæ*.

IV. Sicut enim per myſticam ſeparationem Carnis a Sanguine, quæ in miſſa fit per realem diſtinctam conſecrationem Panis, & Vini, expreſſe Chriſti paſſio, & mors nobis repræſentatur, ſic per myſticam conjunctionem Carnis Chriſti cum Sanguine, quæ fit per realem immiſſionem particulæ Hoſtiæ conſecratæ in Calicem, nobis utique glorioſa Chriſti exprimitur reſurrectio. Huic ponderationi accedit Micrologus de Eccleſiaſticis obſervationibus cap. 17. *Unam* (ſcilicet fractæ Hoſtiæ partem) *in Calicem faciendo Crucem mittere debet cum dicit, Pax Domini ſit ſemper vobiſcum, ad deſignandum Corporis, & Animæ conjunctionem in reſurrectione Chriſti*.

V. Celebrans apud nos, dum particulam mittit in Calicem, ſecreto ſic orat dicendo: *Hæc commixtio & conſecratio Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti fiat accipientibus nobis in vitam æternam. Amen*. In quodam Miſſali Romanenſi optimæ notæ ante annos 600. deſcripto, cum mittitur particula in Calicem, imponitur ſic a Celebrante eſſe orandum: *Hæc commixtio, & conſecratio Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti fiat omnibus ſumentibus ſalus mentis, & Corporis, & ad vitam capeſcendam æternam præparatio ſalutaris. Per eumdem &c*. In vetuſto Codice Auſeienſis Eccleſiæ, annorum quoque circiter 600. in hac commixtione ſic adnotatur eſſe a Celebrante orandum: *Hæc Sacroſancta commixtio Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti fiat mihi, & omnibus ſumentibus ſalus mentis, & Corporis, & ad vitam capeſcendam æternam præparatio ſalutaris, te præſtante, Rex Regum, qui in Trinitate perfecta vivis, & regnas. Fiat nobis omnibus ſumentibus, quæſumus Domine, commixtio, & conſecratio Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti remiſſio omnium peccatorum, tutamentum quoque mentis, & Corporis, ad vitam capeſcendam æternam præparatio ſalutaris*. In his orationibus, quæ variant inter ſe tantummodo quoad modum exprimendi, illa vox *hæc commixtio* debet referri ad ſpecies Panis, & Vini, ſub quibus Corpus, & Chriſti Sanguis continetur, quæ per immiſſionem particulæ Hoſtiæ conſecratæ in Calicem ad invicem veluti mixtæ manent, uti advertit Innocentius III. loco ſupracitato. Difficilioris concordantiæ, ſeu expoſitionis videtur alia illa vox *& conſecratio*; cum enim denotet veluti hic conſecrationem iterari Corporis, & Sanguinis Chriſti, quæ iteratio in eodem Sacrificio profecto locum non habere omnibus conſtat; Nonnulli exiſtimarunt in his orationibus ſupervacaneam fuiſſe, & conſequenter omittendam eſſe exiſtimarunt, & reapſe Carthuſiani eam ſilent, & in quibuſdam etiam Galliæ Eccleſiis omittitur. Omnis tamen a nobis eliminatur difficultas referendo talem vocem ad conſecrationem antea factam, juxta Cardinalis Bellarmini Doctrinam; ita ut fiat ſenſus, non quod in hac commixtione conſecratio, ſeu tranſubſtantiatio aliqua fiat Panis, & Vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſed ſolum quod hic conſecratio jam peracta, quæ perſeverat, recenſeatur, ut efficacior fiat per hanc iteratam memoriam nobis, ac ſalutaris ad vitam conſequendam æternam.

VI. Hanc poſt Orationem, *Hæc commixtio, & conſecratio*, dicit Celebrans *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, & hoc ad normam acclamationis, qua Præcurſor Joannes Baptiſta plauſit Chriſto, cum primum illum vidit, exclamans: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Et quidem ſatis apte plauſus ille in miſſæ Sacrificio recolitur; in quo hujus Agni recenſetur mactatio, quæ facta fuit in remiſſionem peccatorum. In miſſis tamen, quæ celebrabantur olim in Lateranenſi Eccleſia, ut ſcribit Paulus Diaconus in lib. de Ecc. Later. cap. 6. non canebatur *Agnus Dei*, eo quia typum Eccleſiæ gerebat Cæleſtis: *In ea*, inquit, *non cantatur ad miſſam Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem; quoniam ibi ſumma pax juſtorum Chriſtus eſt*. Hunc appoſitum fuiſſe in miſſa a Sergio I. qui circa annum 687. Pontificatum geſſit, recolitur non obſcure ex libro Pontificali, in quo hæc leguntur: *Hic ſtatuit*, ideſt Sergius Papa I. *ut tempore confractionis Dominici Corporis, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miſerere nobis, a clero, & populo decantetur*. Olim enim, ut conſtat ex omnibus fere antiquis Miſſalibus, immiſſio Hoſtiæ in Calicem facienda præſcribebatur poſtquam Celebrans dixerat *Agnus Dei*, immediate facienda. Sanctus Bonaventura quoque affirmat Sergium I. appoſuiſſe in miſſæ Sacrificio *Agnus Dei*, his verbis: *Sequitur Agnus Dei, quod Sergius Papa inſtituit*. De expoſit. miſſæ c. 4. Opinantur aliqui, quod cum primum *Agnus Dei* in miſſa fuit appoſitum, ſemel tantum diceretur; nos autem ſic non fuiſſe exiſtimamus, eo quia Sergius ordinaverit, ut illud cantaretur a Clero, & populo, profecto non ſimul, ſed prius a Clero, & poſtea a populo. Quod autem per tres, olim etiam, repeteretur vices, expreſſe ſupponit Concilium Salisburgenſe anno 1281. celebratum capite 16. ubi ſic: *In ſingulis Cathedralibus, Conventualibus, & Parochialibus Eccleſiis, Pſalmus, Domine, quid multiplicati, cum Oratione Dominica, & verſu Fiat pax in virtute tua &c. ... quotidie* per anni decurſum, *Clerus poſt tertium Agnus Dei ſemel dicat*.

VII. His peractis Celebrans ſubmiſſa voce tres illas dicit Orationes, quibus fide, ſpe, & Charitate ſubnixus, a Deo poſtulat, ut ſibi in Sacramento proxime ſumendo fructus ſalutiferus detur guſtandus, hoc eſt fructus pacificans, & vivificans, benedicens, & præſtans, non ad judicium, & condemnationem, ſed ad tutamentum mentis, & corporis; eo modo, quo fructum hunc ſalutiferum guſtandum dedit Dominus mortis ſuæ tempore, uti canit Eccleſia in feſto Corporis Chriſti. In ſupra citato Miſſali Romanicenſi adnotantur variæ Orationes, quæ hoc in loco recitabantur tunc temporis, hoc eſt ante ſæculum VI. a Celebrante in miſſa; quarum prima eſt.

Antequam ſumat.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, da mihi hoc Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti ita ſumere, ut per hoc merear remiſſionem omnium peccatorum meorum accipere, & de tuo Sancto ſpiritu repleri, quia tu es benedictus in ſæcula. Amen.

Alia Oratio ante Communionem.

Domine Jeſu Chriſte, non ſum dignus te ſuſcipere, ſed tantum obſecro, propitius eſto mihi peccatori, & præſta, ut hæc vera Corporis, & Sanguinis tui portio non ſit mihi ad judicium, neque ad condemnationem, ſed ſit omnium peccatorum meorum optata remiſſio, animæque, & corporis mei pia gubernatio, & potens ad vitam æternam introductio, qui cum Patre, & Spiritu Sancto &c.

Alia Oratio &c.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, da mihi Corpus & Sanguinem Jeſu Chriſti filii tui Domini noſtri ita ſumere, ut merear per illud remiſſionem peccatorum meorum percipere, & tuo Sancto Spiritu repleri, quia tu es Deus benedictus, & præter te non eſt alius, cujus Regnum ſine fine permanet glorioſum per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

VIII. In pervetuſto Miſſali Sublacenſi de Anno 1075. ſequentes Orationes deſcribuntur.

Antequam communicet dicit.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, da mihi Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti filii tui ita ſumere, ut merear per hoc remiſſionem peccatorum accipere, & tuo Sancto Spiritu repleri, quia tu es ſolus Deus vivens, & regnans cum eodem filio tuo, in unitate ejuſdem Spiritus Sancti Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Alia Oratio antequam Sacerdos pergat ad pacem.

Qui es omnium Deus, & Dominator, fac nos pacificando digne operari in ſancta hora iſta amator humanitatis, ut emundatos ab omni dolo, & ſimulatione, ſuſcipias nos invicem in dilectione, in oſculo ſancto, in quo manent verba pacificationis, & caritatis, & unitatis conjunctio; per Dominum, &c.

Alia Oratio antequam communicet.

Præſta mihi peccatori, miſericors Chriſte Domine Jeſu, ut plenus gratia, & illuminatione ſancta tua, cum fide, & ſanctificatione accedam ad perceptionem Sanctiſſimi Corporis, & Sanguinis tui, ut proficiat mihi ad indulgentiam, & ad remiſſionem omnium peccatorum meorum, ad vitam capiendam æternam. Qui vivis &c.

R I T U A L I A:

IX. Patena Hoſtiæ ſubmiſſa, hanc deponit in medio Corporalis, ita ut ſuperior Patenæ pars elevata remaneat ſuper pedem Calicis ad commodius eam capiendum, & ne fragmenta, ſi quæ forent ſuper Corporale, externis Patenæ partibus adhæreant, & pariter, ut facilius etiam ipſamet Hoſtia capi poſſit, pars Hoſtiæ ſuperior debet attolli verſus oram ſuperiorem Patenæ, extra ejuſdem concavitatem. His ita peractis modo dicto, diſcooperit Calicem, ſiniſtra manu tenente nodum ipſius, Pallam deponit de more ſuper Corporale ex una parte, & ex alia ſuper velum; inde extenſis de more manibus hinc inde ſuper Corporale, unico genu genuflectens Sacramentum adorat. Tum ſe erigens Hoſtiam accipit inter pollicem, & indicem dexteræ manus, a parte dextera laterali indice ſiniſtræ manus leviter premente partem lateralem ſiniſtram ipſius Hoſtiæ, & ſic tenens Hoſtiam ſuper Calicem, adhibendo pollices, & indices utriuſque manus, a parte ſuperiori incipit frangere, ſemper ſuper Calicem. In hac fractione Celebrans reverenter, devote, lente, & caute debet ſe gerere; præ oculis habens, ſeu in mente, aliquod ex ſupra memoratis Myſteriis, quæ in hac Hoſtiæ conſecratæ fractione, & commixtione repræſentantur, ſemper inquam ſuper Calicem lente, ac caute, ne fragmenta extra Calicem

licem

ſitem exiliant, Fractio autem fieri debet per medium recta linea, non unico ictu, ſed pluribus, quantum ſat eſt ad evitandum periculum fragmentorum, & ut partes quoque quantum fieri poteſt evadant æquales. In actu fractionis Sacerdos dicit ſubmiſſa voce *per eundem*, & ad nomen *Jeſum*, caput non debet inclinare, cum habeat præ manibus Jeſum Chriſtum ipſum. Mediam Hoſtiæ partem, quam inter pollicem, & indicem dexteræ manus tenet, ponit ſuper Patenam in medio; ab altera vero Hoſtiæ parte, quam inter pollicem, & indicem ſiniſtræ manus tenet, indice & pollice dexteræ manus, parvam particulam præſcindit a parte inferiori, quæ magis eſt intra Calicem, ut ſi contingant fragmenta, intra Calicem ipſum reſiliant. Dum hoc facit proſequitur dicens, *qui tecum vivit, & regnat*. Inde pollice, & indice dexteræ manus tenens particulam minimam ſuper Calicem, aliam mediam Hoſtiæ partem, quam ſiniſtra tenet, adjungit mediæ ſuper Patenam poſitæ, interim dicens *in unitate Spiritus Sancti Deus*; adjungit autem, non ita, ut una media pars ſit totaliter, ſed tantillum tantum ſuper aliam, faciendo adhuc figuram quaſi rotundam.

X. His peractis particulam minimam, quam manu dextera retinuit, tenens ſuper Calicem, ſiniſtra manu hunc per nodum infra Cuppam retinente, intelligibili voce, ſeu ordinaria dicit, *Per omnia ſecula ſæculorum*, reſpondente Miniſtro *Amen*, & dum dicit, *pax Domini ſit ſemper vobiſcum*, ſignat ter cum ipſa Particula a labio ad labium Calicis ſine tactu ipſius Calicis, cum motu tamen totius manus dexteræ, & non ſolius indicis, & pollicis. Primum ſignum efformatur poſt vocem *pax*, & ante vocem *Domini*. Secundum poſt vocem *ſit*, & ante vocem *ſemper*. Tertium inter vocem *vobiſcum*, ſeu dum profert *vobiſcum*; Miniſtro reſpondente, *& cum ſpiritu tuo*, clara, & ordinaria voce; Sacerdos tenet adhuc in manu particulam minimam, & hanc in Calicem immittit. Dum dicit: *Hæc commixtio*, voce ſubmiſſa, & ſecreta, & non prius proſequens eadem ſecreta voce, *& conſecratio &c.* poſt hanc Orationem aliquantulum pollices, & indices tergit ſuper Calicem, & unit, ac de more Palla Calicem cooperit; inde genuflectens, ac ſe erigens, junctis de more manibus ante pectus, caput inclinat inclinatione medioeri verſus Sacramentum, & dicit intelligibili voce, *Agnus Dei qui tollis peccata mundi*, percutiendo ſibi pectus manu dextera ad primum *miſerere nobis*, leviter tamen; & ſic ad ſecundum, & ad *dona nobis pacem*. Dum Sacerdos manu dextera percutit ſibi pectus, ſiniſtra manus debet perſeverare ſuper Corporale, non vero pectori admoveri.

XI. Poſt hæc manibus junctis ſuper Altare poſitis, ita ut digiti auriculares, ut dicebamus, frontem tangant anteriorem Tobaleæ, ſeu Palii, ſuper Corporale extenſis digitis tantum annularibus, & mediis, oculis ad Sacramentum intentis, niſi legendum ſit de Miſſali, quod ſummopere placet, etiam de iis loquendo, quæ memoriter retinentur, ne memoriæ debilitate, aut linguæ difficultate, ſeu velocitate, aliqua prætermittantur, aut obtruncentur; Inclinatus inclinatione medioeri, capitis ſcilicet, & humerorum, voce ſubmiſſa dicit: *Domine Jeſu Chriſte &c.* nulla ſuperaddita Capitis inclinatione, & cum profert nomen *Jeſu*; quia completa Oratione, ſtatim proſequitur alias Orationes ſequentes, eadem perſeverante inclinatione &c.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa Solemni.

XII. Dum Celebrans Hoſtiam Patenæ ſupponit, Diaconus diſcooperit Calicem, deponendo de more Pallam, ut diximus, genuflectit unico genu cum Celebrante; idem ſurgens cum ipſo, non tenet Pedem Calicis, dum Celebrans frangit Hoſtiam ſuper ipſum. Poſt Hoſtiæ partitionem, & immiſſionem particulæ, Calicem cooperit, & cum Celebrante genuflectit. Celebranti canenti *Dominus Vobiſcum*, aut *pax Domini &c.* Diaconus non tenetur reſpondere, *& cum ſpiritu tuo*, aut *Amen*, ut alias dicebamus; ad quæ enim Chorus reſpondet, nullus alius reſpondere debet. Cum Celebrans canit *Pax Domini &c.* Subdiaconus genuflectit ſuper infimum gradum in medio, & accedens ad ſiniſtram Celebrantis, genuflectit iterum, de more, unico genu, eodem tempore, quo poſt coopertum Calicem Celebrans, & Diaconus genuflectunt. Inde Cæremoniarius recedit ad ſolitum laterale cornu Evangelii, genuflectens antequam diſcedat, utroque genu. Cum Celebrans dicit *Agnus Dei*, Diaconus, & Subdiaconus ſimul cum ipſo, voce ſubmiſſa, manibus junctis, & inclinati, dicunt & ipſi *Agnus Dei*. Ter hic dicitur *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, juxta Innoc. III. quia triplex eſt peccatum, cogitationis ſcilicet, locutionis, & operis, quod nos ut tollat *Agnus Dei* indigemus; unde lib. 6. de Miſſa ſic habet: *Ter dicitur Agnus Dei pro peccatis cogitationis in corde, locutionis in ore, actionis in opere.* Dicitur autem *Agnus Dei* potius quam *Jeſus Chriſtus*, quia, ut notat Alexander de Ales, omnes figuræ, quibus in Lege Veteri repræſentabatur paſſio, & mors Chriſti, ſub ſpecie *Agni* inveniuntur expreſſæ, ut videre eſt Iſaiæ cap. 57. *Quaſi Agnus coram tondente ſe obmuteſcet*; & Jeremiæ cap. 1. *Quaſi Agnus manſuetus, qui portatur ad victimam*; Et in immolatione *Agni* typici, & in Prophetia de immolatione. *Agni*, ad hoc, ut immolaretur pro ſalute humani generis; ut Iſa. 16. *Emitte Agnum Domine dominatorem terræ*.

XIII. Dum dicunt *Agnus Dei* cum Celebrante Diaconus, & Subdiaconus, ad inſtar Celebrantis, & cum ipſo ter dextera manu percutiunt ſibi pectus, ſiniſtra manu infra pectus admota, excepto Celebrante, qui de more ſiniſtram tenet ſuper Corporale; pariter & Cæremoniarius, & reliqui Clerici inclinati profunde ſibi quoque pectus percutiunt. Abſoluto *Agnus Dei*, Subdiaconus, facta Sacramento genuflexione, redit ad ſuum locum, in medio plani poſt Celebrantem, ubi ſtat, ut prius, donec a Diacono pacem receperit; accedente iterum ad librum Cæremoniario, ut Celebranti inſerviat, ad quem perveniens genuflectit utroque genu; Diaconus vero a dextris Celebrantis genuflexus utroque genu, non ſe erigit, niſi cum Celebrans abſoluta Oratione *Domine Jeſu Chriſte, qui dixiſti &c.* oſculatur Altare, ubi ſe erigens oſculatur & ipſe, ſed extra Corporale, manibus ante pectus junctis, non vero ſuper Altare poſitis. Hinc a Celebrante dicente *pax tecum* complexus, accipit pacem.

XIV. In Miſſis privatis modo Celebrans non dat pacem Miniſtro; olim tamen, etiam in Miſſis privatis, Celebrantem pacem dediſſe Miniſtro, & Miniſtrum adſtantibus, conſtat ex pluribus vetuſtis Miſſalibus, & in aliquibus locis viget adhuc laudabilis hæc conſuetudo, utpote Miſſæ ſatis conveniens, juxta Rubricas, præter quam in Miſſis mortuorum, quia, ut ait D. Thomas, in iis Miſſis Sacrificium offertur non pro pace præſenti, ſed pro requie mortuorum, & pax ideo intermittitur. Omittitur etiam in triduo ante Paſcha, quia pax, ut notat Alcuinus, lætitiæ indicium eſt; ideoque cum triduo ante Paſcha anniverſariam mœſtitiam induat Eccleſia, pacis omittit oſculum. In Miſſis ſolemnibus vero pervetuſta eſt Eccleſiaſtica hæc Cæremonia, qua per ſolemnia pacis conſummatio veluti fit Sacrificii. Hinc Sanctus Pater Auguſtinus ſermone de vigilia Paſchæ, hæc ſcribit, *Poſt ipſam*, intellige Orationem Dominicam, dicitur *pax vobiſcum, & oſculantur ſe Chriſtiani*; per oſcula enim Eccleſiæ primordiis dabatur pax, & viri viros, fœminæ fœminas pro invicem oſculabantur; refrigeſcente poſtea charitate, & creſcente malitia, proſcripto oſculo, mos Sacræ Tabellæ oſculandæ, pro danda, & ſuſcipienda pace, inductus fuit, ut advertit Biel. *ſuper Can. Miſſæ* lect. 61.

XV. Celebrans, antequam Diacono pacem exhibeat, non debet genuflectere, ſicut nec poſt datam, quando iterum ſe inclinat, ad proſequendas alias Orationes; Rubricæ enim, & Auctores non jubent genuflectere Venerabili, niſi in acceſſu, & receſſu a medio Altaris, in quo Venerabile proſtat expoſitum. Cum Celebrans dat Diacono pacem, ſuper hujus humeros brachia, aut manus ſaltem ponit; & Diaconus viciſſim brachia ſua ſub brachiis Celebrantis ſupponit, caput inclinando antea, & poſt, ac ſiniſtris genis ſibi invicem appropinquantibus, & leviter ſe tangentibus, reſpondet, *& cum ſpiritu tuo*, eadem ſubmiſſa voce, qua Celebrans dicit *pax tecum*. His peractis Celebrans converſus ad librum proſequitur Orationes.

XVI. Diaconus accepta pace a Celebrante Sacramentum adorat genuflectendo de more in ſuppedaneo, ubi pacem ſuſcepit; idem per ſuum latus ſiniſtrum ſe convertit, ne Venerabili terga vertat, & deſcendens ad Subdiaconum, ſtantem in medio plani retro Celebrantem, dat ei pacem, nulla ahique capitis inclinatione. Qui enim pacem defert, nemini inclinare ſe debet, bene vero qui pacem ipſam accipit. Amplexus autem pro invicem fieri debent, ut ſupra, ſiniſtris genis ad invicem leviter tangentibus &c. Subdiacono de more reſpondente *& cum ſpiritu tuo*, cum Diaconus ei dicit *pax tecum*. Poſt datam, acceptamque pacem, mutuo ſe inclinant pro Perſonarum qualitate; plus utique ſe debet inclinare, qui accepit, quam qui pacem dedit. Dans pacem ſemper ſuperimponit brachia ſua brachiis ſuſcipientis, quando pacem recipiens inferioris gradus ſit dante; ſi autem contingat, quod pacem ſuſcipiens dignior ſit dante, uti contingit, quando ad Chorum pergit Subdiaconus, & pacem dat Priori &c. in hoc caſu, & ſimilibus, dans pacem brachia ſua ſupponit brachiis recipientis, & poſtea etiam caput inclinat majori inclinatione &c. Adnota quoque, quod ſtanti tantum, nunquam ſedenti, aut genuflectenti datur pax; unde ſedens, aut genuflectens admonendus eſt, ut ſe erigat, & ſi ſurgere noluerit, pax ei dari non debet.

XVII. Subdiaconus accepta a Diacono modo ſupradicto pace, genuflectit ibidem cum Cæremoniario, vel alio comite a ſiniſtris, & vadit in Chorum, ubi omnes ſalutat ab utraque parte, & cum ſuo comite a ſiniſtris accedit ad digniorem, in digniore Chori parte ſtantem; eique pacem defert modo dicto. Primus, & dignior in utraque Chori parte correſpondet, ut dicebamus ſupra, & quilibet ſuo viciniori, vicinior alteri tradit pacem, uſque ad ultimum utriuſque lateris. Ubi Choriſtæ ſunt diſtincti in varias Claſſes, ſeu in dignitates, Canonicos, Preſbyteros, Diaconos &c. Subdiaconus debet deferre pacem primo cujuſcumque ordinis, qui ſubſequenti communicat, & ſubſequens alteri illius ordinis; & ſi notabilis ſit diſtantia inter Clericos ejuſdem ordinis, Subdiaconus ipſe pacem participat etiam primo, qui eſt remotus ab aliis ſui ordinis, ne cogantur diſcurrere ad dandam, & ſuſcipiendam pacem. Poſt datam in Choro pacem, facta ſimul cum Cæremoniario inclinatione ad Chorum ſalutandum, redit ad Altare, ubi ſuper infimum gradum in medio genuflectens cum ſocio, & ſtans dat ei de more pacem.

XVIII. Cæremoniarius ſuſcepta pace a Subdiacono genuflectit in medio, & accedens ad Clericum de libro, ei ſtatim pacem dat, & hic, facta quoque prius genuflexione, accedit ad Thuriferarium, eique pacem exhibet, & ſic deinceps, omnes pari diſciplina exhibent. Clericis impeditis non exhibetur pax, ut ſunt Ceroferarii &c. Acolythi ſibi invicem quoque dant pacem. Cæremoniarius poſt datam pacem Acolytho primo, ſeu Clerico de libro, aut ſecundo Cæremoniario, ſi adſit, ad cornu ſe recipit Epiſtolæ.

XIX. Si pax danda ſit Laicis, aut Prælato, tantummodo

per

per inſtrumentum, aut Tabellam exhiberi debet, nunquam per Patenam. Pius enim V. hanc dandi pacem formulam prohibuit, etſi olim mos eſſet eam ſic exhiberi. Cæremoniarius itaque poſtquam Diacono Celebrans per amplexum pacem dederit, inſtrumentum offert exoſculandum non Celebranti, quidquid alii ſentiant, ſed Diacono juxta id, quod in Miſſa Pontificali ſervatur, in qua non Epiſcopo, ſed Aſſiſtenti exhibetur. In Miſſa autem ſolemni locum tenet Aſſiſtentis. Inde Cæremoniarius manu dextra a ſiniſtra ſuſtentata inſtrumentum defert ſecum, tradendum ſuo tempore Subdiacono, ſcilicet, quando Subdiaconus illud daturus eſt oſculandum. Subdiaconus itaque ſtatim accipit, & eo accepto reverentiæ cauſa illud quaſi oſculaturus decenter ad os elevat, & tunc primum oſculandum præbet, & tantum poſt oſculum ſe inclinat; & ſi plures ſint Viri inſignes, ſeu Prælati, quibus exhibendum ſit ad oſculum, Velo coloris Paramentorum, quod manubrio ipſius Inſtrumenti appenditur, illud extergit poſt primum, antequam aliis exhibeatur, & ſic &c.

XX. Intra, nunquam vero extra Altare, alicui, ne quidem Domino loci datur, ſeu dari conceſſum eſt, & a Subdiacono iis tantum, quos Diaconus incenſarit, cæteris autem a Cæremoniario, eo modo, quem præſcripſimus pro Subdiacono, & non aliter &c. Poſt datam Cæremoniario pacem, Subdiaconus genuflectit adhuc ſuper medium infimi gradus, & accedit ad dextram Celebrantis, & cum ibi pervenit iterum de more genuflectit, ſi Celebrans genuflectat, aliter non; diſcooperit Calicem, ſi opus eſt, deponendo, ut diximus, Pallam ſuper Corporalem &c. & ſemper genuflectit cum ipſo Celebrante. Dum Celebrans ſumit Sacratiſſimum Sanguinem, vel etiam, ſi opus eſt, citius, primus Acolythus defert opportune de Credentia Ampullas aquæ & vini cum Pelvicula, ſine genuflexione, ſed cum debita inclinatione ad latus Epiſtolæ.

C A P U T XXIII.

De Communione.

I. Communionis nomine olim alia plurima ſignificari, quam Euchariſtiæ participationem, cum Albaſpinæo, Morino, Sirmundo, & Cardinali Bona jam tradidimus Tom. 3. c. 4. *de Comm. Fidel.* ubi retulimus duo illa potiſſima Communionis genera, quæ referuntur a Cardin. Bona lib. 2. rer. Liturg. c. 9. n. 3. ſcilicet commercii, & Euchariſtiæ, & de hac ſecunda, quæ primæ, ſcilicet commercii, perfectio, finis, & centrum eſt, modo ſermonem inſtituimus. In hac enim Sacratiſſimi Corporis participatione, ac Sanguinis Domini noſtri, præcipue, ac miro modo fideles aſſociantur in uno Capite Chriſto, & Chriſtus quoque eis aſſociatur, & in eis manet, juxta illud: *qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem in me manet, & ego in illo.* Pars itaque illa Miſſæ, in qua Celebrans ſumit Hoſtiam conſecratam, & Vinum bibit, merito Communio nuncupatur; efficitur enim hic mirabilis aſſociatio ſupradicta, qua Chriſtus in ipſis fidelibus, & ipſi in Chriſto inveniuntur, ut ait Cyrillus: *Sicut enim ſi quis liquefactæ ceræ aliam infuderit, alteram cum altera commiſceat neceſſe eſt. Sic qui Carnem, & Sanguinem Domini recipit, cum ipſo ita conjungitur, ut Chriſtus in ipſo, & ipſe in Chriſto inveniatur.* Communio igitur in hac Miſſæ parte fieri debet ſub utraque ſpecie, ſcilicet Panis, & Vini; aliter Celebrans hujus Sacrificii perfectioni notabiliter derogaret; quia, ut ait ſupracitatus S. Cyrillus, de hoc præceptum extat: *Cum Chriſtus ſub utraque ſpecie, Panis, ſcilicet, ac Vini Sacramentum hoc inſtituerit, & ibidem ſub utraque ſpecie Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus reliquerit conficiendum, ſtat præceptum, ex ipſa inſtitutionis lege depromptum, quod ſub utraque ſpecie conſecrare, & ſumere tenentur, quotieſcumque ad Altare hoc conficiunt Sacramentum. Sacramenti enim hujus perfectio, & Sacrificii eſſentia in materiæ Panis, ac Vini conſecratione, & utriuſque a Celebrante ſumptione, atque conſiſtit.*

II. Derogaret itaque notabiliter, & ſibi, & huic perfectioni Sacramenti Sacerdos, qui ſub utraque ſpecie aut non conficeret, celebrando Miſſam, aut conficiendo non ſumeret; quod tamen non militare pro Laicis, imo nec pro Sacerdotibus ipſis extra Celebrationem, docet, & probat D. Thomas 3. p. q. 80. art. 12. ad 2. *Nihil derogari perfectioni hujus Sacramenti, ſi populus ſumat Corpus ſine Sanguine, dummodo Sacerdos conſecrans ſumat utrumque. Nullo divino præcepto*, definit Sancta Tridentina Synodus ſeſſ. 21. cap. 1. *Laicos, & Clericos non conficientes* obligari ad Euchariſtiæ *Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum.* Deinde addit, *neque ullo pacto, ſalva fide, dubitari poſſe, quin illis alterius ſpeciei communio ad ſalutem ſufficiat.* Equidem ſub una ſpecie Panis totus, ac integer Jeſus Chriſtus continetur, & intra nos venit, cum manducatur, non minus ac ſi ſub utraque ſpecie ſumeretur. Hinc Tridentina Synodus ſupracitata ſeſſ. cap. 3. ſic infert: *Ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt.* Ex hoc articulo tamen ne colligas, moneo, quod aliqua gratia ſaltem non neceſſaria ad ſalutem fraudentur fideles, qui ſub una tantum ſpecie Euchariſtiam ſumunt. Concilium enim non dirimit ibi controverſiam illam, an majus aliquid gratiæ ad ſalutem non neceſſariæ conſequatur, qui ſub utraque ſpecie Euchariſtiam ſumit, quam qui ſub una tantum. Hanc diſputationem adhuc verſari inter Theologos fatetur Cardinalis Bellarminus Tom. 3. Controverſ. lib. 4. cap. 23. ubi etiam ſubdit propius accedere ad veritatem Catholicam, & ad Tridentinæ Synodi ſenſum tenentes æqualem fructum utrumque conſequi, dummodo uterque ad eum percipiendum ſeipſum æque bene diſponat; totus namque, & integer, ut ſupra diximus, Chriſtus Jeſus omnium donorum, atque gratiarum origo, & fons perennis, intrat in eum, qui ſub una, ac qui ſub utraque ſpecie Euchariſtiam ſumit; cur igitur, ſi æque ſint bene diſpoſiti, æqualem gratiæ menſuram, cæleſtiumque donorum, non percipient? Imo cur majorem adhuc gratiæ fructum non percipiet, qui ſub una tantum, quam qui ſub utraque communicat, ſi hunc ille excedat fide, ſpe, charitate, ac devotionis fervore, vitæque ſanctitate?

III. Communio dicitur etiam ex eo, quod plures participent de aliquo, & ſub hac ratione in Eccleſiæ primordiis mos erat, ut omnes Miſſæ adſtantes poſt Celebrantem communicarent; immo, quod etiam majus eſt, juxta Joannem Boletum lib. de Divinis Offic. cap. 120. omnibus præceptum erat Chriſti fidelibus quotidie communicari his verbis: *In primitiva Eccleſia præceptum erat, ut ſingulis diebus Corpus Domini ſumeretur.* Colligitur quoque ex can. 10. Apoſtolorum, & ex Concilio Antiocheno habito ſub Julio Papa cap. 2. in quo ſic legitur fuiſſe ſtatutum: *Omnes qui ingrediuntur Eccleſiam Dei, & Scripturas Sacras audiunt, nec communicant in Oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe a perceptione ſanctæ communionis avertunt, hi de Eccleſia removeantur.* Hinc *ſoli communicantes*, ut ait Micrologus cap. 51. ad illa verba Canonis Miſſæ: *ut nobis Corpus, & Sanguis fiat dilectiſſimi D. N. J. Chriſti filii tui, Divinis Myſteriis intereſſe conſueverant; Unde & ante Oblationem juxta Canones jubebantur exire Catechumeni, & pœnitentes, videlicet, qui nondum ſe paraverant ad communicandum. Hoc quoque ipſa Sacramentorum innuit confectio, in qua Sacerdos non pro ſola ſua oblatione, & communicatione, ſed & aliorum rogat, & maxime in oratione poſt communionem pro ſolis communicantibus orare videtur, nec communio dici poteſt, niſi plures de eodem Sacrificio participent.*

IV. Hic advertas neceſſe eſt, Cathecumenos, & Pœnitentes, non paratos ad communicandum, ante oblationem ab Eccleſia expulſos, participare potuiſſe etiam abſentes de Sacrificii Miſſæ fructu; cum enim in Miſſæ Sacrificio perpetuo oretur efficaciſſime pro præſentibus, & abſentibus, non ſolum ad adſtantes ejus fructus, ſed etiam ad abſentes ſatis poteſt pervenire. Unde, etſi ſolus Celebrans Euchariſtiam ſumat, & adſtantium nemo Sacramentaliter communicet, ſemper adhuc de eodem Sacrificio participantium verificatur pluralitas ſufficienter, ad ſalvandam Communionis rationem, in ſupra memorato ſenſu, & ad evincendam cum noſtris Controverſiarum Scriptoribus validitatem, ac legitimitatem Sacrificii Miſſæ privatæ, juxta decretum textum Tridentinæ Synodi ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ: *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret; nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas damnat, ſed probat, atque adeo commendat; ſiquidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent, partim quod in eis populus ſpiritualiter communicet, partim vero, quod a publico Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrentur.*

V. Hinc cum noviſſime apud Lombardiam exorta fuiſſet controverſia, num Celebrans abſolute teneatur iis omnibus, qui Miſſæ interſunt, Euchariſtiam diſtribuere, ſi communicari poſtulent juxta Sacroſancti Concilii Tridentini monitum modo traditum, *optaret quidem Sacroſancta Synodus &c.* & quidam inſiſteret, Communionem hanc non poſſe denegari a Celebrante abſque violatione præcepti, acerrime enim, aſſeveranterque conabatur oſtendere, Communionem adſtantium in Miſſis eſſe de præcepto; ideo Benedictus XIV. Tom. 1. ſuar. conſtit. 64. quæ incipit *Certiores* declaravit; Commendabilem quidem eſſe ſaluriferam Euchariſtiæ perceptionem in actu Celebrationis Sacrificii Miſſæ, non tamen eſſe de præcepto, & conſequenter *Sacerdotes Miſſam celebrantes non teneri Sacram Euchariſtiam omnibus petentibus infra ipſam actionem miniſtrare.* Quod profecto intelligi debet accedente rationabili cauſa, qua Celebrans, vel pro tempore, vel pro perſonarum qualitate, minime opportunum cenſeat Euchariſtiam intra Miſſam iis, qui adſtant, diſtribuere. Nam ſecluſa rationabili cauſa idem Pontifex prudentiſſime monet graviter corripiendos eſſe Sacerdotes illos, qui Sacrificio Miſſæ fidelibus adſtantibus, & petentibus realem Sacramenti participationem denegarent; hoc enim eſſet agere contra adhortationem, & monitum ſupra traditum Sacroſancti Tridentini Concilii, & contra veterum Patrum morem.

VI. Temporibus equidem Sæculi IX. aliqui, qui pluribus eadem die intererant Miſſis, in omnibus communicare volebant, alii in una tantum Sacra Myſteria ſumebant; quorum neutros culpandos eſſe exiſtimat Valfridus Strabo, qui hoc refert cap. 22. de rebus Eccleſiaſticis, juxta illud Auguſtini de his, qui quotidie communicant, & iis, qui rarius: *Iſtos*, ait Sanctus Pater, *reverentia Sanctarum retrahit rerum, illos vero amor ſalubrium invitat Sacramentorum.* Poſtquam autem Sacerdotibus ipſis, qui olim plures Miſſas eadem die celebrare conſueverant, ſemel tantum quotidie Sacrum facere fuit permiſſum, excepto die Nativitatis Dominicæ, in qua tres Miſſas cuilibet Sacerdoti eſt celebrare conceſſum, ut colligitur ex cap. ſufficit, diſt. 1. de Conſecratione: *Sufficit Sacerdoti unam Miſſam celebrare in die una, quia Chriſtus ſemel paſſus, & totum Mundum redemit, & valde felix eſt, qui unam digne celebrare poteſt.*

DECRETUM PRIMUM.

Excepto die Nativitatis Dominicæ, niſi neceſſitatis cauſa ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die unam Miſſam ſolummodo celebrare, & ſi bis celebret in eadem die, ſit irregularis. S. C. Concilii in *Placentina* 11. *Jan.* 1710. Poſtquam itaque Sacerdotibus ipſis ſemel tantum quotidie ſacrum facere permiſſum fuit, laicis pariter, imo & Sacerdotibus ipſis adhuc extra celebrationem, eodem in die ſacram communionem iterare ſi non explicite, implicite tamen interdictum eſſe putamus. Solum ſuſpicari poſſet de die Nativitatis Domini, in qua ut ſupra, Sacerdotum arbitrio relinquitur plures, uſque ad tres Miſſas celebrare, primam media nocte, in memoriam Nativitatis Chriſti; ſecundam in aurora, ad recolendam adorationem a Paſtoribus tali hora divino Parvulo exhibitam; tertiam hora diei tertia, ad recenſendam manifeſtationem nati Salvatoris Mundi omnibus factam, juxta intentionem Teleſphori Papæ, qui trium miſſarum celebrationem in die Dominicæ Nativitatis inſtituit cap. *Nocte* 48. de Conſecratione, Diſtinct. 1. ſuſpicari inquam poſſet, num hac conceſſione, ſi non explicite, ſaltem implicite indulgere voluerit, etiam audientibus has tres Miſſas, ut in earum qualibet ſi fuerint diſpoſiti Euchariſtiam percipere valeant, juxta monitum Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ &c. Equidem ſuſpicari poſſet, ſi hanc dubietatem non diluiſſet S. R. C. decernens licitum non eſſe in miſſis, quæ dicuntur media nocte Nativitatis Domini, fidelibus communionem exhiberi Euchariſticam ſub ſequentibus Decretis.

DECRETUM II.

VII. *Cum ſuperioribus diebus conſulta fuiſſet hæc Sac. Rit. Congregatio, an eſſet permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sacram Comunionem exhibere fidelibus illam depoſcentibus; Reſpondit non eſſe permittendum, ſed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli regulares aſſerentes hoc licere ſupplicarunt audiri, & S. R. C. ipſis auditis cum procuratoribus, & advocatis, ad relationem Em. Paleotti, ſtetit in Decretis, & reſpondit iterum prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Eccleſiam, & communionem depoſcentibus.* Sac. Rit. Congr. 7. Decembris 1641. & 15. Septemb. 1668. in Januen. Conſimile Decretum jam expoſuimus fuſe Tom. 4. cap. 4. de Communione fidelium; & eſt Decretum V. cap. in ordine LVIII. pag. 136. Si enim privilegium Sacerdotibus elargitum tres Celebrandi Miſſas in die Dominicæ Nativitatis poſſet extendi etiam ad laicos, ut in ipſis tribus miſſis poſſint Communionem Euchariſticam, uſque ad tres vices iterare; profecto Sacra Rituum Congregatio in his miſſis, ſeu in miſſis, quæ media nocte decantantur, Sacroſanctam fidelium Euchariſticam Communionem, potius quam vetare, conſuluiſſet.

VIII. Alia hic inſurgit quæſtio, num ſcilicet ſaltem Sacerdotibus, quibus in die Nativitatis Dominicæ indultum eſt tres Miſſas celebrare, ſi a celebratione abſtineant, aut celebrare non valeant, licitum ſit, tres Miſſas auſcultando, in omnibus Euchariſtiam ſuſcipere; cum enim Miſſæ adſtantes ſe habeant, ut dicebamus, veluti concelebrantes, & in favorabilibus ſit ampliandum, jam videtur, quod indultum memoratum ampliari poſſit, ſeu extendi etiam ad Sacerdotes concelebrantes, ſeu Miſſas tres auſcultantes. Verum enim vero nos dicimus, quod tale indultum comprehendit tantum Sacerdotes ad Altare Miſſæ Sacrificium immediate ſeu per ſe conficientes; alias ejuſdem indulti vigore, eademque ratione, dici poſſet, quod etiam ſub utraque ſpecie in tribus iiſdem miſſis eadem die licitum eſſet Sacerdotibus non celebrantibus Euchariſtiam ſuſcipere; quo nihil abſurdius.

IX. Ad quotidianam Communionem quod attinet, de qua in Eccleſiæ primordiis erat præceptum, ut dicebamus, tractu temporis in Dominicalem tantum fuit commutata, ut refert Beletus ſupra citatus eodem loco: *poſtea vero creſcente numero fidelium, ut ſingulis Dominicis* &c. Hæc autem Dominicalis communio, adhuc parvo tempore apud laicos perduravit, diu vero apud Monachos, ut ex Sancti Benedicti eruitur regula; inter Græcos quoque diu perſeveravit: ſed quia laicis etiam, qui tribus Dominicis diebus a Communione ſe abſtinebant, excommunicatio erat appoſita, hoc teſtante Theodoreto Cantuarienſi Epiſcopo in Capitulis ſelect. cap. Spicilegii Tom. 9. his verbis: *Græci omni die Dominica communicant, ſive clerici, ſive laici, & qui tribus Dominicis non communicaverit, excommunicetur*, & de latinis ſermonem faciens ſubdit: *Romani communicant, qui volunt, nec nolentes excommunicantur*; Hinc circa ſeptimum ſæculum laudabilis omnibus diebus Dominicis communicandi conſuetudo deſinere cœpit, neque ad hanc iterum excitandam, promovendamque, profuit Francorum regum ſollicitudo, inſiſtentium, ut, ſi fieri poſſet, fideles omni die Dominica communicarent, ut videre eſt libro 6. eorum Capitularium ſub num. 170. Ad dies itaque Quadrageſimales Dominicas reſtricta, ac a paucis quoque recepta, Agathenſi Concilio bene viſum fuit decernere, ut ter in Anno ſaltem communio ab omnibus fidelibus haberetur; diebus ſcilicet Nativitatis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes; ut legitur in laudato Concilio habito ſub anno 506. cap. 58. *Sæculares, qui Natale Domini, Paſcha, & Pentecoſten non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur.* Tandem magis adhuc, ac magis in dies frigeſcente Charitate, ac devotione erga ſalutiferam ſacræ Euchariſtiæ perceptionem, Innocentius III. in Lateranenſi Concilio c. 21. ad annuam Paſchalem communionem præceptum reſtrinxit *propter iniquitatis abundantiam*; ut ibi Divus Thomas loquitur.

X. Celebrans itaque abſolutis omni, qua poterit, interna & externa devotione orationibus, quæ a Rubrica Miſſalis, ante ſumptionem recitari mandantur, ſcilicet Domine Jeſu &c. ad percipiendum Sacramentum procedit, ut deinde aliis diſtribuat, quia, ut ait Divus Thomas hic, *deinde ſequitur perceptio Sacramenti, primo percipiente Sacerdote, & poſtmodum aliis dante*, quia ut Dionyſius dicit 3. cap. Eccl. Hier. *ille, qui aliis divina tradit, primo debet ipſe particeps eſſe.* Igitur immediate poſt ſumptionem, non vero abſoluta Miſſa, ſeu poſt Miſſam, debet Sacerdos Celebrans Euchariſtiam adſtantibus diſtribuere, juxta præſcriptum Rubricæ, quæ non in fine Miſſæ, ſed proxime poſt Sacerdotis communionem, communionem adſtantium fieri mandat, dummodo non aliqua interveniat cauſa, ob quam ad Miſſæ finem eadem communio ſit differenda, ut notat Rituale Romanum: *communio autem populi intra Miſſam, ſtatim poſt communionem Sacerdotis Celebrantis fieri debet, niſi quandoque ex rationabili cauſa poſt Miſſam ſit facienda, cum orationes, quæ poſt communionem in Miſſa dicuntur, non ſolum ad Sacerdotem, ſed etiam ad alios communicandos ſpectent.*

XI. Inter juſtas cauſas differendi communionem populi poſt Miſſam, illa quoque enumeratur, ne tædio afficiantur ceteri adſtantes, ſi multi eſſent fideles communicandi; errant igitur, qui nullo diſcrimine communionem adſtantium poſt miſſæ finem reſervant; *Privant enim*, ut advertit Cardinalis Branchatius in Opuſcul. de Sacr. Viatico, fideles *iis precibus, quas poſt communionem Eccleſia recitari jubet, & quæ non ſolum ad Celebrantem, ſed etiam ad ceteros communicantes aperte ſpectare noſcuntur pag.* 157.

XII. Anno 1701. Sacra Rituum Congregatio, ut refert Gavantus, decrevit, ne cuiquam adſtantium in miſſis de Requiem Euchariſtia præberetur, eo quia in ejuſmodi miſſis communicatis benedictio imperiri non poſſit; ſed ſuper hoc anno 1711. die 21. Martii, habito in eadem S. C. ſtrictiori examine, Em. S. R. Eccl. Cardinali Ferrario graves difficultates, quæ in illius Decreti obſervantia occurrebant, voto ſuo exponente, Eminentiſſimis Patribus expedire viſum eſt, ut ſupra dictum Decretum non amplius vulgaretur, aut exemplar ejus aliquod ederetur. Hoc totum refertur ab Em. Cardinali Fliſco Epiſcopo Januenſi, qui tunc Secretarii ejuſdem S. R. C. munus obierat, in directorio ſuæ Diœceſis typis mandato anno 1715. his verbis.

DECRETUM III.

Propoſito dubio in S. R. C. an liceat in miſſis Defunctorum fidelibus ſacram communionem miniſtrare: Eadem S. R. C. de anno 1701. *reſpondit negative.* Verum, quia prædicti Decreti copiam extra dari prohibuit dicta Sacra Congregatio ex novis motivis, & cum conſtet ex perſonis de fide dignis, & ex atteſtatione plurimorum ſacrarum cæremoniarum Magiſtrorum Romæ degentium, ibi prædictum Decretum non obſervari, ideo ne fideles tam ſalutari, & fructifero Sacramento priventur, & attentis prælata ſuſpenſione, & prædictis atteſtationibus, declaratur, quod in miſſis Defunctorum ſacra communio licite miniſtratur. Hæc Fliſcus.

XIII. Inter graves difficultates, quas ſupradictus Cardinalis Ferrarius ſuo voto expoſuit, præcipuam fuiſſe exiſtimatur, quia illius obſervantia Decreti deſiderium fruſtraretur ſancroſancti Tridentini Concilii, vehementer optantis, ut adſtantes in ſingulis Miſſis Sacramentaliter communicent, nulla facta exceptione inter Miſſas vivorum, & Defunctorum, ut videre eſt ſeſſione 22. c. 6. *Optaret quidem Sacroſancta Synodus &c.* ut ſupra tradidimus. Accedit etiam, quod in omnibus ſive vivorum, ſive Defunctorum miſſis, ſemper in Canone dicitur, *ut quotquot ex hac Altaris participatione Sacroſanctum filii tui Corpus, & Sanguinem ſumpſerimus, &c.* Nec refert, quod in fine Miſſæ de Requiem vetita ſit benedictio; hæc enim uberrime compenſatur per omnium imaginabilium cæleſtium, atque terreſtrium Benedictionum auctorem, quem communicati in ſe excepiſſe gloriantur.

XIV. Olim certum eſt, quod extra Miſſam Euchariſtia non miniſtrabatur; miniſtrari autem cœpit tantum circa tempora Sancti Cyrilli; cum enim multitudo magna Hieroſolymis confluerет advenarum Sacram Euchariſtiam depoſcentium, nec fieri poſſet propter puſillum Sacerdotum gregem, ut quoties eſſet diſtribuenda, Miſſa celebraretur; ut eorum Devotioni fieri poſſet ſatis, etiam extra celebrationem conſulto Sacramentum elargiri in Eccleſia Orientali cœptum fuit, quæ laudabilis conſuetudo in Occidentalem quoque Eccleſiam invecta, occaſionem præbet inquirendi, num Sacerdos Euchariſtiam miniſtrans extra Miſſæ celebrationem gravi obnoxius peccato lethaliter peccet. Cui quæſito eſto nonnulli negative reſpondeant; eo quia nec Sacrificium conficiat, nec Sacramentum, ſed mere ſe habeat applicative, ſeu diſtributive, ut videre eſt apud Dianam Edit. Coord. Tom. 1. Tract. 2. reſol. 5. Adhuc tamen ſententia Doctorum affirmantium, quæ tutior, & communior eſt, retineri, & ſequi debet. Licet enim Sacerdos Euchariſtiam diſtribuens nullum conficiat Sacrificium, aut Sacramentum, agit tamen, ut miniſter Chriſti, & diſpenſator Myſteriorum Dei ex officio, ubi ſub gravi tenetur eo modo, quo æquum eſt, ſua poteſtate uti, abutitur autem ſua poteſtate Sacerdos, quotieſcumque Deo inviſus, omni reverentia tanto debita Sacramento poſtpoſita,

sacro-

ſacroſanctum Chriſti Corpus pollutis manibus audet contrectare. Hinc Divus Thomas ſolum a novo peccato illum excuſat, qui urgente neceſſitate ductus in peccato mortali exiſtens Baptiſmi Sacramentum miniſtrat, quia in tali caſu, non ſe exhibet tamquam Miniſter Chriſti, & ex officio, ſed tamquam ſubveniens neceſſitatem patienti. En ejus verba 3. part. quæſt. 64. art. 6. ad 3. *Sic enim patet, quod non exhiberet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitatem patienti; ſecus autem eſt in aliis Sacramentis, quæ non ſunt tantæ neceſſitatis, ſicut Baptiſmus.* Culpam igitur gravem agnoſcit Angelicus Doctor in eo, qui ſciens ſe gravi peccato obnoxium ſacram miniſtrare audet Euchariſtiam, etiam illam per modum Viatici exhibendo. Inter Sacramenta enim Sanctus Doctor ſolum Baptiſmum excipit, quia ſolus neceſſarius eſt ad ſalutem neceſſitate medii; unde abſolute ſubdit: *Secus autem eſt in aliis Sacramentis, quæ non ſunt tantæ neceſſitatis, ſicut Baptiſmus.* Cum Divo Thoma ſic ſentiunt Doctores non pauci, & præcipue Sylvius in 3. part. quæſt. 64. art. 6. eo quia miniſtrans Sacramentum in peccato mortali magnam committit irreverentiam erga ipſum Sacramentorum Auctorem.

XVII. Ad locum quod attinet, ubi laici ſive mares, ſive fœminæ ſacram percipere debeant Euchariſtiam, id ſcire modo ſufficiat, quod in Concilio 2. Baraccarenſi can. 13. ſtatutum fuit: *Placuit, ut intra Sanctuarium Altaris ingredi ad communionem non liceat laicis viris, vel mulieribus, niſi tantum Clericis, ſicut & antiquis Canonibus ſtatutum eſt.* Hujus praxis ita ſcrupuloſus obſervator fuit D. Ambroſius, ut neque Imperatorem ipſum in Choro ad Communionem ſuſcipiendam remanere permiſerit. Solis Neophytis, pro una vice tantum, in gratiam novæ ſuſceptæ ſpiritualis regenerationis, favor tantus concedebatur; unde D. Parens Auguſtinus hos alloquens ſerm. 224. novæ editionis, ſic eos precatur: *Obſecro vos per nomen, quod ſupra vos invocatum eſt, per illud Altare, ad quod acceſſiſtis, per Sacramenta, quæ accepiſtis.* Cavendum itaque eſt ne ad Altare intra Presbyterium, ad communionem percipiendam, laici, & præcipue Mulieres accedere permittantur.

XVIII. Pro complemento eorum, quæ ad Sacramentalem communionem pertinent, aliquid adhuc nobis explanandum ſe offert circa communionem ſpiritualem, quæ definitur: Communio ſpiritualis illa eſt, quæ fit tantum ſpiritu fidei, ſpei, & charitatis abſque reali Corporis Chriſti ſub ſpeciebus Euchariſticis perceptione, bene tamen in voto. Hinc Sanctus Vincentius Ferrerius ſerm. 2. in Epiphania Domini ſic habet: *Duplex eſt communio, ſcilicet ſpiritualis, & Sacramentalis. Communio ſpiritualis fit, quotieſcumque Homo audit Miſſam in charitate; tunc homo communicat ſpiritualiter, tamquam membrum Eccleſiæ; alia eſt Communio Sacramentalis, quæ præcipitur fieri ſemel in anno &c.* Hujus ſpiritualis Communionis meminit etiam Concilium Tridentinum ſeſs. 13. cap. 8. *alios tantum ſpiritualiter, illos nimirum, qui voto propoſitum illum cæleſtem panem edentes, fide viva, quæ per charitatem operatur, fructum ejus, & utilitatem ſentiunt.* Hoc modo percepiſſe Euchariſticum hoc Sacramentum, cum primum in ultima cœna fuit a Chriſto inſtitutum, B. Mariam ſemper Virginem refert Gerſon tract. 9. ſuper Magnificat: *Maria quocumque loco fuerit corporaliter in veſpere Cœnæ* (a qua abfuit, ne anſa daretur hæreticis dicendi in Sacerdotiſſam vel ipſam fuiſſe ordinatam, ut notat Sperellus in ſua Liturgia cap. 53.) *comedit ante, & poſt inſtitutionem hujus Sacramenti verum Corpus, & bibit ſpiritualiter verum ſanguinem filii ſui.* Et paulo poſt etiam clarius: *Maria veſpere dictæ Cœnæ dicenda fuit frui Corpore, & Sanguine filii ſui*, intellige tamen ſemper ſpiritualiter: & hic ad rem Sanctus Pater Auguſtinus: *Crede, & manducaſti.* Ex quibus eruitur, quod etiam abſentes ab Eccleſia, & conſequenter Miſſæ non adſtantes poſſunt frui ſpiritualiter hoc Sacramento, ſeu ſpiritualiter communicari poſſunt, & fructum percipere communionis Euchariſticæ; uti fecere tot Sancti antiqui, Paulus, Antonius, Macarius, atque moderni, Catharina Senenſis, Thereſia, Gerturdis, Cunegundis, aliæque permultæ.

XIX. Circa realem Sacramentalem communionem jam quæſtio inſurrexit, num frequentia communionis Sacramentalis Euchariſticæ magis animarum ſaluti expediat. In hac parte Divo Thomæ ſtandum eſſe putamus, qui 3. part. qu. 80. art. 10. ad 5. ſermonem de quotidiana communione inſtituens, ſic habet: *peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus, ſic enim Apoſtoli ſtatuerunt, & Sancta Romana tenet Eccleſia.* Poſito itaque, quod digne ad menſam accedamus Euchariſticam, dubio procul nobis frequens, imo & quotidiana communio, nonniſi prodeſſe valet: & in hoc ſenſu eam commendarunt etiam in Laicis Jonas Epiſcopus Aurelianenſis lib. 2. de inſtitut. Laicali cap. 18. Amalarius in Epiſtola edita in Spicilegii Tom. 2. pag. 172. S. Pater Auguſtinus, Serm. 132. S. Ambroſius lib. 5. de Sacram. cap. 4. *accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit*; cui Auguſtinus ſuperaddit ad rem: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere: Chriſtus enim quotidie paſcit.* Ille autem ſic vivit, ut quotidie mereatur accipere, qui adimplet, quod Divus Thomas loco ſupra citato expoſcit, his verbis: *In ſumente requiritur, ut cum magna devotione, & reverentia ad hoc Sacramentum accedat, & ideo ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat: ſed quia multoties in pluribus hominum, multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter Corporis indevotionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere, ſed quotieſcumque ſe ad illud homo invenerit præparatum.* Hinc in libro de Eccleſiaſt. Dogmatibus ad rem dicitur: *quotidie Euchariſtiæ Communionem accipere, nec laudo, nec vitupero*, etenim frequentia hæc laudanda eſt in iis, qui meliores fiunt, vituperanda in his, qui in deterius relaxantur.

RITUALIA.

XX. Dictis tribus ſupradictis orationibus, genuflectens de more Celebrans Sacramentum adorat, manibus hinc inde ſuper Corporale depoſitis, cum aliqua mora ad majorem oſtendendam reverentiam, ac humilitatem, & ſe erigens ſubmiſſa voce, ſeu ſecreta dicit *Panem cæleſtem accipiens &c.* Poſtquam terminaverit, & non antea vocem illam *invocabo*, Hoſtiam accipit indice, & pollice manus dexteræ, adjuvante pollice, & indice ſiniſtræ manus, inter quos eam collocat, parte ſiniſtra Hoſtiæ ſuperimpoſita parti ejuſdem dexteræ, non totaliter, ſed aliquantulum, ita ut ambæ faciant figuram quaſi rotundam, quibus Patenam inter digitos indicem, & medium ejuſdem manus ſupponit, & eadem ſiniſtra manu tenens partes hujuſmodi ſuper Patenam, inter pectus, & Calicem, Patenam ipſam elevat tribus, aut quatuor digitis a Corporali, parum inclinatus, ideſt inclinatione mediocri capitis, & humerorum, abſque eo, quod Corpus intorqueat, aut unum ſupponat alteri pedem, dextra manu tribus vicibus pectus percutit, animadvertendo tamen, ne pollex, & index conjuncti planetam tangant: Miniſter quoque ſibi percutit pectus, dum Celebrans voce mediocri ad quamcumque percuſſionem dicit, *Domine non ſum dignus*, proſequens ſubmiſſa ſecreta voce, *ut intres &c.* tribus vicibus, quibus abſolutis ambas Hoſtiæ partes accipit ex ſiniſtra inter pollicem, & indicem dexteræ manus, & cum illis partibus, una ſuper alteram, quaſi totaliter poſita, ſignat ſe ipſum ſigno Crucis ſuper Patenam efformato, hoc eſt ita ut Hoſtia non egrediatur Patenæ limites. Cum hoc Crucis ſignum efformat Celebrans, interim ſubmiſſa ſecreta voce dicit, *Corpus Domini noſtri &c.* abſque ulla capitis inclinatione, eo quod manibus Chriſti Corpus teneat; ratione cujus nec præcedenter genuflectit.

XXI. Sacerdos hic, ut docet D. Joannes Chryſoſtomus Hom. in Encæniis, debet ita demiſſe ſe gerere, ut ſtet *tremens, & timidus, demiſſis oculis, renata autem anima, gemens ſine voce, jubilans corde.* Caveat quoque ab omni Corporis incompto geſtu, pedes non incurvet, aut alio modo corpus non intorqueat. Dicta oratione *Corpus Domini noſtri*, & ſigno Crucis ut ſupra peracto, inclinat ſe inclinatione mediocri, & cubitis ſuper Altare poſitis, reverenter eaſdem ambas Hoſtiæ partes ſumit. Ante Hoſtiæ ſumptionem non fiunt actus contritionis, amoris Dei, aut Religionis; & ratio eſt, quia cum publicis Religionis non ſunt permiſcendi privatæ devotionis actus in Miſſæ ſacrificio, præcipue in actuali ſumptione ſacratiſſimæ Hoſtiæ, poſt quam ſolum a Rubricis demandatur brevis, & parva meditatio: excipe tamen ſi celebrans recordaretur, aut dubitaret de aliquo mortali peccato, præſertim cujus confeſſionem non inſtituiſſet, quia in tali caſu poſſet, imo teneretur conteri quantum fas eſſet in tali circumſtantia, abſtinendo ſemper, ſeu abſque ulla prorſus vocali oratione, atque pectoris tunſione.

XXII. Sumpto Chriſti Corpore ſub ſpecie panis, Patenam ſuper pedem Calicis deponit ex una parte, & ex alia ſuper Corporale, & ſe erigens Corpore manus jungit ante faciem, pollicibus, & indicibus junctis, capite aliquantulum inclinato, quieſcit in meditatione, ſeu in interiori Sanctiſſimi Sacramenti adoratione, non diutius, ſed pro tempore ad ſummum unius *Pater noſter*, deinde disjungit manus, & deponens ſiniſtram ſuper Corporale, ſemper indice, & pollice unitis, ſubmiſſa ſecreta voce dicit *quid retribuam Domino*, manu dextera interim diſcooperiendo Calicem, & poſtea unico genu genuflectendo, inde ſurgens perſeverante ſiniſtra ſupra corporale, Patenam accipit dextera manu inter digitos medium, & indicem unitum pollici, & colligit fragmenta. Si Celebrans exploret Calicem a ſuo loco eſſe removendum, ut fragmenta diligentius colligantur, hunc removeat ſtatim, ac diſcooperit, & poſtea genuflectat, ne cogatur bis genuflectere. Patena itaque ſumma cum diligentia debet fragmenta colligere; eſto enim veriſimile ſit, ut docet Quartus hic ſect. 2. dub. 7. ab Angelis colligi fragmenta, quæ remanent, vel diſperguntur, præſertim minutiora, quæ conſpici, aut humana diligentia cuſtodiri non poſſunt, vel colligi; tenetur tamen Celebrans ſub gravi moralem diligentiam adhibere in iis colligendis. Inſpecto itaque Corporali, & collectis cum Patena, & ſupra fragmentis, Patenam ipſam ſiniſtra tenens, non in ea parte, qua fragmenta collegit, Calici ori admovet, ac pollice, & indice dexteræ manus in Calicem fragmenta, ſi quæ ſunt, demittit, digitoſque ſuper Calicem ipſum abſtergit.

XXIII. Si Hoſtiæ conſecratæ ſuper Corporale adſint, pro alio tempore ſervandæ, ante abſterſionem Patenæ, particulæ poni debent in ſuo vaſe ad hoc præparato, quod poſt Calicem relinquitur donec Calix ipſe fuerit purificatus, poſt quam purificationem, deducto Calice ad cornu Evangelii, vas cum particulis in medio ſtatuitur, & quidem ſuper Corporale, quod non plicatur in hac circumſtantia, ut fit in Miſſa feriæ V. in Cœna Domini. Num exiſtentibus particulis conſecratis in Pixide, poſt ſumptionem ſanguinis debeant in Tabernaculo claudi, Doctores non conveniunt; nos tamen ſumus pro parte negativa, ea fulti ratione, quod in vaſe exiſtentes retinentur in medio ſuper corporale, ut ſupra, uſque ad Miſſæ finem; ergo etiam in Pixide reconditæ, neque enim aſſignabilis eſt ratio diſparitatis; quod ſi Tonellius, qui admittit de Vaſe, & negat de Pixide, dicat conſervari Vas pro Laicorum communione facienda poſt Miſſam, ſeu in fine Miſſæ, eadem profecto concludit ratio pro Pixide. Communio utique Laicorum aliquando eſt facienda, aliquando

non; unde dicendum, quod Particulæ conſecratæ debeant in medio Altaris retineri uſque ad Miſſæ finem, præſtando genuflexiones, & ea omnia, quæ præſcribuntur, cum Sacramentum habetur ſuper Altare, ne Miſſa interrumpatur, & adſtantes tædio afficiantur.

XXIV. Exterſa Patena ſuper Calicem, iterum pollices, & indices jungit, & Calicem accipit infra nodum manu dextera; ſiniſtra vero poſita ſuper Corporale Patenam tenet, donec dixerit *Calicem ſalutaris &c.* ſubmiſſa voce; inde ſe ſignans cum Calice, voce pariter ſecreta, abſque capitis, aut humerorum inclinatione ad nomen *Jeſu*. Dicit *Sanguis Domini noſtri &c.* & Patenam Calici ſupponit ante pectus, & quaſi prope mentum; quibus peractis reverenter totum ſumit ſanguinem cum Particula. Caveat autem Celebrans ne caput inconcinne reclinet, aut Calicem; in hujus ſumptione duplicem hauſtum adhibeat, nec in Calice lambendo immoretur; ſi quid enim ſpecierum remanſerit, jam cum ablutione, aut purificatione ſumet, ut advertit Caſtaldus lib. 2. ſect. 8. num. 10., totum enim pro unico actu computatur. Hinc Quartus in hanc Rubricam ſect. 1. dub. 7. ſi Hoſtiæ Particula cum ſanguine mixta remaneat in fundo Calicis, conſultius exiſtimat Vinum infundere, ut ſic cum vino deglutiatur, quam eam Particulam digito ad Calicis labium adducere, & ante purificationem ſumere.

XXV. Hauſto ſanguine abſque mora Calicem porrigit Miniſtro ad accipiendum vinum pro purificatione, interim dicens: *Quod ore ſumpſimus &c.* manu ſiniſtra habente Patenam inter indicem conjunctum pollici, & medium digitos depoſita ſuper Corporale, quidquid aliqui in contrarium ſentiant; ſic enim ſervatur in aliis omnibus ſimilibus contingentiis. Si ſumenda ſit Hoſtia, quæ publicæ fuit expoſita venerationi, ſumenda eſt immediate poſt ſumptionem ſanguinis; quia in partes diviſam modo non licet laicis communicantibus miniſtrari.

XXVI. Cum a Celebrante ſacratiſſimus ſumitur ſanguis, aut paulo ante, Miniſter genuflexione præmiſſa in ſuo loco, vadit ad credentiam, & accipiens ampullas per manubrium, æqualiter elevatas ad Altare defert. Depoſitis ſuper credentiam operculis, & in cornu Epiſtolæ facta debita reverentia conſiſtit; ſi autem ibi pertingat nondum abſoluta ſanguinis ſumptione, genuflexus in ultimo Altaris gradu expectat donec ad os Calix admoveatur; & tunc ſurgit, ac Celebranti porrigenti Calicem vinum tantum infundit pro purificatione. Purificatio ab ablutione diſtinguitur in hoc, quod prima ad Calicem pertinet, adeoque vino facienda eſt; exceptis caſibus in quibus Theologi ab uſu vini abſolvunt; ſecunda ad digitos celebrantis ſpectat, ac proinde vino, & aqua fit; facilius tamen etiam in hac omiſſio aquæ quam vini permittitur. Miniſter itaque extenſa manu dextera cum quaſi ampullæ vini oſculo, & capitis inclinatione ante, & poſt, vinum in medio Calicis infundit, mediocritatem in infundendo ſervans, hoc eſt nec præcipitanter, nec lente nimis; & cum Celebrans dat ſignum ampullas retrahit modo ſupra dicto. Eſto non ſit neceſſarium, quod vinum pro purificatione infundatur in tanta quantitate, qua fuit præconſecratum, decet tamen, ut ſic facilius colligantur ſpecies, quæ remanſerunt, levi agitatione circumagendo Calicem, & purificationem ſumendo per illam eamdem partem Calicis, per quam ſanguis fuit aſſumptus, uti monuit Beatus Pius V. Sumit Sacerdos purificationem cum Patena ſub Calice, eo modo, quo Sanguinem ſumpſit. Caveat Celebrans ne digitis Calicis labia, aut oris ſui detergat, neve ſuos digitos lambat.

XXVII. Depoſita Patena a parte ſiniſtra corporalis, ſeu a parte Epiſtolæ, ut manu dextera a Celebrante commodius accipi poſſit, quæ non cooperitur Palla, Celebrans manibus junctis ante pectus facit cruci reverentiam, inde accipiens ſex inferioribus utriuſque manus digitis Calicis cuppam, indices, & pollices utriuſque manus inter ſe conjunctos ſuper os ejuſdem Calicis tenens procedit ad cornu Epiſtolæ, ubi elevatum tenens Calicem, extra Corporale, ſed intra Altare, niſi Miniſter ſit exiguæ ſtaturæ, ſuper os ejuſdem Calicis pollices, & indices abluit, prius vino, deinde aqua; vino enim ſolo non licet, abſque indulto Pontificio, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, quam abuſum eſſe patet, quia contra mandatum Rubricæ. Miniſter itaque in primis exhibet vinum, deinde aquam cum quaſi oſculis ampullarum, & capitis inclinatione, ut ſupra, infundens vinum, & aquam ſuper pollices, & indices, in medio Calicis, nec infundere ceſſat, donec Celebrans ſignum det deſinendi. Caveat hic Miniſter, ne ampullas retrahens ore incurvato guttas ſuper Calicis pedem effundat, aut ſuper Tobaleam. Ablutione peracta, facta Altari ſolita reverentia, reportat ad credentiam ampullas, & ſuis tegit operculis. Si accideret Celebrantem Hoſtiam conſecratam tetigiſſe aliis quoque digitis, aut alia manus parte, pars quoque, & digiti, quibus Chriſti Corpus per accidens tetigit, ſunt caute abluendi.

XXVIII. Poſt ablutionem Celebrans tenens Calicem, ut prius, quaſi ad Altaris medium ſe conſtituit, & Calicem inter Purificatorium, & corporale deponit; cum enim tunc Calix vacuus ſit Sanctiſſimi Sanguinis, non eſt cur deponi non poſſit extra Corporale. Ibi itaque excuſſis intra Calicem digitis pollicibus, & indicibus, prius dexteram, deinde ſiniſtram a Calice amovet, interim dicens, *Corpus tuum Domine &c.* neque enim Oratio hæc, *Corpus tuum &c.* dicenda eſt cum abluit, ſed potius dum digitos purificatorio abſtergit; dum a Calice removet manus, caveat Celebrans ne guttæ defluant ſuper Calicis pedem, aut ſuper Tobaleam; unde cum ſiniſtram dimovet, ſtatim ei purificatorium debet ſupponere, quod ſi non obſtante, Calicis pes aliqua forte conſperſus guttula fuerit, non purificatorio, ad ſolos ſacros uſus adhibendo, ſed potius manutergio erit tergendus.

XXIX. Num Celebrans ad medium Altaris accedere debeat antea, vel poſt digitorum abſterſionem, inter ſe non conveniunt Rubriciſtæ: circa quam difficultatem nos cum Baldaſſario part. 4. cap. 2. aliiſque dicimus, quod Celebrans non debet ad medium Altaris ſe conſtituere niſi peracta digitorum abſterſione; quia ſi ante abſterſionem accederet, digitis madefactis, & fluentibus, junctis manibus ante pectus deberet Cruci ſe inclinare, quod profecto indecens eſſet. Itaque digitis diligenter exterſis, purificatorium deponit extra Corporale prope Calicem; & accedens ad medium Altaris junctis manibus ante pectus, facta cruci inclinatione minimarum maxima, ſiniſtra accipit purificatorium, dextera Calicem per nodum; cui purificatorium ſupponens, ablutionem ſumit; advertendo ne pluſquam bis Calicem admoveat ad lambendum. Abſoluta ablutionis ſumptione Calicem purificatorio diligenter abſtergit leviter Calicis ori circumducendo purificatorium, uſque ad fundum; inde deponens Calicem intra Corporale, purificatorium ſuper ipſum extendit non plicatum, ſi ordinariæ ſit magnitudinis, quia aliter plicandum foret; ſuper purificatorium Patenam, & ſupra Patenam pallam collocat. His peractis utraque manu velum accipit, & Calicem cooperit: quiquid aliqui ſentiant in contrarium, nos opinamur ſic eſſe faciendum, ne actus multiplicentur ulla abſque neceſſitate. Cooperto Calice, hunc ambabus manibus defert extra Corporale a parte Epiſtolæ, ut facilius Burſam capiat, quæ eſt in cornu Evangelii; & plicato corporali hoc in Burſam reponit, hanc collocando deſuper Calicem, parte aperta celebrantem reſpiciente. Inde manu ſiniſtra ſubtus velum, Calicis nodum deprehendente, dextera vero extenſis digitis ſuper burſam poſita, Calicem ipſum ad medium Altaris transfert, ibique collocat, velum demittendo a parte anteriori uſque ad Altaris planitiem, ut dicebamus in Miſſæ initio.

XXX. Si adſint communicandi in Miſſa Celebrans poſt ſumptionem Sanguinis ante Calicis purificationem, collocato Calice intra Corporale palla cooperto, a parte Epiſtolæ, unico genu genuflectit uſque ad ſuppedaneum, manibus, hinc inde poſitis intra Corporale; inde ſe erigens, ſi particulæ conſecratæ ſint plures, & extra Pixidem, in hac eas ponit, ſi vero pauci ſint communicandi, ſuper Patenam particulas collocat. Si autem a principio in Pixide aut in alio vaſe fuerint poſitæ, tunc omittenda eſt prædicta genuflexio; & præcipue ſi Pixis ſit intra Tabernaculum, genuflexio non eſt facienda niſi poſtquam Celebrans adaperuerit oſtiolum Tabernaculi, & antequam extrahat Pixidem; qua extracta, & intra Corporale poſita, ac adaperta, iterum, genuflectit, & ſurgens, facie ad Altare verſa ſtat oculis ſemper in Sacramentum intentis, donec abſoluta a Miniſtro confeſſione, ſubſumere debet *miſereatur &c.*

XXXI. Interim Miniſter extendit ante communicandos linteum ſeu velum album, ad hoc reſervatum; profecto indecens eſſet ſi ante ipſos mappula extenderetur, ad extergendas Celebrantis manus præparata, Miniſter itaque poſt dictum a Celebrante *Agnus Dei*, ſurgit, & facta genuflexione tempeſtive linteum extendit; & poſtquam Celebrans ſumpſerit Sacratiſſimum Sanguinem, incipit Confeſſionem; quam a latere Epiſtolæ genuflexus, & inclinatus, manibus junctis, clara ordinaria voce, devotiſſime recitat. Peracta confeſſione, Celebrans depoſitis hinc inde intra Corporale manibus, de more genuflectit, & manibus junctis ante pectus vertens ſe ad populum, humeris ſcilicet oblique ad cornu Evangelii converſis, ne terga vertat Sacramento, dicit *Miſereatur veſtri &c.*, tam *ad Miſereatur*, quam ad *Indulgentiam* dicat *Veſtris*, *Veſtris*. *Veſtrorum*, *Vobis*, quamvis unus tantum foret ſacramentaliter communicandus, quia fortaſſe circumſtantes reliqui ſpiritualiter communicantur, omnia autem dicit alta ordinaria voce, manibus ut ſupra ante pectus junctis; & cum dicit, *Indulgentiam*, *abſolutionem &c.* ſiniſtra infra pectus poſita, manu dextera producit ſignum crucis per lineam rectam pluſquam palmarem ſuper communicandos. His dictis convertit ſe Celebrans ad Altare, de more genuflectit, & erigens ſe, Pixidem, ſeu Patenam accipit ſiniſtra manu, & caute, ne fragmentum aliquod avolet, dextera ſumens unam particulam inter pollicem, & indicem, quam paululum elevatam tenet ſuper Pixidem, ſeu Patenam; converſus ad communicandos in medio Altaris humeris ſcilicet ad Altare converſis dicit: *ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* clara intelligibili voce, ac oculis ſemper in Sacramentum intentis.

XXXII. Cum dicit non *ſum dignus*, eſto hoc dicat nomine perſonæ communicandæ, ſemper tamen loqui debet in genere maſculino, nunquam vero fœminino, *non ſum digna*, quamvis mulier tantum ſit communicanda, quod & debent facere moniales, dum ſilente Sacerdote dicunt *Domine non ſum &c.* debent enim dicere *Domine non ſum Dignus*; quia immutari non debent Centurionis verba, quæ a rubrica demandantur dicenda. Dum hæc verba dicuntur, communicandi non percutiunt pectus, cum hoc ad Miniſtrum ſpectet, ſed tantum manus ſuas in crucis formam componunt ante pectus. Iis verbis *Domine non ſum Dignus &c.* ter repetitis Celebrans Particulam exhibet incipiendo ab eo, qui genuflexus ſtat a dexteris, & ſupponendo aliquantiſper Patenam, aut Pixidem, ne longius cogatur portare Sacramentum cum periculo diſpergendi fragmenta; animadvertat quoque, ne communicandorum halitus Patenam aut Pixidem commaculet, & ne illorum anhelitus avolare faciant particulas.

XXXIII. Cum dicit *Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti &c.* facit cum particula ſignum crucis intra, ſeu ſuper Patenam vel Pixidem, eo fere modo, quo ſe ſignavit ante ſuam communio-

nem,

nem, & ſic proſequitur uſque ad ultimum: quibus communicatis, nihil dicens ad Altare revertitur, manu dextera ſuper Pixidis labia adhærente, & digitis indice & pollice ejuſdem manus unitis ſuper eamdem Pixidem extenſis, nec dat communicatis benedictionem, daturus illam de more in fine Miſſæ, & ſic Miſſa foret de Requiem, in qua non datur in fine benedictio; adhuc communicatos non benedicit, quia ſicuti vetita eſt benedictio adſtantium in fine Miſſæ de Requiem, pariter vetita cenſetur in ſuo progreſſu; ſufficit enim communicatis, quod intra ſe ſuſceperint, ut dicebamus, omnium benedictionum fontem.

XXXIV. Celebrans ad Altare converſus Patena iterum Corporale extergit, & fragmenta demittit in Calicem. Si in Pixide fuerint Particulæ, genuflectit, eam cooperit, & ſi intra Miſſam eas conſecraverit, ibi intra Corporale eam relinquit; ſi vero eam detraxit e Tabernaculo ad communicandum, cooperta, ut ſupra, Pixide, eam reponit intra Tabernaculum, facta antequam claudatur genuflexione. Quod ſi nulla remanſerit in Pixide particula conſecrata, neque dimidiata, diligenter fragmenta omnia colligit, immittit in Calicem, & ſumma cum diligentia purificatorio, aliiſque conſuetis modis extersa Pixide, hanc extra Corporale collocat, abſque ulla genuflexione.

XXXV. Si Miſſa celebretur in Altari, in quo non exiſtit Tabernaculum, & poſt adſtantium communionem ſuperſint aliquæ particulæ conſecratæ, abſumuntur omnes ab ipſo Celebrante, ſive remanſerint ſuper Patenam, ſive in Pixide, & poſt harum abſumptionem, aut quomodocumque abſolvatur adſtantium communio, Celebrans dicit ſecreto: *Quod ore ſumpſimus* &c. & ſe purificat, ut dicebamus.

XXXVI. Si plures ſint communicandi, in quo caſu videtur tolerari, quod adſtantium communio ante, aut poſt miſſam abſolvatur, omnia obſervantur, quæ ſupra diximus, excepto, quod abſoluta communione, & depoſita Pixide ſuper Altare, Celebrans genuflectit, ſurgit, & voce ſubmiſſa dicit Antiphonam: *O ſacrum convivium &c. Panem de cælo &c. Domine exaudi &c. Dominus vobiſcum:* & orationem *Deus, qui nobis ſub Sacramento mirabili &c.* & tempore Paſchali dicit orationem, *Spiritum vobis* &c. & tum antiphonæ, tum verſui additur alleluja, quod obſervari debet etiam infra octavam Corporis Chriſti. Repoſita Pixide intra Tabernaculum, & de more clauſo cum ſuis reſpectivis genuflexionibus, ſe vertens ad communicatos hos benedicit dicendo: *benedictio Dei omnipotentis, &c.* concludendo verbis illis: *deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper;* quibus Miniſter genuflexus reſpondet, *Amen*. In Monialium communione, ante, vel poſt Miſſam, eſto ſit præſens Venerabile, ſola manu, non vero Pixide benedicuntur. Caveat quoque, ne cum Pixide deferat Purificatorium, cum ad communicandum, ſive Moniales, ſive adſtantes pergit.

XXXVII. Ad communionem miniſtrandam per modum Viatici, inter antiquos Eccleſiæ ritus ea recenſetur conſuetudo, quæ poſtea vetita fuit, qua Infirmis in mortis vicinitate conſtitutis, ſacroſanctam non valentibus deglutire particulam, in eorumdem ſolatium, ſi communicari flagitaſſent, particulam non conſecratam, & ſi Sacramentum tantum adorare poſtulaſſent, conſecratam Particulam deferebant. Accidit, quod Mauritius Pariſienſis Epiſcopus gravi perculſus morbo Sacroſanctum Viaticum enixe flagitaret; cumque ſuſpicaretur, eſſet ne ſanæ mentis, conſulto Sacerdos Particulam ei non conſecratam detulit, eadem formalitate, iiſdemque cæremoniis, quibus verum Chriſti Corpus ad infirmos deferri ſolebat, ad cujus aſpectum Mauritius Divino monitus oraculo exclamavit: *Tolle, tolle non eſt Dominus meus*, quapropter delata ei particula conſecrata, cum inſitæ pietatis ſignificatione eam aſſumpſit. Hoc inſigne noſtræ fidei monumentum a Cæſario refertur lib. 9. Illuſtrium miraculorum cap. 43. cui adjungi poteſt conſimile, quod a Divo Antonino narratur in Cronic. 3. part. tit. 18. cap. 1. de Ugone a Sancto Victore, qui morti proximus, ac vomitionibus aliqualiter agitatus viaticum poſtulavit, cui cum juxta morem delata fuiſſet quoque particula non conſecrata, cæleſti ſpiritu illuſtratus, ulla abſque hæſitatione in hæc verba prorupit: *Quid eſt quod facere voluiſtis fratres mei? Quare me decipere voluiſtis? Iſtud non eſt Corpus Domini mei*. Cumque allata ei fuiſſet particula conſecrata, & ipſe ſe impotentem ad illam ſine vomiti periculo ſumendam agnoviſſet, humillima cordis adoratione præmiſſa dixit: *aſcendat filius ad Patrem ſuum, & ſervus ad Dominum ſuum*, quibus prolatis verbis, res mira! & particula ab omnium oculis evanuit, & Vir divinus ſpiritum exhalavit.

XXXVIII. Vetitum poſtea fuit a ſancto Pio V. Viaticum ad infirmos deferri, qui deglutire non valent, aut extante vomitionis periculo communicari non debent; ut eis ſaltem præſentia ſacramenti aliquod exhibeatur ſolatium; ut videre eſt apud Macrum in Eccleſiaſtico Vocabulario verbo *Euchariſtia*, & apud S. Cong. Concilii, in cujus Regeſtis ſic legitur: *Non licet Sanctam Euchariſtiam ad ægrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti eam ſumere non poſſint, ſed venerationis gratia ſolent eam deoſculari. Et ſi forte aliquo in loco talis eſt conſuetudo, ea prorſus eſt tollenda, quod Pius V. probavit*. Inſuper S. C. R. in Caurien. 15. Decemb. 1632. hoc edidit Decretum.

D E C R E T U M IV.

Euchariſtia SS. ad Ægrotum adoranda deferri non debet, ſi eam ob tuſſim, aut alias ſumere non poteſt pro viatico. Hac tamen prohibitione non interdicitur, quod ſi Viaticum deferatur infirmo, qui capax ſupponitur illud deglutiendi, & ſuperveniente vomitione, aut alio impedimento non ſit communicandus, Parochus Pyxidem aperiat, infirmoque Euchariſtiam oſtendat adorandam, non vero deoſculandam. Hoc enim expreſſe admittitur in quibuſdam Eccleſiæ Belgicæ Ritualibus, ut advertit Thierſ. Tract. de ſuperſt. tom. 1. cap. 2. num. 5. In prædicta itaque prohibitione reprobatur Euchariſtiæ delatio ad infirmum non valentem eam ſuſcipere, præciſe ad hoc, ut ei adoranda exhibeatur; non vero interdicitur adoratio ejuſdem SS. Sacramenti, ſi forte ad ipſum ſumendum in actu Communionis, aut etiam delationis ad ipſum impotens evadat. Diximus, etiam actu delationis, quia ſi Parochus deferens Viaticum ad ægrotum, dum eſt in via, certioretur ægrotum modo impotentem evaſiſſe ad illud ſumendum, ratione ſuperventæ vomitionis, aut tuſſis, &c. adhuc delationem Viatici debet proſequi; ſicut enim inopinato vomitio ſupervenit, ita inopinanter ceſſare poteſt &c.

XXXIX. Olim certum eſt quod Euchariſtia extra Miſſam non miniſtrabatur niſi per modum Viatici. Miniſtrari autem infirmis non valentibus particulam deglutire, ſub ſpecie Vini, ſtatuit Concilium Toletanum XI. habitum anno 675. can. 11. Et Martene lib. 1. de Sacr. Eccl. Ritibus cap. 4. art. 10. num. 13. oſtendit, olim infirmis, qui particulam deglutire non poterant, intinctam Vino conſecrato fuiſſe exhibitam, ne abſque Sacroſancto Viatico morerentur: verum modo hoc fieri non poſſe perſpicuum eſt. Etenim præceptum de Viatico ſuſcipiendo ceſſat, quotieſcumque ſumi non poſſit eo modo, quo Eccleſia gravibus de cauſis ſtatuit ſuſcipiendum. Uſum autem Calicis Eccleſiam prohibuiſſe Laicis, immo & Sacerdotibus ipſis extra celebrationem, propter plures irreverentias, aliaque inconvenientia, quæ inde ſequebantur, ſatis compertum eſt. Hinc Pax Jordanus Tom. 1. lib. 3. tit. 3. num. 34. monet potius in ejuſmodi caſibus exhibendam eſſe infirmo Particulam ſacram aqua, aut Vino non conſecrato intinctam, ut ab infirmo ſic madefacta deglutiri poſſit, ac in pectu deſcendere. De facto cum Lex Jejunii naturalis ſervandi ceſſet pro eo, qui Viaticum ſumit, quare hoc fieri non poteſt, ne æger ſine Viatico vita fungatur? Sanctus Uldaricus lib. 3. antiquarum conſuet. Cluniac. cap. 23. Tom. 4. Spicilegii teſtatur, quod Monachis infirmis Euchariſtia ſub ſpecie Panis vino non conſecrato intincta præbebatur; neque enim irreverentia SS. Sacramento irrogatur, ſpecies aqua munda, aut vino madefaciendo, ut infirmo ſubveniatur. Sic ſe geſſiſſe quemdam Sacerdotem, ut ſubveniret cuidam Seni, cujus nomen erat Serapion, in mortis articulo conſtituto enarrat Euſebius lib. 6. Eccl. Hiſt. cap. 44. Nam ab ipſo vocatus per puerum, cum & ipſe ægrotaret, Puero tradidit particulam conſecratam, eique imperavit, ut aqua madefactam in os Senis injiceret, ut commodius eam deglutiret. En verba Euſebii ex verſione Valeſii: *In aqua intinctam Seni in os inſtillaret, qua illa paulatim abſorpta, continuo animam exhalavit.*

XL. Tandem ut principaliora, quæ circa licitam Euchariſtiæ adminiſtrationem quiſque Sacerdos pro certo ſcire tenetur, ſummatim hic perſtringamus, ſciendum licitum non eſſe ad devotionem fovendam plures ſimul particulas, aut unam grandiorem præbere juxta Decretum S. Congr. Concilii, ab Innocentio XI. approbatum die 12. Februarii 1679.

D E C R E T U M V.

Epiſcopi, Parochi, ſeu Confeſſarii inſuper admoneant, nullis tradendas plures Euchariſtiæ formas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas. Non enim eſt omnino quantitas viſibilis, quæ juxta Canones in hoc eſt æſtimanda Myſterio, ſed virtus Sacramenti Spiritualis, quæ omni dubio procul eſt æque in omnibus ſive parvis, ſive grandioribus particulis. Improbatur etiam, ac omnino illicitum eſt juxta Decretum Innocentii III. in capite de *Homine*, de celebratione Miſſarum, hoſtiam præbere non conſecratam pro conſecrata ei, qui paratus ſit Euchariſtiam in peccato ſuſcipere, ad evitandam infamiam, aut aliquo alio quocumque prætextu. *Cum ergo falſa ſint abjicienda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora, licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum Sacramento, peccet graviter, ſi ſe ingerat ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare, cum illa in ſolius miſericordis Dei manum incidat, iſta vero non ſolum Deo, cui non veretur illudere, ſed populo, quem decipit, ſe adſtringat propter periculum Idololatriæ, cui exponitur tum ille, qui Euchariſtiam ſuſcipit, tum etiam adſtantes.* Hinc Innocentius XI. hanc damnavit propoſitionem: *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*, quæ eſt 20. inter propoſitiones damnatas.

XLI. Quomodo circa peccatores Euchariſtiam poſtulantes gerere ſe debeat ſacer Chriſti Miniſter, docetur e D. Thoma 3. part. quæſt. 8. artic. 6. ubi certas, firmaſque regulas tradit, quæ obſervari debent. Igitur aut peccator Euchariſtiam poſtulans eſt manifeſtus ex illius confeſſione in Judicio, ex ſententia Judicis, aut ex ipſius evidentia facti, quæ omnino diſſimulari non poteſt, & huic Euchariſtia eſt deneganda, ſive publice, ſive privatim eam poſtulet; vel peccator Euchariſtiam petens, publico eſt occultus, & privatim Miniſtro Sacramenti notus, ſeu manifeſtus. Et tunc ſi publice ſe exhibeat, ſeu poſtulet Euchariſtiam ſumendam, debet ei miniſtrari, titulo evitandæ infamiæ. Si privatim petat, eſt ei deneganda, atque admonendus, ne publice accedat, ſeu eam poſtulet, niſi prius Sacramentali confeſſione expiatus. De peccatoribus manifeſtis ex

Digitized by Google

publica Judicis ſententia, qua capite ſen patibulo damnatur, an eis ſit Euchariſtia exhibenda, inter ſe oon conveniunt Doctores. Robertus Pullus Sac. Rom. Eccl. Cardinalis, qui vixit temporibus Sancti Bernardi in lib. ſententiarum cap. 53. contendit omnino eſſe denegandam Euchariſtiam eis, qui capite, ſeu morte ſunt plectendi, hac præcipue ratione fretus, quod ſi ea ſuſcepta ad patibulum ducerentur, jam Euchariſtia privaretur jure liberandi damnatos, quod potios ei, quam Eccleſiæ materiali competit. De facto apud Gallos, uti refert Grancolas in Vet. Eccl. Sacramentario part. 1. pag. 290. capite plectendis, etiam enixe poſtulantibus, Euchariſtia denegatur, & refert exemplum Comitis Stabuli Sancti Pauli, qui Sacramentali confeſſione expiatus, cum Euchariſtiam poſtulaſſet, antequam capitis ſententiam ſubiret, repulſam paſſus, pro Sacramento panem benedictum accepit. Juveninus quoque de Sacramentis diſſert. 4. de Euchariſt. quæſt. 6. fatetur in Gallia, & Hiſpania iis, qui capitis ſententia damnari ſunt, Euchariſtiam denegari, multaſque rationes affert, huic erga Sacroſanctam Euchariſtiam reverentiali conſuetudini faventes. Cum enim ex oraculo Spiritus Sancti perverſi difficile corrigantur, nil profecto difficilius, quam de illorum fere inſtantaneæ pro ſubeunda mortis ſententia converſionis elicitæ ſinceritate dijudicare. Apud Italos, & Germanos capite plectendis Euchariſtia non denegatur, dummodo peccata confiteantur, & Confeſſarii ſententia in foro pœnitentiali ab ipſis abſolvantur. Aſt mihi fas eſt hic quoque repetere, nihil difficilius profecto, quam de illorum mirifice perditorum Virorum fere inſtantaneæ, & coactæ potius, quam ſpontaneæ converſionis ſinceritate dijudicare. Verum enim vero laudandus eſt S. Pius V. qui inſitæ pietatis motu proprio priſcam illam conſuetudinem abrogavit ſub anno 1569.

XLII. Ad frequentiam Communionis quod attinet, prudentis Confeſſarii judicio relinquitur dijudicare de perſonarum devotione, animarumque ſpirituali profectu, & ſi ſic quotidie vivant, ut quotidie, aut ſaltem frequenter ſacroſanctam mereantur Euchariſtiam accipere. Unde ſi dignæ judicentur, & Communionem quotidianam poſtulent, oon poteſt Sacerdos, ſeu Confeſſarius eis facultatem denegare, imo nec eas perſonas a quotidiana Communione deterreri, eo quia a Sanctis Patribus, ut dicebamus, commendatur, & Sacroſancta Synodus Tridentina eam exoptat. Cirta hanc tameo obſervanda ſunt ea, quæ in ſequenti Decreto præſcribuntur.

D E C R E T U M VI.

S. C. Concilii approbatum ab Innocentio XI.

XLIII. Cum ad aures SS. Dom. Noſt. fide dignorum teſtimonio pervenerit, in quibuſdam Diœceſibus vigere uſum quotidianæ Communionis, etiam in feria VI. Paraſceve, & ſimul affirmari, eamdem quotidianam Communionem præceptam eſſe a jure Divino, quin etiam in illius adminiſtratione aliquos abuſus inoleviſſe, videlicet, quod aliqui non in Eccleſia, *ſed in privatis Oratoriis*, & Domi, imo cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravis infirmitatis nota, ſumant Sacroſanctam Euchariſtiam, quam argentea theca incluſam, in crumena, aut ſecreto illis deferunt Sacerdotes ſæculares, aut regulares, aliique in communione accipiunt plures formas, ac particulas, vel grandiores ſolito; ac tandem, quis confiteatur peccata venialia ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Cum autem hæc conſideranda Sanctiſſimus commiſerit Sacræ Congregationi Cardin. Concil. Trident. interpretum; eadem S. Congr. prævia matura diſcuſſione, ſuper prædictis unanimi ſententia ita cenſuit. Etſi frequens quotidianuſque Sacroſanctæ Euchariſtiæ uſus a SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus, numquam tamen, aut ſæpius illa percipiendi, aut ab ea abſtinendi certis ſingulis menſibus, aut hebdomadis dies ſtatuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præſcripſit, ſed quaſi humanam infirmitatem ſecum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantum indicavit, cum inquit: *Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes Sacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent*. Idque non immerito; multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſus, variæ ob negotia ſpiritus alienationes, multæ, e contra, gratiæ, & Dei dona parvulis conceſſa, quæ cum humanis oculis ſcrutari non poſſunt, nihil certi de cujuſque dignitate, atque integritate, & conſequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis eſu poteſt conſtitui; & propterea, quod ad negotiatores ipſos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam *acceſſus*, Confeſſariorum ſecreta cordis explorantium judicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu Laicis negotiatoribus, & conjugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere debebunt. *In conjugatis* autem hoc amplius animadvertant, cum Beatus Apoſtolus nolit eos invicem fraudari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacent orationi, eos ſerio admoneant, tanto magis ob Sacratiſſimæ Euchariſtiæ reverentiam, continentiæ vacandum, puriorique mente ad Cæleſtium epularum communionem eſſe conveniendum. In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios, ſibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo a Sacro Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes, admonendæ erunt, ut in diebus ex earum ordinis inſtituto præſtitutis communicent; ſi quæ vero puritate mentis eniteant, & fervore ſpiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana SS. Sacramenti perceptione videri poſſint, id illis a ſuperioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam opera quoque Concionatorum uti, & cum eis conſtitutum habere, ut cum fideles ad SS. Sacramenti frequentiam, (quod facere debent) acceſſerint, ſtatim ad illud ſumendum, de magna præparatione orationem habeant, generatimque oſtendant eos, qui ad frequentiorem, & quotidianam ſalutiferi cibi ſumptionem devoto ſtudio excitantur, debere, ſive Laici negotiatores ſint, ſive conjugati, ſive quicumque alii, ſuam agnoſcere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac divini judicii formidine, diſcant Cæleſtem Menſam, *in qua Chriſtus eſt*, revereri, & ſi quando ſe minus paratos ſenſerint, *ab eo abſtinere*, ſeque ad majorem præparationem accingere. Epiſcopi autem, in quorum diœceſibus viget hujuſmodi devotio erga Ss. Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipſi adhibito prudentiæ, & judicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio poſtulari ſibi maxime perſuadebunt, nulli labori, aut diligentiæ parcendum, ut omnis irreverentiæ, & ſcandali ſuſpicio in veri, & immaculati agni perceptione tollatur, virtuteſque, ac dona in ſumentibus augeantur. Quod abunde continget, ſi ii, qui devoto hujuſmodi ſtudio, divina præſtante gratia tenentur, neque Sacratiſſimo pane frequentius refici cupiant, ſuas vires expendere, ſeque probare cum timore, & charitate aſſueverint, quibus Chriſtum Dominum, qui ſe fidelibus manducandum, & ſe pretium in morte tradidit, atque in Cæleſti Regno, in præmium eſt daturus, precatur Sac. Congr. ut ſuam operam ad dignam præparationem, & ſumptionem largiatur.

Porro Epiſcopi, & Parochi, ſeu Confeſſarii redarguant aſſerentes Communionem quotidianam eſſe de jure Divino: doceant in Eccleſiis, ſeu Oratoriis privatis, ex diſpenſatione, ſeu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis ſumendam SS. Euchariſtiam, nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut ſecreto ad exiſtentes Domi, vel cubantes in lecto, præter quam ad infirmos, qui ad illam ſuſcipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad hos ſi ab Eccleſia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam Ritualis Romani; ſi vero ab Oratorio privilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, ut circa Communionem in Feria VI. Paraſceve, Miſſalis Rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ uſus ſerventur. Inſuper admoneant, nulli tradant plures Euchariſtiæ formas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas; non permittant, ut venialium confeſſio fiat *ſimplici Sacerdoti* non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confeſſarii, etiam Regulares, aut quicumque alii Sacerdotes ſecus egerint, ſciant Deo optimo maximo rationem reddituros, neque defuturam Epiſcoporum, & Ordinariorum juſtam, ac rigoroſam animadverſionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jeſu, facultate ipſis Epiſcopis, & Ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter attributa. Et facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas Sua approbavit, ac præſens Decretum typis mandari, ac publicari voluit. Datum Romæ 12. Februarii 1679.

F. Cardin. Columna Præfect.

S. Archiep. Brancaccius
Epiſcop. Viterbien. Secret.

XLIV. Ex præcedenti Decreto colligitur, Sacram Congregationem commendare quidem Euchariſtici Sacramenti frequentiam, ſed tantum ſuppoſito, quod digne accedant, ac ex frequentia fructum accommodatum capiant; non enim communio abſolute, & Sacramentorum frequentia, in iis etiam, qui enerviter vivunt, ſed digna communio, & hujus frequentia cum fructus perceptione, utilis eſt, & prædeſtinationis nota. Hinc Innocentius XI. die 2. Martii 1679. hanc damnavit propoſitionem, quæ in ordine eſt 56. *Frequens Confeſſio, & Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis*: quia perditionis potius, quam prædeſtinationis nota eſt frequentia communionis in iis, qui gentiliter vivunt, ſeu corruptis, depravatiſque moribus vitam ducunt, & ex hujus Sacramenti perceptione fructum non capiunt, juxta illud D. Bonaventuræ de præparat. ad Miſſam cap 14. *Signum eſt ſpiritualis infirmitatis, vel mortis, ignem ponere in ſinu, & non ſentire calorem, mel in ore, & non ſentire dulcedinem*. Eſto de Fidelium adſtantium, ac infirmorum communione, deque frequenti, & quotidiana Sacræ Synaxis perceptione fuſe tractaverimus in Tomo Quarto, ubi Decreta quoque ſupra adducta in omnibus ſuis partibus expoſuimus, nihilominus ea hic tamquam in proprio loco ſummatim recenſere, expedire duximus, ad complementum eorum omnium, quæ præcipue ad licitam Sacroſanctæ Euchariſtiæ adminiſtrationem pertinent.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa Solemni.

XLV. Abſoluta communione, & ſuſcepto Sacratiſſimo Sanguine cum purificatione, & digitorum ablutione, Diaconus defert Miſſale clauſum ad cornu Epiſtolæ, & ibi illud aperit, ubi legen-

gendum eſt a Celebrante. Deferendo Miſſale ambulat per ſecundum gradum, & in medio genuflectit, depoſitoque, & aperto Miſſali, ipſe, & non Cæremoniarius primus, Celebranti oſtendit communionem, deinde vadit retro poſt Celebrantem in cornu Epiſtolæ ſuper ſecundum gradum, ut cum Celebrante procedat ſtatim per eumdem ſecundum gradum ad medium Altaris, ubi ſtat verſus illum, dum ille verſus populum dicit *Dominus vobiſcum*; poſt quod redit per eumdem ſecundum gradum ad cornu Epiſtolæ, ubi manibus de more junctis ante pectus ſtat uſque ad finem orationis, vel orationum.

XLVI. Dum Celebrans orationem, aut orationes cantaturus ſe transfert ad cornu Epiſtolæ, primus Cæremoniarius accedit propius ad librum, ibique celebranti orationem, ſeu orationes indicat, & abſoluta ultima concluſione librum claudit, ſi non ſit legendum aliud Evangelium ab Evangelio *In principio &c.* decet enim, quod Celebrans ſolemniter non claudat librum in fine Miſſæ, ſicut in principio illum non aperuit. Subdiaconus, peracta celebrantis ablutione, ac redditis Acolytho ampullis, accedit ad cornu Evangelii per planum, aut per infimum gradum, ſi ſint plures gradus, quam tres, in medio genuflectit, & aſcendens ad Altare, purificatorio detergit Calicem, & eumdem veſtit, eo fere ordine & modo, quo facit Sacerdos in Miſſa privata, excepto, quod hic Subdiaconus ſuper burſam partem anteriorem Veli revolvit. Num Diaconus deferre debeat velum Calicis parvum ad cornu Evangelii, Rubriciſtæ diſcordant inter ſe; affirmat Caſtaldus lib. 1. ſect. 7. c. 5. n. 24.; & negant Lohner part. 3. tit. 6. n. 9., & Bauldryus part. 1. cap. 13. art. 1. num. 41. & nos ſequimur quoque partem negativam; quia Acolyti munus eſt Subdiacono inſervire, non vero Diaconi. Itaque dum Celebrans accipit purificationes, Acolytus accipit parvum Calicis velum, hoc defert ad cornu Evangelii genuflectens in medio, & aſcendens ad Altare per gradus laterales illud tradit Subdiacono. Si velum inveniat plicatum, ſuper utraque brachia illud retinens plicatum defert; ſi vero ſuper credentiam invenit extenſum, accipiens illud utraque manu in ſuperioribus angulis portat ante pectus parte interiori ſe reſpiciente. Tum Ceroferarii extinguunt cereos in majoribus candelabris accenſos, ſi fuerint accenſi ante conſecrationem, præmiſſis de more in medio genuflexionibus, & Altari caveant renes vertere; ſi Ceroferarii non adſint, aut ſint impediti, horum vices alii debent ſupplere, ſeu ſupradictos cereos extinguere debent.

XLVII. Induto Calice Subdiaconus, & revoluta ſuper burſam anteriori Veli parte, Calicem ipſum movet ab Altari, illudque per viam breviorem ad Credentiam defert, facta genuflexione in medio ſuper infimum Altaris gradum, & ne aliquid de Calice cadat, illum tenet manu ſiniſtra per nodum, & manu dextera ſuper burſam poſita. Ubi hunc poſuerit ſuper Credentiam, partem ejus anteriorem, quæ revoluta jam erat ſuper burſam, deponit, & anteriorem cooperit Calicis partem, ita ut apte cadat ſuper credentiam; Calicem autem ad Credentiam defert Subdiaconus ſine comite; quibus peractis ſui muneris partibus, ſine genuflexione redit ad ſuum locum retro poſt Diaconum, ut adſit ad Orationem.

CAPUT XXV.

De oratione Communio uſque ad Miſſæ finem.

I. EO quia olim in actuali Populi communione alternatim in ſignum lætitiæ, & gratiarum actionis canebatur Pſalmus præcipue 33. Benedicam Dominum in omni tempore, ubi refert Sanctus Clemens lib. 8. Conſtit. Apoſtolic. cap. 13. Antiphona hæc *communio* nuncupatur; cantus autem verſiculorum prædicti Pſalmi continuabatur uſque dum abſoluta adſtantium communione diceretur *Gloria Patri &c.* quoque cum cantu, ac procederetur ad illas orationes canendas, quæ perſolvebantur immediate poſt Euchariſtiæ diſtributionem, qua ratione *poſtcommunio* inſcribebantur; ita modo eſto antiphona prædicta a Sacerdote celebrante dicatur poſt communionem, adhuc dicitur communio, quia ſecundum ſe canenda eſſet in Choro immediate poſt Agnus Dei, ſeu eodem tempore, quo ab eodem Celebrante ſumitur ſacroſanctum Chriſti Corpus, & Sanguis, uti fit de facto in Miſſis ſolemnibus, quando non ſit facienda populi communio; quia in hac circumſtantia hujus antiphonæ cantus reſervatur pro tempore, in quo fiat populo Euchariſtiæ diſtributio; juxta Gavantum parte 2. tit. 13. n. 1. & Bauldryum part. 3. cap. 7. tit. 13. aliiſque.

II. Dicta a Celebrante Antiphona *communio* procedit ad abſolvendas alias orationes, quæ inſcribuntur, *Poſtcommunio*, ut ſupra, quia poſt peractam communionem dicuntur ad gratias Deo Altiſſimo peragendas pro tantis myſteriis, quorum nos benigne participes eſſe conceſſit; & ad poſtulanda ſimul auxilia, quibus eorumdem myſteriorum fructum conſervemus, & ſanctificationem noſtram pro viribus ſemper magis, ac magis operemur. Poſt has orationes, quæ aliquando plures, aliquando ſunt pauciores, juxta majorem, vel minorem collectarum numerum, quæ dictæ fuerint in Miſſæ principio, Tempore Quadrageſimali celebrans cum formula illa: *Oremus, Humiliate capita veſtra Deo*, procedit ad recitandam orationem ſuper populum, quæ vetuſtiſſima eſt, & reperitur in Gelaſiano Sacramentario pro omnibus anni diebus; olim enim continuo dicebatur, nunc ad Quadrageſimale tempus, ut magis Divino præſidio muniatur populus, reſtricta; quia pœnitentiæ diebus Dæmonum inſidiæ, magis quam aliis temporibus metuendæ videntur; uti cum Amalario lib. 3. de divinis officiis exponit Micrologus cap. 51. de Eccleſiaſticis obſervationibus.

III. Abſoluta ultima oratione procedit ad medium Altaris, quo oſculato vertit ſe ad populum, quem ſalutat dicendo, *Dominus vobiſcum*. Hanc ultimam ſalutationem populo exhibet Sacerdos, antequam iſtum abire ſinat, quia, ut explicat Albertus Magnus cap. 23. cupiens, ut recedentes a Templo a Domino non recedant, dicit *Dominus vobiſcum*, quod idem ſonat, ac dicere, ſatagite, ut Dominus ſemper, ac in omnibus a vobis agendis vobiſcum maneat, & numquam recedat; cui miniſter totius nomine populi reſpondet, *& cum ſpiritu tuo: quia Perfector ſanctitatis*, proſequitur Albertus Magnus, *ſpiritualia ſemper, & non corporalia etiam poſt Miſſam operatur in populo*. Abſoluta mutua hac ſalutatione, Celebrans populo poteſtatem facit abeundi ab Eccleſia, dicens: *Ite, Miſſa eſt*, ſeu ad propria redite, & de virtute in virtutem proficite, juxta illud Pſalmi 83. ibunt de virtute in virtutem. Expoſitio eſt ejuſdem Alberti.

IV. Ritus dimittendi Populum hac formula, *ite Miſſa eſt*, ab illa priſcorum temporum diſciplina originem traxit, qua, uti advertit Sanctus Clemens lib. 8. Conſtitut. Apoſtolicarum cap. 15. expleta illa Miſſæ parte, quæ *Cathecumenorum* dicebatur, hos ab Eccleſia Diaconus dimittebat, & Miſſa abſoluta reliquos fideles pariter abire permittebat, his verbis, *ite in pace*. Neque enim ante impertitam hanc facultatem, olim ab Eccleſia diſcedere licebat fidelibus, juxta ſacros Canones; ut videre eſt in Concilio Agatenſi cap. 47., & Aurelianenſi cap. 28. de Conſecr.. Hinc Divus Chryſoſtomus Hom. de Eccleſia non contemnenda, ſic habet: *Ingreſſus es in Eccleſiam, o Homo, ne exeas, niſi dimittaris*. Adde, quod in vetuſtioribus Liturgiis Græcorum peracto ſacrificio mos erat dicendi, *ite in pace*; modo autem dicitur, *ite Miſſa eſt*, in ſenſu a D. Alberto ſupra expoſito. Cur poſtea in aliquibus Miſſis dicatur, *Ite Miſſa eſt*, in aliis *Benedicamus Domino*, & in iis defunctorum, *Requieſcant in pace*, ea ratio eſt, quia olim cum expleta Miſſa populus illa ab Eccleſia abibat, Celebrans in fine dicebat, *Ite Miſſa eſt*. Cum vero abſoluta Miſſa populus adhuc tenebatur Horarum canonicarum recitationem expectare, potius quam illum dimittere, hunc cohortabatur ſiſtere ad gratias ibi de expleto ſacrificio Deo agendas verbis illis, *Benedicamus Domino*, hoc eſt proſequamur adhuc ad Deum benedicendum. Eadem prorſus de cauſa *Ite Miſſa eſt* omittitur in defunctorum Miſſis, quia ſcilicet expleta Miſſa, adhuc ſupererant abſolvenda pro defunctis ſuffragia; unde Diaconus illis verbis *requieſcant in pace*, adſtantes excitabat, ut orationibus inſiſterent ad quietem Defunctis a Deo impetrandam.

V. Cum Celebrans dixerit, *Ite Miſſa eſt*, aut *Benedicamus Domino*, Miniſter reſpondet *Deo gratias*, quæ verba non ſunt mera additio, ſicut contendit Vertus tom. 1. pag. 141. ubi laudat Clericos Pariſienſes, qui ea omittunt, ſed ſunt verba vetuſtiſſimi ritus, uti oſtendit Le-Brun. tom. 1. pag. 668. notando ea haberi in Amalario, & Romanis Ordinibus. Ad id autem, quod adducit Vertus de Clericis Pariſienſibus, abuſum eſſe docet, & huic præferendam eſſe Carthuſianorum conſuetudinem, qui, etſi populo non benedicant, nec in fine Evangelium legant, continuo tamen dicunt *Ite Miſſa eſt*, reſpondente Miniſtro *Deo gratias*.

VI. Oratio illa *Placeat* cœpiſſe videtur ſæculo IX. completo; reperitur enim in pluribus Sacramentariis poſt dictum ſæculum ſcriptis. Non ita vetuſta eſt conſuetudo populum benedicendi in fine Miſſæ a Sacerdote non Epiſcopo; hæc enim benedictio in fine Miſſæ, teſte Abbate Guidone, invaleſcere cœpit tempore undecimi ſæculi, circa quod tempus ipſe Abbas Guido floruit; unde ait: *Hinc & illa conſuetudo apud modernos, quæ non fuit apud antiquos, inoleviſſe videtur, ut in aliis temporibus etiam Presbyteri poſt finem Miſſæ benedicant, ne populum ita benedictione, ut communione privatum, diſcedere permittant*. Loquitur enim hic de benedictione, quæ impertiebatur ab Epiſcopis, quæ vetuſtiſſima eſt, ut colligitur ex Honorio in Gemma animæ lib. 1. cap. 90. *Benedictionem Epiſcopalem Martialis Epiſcopus Apoſtolorum diſcipulus ex magiſterio Apoſtolorum tradidit*. Cœpiſſe benedictionem in Miſſis ab omnibus dari Sacerdotibus circa ſæculum undecimum, recolitur inſuper ex eo, quod ſcriptores ſæculi IX. Amalarius Florus, Valfridus, aliique de hac benedictione ſileant. Cum Ritus benedicendi ſub Miſſæ finem cœpit, tribus Crucis ſignis quilibet Celebrans etiam ſimplex Sacerdos Epiſcoporum more benedicebat, etiam in Miſſis privatis: accedente poſtea ſancto Pio V. hujus ritus reformatore, pro Presbyteris non Epiſcopis ad ſolas Miſſas ſolemnes fuit reſtrictus, & poſtea Clemens octavus uno tantum Crucis ſigno adhuc in ſolemnibus Miſſis ſimplices Celebrantes benedicere ſtatuit, ut videri poteſt apud Meratum tom. 1. pag. 243. Olim benedictio dabatur etiam in Defunctorum Miſſis, intellige ſæculo XI., modo autem non datur, quia, ut advertit Le-Brun tom. 1. pag. 685. in Miſſis de Requiem omnia omittuntur quæcumque alicujus ſunt ſolemnitatis.

VII. Oratio illa *Placeat &c.* quam Celebrans dicit antequam populo benedicat, habetur per extenſum in Micrologo cap. 23., nec non teſte Cardinali Bona in Miſſalibus ante X. ſæculum ſcriptis. Hanc Orationem refert Sotus ad Hymnum illum, quem Chriſtum dixiſſe fertur Matthæi 26. peracta jam ultima cœna, in qua Sacramentum Euchariſtiæ inſtituit: *& Hymno dicto exierunt &c.* Hac abſoluta Oratione Celebrans oſculatur Altare, quod myſtice Chriſtum ipſum refert, qui Dei Altare dicitur, unde Sacerdos Altare oſculando juxta Innocentium III. lib. 2. cap. 15., in eo oſculo compleri oſtendit, quod Eccleſia ſponſa exoptat, dum dicit, *oſculetur me oſculo oris ſui*. Sacerdo-

tus

tis vero benedictionem, quam Celebrans poſt Altaris oſculum ſe convertens ad populum ipſi impertit, ad eam refert Porrecta cap. 16., quam Chriſtus Dominus in cælum aſcendens impertivit Apoſtolis ſuis, ut habetur Lucæ ultimo: *elevatis manibus benedixit eis*. Ex quo infertur, quam graviter in hac impertienda benedictione ſe ſe gerere debeat Celebrans, reminiſcens, quod hic agit tamquam ſi eſſet Domini ſui manus, quæ benedictionem hanc impertiret, ut nos hic docet Divus Antoninus dicens: *Manus Domini eſt Sacerdos*. Dom. 3. poſt Paſcha.

R I T U A L I A.

VIII. Purificato a Celebrante Calice, ac extinto cereo Miniſter genuflectens in medio aſcendit ad Altare ad cornu Evangelii, & librum defert clauſum cum cuſſino, ſi cuſſini non ſint duplicati, quod nos non approbamus; cum enim cuſſinus ſuper Altare ad aliud non inſerviat, niſi ad ſubſtentandum librum, & ad hoc præſtandum unus ſufficiat, non eſt cur Altaris menſa debeat ulterius occupari cuſſinorum duplicatione ad impediendas ſacras cæremonias: defert inquam librum clauſum cum cuſſino ad cornu Epiſtolæ iterum de more genuflectens in medio ſupra gradum pradellæ proximiorem, per quem tranſit; & depoſito libro deſcendens per lateralem Epiſtolæ partem, per planum redit ad cornu Evangelii, facta in medio iterum genuflexione, ubi genuflexus ſiſtit ſuper infimum gradum uſque ad benedictionem, apte reſpondens &c.

IX. Celebrans ſe cruci inclinans a medio Altaris diſcedit, & vadit ad cornu Epiſtolæ, junctis de more manibus ante pectus, & iiſdem ſic junctis nulla abſque reverentia, aut capitis inclinatione, clara ordinaria voce Antiphonam legit; poſt quam junctis itidem manibus convertendo ad Altare dextrum latus pergit ad medium Altaris, quo oſculato, ſe de more vertit ad populum, & dicit *Dominus vobiſcum*, & per eamdem viam ſiniſtrum latus ad Altare convertendo naturaliter ambulando ad librum redit, ubi præmiſſa illa particula *Oremus*, cum debita Cruci inclinatione jungendo, & extendendo manus, alta ordinaria voce dicit Orationes, manibus extenſis, quas jungit, & caput Cruci inclinat cum pervenit ad clauſulam *per Chriſtum Dominum noſtrum &c.* quibus abſolutis per ſe claudit librum manu dextera, claudit autem abſoluta ex toto concluſione, & ita, ut foliorum pars ſit, ſeu Altaris medium reſpiciat, & per conſequens partem Evangelii, non autem Epiſtolæ. Clauſo libro manus jungit de more ante pectus, & poſtquam Miniſter reſponderit *Amen*, ſe transfert ad medium Altaris, ubi deponendo manus hinc inde ſuper Altare illud oſculatur, ut ſupra, & more ſolito ſe vertit ad populum, ac dicit *Dominus vobiſcum* clara ordinaria voce: qua ſalutatione periolura cum extenſione, & junctione manuum ſtans erectus clara quoque ordinaria voce ſubjungit dicens, *ite Miſſa eſt* abſque ulla capitis inclinatione, adjungendo *Alleluia*, *Alleluja*, ſi Miſſam celebret in die, aut infra octavam Paſchatis, & cum duplici quoque *Alleluja* reſpondet Miniſter *Deo gratias*. Inde eadem corporis compoſitione ad Altare ſe vertit; & ſi dicendum ſit *Benedicamus Domino*, immediate peracta ſalutatione populi, ſe ad Altare convertit, & ibi ſtans erectus manibus junctis ante pectus alta ordinaria voce dicit *Benedicamus Domino*, Miniſtro reſpondente *Deo gratias*.

X. Stans itaque Celebrans ante medium Altaris junctis manibus, & inclinato capite inclinatione minimarum maxima, & aliquantulum quoque humeris inclinatis, dicit ſecreto *Placeat tibi Sancta Trinitas &c.* tum ſi memoriter retineat, tum ſi non, ad evitandum periculum obtruncationis verborum, conſulitur Celebrans hanc Orationem legere in Tabella; unde ne indecore cogatur corpus intorquere propter Calicis impedimentum, poterit Calicis velum decenter removere, ut commode legere poſſit. Hac dicta Oratione & oſculato Altari, ſe erigens verſus Altare oculos ad cælum elevat, ſeu ad Crucifixi Imaginem, & ſimul manus, non ſupra humerorum altitudinem, quas extendit, & jungit dicens *Benedicat vos omnipotens Deus* inclinando caput cruci; inde a parte Epiſtolæ ſe vertens ad populum ſiniſtra de more pectori admota, dextera mano extenſa, ac digitis unitis, ſtanſque erectus demiſſis oculis populo benedicit, ac proſequens *Pater*, *& filius &c.* circulum perficit, crucem autem in actu benedictionis efformare debet duabus lineis, ita ut linea recta non excedat longitudinem a fronte ad pectus, & linea tranſverſa non ſe extendat ultra latitudinem, quæ intercedit ab humero ad humerum, manu ſemper extenſa, quam elevat dicendo *Pater*, & deprimit ad vocem *Filius*; pro linea poſtea tranſverſali efformanda, manum ducit ad ſiniſtrum latus cum dicit *Spiritus*, ad dextrum vero cum profert *Sanctus*, & verſus populum ſiſtit erectus, donec Miniſter reſponderit *Amen*.

XI. Si ante ipſum in Choro haberet Celebrans Clerum, aut Moniales, his non obſtantibus ſe vertere debet, ut ſupra, ad populum, eumque benedicere directa intentione ad omnes, etiamſi in Eccleſia, ſeu Capella non adeſſet niſi ſolus inſerviens Miniſter, & ſic circulum perficere. Hac inpertita benedictione parvam crucem pollice dexteræ manus efformat ſuper Altare in loco Evangelii, vel ſuper librum, ſi peculiare ſit legendum Evangelium; ſi autem commune Sancti Joannis, ſignat Tabellam in qua continetur, ſi in promptu ſit, ſin autem ſignat Altare, & poſtea frontem, os, & pectus, ut in primo Evangelio, indeque reſponſo a Miniſtro *Gloria tibi Domine*, proſequitur Evangelium. Olim Evangelium Sancti Joannis in fine Miſſæ non ab omnibus legebatur, ſed unuſquiſque pro arbitrio illud omittere, aut recitare poterat: Sanctus poſtea Pius V. in reformatione Miſſalis Romani ad jugem Incarnati Verbi recordationem expedire exiſtimavit, ut ab omnibus regulariter legeretur, quotieſcumque juxta Rubricas non ſit aliud peculiare Evangelium ſubſtituendum; in quo caſu Miniſter cum Sacerdos dicit, *Placeat tibi ſancta Trinitas*, ſurgit, & tranſiens ante medium Altaris genuflectit, & aſcendens per partem anteriorem graduum a parte Epiſtolæ accipit Miſſale, illudque defert ad coron Evangelii genuflectendo in medio; & hoc facit ita tempeſtive, ut poſſit genuflectere ad benedictionem ante medium Altaris ſaltem.

XII. Cum Celebrans legendo Evangelium Sancti Joannis ad illa verba pervenit, *Et Verbum caro factum eſt*, genuflectit unico genu, non verſus crucem, aut in medio Altaris, ſed verſus librum Evangelii, manibus hinc inde ſuper Altare poſitis; Miniſter quoque ad ſupra dicta verba, eodem tempore, quo Celebrans genuflectit, debet genuflectere unico genu facie ad Altare converſa, ad cujus Evangelii finem ſtans a parte Epiſtolæ reſpondet *Deo gratias*. Poſt finem hujus ultimi Evangelii, ſive communis, ſive peculiaris, Celebrans non oſculatur librum, ſeu Tabellam, nec Altare, ſed tantum dextera manu claudit librum, ſi eo uſus ſit. Ad finem Miniſter clara intelligibili voce reſpondet, *Deo gratias*.

XIII. His omnibus peractis, Miniſter extinguit Candelas, & accepto Miſſali ante infimum Altaris gradum deſcendit cum birreto ad cornu Epiſtolæ, ut Celebrans commode manu poſſit birretum accipere: caveat autem Miniſter, ne birretum deponat, ſeu collocet ſuper Miſſale. Interim Sacerdos ſiniſtra Calicem accipit, revoluta prius ſuper burſam parte anteriori veli; accipit autem de more, ot in principio, cum ad Altare celebraturus acceſſit, & deſcendit retrahens ſe aliquantulum prius ad partem Evangelii facie converſa ad cornu Epiſtolæ, cum debitis cautionibus deſcendit, ne conculcando pedibus albam, ſe, & Calicem confundat. Cum ad planum pervenit ſe iterum ad Altare convertit, caput inclinat, vel genuflectit, ſi in eo ſit Tabernaculum SS. Sacramenti; inde a Miniſtro ſemper genuflectente cum Celebrans caput inclinat &c. birretum accipit, & caput cooperit, & præcedente ſibi Miniſtro, eo modo, quo in principio acceſſit celebraturus ad Altare, redit ad ſacriſtiam, & capite operto inclinat ſe Immagini principali profunde, deponendo Calicem, & caput diſcooperiendo, ſi qui ſunt Sacerdotes ſalutat.

XIV. Miniſter ſe profunde inclinans cum ipſo Celebrante Imagini principaliori ſacriſtiæ, accipit a Sacerdote cum nova reverentia, & quaſi oſculo birretum, illud cum Miſſali loco congruo reponit, deinde ſe ſiſtens ad ſiniſtram Celebrantis, ei inſervit in exuendis Sacerdotalibus paramentis: Celebrans interim proſequitur ſub Antiphona *trium puerorum*, *&c.* Canticum *Benedicite &c.* quæ duplicatur in duplicibus, ac Miſſis Votivis ſolemnibus; tempore autem Paſchali additur inſuper Alleluja.

XV. Si Celebrans dimiſſurus ſit paramenta apud Altare, in quo celebravit, jam facta in Altaris medio Cruci inclinatione minimarum maxima, ad cornu Evangelii ſe transfert, ubi paramenta deponit, ſibi adjuvante ot ſupra Miniſtro. His peractis genuflexus in loco conſueto gratias agit, &c.

R I T U A L I A

Pro Miſſa ſolemni.

XVI. Diaconus, qui jam poſt concluſionem ultimæ orationis ad medium Altaris ſe contulit cum Celebrante, præmiſſa genuflexione verſus Altare, in loco in quo eſt, eo tempore, quo Celebrans oſculatur Altare dicturus *Dominus vobiſcum*, convertit ſe ad populum, a ſuo latere ſiniſtro ſe vertendo ad dextrum: & ſtans pro ut celebrans facie converſa ad populum, non vero ad cornu Epiſtolæ, manibus de more ante pectus junctis, tono competenti cantat *Ite Miſſa eſt*; quod neque ſubmiſſa voce dicit Celebrans, aut Subdiaconus, qui nec ſe vertit ad populum, & hic per latus Epiſtolæ una cum Celebrante ſe vertit ad Altare. Si ſit dicendum *Benedicamus Domino*, *aut Requieſcant in pace*, Diaconus hæc canit abſque eo, quod ſe vertat ad populum, eum celebrans ſe verterit ad Altare; in utroque caſu ſemper Choro reſpondente cum cantu *Deo gratias*.

XVII. Si dicenda ſit oratio ſuper populum, ut in Quadrageſima a feria 4. Cinerum uſque ad feriam quartam majoris hebdomadæ incluſive, cantato per Celebrantem *Oremus*, Diaconus in cornu Epiſtolæ ſine prævia genuflexione vertit ſe ad populum, per latus ſuum dextrum, & junctis ante pectus manibus cantat, *Humilitate capita veſtra* tono, ut ſupra, competenti, & oculis demiſſis; quo dicto per eumdem vertit ſe ad Altare, a tergo Celebrantis, & omnibus caput inclinantibus præter Celebrantem, Celebrans ipſe orationem dicit ſuper populum.

XVIII. Poſtquam Diaconus cum cantu dixerit *Ite Miſſa eſt*, Celebrans ſe convertens ad Altare, ut in Miſſa privata, dicit ſubmiſſa voce *Placeat &c.* & oſculatur Altare daturus benedictionem; pro qua ſuſcipienda genuflectunt omnes, tum miniſtri, tum populus, & ſe ſigno crucis muniunt, dum Celebrans benedicit dicens *Pater*, *&c.* miniſtri autem genuflexi, & ſuper ſe aliquantulum inclinantes, diſtant equaliter inter ſe; Diaconus a dextris Celebrantis ſuper ſecundum Altaris gradum verſus cornu Epiſtolæ, Subdiaconus ſuper eumdem gradum a ſiniſtris Diaconi paululum verſus cornu Evangelii, & Cæremoniarius in cornu Epiſtolę; reliqui vero Clerici in plano locorum ſuorum genuflectunt, profunde ſe inclinantes, dum Celebrans ut ſupra benedicit populo.

XIX. Cum Celebrans dicit Evangelium ultimum, Subdiaconus ſuſtinet ante ipſum Tabellam ejuſdem Evangelii; & ſi peculiare legendum ſit, dum Celebrans dicit *Placeat tibi Sancta Trinitas*, Subdia-

Diaconus genuflectens ubi eſt, ad librum accedit, & eum deferens, a ſinistris Diaconi iterum genuflectit in ſecundo gradu, ut non recipiat benedictionem; inde tempeſtive aſcendens ad Altare, librum deponit in cornu Evangelii, eumque ſuſtinet dum Celebrans legit, ut ſupra. Interim Diaconus ſtat in ſecundo gradu inter Celebrantem, & Subdiaconum, aliquantulum poſt ipſum Celebrantem, ne impediatur a lectione. Cum dicitur, *Et Verbum caro &c.* Celebrans, & Diaconus genuflectunt verſus librum, & Subdiaconus non genuflectit, ſi Tabellam, aut librum ſuſtineat; quorum ſi neutrum teneat, genuflectit & ipſe cum Celebrante &c. Reliqui Clerici genuflectunt omnes verſus Altare; & genuflectunt, & caput inclinant toties, quoties Celebrans genuflectit, & caput inclinat. Tandem in fine Evangelii reſpondet Subdiaconus *Deo gratias*, Diacono Miſſale claudente, ſi Celebrans peculiare legerit Evangelium.

XXI. Prope finem Evangelii Cæremoniarius accipit birreta, & Ceroferarii accipiunt Candelabra, ut præſto ſint cum cæteris Clericis ad genuflectendum in medio, dum Celebrans, & Miniſtri ante regreſſum ad ſacriſtiam genuflectunt. Acceptis Candelabris præit ad Altare ſecundus Cæremoniarius, quem ſequitur Thuriferarius, & Navicularius, uterque vacuus, tum ſequuntur Ceroferarii cum Candelabris, poſt quos ambulant Acolythi pariter vacui, omnes ſe diſponentes ante Altare in linea recta ſimul cum primo Cæremoniario ut in Miſſæ principio. Clerici animadvertant, ut ita oportune ad medium accedant, quod una cum Celebrante, & Miniſtris genuflectere poſſint, ne citius pervenientes cogantur multiplicare genuflexiones. Genuflectente Celebrante, ſi adſit in Tabernaculo Sacramentum, aliter tantum ſe inclinante, Miniſtri, & reliqui omnes genuflectunt ſemper, Diaconus, & Subdiaconus ſuper infimum Altaris gradum, cæteri vero in plano. Hinc Diaconus accipiens birretum a Cæremoniario primo, ſibi ab eo porrectum cum quaſi oſculo, hunc exhibet Celebranti, qui ſibi caput cooperit. Miniſtri quoque ſuum aſſumentes, quiſque birretum, ſe cooperiunt; ac præeunte ſecundo Cæremoniario, abſque ulla reverentia, manibus de more junctis, omnes redeunt ad ſacriſtiam, eo ordine, quo recedentes ab ipſa, ad Altare proceſſerant. Cum perveniunt ad ſacriſtiam profunde ſeſe inclinant Imagini principaliori omnes ſimul, deinde Miniſtri, & cæteri omnes, minus profunde ſeſe inclinant Celebranti, qui parva capitis inclinatione eis correſpondet, abſque ulla prorſus benedictione. His peractis Diaconus, & Subdiaconus, cum aſſiſtentia primi Cæremoniarii exuunt Celebrantem, & Acolythi poſtea inſerviunt Miniſtris ſe expoliantibus. Interim ſecundus Cæremoniarius cum Thuriferario, Naviculario, & Ceroferariis, aſportant in ſacriſtiam ex Altari ea quæ ſunt aſportanda, plicant plicanda, & redeunt, & poſtquam depoſuerint cottas, ac paululum oraverint, omnes diſcedunt in pace.

De Defunctorum Miſſis jam fuſe diſſeruimus Tom. 2. ubi Decreta ad has pertinentia expoſuimus. Hinc autem, ut ad manus habeantur, quæ præcipue in earumdem celebratione ſervanda præſcribuntur, ſummatim collecta exhibentur.

Manuductio ad Defunctorum Miſſas rite celebrandas juxta Rubricas, Decreta, & celebriores Auctores.

CAPUT XXVI.

De Miſſis quotidianis.

I. Miſſæ quotidianæ eæ dicuntur, quæ extra dies Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, obitus, ſeu depoſitiones quaſi obitus, & anniverſarii celebrantur, & pro iis aſſignatur, ſeu dicenda eſt quarta Miſſa, & quidem, eſto pro Summis Pontificibus, vel Epiſcopis illa fiet, ſeu celebretur. In iſtis Miſſis tres, ut minimum orationes dicuntur, quarum prima ſemper erit de eo, pro quo Sacrificium offertur, ſecunda pro Sacerdotis libito; una debet, ſeu poteſt aſſumi ex iis, quæ in Miſſali deſcribuntur, excepta illa *Fidelium*, quæ ſemper debet eſſe ultima ex Decreto S. R. C. ſequenti.

DECRETUM PRIMUM.

II. *In Miſſis quotidianis, quæ pro Defunctis celebrantur, poſſunt quidem dici plures orationes, quam tres, ſed curandum, ut ſint numero impares, & aliquando pro illa* Deus veniæ largitor *impune ſubrogatur alia v. g. pro Patre, & Matre &c. dummodo ultimo loco dicatur illa* Fidelium. S. R. C. 2. Septem. 1741. In Aquen. Hoc Decretum quoad Orationum imparilitatem potius conſultivum cenſetur, quam præceptivum; quo vero ad dicendum ultimo loco orationem *Fidelium*, in Miſſis quotidianis dubio procul præceptivum eſt.

III. Secus eſt de Miſſa, quæ prima die menſis, & in feriis ſecundis non impeditis per Rubricas generaliter pro Defunctis dici mandatur; cum enim hæc *pro defunctis Sacerdotibus Benefactoribus, & aliis*, ſit dici præſcripta, conſonanter etiam in Miſſam quotidianam invectæ fuerunt orationes pro Sacerdotibus, *Deus, qui inter Apoſtolicos*, pro Benefactoribus, *Deus veniæ largitor*, & pro aliis, *Fidelium Deus omnium conditor*, ut videlicet in tali circumſtantia, non in alia dicantur, inſtar Officii defunctorum, quod in Breviario cum iiſdem tribus orationibus abſolvitur, non ut cum iiſdem in omni circumſtantia terminetur, alias ſuperfluæ omnino forent, quæ ibi ſubduntur orationes aliæ, ſed ut ſic abſolvatur, in, & ſola occaſione ſuffragiorum generalium. Quæ occaſio, cum una ſit, in qua de mandato Rubricæ per annum dicitur Officium, & Defunctorum Miſſa, in quibuſvis aliis de Sacerdotum placito, propterea rite in illa invectæ fuerunt memoratæ orationes, & in iis poſitum eſt exemplum pro reſpective convenientibus collectis in Officio, & Miſſis de placito. Hinc error illorum craſſus deprehenditur Sacerdotum, qui pro quocumque celebrent Miſſam de Requiem, prædictas tres ſemper uſitant orationes, nimis ridicule pro fœmina, aut viro laico, orationem Pontificum, & Sacerdotum in Miſſis recitantes, & proprium defunctum omnino prætereuntes, expoliant ſpeciali collectarum impetrationis fructu; ſeu hunc, quem ſibi integrum applicari intendit fructum, ſaltem aliis communem reddunt, quando adhuc ille in oratione iridem comprehenſus eſſet. Prædictæ tamen tres orationes congruenter dici poterunt in Miſſa, quæ in qualibet alia occaſione pro defunctis generaliter applicatur, niſi duas primas (tertia namque ſemper eſt *Fidelium*) præſcribat, qui eleemoſynam præbet, aut alias dicere placeat Celebranti, cui integrum eſt in tali caſu, pro quocumque maluerit, in duabus primis orationibus ſpecialiter deprecari.

IV. In Miſſis quotidianis tamen non ita tres orationes dici mandantur, ut juxta Rubricam plures, quam tres dici non valeant, ſicuti fit in feriis, atque ſimplicibus; *ſed curandum*, ait Sac. R. C. in ſupradicto Decreto, *ut ſint numero impares*, quinque, aut ſeptem nempe, & non ultra, ut dicebamus, ne tædio afficiantur adſtantes. Verbum autem, *curandum*, liberum deſignat conſultius quidem eſſe, ut impar numerus teneatur, ob Myſteria, quibus innititur, ſed minime neceſſarium, quando plures, quam tres dicuntur orationes in Miſſa, uti expreſſe definit eadem S. R. C. ſequenti Decreto.

DECRETUM II.

Non eſt omittenda una ex aſſignatis orationibus in Miſſa, veluti, tertia A cunctis, *ſi ſecunda eſſet de feſto ſimplici, ut ejus loco dicatur oratio imperata, veluti,* Deus refugium; *ſed poſt tertiam orationem* A cunctis, *poteſt & imperata dici, cum in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel votiva non ſint neceſſario dicendæ collectæ impares, puta tres, quinque, vel ſeptem.* S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat. Quoties igitur numerus ternarius orationum exceditur, prima erit de eo pro quo ſacrificatur, & omnium aliarum ultima *Fidelium*. Orationes autem quæ infra has duas recitantur erunt ad libitum Celebrantis, niſi earumdem aliqua a Fundatore, aut ab erogante ſtipem in ſpecie demandata foret, vel a ſuperioribus indicta. In hujuſmodi orationibus dicendis hic ordo ſervatur, ſeu ſervari laudatur, ut orationes peculiares ponantur ante generales, & minus generales ante generaliores.

V. Quando Miſſa quotidiana ſolemniter celebratur, non tenet regula de orationum pluralitate; intellige tamen de ſolemnitate, quæ attenditur ex concurſu Populi apparatu, ſeu pompa exteriori, & ex his adhuc relative ad Eccleſias ipſas, in quibus talis celebratur ſolemnitas, ita ut in pauperioribus, & ab hominum commercio diſſitis, etiam modicus concurſus, vel exterior pompa ſufficiat; non vero in ditioribus, atque frequentioribus, quibus vix copulative modica ad effectum valent ſuffragari. Solemnitas, quæ exigitur ut Miſſa quotidiana cantari poſſit ſub unica oratione, non eſt illa, quam in Miſſam invehunt Miniſtri Sacri, alias ubi ſemper cum Miniſtris cantatur, ſemper ſub unica oratione abſolvi deberet. Si ſermo ſit de Miſſis quotidianis, quæ per Teſtatores ſtatis diebus cantari mandantur, in duplicibus uſque majoribus, anniverſariorum inſtar juxta S. R. C. Decreta; unde utile reperiunt ſpatium, non leve ſit argumentum, privilegio unicæ orationis ſimiliter eſſe donatas, quod in utroque caſu commune eſſe etiam privatis Miſſis, exemplum anniverſariorum, aliorumque ſuperius recenſitorum dierum uberrimum oſtendit, dum in his gaudent privilegio unicæ orationis etiam Miſſæ privatæ, cum quibus conſociatur ſolemnis, atque cantata, cui decens quidem eſt illæ quoque conformes ſint. Quæ autem ex Miſſis quotidianis ſub unica dicuntur oratione, ſequentiam expoſcunt, unde in iis dicenda erit; ſecus in illis, quæ pluribus cum orationibus celebrantur, ſed ſequentiam recitare arbitrio relinquitur Celebrantis.

VI. Ad Defunctorum orationes, quæ in fine Miſſalis habentur, quod attinet, non niſi, ut ſupra monuimus dicendas eſſe, non vero in die obitus, anniverſario, aliiſque memoratis diebus, pro quocumque (exceptis ſolum Summis Pontificibus, & Epiſcopis) fiat Miſſa, non eſt quod vocetur in dubium, alias quippe cum ibidem peculiares habeantur collectæ pro quolibet perſonarum genere, nunquam in uſu forent orationes prædictorum dierum, quas tanquam eorumdem Miſſis proprias conſulto Rubrica aſſignat. Littera N. in orationibus poſita profecto nomen defuncti poſtulat exprimendum in ejuſdem orationis recitatione, cui nomini reſpectiva ſuper addenda eſt Eccleſiaſtica dignitas, qua fruebatur defunctus in Eccleſiaſtica Hierarchia, hoc eſt *Epiſcopi*, *Presbyteri*, vel *Diaconi*, *Cardinalis*, aut *Sacerdotis*, vel *Abbatis*, & fortaſſe adhuc ſæcularis, *Imperatoris*, *Regis*, *Ducis*, ſeu *Principis*, ducto exemplo a Miſſali Romano, quod dignitates hujuſmodi minime prætereit, alias vero quaſcumque, dum nullibi exprimit, ſilentio ſuo tacendas indicit. Si qui exprimendi ſint numero plures, eorum ſileantur nomina, & ſola in plurali exprimitur dignitas, ſi tamen ejuſdem omnes fuerint dignitatis, dicendo v. g. *famulos tuos Pontifices*, vel *famulorum tuorum Sacerdotum*, juxta exigentiam textus orationis, vel ſimpliciter, *famulos tuos*, vel *famulorum tuorum*, ſi dignitas non ſit exprimenda. Quod ſi fuerint dumtaxat duo, aut tres, exprimi poterunt eorumdem nomina cuique addita reſpectiva dignitate, ſi ſint diſſimilis dignitatis; poſt cuncta vero nomina in plurali numero prolata, ſi fuerint ſimilis dignitatis.

Digitized by Google

tatis. Quoties vero ob pluralitatem nomina non exprimuntur, & diverſa eſt eorumdem dignitas, ſiletur & iſta, & ſimpliciter dicitur *famulos tuos*, vel *famulorum tuorum*, niſi omnes eſſent Pontifices, & Sacerdotes, quo in caſu adhibenda eſt oratio, ſeu eſſet dicenda oratio: *Deus qui inter Apoſtolicos*, quæ utramque concinne exprimit dignitatem. Quando defuncti plures, ut ſupra, non ſunt, & exprimenda eſt dignitas, convenit etiam quod nomen ipſum ſingulatim exprimatur, etſi litteram N. oratio minime teneat. In Oratione *Deus, qui nos Patrem*, abſtineat Celebrans ab expreſſione dignitatis, ſi ejuſdem Pater poſtea fuerit Sacerdos, Cardinalis, vel Epiſcopus, ſive ex legitimo, & eo magis ſi ex fornicario ſit natus &c. Filii quippe Presbyterorum nepotes vocantur juxta legum jura.

VII. Defunctorum orationes locum habent etiam in Miſſis vivorum ſimplicium, ſcilicet, & feriarum, loquendo de oratione *Fidelium*, quoties vi Rubricarum pro defunctis generaliter additur in prima die menſis, aut in feriis ſecundis non impeditis, & tunc ceſſat una ex orationibus vivorum, quæ alies addi deberet juxta temporum varietatem; non ceſſat vero, quando Defunctorum collectæ, quæ diebus omnibus, quibus non prohibetur Miſſa de requiem, pro Sacerdorum libito addi valent in Miſſis vivorum, adduntur ex particulari pietate, ſed collectæ omnes vivorum dicendæ ſunt, perinde ac ſi in iiſdem Miſſis nulla oratio diceretur pro Defunctis; in utroque autem caſu Defunctorum collectæ penultimum ſemper debent habere locum, ex quo manifeſte erutur non niſi unicam collectam pro Defunctis dici poſſe in Vivorum Miſſis; & hæc omnia juxta ſequens S. R. C. Decretum.

DECRETUM III.

In Miſſa privata de feſto ſemiduplici, ſimplici, ſeu votiva, vel de infra octavam, ſive de feria non privilegiata, poteſt in penultimo loco dici collecta pro particulari Defuncto, puta: Inclina, *vel* Deus, qui nos Patrem &c. *& ſimilia, ſed ob id non eſt omittenda ulla ex collectis pro tempore aſſignatis, puta*, A cunctis, *vel* Eccleſiæ, S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat.

VIII. De diebus in quibus licite Miſſæ Defunctorum celebrari poſſunt modo ſermonem inſtituendum aggredimur. Inter tempora quibus diſtricte inhibentur privatæ Defunctorum Miſſæ, enumerantur præcipue Vigiliæ Epiphaniæ, Pentecoſtes, & Dominicæ Nativitatis, feria IV. Cinerum, dies majoris hebdomadæ, & infra octavas Epiphaniæ, Paſchæ, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, & Nativitatis Domini, quælibet dies feſtivæ de præcepto eſto ſine officio, aut in qua officium duplex recurrit: & ab hac regula generali abit commemoratio omnium fidelium defunctorum, quæ in caſu incidentiæ cum officio duplici minori, lugubribus, etiam privatis, eſt honoranda Miſſis, quod privivilegium ſtetum quoque noſcimus annuis commemorationibus, quas ſolemniter de ſuis Defunctis Regulares Ordines facere conſueſcunt.

IX. Miſſa de Requiem itidem, ne in Eccleſia fiat, in qua Ss. patet expoſitum Sacramentum, regulariter ſtatuunt Decreta, ut videre eſt in ſequenti.

DECRETUM IV.

Durante expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti occaſione quadraginta horarum, regulariter celebrari non poteſt Miſſa privata de Requiem, licet occurrat officium hujuſmodi Miſſas admittens: neque cantari poteſt Miſſa Defunctorum pro adimplenda mente Teſtatoris, ſive anniverſario ſatisfaciendo. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Lat. Ab hac lege tamen excipienda eſt adhuc commemoratio ſupradicta omnium fidelium Defunctorum, & fortaſſe etiam Regularium ordinum, tam quoad ſolemnem, quam quoad privatas Miſſas, nec non dies illi quantum ad conventualem Miſſam, quoties hæc vi rubricarum dici mandatur; ſecus vero ſi tantum indulgeatur. Univerſim vero abſtinendum eſt a Defunctorum Miſſis in Eccleſia, in qua feſtum agitur cum ſolemnitate licet ſine officio, & idipſum faciendum eſt in qualibet Eccleſia, in qua officium duplex recurrit. At quid ſi Celebrans habeat officium ſemiduplex, & duplici incumbat Eccleſiæ? A Defunctorum Miſſis etiam abſtinere debet, certe ſi Eccleſia ſit Choralis, ſaltem de congruo, ſi ſit ex inſignibus, in quibus ſcilicet plures celebrant; ſolum pro libito, quatenus ſit aliquod Oratorium, vel Eccleſiola. E contra vero ſi Sacerdos officium duplex recitet, & ſimplex in Eccleſia recurrat officium; quæcumque hæc ſit, Miſſam Defunctorum celebrare non poteſt; neque ſi ea in Eccleſia mortualis aliqua occurrat ſolemnitas, puta diei obitus, aut anniverſarii, & hoc juxta recenter emanatam S. R. C. Deciſionem.

DECRETUM V.

Cum contingat ſæpius in Eccleſiis Regularium, vel aliis, præſertim in die obitus, ſeu anniverſario Defunctorum, Miſſa celebrari a confluentibus Sacerdotibus, ſupplicatur declarari, an Sacerdotes, qui recitant officium de feſto duplici, confluentes ad Eccleſias ſive Regularium, ſive aliorum, ubi dicitur officium de ſemiduplici, poſſint ibi dicere Miſſas privatas Defunctorum. Reſponſum fuit negative. S. R. C. 7. Maji 1747. In Variavien. Sive igitur officium Eccleſiæ in qua fit Miſſa, aut officium Sacerdotis, qui Miſſam vult facere, duplex ſit, in nullo ex his caſibus a Sacerdote celebrari poteſt Defunctorum Miſſa.

X. Dubium modo ſupereſt, quænam Miſſa in caſu fieri poſſit, aut debeat; & certum eſt, quod veteribus attentis Decretis, Sacerdotes celebrantes in Eccleſiis, in quibus feſtum agitur cum ſolemnitate, & concurſu populi, tenentur ſe conformare Eccleſiæ, & quoad Miſſam, & quantum ad colorem paramentorum; diebus vero, quibus feſtum abſque ſolemnitate celebratur, eadem definiunt Decreta, quod prædicti Sacerdotes poſſunt quidem, ſed non tenentur ſe uniformare Eccleſiæ, niſi in colore, quem ſervare debent, quamcumque Miſſam ipſi celebrent, ſaltem quoties duplex eſt Eccleſiæ officium. Nunc autem ſequens prodiit Decretum.

DECRETUM VI.

Recitantes officium de Martyre, & celebrantes in Eccleſiis, ubi dicitur de Confeſſore, utrum debeant ſe conformare in colore illis Eccleſiis, etiamſi ibi nulla ſit ſolemnitas? Reſponſum fuit affirmative, etiam quoad Miſſam, quæ non poterit celebrari de Confeſſore, ſi color fuerit Rubeus. S. R. C. 7. Maji 1746. In Variavien. Quam ſubdimus igitur approbari videtur regula, ita ut celebrantes in Eccleſiis, in quibus feſtum agitur cum ſolemnitate, teneantur ſe iiſdem conformare tam in Miſſa, quam in colore; ſi vero abſque ſolemnitate agitur, neceſſe eſt teneatur color, non vero eadem Miſſa. Ita quidem ſi idem ſit color, quem exigunt officia celebrantis, & Eccleſiæ; ſed ſi color officii celebrantis diverſus ſit a colore officii Eccleſiæ, tunc Celebrans non poteſt amplius celebrare Miſſam de ſuo officio ſub colore Eccleſiæ, ſed debet ſe conformare Eccleſiæ in colore ſimul ac Miſſa. Videantur noſtra commentaria, Tom. 3. cap. 13.

XI. In diebus, ut ſupra non exceptis, utile adeo reperiunt ſpatium mortuorum Miſſæ, ut clauſula illa: *Id vero paſſim non fiat niſi rationabili de cauſſa, & quoad fieri poteſt Miſſa cum officio conveniat*: quam adjunctam legimus Miſſis votivis, ad uberius Defunctorum ſuffragium, quod his fortaſſe obvenit ex propriis, & expreſſioribus collectis, prædictas Miſſas non afficiendas eſſe crediderit Rubricarum Auctor. Diebus, quibus Miſſæ privatæ, ut ſupra, licitæ ſunt, aut vetitæ, dubium non eſt, etiam ſolemnes, & cantatas generatim eſſe permiſſas, aut prohibitas. Speciatim vero in die obitus, ſeu depoſitionis, ſi præſens ſit cadaver, unica ſolemnis haberi poteſt Miſſa, omnibus indiſtincte diebus, dumtaxat exceptis Nativitate Chriſti, Epiphania, triduo mortis Chriſti, die prima Paſchæ, & Pentecoſtes, feſto Corporis Chriſti; & hic lubens adjice Aſcenſionem Domini, Aſſumptionem Deiparæ, Feſtum Titularis, aliudve, quod in Eccleſia, in qua eſt celebrandum, admodum haberetur ſolemne, ac una tempus, in quo in eadem Ss. Sacramentum eſt publice expoſitum. Diximus *ſi præſens ſit cadaver*; quia hoc abſente, in integrum ſtat ſuperius producta lex pro Miſſis privatis, quæ ſolum laxatur in duplicibus minoribus, atque majoribus: hæc enim ſi feſtiva non ſint, admittunt Miſſam ſolemnem, ſeu cantatam de Requiem.

XII. Ne Defunctorum ſuffragia, quæ ex Miſſis privilegiatis de Requiem potius quam ex Miſſis privilegiatis vivorum eis uberiora obvenire poſſe opinantur, occaſione expoſitionis Sanctiſſimi Sacramenti, eiſdem prorſus minuantur, Sacra de Indulgentiis Sacriſque Reliquiis Congregatio declaravit Vivorum Miſſas in Altari Privilegiato celebratas, ubi expoſitum Ss. Sacramentum extat, Defunctis prodeſſe prorſus, ac ſi de Requiem fuiſſent celebratæ, ut videre eſt in ſubſequenti Decreto.

DECRETUM VII.

Miſſa de ſemiduplici, vel voto, vel de feria celebrata in Altari privilegiato, in quo eſt expoſitum Ss. Euchariſtiæ Sacramentum, ſive in Oſtenſorio, ſive in Ciborio, ſuffragatur Defunctis, ac ſi de Requiem diceretur. S. C. de Indulg. ſacriſque Reliq. 20. Julii 1751. Hoc ex Decreto inferendum eſt, quod Miſſæ vivorum, ſi ad Altare privilegiatum abſolvantur, gaudent privilegio Altari indulto, ac ſi de Requiem celebrarentur, & hoc non ſolum quoad eſſentiale, ſed etiam quoad illud accidentale ſuffragium, quod uberius animabus Purgatorii obvenire poſſe opinatur ex propriis, & expreſſioribus orationibus, quæ in earum Miſſis abſolvuntur. Pro quibus hic monendum cenſeo, unius ſacrificii Miſſæ privilegiatæ fructum, ſeu ſuffragium, applicari non poſſe pro pluribus, ſed tantum pro uno, vel pro una; cum enim adinſtar ſe habeat Indulgentiarum pleniſſimarum animabus purgatorii per modum ſuffragii applicabilium, quæ inter plures partiri nequeunt, decipiuntur admodum fideles, qui fructum, aut unius Miſſæ privilegiatæ, aut unius plenariæ Indulgentiæ per modum ſuffragii pluribus applicant Purgantibus. Suam profecto amittit plenitudinem Indulgentia plenaria in plurium diſtributione, nec ſuum ſervare poteſt privilegium Miſſa, quæ pro pluribus applicetur, niſi privilegium eſſet indultum ad plures etiam animas a purgatorii pœnis uno ſacrificio ſimul liberandas, de quo exemplum non habemus.

XIII. Quos fecimus modo Miſſæ ſolemni, aut cantatæ, abſente corpore, limites, ſunt itidem Miſſæ anniverſarii, diei quaſi obitus, dierum 3. 7. & 30. atque Miſſarum, quæ ex Teſtatorum diſpoſitione, ſunt *ſtatis diebus* cantari relictæ; nam iis, quæ ſimpliciter ſunt demandatæ, uſque modo nullus favor factus legitur. Commemoratio autem Defunctorum univerſalis Eccleſiæ, & Regularium ordinum, in duplici ſolum minori, gaudet privilegio mortualis miſſæ, quod commune non eſt tamen anniverſariis Defunctorum particularium communitarum. Ubi abſolute, vel ſolum cum gravi incommodo Miſſa ſolemnis,

aut

Google

aut cantata haberi nequit, præſente corpore privata de Requiem ſubſtitui poteſt in duplicibus ſaltem uſque majoribus, in quibus etiam prædicta licita eſt ſubſtitutio pro anniverſario, die obitus abſente corpore, & die quaſi obitus, non tamen pro diebus 3. 7. & 30. aut Miſſis ex Teſtatorum diſpoſitione cantari relictis, quæ in Eccleſiis, in quibus beneficio translationis, aliis diebus in cantu, ut ſupra haberi non poſſunt, magis dicendæ erunt de die cum applicatione ſacrificii, quam transferendæ, ut dicantur privatim de Requiem. Ratio autem ſubſtitutioni Miſſæ privatæ præſente corpore ſpatium amplius faciendum eſſe dictat, quare non incongrue ad ſummum duntaxat excipies dies feſtivos, aut ſolemnes cum duplicibus primæ claſſis, & caſum expoſitionis SS. Sacramenti. Anniverſarii denique Miſſa, ſi in proprio die impedita maneat, in ſubſequentes, vel antecedentes transferri valet cum deſcripto privilegio, ita tamen ut in pari propinquitate translatio magis fieri debeat in diem ſequentem, quam præcedentem. Eodem translationis, & privilegii beneficio gaudent dies quaſi obitus 3. 7. & 30. Nec non Miſſæ certis diebus decantari mandatæ; ſed quoad dies 3. 7. & 30. cavendum eſt, ſi fieri poteſt, ne eorum Miſſæ ſibi invicem ſuccedant, certe, ne Miſſa ver. gr. Diei 3. transferatur ultra diem 7., ſed magis, quatenus dies omnes inter medii impediti ſint, ſupplendæ illæ erunt in proprio die, cum Miſſa de die.

XIV. Die 2. Novembris non poſſunt licite fieri plures exequiæ, ſeu abſolutiones in eadem Eccleſia; abutuntur profecto Rubricis Miſſalis, qui eodem in Templo eadem ipſa die exequias aut abſolutiones iterantur.

CAPUT XXVII.

De Miſſis pro diebus Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, Obitus, ſeu depoſitionis, quaſi obitus, diei 3. 7. & 30. ac Anniverſarii.

I. IN die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum fit prima Miſſa cum unica Oratione, prout in Miſſali jacet, cujus ſupplicatio ex Eccleſiæ præcepto obligata non eſt ſuffragio omnium Defunctorum, pro quibus ſiquis Sacerdos nollet eam applicare, adhuc teneretur dicere ſupradictam Miſſam (ſalva tantum libertate, quoad Epiſtolam, & Evangelium, de qua infra) cum pluribus etiam Orationibus (ſi fiat Miſſa quotidiana) quæ congruunt circumſtantiis, & perſonis, in quibus, & pro quibus dicitur.

II. In die Obitus, ſeu depoſitionis ſecunda fit Miſſa cum Orationibus in ea deſcriptis; ſed ab hac lege cum Rubrica excipiendi ſunt Epiſcopi, & præcipue Summi Pontifices, pro quibus facienda eſt prima Miſſa, ſi pro Papa cum Oratione *Deus, qui inter Summos Sacerdotes*, ſi pro Epiſcopo cum Oratione *Deus qui inter Apoſtolicos*, vel *Da nobis Domine* addito *Epiſcopum, Cardinalem*, ſi Epiſcopus fuerit, & Cardinalis. Quæcumque vero dicatur Miſſa, & pro quocumque, in hac circumſtantia, tam ſolemnis, quam privata, abſolvitur cum unica Oratione, & ſequentia.

III. Auctores plurimi, ſi non Robrica ipſa, in eadem prima Miſſa diſtinguunt diem obitus, ſeu depoſitionis Cardinalium Presbyterorum, & Diaconorum, Regum, Principum, atque Magnatum; nec deſunt, qui eamdem etiam ad ſimplices Sacerdotes extendunt. Quatenus uti placeat libertate, quam facit Rubrica poſt quartam Miſſam poſita, *dicendi ſcilicet Epiſtolam, & Evangelium unius Miſſæ in alia*; utique cuique integrum eſt prædictorum, ſicuti & quorumcumque aliorum diem obitus, ſeu depoſitionis, uti & alium quemlibet, eadem prima Miſſa, ſicuti & quacumque alia (cum non differant niſi Epiſtola, & Evangelio, & Orationes ſemper competentes eſſe debeant circumſtantiis atque Perſonis) honorare. At quoniam nonniſi conſultius eſſe poteſt Defunctorum Miſſas dicere, prout ipſarum præfefert titulus, nec ulterius diſtinguere, quam Rubricarum ipſe Auctor, qui perſonarum diverſitatem probe novit, diſtinguat in die obitus, ſeu depoſitionis aliorum omnium a Summis Pontificibus, & Epiſcopis, quos ille duntaxat excipit, tu ſecundam Miſſam adhibe cum Oratione, *Deus cui proprium*, quæ a Miſſali tamquam propria aſſignatur in tali circumſtantia dicenda. Quæ dicta ſunt, tam de die obitus, quam depoſitionis, ſcilicet mortis, & ſepulturæ.

IV. In die quaſi obitus ſi occurrat pro Summo Pontifice, aut Epiſcopo celebrandum, dici debet prima Miſſa, ut ſupra, cum laudatis Orationibus, & pro ceteris aliis omnibus dici debet ſecunda Miſſa cum Oratione *quæſumus Domine*, in fine ejuſdem Miſſæ poſitis, omiſſo to *tertium &c.* etſi horum adhuc aliquis occurreret, quia nihilominus ut talis non commemoratur, ſed ut dies obitus, in ejuſmodi Miſſis, etiam privatis, dicitur unica Oratio, & ſequentia; is autem cenſetur dies quaſi obitus, in quo primum habetur, ſeu pervenit notitia de morte alicujus in loco diſſito.

V. In diebus 3. 7. & 30. quam diximus cum aſſignatis Orationibus pro Papa, & Epiſcopo, item prima celebratur Miſſa, pro reliquis ſecunda cum Oratione *Quæſumus Domine*, in iiſdem expreſſo die 3. 7. aut 30., qui reſpective commemoratur, aut recurrit. Hos computandi dies plurimas rationes jam produximus noſtris in Commentariis tom. 3. cap. 4., ſed præſtat illa, quæ enumerationem petit a die ſepulturæ, ſeu magis, in qua ſolemnes ſunt habitæ exequiæ, quarum prædicti dies reapſe non ſunt niſi prorogatio, atque ſequela. An autem, & quando etiam ceteræ teneri valeant, ſatis fuſe jam docuimus, unde contenti ſumus dicere, quod Miſſæ ejuſmodi etiam privatæ quoque celebrandæ ſunt unica cum Oratione atque ſequentia.

VI. In Anniverſario Summi Pontificis, aut Epiſcopi, eadem prima quoque debet haberi Miſſa cum ſæpe memoratis orationibus; ceterorum vero omnium abſolvitur Miſſa tertia cum oratione *Deus indulgentiarum*, quæ ſola item dicitur in privatis Miſſis cum ſequentia. Anniverſaria autem dies ſatius petitur a die obitus, quam ſepulturæ, ſi ſermo ſit de anniverſario Defunctorum alicujus communitatis; in hoc non pauci recitant tertiam Miſſam cum ſuis orationibus, nec reapſe habent, unde carpantur. Cathedralium tamen Capitula, quæ annuam ejuſmodi commemorationem de Defunctis Epiſcopis, & Sacerdotibus ſolemnem habent facere, primam Miſſam cum oratione, *Deus qui inter Apoſtolicos*, laudabilius adhibere videntur. Quod ſi extendas ad Collegiatarum Capitula, Regulares ordines, aliaſque communitates, adhibitis orationibus, quæ reſpective competunt perſonis, quarum agitur commemoratio, aut iis de Anniverſario, ſcilicet *Deus indulgentiarum*, abſit, quod ego refrager. Prima enim Miſſa dici præſcribitur in commemoratione omnium fidelium Defunctorum, cujus inſtar particulares illæ commemorationes ſunt efformatæ. Miſſæ autem ejuſmodi, etiam privatæ, unicam orationem exigunt, atque ſequentiam.

RITUALIA.

VII. Eccleſia, quæ olim indiſtincte uſa eſt in diebus afflictionis, & pro Defunctis, nigro colore, tamquam ſuperni Regis ſponſa miris colorum circumamicta varietatibus, poſtmodum diſtinguendum eſſe putavit, tamquam utrique proprium, Defunctis rite nigrum aſſignans, violaceum diebus afflictionis. Sed S. R. C. 21. Junii 1670. permiſit etiam violaceum pro Defunctis adhiberi, ut videre eſt in ſequenti Decreto.

DECRETUM PRIMUM.

Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari niſi cum colore nigro, vel ſaltem violaceo. S. R. C. 21. *Junii 1670. in Oritana.*

Ex terminis ipſis, quibus exprimitur hoc in Decreto violacei coloris permiſſio pro mortuorum Miſſis abſolvendis, manifeſte evincitur hunc colorem adhibendum eſſe ſolum in ſubſidium, & nonniſi aliquali urgente neceſſitate. Colorem aureum pro nigro in Defunctorum functionibus peragendis adhuc æquivalere cenſet Paſqualigus; ſed unanimis aliorum auctorum refragatur caterva; nec aliter profecto innuit dictio illa *ſaltem*, qua Sacra Congregatio utitur in memorata permiſſione; de ſui enim natura quemcumque alium excludit colorem. Rejiciendi ſunt quoque tamquam Rubricarum violatores ii, qui unam aurei coloris Planetam ſubſidiariam opinantur pro omnibus coloribus ad licite Miſſæ Sacrificium quotidie perſolvendum; nec laudandi qui una varii coloris Planeta ad celebrandum omnibus utuntur anni diebus in vivorum Miſſis.

RITUALIA.

VIII. Sacerdos Miſſam celebraturus Defunctorum, poteſt quidem Pſalmorum cum precibus recitationem omittere, qui dicuntur pro præparatione Miſſæ vivorum, juxta Gavantum part. 2. tit. 13. Rub. 1. & Bauldryum part. 3. tit. 13. num. 1. alioſque; ſatius tamen erit proculdubio bos, etiam pro hac præparatione recitare, & quidem cum *gloria Patri* in fine Pſalmorum, & cum alleluja tempore Paſchali ad finem antiphonæ; quia preces hujuſmodi, non Miſſam, ſed ſequuntur officium, quod ad Miſſæ celebrandæ præparationem præcipue, ut dicebamus, fuit inſtitutum. Dum Celebrans induitur Defunctorum paramentis, tenetur recitare orationes, quæ de more dicuntur, nec omittere oſcula manipuli, ſtolæ, &c.

IX. In hac Miſſa non dicitur Pſalmus *Judica me Deus*, ſed dicta antiphona *Introibo ad Altare Dei*, reſpondente Miniſtro *ad Deum &c.* immediate ſubjungitur: *Adjutorium noſtrum &c.* facit confeſſionem &c., & ad Altare aſcendit recitando orationes, quæ de more dicuntur in Miſſis de tempore &c. Cum incipit introitum non ſignat ſe Crucis ſigno, ſed tantum manu dextera ſignum Crucis in aere producit ſuper librum, manu ſiniſtra non pectori admota, ſed interim aut ſuper Librum, aut ſuper Altare depoſita; ſignum autem ducit quaſi benedicens Defunctum, aut Defunctos, pro quo, vel pro quibus applicat ſacrificii fructum. Cum pervenit an finem introitus non dicit Gloria, ſed immediate poſt Pſalmum, iterum dicit *Requiem æternam*, &c. & quidem in plurali *dona eis Domine*, eſto Miſſam celebret pro uno tantum, quia juxta Rubricarum ordinem, ſeu diſpoſitionem Defunctus, ſeu Defuncti non debent individuari in Itroitu, ſed in orationibus; nec poſt dicitur *Gloria in Excelſis*, quia ſolemnitatem ſapit, atque lætitiam, quæ omnia in hac Miſſa excluduntur.

X. Cum legitur oratio pro Patre, ac Matre, legitur ſolum pro Patre, & Matre Sacerdotis; & ſi dicenda ſit pro uno, vel alia tantum, adhuc uterque debet nominari in principio Orationis; deinde nominatur ſolus ille, vel illa, pro qua talis oratio dirigitur. In Miſſis Quotidianis in quibus, ut ſupra dicebamus, arbitrio Sacerdotis relinquitur recitatio ſequentiæ, non eſt tamen in ejus diſpoſitione legere cum ſequentia unam tantum ex orationibus; ſed indiſpenſabiliter tres ad minus orationes debent

a Celebrante recitari in Miſſis Quotidianis, &c. In his Miſſis Celebrans non petit benedictionem, & per conſequens omittit verba illa: *Jube Domine benedicere*, & *Dominus ſit in corde meo*; & dicit ſolum *munda cor meum*; & quidem in medio Altaris modo conſueto. Cum pervenit ad cornu Evangelii, ſignat de more Librum & ſe ipſum, nec ad finem ipſius Evangelii librum oſculatur, & verba correlativa ad oſculum: *Per Evangelica dicta*, &c. omittit: nunquam dicitur Credo, nec aqua benedicitur infundenda id Calicem; & a Miniſtro quoque Ampullarum oſcula omittuntur, cum eas porrigit Celebranti; a quo non omittitur profecto oratio illa, *Deus qui humanæ ſubſtantiæ* &c.

XI. Cum manus lavat in fine illius Pſalmi, *Lavabo inter innocentes &c.* non dicit *Gloria Patri*, *&c.* nec loco hujus poteſt *Requiem æternam*, *&c.* ſubrogare. Poſtquam recitaverit orationes ſecretas, incipit de more Præfationem, quæ ſemper debet eſſe illa communis. Ad *Agnus Dei* non dicitur *miſerere nobis*, ſed bis *Dona eis Requiem*, & ſemel in fine, *Dona eis requiem ſempiternam*, manibus junctis ante pectus, non vero ſuper Altare, quia hic pectoris percuſſiones omittuntur tam a Celebrante, quam a Miniſtro: non dicitur poſt *Agnus Dei* oratio illa, quæ dici mandatur ante Communionem in vivorum Miſſis, *Domine Jeſu &c.* quia nunquam his in Miſſis datur pax, unde ea quoque omittuntur, quæ ad pacem ſunt; oratio autem illa utique non dicitur niſi in ordine ad pacem. In fine non dicitur, *Ite Miſſa eſt*, nec *Benedicamus Domino*, ſed *Requieſcant in pace* ſemper in plurali, etiamſi pro uno tantum, vel pro una dicta fuerit miſſa, eadem ratione, quam ſupra dicebamus, & quidem dicitur ſtando verſus Altare; unde Celebrans poſtquam Populum ſalutaverit dicendo *Dominus vobiſcum*, immediate ſe vertens ad Altare, erectus, & manibus junctis ante pectus clara ordinaria voce dicit, *Requieſcant in pace*, reſpondente Miniſtro, *Amen*. In his Miſſis, nec a ſimplici Sacerdote, nec ab Epiſcopo datur Benedictio, ſed dicta illa oratione *Placeat*, &c. & oſculato Altari accedit Celebrans ad cornu Evangelii, & dicto *Dominus vobiſcum* legit Evangelium S. Joannis *In principio &c.*, quod ſemper legitur invariabiliter, eo modo, & ordine, ut in vivorum Miſſis.

R I T U A L I A.

Pro Miſſa ſolemni.

XII. Paratis in ſacriſtia omnibus, quæ pro aliis Miſſis ſolemnibus diſponi ſolent, excepto velo oblongo pro Subdiacono; & inſuper in Capella ſimplici collocata Credentia, abſque ornamentis, brevi contecta Tobalea parumper circa illam pendente, & polita prope Altare, nigro parato pallio, Cruce proceſſionali ad cornu Epiſtolæ in loco congruo, indutis de more Celebrante, Miniſtris, & Clericis, ad Altare modo conſueto procedunt, & ibi faciunt Confeſſionem, interim Choro *introitum*, *& Kyrie* cantante.

XIII. Abſoluta confeſſione, ut ſupra diximus de miſſa privata, Celebrans, & Miniſtri aſcendunt ad Altare, ubi nulla prævia ipſius Altaris incenſatione, ſtatim ad cornu Epiſtolæ accedunt, & voce ſubmiſſa, & modo ſolito legit Celebrans *introitum*, & poſt *introitum* ibi ſtantes ſimul de more dicunt *Kyrie eleiſon*. Cum a Celebrante cantatur Oratio, ſeu Orationes, Clerici omnes genuflectunt, & ſic remanent, uſque ad finem ultimæ Orationis; quibus finitis ſe erigunt, & Subdiaconus in ſuo loco ſolito cantat Epiſtolam, poſtquam facta genuflexione in medio infimi gradus cum Cæremoniario, huic librum Epiſtolæ exhibet; neque enim poſt Epiſtolam oſculatur Subdiaconus manum Celebrantis, &c. Tradito Cæremoniario Epiſtolæ libro, accedens Subdiaconus ad cornu Epiſtolæ, Miſſale transfert ad cornu Evangelii, facta in medio genuflexione, & ibi Celebranti aſſiſtit, dum legit ſubmiſſa voce Evangelium.

XIV. Cum in Choro cantatur ſequentia, ſi Celebrans velit procedere ad ſedendum, quod utique convenit, Miniſtris genuflectentibus, & præcedentibus, uno poſt alium, Celebrans, manibus de more junctis ante pectus, ſicut & Miniſtri, ut in aliis Miſſis fieri ſolet, accedentes ad ſuas reſpectivas ſedes, ſedent omnes: ſi Celebrans non velit ſedere, poſt Evangelium ſubmiſſa voce lectum, Subdiaconus deſcendit in planum, & ibi ſtat inter medium Altaris, & cornu Evangelii, ut in aliis ſolemnibus Miſſis. Diaconus vero librum defert ad medium Altaris, & deinde ad ſiniſtram Celebrantis accedit in ſecundo gradu, donec Chorus cantaverit verſum ſequentiæ: *Oro ſupplex*, *& acclinis*, ſi ſedendum ſit, ſimul cum Celebrante ſedet; & cum Chorus cantat: *Oro ſupplex*, ſurgit, ſurgentibus omnibus, præter Celebrantem, & ſolus accedit ad medium Altaris, ubi genuflexus in infimo gradu ſubmiſſa voce dicit *munda cor meum*; inde accedens ad Altare accipit librum, & deſcendit in planum; ſi non ſedeant, Diaconus in ſecundo Altaris gradu genuflexus dicit *munda cor meum*.

XV. Num Thuriferarius, & Navicularius in hujuſmodi miſſis in ſuis locis remanere debeant, Rubriciſtæ non conveniunt; nos tamen ſumus pro parte negativa, quia inutiliter accederent, cum incenſatio facienda non ſit. Tempore itaque debito, Cæroferarii procedunt cum Cæremoniario ad medium Altaris manibus de more junctis, neque enim deferunt luminaria ad hoc Evangelium, ubi ſimul cum aliis genuflectunt. Tum procedit omnium primus Cæremoniarius, poſt quem Diaconus cum Subdiacono librum ſibi portans, & tandem Cæroferarii manibus junctis. Dum Miniſtri procedunt ad Evangelium, Celebrans ſi ſedeat, ſurgit, & aſcendit ad Altare per gradus laterales ad cornu Epiſtolæ, ubi Cruci ſe inclinans, ad cantantem Diaconum faciem convertit. Cum Diaconus cantat Evangelium, Cæroferarii junctis manibus, quia non habent candelabra, ſtant unus a dextris, & alter a ſiniſtris Subdiaconi Evangeliorum librum tenentis, & ſe ſignant cum Diacono, & reliquis. Abſoluto Evangelio Subdiaconus claudit librum, neque enim hic defertur Celebranti ad oſculum, & retrocedentibus omnibus de more ad Altaris medium, Subdiaconus ipſe a ſiniſtris Diaconi genuflectit cum reliquis, librumque tradit Cæremoniario, ut ſuper Credentia reponatur.

XVI. Oblata de more, & Altare incenſantur, ut in aliis ſolemnibus miſſis, excepto, quod in Choro nulla fit incenſatio, & ſolus Celebrans incenſatur, non vero alii, qui de more in aliis ſolemnibus miſſis incenſantur. Subdiaconus itaque, & Diaconus, ſtant poſt Celebrantem juxta ſolitum, dum cantat verſus populum *Dominus vobiſcum*: quo dicto, Diaconus præmiſſa in ſuo loco genuflexione ad dexteram Celebrantis accedit; Subdiaconus vero facta quoque in ſuo loco genuflexione, ad Credentiam accedit, ſine velo oblongo, quo, ut ſupra diximus, non utitur in hac miſſa, & accipiens de more Calicem coopertum omnibus ſuis ornamentis ad Altare defert, ubi Diaconus accipiens burſam, Corporale extrahit, illudque explicat, & burſam ad cornu Evangelii de more collocat, reliqua peragendo, ut in aliis miſſis ſolemnibus; excepto, quod non tradit Patenam Subdiacono, ſed hanc reponit aliquantulum ſub Corporali, prout in miſſis privatis, interim accedit de more Acolytus ampullas deferens vini, & aquæ.

XVII. Subdiaconus cum petere non debeat aquæ benedictionem a Celebrante, ſilet illa verba, *Benedicite Pater Reverende*, & infuſa aqua, ad ſiniſtram ſe transfert Celebrantis, genuflectendo in medio, ut ibi ipſi miniſtret prout in aliis miſſis elevando poſteriorem Planetæ partem dum incenſat, &c. Abſoluta Altaris, & Celebrantis incenſatione, Diaconus, & Subdiaconus habentes medium Acolythum primum aquam infundentem ad ablutionem, Diaconus quidem a dextris, Subdiaconus a ſiniſtris: ablutione peracta Mappam ſimul miniſtrant Celebranti pro manuum abſterſione, acceptam a ſecundo Acolyto eam exhibente, quam etiam ab iiſdem recipit poſt abſterſionem.

XVIII. Cum Celebrans dicit *Orate fratres*, Diaconus ſolus reſpondet *Suſcipiat*; his peractis Miniſtri redeunt ad ſua loca poſt Celebrantem, cum debitis genuflexionibus remanente ad libri aſſiſtentiam ſolo Cæremoniario. Prope finem Præfationis Diaconus, & Subdiaconus ad Altare accedunt dicturi de more cum Celebrante, *Sanctus &c.* Subdiaconus poſt *Sanctus* iterum redit ad locum ſuum; & cum Celebrans dicit *hanc igitur*, Subdiaconus facta in medio genuflexione accedit ad cornu Epiſtolæ; ubi genuflectens ſuper infimum Altaris gradum, a Thuriferario a ſiniſtris ſui ipſius genuflexo, Thuribulum accipit, & cum debitis inclinationibus ante, & poſt utramque elevationem, venerabile incenſat; etenim Navicularius prope Elevationem incenſum imponit. Huic profecto hæc impoſitio incenſi incumbit, quidquid dicat Bauldryus, quia nullius præminentiæ eſt indicativa, fit enim abſque ulla prorſus benedictione, aut formalitate. Abſoluta Elevatione Subdiaconus Thuribulum exhibet Thuriferario, qui illud præmiſſa genuflexione, defert in ſacriſtiam, & redit ad medium iterum genuflectens, ibique ſiſtit prout alius uſque ad *Agnus Dei*. Dum Celebrans in Oratione Dominica pervenit ad illa verba *& dimitte nobis debita &c.* ſolus Diaconus genuflectens accedit ad dexteram Celebrantis, ut ei de more inſerviat, &c. Cum in fine dicturus eſt retro Celebrantem, *Requieſcant in pace*, non ſe vertit ad populum.

XIX. Candelæ ſi ſint diſtribuendæ, ita tempeſtive diſtribuuntur, ut omnes ſint accenſæ debito tempore, ideoque juxta Rubricam poſt Epiſtolam immediate diſtribuuntur, & prope Evangelium, ſeu paulo ante Evangelium, accenduntur, quo abſoluto extinguntur, iterum accendendæ ad Elevationem Sacramenti; paulo enim ante elevationem, ſeu conſecrationem iterum accenduntur, ut ardeant uſque ad communionem peractam. Si habendus ſit ſermo debet haberi miſſa peracta ante abſolutionem in ſuggeſtu nigri coloris panno exornato. Concionator nec benedictionem petit, nec recitat angelicam ſalutationem, ſed ſolum ſigno Crucis ſe ipſum munit.

XX. Ad majorem inſtructionem, & ad omnes removendas dubietates, quæ circa dies feſtos, aut Altaria privilegiata pro Celebratione Miſſarum de Requiem, inſurgere poſſent, ſubduntur hic per extenſum Conſtitutiones Alexandri VII. Clementis IX. & Innocentii XI.

Alexander Papa VII.

„ Creditæ nobis cælitus diſpenſationis officium ſalubriter exe-
„ qui, adjuvante Domino, jugiter ſatagentes, & quam plurima
„ dubia in diverſis Mundi partibus orta, & in Cong. Vene-
„ rab. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Sacris Riti-
„ bus præpoſitorum deducta occaſione Decreti ejuſdem Congre-
„ gationis die 5. Auguſti 1662. editi, ac a nobis approbati,
„ de non celebrandis Miſſis de Requiem in duplicibus, tollere,
„ atque dirimere cupientes, de memoratorum Cardinalium Con-
„ ſilio auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus in
„ primis aliud Decretum prædictæ Congregationis editum in
„ una Novarien. die 22. Novembris 1664. quo declaratum fuit,
„ Anniverſaria & miſſas cantatas de Requiem relictas ex diſ-
„ poſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam
„ in duplici majori contingentis, non comprehendi in dicto De-
„ creto.

„ Ul-

„ Ulterius, quoad Altaria perpetuo privilegiata, & in quibus proinde quotidie etiam in duplicibus celebrandæ ſint Miſſæ de Requiem ex obligatione, auctoritate, & tenore prædicti declaramus per celebrationem miſſarum de feſto currenti ſatisfieri dictis obligationibus, & ſuffragari cum eiſdem indulgentiis perinde ac ſi eſſent celebratæ Miſſæ de Requiem ad formam privilegiorum, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate ſupradictæ Congregationis. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere non obſtantibus &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 22. Januarii 1667. Pontificatus noſtri anno duodecimo.

Clemens IX. hanc Alexandri declarationem extendit ad Altária etiam temporaneo tantum privilegio decorata, quoad Miſſas in eis adhuc ex fidelium devotione celebrandas; ut in ſequenti conſtitutione.

„ Cum fel. record. Alexander Papa VII. prædeceſſor noſter dubia in diverſis mundi partibus, occaſione Decreti Congregationis tunc exiſtentium S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus Præpoſitorum die 5. Auguſti 1662. emanati, & ab ipſo Alexandro prædeceſſore approbati de non Celebrandis Miſſis Defunctorum in feſtis ritus duplicis, exorta dirimere cupiens, aliud ejuſdem Congregationis Decretum, in una Novarien. die 22. Novembris 1664. editum approbaverit, quo declaratum fuerat, anniverſaria, & miſſas Defunctorum cantu ex diſpoſitione Teſtatorum, quotannis, recurrente ipſorum obitus die, celebrandas, tametſi dies obitus hujuſmodi in feſto ritus duplicis majoris incideret, non comprehendi in primo dicto Decreto; Et ulterius, quoad Altaria privilegio Apoſtolico pro Animabus Fidelium Defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidie, etiam in feſtis ritus duplicis, celebrandæ eſſent Miſſæ Defunctorum ex obligatione, declaravit per Celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri injunctis obligationibus, & Indulgentias per hujuſmodi privilegia Apoſtolica conceſſas animabus fidelium Defunctorum in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum ad formam dictorum privilegiorum, & alias prout in ejuſdem Alexandri prædeceſſoris litteris deſuper in ſimili forma Brevis die 22. Januarii 1667. expeditis, quarum tenorem præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſo, & inſerto haberi volumus, uberius continetur; cumque (ſicut ad aures noſtras pervenit) etiam dubitetur, utrum dictarum litterarum diſpoſitio, quoad Altaria pariter quidem privilegiata, ſed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Miſſæ non ex obligatione, ſed ex ſola fidelium devotione celebrantur, locum habeat. Hinc eſt quod nos dubitationes hujuſmodi ex injunctæ nobis cælitus Paſtoralis ſollicitudinis munere, dirimere pariter, atque decidere cupientes, de Venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus præpoſitorum, qui rem mature perpenderunt, conſilio, declarationem a memorato Alexandro prædeceſſore, ſicut præmittitur, etiam ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus nunc, & in futurum, quandocumque privilegiata, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium extendimus, & proinde, ut miſſæ, quæ ibidem de feſto currenti, in quo miſſæ Defunctorum celebrari non poſſint, ſive ex obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione celebrabuntur, ſuffragentur, ita ut Animæ Chriſti fidelium, pro quibus celebratæ fuerint, indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas, conſequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi miſſæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuiſſent, auctoritate, & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, non obſtantibus, &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 23. Septembris 1669. Pontificatus noſtri anno tertio.

Deinde Innocentius XI. confirmavit Decretum S. R. C. editum ſuper intelligentia declarationum Alexandri, & Clementis, quoad alios quoque dies in quibus juxta Rubricas Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, ut infra.

„ Alias poſtquam felic. record. Alexander Papa VII. Prædeceſſor noſter per quaſdam ſuas in ſimili forma Brevis *die 22. Januarii 1667.* expeditas litteras, dubia in diverſis mundi partibus, occaſione Decreti Congregr. tunc exiſtentium S. R. Eccl. Card. Sacris Ritibus præpoſitorum *die 5. Auguſti* 1662. emanati, & ab ipſo Alexandro Prædeceſſore approbati, de non celebrandis miſſis Defunctorum in feſtis ritus duplicis exorta, dirimere cupiens, inter cætera, quoad Altaria privilegio Apoſtolico pro Animabus fidelium Defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidie, etiam in feſtis ritus duplicis celebrandæ fuiſſent Miſſæ defunctorum ex obligatione, declaraverat, per celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri injunctis obligationibus, & indulgentias per ejuſmodi privilegia Apoſtolica conceſſas, Animabus fidelium Defunctorum in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum ad formam dictorum privilegiorum: rec. mem. Clemens Papa IX. pariter prædeceſſor noſter aliam ſubinde ortam dubitationem, utrum ſcilicet dictarum Alexandri prædeceſſoris litterarum diſpoſitio, quoad Altaria pariter quidem privilegiata, ſed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Miſſæ non ex obligatione, ſed ex ſola fidelium devotione celebrarentur, locum haberet, ſimiliter tollere deſiderans, declarationem a memorato Alexandro prædeceſſore ſicut præmittitur, editam, ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, tunc, & in futurum quandocumque privilegiata, auctoritate Apoſtolica extendit, & ut Miſſæ, quæ ibidem de feſto currenti, in quo Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſent, ſive ex obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione celebrandæ eſſent, ſuffragentur, ita ut animæ Chriſti fidelium, pro quibus celebrarentur, Indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas conſequerentur, in omnibus, & per omnia perinde ac ſi Miſſæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuiſſent, eadem auctoritate conceſſit, & indulſit, & alias prout in ipſius Clementis prædeceſſoris litteris, etiam in forma Brevis die 23. Septembris 1669. deſuper expeditis, quarum, & præfatarum Alexandri prædeceſſoris literarum tenores præſentibus, pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis haberi volumus, uberius continetur. Cum autem poſtmodum, ſicut accepimus, novum circa præmiſſa excitatum fuerit dubium, videlicet, an ſupradictæ Alexandri, & Clementis Prædeceſſorum declarationes ſibi pariter locum vindicarent, etiam in diebus Dominicis, infra octavas Paſchatis, Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque diebus, quibus licet a feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ Defunctorum juxta ritum, & morem Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrare licet, ſervata cæteroquin dictorum privilegiorum forma, ad præfata Altaria privilegiata celebrarentur; Noſque dubium hujuſmodi Cong. Ven. Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium, Sacris Ritibus præpoſitorum, examinandum commiſerimus, ac eadem Cardinalium Congregatio, re mature diſcuſſa, nuper per ſuum Decretum 3. Aprilis proxime præteriti editum, præfatas Alexandri, & Clementis Prædeceſſorum declarationes intelligendas eſſe pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, reſponderit: hinc eſt, quod nos ex commiſſæ nobis cœlitus diſpenſationis munere fidelium Defunctorum Animarum in Purgatorio exiſtentium ſuffragiis per amplius conſulere cupientes, Decretum hujuſmodi a memorata Cardinalium Congregatione editum, ut præfertur, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate ſupradictæ Congregationis Cardinalium: decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, ac obtinere. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 4. Maji milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo octavo, Pontificatus noſtri anno duodecimo. I. F. Albanus.

Adeſt quoque circa hæc Sacræ Rituum Congregationis reſolutio in una Urbis, & Orbis 15. Septembris 1714. approbata ſpecialiter a Clemente XI. die 29. dicti menſis, ut ſequitur.

Urbis, & Orbis.

„ Cum occaſione Miſſalis, Typis Sacræ Congregationis de propaganda fide ſumma cura, ac diligentia noviſſime impreſſi, & propediem publico uſui exponendi, Sacræ Rituum Congregationi enixe fuerit ſupplicatum, ut nonnulla ejuſdem Sacræ Congregationis Decreta, jam alias edita, & approbata, in prædicto novo Miſſali ſummatim apponi, & imprimi poſſe benigne concedere dignaretur; videlicet.

„ Miſſæ pro Defunctis, ſive de requiem in feſtis duplicibus contra præſcriptum Rubricarum Miſſalis Romani nullatenus celebrari debent. Quod ſi ex Benefactorum inſtitutione Miſſæ hujuſmodi celebrandæ incidunt in feſtum duplex, tunc, ne dilatio animabus ſuffragia expectantibus detrimento ſit, in aliam diem non impeditam minime transferantur, ſed dicantur de feſto currenti, cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem Benefactorum. *Die 5. Auguſti* 1662. approbatum a fel. rec. Alex. VII. eadem die.

„ Prædictum Decretum ab ejuſdem fel. rec. Alexandro VII. ſpeciali Brevi, quod incipit, *Credite nobis*, denuo fuit confirmatum, ac inſuper ſtatutum, idem ſervandum eſſe quoad Miſſas in Altaribus privilegiatis ex obligatione celebrandas, & indulgentias per ejuſmodi privilegia conceſſas Animabus in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari perinde, ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum. Ac denique declaratum Anniverſaria, & Miſſas cantatas de Requiem, relicta ex diſpoſitione Teſtatorum, quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, in prædicto Decreto *die 5. Auguſti* edito minime comprehendi, prout antea in una *Novarien.* 22. *Novembris* 1664. eadem Sacra Congregatio declaraverat die 22. Januarii 1667. Pontificatus XII.

„ Deinde fel. rec. Clemens IX. eadem Sacræ Congregationis Decreta alio Brevi, cujus initium: *Cum fel. rec.* iterum confirmavit, prædictamque Alexandri VII. diſpoſitionem ad Altaria, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, nunc, & in futurum quandocumque privilegiata extendit die 23. Septembris 1669. Pontificatus III.

Tandem poſito dubio an ſupradictæ Alexandri VII. & Clementis IX. declarationes ſibi locum vindicarent in diebus Dominicis, & infra octavas Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque anni diebus, quibus licet a feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ Defunctorum juxta Ritum Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrari licet, ſervata ceteroquin Privilegiatorum forma, ad Altaria privilegiata celebrarentur? Eadem S. R. C. die 2. Auguſti 1688. prædictorum Pontificum declarationes pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, intelligendas eſſe reſpondit, ejuſque Decretum ſubinde confirmatum fuit a fel. rec. Innocentio Papa XI, ſpeciali Brevi, quod incipit: *Alias poſtquam*, dato *die 4. Maji* 1688.

Pro accurato perpetuorum onerum Miſſarum celebrandarum adimplemento Decreta varia, & Inſtructio.

Affinchè gli obblighi delle Meſſe perpetue, o a tempo, o Manuali, che dalla providenza de' fedeli defunti prima di paſſare da queſta all' altra vita, o dalla carità de' loro congiunti, ed amici, ovvero dalla divozione di pii benefattori, ſono ſtabiliti con aſſegnamenti di certi capitali, o con limoſine quotidiane per la celebrazione di eſſe, vengano puntualmente adempiti da quelli, che avendo ricevuti gli emolumenti, ſono a ciò tenuti, e le povere Anime purganti ricevino ne' debiti tempi i dovuti ſuffragj; La Santità di Noſtro S. Papa Clemente XI. inerendo ai Decreti ſopra la celebrazione delle Meſſe emanati in tempo delle SS. MM. di Urbano VIII. & Innocenzo XII. ſuoi predeceſſori, e rinovandone la puntuale oſſervanza, ſotto l' iſteſſe pene in dette Conſtituzioni contenute, per comandamento eſpreſſo datoci a bocca, ordina, e comanda a tutti i Superiori, Sopraintendenti, Deputati, Sagreſtani, Cappellani, ed a qualunque altra Perſona, che con qual ſi ſia titolo, ed ufficio preſiede al governo, regolamento, ed amminiſtrazione delle Chieſe Patriarcali, Baſiliche, Collegiate, Parrocchiali, Monaſterii, e Conventi de' Regolari dell' uno, e l' altro ſeſſo, Conſervatorj, Congregazioni, Oſpedali, Confraternite laicali, e d' ogn' altra Chieſa, Cappella, ed Oratorio di Roma, che tanto nel ricevere l' elemoſine delle Meſſe, quanto nel ſoddisfare gl' obblighi nella celebrazione delle medeſime, ſia inviolabilmente, ed intieramente oſſervata, e praticata la ſeguente Inſtruzione, ſotto pena a quelli, che o in tutto o in parte la traſgrediranno, della ſoſpenſione a *Divinis*, ſe ſaranno Preti ſecolari, e della privazione della voce attiva, e paſſiva, e delle Cariche, & Uffizj, ſe ſaranno Regolari, ed altre pene pecuniarie, e reſpettivamente corporali ad arbitrio della Santità Sua,

Inſtruzione per le Meſſe Perpetue.

Si formerà un Catalogo, nel quale ſi deſcriveranno diſtintamente tutti gli obblighi di Meſſe cantate, e piane, sì perpetui, come ad tempus, da che provengono, ſe per Teſtamento, o per donazione, o in altra forma, con i fondi, che ſono ſtati laſciati per dote di ciaſchedun obbligo, e gli Altari, in cui ſi devono celebrare.

Il detto Catalogo dovranno eſibirlo poi al Sig. Angelo Stantelli Computiſta deputato da Sua Santità, che gli ſarà fatto l' eſibito, e gli ſarà reſo,

Dovranno in oltre tenere la Tabella diſtinta di tutti detti obblighi, con la eſpreſſione del nome del Benefattore, e indicazione del Teſtamento, o altro Inſtromento, che vi ſia, cioè per quali atti, e di che tempo, e ripartitamente con i ſuoi Colonelli diſtinti delle Meſſe cantate, Meſſe quotidiane, Meſſe d' ogni meſe, Meſſe d' ogni ſettimana, o altri obblighi temporanei, che ſi ſono laſciati, che ſi celebrino con l' eſpreſſione dell' Altare, in cui ſi dovranno celebrare &c. Qual Tabella dovrà eſſer riconoſciuta, e ſottoſcritta da Monſignore Secretario della Sacra Viſita Apoſtolica pro tempore, e Computiſta deputato, e ſi debba tenere affiſſa nella ſagreſtia in luogo patente come diſpongono le Conſtituzioni Apoſtoliche, e che da eſſa non ſi poſſa levare, nè aggiugnere partita alcuna, ſenza ritornare a riconoſcerſi, e ſottoſcriverſi da' medeſimi; e ſuccedendo infra annum qualche laſcita, ſi debba portare tanto il Catalogo, quanto detta Tabella per poterſi notare.

In oltre dovrano tenere due Libri, uno per gl' obblighi perpetui, e l' altro per le Meſſe avventizie, come diſpongono le medeſime Conſtituzioni Apoſtoliche, e queſti dovranno regolarſi nel modo, come ſi dirà appreſſo.

Il Libro delle Meſſe perpetue ſi dovrà intavolare anno per anno, e dovrà eſſer finito d' intavolare dentro del meſe d' Ottobre di ciaſchedun anno, per l' anno avvenire, e nei meſi di Novembre, e Decembre eſibirli al Computiſta deputato da noſtro Signore, acciò riconoſca ſe ſono ben intavolati, e li contraſſegni, e faccia ſottoſcrivere a Monſignore Secretario della Sagra viſita Apoſtolica pro tempore; e i libri vecchi, in cui appariranno notate le celebrazioni dell' anno antecedente, ſi dovranno parimente eſibire al medeſimo dentro il meſe di Gennaro, ſuſſeguente all' anno finito, acciò ſi riconoſca, ſe ſia adempito a tutti gl' obblighi, e non eſſendo adempito in qualche coſa, ſi deduca la cauſa, acciò ſi poſſano pigliare quegl' eſpedienti che pareranno più proprj.

Il modo d' intavolare detti Libri ſarà il ſeguente, cioè

Si debba tenere un Libro bislungo per le Meſſe perpetue, nel quale in prima carta ſi devono deſcrivere partita per partita gl' obblighi delle Meſſe perpetue che vi ſono, cioè

	Meſſe cantate	Meſſe baſſe.
Per l' Anima di Pietro N. N, Una Meſſa quotidiana baſſa, e un Anniverſario il giorno della ſua morte, che fu li . . . . come in Tabella numer. primo	num. 1.	num. 365.
Per l' anima di Paolo N. N. una Meſſa ogni Venerdì, come in Tabella num. 2.	num.	num. 52.
Per l' anima di Franceſco N. N, una Meſſa il meſe, come in Tabella num. 3.	num.	num. 12.
Per laſcito di Gio. N. N. Meſſe 50. l' anno, come in Tabella num. 4.	num.	num. 50.
	num. 1.	num. 479.

E così d' altre, che poteſſero eſſervi, andar notando ſotto detta riga ultima, e chiudere poi la ſomma dell' intiero delle Meſſe, che ſi dovranno celebrare in tutto l' anno; e il medeſimo, ſe vi ſono altri anniverſarj con la medeſima dichiarazione, e ſuccedendo poi infra annum qualche altra laſcita, aggiugnerla come ſopra.

Si noterà poi nella carta ſuſſeguente a correlazione della nota ſuddetta giornata per giornata, cioè nel mezzo, adì primo Gennaro, ed in margine dire num. 1. Meſſa per l' anima di N. N., e ſe ſono quattro Meſſe quotidiane di diverſi, notar ſotto il medeſimo giorno quattro partite diſtinte per l' obbligo che vi è, e così andare ſeguitando, ed in quella giornata, che cade il Venerdì, e Sabbato, o altro giorno fiſſo, che vi ſia qualche diſpoſizione aggiugnere la partita in quel giorno diſtintamente, che in fin d' anno il numero delle meſſe tirato in margine verrà a corriſpondere con la prima nota fatta in primo foglio del detto Libro: per eſempio

Adì primo Gennaro 1758. Giovedì

Num. 1. per l' anima di Pietro N. N.
Num. 1. per l' anima di Paolo N. N.

2. detto

Num. 1. per l' anima di Pietro N. N.
Num. 1. per l' anima di Gio. N. N.

3. detto

Num. 1. per l' anima di Franceſco N. N.
Num. 1. per l' anima di Anton. N. N.

4. detto

Num. 1. per l' anima di Giuſeppe N. N.

In oltre debba ogni Sacerdote tanto Cappellano *fiſſo* della Meſſa quotidiana, quanto ogn' altro, che averà cura di celebrare per gl' obblighi infra ſettimana, celebrato che avrà la ſua Meſſa, notarſi di rimpetto alla ſua partita dell' obbligo, per il quale ha celebratn N. N. *celebravi*, e in quella forma reſteranno adempite le diſpoſizioni nel modo che ſono ſtate laſciate, e apparirà chiaramente la diſpoſizione ſoddisfatta con le Meſſe celebrate.

Per ovviare a qualche diſordine, che poteſſe ſuccedere in quelle Chieſe, dove vi è maggior numero di Meſſe per obblighi fiſſi da celebrarſi, dove ſi può dar il caſo che eſcano più Sacerdoti a celebrare nel medeſimo tempo, ed uno ritornando prima ponga il *celebravi* in quella partita che aveſſe adempito un altro: Si ordina, che il Sacerdote quando va in ſagreſtia per prepararſi ricorra al Libro, e riconoſca la ſua partita vacante, dove deve metter il *celebravi* per chi la deve dire, e metta ſubito il ſuo nome, e cognome, e celebrato che avrà, aggiunga al detto nome *celebravi*, che in queſta forma ognuno, che arriverà, che non vedrà la partita contraſſegnata come ſopra, ſaprà quale dovrà celebrare, e non ne ſuccederà confuſione.

In caſo poi, che in quel giorno, che ſi deve celebrare per l' adempimento dell' obbligo, foſſe qualche Sacerdote accidentalmente impedito, onde il detto giorno non reſtaſſe celebrata la Meſſa, dovendoſi rimettere dopo, noterà quello che celebrarà N. N. *celebravi ſub die tali &c.* perchè ſenza detta dichiarazione, non verrebbe a corriſpondere alla giornata, che vi ſarà il *celebravi* come l' altre.

Per le Meſſe avventizie.

Si riterrà il ſolito Libro, nel quale ſi notano l' elemoſine, che vengono portate da' Benefattori, e queſte ſi dovranno deſcrivere diſtintamente, ſe ſiano votive, o pro Defunctis, ed il nu-

il numero eſprimerlo dentro la partita in lettera, con tirarlo fuori per abbaco, come per eſempio.

Meſſe due per Defunti -----	Num. 2.
Meſſe tre all' Altare di S. Antonio	Num. 3.
Meſſe quattro all' Altare di S. F.	Num. 4.

Le Meſſe notate in detto Libro ſi dovranno poi riportar in un altro Libro, da tenerſi in ſagreſtia, nel quale ſi dovrà notare Meſſa per Meſſa, ad effetto che il Sacerdote poſſa all' incontro mettere il *celebravi*, nel modo come ſi è detto nelle Meſſe perpetue, e ſe ne dà la norma come appreſſo.

Meſſe una per Defonti ------	Num. 1.
Meſſe una per Defonti ------	Num. 1.
Meſſe una all' Altare di S. Antonio --	Num. 1.
Meſſe una all' Altare di S. Antonio	Num. 1.
Meſſe una all' Altare di S. Antonio	Num. 1.
Meſſe una all' Altare di S. Franceſco	Num. 1.
Meſſe una all' Altare di S. Franceſco	Num. 1.

Queſte Meſſe, che non ſi ſaranno finite di celebrare in quell' anno, che ſi ſono avute l' Elemoſine, ſi dovranno riportare nell' anno ſeguente, e notarle in prima partita con lo ſteſſo ordine di ſopra.

Procuri per tanto ciaſcuno di dare pronta eſecuzione a quanto ſi ordina, per eſpreſſo comandamento di Sua Santità, altrimenti ſi procederà contro li traſgreſſori rigoroſamente alle pene di ſopra comminate: e perchè niuno poſſa in qual ſi voglia tempo allegare ignoranza di quanto nella ſopra eſpreſſa Iſtruzione ſi preſcrive, ſi dovrà in ciaſcheduna ſagreſtia delle ſopra nominate Chieſe, & Oratorj tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile un eſemplare del preſente Editto, ſotto pena, in caſo di contravvenzione, di ſcudi dieci d' oro da pagarſi irremiſſibilmente dal ſagreſtano, ſe ſarà Prete ſecolare; e della privazione della Carica, ed inabilità a qual ſi voglia Officio per cinque anni, ſe ſarà Regolare.

Dato il primo Ottobre 1704.

Giuſeppe Domenico de Totis Segretario della Sacra Viſita Apoſtolica.
Nicolò Pignatelli Commiſſario, e Fiſcale della Sacra Viſita Apoſtolica.
Paolo Fatis Not. della Sac. Cong.

E D I C T U M.

Pro notitiis Miſſarum onera reſpicientibus, quæ Secretariæ Sacræ Congregationis a Notariis, & aliis infra ſtatutum tempus ſunt exhibenda.

UNA delle cure principali, che ſin dal principio del ſuo Apoſtolico Miniſtero ha cagionata particolare ſollecitudine nella Santa Mente di Noſtro Signor Papa Clemente XI. è ſempre ſtata la premura, che reſtino adempiti gl' obblighi delle Meſſe, che con pia providenza i Fedeli hanno procurato, o in vita, o in morte, di aſſicurarſi con l' impiego delle proprie facoltà, per ſuffragio delle loro Anime, o dei loro congiunti, Benefattori, ed Amici; e potendoſi temere, che l' omiſſioni, o le negligenze, talvolta praticate nella ſoddisfazion di detti obblighi, abbiano potuto provocare la Divina Giuſtizia, che non ſolo faccia provare a' popoli le gravi percoſſe del ſuo flagello, ma anche maggiori ſempre più ne minacci: Per tanto la Santità ſua per ſottrarre il ſuo Gregge vivente dalle calamità, che gli ſovraſtano in queſta vita, e l' anime de' Fedeli defonti dall' atrociſſime pene, che ſoffrono nell' altra, per mancanza de' dovuti ſuffragj, comandò con ordine datoci a bocca, che ſi pubblicaſſe un' Iſtruzione, in cui era preſcritto a tutte le Chieſe, e luoghi Pii di Roma un modo e metodo univerſale di formare, e deſcrivere le Tabelle, ed i Cataloghi degli obblighi delle Meſſe, ed intavolare i Libri dove ſi deve notare l' effettiva celebrazione di ciaſcheduna Meſſa di mano dello ſteſſo Celebrante.

Ed avendo noi ſin ſotto il primo Ottobre 1704. per obbedire alli Comandamenti di Sua Santità, fatta perſonalmente preſentare la detta Iſtruzione a' Miniſtri di tutte le Chieſe, e luoghi Pii di Roma, dalla pronta eſecuzione, che ha avuto, e dalla comune oſſervanza della medema per due anni, già terminati, ſi è riconoſciuto di quanto profitto ſia ſtata per aſſicurare la piena ſoddisfazione degli obblighi delle Meſſe, con indicibile conſolazione, e quiete dell' animo di ſua Beatitudine.

Ma perchè nel confronto, che di ordine parimente della Santità Sua ſi va preſentemente facendo di detti obblighi, deſcritti nelle Tabelle con i Teſtamenti ed altri documenti, donde derivano, ſi è trovato in alcuni qualche difetto, o mancanza de' Nomi de' Notarj, nel tempo, e nella quantità, con pregiudizio de' ſuddetti ſuffragj; ed affinchè in avvenire le Tabelle, che di nuovo ſi formeranno, o le addizioni che ſi faranno nelle già formate di nuovi obblighi, che giornalmente ſopravvengono, ſempre appariſcano fatte con maggior legalità, e ſicurezza, e di loro in ogni tempo ſi poſſa avere una piena verificazione

La Santità di Noſtro Signore con ordine datoci a bocca vuole, ed eſpreſſamente comanda, che tutti li Capo-Notarj, loro ſoſtituti, Giovani di qual ſi voglia Tribunale Eccleſiaſtico, e ſecolare di Roma, ed anche quelli che ſenza aver Officio pubblico ſi rogano nelle loro Caſe private in detta Città, dopo quindici giorni che avranno ſtipolato qual ſi voglia contratto tra vivi, in cui vi ſia ingiunto obbligo di Meſſe perpetue, o a tempo longo, che paſſi il decennio, o Anniverſarj, ne debbano portare, o laſciare nota diſtinta nella noſtra Segretaria, e de' noſtri ſucceſſori nell' Uffizio di Deputato a riconoſcere gli obblighi delle Meſſe, e riportarne la fede dell' eſibizione da darſeli gratis, e parimente dopo quindeci giorni che averanno aperto, e pubblicato qual ſi voglia Teſtamento, Codicillo, o donazione, cauſa mortis di qualche Perſona, anche privilegiata, o privilegiatiſſima, della quale ſe ne doveſſe fare ſpecial menzione, benchè foſſe Cardinale della S. R. C. dove ſiano ingiunti peſi di Meſſe, come ſopra, debbano portare, e laſciare l' iſteſſa nota alla medeſima Segretaria, e riportarne la fede dell' eſibizione, ſotto pena ai traſgreſſori di venticinque ſcudi d' oro da pagarſi per ciaſcheduna volta, che non avranno adempito quanto di ſopra ſi contiene, da applicarſi una metà all' accuſatore, il quale ſarà tenuto ſegreto, e l' altra metà a' poveri luoghi Pii, ed anche della ſoſpenſione, e privazione dell' Uffizio, ed altre pene ad arbitrio di Sua Santità, alle quali pene ſaranno ancora tenuti i Notarj Padroni per i loro ſoſtituti, e Giovani.

E di più vuole, e comanda, che tutti li Parrochi, o altri, che con qual ſi voglia titolo eſercitino cure d' anime, o amovibili, o perpetui, Secolari, e Regolari, Confeſſori, Sacerdoti, e Religioſi di qual ſi voglia Ordine, ed Iſtituto, di qualunque Monaſtero, Convento, o Oſpizio di queſta Città dopo quindeci giorni dalla morte di qual ſi voglia perſona, come ſopra, che gli averà confidenzialmente laſciato qualche obbligo di Meſſe perpetue, o a lungo tempo, o Anniverſarj, o che in loro preſenza ſecondo la diſpoſizione della ragione Canonica avrà diſpoſto legati di Meſſe, come ſopra, ne debbano portare, o laſciare la nota alla ſopraddetta Segretaria, e riportarne la fede dell' eſibizioni, come ſopra, ſotto pena a' Secolari per ciaſcheduna volta, che mancheranno, di venticinque ſcudi d' oro da applicarſi, come ſopra, ed a' Regolari della privazione di voce attiva, e paſſiva, ed anche ad ambedue della ſoſpenſione dell' Uffizio, ed altre pene ad arbitrio della Santità Sua.

In oltre comanda, che tutti li Camerlenghi, ed Uffiziali de' Capitoli di Patriarcali, Baſiliche, e Collegiate di Roma, e tutti li Superiori, e Sopraintendenti, Rettori, Sagreſtani, Cappellani, di qual ſi voglia Chieſa, tanto de' Regolari, quanto de' Secolari, e Monaſteri di Monache, e Conſervatorj, e tutti li Prefetti, Guardiani, Provveditori, ed altri Superiori di Confraternite, Oratorj, Adunanze, Congregazioni, ed altri Luoghi Pij Secolari, in qual ſi voglia modo nominati, benchè erette in Chieſe, e Caſe Regolari, che in caſo che da qual ſi voglia Perſona, come ſopra, confidentemente brevi manu, o per ſcrittura privata, gli foſſe conſegnata, o in vita, o in morte, qualche ſomma di denaro contante, o qualche ſtabile, luogo di Monte, credito, o qual ſi voglia Capitale, con peſo di celebrazione di Meſſe perpetue, o a lungo tempo, che paſſi il decennio, debbano dopo quindici giorni, che ne ſarà ſeguita l' aſſegna, portarne, e laſciarne la nota alla medeſima Segretaria, e riportarne la fede dell' eſibizione, come ſopra, ſotto pena a' traſgreſſori ſecolari di venticinque ſcudi d' oro per ciaſcheduna volta da applicarſi nel modo ſopraddetto, ed a' Regolari della privazione di voce attiva, e paſſiva, ad entrambi della ſoſpenſione, e privazione del loro Uffizio, ed altre pene ad arbitrio della Santità Sua.

Intendendo la medeſima Santità Sua, che nel preſente Editto s' intendano compreſi i Parrochi, Vicarj perpetui, o Manuali, o altri che ſotto qual ſi voglia titolo abbino l' eſercizio di cura d' anime, Confeſſori, Sacerdoti, Secolari, e Regolari, Superiori, Prefetti, Guardiani, Sopraintendenti, Notarj, e Segretarj, di qualſivoglia Chieſa, Confraternita, o qualche altro Luogo Pio, benchè foſſe Nazionale, e che godeſſe qualunque privilegio, eſenzione, o Indulto Apoſtolico, benchè foſſe per titolo di dotazione, o fondazione, e per qualſivoglia altra cauſa, alle quali tutte la Santità Sua, per la piena oſſervanza di quanto di ſopra ſi contiene, con la pienezza di Sua Autorità, ſpecialmente deroga.

Proccuri per tanto ciaſcuno di prontamente adempire quanto nel preſente Editto ſi contiene per non incorrere nelle pene nel medeſimo comminate, che contro i traſgreſſori saranno puntualmente eſeguite. Dichiarando, che il medeſimo Editto pubblicato, ed affiſſo nei ſoliti luoghi di Roma obbligherà tutti, come ſe a tutti foſſe perſonalmente intimato. Queſto dì primo Febbraro 1707.

Giuſeppe Domenico de Toreis Deputato della S. di N. Signore.

Paolo Fatii Notario A. C. e della Sac. Cong.

Die menſe, & anno, quibus ſupradictum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, ac aliis locis conſuetis per me Angelum de Camillis Apoſtolicum Curſorem.

Pro Mag. Cur. Sebaſtianus Vaſellus.

EDI-

E D I C T U M.

Quo plura ſtatuuntur, atque mandantur, pro ſedulo Miſſarum onerum adimplemento, eorumque in deſtinatis Libris deſcriptione.

„ AVendo la Santità di Noſtro Signor Papa Clemente XI. con editto emanato ſotto il primo di Ottobre 1704. già preſcritto il metodo, che univerſalmente deve oſſervarſi nell'adempimento degli obblighi di Meſſe, tanto perpetue, quanto manuali, ed avendo con altro ſimile editto ſotto il primo di Febbrajo 1707. providamente ordinato, che ſi diano nella noſtra Segretaria le notizie de' nuovi peſi di celebrare negli Altari, o Chieſe deſtinate da' Teſtatori, o pii Benefattori. Quindi è che inerendo agli accennati Editti, con rinnovare la puntuale oſſervanza ſotto le medeſime pene in eſſi contenute, e volendo con il ſuo Santo zelo ſempre più provvedere al totale adempimento de' ſopra nominati obblighi di Meſſe, per ordine eſpreſſamente datoci a bocca precitamente vuole, e comanda.

„ Che tutti i Cappellani, e Sacerdoti, Canonici, Abbati, Beneficiati, ed altri di qual ſi voglia ſtato, grado, e condizione, anche privilegiati, e privilegiatiſſimi, delli quali ſe ne doveſſe fare ſpecial menzione, tanto ſecolari, quanto regolari, di qual ſi voglia ordine, ed iſtituto, compreſe anche le undici Congregazioni, e i Padri Geſuiti di qualunque Monaſtero, Convento, Oſpizio, Oratorio, Chieſa, ed altro luogo Pio di quell' Alma Città di Roma, che hanno il peſo di celebrare le Meſſe in un altare certo, e determinato, debbano per l'avvenire celebrare nel medeſimo, e non in altro Altare, benchè egualmente, o più privilegiato; ed acciò apparisca tale adempimento, dovranno i ſuddetti, che avranno celebrato, notare di proprio carattere la celebrazione nel Libro, che nelle Sagreſtie ſi ritiene a tal effetto, con l'eſpreſſione dell' iſteſſo Altare, come per eſempio, ſe ſi hanno da celebrare le Meſſe nell' Altare di S. Franceſco, devono ſcrivere di proprio carattere in queſta forma, cioè: *Ego N. N. celebravi ad Altare S. Franciſci*, ovvero eſſendo notato l' Altare nel foglio contrappoſto poſſono ſcrivere in queſto modo: *Ego N. celebravi ad contraſcriptum Altare*, e così dovranno fare di altro Altare, ſe l'obbligo ſarà in altro Altare, altrimente incorreranno ipſo facto nella pena di dieci ſcudi d'oro per ogni volta, che contravverranno, da applicarſi la metà all' accuſatore, e l'altra metà a' Luoghi Pij ad arbitrio della Santità Sua, e ſaranno tenuti a celebrare di nuovo le Meſſe celebrate, o fatte celebrare in altro Altare, ovvero non notate nella forma già detta, come ſe non foſſero in modo alcuno adempite. E ſe ſaranno Regolari, quelli che in qualunque modo contravverranno a quanto nel preſente Editto ſi contiene, incorreranno ipſo facto nella pena della ſoſpenſione dell' Uffizio, e della privazione della voce attiva, e paſſiva, ed anche tanto contro i ſuddetti Secolari, quanto Regolari ſi procederà ad altre pene ancora maggiori ad arbitrio di Sua Santità, e contra i Sagreſtani, ed altri ſopraintendenti alle Sagreſtie, che non invigileranno alla puntuale oſſervanza di tale adempimento, ſi procederà rigoroſamente con ſimili pene, ad arbitrio di S. Beatitudine. Similmente ordina, e comanda, che le Meſſe perpetue dalla pia diſpoſizione de' Fedeli laſciate da celebrarſi in una certa, e determinata Chieſa non poſſino in conto alcuno celebrarſi, o farſi celebrare in altra Chieſa, e molto meno fuori di Roma, ancorchè l'altra foſſe dipendente dalla Chieſa dove furono deſtinate le Meſſe, o foſſe della ſteſſa Religione, e dell' iſteſſo Iſtituto. E quelli, che in qualunque maniera contravverranno, incorreranno nelle pene ſopra eſpreſſe.

„ Finalmente eſſendoſi ordinato ſopra, il 1. Ottobre 1704. nel ſopra nominato Editto, o Iſtruzione da oſſervarſi per l' adempimento degl' obblighi delle Meſſe, che il Libro delle Meſſe perpetue debba intavolarſi anno per anno, ed eſſer finito d' intavolarſi dentro del Meſe di Ottobre di ciaſchedun anno per l' anno avvenire, e nelli Meſi di Novembre, e Decembre eſibirſi al Computiſta deputato dalla Santità Sua, ed eſſendoſi per eſperienza conoſciuto, che l' eſibirlo in detto tempo genera qualche confuſione, ed incomodo, perchè molti portandolo nel fine del Meſe di Decembre non poſſono poi ſubito per l' anguſtia del tempo, dentro il quale non può il Computiſta riconoſcere tanti Libri, nel principio dell' anno nuovo riaverlo, ed in conſeguenza notare in eſſo la celebrazione delle Meſſe, ma ſono sforzati a notare la celebrazione in foglio volante; Perciò la Santità Sua non ceſſando di ſempre più procurare il miglior, e più facil modo di adempire gli obblighi delle Meſſe, confermando in tutto, e per tutto il nominato Editto, o Iſtruzione, e ſolo in queſta parte moderandolo, eſpreſſamente ordina, e comanda, che i Libri delle Meſſe perpetue per gl' anni avvenire debbano intavolarſi dentro il Meſe di Sett. ed eſibirli al detto Computiſta dentro il Meſe di Ottob. ſotto le medeſime pene a i traſgreſſori, già nell' accennato Editto contenute.

„ Avverta dunque ciaſcuno di puntualmente adempire quanto nel preſente Editto ſi preſcrive, altrimente incorrerà irremiſſibilmente nelle pene in eſſo comminate, ed anche in maggiori ad arbitrio D. S. B. Ed acciò niuno poſſa in qualſivoglia tempo allegare ignoranza di quello ſi contiene in queſt' Editto, ſi doverà in ciaſcuna Sagreſtia di tutte, e ſingole Chieſe, e Luoghi Pii di Roma tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile con eſemplare del medeſimo, ſotto pena in caſo di contravvenzione di ſcudi dieci d' oro da pagarſi irremiſſibilmente dagli Sagreſtani, o ſopraintendenti alle Sagreſtie, ſe ſaranno Preti ſecolari, e della privazione dell' Uffizio, e della voce attiva, come ſopra, ſe ſaranno Regolari, dichiarando, che queſto publicato ne luoghi, &c. obbliga tutti come &c.

Queſto dì 25. Gennaro 1708. Leonardo Antonio Gezzi Secr. della S. Viſita Apoſtolica.

Nicolò Pignatelli Commiſſario, e Fiſcale della S. Viſita Apoſtolica.

Paolo Fatij Notaro delle Sacre Congregazioni.

Die, menſe, & anno quibus ſupra ſupradictum Edictum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Magnæ Curiæ Innocentianæ Mont. Citat. in acie camp. Flo., & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis, per me Antonium Placentinum SS. DD. N. Papæ Curſ.

Pro D. Mag. Curſ. Sebaſtianus Vaſellus.

E D I C T U M,

Quo præcedentes Ordinationes inſtaurantur, ac plura inſuper alia pro accuratiori onerum Miſſarum adimplemento, ſtatuuntur.

„ La Paſtorale ſollecitudine di N. Sig. giammai ſi ſtanca di penſare a ſtabilire un perfetto regolamento, perchè totalmente ſi adempiſcano i Legati, e peſi delle Meſſe, e ne ricevano il dovuto, e pronto ſuffragio l' anime de' Defonti, ed ajuto, e grazie i fedeli che non li traſcurano. Perciò avendo negl' anni ſcorſi fatto pubblicare alcuni Editti per mezzo de' quali ſi è ottenuto nella maggior parte il bramato fine, ne rinova ora con tutto il fervore, autorità, e comando, quanto in eſſi viene preſcritto; e ſentendo tuttavia inſorgere alcuni abuſi nell' adempimento di molti Legati, a cui poſſa darſi più opportuno rimedio, con comando eſpreſſo datoci a bocca, vuole che ſi pubblichino gli ordini ſeguenti.

„ Primieramente, per i Legati di Meſſe, che reſtano in arbitrio di poterli ſoddisfare in quella Chieſa, o Chieſe dove parerà, e piacerà agli Eredi, o altri, che abbiano per qualunque titolo l' obbligo ingiunto di adempirli, ſiano tenuti i detti Eredi, o altri come ſopra, tanto Eccleſiaſtici, quanto Laici, di qualſivoglia ſtato, o grado, e condizione, in fine d' ogni anno portare le giuſtificazioni del loro adempimento nella Computiſtaria della Sacra Viſita, nella quale ſe ne riterrà regiſtro in Libro a parte, e verranno riconoſciute da uno de' Computiſti a tal fine deputato, e ſottoſcritte da Monſig. Segretario della S. Viſita Apoſt. pro tempore, ſotto pena a' contravventori di Scudi 25. d' oro d' applicarſi la metà al Denunziante, che ſarà tenuto ſegreto, e l' altra metà in benefizio de' poveri luoghi Pii; e ſe ſaranno Regolari incorreranno nella pena della ſoſpenſione dall' Uffizio, e della privazione della voce &c. oltre altre pene anche maggiori ad arbitrio &c.

„ Ordinando, e dichiarando che le giuſtificazioni da eſibirſi, come ſopra, debbano contenere la celebrazione delle Meſſe notata giorno per giorno dal Celebrante in un foglio, e libretto particolare, con la ſottoſcrizione in fine del Rettore, o Sagreſtano di quella Chieſa, o Chieſe, nelle quali ſi faranno celebrare. E per la celebrazione delle Meſſe, che per diſpoſizione de' Benefattori, o per ſpeciale Indulto ſi faceſſe fuori di Roma, le dette giuſtificazioni debbano eſſere legalizzate dagli Ordinarj de' Luoghi, ſe i Celebranti ſaranno Sacerdoti Secolari, e ſe Regolari da' Superiori maggiori della Religione.

„ E quando il Benefattore ha ingiunto il peſo agl' Eredi, o altri, dichiarare la Chieſa dove abbino a celebrarſi le Meſſe, ſiano quelli tenuti ſotto le pene ſuddette dentro ſei meſi determinare la Chieſa, nella quale abbia a farſi l' adempimento, e regiſtrarſi nella Tabella di detta Chieſa.

„ Ordina parimente la S. Sua, che tutti i peſi di Meſſe perpetui, o a lungo tempo, che paſſino i dieci anni, i quali ſino al preſente non ſi trovaſſero eſpreſſi nelle Tabelle di quelle Chieſe, in cui devono ſoddisfarſi, o perchè l' obbligo di ſoddisfarli ſpettava ad altri, o Secolari, o Regolari, o Luoghi Pii, o pure perchè fin ora ſi ſono fatte ſoddisfare, come ſe foſſero Meſſe avventizie, per l' avvenire ſi aggiungano alle dette Tabelle con l' eſpreſſione che il peſo di farli ſoddisfare ſpetta a tali Eredi, Legatarj, o altri come ſopra, che non trovandoſi eſpreſſi gli accennati peſi nelle Tabelle di quelle Chieſe, dove gli devono far ſoddisfare, nel termine di ſei meſi ne portino la notizia in detta Computiſtaria ſotto le pene ſuddette. In oltre la S. Sua ordina, e comanda, che l' erezione delle Cappellanie, o aſſegnamento de' fondi per peſo di Meſſe ingiunto da' Benefattori, ſi faccia ſollecitamente, e perciò nel termine di ſei Meſi dovranno gl' Eredi, o altri, come ſopra, far coſtare in detta Computiſtaria l' erezione, o aſſegna fatta de' fondi; e quando per qualche giuſta, e ragionevol cauſa ſi richiedeſſe maggior tempo, dentro il medeſimo termine di ſei meſi dovrà impetrarſi una proroga competente.

„ Eſſendo pertanto tutti queſti ordini diretti a togliere gli abuſi, e mantenere con facilità, ed eſattezza l' adempimento de' legati Pii, procuri ciaſcuno prontamente eſeguire quanto nel preſente Editto ſi contiene, e per ſecondare con la dovuta ubbidienza la rettiſſima intenzione di *Sua* Beatitudi-

„ ne,

„ ne, e per non incorrere nelle pene in eſſo comminate, le quali irremiſſibilmente ſi eſeguiranno contro gli Tranſgreſſori. Dichiarando, che il medeſimo Editto, pubblicato, ed affiſſo ne' ſoliti luoghi di Roma, obbligherà tutti, come ſe a tutti, e a ciaſcheduno di loro foſſe perſonalmente intimato: ed acciò che in qual ſi voglia tempo avvenire neſſuno poſſa allegare cauſa d'ignoranza di quanto nel preſente Editto ſi contiene, ſi dovrà in ciaſcheduna Sagreſtia di qual ſi voglia Chieſa, e luogo Pio di Roma tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile un Eſemplare del medeſimo ſotto le pene di ſopra eſpreſſe in caſo di contravvenzione. Dato li 18. Settembre 1719. A. M. Pallavicini Seg. della V. A. Gaetano Tuones Commiſſario, e Fiſcale della S. V. Apoſt. Paolo Fatii Notaro. A. C. e delle S. Congr.

CAPUT XXVIII.

De iis, quæ circa Miſſarum Applicationem, Reductionem, Satisfactionem, & Eleemoſynam, ab omnibus ſunt obſervanda, juxta diſpoſitiones Sacræ Congregationis Concilii, ab Urbano VIII. ac Innocentio XII. confirmatas in Decretis ut ſequitur.

„ I. NUper a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum prodierunt Decreta tenoris infraſcripti videlicet.

„ Alias ſuper celebratione Miſſarum, ac prohibitione illas moderandi, ſeu reducendi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, necnon ſupra earumdem oneribus perpetuis ſuſcipiendis, & Religioſorum numero ultra reditus, & conſuetas Eleemoſynas locorum Regularium, non habendo, emanarunt ab hac Sacra Congregatione S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum auctoritate, per fel. rec. Urbanum Papam VIII., illi ſpecialiter attributa, quamplurima Decreta tenoris ſequentis.

„ §. 1. Cum ſæpe contingat in quibuſdam Eccleſiis tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum, ex variis Defunctorum relictis, aut piorum Eleemoſynis impoſitum eſſe, ut illis pro ſingulis diebus præſcriptis nequeat ſatisfieri, & tamen nova onera Miſſarum in dies ſuſcipiantur, indeque fiat, ut depereant piæ Teſtantium voluntates, obſtricta benefactoribus fides violetur, Defunctorum Animæ ſuffragiis priventur, Eccleſiis debitus ſubtrahatur cultus, ac Chriſti fideles gravi ſcandalo affecti plerumque a ſimilibus Charitatis operibus retrahantur: Cumque his malis maximum inter cætera fomentum præbeat, aut quod iis, qui Miſſas ſupra vires celebrandas ſuſcipiunt, ſperent illas brevi ad pauciorem numerum a ſuperioribus reductum iri, aut quod Eccleſiis, forte pecuniarum abſumpta, plerumque nuda remaneant onera Miſſarum, abſque ullo emolumento, aut quod Eleemoſyna pro illis celebrandis ſit adeo tenuis, ut non facile inveniantur, qui velint huic ſe muneri ſubjicere, & reditus Eccleſiæ, aut Monaſterii adeo exigui, ut Sacerdos pro neceſſaria ſua ſuſtentatione, novis ſe oneribus obſtringere compellatur. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum animadvertens facturam ſe rem Deo gratiſſimam, Charitatique, ac juſtitiæ maxime conſentaneam, ſi pro viribus ſatagat, hunc teterrimum abuſum e Chriſtiana Republica convellere, atque eradicare, S. D. N. Urbani Divina providentia Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta edidit.

„ §. 2. Ac primo diſtricte prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus vel alias quoquo modo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis, ſed pro iis omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioqui, reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.

„ §. 3. Deinde ubi pro pluribus Miſſis, etiam ejuſdem qualitatis celebrandis, ſtipendia quantumcumque incongrua, & exigua, ſive ab una, ſive a pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus, ac locis Piis quibuſcumque, tam Sæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congregatio ſub obteſtatione Divini Judicii mandat, ac præcipit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

„ §. 4. Id vero ut deinceps obſervetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate revocat privilegia, & indulta omnia quibuſvis perſonis, Eccleſiis, ac locis Piis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, cujuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

„ §. 5. Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

„ §. 6. Præterea ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, ut par eſt, adimplendis eo tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod onera hujuſmodi cum nulla, aut parva ſint utilitate conjuncta, ſtatuit, atque decernit, ut pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conventibus, ac locis omnibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, atque illorum perſonis, in futurum ſimpliciter acquirenda, cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum, ab iis ad quos pertinet, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, a die realis acquiſitionis, ſtatim deponi debeant penes Ædem Sacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illam, ſeu illorum pretium quamprimum inveſtiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expreſſa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur.

„ §. 7. Ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium, ſub eadem pœna ut ſupra, deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus, itidem fructiferis, cum ejuſdem oneris repetitione, atque annexione converti debeat.

„ §. 8. Ad hæc Sacra Congregatio quibuſvis Capitulis, Collegiis, Societatibus, & Congregationibus, nec non omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum, tam Sæcularium, quam Regularium, ſuperioribus, vel aliis, ad quos pertinet, diſtricte prohibet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum; Sæculares quidem ſine Epiſcopi, vel ejus Generalis Vicarii; Regulares vero ſine Generalis, vel Provincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda: alioquin Sæcularis, qui hujus prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo: Regularis vero pœnam privationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, vociſque activæ, ac paſſivæ abſque alia declaratione incurrant.

„ §. 9. Eleemoſynas vero manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova quoque onera ſuſcipere valeant: alioquin omnino abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis, in futurum recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſiis cum inſcriptione illa *Eleemoſyna pro Miſſis*, vel alia ſimili, ſub iiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtrentur.

„ §. 10. Epiſcopus vero, ſeu ejus Vicarius, aut Generalis, vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requiſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant de ſingulis Miſſarum celebrandarum obligationibus, cuique Eccleſiæ, Monaſterio, aut loco Pio incumbentibus: nec antea aſſenſum hujuſmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime conſtiterit, illius Sacerdotes tam novo oneri ſuſcipiendo, quam antiquis jam ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præcipuamque rationem habeant, ut reditus, qui Eccleſiis, & locis piis relinquuntur omnino reſpondeant oneribus adjunctis, ſecundum morem cujuſvis civitatis, vel Provinciæ; intelligantque, ſi in re tanti momenti deſides, aut negligentes fuerint, noviſſimo die ſe hujus prætermiſſi muneris rationem eſſe reddituros.

„ §. 11. Poſtremo Illuſtriſſimi Patres non ſine gravi animi dolore intelligentes, mala fere omnia, quæ Regularem diſciplinam everterunt, ac præcipue nimiam hanc facilitatem fovent, in oneribus miſſarum ſupra vires ſuſcipiendis, veluti ex infecta radice pullulare ex majori Regularium numero, quam ferant reditus, & eleemoſynæ cujuſque Monaſterii: Inhærentes Summorum Pontificum, ac Sacri Concilii Tridentini Decretis, hac de re editis, SS. Domini Noſtri auctoritate præcipiunt, ac mandant omnibus, & ſingulis Generalibus, Provincialibus, Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorum, Conventuum, ac Domorum Regularium, bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, ut ſinguli, ad quos pertinet, in qualibet Provincia adhibitis duobus, aut tribus Regularibus ſui Ordinis, vel Congregationis probatioribus, & rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, reditus, & proventus omnes, conſuetas item eleemoſynas, & obventiones, tam communes Monaſteriorum, Conventuum, & Domorum ejuſdem Provinciæ, quam etiam ſingularibus Perſonis Religioſis aſſignatas, ſeu permiſſas, in communem uſum deinceps conferendos decem annorum immediate præcedentium habita ratione, diligenter, & mature recognoſcant, iis omnibus detractis, quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, aliave cujuſlibet generis onera conſueverunt abſorbere.

„ §. 12. Eaque omnia ſcripto fideliter exarata, idem ſuperior, cujus intereſt, in proximo capitulo, ſeu Congregatione generali, vel Provinciali, coram tribus Judicibus ab ipſomet capitulo, ſeu Congregatione deligendis proponat, qui computatis hujuſmodi reditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, & oneribus, ut ſupra, detractis, ſedulo examinent, quod Religioſi homines, connumeratis etiam Laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus, in unoquoque Monaſterio, Conventu, & Domo Regulari, juxta Regionis, & proprii Inſti-

tuti

„ tuti morem, victum, & veſtitum, & Medicinalia in communi habentes, competenter valeant ſuſtentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemoſynarum, & onerum præciſam notam ipſimet Capitulo, ſeu Congregationi exhibeant, ut in illo diligenter omnibus diſcuſſis, cujuſque familiæ Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis, in ſingula quaque Provincia, certus earum tantum perſonarum numerus Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ reditibus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſuperius, ſufficienter alii poſſint.

„ §. 13. Ne vero ſuperiores, qui id præſtare debent, ſerius, aut remiſſius quam par eſt ſuo muneri ſatisfaciant, mandat Sacra Congregatio, ut infra annum, poſt proximum Capitulum Generale, vel Provinciale computandum, omnia hoc de genere Capitulariter geſta in authenticam formam redacta ad Sacram ipſam Congregationem Concilii ſinguli mittant.

„ §. 14. Numerumque familiæ, ſingulorumque Conventuum, Monaſteriorum, & Domorum hujuſmodi Regularium, Capituli, ſeu Congregationis Generalis, vel Provincialis ſententia, & auctoritate præfinitum, iidem Superiores tam Generales, & Provinciales omnes, quam locales perpetuo ſervare omnino teneantur, nec poſſint illum quoquo modo augere, etiam prætextu augumenti redituum abſque Sacræ ipſius Congregationis licentia: Superiores autem hujuſmodi, qui prædicta omnia, in præfixo termino, non præſtiterint, vel numerum, ut ſupra præſcriptum, quovis modo augere præſumpſerint, privationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebant, vociſque activæ, ac paſſivæ, & ad omnia ſuæ Religionis officia, & gradus inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere, atque aliis etiam gravioribus a Sede Apoſtolica infligendis pœnis Sacra Congregatio ſubjacere voluit, & declaravit.

„ §. 15. Deinceps vero Monaſterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas, Religioſorum, ſeu Regularium, nullibi recipiatur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſingulis hujuſmodi locis duodecim ſaltem Fratres, aut Monaci, ſeu Religioſi degere, & ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis, detractis omnibus, ut ſupra detrahendis, competenter ſuſtentari valeant ad præſcriptum Decret. felicis recordationis Gregorii XV. hac de re editi, alioquin Monaſteria, & loca hujuſmodi, poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ut ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ Juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur.

„ §. 16. Porro ne ullo umquam tempore hæc in oblivionem, ſeu deſuetudinem abeant, ſuperiores locales cujuſque Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, atque efficere teneantur, ſub pœna privationis officii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, ut in perpetuum ſexto quoque menſe, ideſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Adventus, & feria ſexta poſt Octavam Corporis Chriſti, præſentes ordinationes in publica menſa perlegantur.

„ §. 17. Omnibus tam Eccleſiaſticis perſonis, cujuſcumque ſint Ordinis, Congregationis, & gradus, quam Laicis, quocumque honore, & poteſtate præditis, præſentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta.

„ §. 18. Non obſtantibus quod ſupra ſcripta omnia, & ſingula in præſentibus Decretis contenta, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuſlibet alterius Inſtituti, etiam neceſſario, & in individuo exprimendi, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque tam Sæcularium, quam Regularium locorum, nec non illorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia, roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illarum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus, quoad ea, quæ præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis Suæ auctoritate ſpecialiter, & expreſſe derogat, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ §. 19. Et ne præmiſſorum ignorantia a quoquam prætendi poſſit, voluit eadem Sacra Congregatio, ut præſentes ordinationes in Valvis Baſilicarum Sancti Joannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Urbe, ac in Acie Campi Floræ, ut moris eſt, affixæ, omnes, ad quos pertinet, ita arctent, & afficiant, ac ſi unicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

„ §. 20. Utque earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ die 21. Junii 1625.
Coſmus Card. de Torres.
Proſper Fagnanus S. Cong. Secr.

„ §. 21. Excitatis autem ſuper præmiſſorum Decretorum intelligentia, ſeu interpretatione infraſcriptis dubiis, prodierunt a memorata Congregatione ſimili auctoritate illi a præfato Urbano Papa VIII. ſpecialiter attributa, reſponſiones, ſeu declarationes inferius apponendæ.

„ Super primo Sacræ Congregationis Decreto de celebratione Miſſarum, quo prohibetur, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquo modo reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis.

„ Quæritur quid ſi legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire, etſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis?

„ Et quid ſi permittatur Epiſcopo in fundatione, ut poſſit hujuſmodi onera moderari?

„ Secundo ſuper ſecundo ejuſdem Congregationis Decreto, quo cavetur, ut celebrentur tot Miſſæ, quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint.

„ Quæritur an verba illa *præſcriptæ fuerint* intelligenda ſint de præſcriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario?

„ Tertio, an cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam juxta qualitatem Loci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas illas ab offerente præſcriptas celebrare.

„ Quarto, an Sacerdotes, qui tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capellæ, Legati, aut Salarii poſſint etiam Manualem eleemoſynam pro Miſſis votivis, aut Defunctorum recipere, & unico Miſſæ Sacrificio utrique oneri ſatisfacere.

„ Quinto, poſito quod Teſtator relinquat, ut celebrentur pro ejus Anima centum Miſſæ nulla præſcripta eleemoſyna.

„ Quæritur an liberum ſit hæredibus eleemoſynam ſibi bene viſam præſcribere, an vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab Ordinario?

„ Sexto, ſuper tertio Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio revocat Privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum, vel anniverſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationibus, plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

„ Quæritur an verba *in futurum ſuſcipienda* intelligenda ſint de oneribus ſuſcipiendis poſt Privilegium?

„ Septimo, ſuper Quarto ejuſdem Congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui ſuſcipit Miſſam celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

„ Quæritur, an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum, ut retineant aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, Altarium, Inſervientium, Paramentorum, Luminum, Vini, Hoſtiæ, & ſimilium?

„ Octavo, an hoc Decretum habeat locum in Beneficiis, quæ conferuntur in Titulum, ideſt, an Rector Beneficii, qui poteſt per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem redituum Beneficii?

„ Decimo, an Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna major ſolita, pro celebratione Miſſæ, debeant dare eamdem integram eleemoſynam iis, quibus Miſſas celebrandas committunt; an vero ſatis ſit, ut dent Celebrantibus eleemoſynam conſuetam?

„ Undecimo, ſuper Quinto ejuſdem Congregationis Decreto, quod inter cetera ſtatuitur in hæc verba *eleemoſynas vero Manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis* ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova quoque onera obire valeant: Alioquin omnino abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant, &c.

„ Quæritur an hoc Decretum prohibeat abſolute, quo minus accipiant novas eleemoſynas ii, qui acceptis non ſatisfecerunt, & quid, ſi congruo tempore poſſint omnibus ſatisfacere?

„ Duodecimo, quid ſi offerens eleemoſynas, audito impedimento, conſentiat, ut Sacerdos Miſſam celebret cum primum poterit?

„ Decimo tertio, an pœna interdicti, & aliæ appoſitæ in eodem Decreto, afficiant tam eos, qui accipiunt eleemoſynam contra formam ibi præſcriptam, quam eos, qui non auferunt capſulas ab Eccleſiis, ut ibidem præcipitur.

„ Decimo quarto, an in hoc Decreto comprehendantur illæ capſulæ, quæ apponi ſolent in Eccleſiis in die Commemorationis omnium Sanctorum, & vulgo dicuntur *caſſe de' morti*?

„ Decimo quinto, an adminiſtratores Eccleſiæ magnæ devotionis, & concurſus poſſint eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi iiſdem Miſſis nonnulli per longum tempus ſatiſfacere valeant, ne alias cultus Eccleſiæ, & devotio, ac concurſus Fidelium, ut ajunt, minuatur?

„ Decimo ſexto, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa ſolis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congre-

gatio-

„ gationibus, necnon omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, piorum locorum, tam ſæcularium, quam Regularium, ſuperioribus, de quibus fit expreſſa mentio, non autem privatis Sacerdotibus, qui tamen comprehendi videntur ſub clauſula generali *& aliis ad quos pertinet*, ſupplicatur pro opportuna declaratione?

„ Decimo Septimo, ſuper ſeptimo ejuſdem S. Congregat. Decreto quo cavetur, ut in ſingulis Monaſteriis Religioſorum præfigatur numerus, qui ex conſuetis reditibus, aut eleemoſynis commode poſſint ſuſtentari.

„ Quæritur an ubi hæc præfixio facta jam fuit in vim ſimilis Decreti Sanctæ memoriæ Pauli V. abſque tamen computatione redituum cujuſque Religioſi, ſit denuo facienda nec ne?

„ Decimo octavo, an Novitii ad habitum Regularem admiſſi, poſſint admitti ad profeſſionem in Monaſteriis, in quibus habita, ut ſupra, præfixione numeri, commode ali non poſſunt?

„ Decimo nono, ſuper ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur Conventus Regularium, niſi præter alia ad id requiſita, duodecim ſaltem Fratres in eis degere, & competenter ſuſtentari valeant, ita ut alioquin ſubſint Juriſdictioni ordinariæ.

„ Quæritur an hoc Decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Miſſarum, comprehendat eas Religiones, quæ non conſueverunt onera Miſſarum recipere, ut ſunt Religiones Cappuccinorum, & Societatis Jeſu?

„ Ultimo ad idem Decretum, ubi diſponit, ut nullibi recipiantur Monaſteria, niſi &c. habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam eſt reſtrictum Decretum proxime antecedens, an vero etiam extra Italiam.

Declarationes, ſeu reſponſiones ad ſupra dicta dubia.

„ §. 22. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum auctoritate ſibi a Sanctiſſimo Domino noſtro attributa ad ſingula dubia ſuperius propoſita ad hunc modum reſpondit, videlicet,

„ Ad primum, etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut ſupra impoſiti, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam, quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet, quod magis in Domino eſſe judicaverit. Veruntamen, ſi in ipſa Beneficii erectione expreſſe cautum fuerit, ut liceat Epiſcopo injunctum onus reducere, ac moderari legem hanc fundationis, quam Decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſervandam.

„ Ad ſecundum, eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, non autem ab ordinario. Quod ſi tribuens eleemoſynam numerum miſſarum celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit ordinarius ſecundum morem civitatis, vel Provinciæ.

„ Ad tertium teneri.

„ Ad Quartum Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capellæ, Legati, aut Salarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.

„ Ad Quintum cenſuit, ubi nullam certam eleemoſynam Teſtator reliquit, eſſe ab Epiſcopo præſcribendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat oneribus Miſſarum celebrandarum, ſecundum morem civitatis, vel Provinciæ.

„ Ad ſextum, ita eſſe intelligenda.

„ Ad ſeptimum reſpondit permittendum non eſſe, ut Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam, utcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ, & loca pia alios non habent reditus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſint, & tunc quam portionem retinebunt nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſario ſunt ſubeundæ; & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis ut ſupra deductis, abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

„ Ad Octavum, non habere locum, ſed ſatis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ, niſi in fundatione ipſius Beneficii aliud cautum fuerit.

„ Ad Decimum, debere abſolute integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe.

„ Ad Undecimum reſpondit non prohibere abſolute: ac propterea, etſi oneribus jam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen nova etiam onera ſuſcipere Miſſarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.

„ Ad Duodecimum, quamvis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione, id ſciat, & conſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, Decretum non prohibere, quo minus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis, juxta Benefactoris conſenſum celebrandis.

„ Ad Decimum tertium, has pœnas non habere locum niſi in ſuſcepturis onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia Epiſcopi, vel ejus Generalis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

„ Ad Decimum quartum. Comprehendi.

„ Ad Decimum quintum non poſſe, niſi de conſenſu eorum, qui eleemoſynas tribuunt, ut ſupra in reſponſione ad duodecimum.

„ Ad Decimum ſextum comprehendi etiam privatos Sacerdotes.

„ Ad Decimum ſeptimum, numeri præfixionem eſſe iterum faciendam, ſervata forma ultimi Decreti hac de re editi.

„ Ad Decimum octavum eſſe admittendos ad Profeſſionem, ſi alias habiles exiſtant, ac deinde in aliquo alio Monaſterio ejuſdem Religionis eſſe collocandos, ubi commode ali poſſint.

„ Ad Decimum nonum, cenſuit comprehendere.

„ Ad Ultimum habere locum extra Italiam.

Coſmus Card. de Torres.
Proſper Fagnanus, S. Congreg. Secr.

„ §. 23. Cum autem ſuper præmiſſis diverſi irrepſerint abuſus, illorumque occaſione quamplures querelæ, & recurſus ad Apoſtolicam Sedem pervenerint; cupiens eadem Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum hujuſmodi deteſtabiles abuſus e Chriſtiana Republica pro viribus evellere, ac opportune providere, ut ſublatis fraudibus, ac emendata negligentia, piæ diſponentium, ſeu benefactorum voluntatis fides illibata ſervetur, Defunctorum animabus integra, & prompta præſtentur ſuffragia, itidemque Deo major gloria, & Eccleſiis præſtantior cultus reddatur, prævia auctoritate per SS. D. N. Innocentium Divina providentia PP. XII. ei ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta prius in particulari nonnullorum ex præfatis Cardinalibus per Sanctitatem Suam deputata, & poſtea in generali hujuſmodi Cardinalium Congregatione mature, & accurate diſcuſſa, recognita, & examinata edidit.

„ §. 24. In primis præinſerta Decreta cum præmiſſis illorum Declarationibus, pleniſſime, & ampliſſime approbat, confirmat, & innovat; omniaque, & ſingula, ibidem contenta, expreſſa iterum omni meliori modo decernit, ſtatuit, ac ab omnibus, & ſingulis, etiam ſpeciali, & individuali nota, ſeu expreſſione dignis, penitus obſervari & omnimodæ executioni demandari decernit, ſancit, & præcipit.

„ §. 25. Inſuper, ut in re tanti momenti conſultius, ac majori, ut par eſt, circumſpectione procedatur: ſi qui forſan fuerint, vel ſint, qui ſuis pravis, & erroneis intentionibus, ſeu opinionibus, blandiri volentes, Miſſarum celebrationem omittant, ſub malitioſa, vel irrationabili ſpe earumdem condonationem, vel reductionem a Sede Apoſtolica, vel compoſitionem a Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe, obtinendi; Congregatio præfata, tum eoſdem, tum quoſcumque alios, qui poſthac in adeo deteſtabiles abuſus auſi fuerint offendere, certiores fieri, & monitos eſſe voluit, præfatas condonationes, & reductiones ab eadem Sede, nonniſi ex rationabili cauſa, ſeu æqua commiſeratione; compoſitiones vero a dicta Fabrica, utentre ſuis facultatibus, & privilegiis, nonniſi ex cauſa pariter rationabili, & cum clauſulis opportunis, & præſertim cum illa: *Dummodo malitioſe non omiſerint animo habendi compoſitionem, alias gratia nullo modo ſuffragetur*, admitti conſueviſſe, & ſolere; quapropter, ut locus omnis in poſterum hiſce prætextibus præcludatur, memorata Congregatio tales intentiones, opiniones, ſeu ſpes, ac eleemoſynarum ſive in toto, ſive in parte, verſiones in alium, quam præfatarum Miſſarum uſum, ſeu ſatisfactionem, & quaſcumque alias directas, vel indirectas, immediatas, vel mediatas contraventiones, ſeu circumventiones, declarat prorſus irrationabiles, injuſtas, & illicitas, illaſque omnino reprobat, damnat, & interdicit.

„ §. 26. Cumque hujuſmodi abſurda ex eo plerumque proveniant, quod onera Miſſarum ſupra vires ſuſcipiantur, caveant omnes, & ſinguli Rectores, Superiores, & Miniſtri, quarumcumque, tum Sæcularium, tum Regularium, Eccleſiarum, ſeu illarum Capitula, ne onera, ſeu Miſſas, tum perpetuas, tum temporales, tum etiam manuales, quarum ſatisfactioni impares fuerint, quoquo modo ſuſcipiant, atque idipſum, quoad fieri poterit, pateat, teneantur iidem conficere, ſemperque in loco, magis patenti, & obvio, retinere Tabellam onerum perpetuorum, & temporalium, litteris perſpicuis, & intelligibilibus deſcriptam, quorum implemento, ſi moraliter, & intra præſcriptum, ſed breve tempus ſatisfacere non poſſe, ſeu illa dumtaxat, & non ulteriora adimplere poſſe crediderint, ſeu credere debuerint, alias Miſſas, ſive perpetuas, ſive temporales, ſive manuales, per ſe, vel per interpoſitas perſonas quoquomodo recipere, ſeu acceptare omnino deſiſtant, ſeu abſtineant, & ulterius tali caſu in eadem Tabella ſimiliter exprimant, ſeſe propterea aliis Miſſis acceptandis, & celebrandis impares eſſe.

„ §. 27. Iidemque teneantur pariter in Sacrario duos libros retinere, ac in eorum altero ſingula onera perpetua, & temporalia: In altero autem Miſſas manuales, & tam illorum, quam illarum adimplementum, & eleemoſynas diſtincte, diligenter adnotare, & adnotandas, ſeu adnotanda curare, ſingulisque annis de ſupradictis adimplementis, eleemoſynis, & oneribus, pariter exactam rationem ſuis Superioribus reddere, ac omnes, & ſingulas rationes hujuſmodi in præfatis reſpective libris,

Digitized by Google

„ libris, ſimili diſtinctione, & diligentia, tam præfatis, a quibus rationes debent reddi, quam Superiores, quibus reddendæ erunt, deſcribere, ſeu annotare, ſive deſcribendas, & annotandas reſpective curare.

„ §. 28. Quibus ſemper ſalvis debeant ulterius Regulares prædictas omnes, & quaſcumque eleemoſynas, tum Manualium, tum perpetuarum, & temporalium Miſſarum reponere in Capſa particulari, ſub duabus clavibus, quarum una penes Superiorem localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali Deputatum, retineatur, ac de iiſdem eleemoſynis, & celebratione Miſſarum coram Patribus diſcretis, ſeu Conciliariis, vel alio ſimili modo nuncupatis, ſingulis menſibus diſtinctam rationem exigere, & reſpective reddere.

§. 29. Quod ſi prædicti, ad quos cura Tabellæ, Capſæ, & Librorum præfatorum reſpective pertinet, ſeu pertinere debet, ſuam operam præ Miſſis, ut præfertur, minime navaverit, & Superiores, tum Sæcularium, tum Regularium Eccleſiarum, rationem prædictam non exegerint, ſeu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam Tabellarum, & Librorum incumbunt, ſuo muneri, ut præfertur, ſatisfaciant, in ſingulis reſpective caſibus; Sæculares pœnam ſuſpenſionis incurrant; Regulares vero voce activa, & paſſiva, ac gradibus, & officiis, quæ obtinent, ipſo facto, & abſque alia declaratione, privati ſint, & intelligantur, nec non ad hujuſmodi gradus, & officia obtinenda ſimiliter inhabilitentur, & inhabilitati ſint, & intelligantur.

„ §. 30. Porro ne ullo unquam tempore omnia, & ſingula Decreta prædicta in oblivionem, ſeu deſuetudinem abeant, Rectores, Superiores, ſeu Capitula, Eccleſiarum Sæcularium, illa retineant publice expoſita in eorum Sacrario; Superiores vero locales cujuſcumque Monaſterii, Conventus, ac Domus Regularis, curare, & efficere teneantur, ſub pœna privationis officiorum, quæ obtinent, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda, ut in perpetuum ſexto quoque menſe, ideſt feria ſecunda poſt primam Dominicam Adventus, & feria ſexta poſt octavam Corporis Chriſti, omnes, & ſingulæ præmiſſæ tum inſertæ, ſeu confirmatæ, tum in præſens factæ ordinationes, una cum dictis declarationibus, in publica menſa perlegantur.

„ §. 31. Meminerint igitur, & ſatagant Ordinarii, ut a perſonis, & in Eccleſiis quoquomodo, etiam in vim Decretorum Concilii Tridentini ſibi ſubjectis, Miſſæ ea, qua par eſt, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & ſingula Decreta hujuſmodi omnimodæ executioni demandentur, nedum juſtitiam recurrentibus, ſeu inſtantibus reddentes, ſed ex Officio, tum in Viſitationibus, tum in aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties, quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid omittatur, quod his omnibus, & ſingulis Decretis adverſetur.

§. 32. Caveant etiam reſpective omnes Regulares, tum ſubditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, ſed etiam Provinciales, & Generales, ne Miſſarum celebratio, & omnium Decretorum præmiſſorum executio, cum pernicie propriarum animarum, cum præjudicio illarum, quibus Miſſæ ſunt applicandæ, & cum magno Chriſtifidelium ſcandalo, quoquomodo omittantur, differantur, negligantur, ſeu pervertantur, alioquin ultra propriæ conſcientiæ onerationem, pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad hujuſmodi gradus, & officia obtinenda prorſus incurrant.

„ §. 33. Curent propterea præfati ſuperiores Regulares in omnes, & ſingulos contravenientes, debitis pœnis diligenter, & prompte, etiam per inquiſitionem animadvertere, & inſuper teneantur omnes, & ſinguli Superiores Locales in Provincialibus Capitulis, ſeu Congregationibus, exhibere atteſtationem, ſeu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monaſterii, ſeu cujuſcumque Domus Regularis ſubſcriptam, & juratam, quod omnibus, & ſingulis, tum perpetuis, tum manualibus Miſſarum oneribus, ſeu obligationibus, ad limites, & tenorem eorum præſentium Decretorum tempore regiminis fuerit omnino, & integraliter ſatisfactum, vel deficiente aliqua modica ſatisfactione, poſſit etiam hujuſmodi reſiduali implemento Miſſarum, diſtincte referendarum, intra breve tempus moraliter ſatisfieri, & adjecta, & omnino adimplenda conditione, quod ante præfatæ atteſtationis exhibitionem, quicumque ſuperiores Locales prædicti, vocem activam, ſeu paſſivam in memoratis Capitulis, ſeu Congregationibus omnino habere non valeant.

„ §. 34. Præterea Provinciales, Vicarii, Viſitatores Provinciarum, ſeu Congregationum, debebunt in fine eorum regiminis, ſuperioribus Generalibus in forma probante oſtendere, quod executioni præſentium Decretorum ſedulo invigilaverint, & ad eorum tenorem in omnibus, & ſingulis Conventibus, ſeu Monaſteriis, vel Domibus Regularibus Provinciæ, ſeu Congregationis, de omnibus, & ſingulis oneribus, & obligationibus, ac inſimul ſatisfactionibus Miſſarum, exactam, & diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem, & executionem reſpective pœnarum, in Decretis contentarum proceſſerint, & de adimplemento circa ea, quæ in præmiſſis ad ipſos ſpectant, legitime docuerint, alias ad vocem activam, & paſſivam in Capitulis Generalibus nullatenus admittantur.

„ §. 35. Cæterum, quia etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates, Societates, Congregationes, Hoſpitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, & Eccleſias, ac alia loca, & opera pia, quomodolibet nuncupata, quæ cuicumque curæ, ſeu regimini, aut adminiſtrationi, vel directioni Laicorum cujuſlibet gradus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ, etiam ſpeciali, & individuali nota dignorum, dumtaxat, vel quorumcumque Eccleſiaſticorum, & Laicorum hujuſmodi mixtim commendata, annexa, ſeu quomodocumque commiſſa, vel attributa ſunt, onus, ſeu cura celebrationis Miſſarum, ſive Manualium, ſive ad tempus, vel in perpetuum pertinent: Hinc ſalvis ſemper iis, quæ in præinſertis Decretis continentur, omnes, & quicumque hujuſmodi Archiconfraternitatum, Societatum, Congregationum, Hoſpitalium, Altarium, Capellarum, Oratoriorum, & Eccleſiarum, ac aliorum locorum, & operum piorum, Rectores, ſeu Adminiſtratores, vel directores, & alii hujuſmodi Officiales, nec non ii, ad quos cura Tabellæ, & Librorum, in præmiſſis ſpectat, Tabellam, Libros, & hæc Decreta reſpective, juxta modos ſuperius expreſſos, ſimiliter retinere, nec non de oneribus, ac celebrationibus, & eleemoſynis dictarum Miſſarum, ſingulis annis rationem exigere, & reſpective iis, ad quos pertinet, reddere, ſub pœnis arbitrio, & in ſubſidium excommunicationis, teneantur.

„ §. 36. Poſtremo omnibus, & quibuſcumque, tam Eccleſiaſticis Perſonis cujuſcumque ordinis, ſtatus, gradus, Regulæ, Congregationis, Societatis, conditionis, & dignitatis exiſtant, quam Laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, omnia & ſingula præmiſſa Decreta interpretandi, nec non Eccleſiaſticis prædictis, pœnas in hujuſmodi Decretis, relaxandi, ſeu quoquomodo circa præmiſſa diſpenſandi, omnis, & quæcumque facultas ſit penitus interdicta.

„ §. 37. Non obſtantibus quoad ſupraſcripta omnia, & ſingula in hujuſmodi Decretis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque Perſonarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, militiarum, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, cujuſlibet alterius inſtituti, etiam neceſſario, & in individuo exprimendi, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque, tam Sæcularium, quam Regularium locorum, nec non illorum etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis, quoque Indultis, & Litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis, conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus, quoad ea, quæ præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis ſuæ auctoritate, ſpecialiter, & expreſſe derogat, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 23. Novembris 1697.

Joſeph Card. Sacripantes Præfectus.
Ferdinandus Nuptius S. Cong. Secretarius.

„ §. 38. Quo circa cum dilectus Filius noſter Joſeph Tituli S. Mariæ Tranſpontinæ S. R. Ecc. Presbyter Cardinalis Sacripantes, memoratæ Congregationis Præfectus præfata Decreta nobis retulit: Nos conſiderantes eadem omnia, & ſingula Decreta, ea, qua decet maturitate, digeſta & examinata, ac in vim Apoſtolicæ auctoritatis, eidem Congregationi ſpecialiter, ut præfertur, attributæ peracta, perutilia fore cenſentes, illaque propterea perpetuo, & inviolabiliter obſervari, nec non conſtitutionis noſtræ munimine roborare volentes: motu proprio, non ad cujuſpiam nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, matura deliberatione, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, præinſerta Decreta, omniaque, & ſingula in eis contenta, tenore præſentium auctoritate Apoſtolica confirmamus, & approbamus, illiſque inviolabilis, & irrefragabilis Apoſtolicæ firmitatis robur, & efficaciam adjicimus; quinimo motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus, omnia & ſingula in ſupradictis Decretis contenta, de novo ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, ac ab omnibus, & quibuſcumque, etiam ſpeciali, & individua nota dignis, omnino exacte, & perpetuo ſervari volumus, ſancimus, & mandamus.

„ Decernentes præſentes Litteras cum omnibus, & ſingulis inibi contentis, ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere debere, & ab omnibus, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime, & inviolabiliter obſervari. Sicque, & non aliter per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, quavis auctoritate, præeminentia, aut poteſtate ſungentes, & functuros, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejuſdem

S. R.

„ S. R. Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sedis Apoſtolicæ Nuntios, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari.

„ Non obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ præfata Congregatio, auctoritate per ejuſdem recordationis Urbanum Papam VIII. & reſpective per nos, illis ſpecialiter attributa, decrevit non obſtare, quæ pariter, & iterum nos tenore præſentium, non obſtare decernimus, & mandamus, quibus omnibus, quoad ea, quæ præſentibus advertantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, etiam hotum ſerie pleniſſime, ſpecialiter, & expreſſe derogamus cæteriſque contrariis quibuſcunque.

„ Volumus autem, ut præſentes Litteræ in Valvis Eccleſiæ Lateranenſis, ac Baſilicæ Principis Apoſtolorum, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, publicentur, & aſanrur, ſicque publicatæ, & affixæ omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum perſonaliter intimatæ fuiſſent.

„ Pariterque, ut earumdem præſentium tranſumptis impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc noſtrarum Confirmationis, Approbationis, Statuti, Decretorum, Ordinationis, Voluntatis, Sanctionis, Mandatorum, & Derogationis, infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo ſeptimo. Decimo Kalendas Januarii. Pontificatus Noſtri anno ſeptimo.

II. Cum circa tempora Alexandri Papæ VII. inter Theologos ea quæſtio verſaretur, num poſſit ſtipendium accipi pro perſonalis ſpecialiſſimi fructus, ipſi Celebranti correſpondentis, applicatione, ultra eleemoſynam pro Miſſa celebranda; ita ut nonnulli Auctores in ſententiam affirmativam prolapſi, ſuis etiam typis datis ſcriptis aſſeruerint, Sacerdoti pro aliquo Miſſam celebranti accepta eleemoſyna, licitum eſſe aliam recipere pro fructus Sacrificii ſibi tangentis applicatione; ac proinde caſum hunc non cadere ſub Decreto Sacræ Congregationis Concilii prohibente duplex recipi poſſe ſtipendium, ſeu eleemoſynam pro unica Miſſa celebranda; eadem S. Cong. de mente ipſiuſmet Alexandri VII. declaravit ut ſutra.

D E C R E T U M II.

III. *Propterea Sacra Congregatio Em. Em. ac R. R. D. D. S. R. Ecc. Card. Concilii Trid. interpretum, quæ auctoritate ſibi per Apoſtolicam Sedem ſpecialiter attributa ſedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem ſacroſancti Miſſæ Sacrificii, unde in nos uberrima Divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut ſuſpicio contrahatur, antedictam aſſertionem mature examinavit, eademque prorſus exprobata ſub die 25. Januarii 1659. cenſuit nulli Sacerdoti licitum eſſe præſumtione, ſive prætextu, aliam eleemoſynam accipere præter illam, quam acceperit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur; ac proinde caſum hunc eſſe comprehenſum in Decretis alias per eamdem Sacram Congr. editis, quibus prohibetur, ne duplex ſtipendium pro unica Miſſa recipiatur.*

IV. Quam Sacræ Congregationis *Sententiam* ad SS. DD. Alex. Papam VII. *relatam Sanctitas Sua ſub die 29. ejuſdem menſis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit, ut ipſi Doctrinam hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores reſpective inſinuari, doceri, atque in Tractatibus Moralibus per eoſdem imprimendos evulgari, paſtorali vigilantia curent. Publicatum die 27. Octobris 1659.*

V. Inſuper ad majorem cautelam in negotio tanti ponderis, damnata fuit ab eodem Alexandro VII. ſubſequens propoſitio in ordine 8. *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet Celebranti reſpondentem; idque poſt Decretum Urbani VII.* in Decreto S. Inquiſitionis die 24. Septembris 1665.

Item ab eodem Pontifice ſequens conſimilis damnata fuit propoſitio in ordine 10. *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: neque etiam eſt contra fidelitatem, etiam ſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium quod pro nullo alio offeram.*

VI. Si verba ponderentur, quibus ſupra memorata S. C. Concilii reſponſum fecit ad ſequens dubium, profecto evidens eſt, quod neque unica Miſſa duplici obligationi ſatisfieri poteſt applicando pro una fructum ſatisfactorium, & pro alia impetratorium.

Dubium S. C. Em. Em. ac RR. DD. S. R. E. Card. Conc. Trid. Int. propoſitum.

D E C R E T U M III.

An Sacerdos, qui unum ſtipendium accipit pro celebratione Miſſæ, v. g. pro defuncto, & ſic cum obligatione applicandi fructum ſatisfactorium, & aliud ſtipendium pro celebratione Miſſæ, v. g. pro infirmo, & ſic cum obligatione applicandi fructum impetratorium; poſſit unica Miſſa utrique obligationi ſatisfacere, applicando pro defuncto ſatisfactorium, & pro infirmo impetratorium? Anve hoc in caſu locum habeat Decretum ſecundum Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Miſſarum. Die 13. Decembris 1659. Sacra Cong. EE. ac RR. DD. S. R. Ecc. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum reſpondit quoad primam partem non poſſe ſatisfacere, quo vero ad ſecundam habere locum. Et merito; eſto enim ex Miſſæ Sacroſancto Sacrificio, quod ut dicebamus ſatisfactorium eſt, ac impetratorium, duo præcipue fructus oriantur, ſcilicet debiti ſolutio, & divinorum beneficiorum uberior conſecutio, ideoque ſecundum ſe poſſit & pro uno debitum relaxare, & pro alio ſimul potiora beneficia a Deo impetrare; adhuc tamen ad tollendam de medio quantum fieri poteſt aliquorum Sacerdotum improbam cupiditatem, unam tantum congruam pro unius Miſſæ Sacrificio applicandi eleemoſynam exigi poſſe a Sacerdotibus Celebrantibus Eccleſia tolerat, quatenus non eſt pretium Conſecrationis, quod juxta D. Thomam eſſet ſimoniacum, ſed ut quaſi ſuæ ſuſtentationis ſtipendium eam accipiant. Profecto, ut gliſcens hæc peſtis ab Eccleſia prorſus propelleretur, & inſatiabilis Sacerdotum aviditas perpetuo fræno coerceretur, Patres Concilii Toletani anno 1324. cap. 6. prohibuerunt, ne Sacerdos aliquid vel minimum pro Miſſæ applicatione ex pacto, & conventione exigeret, ſed unuſquiſque ea eleemoſyna contentus eſſet, quæ ei ſponte daretur, his verbis: *Multa mentis amaritudine concitamur, graviſque doloris aculeus perfodit mentem noſtram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri deteſtanda, & abominabili ambitione cæcati, pro Miſſis per eos celebrandis pecuniam exigunt, & ſuper hoc, ac ſi vellent vendere rem profanam, imoudenter mereantur... Verum cum dictum Sacramentum ſuper omnia pretioſum ſit, liberaliter ſicut cætera Sacramenta celebrandum, diſtrictius prohibemus, ne aliquis Preſbyter pro Miſſis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, ſed grate accipiat, ſi aliquid per facientem Miſſas celebrari oblatum ſibi charitative fuerit, abſque pacto, & conventione quacumque.* Collect. Harduin. Tom. 7. col. 1484.

VII. Hinc Concilium Tridentinum animadvertens mercimonium illud, quod Patres Toletani Concilii ut ſupra fuerant deteſtati, adhuc perdurare, ſeſſ. 22. in Decreto de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ, Epiſcopis committit, ut de medio tollerent quidquid avaritia contra Sacroſancti Sacrificii Miſſæ reverentiam induxerat, his verbis: *Atque, ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujuſvis generis mercedum conditiones, pacta, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur, nec non importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a Simoniaca labe, vel certo a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibeat.*

VIII. Contra hos deteſtabiles abuſus Eccleſiam perpetuo invigilaſſe, perſpicuum eſt, & erui poteſt ex tot ſalubribus Conſtitutionibus, quibus Sacerdotum avaritiam totis viribus refrenare contendit; etenim ante ſupra memorata Decreta S. Congregationis Concilii, cum circa ſæculum decimum tertium in Eccleſiam irrepſiſſet opinio illa ab avaritia unice excitata, quod uno Sacrificio poſſit pro pluribus acceptis eleemoſynis ſatisfieri, Lambetenſe Concilium celebratum ſub anno 1282. carpere decrevit.

D E C R E T U M. IV.

Ne credat Celebrans ſe dicendo Miſſam unam, poſſe ſatisfacere pro duobus, pro quo utroque promiſit ſpecialiter, & in ſolidum celebrare... Abſit enim, ne a quoquam Catholico credatur tantum intentione prodeſſe Miſſam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forſan dicitur, quantum ſi mille Miſſæ pro eis devotione ſimili canerentur. Licet ipſum Sacrificium, quod eſt Chriſtus, ſit infinitæ virtutis, non tamen in Sacrificio ſuæ immenſitatis ſummam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo nunquam oporteret niſi unam Miſſam dicere. Operatur enim in hujuſmodi Myſteriis diſtributione certa ſuæ plenitudinis, quam ipſe eiſdem lege infallibili alligavit. Hinc perſpicue improbatur Valfridi Strabonis opinio, qui exiſtimaſſe videtur Miſſæ Sacrificium non plus uni prodeſſe, pro quo ſpeciatim offertur, quam univerſo fidelium cœtui; Lib. etenim de rebus Eccleſ. cap. 22. ita ſcribit: *Sed & in hoc error non modicus videtur, quod quidam ſe non poſſe aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, niſi ſingulas oblationes pro ſingulis offerant, vel pro vivis & defunctis non ſimul æſtimant immolandum, cum vere ſciamus unum pro omnibus mortuum, & unum panem eſſe, & Sanguinem, quem Univerſalis Eccleſia offert. Quod ſi cui placet, pro ſingulis ſingulatim offerre, pro ſolius devotionis amplitudine, & orationum augendarum declaratione id faciat, non autem pro ſtulta opinatione, qua putet unum Dei Sacramentum non eſſe generale medicamentum.* Hoc enim ipſo, quod Sacrificii Miſſæ effectus, ſeu fructus, ſic hujus Sacrificii Chriſto inſtitutore diſponente, non eſt infinitus, ſed finitus, ac limitatus, ut in initio dicebamus, & communiter ſentiunt Doctores, jam perſpicuum eſt, ei plus prodeſſe, cui talis fructus applicatur, quam aliis. Hæc autem fructus, ſeu Sacrificii Miſſæ applicatio taliter Sacerdoti celebranti addicta eſt, ut ab alio nemine, niſi a ſolo Chriſto inſtitutore, aut reſtringi, aut ſuppleri poſſit; eſt enim actio, quæ ſolius Celebrantis dominio ſubjicitur, unde Miſſæ applicatio Sacerdotis ſubditi prævalet utique applicationi

Google

ipſius Superioris, eſto graviter peccet Sacerdos ſubditus Sacrificium applicando contra intentionem ſui Prælati, & in hoc caſu teneatur aut ſupplere aliud celebrando Sacrificium juxta Prælati intentionem, aut manifeſtare ei ſe non obtuliſſe juxta ejus applicationem.

IX. Inſuper Sacerdotem Miſſam præcelebrare non poſſe pro benefactore, qui primo ei ſtipendium exhibuerit, expreſſe colligitur ex diſpoſitione ejuſdem Sacræ Concilii Congregationis de mandato Clementis VIII. edita, in Decreto de celebratione Miſſarum ſub die 15. Novemb. 1605.

X. Tandem non poſſe miſſas ab aliis Sacerdotibus celebrari facere minori eleemoſyna, quam ipſi receperint, pro ſe ipſis ejuſdem eleemoſynæ parte aliqua retenta, etiam annuente Sacerdote ipſo, qui minori ſtipendio eas celebrandas ſuſcipit, declaravit Benedictus XIV. ſua conſtitutione, quæ incipit: Quanta cura, quæ pro majori intelligentia, hic ad litteram ſubditur.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus,
Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis
univerſis gratiam, & communionem
Sedis Apoſtolicæ habentibus

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

„ XI. Quanta cura adhibenda ſit, ut Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, non ſolum omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur: verum etiam ut a tanti Sacrificii dignitate cujuſvis generis mercedum conditiones, pacta importuna, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a Simoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ fidei cultoribus, qui ignoret. Verum eo uſque tandem progreſſa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœrore undique accepimus, nonnullorum, ſive Eccleſiaſticorum, ſive Laicorum virorum avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, ut eleemoſynas quidem, ſeu ſtipendia propter Miſſarum celebrationem juxta locorum conſuetudines, vel diœceſanarum ſynodorum ſanctiones, in ſubſidium alimentorum uniuſcujuſque Sacerdotis, duntaxat pro Regionum opportunitatibus præſcripta, colligunt, Miſſas vero celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ, ſeu ſtipendia, vel conſuetudine, vel Synodali lege, pro ſingulis Miſſis attributa ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur. Id, quam abſonum ſit, atque alienum ab ipſa, ſive expreſſa, ſive tacita pie offerentium voluntate, omnes plane intelligunt, nec aliter exiſtimandum eſt. In illa enim potius Miſſas eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam Religionis, & pietatis ſtimulis ductus, eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam fortaſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia, ſibi prorſus ignota. Quod ſane veluti mercaturis faciendis a turpis lucri cupiditate inductum, non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione, & vitio, verum etiam a furti crimine, unde reſtitutioni ſubjacet, haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quam plurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodi venit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſſas amplius offerendis, ſe ſe abſtineant. Execrabilem hujuſmodi abuſum, alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri de conſilio tum Congregationis Sac. R. E. Cardinalium Univerſalis inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, Decretum voluerunt, nimirum a quolibet Sacerdote ſtipendio, ſeu eleemoſyna majoris pretii, pro celebratione Miſſæ a quocumque accepta, non poſſe alteri Sacerdoti Miſſam hujuſmodi celebraturo ſtipendium, ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti Miſſam celebranti, & conſentienti, ſe majoris pretii ſtipendium, ſeu eleemoſynam accepiſſe indicaſſet. Ea propter vos venerabiles Fratres, in Apoſtolici miniſterii, & ſollicitudinis noſtræ partem adſcitos rogamus, & maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigilias ſuper gregibus veſtris, enitamini, ne ea peſtis amplius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur; ab avaritia enim, tamquam a radice, mala omnia germinant, quam quidam appetentes erraverunt a fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis, perfectioniſque opinionem magis inficiat, evellatque. Avaritia opibus Deum poſthabere, ac ſervire mammonæ, docens efficit, ut avari hæreditatem non habeant in Regno Chriſti, & Dei. Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime toleranda, atque adeo legibus coercenda, quid in Eccleſiaſticis Viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt: Quid, quod non per mundana lucra, ſed per Altaris miniſterium, tam ſordide, & cum ſanctiſſimarum legum contemptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore in avaritiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite igitur Venerabiles Fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata eſt, non ſolum, ut verbo, & exemplo, præeuntes Chriſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſtigia veſtra ſequantur; verum etiam, ut Eccleſiaſticos primum, deinde laicos viros, ab infeſtis vitiorum paſcuis avertentes, per viam mandatorum Dei ad cæleſte ovile currere doceatis. Quoniam autem ita comparatum eſt, ut præſentis pœnæ metu ſalutaribus monitis facilius obtemperetur; per edictum in veſtris Diœceſibus proponendum, affigendumque, univerſis notum facite, quemcumque, qui eleemoſynas, ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis, quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia ſtatuta exigunt, colligens, Miſſas retenta ſibi parte earumdem eleemoſynarum, ſeu ſtipendiorum acceptorum ſive ibidem, ſive alibi ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia, ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem, ſeu ſæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, excommunicationis pœnam, Clericum vero, ſive quemcumque Sacerdotem, pœnam ſuſpenſionis ipſo facto incurrere, a quibus nullus per alium, quam per nos ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolvi poſſit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ, poſthac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges, cenſuraſque Eccleſiaſticas parvipendat. Interea Fraternitatibus veſtris Apoſtolicam Benedictionem in populos, etiam curæ veſtræ commiſſos redundaturam permanenter impartimur. Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis, ſive exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in publico, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris, die 30. Menſis Junii 1741. Pontificatus noſtri anno primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

XII. Hic monendum quoque cenſemus Indulta ab Apoſtolica Sede conceſſa pro Miſſarum oneribus moderandis, ad reducenda onera per contractum ſuſcepta, non ſuffragari, ſic enim decernit Sacra Concilii Congregatio *in Maceraten. oneris Miſſarum* 15. Novemb. 1687. lib. 73. Decretorum pag. 636. In montis Policiani 3. Septemb. 1716. lib. 66. Decret. pag. 429. aliiſque permultis in locis. In quibus reſponſionem faciens ad dubium: An ſuſtineatur reductio Miſſarum in caſu ſupra memorato, ait *negative, & amplius*, talis enim reductio Miſſarum concedi ſolummodo ſolet, quando agitur de Miſſarum onere per legatum, non autem ex vi mutui contractus ſuſcepto. Eamdem tamen Congregationem in oppoſitum etiam decreviſſe conſtat in una ordinis B. Mariæ de Mercede ſub anno 1724. die 8. Julii, in qua præciſe reſpondit: *In reductione ab Indulto permiſſa comprehendi etiam onera per contractum acceptata; eamdemque declarationem edidit die 19. Auguſti ejuſdem anni* in una Patrum Congreg. Reformatæ Sancti Benedicti, ut videre eſt in Theſauro Reſolutionum Sac. Congr. Concilii tom. 6. 18. Apr. 1733. quamvis ibidem aliæ adhuc contrariæ annotentur reſolutiones, ex quibus infertur non ſatis perſpicue poſſe dignoſci, quid Sacra Congregatio ſenſerit circa interpretationem indulti ſecundum ſe conſiderati; propterea que in dubiis, pro hujuſmodi interpretatione, ad ipſam eſſe recurrendum; pro varietate circumſtantiarum utique diverſas ſolet edere caſuum reſolutiones.

XIII. Ad Miſſarum compenſationem quod attinet, cum nihil aliud ſit, quam Miſſas ultra debitum numerum celebratas pro Miſſis celebrandis computare; ut dignoſcatur quando amplectenda, aut rejicienda ſit hujuſmodi compenſatio, expendenda eſt reſponſio Sacræ Congregationis Concilii ad ſequentia dubia, in Romana ſuſpenſionis oneris, & reintegrationis eleemoſynæ Miſſarum 21. Maji 1718.

DECRETUM. V.

I. An celebratio Miſſæ quotidianæ pro anima quondam Ægidii Urſini de Vivariis intermittenda ſit, quo uſque fructus locorum montium pro hujus celebratione aſſignatorum, per eorum continuum inveſtimentum in alia loca montium, in totum aſcendant ad annua ſcuta ſexaginta in caſu, &c.

II. An pro Miſſis hac uſque celebratis, annua ſemper eleemoſyna ſcutorum ſexaginta debita fuerit in caſu &c. & quatenus affirmative.

III. An ex iiſdem fructibus locorum montium ante omnia ſit detrahenda, & perſolvenda tota illa pecuniarum ſumma, quæ pro reintegratione eleemoſynæ Miſſarum celebratarum, ad iſtiuſmodi annuam rationem ſexaginta ſcutorum hactenus deſideratur, in caſu, &c. Sacra Congregatio Concilii 21. Maji 1718. reſpondit ad prim. *affirmative*, ad ſecundum, & tertium *dilata*.

XIV. Cum autem iterum eadem pro reſolutione duorum poſteriorum dubiorum proponeretur cauſa, die 3. Decemb. 1718. eadem Sacra Congr. reſpondit: *iterum proponatur*; ita quoque reſpondit die 26. Auguſti 1719. & iterum propoſita die 11. Januarii 1721. non fuit reſoluta; ſicut nec die 6. & 20. Decembris ejuſdem anni. Tandem repoſita pro die 17. Januarii 1722. eadem Sacra Congregatio reſpondit ad mentem, quod committatur negotium Eminentiſſimo Præfecto. Contendebant Patres, quod antequam Miſſæ quotidianæ reaſſumerent celebrationem pro Anima Ægidii Urſini, ſibi ex fructibus locorum montium prius perſolveretur tota illa pecuniarum ſumma, quæ deficit ad rationem ſcutorum ſexaginta annuorum pro Miſſis jam celebratis. Unde Fiſcalis Apoſtolicæ Viſitationis, qui poſtea fuit Minerbienſis Epiſcopus, pro veritate ſuper hoc articulo ſcripſit, & ſenſit Patres bonum jus fovere, & ſic ante omnia ipſis debitam eſſe reintegrationem; ſed pro Miſſis celebratis ab anno 1676. uſque ad annum 1715. non autem pro Miſſis celebratis ab anno 1653. uſque ad annum 1656. ex quo modicum fuit damnum, quod hoc parvo tempore Patres paſſi ſunt, & potiſſimum pro

hoc

hoc aſſertu fundamentum repoſitum ſuit in hoc, quod incongruum videbatur, ut Patres, qui Miſſas celebrarunt, tempore, quo ab earum celebratione poterant abſtinere, conventa careant eleemoſyna, & multo magis, quia veriſimile ipſi admodum videbatur, quod Patres quando Miſſas celebrarunt, notitiam non habuerint pacti, ad cujus tramites poterant a celebratione abſtinere, attento videlicet magno temporis lapſu, ab anno 1653. ad annum 1676. quo rationabiliter fieri potuiſſet ſuſpenſio Miſſarum, & animadverſo ulterius, quod onus perpetuum Miſſæ fuerat in Tabella deſcriptum abſque ulla adnotatione, ſeu indicatione pacti.

XV. Præſens Viſitationis Apoſtolicæ Fiſcalis conatus eſt probare Patres malum jus fovere, tum quia de jure, quando quis non obſtante taxatione congrui ſtipendii pro Miſſis celebrandis, incongruam acceptavit eleemoſynam, non poteſt Miſſarum numerum minuere, nec compenſare cum Miſſis in poſterum celebrandis, nec ulterius ſtipendium poſtulare, tum quia pactum in Inſtrumento appoſitum ſuſpendendi celebrationem Miſſarum, uſquequo completa eſſet annua ſumma ſcutorum ſexaginta, fuit mere facultativum, & non obligatorium; hinc, inſerendo, quod ſi Patres loco ſuſpenſionis Miſſarum, continuare voluerunt in earum celebratione, & ſic hanc viam elegerunt, nequeant ipſi ad aliam viam convolare modo, & inſtare pro reintegratione ſummæ quæ deficit, & eo fortius, quia per totum ſere tempus, quo contigit fructuum locorum montium imminutio, fuit ab eis pro Miſſis celebratis recepta eleemoſyna ultra manualem, quo ſtante ſuſtinet veriſimile admodum eſſe, quod Patres bene ſciverint pactum; ſed eodem uti noluerint, ne præſentanea commoditate eleemoſynarum, quibus indigebant, carerent. Ex Theſauro Reſolutionum S. Cong. Concilii Tom. 2. pag. 7.

XVI. Circa onus quod habent ii omnes, qui animarum curam gerunt, pro ſuis ovibus Sacrificium offerendi juxta monitum Sacroſanctæ Synodi Tridentinæ ſeſſ. 23. cap. 1. *Cum præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre, &c.* non defuerunt Theologi, a quibus quæſtio illa fuit excitata: num, *verba illa pro his Sacrificium offerre*, intelligenda ſint de ſola Sacrificii celebratione ad exhibendam ſuis ovibus opportunitatem audiendi ſacrum; an etiam ſimul de applicatione ejuſdem Sacrificii pro populo ſibi commiſſo. In qua quæſtione ea ſemper fuit Sacræ Congregationis ſententia, ut omnes curam habentes animarum, ſive ſæculares ſint, ſive Regulares, ex præcepto teneantur Miſſam applicare pro populo omnibus Dominicis, & feſtis diebus, ſive habeant, ſive non habeant congruam; illudque dumtaxat Parocho, ſi ſit pauper, concedit, ut die feſto Miſſam quidem applicare poſſit pro eo, qui ei eleemoſynam exhibet, dummodo alio per hebdomadam die pro Populo applicet in ſupplementum, &c. Equidem Tridentina Synodus non dicit præciſe quod teneantur offerre coram illis, ut Miſſam audiant; ſed *pro his Sacrificium offerre*, hoc eſt applicare; ex quibus infertur jure Divino Parochos omnes teneri Miſſæ Sacrificium applicare pro populo; & quidem quotidie, qui pingues habent reditus, & qui tenues, ut ſupra, omnibus ſaltem feſtis diebus, in quibus nec pro ſe, nec pro aliis adhuc gratis applicare Miſſæ Sacrificium poſſunt, ſic etenim pluries expreſſe declaravit Sac. C. Concilii, cujus declarationes Innocentius, & noviſſime Benedictus XIV. confirmarunt; quæ ut ab omnibus expendi poſſint, ad litteram hic ſubduntur.

IN LUCANA.

„ XVII. Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis ſacrificium offerre, ſæpe alias Sacra Congregatio Concilii cenſuit Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, atque ea cum diſtinctione, ut ſi reditus pingues ſint, ſingulis diebus, ſi vero tenues, ſaltem diebus feſtivis. Idem nunc cenſet quoad Parochos illius Civitatis, & Diœceſis, hoc inſuper addens, ut detrectantes E. V. pro ſuo Paſtorali zelo compellere non gravetur. Hanc Sacræ Congregationis ſententiam E. V. ſignifico, eique manus humillime deoſculor. Romæ, 10. Maij. 1681.

Humillimus, & addictiſſimus ſervus.
F. Cardinalis Columna.

Stephanus Archiepiſcopus Brancatius
Sac. Cong. Secret.

XVIII. Sic quoque declaratum fuit in una Civitatis Caſtellanæ 26. Auguſti 1628. aliiſque permultis in cauſis; quibus declarationibus, cum adhuc Parochi non acquieſcerent, autumantes vi Tridentini Concilii, & Decretorum Sacræ Congregationis, non teneri Miſſæ Sacrificium applicare pro ovibus ſuis illos, qui beneficii tenuitate redituum, nec pro ſe ipſis congruam habent; Sacra eadem Congregatio 10. Maji 1692. reſpondit hos etiam teneri, ita quod memoratis diebus nullum ſtipendium pro Miſſa accipere valeant, ſive habeant, ſive non habeant ex beneficii reditibus congruam, ut plane eruitur ex præciſis Decreti verbis, pro inviolabili obſervantia ab Innocentio XII. ſpecialiter confirmati die 24. Aprilis 1699. ſequenti ſua Conſtitutione.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

„ XIX. Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum Sac. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emanavit, ſuper quodam dubio pro parte Venerabilis Fratris Moderni Piſtorienſis Epiſcopi, & Pratenſis Congregationis hujuſmodi propoſito, Decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet Piſtorienſi., & Praten. Cum Parochi Eccleſiarum Piſtorien., & Praten. inter varias opiniones doctorum involuti, negligant in dies celebrationem, & reſpective applicationem Sacrificii pro populo juxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, Epiſcopus ad conſulendum nedum propriæ, verum etiam dictorum Parochorum conſcientiæ, ſupplicat declarari, an dicti Parochi teneantur omnibus diebus feſtis applicare Sacrificium pro populo ſive habeant congruam, ſive non? Die 14. Februarii 1699. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, dandas eſſe reſolutiones, alias hac de re editas, & ſignanter in nullius Nonantulanæ Eminent. Abbati 30. Auguſti 1689. tenoris, ut infra. Cum præcepto Divino iis, quibus animarum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovibus ſuis Sacrificium offerre, ſæpe alias Sacra Congregatio Concilii cenſuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, & præcipue in dubio applicationis Sacrificii propoſito, & reſpective reſoluto ſub die 10. Maji 1692. his præciſis verbis concepto: An Parochus Miſſam celebrare teneatur, & Sacrificium applicare pro Parochianis in Diebus Dominicis, & Feſtis, ſive habeant congruam, ſive non? Sacra Congregatio, juxta alias declarationes, cenſuit teneri, nec poſſe eiſdem diebus aliam eleemoſynam recipere, ac proinde idem nunc reſpondendum eſſe cenſuerunt Eminentiſſimi Patres quoad Parochos Nonantulanæ Diœceſ. addentes inſuper quod E. V. pro ſuo Paſtorali zelo compellere non gravetur &c.

I. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

„ XX. Cum autem, ſicut dictus Epiſcopus nobis ſubinde exponi fecit, ipſe Decretum hujuſmodi, quo firmius conſiſtat, & ſervetur exactius, Apoſtolicæ confirmationis noſtræ patrocinio communiri plurimum deſideret; Nos ſpecialem ipſi Epiſcopo gratiam facere volentes, eumque a quibuſcumque excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus, ejus nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis, inclinati, Decretum præinſertum auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adjicimus; ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium, decernentes eaſdem præſentes litteras validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, illis ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffragari, & ab eis reſpective inviolabiliter obſervari, ſicque in præmiſſis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 24. Aprilis 1699. Pontificatus noſtri anno octavo.

S. Frater Cardinalis Albanus.

XXI. Neque per hoc, quod dura nimis, atque ſevera viſa fuerit præfata deciſio nonnullis Narnenſis Diœceſis Parochis, tenuiſſimam pene ſcutorum vigintiquinque, aut triginta habentibus congruam, ac proinde ad memoratam Sacram Congregationem recurſum facientibus pro aliqua talium Decretorum moderatione, haudquaquam potuit removeri; reſcripſit enim, adhuc ſervandum eſſe Decretum emanatum in D. Nonantulana. Sapientiſſimæ hujus, ac juſtiſſimæ deciſionis ea ratio potiſſima eſt, quia ex vi proprii muneris, ſeu officii, non autem ratione congruæ alimentariæ, obſtringitur Parochus Sacrificium offerre pro Populo, pro cujus majori adhuc elucidatione, conſulenda eſt ſubſequens noviſſima Benedicti XIV. diſpoſitio.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, cunctiſque locorum Ordinariis per Italiam conſtitutis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

„ XXII. CUM ſemper oblatas nobis occaſiones Apoſtolica ſcripta dirigendi ad Fraternitates Veſtras liben-

ter

„ ter ampleƈtimur, ut ſinceræ noſtræ erga vos dileƈtionis argumenta frequenter eluceant; tum vero majori alacritate animi idipſum præſtamus, cum ad excitandum Fraternitatum Veſtrarum zelum, pro conſervatione reƈtæ diſciplinæ in Clero regimini veſtro commiſſo, præſentibus rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim impoſitum imbecillitati noſtræ onus ſollicitudinis omnium Eccleſiarum aliter ſuſtinere Nos poſſe confidimus, quam ſi Divini cultus augmentum, atque exaƈtam Eccleſiaſticarum Sanƈtionum in ſingulis Diœceſibus cuſtodiam, religioſæ vigilantium Paſtorum curæ identidem inculcando, commendemus.

„ §. 1. Hujus porro Epiſtolæ ad Vos ſcribendæ occaſionem Nobis, atque argumentum in primis præbet onus illud, quod omnibus animarum curam gerentibus incumbit, applicandi Miſſam Parochialem pro Populo ipſorum curæ commiſſo; tum etiam applicatio Miſſæ Conventualis, quæ pro Benefaƈtoribus in genere facienda eſt ab iis, qui Miſſas canunt in Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis; tum denique debitum pſallendi, quo tenentur Canonici prædiƈtarum Eccleſiarum Choro aſſiſtentes. Cujus quidem argumenti minime nova, ſed a Scriptoribus frequenter habita traƈtatio eſt, cumque ea res in hujus Almæ Urbis Noſtræ Congregationibus, & potiſſimum in Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, cujus Secretarii munere olim in minoribus conſtituti multos annos perfunƈti ſumus, multoties diſcuſſa, ac definita fuerit, quamvis earumdem Congregationum Decreta, plerumque circa eam uniformia, & ſibi conſona prodierint, eorumque Decretorum nonnulla etiam Pontificiam Prædeceſſorum Noſtrorum approbationem, & confirmationem meruerint, minime tamen mirandum eſſet, eorum notitiam ad ſingulos quoſque veſtrum non adhuc perveniſſe. Quapropter non modo opportunum, verum etiam neceſſarium duximus Encyclicam hanc Epiſtolam ad Vos ſcribere, per quam, ſublata demum diverſarum, in quas Scriptores abierunt, opinionum varietate, cunƈtis hujus Apoſtolicæ ſedis ſententia prædiƈtis de rebus cuilibet innoteſcat, & Fraternitatibus Veſtris quædam veluti norma, ac regula ſuppetat, juxta quam Synodales, aliaſque veſtras circa præmiſſa conſtitutiones, ordinationes, ſeu Ediƈta, quorum publicationem Vobis injungimus, dirigere valeatis. Eorum vero exquiſitionem, dum juxta ea, quæ in præſentibus tenenda, atque ſervanda præſcribimus, omni, qua decet, ſollicitudine, ac vigilantia urgere ſtudebitis, minime dubitandum Vobis erit, ne ſtatutorum Veſtrorum implemento, obicem, aut moram afferre valeant recurſus ad hujus Noſtræ Curiæ Tribunalia forſitan habendi; utpote quos omnino reijcendos eſſe præcipimus, ac jubemus: quamobrem has ipſas litteras Noſtras in ſingulorum Tribunalium Regeſtis aſſervari volumus, atque ad earum præſcriptum, tam ipſorum Tribunalium reſolutiones, quam de Veſtris Decretis, quæ ipſis præſentibus inhærentes edituri eſtis, Judicia exigi, & conferri mandamus.

„ §. 2. Et quidem quod nuper enunciavimus, ſacroſanƈtum Miſſæ Sacrificium a Paſtoribus animarum applicari debere pro Populo ipſorum curæ commiſſo, id veluti ex divino præcepto deſcendens, a Sacra Tridentina Synodo diſerte exprimitur ſeſſ. 23. cap. 1. de Reformat. per hæc notabilia verba: *Cum præcepto divino mandatum ſit, omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre*. Et quamvis minime defuerint, qui per inanes, & frivolas interpretationes hujuſmodi obligationem a Sanƈta Synodo memoratam de medio tollere, vel ſaltem extenuare contenderint; quum tamen relata Concilii verba ſatis clara, & perſpicua ſint, cumque prædiƈta Congregatio ejuſdem Concilii interpretationi privative præpoſita conſtanter edixerit, eos, quibus animarum cura demandata eſt, non modo Sacrificium Miſſæ celebrare, ſed illius etiam fruƈtum medium pro populo ſibi commiſſo applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro hujuſmodi applicatione eleemoſynam percipere poſſe, quodque magis intereſt, quum hæc intelligentia a Prædeceſſoribus Noſtris Romanis Pontificibus approbata fuerit, & confirmata: nihil jam amplius ulli veſtrum deſiderandum ſupereſt, ut eam ampleƈti, eidemque obſequi, nec non illius promptam executionem in Veſtris reſpeƈtive Diœceſibus omni ſtudio procurare debeatis.

„ §. 3. Neque nos tamen, qui ut ſuperius innuimus, in minoribus adhuc degentes, munus Secretarii prædiƈtæ Congregationis Concilii Tridentini interpretis, plures annos obivimus, aliosque non paucos, partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bononienſis Patriæ Noſtræ dileƈtiſſimæ, quam adhuc retinemus, gubernatione aſſidue tranſegimus; non inquam Nos latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædiƈtæ obligationis implementum declinare ſatagunt, quibuſque perinde opportune a Nobis eſt occurrendum.

„ §. 4. Quum enim Sacrum Tridentinum Concilium, ne Animarum Cura negligatur, non uno in loco Epiſcopis mandet, ut quotieſcumque opus fuerit idoneos Vicarios cum certorum fruƈtuum aſſignatione ad eamdem curam exercendam eligant, ut videre eſt *in ſeſſ. 6. cap. 2. & ſeſſ. 7. cap. 5. ſeſſ. 21. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 16.* „ Non raro autem eveniat, ut aliqua Eccleſia Parochiali vacante, Vicarius pariter ad adimplenda hujuſmodi Eccleſiæ onera, uſque ad novi Reƈtoris eleƈtionem, ab Epiſcopo deputari debeat, eodem Concilio Tridentino id jubente *ſeſſ. 24. cap. 18. de Reform.* „ Nonnulli ex hujuſmodi Vicariis nituntur ſeipſos a prædiƈta obligatione ſubtrahere, vel ex eo quod habituali cura penes alium, ſeu alios reſidente, ipſi aƈtualem dumtaxat exerceant; vel quod ipſi ſunt ad nutum amovibiles, vel ad breve tempus hujuſmodi curæ ſint addiƈti: ut nihil hic loquamur de Parochis Regularibus, qui a prædiƈta applicatione Miſſæ pro Populo nonnumquam alienos ſe oſtendunt: Itaque mens Noſtra, & ſententia eſt, ſicuti etiam pluries a prælaudatis Congregationibus judicatum fuit, ac definitum, quod omnes, & ſinguli, qui aƈtu animarum curam exercent, & non ſolum Parochi, aut Vicarii Regulares, uno verbo omnes, & ſinguli, de quibus ſupra diƈtum eſt, atque alii quicumque, etiam ſpecifica, & individua mentione digni, æque teneantur Miſſam Parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipſorum curæ commiſſo.

„ §. 5. Nonnulli vero, ad evitandum hujuſmodi obligationis implementum alligare ſolent, congruos ſibi Parochiæ ſuæ reditus non ſuppetere, alii denique ad inveteratam conſuetudinem confugiunt, aſſerentes id neque ſibi, neque deceſſoribus ſuis per longum tempus, quod immemorabile affirmant, unquam in uſu fuiſſe. Nos autem ad præcedentes prædiƈtæ Congregationis Concilii reſolutiones Noſtram approbationem, & confirmationem extendimus, & quatenus opus ſit, Auƈtoritate Apoſtolica iterum tenore præſentium decernimus, & declaramus, quod licet Parochi, ſeu alii, ut ſupra, animarum curam habentes, congruis præfinitis reditibus deſtituantur, & quamvis antiqua, ſeu etiam immemorabili conſuetudine in ipſorum Diœceſibus, ſeu Parochiis obtinuerit, ut Miſſa pro Populo non applicaretur, eadem nihilominus omnino in poſterum ab ipſis debeat applicari.

„ §. 6. Dum tamen diximus, omnes animarum curam habentes Miſſæ Sacrificium pro Populo ſibi commiſſo applicare debere, non idem ſtatuere volumus, eoſdem aut quotidie, aut quotieſcumque celebraverint, ad prædiƈtam applicationem pro populo teneri. Et quidem Sacroſanƈta Tridentina Synodus *Seſſ. 23. cap. 14.* „ præcipit Epiſcopis curare, ut Sacerdotes ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus Miſſarum Sacra faciant; *Si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent.* In pluribus autem Synodalibus Epiſcoporum Conſtitutionibus novimus provide conſtitutos, ac deſignatos eſſe dies, quibus animarum Paſtores Miſſas celebrare debeant. At vero Nos id unum in præſenti ſuſcepimus decernendum, quando nimirum iidem pro populo celebrare, & applicare teneantur. Et quamvis compertum habeamus id, quod alias a Congregatione Concilii reſponſum fuit, Parochum nempe pinguibus reditibus dotatum quotidie pro populo celebrare, & applicare debere, eum vero, qui uberioribus hujuſmodi reditibus non gaudeat, feſtivis tantum diebus idipſum præſtare teneri; Quum tamen pariter Nobis perſpeƈtæ ſint tum controverſiæ ſuper hoc ipſum exortæ, nimirum, ad quam ſummam pertingere debeant Eccleſiæ Parochialis proventus, ut pingues, & uberes appellari poſſint; quoniam pingues minime habendi ſunt reditus, etiam copioſi, quibus tamen multiplicia, & gravia ſint onera adnexa: Tum etiam multorum querelæ adverſus hujuſmodi decretum, tamquam plus æquo rigidum, excitatæ nobis innoteſcant: Idcirco opportunum cenſemus Fraternitatibus Veſtris declarare, Nobis abunde ſatisfaƈtum fore, Vobiſque proinde ſatis eſſe poſſe, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Miſſæ pro Populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliiſque per annum diebus feſtis de præcepto, cum prædiƈti Dominici aliique feſti dies ii ſint, in quibus juxta præceptum Concilii Tridentini *Seſſ. 5. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap. 4.* „ quilibet animarum curæ præpoſitus Populum ſibi commiſſum ſalutaribus verbis paſcere debet, docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem. Iidemque ſint dies, de quibus eadem Sanƈta Synodus ſtatuit, *ut moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei*; „ & quibus Parochi ſubditos ſuos in Doƈtrina Chriſtiana erudire debent, juxta id, quod a prædiƈto Concilio in cit. cap. 4. Epiſcopis præcipitur, ut nempe *ſaltem Dominicis, & aliis feſtivis diebus pueros in ſingulis Parochiis fidei rudimenta & obedientiam erga Deum, & Parentes, diligenter ab iis ad quos ſpeƈtabit doceri curent.*

„ §. 7. Et quia nonnullis Diœceſibus numerus dierum feſtorum de præcepto, de Apoſtolica Noſtra Auƈtoritate, & conſenſu, eatenus eſt imminutus, ut nempe in aliquibus feſtis Chriſti fideles & Miſſam audire, & ab operibus ſervilibus abſtinere debeant; in aliis vero populo permiſſum ſit opera ſervilia exercere, firma remanente obligatione audiendi Miſſæ Sacrificium; Nos, ut obortæ jam dubitationes circa onus applicationis Miſſæ Parochialis in hujuſmodi diebus feſtis penitus eliminentur, ſtatuimus, & declaramus, quod etiam iiſdem feſtis diebus quibus Populus Miſſæ intereſſe debet, & ſervilibus operibus vacare poteſt, omnes animarum curam gerentes Miſſas pro populo celebrare, & applicare teneantur.

„ §. 8. Quia vero propria nonnumquam experientia ſatis agnovimus aliquos eſſe Parochos adeo pauperes, ut ferme ex eleemoſynis, quas a fidelibus pro Miſſarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos vero, qui Eccleſia Parochiali vacante, ad animarum curam exercendam, ſub Vicarii, ſeu Economi nomine, deputantur aliquibus in locis, adeo illiberaliter traƈtari, & exigui reditus ipſis conſtitui, & pauca incerta emolumenta eiſdem obvenientia ægre ad eorum vitæ

neceſ-

Google

neceſſaria ſufficiant, quod iis quoque non raro evenire ſolet, qui in aliquibus Eccleſiis, habituali cura apud alios manente, actuali tantum exercitio ſunt addicti, proindeque cum iſtis ſevere nimis agi videretur, ſi diebus feſtis, quibus potiſſimum hujuſmodi occaſio ſe offert, eiſdem vetitum eſſet eleemoſynam pro applicatione Miſſæ recipere. Idcirco Nos tam iſtorum, quam illorum inopiam ſummopere miſerantes, eiſdemque, quantum nobis integrum eſt, conſulere volentes, quamvis, ut ſupradictum eſt, omnes, & ſinguli prædicti teneantur diebus feſtis Miſſam pro populo celebrare, & applicare, attamen, quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique veſtrum facultatem concedimus, cum iis, quos re vera tales eſſe noveritis, opportune diſpenſandi, ad hoc ut etiam diebus feſtis hujuſmodi eleemoſynam ab aliquo pio Offerente recipere, & pro ipſo Sacrificium applicare, quatenus id ab eo requiratur, libere, & licite poſſint, & valeant; dummodo ad neceſſariam Populi commoditatem in ipſa Eccleſia Parochiali Miſſam celebrent; Ea tamen adjecta conditione, ut tot Miſſas infra hebdomadam pro Populo applicent, quot in diebus feſtis infra eandem hebdomadam occurrentibus juxta peculiarem intentionem alterius pii Benefactoris obtulerant.

„ §. 9. Quod autem ſpectat ad Vicarios, ſeu Œconomos Eccleſiarum vacantium, quum a Sacro Tridentino Concilio cit. ſeſſ. 24. cap. 18. cuilibet Epiſcopo tribuatur facultas eos deputandi, & conſtituendi, *cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione*; Veſtrum erit Vener. Fratres, cum iis agere, qui vacantis Eccleſiæ fructus exigunt, ut egenti Vicario, qui exigua hujuſmodi certorum fructuum aſſignatione, paucisque incertis proventibus gaudeat, congruum aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi, & applicandi Miſſam pro populo diebus feſtis; qua propter pro iis locis, in quibus Eccleſiarum vacantium fructus ad commodum Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ exiguntur, opportuna Theſaurario Noſtro Generali mandata dirigimus, quæ is denunciare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Epiſcopi Eccleſiaſticæ Noſtræ ditionis, ceterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Eccleſiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii ſui partes in eum finem, de quo ſupra diximus, interponere debebunt.

„ §. 10. Ac demum, quoad illos, qui tamquam Vicarii, ſive perpetui, ſive ad tempus conſtituti, Animarum curam adminiſtrant, quæ apud alios habitu reſidet, ratione alicujus Eccleſiæ Parochialis, ipſorum Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, Collegiis, aut Locis Piis, olim unitæ; quamvis a recol. mem. Prædeceſſore Noſtro Sancto Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum hujuſmodi Vicariis aſſignanda, pro ut in ipſius Conſtitutione, quæ incipit, *Ad exequendum*, „ data Kalendis Novembris anni 1567. diſtincte ſtatuitur; Nihilominus, ubi præſcripta fructuum portio, vel nullo modo, vel non integre Vicariis prædictis aſſignata reperitur, vel etiam ubi ea, quæ ad normam prædictæ conſtitutionis eiſdem fuerit attributa, minime ſufficiens a vobis reputetur, propter temporum circumſtantias, & ſignanter pro implendo onere celebrandi, & applicandi Miſſam pro Populo diebus feſtis de præcepto; utendum vobis erit poteſtate, quam fecit Epiſcopis Synodus Tridentina, *Seſſ. 7. cap. 7.* dum illorum arbitrio permiſit, juxta temporum, & injunctorum onerum rationem, congruam prædictis Vicariis fructuum portionem aſſignare; quam ob cauſam Nos etiam Fraternitatibus Veſtris, quatenus opus ſit, neceſſarias omnes, & opportunas facultates impertimur, quibuſcumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in eodem Concilio ſancitur, adverſus ea, quæ ſalubriter a Vobis conſtituta fuerint, minime ſuffragantibus.

„ §. 11. Hæc igitur circa Miſſam Parochialem ſtatuenda, & Fraternitatibus Veſtris denuncianda judicavimus. Indeque gradum facientes ad ea, quæ pertinent ad Miſſam Conventualem, neminem Veſtrum latere putamus, Sacrorum Canonum ſanctiones, quibus præcipitur, ut ſingulis diebus in Eccleſiis Parochialibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis, tum Horæ Canonicæ debitis modo, & forma recitentur, tum etiam Miſſa Conventualis celebretur, quæ adeo claræ ſunt, ut nulla ſuper iis oriri poſſit dubitatio. Eaque de re perſpicuæ pariter, & per omnia uniformes exiſtunt Reſolutiones ab hac Congregatione Ven. Fratrum Noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas omnes Apoſtolica Auctoritate Noſtra confirmamus, & approbamus, earum executionem vobis enixe inculcantes; ut ſcilicet Miſſa Conventualis, quæ ſingulis diebus canitur a Clero prædictarum Eccleſiarum pro earumdem Benefactoribus in genere quotidie applicetur; eodem prorſus modo, quo Miſſam Parochialem ab iis, qui curam Animarum gerunt, pro Populo ſibi commiſſo ſingulis ſaltem diebus feſtis de præcepto applicari debere ſuperius declaravimus.

„ §. 12. Itaque date operam, ut falſam quorumdam opinionem eliminetis, quam in aliquibus Eccleſiis ejuſmodi, ſive dolo malo, ſive per errorem invectam eſſe novimus; quod nempe dum Miſſa Conventualis pro certo aliquo Eccleſiæ Benefactore, vel grati animi ergo, vel ex vi oneris impoſiti celebratur, & applicatur, ſatis impletum cenſeatur debitum applicationis Miſſæ Conventualis. Etenim hujuſmodi debitum non quidem reſpicit ſingulares aliquos Benefactores, ſed Benefactores in genere cujuſlibet Eccleſiæ, cujus ſervitio addicti ſunt quicumque in eadem, ſive dignitates, ſive Canonicatus, ſive Manſionariatus, ſive Beneficia Choralia obtinent, & Miſſam Conventualem ſuis reſpective vicibus celebrant.

„ §. 13. Neque minus improbandam noveritis aliorum ſententiam, qui ſatis putant ſupradictam obligationem impletam eſſe, dum in earum Eccleſiis pro Benefactoribus in genere aliquæ interdum preces fiunt, vel anniverſaria ſtatis diebus Sacrificia pro illis peraguntur. Nemo enim id ſibi arrogare debet, ut impoſitæ obligationi alia ratione ſatisfacere poſſit, quam ea, quæ in lege Eccleſiaſtica multoties præſcripta fuit: Nimirum Miſſam Conventualem ſingulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eandemque pro illis in genere applicando.

„ §. 14. Profecto non ſolum prioribus Eccleſiæ ſeculis, verum etiam temporibus haud longe a noſtra ætate remotis (quod Vos ex Hiſtoria Eccleſiæ didiciſſe non dubitamus) ſervabatur olim in ſingulis Eccleſiis ſeries accurata omnium, & ſingulorum, quorum liberaliter unaquæque aucta fuerat, eorumque nomina Sacris Diptychis, ſic enim vocabantur, ideo conſignata erant, ut eorundem recordatio nunquam interierit, atque pro iis tum preces funderentur, tum etiam Miſſæ Sacrificium offerretur; quam ob cauſam etiam prædictus Catalogus in plerique Eccleſiis ob oculos Preſbyteri celebrantis apponi conſuevit; licet iidem pii Benefactores in ſuis donationibus nihil penitus pro ſe pacti eſſent, ſed tantummodo pro peccatorum ſuorum remiſſione ſe bona ſua Deo offerre declaraſſent: Eccleſiarum ſiquidem Præſules preces pro iis imperandas eſſe duxerunt, quamvis illi propria bona offerentes, ne verbum quidem ea de re feciſſent. Sacrorum hujuſmodi Diptychorum uſus ſenſim defecit, ob idque in oblivione jacent alicubi complurium Benefactorum nomina. At non idcirco deſerere fas eſt uſum, & diſciplinam orandi pro iis, & Sacrificium Miſſæ pro illis offerendi. Atque inde præceptum tum applicandi Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere originem, atque rationem deſumit.

„ §. 15. Quemadmodum vero, loquendo de Miſſa Parochiali, ſuperius dictum eſt, varias excuſationes afferri ſolere ad declinandam illius applicationem pro Populo diebus feſtis de præcepto; Ita pariter uſu venit quoad applicationem quotidianam Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem ſuperiores illæ, ſic etiam hæ poſteriores proinde e medio ſublatæ fuerunt, per opportunas Congregationis Concilii Tridentini reſolutiones, quas proinde in his etiam auctoritate noſtra approbamus, & confirmamus.

„ §. 16. Nonnulli ſiquidem obtentu contrariæ conſuetudinis etiam immemorabilis in propria Eccleſia vigentis, ſe ab hujuſmodi onere eximi poſſe ſibi perſuaſerunt. Verum jam pluries reſponſum fuit, hujuſmodi conſuetudinem, licet immemorabilem, quæ potius abuſus, & corruptela dicenda, eſt nemini ſuffragari.

„ §. 17. Alii a Miſſa pro Benefactoribus in genere applicanda ſe excuſatos voluiſſent ex eo, quod alio quopiam Miſſarum onere obſtricti inveniantur, vel ratione proprii Canonicatus, aut alterius beneficii Eccleſiaſtici, quod inſimul cum Canonicali præbenda obtinent; vel quia præter munus Canonici, ſeu Beneficiati, aut Manſionarii in Eccleſia Cathedrali, ſeu Collegiata, quum etiam in eadem, vel in alia Eccleſia Parochialem curam exerceant, dum Miſſam Conventualem canunt diebus feſtis de præcepto, debent pro Populo ſibi commiſſo eam applicare, ac proinde nequeunt eandem, pro Eccleſiæ Benefactoribus ſpecialiter offerre, ſed his quoque obviam itum eſt, jubendo ſingulis prædictis, ut Miſſam Conventualem, quam canunt pro Eccleſiæ Benefactoribus in genere applicent; pro aliis vero, pro quibus ipſi peculiariter Miſſam applicare tenentur, alterum ſubſtituant, qui ipſorum loco Miſſam hujuſmodi celebret, applicetque.

„ §. 18. Aliorum pariter exceptio fuit, quod Miſſa Conventualis non ſemper a Canonicis, aut Dignitatibus celebretur, ſed aliquando etiam a Beneficiatis, aut Manſionariis: quos minus æquum videtur, pro Miſſæ celebratione omni eleemoſyna carere, quæ unde deſumi valeat ignoratur. Cui tamen rei pariter conſultum eſt, demandando, ut ea deſumatur ex maſſa diſtributionum.

„ §. 19. Alii denique obtenderunt exiguitatem hujuſmodi diſtributionum, quæ ob detractam eleemoſynam quotidianam pro Miſſa Conventuali ad nihilum fere redactæ, vix foret, ut ab aliquo curarentur, cum magno detrimento ſervitii Eccleſiæ præſtandi. Tridentina quidem Synodus ſeſſ. 24. cap. 15. opportunas rationes oſtendit, quibus Canonicalium Præbendarum inopiæ valeat provideri. Si vero deſignatam a Concilio viam ut ſere evenire ſolet nequaquam iniri poſſe contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recurſum habere; cujus erit, perſpecto ex Veſtris relationibus rerum ſtatu, Auctoritate Apoſtolica a Prædeceſſoribus Noſtris eidem impartita, & a Nobis etiam præſentium tenore confirmata, quotidianam applicationem Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere, ut alias, ad feſtos tantummodo dies reducere.

„ §. 20. Non modo Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis injunctum reperitur, ut quotidie Miſſa Conventualis in eiſdem canatur, ſed etiam in Rubricis generalibus, quarum exactiſſimam Fraternitatibus veſtris cuſtodiam commendamus, præſcribitur, ut certis diebus non una, ſed binæ, atque etiam aliquando tres Miſſæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum nuper a Nobis

„ di-

„ dictum fuerit, primam Miſſam Conventualem quotidie pro Benefactoribus in genere celebrandam, & applicandam eſſe; Nunc expendendum ſupereſt, an earumdem Eccleſiarum Capitula Juriſdictioni Veſtræ reſpective ſubjecta adigere debeatis, ut alias quoque Miſſas, ſi plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro Benefactoribus in genere ſimiliter applicent.

„ §. 21. Hujuſmodi Quæſtio ab aliquibus ex Vobis Eccleſiaſtico zelo flagrantibus ſupradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum propoſita eſt; Jamque antea illius propoſitionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione reſponſum fuiſſe, concedendam eſſe exemptionem ab onere applicandi ſecundam, & tertiam Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere, attenta Canonicatuum, & Beneficiorum tenuitate: Ex quo inferri poterat, hujuſmodi applicationis debitum manere, ubi de Eccleſiis pauperibus non ageretur.

„ §. 22. Verum quum hanc definiendæ quæſtionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri obſervantia firmatam probe noverimus, cumque hujuſce dubii ſolutionem eadem Congregatio nuper Judicio Noſtro remittendam eſſe cenſuerit; Nos ita judicamus, idque Vobis tenendum indicimus; laudandos nempe, & confirmandos eſſe quotquot ſponte ſua ſecundam, aut tertiam Conventualem Miſſam pro Benefactoribus in genere applicant; qui vero idem agunt ex vi conſuetudinis in ipſorum Eccleſia vigentis, iis imperandum ut in ea conſuetudine perſeverent: Ubi vero id uſu receptum non invenitur, liberam omnino ſecundæ, tertiæque Miſſæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam eſſe dummodo in commemoratione pro Defunctis, Eccleſiæ Benefactorum in genere non obliviſcantur.

„ §. 23. Huic demum Epiſtolæ noſtræ finem imponentes, Fraternitates Veſtras enixe hortamur, ut maximam curam, & vigilantiam in id conferatis, ut in Eccleſiarum Veſtratum Choris præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Miſſæ Conventualis, Horæ Canonicæ non præpropere, ſed exacte, pauſa nempe interpoſita, & maxima qua decet reverentia, ac religione canantur.

„ §. 24. Equidem ſcimus in aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis inter Canonicos eam opinionem invaluiſſe, ut ſe munus ſuum ſatis implere contendant, dum Choro præſentes aſſiſtunt, licet ipſi ſibi ſilentium imperent, neque pſallentibus Beneficiatis, aut Manſionariis in cantu ſe adjungant. In hujuſce vero opinionis confirmationem adduci ab iiſdem ſolent inveteratæ conſuetudines, ſtatuta peculiaria, aut etiam prætenſa Eccleſiarum ſuarum privilegia. At quum Synodus Tridentina *ſeſſ. 24. cap. 12.* loquens de Dignitatibus, & Canonicis, qui Choro intereſſe debent, unum ex eorum officiis eſſe dicat, *In Choro ad pſallendum inſtituto, Hymnis, & canticis Dei nomen reverenter diſtincte, devoteque laudare*; Quumque pauca omnino ſint Capitula, in quibus eo modo a Canonicis in Choro aſſiſtitur, ideoque receptæ in univerſa Eccleſia diſciplinæ paucos illos adverſari dignoſcatur; quum inſuper opinio illa numquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præpoſita examinata ſit, quin ſtatim exploſa fuerit, & improbata, quamvis præſumptis conſuetudinibus aliiſque fundamentis, & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarchatum hujus Noſtræ Urbis ſuper hoc inſtantibus; quum denique idem judicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis Provincialibus, ab hac etiam Apoſtolica Sede approbatis, & confirmatis, nihil jam reliquum eſſe viderur, quominus pauciores univerſorum legi ſe accomodent. Equidem minime nobis compertum eſt, quo peculiari titulo ſuffulti perſuaſum habeant unius vel alterius Eccleſiæ Canonici ſe muneri ſuo ſatisfacere per ſimplicem in Choro aſſiſtentiam, abſque Divinæ pſalmodiæ cantu. Verum niſi illis præſto ſit Apoſtolicum, non præſumptum, vel abrogatum, ſed legitimum, ac vigens privilegium, ſive indultum, jure, ac merito verendum eſt, ne iſti dum ita ſe gerunt, præbendarum, ac diſtributionum fructus minime ſuos faciant, & conſequenter, ne ad eorum reſtitutionem teneantur. Quapropter Veſtrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque Nobis, neque Vobis, apud Divinum Judicem fraudi ſit, ſi in hujuſmodi re, quæ tanti eſt momenti, utpote quæ ad ipſius Dei cultum proxime ſpectat, abuſus, & corruptelas, quas arguendo, & increpando evellere debebamus, diſſimulatione, ac ſilentio veſtro foviſſe, & confirmaſſe inveniamur. Interea Fraternitatibus Veſtris, quas intimo cordis affectu complectimur, Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 19. Auguſti 1744. Pontificatus noſtri anno quinto.

XXIII. Sic nos ex ſcite dictis in hac Encyclica Epiſtola, ſeu magis ex illo generali Sacroſancti Concilii Tridentini monito ſeſſ. 23. ſupra citata: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre*; cui omnia, quæ in præfata Epiſtola tenenda, atque ſervanda indiſpenſabiliter omnibus animarum Rectoribus præſcribuntur, innituntur, inferre volumus, atque concludere, Prælatos Regulares quoque ſive Generales pro ſibi ſubditis, ſive locales reſpective pro ſuis de familia, eodem ipſiſſimo ſtrictiori præcepto, quo Parochi pro ſuis ovibus, Miſſæ Sacrificium omnibus ſaltem diebus feſtis de præcepto applicare teneri. Novum profecto, & forſan futile validiſſimum argumentum hoc videbitur iis Prælatis Regularibus, quibus nunquam venit in mentem hujuſmodi ſtrictiſſimæ obligationis implementum; cum tamen ſi notabilia Sacroſancti Concilii Tridentini ſupra memorata verba ſolida, qua decet, ponderatione expendantur, minime dubitandum ſit, eodem veluti Divino præcepto, nulla obſtante antiqua, quin etiam immemorabili conſuetudine in contrarium, ad ſupra dictam pro ſuis ſubditis Miſſæ applicationem teneri omnes Religionum Superiores, quibus animarum cura ordinaria, & ex officio inſeparabiliter addicta eſt. Huic ſententiæ favet admodum Pater Antonius Naldi *in Summa V. Parochus n. 19.* ubi ſic legitur: *Revera non magis debet de jure Divino obligari Parochus in hoc pro ſuis ovibus, quam Prælatus Regularis pro ſuis ſubditis, Epiſcopus pro ſua Diœceſi, atque etiam Summus Pontifex pro Univerſali Eccleſia, in quibus proportionaliter eſſet dicendum quod de Parocho.* Ita ſentiunt alii non pauci Doctores cum Patre Suarez in tertiam partem D. Thomæ, Tom. 3. diſp. 86. ſect. 1. & Tom. 4. de Religione, Tract. 8. lib. 2. n. 7., ubi ſequentia verba leguntur: *Hæc autem jura generaliter loquuntur de omnibus dignitatibus Eccleſiaſticis habentibus curam animarum annexam, ſub quibus ſine dubio comprehenduntur etiam Prælationes Regulares; magnam enim ſine dubio curam animarum habent ordinariam, & ex officio vere Prælationes, & dignitates Eccleſiaſticæ ſunt.*

XXIV. Ad Miſſas Conventuales quod attinet, quæ non fuerunt in Eccleſiis Metropolitanis, Patriarchalibus, Cathedralibus, &c. ut ſupra pro Benefactoribus in genere applicatæ, Sacra Concilii Congregatio 19. Auguſti 1713. in Balnearegen. ad ſecundum dubium reſpondit, *quod Canonici ſinguli tenentur a die adepti Canonicatus Miſſas Conventuales pro Benefactoribus in genere non applicatas ſatisfacere*; & eodem modo loquendo de Parochis 11. Maji 1726. in Comen. ad ſecundum dubium eadem Sacra Congregatio Concilii reſpondit, *Parochos Miſſas Parochiales omiſſas applicare debere.* Ex Typographia Reverendæ Cameræ Apoſtolicæ.

XXV. Quæſtio verſatur inter Doctores, num Miſſæ Sacrificium applicari poſſit juxta ipſius Dei beneplacitum, hoc eſt fructus Sacrificii applicationem ponendo in Dei voluntate: & quidem loquendo de applicatione Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere facienda videtur, quod modus, ſeu formula ſic applicandi Sacrificium non ſit improbanda. Applicandi tamen Miſſæ Sacrificium regula tutior eſt, ut Celebrans antequam ſe transferat ad Altare, eam, vel eas perſonas determinet, pro qua, vel pro quibus celebrare intendit, eam, vel eas in genere actualiter etiam recenſendo ad *Memento*. Eſto enim vulgatior ſententia circa intentionem Sacrificium applicandi exiſtimet ſufficere intentionem etiam tantum habitualem, ad differentiam intentionis Sacrificium conficiendi, quæ ad minus virtualis eſſe debet; quia applicatio fructus Sacrificii eſt veluti quædam donatio, ſeu translatio ejuſdem fructus, quæ ſubſiſtit adhuc, etſi multo antea tempore fuerit facta, multiſque actibus interrupta, dummodo non revocata: nemo tamen ignorare poteſt, quod magis proficua eſt actualis, quam virtualis, & virtualis, quam habitualis Sacrificii applicatio.

XXVI. Hic diſcuti ſolet in qua Miſſæ parte applicatio fieri debeat. Quidam autumant hanc fieri poſſe etiam conſecratione peracta, dummodo ſumptionem antecedat, ea fulti ratione, quod Sacrificii Miſſæ vis, & eſſentia non in ſola conſecratione, ſed etiam in ſumptione ſita ſit, ut videre eſt apud Salmanticenſes Tom. 11. Tract. 23. de Euchariſtia, diſp. 13. §. 3. n. 35. nos autem, qui vim, & eſſentiam Sacrificii Miſſæ in conſecratione ponimus, dicimus, quod applicatio fructus Sacrificii Miſſæ debet ſaltem conſecrationem ipſam antecedere, & ut Sacerdos omnibus ſe expediat difficultatibus, antequam ſe Sacris veſtibus induat, non debet Sacrificii applicationem omittere, juxta monitum Clericati de Sacrificio Miſſæ, deciſ. 36. n. 17. Pro pluribus ſi ſit Sacerdos celebraturus ſufficit quidem, quod illos generatim recenſeat; ſed teſte Cardinali Bona Tractatu de Miſſæ Sacrificio cap. 1. §. 5. *Optimum quoque aliquibus viſum eſt, quod Sacerdos qui pro pluribus offerre intendit, eos ſpecialiter, & nominatim exprimat, non generaliter, & in confuſo, quia ſingulis minus prodeſſet; ſuum enim effectum producit ſecundum modum, quo applicatur: perfectior autem applicatio eſt, cum omnes ſingillatim nominantur.* In hoc Tractatu inſignis hic Doctor, ad omnes fugandos ſcrupulos ordinem applicandi Miſſæ Sacrificium aſſignat: ſic primo debet fructum ei applicare, pro quo titulo Eleemoſynæ, Beneficii, promiſſionis, aut præcipuæ alicujus obligationis celebrare tenetur; ſecundo ſine illius præjudicio Sacrificii fructum etiam pro cæteris ſibi in conſanguinitate, charitateque conjunctis applicare, ſemper propriam ſubjiciendo intentionem intentioni ipſiuſmet Summi Sacerdotis Chriſti.

XXVII. Titulo Beneficii tenetur Capellanus Beneficiatus Sacrificii fructum applicare pro Fundatore ejuſdem Beneficii, eſto in fundatione hæc applicatio expreſſe non exigatur; non tamen teneretur ſi fundator ſe arbitrio Celebrantis Sacrificii applicationem relinquere declaraſſet; ſic Sacra Concilii Congregatio declaravit *in una Mediolanen. 18. Aprilis 1654. 2. Julii 1669. in Lucana 18. Februarii 1702.* & alibi pluries, & ſic communiter ſentiunt Doctores, *Barboſa de Offic., & poteſtate Epiſc. Tom. 2. alleg. 24. num. 35.* Bonacina, Azorius, aliique. Et præcipue ſi Beneficium ſit ex recentibus, & reditus aſſignati id, quod vel ex jure, aut ex conſuetudine erogari ſolet, pro onere applicationis Sacrificii in locis determinatis præſcripto, excedant, vel adæquent; quia ſupponitur, quod Fundator omnino principaliter voluerit pro ſe, ſuiſque Miſſarum fructum applicari, & de conſequenti loci illius peculiaris venerationem. Si autem re-

ditus

ditus aſſignati pro onere Miſſarum celebrandarum inferiores ſint ſtipendio, quod erogari ſolet pro onere Miſſarum cum applicatione, aut Beneficium ſit ex pervetuſtis, in quibus ratione penuriæ Sacerdotum principalius opportunitas audiendi Sacrum pro populo, honor loci, aut Templi intendebatur; non deſunt Auctores, qui Capellanum eximunt a Sacrificii applicatione pro Fundatore, inter quos Navarrus, Gobat, Riccius, aliique. Opinio tamen Sacræ Cong. Concilii ſuper puncto applicationis Miſſarum ea profecto eſt, quod loquendo de Capellanis perpetuis cum Miſſarum onere regulariter applicatio fieri debeat pro Fundatore, niſi aliud declaraverit ejus voluntas, vel expreſſa, vel implicita, quæ ex urgentibus conjecturis dignoſci valeat; ſic enim ſæpe ſæpius fuit reſolutum, & ſignanter *in Tiven. Applicationis Sacrificii.* 18. *Auguſti* 1668. *In Collen. Applicationis Sacrificii* 28. *Auguſti* 1683. non obſtante quacumque obſervantia in contrarium. Ex conjecturis indicantibus contrariam Fundatoris voluntatem duæ præcipue approbatæ videntur ab eadem Sacra Concilii Congregatione; videlicet una, cum Miſſæ celebratio fuerit demandata expreſſe pro Populi commoditate, aut Monialium, ut videre eſt in *Collen. Applicationis Sacrificii* 17. *Decembris* 1679. *In Mantuana Applicationis Sacrificii* 19. *Decemb.* 1718., & alibi. Altera eſt cum Fundator ex aliquo præfixo Miſſarum celebrandarum numero, v. gr. centenario, triginta tantum Miſſas expreſſe demandaverit pro anima ſua celebrandas, & quoad cetera vel de applicatione abſolute ſiluerit, aut illas arbitrio Capellani remiſerit; Et ratio eſt, quia tunc ceteras ex vi diſcretæ illationis non pro ſe voluiſſe applicari eſt præſumendum, ut *in Collen. Applicationis Sacrificii* 28. *Auguſti* 1683. *& in Ferrarien. Applicationis Sacrificii* 11. *Junii* 1729.

XXVIII. Capellanus, qui ratione Beneficii tenetur celebrare quotidie in tali Eccleſia, ita ut obligatio ſit relate ad locum, ſeu Templum, aut Altare, tunc ulla abſque vacantia quotidie celebrare debet, vel per ſe, vel per alium, ſi etiam obligatio ſit relate ad Sacerdotis perſonam, cum libertate celebrandi, vel per ſe, vel per alium, adhuc nullo die vacante celebrare tenetur, ut ſupra; ſi autem quotidie celebrandi obligatio ſit mere perſonalis, ita quod per ſe, numquam per alium Miſſam quotidie celebrare debeat, in tali caſu honeſtatis titulo, vel ratione reverentiæ Sacramenti debitæ, aut alia juſta de cauſa aliquando a celebratione vacare poteſt, imo etiam ſemel in hebdomada a celebrando abſtinere, juxta Doctrinam Sancti Patris Auguſtini, de Eccleſiaſt. Dogmat. c. 53. diebus tamen, quibus ſe abſtinere poteſt a celebratione, Miſſam nec pro ſe ipſo, nec pro aliis, præterquam pro Fundatore, applicare poteſt; & multo minus ſtipendium aliquod accipere, ut patet ex reſponſione Sacræ Congregationis Concilii ad dubia ſequentia ab Epiſcopo Collenſi propoſita.

D E C R E T U M VI.

I. An Sacerdotes obligati ratione Beneficii, Capellaniæ, Legati, aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare? & quatenus affirmative.

II. Quando, & quoties a dicta celebratione vacare poſſint?

III. An diebus licitæ vacationis poſſint Miſſas pro ſe ipſis, vel aliis, præter quam pro Fundatoribus celebrare? & quatenus affirmative.

IV. An pro aliis celebrando poſſint ſtipendium pro hujuſmodi celebratione percipere?

V. An aliis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Miſſam ab aliis celebrare facere, juxta intentionem Fundatorum?

VI. An Sacerdotes ut ſupra obligati celebrare Miſſam quotidie, abſque tamen onere celebrandi per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare?

Sacra Congregatio Concilii die 18. Septembris 1683. ad primum, & ſecundum reſpondit affirmative, concurrente aliqua rationabili cauſa; ad tertium, quartum, & ſextum negative; ad quintum diſtulit reſolutionem libro 33. fol. 311.

XXIX. Habens onus quotidie celebrandi appoſita conditione ſolvendi v. gr. duos Julios quotieſcumque a celebratione ſe abſtineat, numquam vacare poteſt, niſi ſupplendo per alium, aut duos Julios pro qualibet Miſſa ſolvendo juxta appoſitam conditionem, uti declaravit Sacra Concilii Congregatio ſuo Decreto 17. Septembris 1695. ſecus eſt ſi vacet cauſa infirmitatis, tunc enim per quindecim dies circum circa, nec per alium ſupplere, nec duos Julios ſolvere tenetur juxta Sacræ ejuſdem Congregationis declarationem ſub die 17. Novemb. 1695. Non deſunt tamen Doctores qui ægritudinis tempus protrahunt etiam uſque ad integrum menſem; ut videre eſt in Concilio Provinciali Mediolanenſi ſeptimo, *titul. de Miſſis*, ubi ſic: *Si Capellanus ſaltem per annum functus ſit ſuo munere celebrandi in aliquo loco, ſi etiam per menſem ægrotet, adhuc integram eleemoſynam judicio Epiſcopi accipere poteſt.*

XXX. Cum a Teſtatore demandantur Miſſæ celebrandæ in aliqua determinata Regularium Eccleſia, talis celebratio Miſſarum privative ſpectat ad ipſos Patres, quorum eſt Eccleſia ipſa, in qua debent Miſſæ celebrari; nec eſt in hæredis arbitrio onera illarum Miſſarum ad aliam transferre Eccleſiam, uti declaravit Sacra Concilii Congregatio die 13. Januarii 1748. in Uxentina per reſponſionem ad ſubſequentia dubia.

I. An celebratio Miſſarum relictarum a Joſepho Ruffo, Archidiacono Gaballo, & Joanne Dattilo in Altari Sanctiſſimæ Trinitatis, & Beatiſſimæ Virginis, erecto in Eccleſia P. P. de Obſervantia Sancti Franciſci Civitatis Uxenti, privative ſpectet ad dictos Patres, vel potius ſit in arbitrio Annæ Mariæ Gabello alios deputare Sacerdotes? *& quatenus negative, quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam.*

II. An dicti Regulares teneantur patientiam præſtare, ut in eorum Eccleſia Sacerdotes ſæculares Miſſas relictas celebrent? *Et quatenus negative.*

III. An onera earumdem Miſſarum ſint transferenda ad aliam Eccleſiam?

Sacra Congregatio Concilii die 13. *Januarii* 1748. reſpondit: *ad primum Affirmative ad primam partem, Negative ad ſecundam in actu, de quo agitur: excepto legato Archidiaconi Gaballo; ad ſecundum teneri, quoad legatum Archidiaconi Gaballo, ſolutis utenſilibus, & non attenta reductione; In reliquis proviſum in primo, Ad Tertium negative.*

Item I. An Maria Gaballo teneatur celebrare facere Miſſas, de quibus agitur, pro anima Victoriæ de Montibus? *& quatenus affirmative.*

II. An ſit in arbitrio dictæ Annæ Mariæ committere illarum celebrationem Sacerdoti ſæculari ſibi bene viſo in caſu, &c.

Sacra Congregatio Concilii die 13. *Januarii* reſpondit *ad primum affirmative, ad ſecundum negative.*

XXXI. Ad quæſitum: Num habens onus ſingulis annis celebrandi Anniverſarium viginti, aut quadraginta Miſſarum pro Fundatoris anima, teneatur celebrare facere etiam unam Miſſam cantatam; Sacra Concilii Congregatio reſpondit negative, ſub die 13. Januarii 1691. quia niſi aliud exprimatur, tale Anniverſarium intelligi debet de Miſſis privatis.

Cæſenaten. Onerum Miſſarum, in qua ad ſequentia dubia.

I. An celebratio Miſſæ injunctæ ex præcepto Joſeph Verzalia Teſtatoris in die ſui Anniverſarii fieri debeat dumtaxat in aliquo Altari privilegiato exiſtente in Eccleſia Conventus Ordinis Servorum B. Mariæ Civitatis Cæſenæ, ſeu potius in ſingulis Altaribus Privilegiatis omnium aliarum Eccleſiarum dictæ Civitatis? *Et quatenus affirmative, quoad ſecundam partem.*

II. An dictarum Miſſarum numero, qui celebrari deberet in omnibus Altaribus Privilegiatis dictæ Civitatis, ſatisfieri valeat in ſolis geminis Altaribus Eccleſiæ dicti Conventus?

III. An celebratio aliarum duarum Miſſarum ſimiliter ordinata ab eodem Teſtatore in qualibet die ſolemnitatum Feſtivitatis B. M. V. ac ipſius Sanctiſſimi Filii Jeſu, fieri debeat dumtaxat in duobus feſtis ſolemnibus B. V. Septem Dolorum, nempe in 3. Dominica Septembris, & feria IV. poſt Dominicam Paſſionis, ſeu potius in omnibus ſolemnitatibus dictæ Ss. Virginis, & Domini Noſtri Jeſu infra annum occurrentibus?

IV. An omnium dictarum Miſſarum onus adimpleri debeat per ſolum decenium, ſive potius in perpetuum in caſu &c.

Sacra Congregatio Concilii die 4. *Junii* 1738. reſpondit, *ad primum negative, quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam; ad ſecundum negative; ad tertium & quartum negative, quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam, & amplius.* Advertendum hic, quod particula *& amplius*, quæ additur in hoc Decreto, & ſæpe de more additur in aliis quoque ejuſdem Congregationis reſolutionibus, nihil aliud denotat, niſi quod omnes Eminentiſſimi Cardinales fuerunt in illis concordes, & quod cum materia, ſeu cauſa de ſe clare pateat, amplius non ſit eis exhibenda pro reſolutione. Sic Benedictus XIV. *Volum.* 3. *notificat.* 14.

XXXII. Papien. Oneris Miſſarum, in qua ad ſequentia dubia.

I. An Miſſa quotidiana fundata a Balthaſare de Magiſtris in Altari SS. Trium Regum, erecto in Eccleſia Sanctæ Crucis Patrum Reformatorum Sancti Franciſci, privative celebranda ſit a dictis Patribus, ſive potius celebrari poſſit a Cappellano, ab hæredibus deputato? *& quatenus negative ad primam, & affirmative ad ſecundam partem.*

II. An dicti Patres teneantur præſtare patientiam pro celebratione dictæ Miſſæ, ſoluta eiſdem ſubventione pro utenſilibus, ſive potius ſit locus translationi d. Miſſæ ad aliam Eccleſiam arbitrio hæredis in caſu &c.

Sacra Congregatio Concilii die 12. *Decembris* 1733. reſpondit, *ad primum negative ad primam partem, & affirmative ad ſecundam. Ad ſecundum, negative ad primam partem quo vero ad ſecundam, affirmative ad aliam Eccleſiam deſignandam ab Epiſcopo.* In his deciſionibus S. Congregatio diverſimode procul dubio ſe geſſit, ac ſupra in Uxentina pro Miſſis celebrandis in Eccleſia Patrum de Obſervantia Sancti Franciſci relictis a Teſtatoribus, ubi declarat talem Miſſarum celebrationem privative ſpectare ad dictos Patres, ex quibus fit, quod in hujuſmodi controverſiis ſemper ad dictam Sacram Congregationem ſit recurrendum, quæ juxta circumſtantiarum concomitantium varietatem, diverſimode quidem, ſed optime ſemper decernit.

L E T T E R A
DELLA SANTITA' DI NOSTRO SIGNORE
BENEDETTO PAPA XIV.
A MONSIGNORE
I G N A Z I O R E A L I
PRIMO MAESTRO DELLE CERIMONIE PONTIFICIE
S O P R A
IL CELEBRARE LA MESSA SEDENDO.

Dilecto Filio Magiſtro Ignatio Reali Apoſtolicarum Cæremoniarum Præfecto. BENEDICTUS PAPA XIV. Dilecte Fili, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

NELL' Eſtate dell' anno proſſimo paſſato 1756. incominciammo a provare nella noſtra compleſſione naturale varj pregiudizj e danni, cagionati in parte dalla grave età in cui ci ritroviamo, ed in parte dalle inceſſanti fatiche intrapreſe, e ſopportate dai primi anni della noſtra gioventù ſino all' ultima noſtra vecchiaja. Conforme ſuol accadere, il noſtro male non fu tanto grave nel ſuo principio; per lo che credemmo di non eſſentarci dal conſecrare in Veſcovo di Capo d' Iſtria Monſignor Carlo Camucio, funzione da lei, come noſtro primo Maeſtro di Cerimonie, molto bene diretta, e ſopra la quale fu da Noi ſotto il giorno 20. d' Ottobre 1756. ſcritta una Lettera al Prelato che dovea conſecrarſi, la quale fu anche data alle ſtampe, e che è ancora inſerita nel quarto tomo del noſtro Bollario, che quanto prima ſarà pubblicato colle ſtampe, ed è in ordine la LXIII.

II. Il male che dal ſuo principio non diede tutta l' apprenſione, nell' andare avanti fece progreſſi non ordinarj: imperocchè ne' meſi ſuſſeguenti fummo due volte comunicati per Viatico; due volte ricevemmo l' Eſtrema Unzione; e due volte, giuſta il lodevole coſtume de' Pontefici Romani, facemmo la Profeſſione della Fede. Dopo tutti queſti graviſſimi pericoli è piaciuto al Signore Iddio di metterci nello ſtato preſente, in cui ci ritroviamo, ed in cui abbiamo la teſta libera, come per miſericordia dell' Altiſſimo abbiamo ſempre avuta nel furore del male; diamo del continuo udienza a chi la chiede: ammettiamo del continuo all' udienza i noſtri Miniſtri: diamo loro le opportune providenze ne' biſogni che ci eſpongono: facciamo il Conciſtoro ne' giorni ne' quali s' intima, ad eſſo interveniamo, come pure alla Congregazione del S. Officio, che ſi tiene avanti di Noi una volta la ſettimana: dettiamo ſecondo il ſolito agli amanuenſi quanto occorre e fa di biſogno, e qualche volta ancora viſitiamo le Baſiliche, e le Chieſe di Roma, ſenza però eſcire dalla ſedia a mano in cui ſedendo partimmo dal Palazzo Apoſtolico, e ci facemmo portare alle predette Baſiliche, e Chieſe.

III. La Conſecrazione di Monſignor Veſcovo di Capo d' Iſtria fu fatta da Noi nel giorno 28. di Ottobre dell' anno paſſato, giorno dedicato alla commemorazione dei SS. Simone, e Giuda: e da quel giorno ſino al giorno preſente non abbiamo mai celebrata la Meſſa; non eſſendo poſſibile, che a Noi rieſca lo ſtare in piedi. Abbiamo però ſempre ricevuta la Sacra Eucariſtia in quei giorni, nei quali ſecondo il ſolito avreſſimo celebrata la Meſſa, ſe non foſſimo ſtati impediti; e la Comunione è ſtata ricevuta da Noi o ſedenti in una ſedia, o per lo più ſtando nel letto, e ſtando in eſſo a ſedere: nè in queſto tempo abbiamo mai penſato a celebrare la Meſſa, per la ſperanza dataci dai Profeſſori, che venuto nell' eſtate la ſtagione calda, avreſſimo pel benefizio d' eſſa riacquiſtato ciò che avevamo perduto. Ma nulla avendo conſeguito, ed eſſendo reſtati inabili come prima, ed avendo già eſperimentate tutte le ſtagioni nel decorſo d' un anno; ci ſembra d' aver avuta la ſentenza, da Noi ben volontieri accettata, di dover nel rimanente di noſtra vita eſſer impediti, come ora ſiamo, e non potere per conſeguenza reggerci in veruna maniera ſu i piedi. Per lo che è neceſſario il vedere che partito dobbiamo prendere; cioè, ſe dobbiamo continuare ricevendo la ſanta Comunione; o ſe dobbiamo procurare di celebrare la Meſſa ſtando a ſedere.

IV. Si è detto, aver Noi ben volontieri accettata la ſentenza; non avendo mai pregato Dio nella noſtra grave malattia di vivere, o di guarire dal male. Ci ſiamo ſempre con pienezza e ſincerità di cuore rimeſſi in tutto e per tutto nella ſua ſantiſſima volontà, ben ſicuri, che non ſi ſarebbe ſcordato dell' anima noſtra, nè tampoco del governo della Chieſa, e di queſta S. Sede Apoſtolica, quando la ſua Divina volontà foſſe ſtata, che doveſſimo anche per qualche tempo ſopravvivere. Si è detto, eſſer venuto il tempo di dover riſolvere, ſe dobbiamo continuare ricevendo l' Euchariſtia, come abbiamo fatto ſin ora, o pure dire la ſanta Meſſa ſedendo. Ma, perchè Salomone *nel cap. 3. de' Proverbj* dice = *Ne innitaris prudentiæ tuæ* = parole ancora, che ſi leggono nella Decretale *Ne innitaris de Conſtitutionibus*; e Gianſenio *ſopra i Proverbj* così ſoggiunge = *Vetat niti ſuæ prudentiæ, quod eſt ſic illi fidere, quaſi illa ſufficiat ad directionem actuum noſtrorum, & proviſionem rerum neceſſariarum* = ed il Salazar *ſopra il detto teſto de' Proverbj al num. 26.* oſſerva con S. Gio. Griſoſtomo, che a queſta legge ſono ancora ſottopoſti i vecchj, non oſtante la lunga eſperienza degli affari, e che abbiano un baſtone a cui ſi poſſano appoggiare = *Baculus, inquit Chryſoſtomus, ſenectutis ſuſtentatio eſt. Quapropter dixerim, eo ſpectaſſe Salomonem, ut his verbis ſuadeat, ſapientia, vel prudentiæ propriæ non inniti. Nam, ſi qui poſſent certo propriis conciliis & prudentia fidere, maxime ſenes, & grandævi, propter experimentum, & canos. Ait ergo: ne prudentiæ, quaſi baculo, innitaris: id eſt, etiamſi ad ſenectam perveneris, cum opus eſt baculo, ne tunc quidem tua prudentia quaſi baculo utaris* = quindi è, che dopo aver Noi dedotte in queſta Lettera per l' una, e per l' altra parte le ragioni che poſſono aſſiſtere o al proſeguire la Comunione, come inſino ad ora ſi è fatto, o al celebrare la Meſſa ſedendo, ſiamo riſoluti di confidare queſte noſtre fatiche a varj uomini dabbene, e dotti, per prendere poi riſoluzione, dopo aver inteſo il loro conſiglio. Il Cardinal Enea Silvio Piccolomini, che dipoi, fatto Papa, preſe il nome di Pio II. nella ſua celebre Lettera ſcritta a Martino Mayer Cancelliere dell' Arciveſcovo di Magonza, e ſtampata ne' Commentarj dell' edizione di Roma del 1584. eſpone la neceſſità che ha il Papa di prender conſiglio, colle ſeguenti parole: *Papa etſi doctus, & ſapiens eſt, non tamen tam verbo ſuo ſapit, quam conſilio aſſiſtentium; & deciperetur forſitan aliquando, niſi adeſſent viri ſapientes qui multa noſcant.* Queſto è un grande avvertimento per Noi, che non ſiamo nè dotti, nè ſapienti, e che abbiamo alle mani un affare, che non è affare d' altri, ma noſtro, ed in cui ſenza il lume dell' altrui conſiglio l' amor proprio potrebbe far travedere.

R I F L E S S I O N E

Sopra il proſeguire a ricevere la Communione, come ſi è fatto ſino ad ora, laſciando il celebrare la Meſſa ſedendo.

V. Per camminare con ordine, eſporremo in primo luogo quanto riſguarda il continuar la ſanta Comunione nel modo ſin' ora praticato, laſciando di celebrare la Meſſa ſedendo; per far poſcia paſſaggio all' altra parte, in cui ſi ammette la celebrazione della Meſſa ſedendo, laſciando da parte il coſtume di ricever ſempre la ſacra Comunione, come ſin ora ſi è fatto.

VI. L' Angelico Dottore S. Tommaſo 2. 2. *quæſt. 93. art. 1. Ad ſecundum* inſegna, che avanti il tempo della Legge i giuſti pel mezzo d' un interiore iſtinto erano iſtrutti del modo d' onorare Iddio, a cui poſcia gli altri aderivano: *Ante tempus Legis juſti per interiorem inſtinctum inſtruebantur de modo colendi Deum, quos alii ſequebantur:* e che poi nella Legge furono ſtabiliti i precetti eſteriori, de' quali reſtarono gli uomini a ſufficienza iſtrutti, ed obbligati all' adempimento d' eſſi: *Poſtmodum vero exterioribus præceptis*, proſiegue S. Tommaſo, *circa hoc homines ſunt inſtructi, quæ præterire peſtiferum eſt.*

VII. Terminata poi l' oſſervanza della Legge Moſaica, e l' obbligo di adempirla, per la venuta di Criſto, e fattoci luogo al Vangelo, benchè non ogni rito ſpettante all' amminiſtrazione de' Sagramenti, ed alla Meſſa, ſia ſtato iſtituito dagli Apoſtoli, ma molti e molti ſiano iſtituiti dalla Chieſa, ciò non toglie, che queſti pure debbano adempirſi ed oſſervarſi. Il Suarez *nel tom. 3. in 3. part. D. Thom. quæſt. 83. art. 5. diſput. 84. ſect. 1.* dopo aver portato le parole dell' Apoſtolo S. Paolo *nella 1. ad Corinthios 14. omnia ſecundum ordinem fiant in vobis*, dice, eſſere ſtata la Chieſa neceſſitata a coſtituire ne' ſacri riti ſpettanti all' amminiſtrazione de' Sagramenti, ed alla celebrazione della Meſſa, un ordine fiſſo anche nelle coſe più minute: *Et ideo oportet in omnibus, etiam minutiſſimis, certum ordinem ab Eccleſia conſtitui:* riflettendo, che, ſe le coſe ſi foſſero laſciate all' arbitrio di ciaſcheduno, *multa indecore & imprudenter fierent:* e che l' uniformità nelle predette coſe ſerve per lodare l' unità della Chieſa, e la cura e ſollecitudine de' Paſtori: *Hæc uniformitas, quæ in his omnibus ſervatur, ad ſplendorem*

officii

ficii Eccleſiaſtici ſpectat, & unitatem Eccleſiæ commendat, & Paſtorum ejus curam ac ſollicitudinem.

VIII. E però, venendo al caſo noſtro, ſe nelle Rubriche generali del Meſſale Romano *al tit.* 17. non ſi ammette il ſedere nella Meſſa privata, ma bensì nella Meſſa ſolenne, quando ſi cantano dal Coro il *Kyrie*, la *Gloria*, ed il *Credo*, ſe quanto ivi è preſcritto, deve eſattamente eſeguirſi eſcluſa qualſiſia mutazione, ſecondo la definizione del ſacro Concilio di Trento *alla ſeſſ. 7. de Sacramentis in genere can.* 13. e la Bolla di S. Pio V. prefiſſa al Meſſale, in cui ſi comanda un' eſatta oſſervanza di quanto è preſcritto nelle ſopraddette Rubriche; ſembra reſtar chiara la conſeguenza, che non eſſendo permeſſo il ſedere nella Meſſa privata, chi ſenza ſedere non la può celebrare, dee contentarſi di ricevere la ſacra Comunione *more laicorum*, laſciando di celebrarla.

IX. Ben vediamo, che ſi può replicare, che l'argomento prova, non doverſi celebrare la Meſſa ſenza l'opportuna diſpenſa, non eſcludendo il celebrarla colla diſpenſa. Ma ſubentra la replica, ed è, che il celebrare la Meſſa ſedendo, quando la Rubrica non lo permette, è una ſpecie di diſprezzo, che non può levarſi pel mezzo della diſpenſa. Teofilo Raynaudo nella ſua Opera intitolata, *Sacrum Chriſtianum Acathiſtum, ſeu ſeſſionis expers*, *al tom. 6. pag.* 498. §. 4. *e ſeg.* pone in chiaro il ſopraddetto diſprezzo. Evvi pure un Opuſculo di S. Pier Damiano, che è *il 39. al tom. 3. della ſtampa del* 1743. in cui perſuade al Veſcovo Biſuntino, che dalla ſua Dioceſi tenea lontano *opprobrium ignominioſæ ſeſſionis*. E nel Decreto di Graziano ſono regiſtrati due Canoni, il 57. ed *il 68. de Conſecratione diſt.* 1. nel primo de' quali così ſi legge: *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire*: e nel ſecondo ſi ritrovano queſte altre parole: *Apoſtolica auctoritate mandamus, dum ſancta Evangelia in Eccleſia recitantur, ut Sacerdotes, & cæteri omnes præſentes, non ſedentes, ſed venerabiliter curvi in conſpectu Evangelii ſtantes, Dominica verba intente audiant, & fideliter adorent.*

X. Tanto più che ora non ſi parla d'una diſpenſa di celebrare la Meſſa ſedendo, ſtando però in piedi in tutto il tempo del Canone, come altre volte è ſtato conceſſo; ma di celebrare la Meſſa intera ſtando a ſedere; e così ancora nel tempo del Canone, della qual diſpenſa ſi dice non ritrovarſi eſempio. Il Paſqualigo *de Sacrificio novæ Legis tom.* 1. *queſt.* 227. propone la queſtione, *An Sacerdos, dum celebrat, ſedere poſſit*, e dopo aver riſpoſto di no pel motivo dell'irriverenza, parlando in ultimo della diſpenſa Papale, dice, che non ſarebbe conveniente il concederla, quando la diſpenſa doveſſe comprendere tutta intera la Meſſa; ma che piuttoſto ſarebbe coſa praticabile, ſe, non potendo il Sacerdote ſtare in piedi tutto il tempo del Canone, interrompeſſe la Meſſa, e andaſſe a ſedere, prendendo in queſta maniera il neceſſario ripoſo: *Satius eſſet, quod potius interrumperet Miſſam, & ſedens quieſceret ad recuperandas vires, quam ſedendo celebraret*: il che Noi abbiamo veduto praticarſi da un uomo dotto e dabbene, che era Inquiſitore di Perugia, e che non poteva ſtare in piedi tutto il tempo del Canone, come doveva fare, a tenore della diſpenſa, per la gran debolezza a cui era ſottopoſto.

XI. Sappiamo, parere ſuperfluo a taluno quanto ſin ora ſi è detto contra il celebrare la Meſſa ſedendo, e particolarmente quando il ſedere comprende ancora il tempo del Canone; poichè derivando la proibizione del ſedere nel detto tempo dal jus poſitivo, e non dalla Legge Divina, o naturale, ed eſſendo il Romano Pontefice ſuperiore al jus poſitivo, può con ogni facilità derogare ad eſſo, e per conſeguenza concedere di poter ſedere celebrando la Meſſa o fuori del tempo del Canone, o anche nel tempo del medeſimo.

XII. Ma chi la diſcorre così, non ha preſenti que' caſi ne' quali il Romano Pontefice non concede diſpenſa, ancorchè, concedendola, non deroghi al jus poſitivo, nè offenda il Jus Divino, o naturale.

XIII. Si controverte fra i Teologi, ſe ſia prohibito dal Jus Divino, o naturale, o pure dal ſolo Jus poſitivo il matrimonio tra fratello e ſorella; e S. Tommaſo, il Gonzalez, il Pontio, il Pariſio, l'Averſa riducono la proibizione al ſolo jus poſitivo: e ciò non oſtante, non ſi ritrova eſempio di verun Pontefice Romano, che abbia ammeſſe le ſuppliche del fratello che voleva maritarſi colla ſorella: eſſendo falſi gli eſempj, che dagl' inimici della Santa Sede ſi portano per la conceſſione della diſpenſa; ed eſſendo ſolamente vero quello d'Arrigo VIII. Re d' Inghilterra, che avendo con gran premura domandato al Pontefice Clemente VII. che il Duca di Richemont ſuo figlio baſtardo poteſſe maritarſi con Maria figlia legittima di lui e della Regina Catterina, ebbe una pronta repulſa; ed eſſendo pur vero l'altro eſempio del Conte d'Armagnac, che ſi maritò colla ſorella col mezzo d'una diſpenſa, ma falſa, di Caliſto III. che ſempre ricusò di concederla. Vedaſi il tutto pienamente riferito e comprovato dal Riganti, che volontieri nominiamo, per eſſere ſtato da Noi trattato *in minoribus* con amicizia, e confidenza, e ſtima del ſuo valore, e ſue virtuoſe fatiche. Vedaſi il citato Riganti *ne' Comenti ſopra la Regola* 49. *di Cancellaria dal num.* 13. *fino a tutto il num.* 17.

XIV. Il matrimonio in primo grado di affinità in linea retta non è proibito, che pel jus poſitivo, ed il Silvio, celebre Teologo, ſoſtiene, che, concorrendovi cauſa di gran rilievo, può il Romano Pontefice concedere la diſpenſa fra patrigno, e figliaſtra: ma inſino ad ora non ſi è ritrovato Papa,

che abbia conceſſa anche con cauſa di gran rilievo diſpenſa in primo grado d'affinità di linea retta: come Noi abbiamo dimoſtrato *nel noſtro lib. 9. de Synodo Diœceſana* dell'ultima edizione *al cap.* 13. *num.* 4.

XV. L'impedimento *criminis*, ancor quando ſia ſeguita l'uccìſione del conjuge, è impedimento di jus poſitivo. Ciò ſi vede nella Legge Ebrea, che non riconoſce nullità di matrimonio, ancorchè ſia preceduta la copula coll'uccìſione del conjuge: e Noi ci ricordiamo, eſſerſi nel Tribunale del S. Officio, quando *in minoribus* n'eravamo Conſultore, rigettata l'iſtanza d'un Giudice Ebreo, che voleva introdurre l'impedimento *criminis* ne' matrimonj che ſi facevano fra gli Ebrei, quando v' era ſtata l'uccìſione del conjuge, eſſendo troppo chiaro il fatto di Davide, il di cui matrimonio con Barſabea ſi ebbe per valido, ancorchè prima aveſſe colla medeſima commeſſo adulterio, e macchinato nella morte di Uria di lei marito. Eſſendo la proibizione del matrimonio nel caſo predetto di jus poſitivo, ſe foſſe vera la regola generale della facilità di diſpenſare, quando la proibizione diſcende unicamente dal jus poſitivo, non vi dovrebbe eſſere ſtata, nè tampoco eſſere oggidì tanta difficoltà di diſpenſare, concorrendo cauſa legittima: e pure non v'è eſempio, che da verun Romano Pontefice ſia ſtata conceſſa ſimile diſpenſa, quando il fatto ſia pubblico. Vedaſi quanto in queſto propoſito è radunato dal Migliorucci *nelle ſue Iſtituzioni Canoniche al lib. 2. tit. 14. nelle Spiegazioni al num.* 9. e 10. *Ubi conjugis occiſio ſecuta ſit, nunquam diſpenſatur, non quia Pontifex non poſſit*: e quanto al caſo, che l'impedimento ſia occulto, il Maggior Penitenziere concede la diſpenſa tanto ne' matrimonj contratti, quanto in quelli che debbono contrarſi, pel foro interno, ſe l'adulterio è ſeguito *neutro machinante*; ma, ſe l'impedimento naſce dall'adulterio, *utroque vel altero machinante*, eſſendo occulto l'impedimento, il Maggior Penitenziere ha la facoltà di diſpenſare, *raro tamen*, e ſempre pel detto foro interno, e concorendo una grave neceſſità, o ſia qualche imminente pericolo, ma dopo aver propoſto il caſo nella piena Congregazione, o ſia Segnatura della Penitenziera. Vedaſi la noſtra Coſtituzione XCV. che incomincia *Paſtor bonus*, *nel tom.* 1. *del noſtro Bollario*, *al* §. 44.

XVI. I ſopraddetti eſempj pienamente comprovano, non doverſi correre alla cieca, e ſtabilire per regola, che, quando una coſa non è che proibita dal jus poſitivo, e non dal jus naturale, o Divino, ſia in piena libertà del Romano Pontefice uſare il diritto di derogarvi, anzi agli eſempj poc' anzi riferiti può aggiungerſi ancor quello del celebrare ſedendo in tutto il tempo della Meſſa, e così anche nel tempo del Canone; giacchè, per quanto dice chi è contrario alla celebrazione della Meſſa nel modo predetto, non ſi trova eſempio di ſimile conceſſione.

XVII. Nè a quanto ſi è eſpoſto può in veruna maniera oſtare, ſe mai ſi replicaſſe, impedirſi un gran bene, ſe non ſi concede la detta diſpenſa: sì perchè, conſiſtendo il bene nell'edificazione che dà il Veſcovo celebrando la Meſſa in quella maniera che può, queſto gran bene non avrebbe luogo, ogni volta che ſi concedeſſe la diſpenſa; inſerendoſi in ſimili diſpenſe, ed anche in quella di poter celebrare ſedendo, purchè nel tempo del Canone ſi ſtia in piedi, la clauſula, che la Meſſa ſi celebri in Oratorj privati, per non cagionare ammirazione e bisbiglio nel popolo: sì perchè, quando, preſcindendo dal motivo poc' anzi addotto, ſi poteſſe l'accennato bene ottenere, non ſembra doverſi conſeguire con introdurre nella Chieſa un eſempio nuovo; potendo il Veſcovo ſoddisfare alla ſua divozione comunicando *more laicorum*; e potendo ſoddisfare alle Meſſe che deve offerire pel popolo commettendo ad altri il celebrare in ſua vece.

XVIII. E' un gran bene, che un povero ammalato, che chiede il Santiſſimo Viatico, lo riceva: è un gran bene che il Sacerdote glielo amminiſtri. Ma, ſe non ſi ritrova almeno una candela per celebrare la Meſſa, o ſe mancano gl' indumenti ſacri, eſſendo partito, ſenza prevedere il caſo, chi li tiene ſotto chiave, che ha ſeco portata, nè l'ammalato riceve il Viatico, nè il Sacerdote glielo amminiſtra: ma s'inſinua all'ammalato il contentarſi del deſiderio, che ha avuto, ed ha, di ricevere *in re* il Sagramento, baſtandogli in queſto caſo il riceverlo *in ſpe*; ed al Sacerdote ſi dice pure, che ſi contenti della prontezza che aveva di celebrare la Meſſa per poter amminiſtrare all'ammalato il Viatico; non eſſendo permeſſo pel bene di conferire il Viatico all'ammalato, il celebrare la Meſſa o ſenza i lumi, o ſenza i ſacri indumenti; ſecondo la più vera opinione, della quale da Noi ſi è parlato *nel Noſtro Trattato della S. Meſſa al tom. 2. ſez. 2. cap. 1. §. 3. dell'edizione Italiana*, e *nell'edizione Latina alla ſez. 2. n.* 52.

RIFLESSIONI.

Sopra il celebrare la Meſſa ſedendo anche nel tempo del Canone, ſenza eſſer aſtretto di ſempre ricevere la ſacra Comunione, come la ricevono i Laici.

XIX. Chi crede, eſſer ben fatto il concedere la diſpenſa di celebrare la Meſſa anche ſedendo nel tempo del Canone per la gran debolezza in cui ſi ritrova il Celebrante, e per la quale ſenza pericolo di gravi ſconcerti non può ſtare in piedi nel tempo del Canone, premette, non eſſere il ſedere nel tempo delle Divine preci coſa indecente, o piena d'obbrobrio. Negli Atti Apoſtolici *al cap.* 2. ſi legge, che lo Spirito Santo diſceſe ſopra gli Apoſtoli che ſedevano nel cenacolo: *Et replevit totam do-*

mum, ubi erant ſedentes. Onde il Cardinale Gaetano così ſcrive *ſopra gli Atti degli Apoſtoli*, commentando il detto teſto: *Non horreo ſeſſionem corporalem, cum nihil indecens inducat*: ed il Navarro *nel Manuale de Oratione al cap. 4. num.* 12. ſoggiunge, che il predetto ſito del corpo non è incongruo per quelli che pregano. Paſſando poi oltre, chi è parziale della diſpenſa, ammette, che da ciò deriva l'eſſer coſa mal fatta e condannata, che chi celebra la Meſſa ſtia a ſedere; ma ſoggiunge, che concorrendo una cauſa legittima, qual è quella della debolezza del corpo, queſta tal debolezza, che non permette lo ſtare in piedi, ancorchè lo ſtare in piedi ſi reſtringa al tempo del Canone, deve averſi per una cauſa baſtante e legittima per accordare la diſpenſa di celebrare, ſedendo tutta la Meſſa, non ad ognuno, ma a quei riſpettabili Sacerdoti, che per le dignità che ottengono, fanno una gran figura nella Chieſa, e molto più ai Veſcovi, che per debito del loro miniſtero ſono obbligati a celebrarla. S. Pier Damiano, che come poc' anzi ſi è avvertito, fu capitale nemico del ſedere nelle preci, *nel fine del citato Opuſcolo al cap. 4. pag.* 336. così ſoggiugne: *Nemo ſedeat, niſi corporis eum valetudo compellat*. E Teofilo Raynaudo, inimico del ſedere nelle ſacre preci al pari di S. Pier Damiano, *nel luogo citato pag.* 503. *col.* 1. così ſcrive: *Quis ſedens coram Deo audeat injuſſu ejus? At abeſt Dei nutus, vel juſſum de ſibi aſſidendo, ſi adſit ægritudo corporis ſeſſionem depoſcens: ea enim corporis imbecillitas, Divinæ indulgentia ad ſedendum conceſſæ teſſera eſt ex natura rei*. E leggendoſi *nel Canone* 131. del Concilio Aquiſgranenſe: *Nec cum baculis in Choro, exceptis debilibus, ſed religioſiſſime illis ſtandum, & pſallendum eſt* = l'erudito Padre Haefteno *nelle ſue dotte Diſquiſizioni Monaſtiche lib. 7. diſquiſit. 1. p.* 705. così lo ſpiega e commenta: *Quod autem debilibus hic legimus baculum indulgeri, cæteris negari, id factum eo modo, quo de Zebina ſcribit Theodoretus in Philoth. c. 24. Poſtquam autem non permittebat ſenectus, ut citra moleſtiam ſtare poſſet aſſidue, ſuſtentaculum ei præſtabat baculus, cui innixus Dominum & laudabat & orabat*.

XX. E per vero dire, ſe, inabilitandoſi qualche Sacerdote a poter celebrare la Meſſa, ſi prendono tutte le miſure per concedergli la diſpenſa di poterla celebrare, non oſtante il difetto in cui è incorſo, ſe ſi fa quanto ſi può, acciò i laici, e gli altri non reſtino ſenza ricevere i Sagramenti, ſuperando colle diligenze, ed i mezzi termini le difficoltà, che ad eſſi impediſcono di riceverli; non deve a chi ſi ſia parer coſa ſtrana, ſe oltre il concedere a chi non può per lungo tempo ſtare in piedi, il celebrare la Meſſa ſedendo, eccettuato il tempo del Canone, ſi conceda ai Perſonaggi qualificati per le dignità Eccleſiaſtiche, che hanno nella Chieſa, e molto più ai Veſcovi, che non poſſono ſtare in piedi nel tempo del Canone, il celebrare ſedendo ſempre, e così anche nel tempo del Canone, e della Conſecrazione.

XXI. Quando il Parroco, o il Sacerdote non è affatto cieco, ſe gli concede la licenza di celebrare ne' giorni feſtivi, e doppj la Meſſa votiva della Beatiſſima Vergine, ne' giorni feriali la Meſſa da morto, ma con molte clauſule, e particolarmente con quella, che *non ſit omnino cæcus, nec recitet memoriter*; ordinando al Veſcovo, che, diventando affatto cieco, gli neghi la licenza di celebrare. Ma, ſe ſi tratta d'un Sacerdote diventato affatto cieco, queſta malattia, che gli ſopravviene dopo ricevuto l'Ordine Sacerdotale, non lo priva dell'Ordine, ma dell'eſecuzione dello ſteſſo in ciò che appartiene alla conſecrazione dell'Euchariſtia, ma non agli altri uffizj che non richiedono la viſta, come ſarebbe il confeſſare, o il predicare; conforme molto bene riflette S. Tommaſo *nella 3. part. quæſt.* 82. *art.* 10. *Ad tertium*. Non mancavano eſempj di diſpenſe date a' Veſcovi ciechi di poter celebrare la Meſſa; leggendoſi nell'Aimonio *negli Atti del Concilio Tricaſſino dell'anno* 878. appreſſo il Cardinale Baronio, ed appreſſo Natale Aleſſandro, che il Pontefice Giovanni VIII. accordò nel detto Concilio ad iſtanza de' Veſcovi ad Incmaro Veſcovo di Laon, cieco, nipote d'Incmaro Remenſe, il celebrare la Meſſa; ed atteſtando il Soto *in 4. Sent. diſt. 9. quæſt.* 1. *art.* 2. di aver veduto nel Concilio di Trento un Veſcovo cieco, che celebrava quotidianamente la Meſſa colla diſpenſa del Papa. Ma nel tempo che *in minoribus* eravamo Segretario della Congregazione del Concilio dopo eſſere ſtata ben diſcuſſa, ed eſaminata la materia, dopo eſſerſi veduti gli Autori più gravi, allegati da Noi nel foglio, che in quell'occaſione pubblicammo, e che ſi ritrova ſtampato *nel tom. 4. del Teſoro delle Riſoluzioni della detta Congregazione pag.* 101. *e ſeg. dell'edizione d'Urbino*, fu conceſſa ad un detto Parroco Fiorentino affatto cieco, al di cui favore concorrevano varie rilevanti circoſtanze, la grazia di poter celebrare la Meſſa coll'aſſiſtenza d'un altro Sacerdote, eſſendo ſtata propoſta la cauſa ai 2. di Agoſto del 1727. e riſoluta nel giorno 23. dello ſteſſo meſe ed anno. Nè mancano altri ſimili eſempj di conceſſioni di diſpenſe fatte dipoi.

XXII. Non ſi può celebrare la Meſſa col capo coperto. I Canoni che ciò vietano, ſono da Noi allegati *nella noſtra Notificazione* 14. *del tom.* 2. che è *la* 34. *nell'edizione Latina, al* §. 4. il che pure vien comprovato da Noi *nel noſtro tom. 1. della Santa Meſſa alla ſez. 1. cap. 4. §. 2. dell'edizione Italiana*, ed *alla ſez. 1. n. 53. dell'edizione Latina*; eſſendo, oltre gli altri Canoni, letterale quello che incomincia *Nullus Epiſcopus, de Conſecrat. diſt.* 1. le di cui parole ſono le ſeguenti. *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite Altari Dei aſſiſtere*. E, ciò che ſiaſi di quello che racconta il Vaſquez *nel tom. 3. ſopra la 3. part. diſput.* 232. *c.* 4. che nella Pollonia i Sacerdoti anche Regolari dicono la Meſſa nel tempo d'inverno tenendo il capo coperto ſino alla Conſecrazione, è introdotta l'uſanza di concedere il celebrare la Meſſa col capo coperto, tenendolo però ſcoperto nel tempo del Canone, e della Conſecrazione, quando vi concorra l'atteſtazione de' Medici della neceſſità in cui ſi trova il Sacerdote di tener coperta la teſta celebrando la Meſſa per non recar pregiudizio alla ſua ſalute. E del Pontefice Paolo V. ſi legge, che in alcune Chieſe Orientali conceſſe il celebrare la Meſſa col capo coperto anche nel tempo del Canone, e della Conſecrazione; riputandoſi in quelle regioni coſa incivile il tenere il capo ſcoperto. E il Raynaudo *nel cit. t. 6. pag.* 499. *col.* 2. e l'Henao *nel tom. 2. de Sacrificio diſput. 27. ſez. 2. num.* 10. *e num.* 20. ammettono il tenere il capo coperto anche nel tempo del Canone, e della Conſecrazione, pel timore del detrimento della ſalute, a cui ſarebbero ſottopoſti i Sacerdoti che dicono la Meſſa ne' paeſi ſoggetti al gran freddo, ancorchè lo teneſſero ſcoperto nel ſolo tempo del Canone, e della Conſecrazione. Onde il Navarro nel *lib. 3. de celebrat. Miſſar. conſil. 7. num. 5. dell'edizione Veneta del* 1621. così la diſcorre: *Non deſinunt Sacramenta Divina reverenter tractari, eo quod ex juſta cauſa & neceſſitate vitandi frigoris, vel doloris capitis pileolo aliquo honeſto caput tegatur*. Concorda il Salmerone *al tom. 14. nell'epiſt. 1. ad Corinth. cap.* 11. *diſp.* 18. *pag.* 144. *della ſtampa di Colonia del* 1614. E l'Henao *nella cit. ſez. 2. n.* 20. così conchiude coll'Arriaga *diſp. 55. ſez. 4. n.* 19. *Non eſt cenſendum, Deum malle omitti Sacrificium, aut quod graviter Sacerdotes de ſalute periclitentur, quam quod habeant tecta capita; cum hoc ipſum, quod extra neceſſitatem eſſet irreverentia, deſinat eſſe talis in ſimilibus caſibus*. In oltre è proibito agli Eccleſiaſtici il portare la parrucca, come può vederſi ne' monumenti da Noi raccolti nel noſtro Trattato *de Synodo Diœceſana* dell'ultima ſtampa *al lib. 11. cap.* 9. e molto più l'andare con eſſa all'Altare, e celebrare con eſſa la Meſſa: e, ciò non oſtante, ſi è introdotta una ſpecie di tolleranza a pro di quelli che hanno la licenza di portare la parrucca, di portarla anche all'Altare celebrando la Meſſa, purchè ſempre reſti ſcoperta la corona Clericale.

XXIII. Succede il diſcorrere delle facilità ritrovate, acciò i laici, non oſtanti le difficoltà che s'incontrano, poſſano ricevere i Sagramenti. E' noto ad ognuno, che, ſebbene una volta in mare celebravaſi unitamente la Meſſa, detta ſecca, che poi fu proibita, oggidì ſi concede il privilegio della celebrazione della Meſſa vera, acciò i laici e gli altri, che ſono nella nave, non reſtino ſenz'aſſiſtere al Divin Sacrifizio, quando però la nave ſia ſicura, ſia molto lontana dal lido, il mare ſia tranquillo, ed oltre il Celebrante vi ſia un altro Sacerdote, o Diacono, il quale ſia pronto ad accorrere colla mano, nel caſo che inſorgeſſe qualche moto, per cui poteſſe temerſi, che il Calice ſi roveſciaſſe; come può il tutto vederſi *nel noſtro t. 2. della Santa Meſſa ſez. 2. cap.* 1. §. 3. *pag.* 256. *dell'edizione Italiana, e nell'edizione Latina ſez. 2. n. 49. e ſeg.* E per non dilungarci di ſoverchio accenneremo, non eſſerſi tralaſciato di penſare al modo, con cui può amminiſtrarſi il Sagramento dell'Eucariſtia all'ammalato che non può inghiottire la Sacra Particola, ed ancora al modo d'amminiſtrare il Sagramento dell'Euchariſtia agli appeſtati, ſenza che il Sacerdote, che l'amminiſtra, contragga la peſte; come, quanto al primo capo, può vederſi nel noſtro Trattato *della Santa Meſſa al tom. 2. ſez. 2. cap. 6. §. 4. dell'edizione Italiana*, ed *alla ſez. 2. num. 170. dell'edizione Latina*, e quanto al ſecondo capo, nel noſtro Trattato *de Synodo Diœceſana* dell'ultima ſtampa *al lib. 13. cap. 10. num. 21. e ſeg.* Per le quali coſe tutte ripiglia vigore quanto poc'anzi ſi è detto, che, eſſendoſi penſato a dare ogni poſſibile ajuto ai ſemplici Sacerdoti inabilitati a celebrare la Meſſa, acciò la poſſano celebrare, ed ai laici impediti a ricevere i Sagramenti, acciò li poſſano ricevere, non debbaſi poi con tanti ſcrupoli e ſottigliezze procurar d'impedire ai Perſonaggi coſtituiti nelle più ſublimi dignità Eccleſiaſtiche, e molto più ai Veſcovi che non poſſono reggerſi ſu i piedi, il celebrare la Meſſa ſedendo in tutto il tempo della celebrazione, eſſendo particolarmente uffizio del Veſcovo l'offerire a Dio il Sagrifizio della Meſſa pel popolo alla ſua cura commeſſo, ed anche per ſe ſteſſo.

XXIV. Ecco le parole di S. Paolo *nell'epiſtola agli Ebrei al cap. 5. verſ. 1. e ſeg. Omnis namque Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis: qui condolere poſſit iis, qui ignorant & errant: quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate: & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam & pro ſemetipſo offerre pro peccatis*: e *nel cap. 8. della ſteſſa lettera al verſ. 3. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur*. Per lo che Giovanni Gagneo *ſopra il detto capitolo* 5. dopo un lungo diſcorſo così conchiude: *Munus ergo aſſumpti Pontificis eſt orare, & pro ſuis ac pro populi delictis ſacrificia offerre, & agnoſcere ſe peccatorem, atque ita populi peccatis condolere*. E col Gagneo concordano Guglielmo Eſtio, il Salmerone, e Cornelio a Lapide *ne' Comenti ſopra il cit. c.* 5. non meritando d'eſſer valutata la rifleſſione addotta di ſopra, che, dovendoſi celebrare dal Veſcovo ſedente la Meſſa, non in Chieſa, ma nell'Oratorio privato, per non recar maraviglia al popolo che lo vedeſſe celebrare nel modo predetto, ceſſa il fine della predetta celebrazione, che è l'edificazione del popolo; imperocchè non è l'edificazione del popolo la cauſa principale della celebrazione della Meſſa, ma è l'offerire il Sagrifizio per eſſo, il che ſi fa celebrando anche la Meſſa nell'Oratorio: oltre di

che

che il popolo che ſta intento alle operazioni del Veſcovo, ſapendo, che il Veſcovo celebra la Meſſa in quella maniera che può, dee reſtar edificato del proprio Paſtore, e non ſcandalizzato; tanto più, quando ſa, che così celebra, avendo ottenuta dal Papa la diſpenſa.

XXV. Tutto va bene, diraſſi; ma a buon conto non ſi ritrova eſempio, che di diſpenſe conceſſe anche ai Veſcovi di celebrare la Meſſa ſedendo, ma non nel tempo del Canone, e della Conſecrazione; nè ſi ritrova eſempio di diſpenſe di celebrare la Meſſa ſedendo in tutto il tempo della celebrazione, che è il punto della preſente indagine. Scorrendo la Sacra antichità, ritrovaſi, che S. Luciano Martire nella perſecuzione di Maſſimiano, per ſoddisfare alla divozione de' Chriſtiani, che ſeco rinchiuſi in carcere bramavano d' aſſiſtere al Sagrifizio della Meſſa, ſi ſteſe in terra, e nella Feſta dell' Epifania ſi ſervì del proprio petto come d' un Altare, per celebrarvi la Meſſa: come ſi vede negli Atti appreſſo i Bollandiſti *nel tom. 1. di Gennajo pag. 361. num. 14.* Ritrovaſi, che Teodoreto Veſcovo di Ciro, per far coſa grata ad un ſanto Romito, che ſtando nella ſua ſolitudine, non era mai ſtato preſente alla Meſſa, portatoſi al di lui tugurio coi ſacri vaſi, fece, che le mani de' Diaconi ſerviſſero d' altare, e ſopra eſſe fece la conſecrazione della ſacra Euchariſtia; come eſſo ſteſſo racconta *nel Filoteo al capo* 20. Uranio nella lettera *de obitu Paulini*, appreſſo i Bollandiſti *al tom. 4. di Giugno pag.* 198. *num.* 2. atteſta, ch' eſſendo infermo S. Paolino Veſcovo di Nola, vennero altri due Veſcovi per viſitarlo, e che con eſſi celebrò, benchè infermo la Meſſa, avendo fatto alzare un Altare vicino al letto: *Et quaſi profecturus ad Dominum, jubet, ſibi ante lectulum ſuum ſacra miniſteria exhiberi: ſcilicet, ut una cum Sanctis Epiſcopis oblato Sacrificio animam ſuam Domino commendaret*: il che anche fu puntualmente eſeguito, come ſi vede *nel num. 3. Et cum hæc omnia Sanctus Epiſcopus læto ac perfecto ordine celebraſſet*: non potendoſi ammettere l' intelligenza data da alcuni alle citate parole d' Uranio, cioè, che debbono intenderſi, non della celebrazione della Meſſa, ma del ricevere la ſacra Euchariſtia, eſſendo contrarj a queſta intelligenza, e favorevoli all' altra della celebrazione della Meſſa, il Tillemont *al tom. 14. nelle Geſta di S. Paolino art. 52. pag.* 139. *della Veneta edizione*, ed il dotto Padre Maeſtro Orſi, Maeſtro di queſto Sacro Palazzo Apoſtolico, *nel tom. 12. della Storia Eccleſiaſtica lib. 28. num. 76. pag. 375.*

XXVI. Sono ſenza dubbio ſpecioſi i ſopraddetti eſempi, e poſſono anche ſervire per l' aſſunto preſente; ma ſono antichi, e ſono ſeguiti, prima che la Meſſa foſſe ridotta al ſiſtema ed all' ordine, in cui preſentemente ſi ritrova. Morì S. Taraſio Patriarca di Conſtantinopoli nel principio del ſecolo nono, ed Ignazio Veſcovo Niceno di lui Diſcepolo, e che ſcriſſe le di lui geſta, come può vederſi appreſſo il Cardinale Baronio *all' anno* 806. ed appreſſo i Bollandiſti *al tom. 3. di Febbrajo pag.* 586. *num.* 47. così deſcrive la celebrazione della Meſſa, che il Santo faceva nel tempo della ſua grave malattia: *Ingruens morbus, & valde graves ei dolorem afferens, non perſuaſit, ut oblivisceretur perpetui & Divini Officii. Nam & morbo & ſenio laborans, nequaquam ſatiabatur ſacroſancti Myſterii celebratione, ſed intenſo amore ad Deum ardens, & morbi nullam ducens rationem, pectore innixus menſæ ligneæ, quæ ponebatur ante Aram Divinam, ſancta peragebat, infirmus videlicet*; che vuol dire, appoggiando il ventre, ed il petto alla tavola di legno, e ſoſtentando coi piedi l' altra parte del corpo. Morì nel 1303. S. Ivo Sacerdote e Parroco nella Brettagna Armonica; e di eſſo ſi legge, che non potendo ſtare in piedi, celebrava la Meſſa nel modo ſeguente: *Fuit adeo infirmus, & debilis, quod ſe non poterat ſuſtinere; immo interdum ſuſtentabatur per aliquos aſſiſtentes, & ſic Miſſam celebravit in Cappella ſua*: come può vederſi *nel tom. 4. di Maggio* dei Bollandiſti *pag. 541. A. num.* 17. e lo depone un Teſtimonio *de viſu* nel Proceſſo fatto ſopra le di lui Virtù appreſſo gli ſteſſi Bollandiſti *nel luogo citato pag. 560. C. n.* 65. e Maurizio Gaufrido nella lunga Vita che ſcriſſe di S. Ivo, *nel cit. tom.* 4. de' Bollandiſti *pag. 504. cap. 6. num.* 59. così deſcrive il tutto: *Erat autem adeo tunc infirmus, ut præ debilitate corporis nec induere nec exuere per ſe ſufficeret ſacras veſtes, ſed nec alia pro Miſſa neceſſaria præparare, ad Altare ſe ſuſtinere, aut ad elevandum Corpus Domini ſe juvare, niſi ab aſſiſtentibus Abbatibus Belliportus, & de Begar, & Archidiacono Trecorenſi cum aliis præſentibus fulciretur.*

XXVII. Incominciano le coſe ad accoſtarſi al ſuo dovuto ſegno: ma, non eſſendo in que' tempi introdotta per anche la diſciplina della neceſſità della diſpenſa Apoſtolica per potere ſedendo celebrare la Meſſa, diſciplina ſaviamente introdotta, acciò non ſia in petto di ciaſcheduno il figurarſi una malattia, e celebrare la Meſſa ſedendo; porteremo gli eſempj delle diſpenſe de' Romani Pontefici, conceſſe ai Perſonaggi qualificati nella Chieſa, ed ai Veſcovi infermi, e che non poſſono reggerſi ſu i piedi, non già di celebrare la Meſſa ſedendo, eccettuato il tempo del Canone e della Conſecrazione, del che non ſi queſtiona, ma di ſedere in tutto il tempo della Meſſa, al qual punto ſi riduce il preſente eſame.

XXVIII. Giovanni Renna Veneziano, che fu ai 3. di Novembre del 1534. fatto Veſcovo d' Alghieri, e da queſto Veſcovado fu traſferito a quello di Pamplona ai 13. di Maggio 1538. domandò al Pontefice Paolo III. varie grazie. Fra le altre eſpoſe, ch' era maltrattato dalla podagra, in tal maniera che i ſuoi membri erano quaſi reſi affatto inabili: *Diverſis infirmitatibus podagra detentus, quibus fere ad membrorum invaliditatem redactus es*: per lo che non potendo celebrare la Meſſa ſtando in piedi, deſiderava poterla celebrare in una ſua ſedia, che aveva fatto fare, ed in cui ſedendo, pareva, che ſteſſe in piedi: *Ac tibi, qui propter infirmitatem prædictam, Miſſam ſtando celebrare non vales, & zelo devotionis accenſus Miſſam celebrare deſideras, tibi, ut ſedendo in quodam artificio ſedis per te facto, in quo ſedendo ſtare videris, quoties tibi placuerit, Miſſam celebrare, benedictionem elargiri, & alia, quæ ad Epiſcopalem Ordinem pertinent, etiam ſedendo exercere... tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus: proviſo, quod Divinum Sacramentum debita cum reverentia tractetur, & ſcandalum non ſequatur; &, ſi celebratione tua in artificio prædicto aſtantes ſcandalizari veriſimiliter credi poſſit, celebrationem hujuſmodi, non publice, ſed privatim facias.* Il Breve ſi ritrova ſottoſcritto dal Cardinale Girolamo Ghinucci, che era quello che aveva l' incombenza di ſottoſcriverli, come può vederſi nel Ciacconio *al tom. 3. pag.* 569. e da uno de' Segretarj Apoſtolici, il di cui nome è abbreviato. Il Breve poi ſi ritrova fra le minute originali de' Brevi di Paolo III. nell' Archivio ſegreto all' anno 1538. *num.* 466. ed intero ſi traſcrive nel fine di queſta Lettera, acciocchè ognuno, leggendolo, poſſa ſoddisfarſi. Noi qui non c' innoltreremo a diſcorrere della ſedia artificioſa, in cui ſedendo chi celebrava la Meſſa, pareva, che ſteſſe in piedi, non avendo Noi pratica di ſimili coſe; ma diremo, eſſere ſtata da Paolo III. conceſſa la facoltà al Veſcovo di Pamplona di celebrare la Meſſa ſtando ſempre a ſedere, e ſenza l' obbligo di ſtare in piedi nel tempo del Canone e della Conſecrazione.

XXIX. Il Pontefice S. Pio V. nel primo anno del ſuo Pontificato conceſſe al Cardinale Pietro Franceſco Ferreri del Titolo di S. Agneſe il celebrare la Meſſa nella ſua Cappella privata ſedendo, mentre per la grave indiſpoſizione della podagra non la poteva celebrare in piedi: *Nos ſpecialem gratiam tibi facere volentes, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, circumſpectioni tuæ, ut, quotieſcumque devotionis gratia Miſſam celebrare volueris, ſi eam pedibus ſtando ob ipſas indiſpoſitiones commode celebrare nequiveris, illam ſedendo in Oratorio domus tuæ, ſeu Cappella tua privata, coram familiaribus, & domeſticis tuis dumtaxat, ita ut exinde nullus ſcandalum, aut offendiculum capere poſſit, alias tamen rite celebrare valeas, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam concedimus & facultatem.* La minuta originale del Breve è ſottoſcritta da Monſignor Ceſare Glorieri antico Segretario de' Brevi, ed è nell' Archivio ſegreto fra le minute originali de' Brevi di S. Pio V. dell' anno 1566. *num.* 572. Si dà pure nel fine di queſta Lettera il Breve intero, acciò non ſolamente poſſa ognuno ſoddisfarſi, ma reſti ancora perſuaſo, dirſi da taluni con molta facilità, che non v' è eſempio della tal coſa perchè eſſi non ne hanno notizia; ed il comodo che ſi riceve dalla ſopraddetta aſſerzione, che traſfonde in altri il peſo di faticare, liberandone l' aſſerente, ſuol finire in amarezza, comparendo ciò, che lo ſteſſo aſſerente aveva detto o non eſſervi, o non ritrovarſi.

N A R R A T I V E

DI FATTI,

Che riſguardono il Romano Pontefice, che ſembrano neceſſarie a chi dee dare il ſuo giudizio ſopra il caſo che è in queſtione.

XXX. A taluno ſembrerà ſuperfluo tutto ciò che or ora riferiremo: imperocchè, ſe il Sommo Pontefice concede ad altri impediti, e che non poſſono ſtare in piedi, il celebrare tutta la Meſſa ſedendo, coſa mai potrà dirſi, ſe, concorrendo la ſteſſa cauſa, prende per ſe quel comodo, che dà agli altri? Ma la rifleſſione in tutto e per tutto non ſoddisfa; potendovi eſſere alcune coſe, che non accordino colla dignità Pontificia, ancorchè il Papa ed altri le conceda. E però, acciò ſi veda, ſe diſdica al Papa il celebrare ſedendo, è d' uopo vedere, ſe vi ſiano eſempj de' Sommi Pontefici, che non potendo ſtare in piedi, abbiano celebrata la Meſſa ſedendo in tutto il tempo d' eſſa. Ciò a Noi non ſarà di gran fatica, avendo radunato quanto potemmo radunare in queſto propoſito, quando demmo alla buona memoria del Cardinale di Rohano, Veſcovo d' Argentina, la licenza di celebrare la Meſſa ſedendo, eccettuato il tempo del Canone, e della Conſecrazione, per l' impedimento della podagra, che non l' avrebbe laſciato ſtare in piedi in tutto il tempo della Meſſa, ma unicamente in quello del Canone, e della Conſecrazione. L' unione delle notizie, che allora facemmo, non ci ſarebbe oggi riuſcito di fare, non ſolo pel grave peſo degli anni, e della noſtra non perfetta guarigione, ma perchè avendo deſtinata la noſtra copioſa, e ſcelta Libreria all' Iſtituto di Bologna, ed avendo ad eſſo traſmeſſa una gran parte de' Libri, de' quali avevamo tutta la pratica, ciò ci aſtringe a chiedere ad altri que' Libri più rari, de' quali abbiamo biſogno, il che ci è di non piccolo incomodo, e perdita di tempo, di cui poſcia abbiamo gran careſtia.

XXXI. Onorio IV. fu eletto Sommo Pontefice nel 1286. e non era, che Diacono; in tal maniera che fu d' uopo conſecrarlo Prete, e Pontefice. Gl' Iſtorici atteſtano, ch' era abitualmente infermo: Martino Minorita *nel ſuo Flores Temporum*, Giovanni Vitodurano *nella Cronaca*, Andrea di Ratisbona pure *nella Cronaca*, Ermanno Cornero parimente *nella Cronaca*, appreſſo Gio: Giorgio Eccardo *nel ſuo Corpo iſtorico del medio evo al tom. 1. pag. 1631. pag. 1758. pag.* 2088. *ed al tom. 2. pag.* 936. Altri, ch' era talmente infermo ne' piedi, che non poteva

cam-

cemminare: Riccobaldo Ferrareſe *nella Storia de' Pontefici Romani all' anno* 1285. *nel tom.* 9. *Rer. Ital. Script. pag.* 182. Altri, ch' era talmente oppreſſo dalla gotta, che non poteva unire un dito coll' altro: Muratori *negli Annali d' Italia tom.* 7. *pag.* 460. Altri, che non poteva celebrare la Meſſa, ſe non coll' ajuto d' alcuni ſtrumenti: Tolomeo Lucenſe *al lib.* 24. *della ſua Storia Eccleſiaſtica cap.* 13. *nel tom.* 11. *Rer. Ital. Script. pag.* 1191. il Raynaldi *all' anno* 1285. *num.* 14. il Fleury *al tom.* 18. *della Storia Eccleſiaſtica pag.* 371. e *nella Vita del detto Pontefice* il Ciacconio *al tom.* 2. *pag.* 246. il Burio, il Pagi *al tom.* 3. *pag.* 455. *num.* 3. l' Autore delle Vite de' Papi ſtampate all' Haya *al tom.* 3. *pag.* 289. Non manca poi chi deſcrive ancora gli ſtrumenti coll' ajuto de' quali ſedendo celebrava la Meſſa. Queſti è il P. Franceſco Pipino di Bologna, dell' Ordine de' Predicatori, che *nella ſua Cronaca al lib.* 4. *cap.* 22. così laſciò ſcritto: *Pedibus erat ita ægrotus, ut nec ambulare, nec ſtare poſſet: manus autem ſic contractas habebat, ut digitos, exceptis pollicibus, unum ad alterum jungere non poſſet; immo etiam carne ſuperexcreſcente fere unus ab altero ſecerni non poterat. Et, cum celebraret, ponebatur Corpus Domini inter ipſos pollices, & quodam inſtrumento ligneo, quo inſidebat, volvebatur ad populum*: conforme ſi può vedere *nel cit. tom.* 9. *Rer. Ital. Script. alla pag.* 727.

XXXII. Ne' Commentarj di Pio II. che fu eletto Sommo Pontefice l' anno 1458. *alla pag.* 203. dopo una lunga narrativa della Proceſſione fatta nel traſporto del Capo di S. Andrea Apoſtolo, venuto dall' Acaja in dono allo ſteſſo Pontefice, ſi leggono le ſeguenti parole: *Die Sabbathi, qua fuit Aprilis 17. celebrato grandi Officio, cum benediceret populo Pontifex Maximus, promiſit in craſtinum, ob reverentiam Reſurrectionis in Eccleſia Principis Apoſtolorum ſe ſe rem Divinam facturum, portaturumque eo ſacrum Andreæ Caput, ut iterum atque iterum videretur, quod ex Altari Beati Petri abductum, in Palatio clauſerat. Res nova & inſperata fuit. Nam propter ægritudines, & abſentiam Pontificis ante quatuor annos, non viderant Romani ſuum Pontificem Divinam Hoſtiam offerentem. Cumque ſuis pedibus ſtare Pius Præſul nequiret, excogitata ingenia ſunt, ut quaſi ſedens celebraret.*

XXXIII. Pio III. fu eletto Sommo Pontefice nel 1503. e non era, che Diacono, ed aveva in una gamba una piaga mortale, in tal maniera che non poteva ſtare in piedi. Sedendo fu ordinato Prete dal Cardinale di S. Pietro in Vincoli ai 30. di Settembre 1503. e dallo ſteſſo fu conſecrato Veſcovo nel giorno 1. d' Ottobre; e nel giorno 8. dello ſteſſo meſe fu coronato, e celebrò ſedendo la Meſſa Pontificale nella Baſilica Vaticana. Il tutto ſi vede nel libro ultimo dei Diarj di Giovanni Burcardo, Maeſtro delle ſacre Cerimonie, *alla pag.* 56. 58. *e* 59. che era nella Libreria del fu Cardinale Silvio Valenti noſtro Segretario di Stato, e che oggi è nelle mani di Monſignor Luigi Valenti di lui Nipote.

ANNO MDIII.

Die Veneris 29. Septembris ordinavi ſedem pro Papa, in qua ſedens cruribus extenſis ordinaretur, & celebraret, & menſam longam pro Altari, ut pedes ſubtus extendi poſſent.

Die Sabbathi ..... Cardinalis S. Petri ad Vincula ordinavit Papam ..... acceſſit in Planeta ad Papam in illa ſede ordinata ad omnia ſedentem &c.

Die Dominica 8. Octobris, S. D. N. delatus in ſede ad hæc ordinata, de qua per totum officium non deſcendit. Sed in ea poſt introitum Eccleſiæ ..... accepit in ea Pallium, & portatus in ea ſuper ſolium, deinde in ea celebravit.

XXXIV. Celebrando Pontificalmente il Romano Pontefice, dopo la Conſecrazione fatta all' Altare, ritorna al Soglio, ed ivi riceve l' Eucariſtia ſotto le ſpecie del pane e del vino, ma ſtando in piedi; non eſſendo vero ciò che da alcuni viene ſcritto, che ſi comunichi ſedendo, come può vederſi *nel tom.* 2. *del noſtro Trattato della Santa Meſſa ſez.* 1. *cap.* 20. §. 1. *dell' edizione Italiana*, e *nell' edizione Latina alla ſez.* 1. *num.* 339. Ma nel Ceremoniale della Cappella Papale ſi laſcia il Sommo Pontefice in libertà di comunicare i Cardinali Diaconi, e gli altri Perſonaggi del Soglio, ſedendo; il che da Noi mai è ſtato fatto, avendo ſempre comunicato i predetti ſtando in piedi. Dovendoſi il Papa eletto conſecrar Veſcovo, ſi dice, che dal Cardinale Veſcovo che fa la Conſecrazione, gli s' impone il libro degli Evangeli ſopra le ſpalle, e le mani ſopra il capo, e ſucceſſivamente ſe gli fa la ſacra unzione col Criſma, tanto nel capo, quanto nelle mani, ſtando in tutte le dette azioni il Papa a ſedere. Parimente, ſe il Papa eletto non foſſe Suddiacono, o non foſſe Diacono, o pure non foſſe Sacerdote, nel Suddiaconato il Cardinal Veſcovo, che conferiſce l' Ordine ſtando in piedi, dà al Sommo Pontefice eletto *ſedenti Calicem vacuum cum Patena, & urceolos cum vino & aqua, bucale, & manutergium*; e gli conſegna il Libro Epiſtolario, ſeguitando eſſo a ſedere. Conferendoſegli il Diaconato, il Cardinale che ordina, ſta in piedi, pone la mano ſopra il capo del Papa ſedente, dicendo: *Accipe Spiritum Sanctum*: ed al Papa ſedente ſi conſegnano i ſacri paramenti, ed il Libro degli Evangeli. E finalmente nell' Ordinazione Sacerdotale s' impongono le mani dall' Ordinante ſopra il capo del Papa ſedente, che pure ſta ſedendo quando il detto Ordinante gli unge le mani coll' Olio ſanto de' Catecumeni, e gli conſegna il Calice col vino e l' acqua, e la Patena coll' oſtia. Coſe tutte, che dimoſtrano, non diſdire al Sommo Pontefice nelle più ſacre azioni lo ſtare ſedendo, e rende più facile quanto di ſopra ſi è detto, diſcorrendo del celebrare la Meſſa ſedendo anche nel tempo del Canone, non potendo reggerſi ſu i piedi in tutto il tempo del Canone, e della Conſecrazione.

XXXV. Ed ecco quanto abbiamo creduto bene d' eſporre in queſta noſtra Lettera, che comunichiamo anche a quelli, il conſiglio de' quali deſideriamo d' avere, prima di prendere veruna riſoluzione. E quando ſi arrivaſſe a prendere la riſoluzione favorevole alla celebrazione della Meſſa, ſarà ſuo penſiere il far preparare una tavola d' Altare colla Pietra ſacra, coll' Immagine del Crocifiſſo, coi lumi, ed ogni altra coſa che ſi richiede per la Meſſa, laſciando vacuo ciò che reſta ſotto l' Altare, per potervi diſtendere i piedi; eſſendo ſicuriſſimi, che il tutto ſarà fatto ed eſeguito colla ſolita ſua inarrivabile diligenza. E Noi intanto di vero cuore le diamo l' Apoſtolica Benedizione.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die XI. Octobris MDCCLVII. Pontificatus Noſtri Anno Decimo octavo.

PAULUS PP. III.

VENERABILI FRATRI

JOANNI EPISCOPO PAMPILONEN.

Venerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem

CUpientes commodis tuis, qui diverſis infirmitatibus podagræ detentus, quibus fere ad membrorum invaliditatem redactus es, limina Apoſtolorum Petri & Pauli viſitare perſonaliter de triennio in triennium commode, ut juraſti, non vales, providere, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, tibi, ut, tua vita durante, per Procuratorem tuum ad hoc a te ſpecialiter conſtitutum dicta Limina viſitando, ad ea aliter viſitandum minime tenearis, nec ad id invitus a quoquam compelli poſſis; ac tibi, qui propter infirmitatem prædictam, Miſſam ſtando celebrare non vales, & zelo devotionis accenſus Miſſam celebrare deſideras, tibi, ut ſedendo in quodam artificio ſedis per te facto, in quo ſedendo ſtare videris, quoties tibi placuerit, Miſſam celebrare, benedictionem elargiri, & alia, quæ ad Epiſcopalem Ordinem pertinent, etiam ſedendo exercere; & Horas Canonicas, diurnas, & nocturnas, cum uno, vel duobus Capellanis juxta ordinem Romanæ Curiæ per dilectos filios noſtros Cardinalem Sanctæ Crucis, vel alios antiquitus inſtitutum, prout tibi placuerit, libere & licite dicere, ac eaſdem Horas anteponere, & poſtponere, & cumulative unico contextu recitare ſine ſcrupulo conſcientiæ libere & licite poſſis & valeas, tenore præſentium de ſpeciali gratia indulgemus, proviſo, quod Divinum Sacramentum debita cum reverentia tractetur, & ſcandalum non ſequatur; & ſi celebratione tua in artificio prædicto aſtantes ſcandalizari veriſimiliter credi poſſit, celebrationem hujuſmodi, non publice, ſed privatim facias. Non obſtantibus Apoſtolicis ac in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum in Domo Sanctæ Crucis extra muros Nicen. ſub Annulo Piſcatoris VI. Junii MDXXXVIII. Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Hieronymus Card. Ghinuccius
Fab. Vigil.

PIUS PP. V.

DILECTO FILIO NOSTRO

PETRO FRANCISCO

TITULI SANCTÆ AGNETIS IN AGONE

PRESBYTERO CARDINALI FERRERIO VOCATO.

Dilecte Fili Noſter, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

EXimia virtutum dona, quibus perſonam tuam illarum largitor illuſtravit Altiſſimus, promerentur, ut votis tuis, præſertim quæ ex devotionis fervore prodire dignoſcuntur, benigno annuamus affectu. Cum itaque, ſicut Nobis nuper expoſuiſti, tu adeo frequenter gravibus tui corporis indiſpoſitionibus, & præſertim podagra, quæ te aſſidue impeditum tenet, laborare ſolitus ſis, ut, quando devotionis tuæ cauſa Miſſam celebrare deſideras, quoniam pedibus ſtare non potes, id facere nullo modo valeas; quare Nobis humiliter ſupplicaſti, ut tibi in præmiſſis opportune providere de Benignitate Apoſtolica dignaremur: Nos igitur ſpecialem gratiam tibi facere volentes, tuis in hac parte ſupplicationibus inclinati, circumſpectioni tuæ, ut, quotieſcumque devotionis gratia Miſſam celebrare volueris, ſi eam pedibus ſtando ob ipſas indiſpoſitiones commode celebrare nequiveris, illam ſedendo in Oratorio domus tuæ, ſeu Capella tua privata, coram familiaribus & domeſticis tuis dumtaxat, ita ut exinde nullus ſcandalum, aut offendiculum capere poſſit, alias tamen rite celebrare valeas, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam concedimus & facultatem. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Annulo Piſcatoris die XXVIII. Septembris MDLXVI. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Cæſar

Cæſar Glorierius

TErminata l'unione delle notizie appartenenti al celebrare, o non celebrare la Meſſa, ſedendo anche nel tempo del Canone e della Conſecrazione, mentre ſi ſtava per traſmettere il tutto a chi doveva ſomminiſtrarci il proprio parere e conſiglio, eſſendo piaciuto al Grande Iddio di viſitarci con una nuova ſuſſeguente infermità, abbiamo ſtimato neceſſario ſoggiugnere quanto in appreſſo; ad effetto che, conſiderato ed avvertito quanto è di poi ſeguito, poſſano i noſtri conſiglieri darci ſopra il tutto un adeguato conſiglio.

Fummo dunque nel giorno 14. del corrente meſe di Ottobre moleſtamente aſſaliti da un graviſſimo bruciore d'urina, che comparve miſta e tinta di ſangue: il che benchè non deſſe veruna apprenſione al Profeſſore, non laſciò però di riempirci di ſpavento, e di tirarci addoſſo una febre riſentita: alla quale fu poſcia riparato con una cavata di ſangue, e con repetite preſe di China China: nè in quella congiuntura punto ci ſcordammo della Noſtra grave età, e di quanto ſi legge *nel Salm. 89. Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus, octoginta anni & amplius eorum, labor & dolor*; indicandoſi nelle accennate parole, che *dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptuaginta anni; id eſt tempus vitæ noſtræ in ſe ipſo concluſum & definitum, non traſcendit ultra ſeptuaginta annos:* e nelle perſone più robuſte arriva agli ottanta; *& in robuſtioribus uſque ad octoginta:* e che, ſe ſi trapaſſano gli ottanta, come in Noi ſuccede, tutto deve eſſer malattia, tutto diſgrazie: *& ſi quid ultra erit, erit labor & dolor, ætas videlicet infirma, & variis malis & ærumnis noxia*. Sono tutte parole del Venerabile Cardinale Bellarmino *ſopra il Salmo allegato*.

Proſeguendo poi la narrativa di quanto è ſeguito, ritornata l'urina al ſuo color naturale, eſcluſo in tutto e per tutto il colore ſanguigno, ci ritroviamo e quanto alla teſta, e quanto al lavoro, in quello ſtato, in cui eravamo prima che foſſimo aſſaliti dal nuovo male: e quello che ora v'è, e che una volta non v'era, ſi è, che ſiamo neceſſitati ogni due ore e mezza in circa a far eſtrarre dalla veſcica colla ſiringa l'urina, che, paſſato il detto tempo e non eſtratta, ci cagionerebbe dolori inſopportabili.

Potendoſi dunque nel termine delle due ore e mezza poc'anzi accennato celebrare comodamente la ſanta Meſſa, dovrà ognuno chiamato a conſiglio, accennare liberamente quanto crede a propoſito o per la parte affermativa, o per la parte negativa, riſpetto al celebrare la Meſſa ſedendo anche nel tempo del Canone e della Conſecrazione. Compatiraſſi, come preghiamo, il nuovo incomodo: dando con pienezza d'affetto a chi ſe lo prenderà, l'Apoſtolica Benedizione. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die XXVIII. Octobris MDCCLVII. Pontificatus Noſtri Anno Decimo octavo.

COL

C O L L E C T I O
QUORUNDAM RECENTIORUM DECRETORUM
NUNQUAM ANTEA EDITORUM.

M O N I T U M.

Poſtquam Editio hæc noſtra jam tota penitus perfecta eſſet, ad aures noſtras pervenit, Recentiora quædam Decreta a S. R. Congregatione edita fuiſſe, quæ nondum publicam lucem aſpexerunt. Ut igitur nihil eſſet, quod in Opere hoc noſtro deſideraretur, ex Regeſtis Decretorum ejuſdem Sacræ Rituum Congregationis ea ſumma fide eruenda, & Roma ad nos ſtatim mittenda curavimus. Fn illa iiſdem omnino verbis, ut in jam dictis Regeſtis ſcripta ſunt. Iis utere, Lector humaniſſime, & diligentiam noſtram ne aſperneris.

Ordinis Carmelit. Excalceat. Provinciæ Poloniæ.

CUM Fratri Joſepho a B. Virgine Maria Ordinis Carmelitarum Excalceatorum Provinciæ Poloniæ nonnulla occurrerint dubia circa rubricas, S. Rituum Congregationi humillime ſupplicavit, quatenus ea benigne reſolvere dignaretur. Dubia ſunt ſequentia.

I. Cum Regulares teneantur recitare Officium de Dedicatione Eccleſiæ Cathedralis ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, utrum tantum intra Civitatem conſtituti, ubi adeſt talis Eccleſia Cathedralis, an etiam per totam Diœceſim?

II. Cum in omnibus Diœceſibus Regni Poloniæ & Magni Ducatus Lithuaniæ Officio Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis aſſignata ſit dies Dominica in perpetuum, & in eadem Dominica recitetur quotannis, utrum aliquando apud Regulares occurrente in illa Dominica alio feſto altioris ritus, vel Dignitatis, debeat prædictum Officium Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis apud Regulares transferri in aliam diem non impeditam etiam ultra duas ſeptimanas, an omitti juxta Decretum Sacræ Rituum Congregationis emanatum in Anno 1683. 20. Martii, & inſuper utrum cedere debeat prædictum Officium Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis Officio ſolemniori alicujus Religionis occurrenti eadem die Dominica ſub eodem ritu?

III. Dum fit expoſitio Sanctiſſimi Sacramenti ratione ſolemnitatis ad Populum in Dominicis privilegiatis, vel aliis, qualis debeat adhiberi color in Miſſis celebrandis de Dominica ad Altare Majus, ubi manet expoſitum Sanctiſſimum Sacramentum, an albus competens ſolemnitati ratione expoſitionis Sanctiſſimi Sacramenti, an violaceus?

IV. Cum in Provincia Polona, & Lithuania ob occurſum perpetuum cum feſto S. Stanislai Epiſcopi Martyris Patroni Principalis ex die 8. Maji Officium Apparitionis Sancti Michaelis Archangeli translatum in diem X. Maji tamquam propriam recitabatur, quæritur utrum nunc cum Sacra Rituum Congregatio Officio S. Antonini de Præcepto Semiduplici eamdem decimam Maii aſſignaverit pro univerſali Eccleſia debeat cedere Officium Apparitioni S. Michaelis Archangeli, ad uniformitatem Officio S. Antonini?

V. Utrum occurrente aliquando feſto altioris ritus in Dominica ſecunda poſt Paſcha, in qua ex Indulto Sacræ Rituum Congregationis recitatur in Polonia Officium affixum hujus Dominicæ Sanctiſſimi Sepulchri, debeat ne prædictum Officium Sanctiſſimi Sepulchri transferri in aliam diem non impeditam, an omitti juxta Decretum in Anno 1683. 20. Martii emanatum?

VI. Cum in Regno Poloniæ cum maxima ſolemnitate & concurſu populi cantetur ab immemorabili tempore in Adventu Domini ſingulis diebus Miſſa votiva de Beata Virgine Maria, quæ vocatur = Rorate = quæritur, utrum hæc Miſſa cenſenda ſit ſolemnis ratione concurſus Populi, & pro re gravi inſtitutæ a Synodo Provinciali Regni Poloniæ 1628. a SS. Domino Noſtro Paulo V. approbato?

VII. Utrum ex præſcripto Fundatorum, & inſtitutione eorumdem poſſit dici Miſſa de Aſſumptione, Purificatione, Conceptione Beatæ Mariæ Virginis in Sabbathis, vel aliis feriis per annum non impeditis feſto duplici?

VIII. Cum in Regno Poloniæ ab immemorabili conſuetudine recitetur 28. Septembris Officium Sancti Weneeslai Martyris ſub ritu duplici minori & ſub eodem ſimiliter ritu duplici minori Officium Translationis ejuſdem Sancti Wenceslai Martyris recitetur 5. Martii, utrum licite tolerari poſſit, ut feſtum Principale, & ejus Translatio ſub eodem ritu celebretur, ſicut in Magno Ducatu Lithuaniæ Officium S. Adalberti, & ejus Translatio, & an debeat ceſſari a recitatione Officii Translationis S. Wenceslai Mart. ſub Ritu duplici in Regno Poloniæ; ſicut, & in Lithuania a recitatione Officii Translationis S. Adalberti?

IX. Iis in Eccleſiis Regularium, in quibus non eſt conſuetudo cantandi quotidie Miſſam currentis Officii; Utrum in Miſſa ſolemni, quæ ſola canitur pro re gravi, vel ob occurſum feſti ſolemnis, de quo eodem die Officium nequit fieri, non cantata Miſſa Officii diei, nempe de Dominica privilegiata, feria majori, vel feſto aliquo, debeat addi collecta illius diei Officii currentis, nempe feſti alicujus, Dominicæ, feriæ majoris?

X. Utrum Sacerdos Sæcularis, vel Regularis habens Officium duplex, & quid ſi duplex primæ, vel ſecundæ claſſis, celebrans in aliena Eccleſia ex devotione ubi celebratur feſtum ſolemne, debet ne celebrare Miſſam conformando ſe illi Eccleſiæ ubi celebrat etiam quoad ſolemnitatem, & colorem apparamentorum?

XI. Utrum etiam Sacerdos Sæcularis, vel Regularis habens Officium duplex, & quid ſi duplex primæ, vel ſecundæ claſſis, celebrans in aliena Eccleſia ex obligatione in ſepultura ſolemni alicujus Cadaveris vel exequiis ſolemnibus, debet ſe conformare illi Eccleſiæ celebrando Miſſam de Requiem?

XII. Invaluit conſuetudo in Regno Poloniæ celebrandi Miſſam de Requiem in ſolemnibus ſepulturis præſente Cadavere in feſto duplici minori, non tamen celebri. Utrum hoc licite tolerari poteſt?

XIII. Utrum in majori hebdomada excepto triduo ante Paſcha, & biduo poſt & infra octavam Paſchæ & Pentecoſtes, ac etiam in feſtis duplicibus primæ Claſſis non tamen celebribus, poteſt cantari Miſſa unica ſolemnis de Requiem in ſepultura Cadaveris?

XIV. Quænam dicenda ſit Miſſa in die obitus, vel depoſitionis alicujus Defuncti Sacerdotis, an prima quæ eſt pro Epiſcopis aſſignata, ut in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum cum Oratione *Deus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes* &c. an illa quæ eſt ſecundo loco poſita, quæ eſt in die Obitus, ſeu depoſitionis in Communi cum Oratione *Deus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes* &c. Et inſuper quænam dicenda ſit Miſſa in Exequiis ſolemnibus poſt ſepulturam Cadaveris?

Et Sacra eadem Congregatio audito prius voto unius ex Apoſtolicarum Cæremoniarum Magiſtris, reſpondendum cenſuit.

Ad I. Regulares degentes in Civitate tenentur ad Officium Dedicationis Cathedralis, extra Civitatem non tenentur, neque ad recitationem Officii in die feſto.

Ad II. Ad primam ejuſdem dubii partem eſſe transferendum ad primam diem non impeditam. Ad ſecundam dubii partem ſervetur Rubrica X. Breviarii Romani de concurrentia feſtorum n. ſecundo.

Ad III. In Altari ubi eſt publice expoſitum Sanctiſſimum Sacramentum, ſi celebretur Miſſa diei, celebrari debet cum Paramentis feſto, ſeu Officio convenientibus.

Ad IV. Officium jam translatum Apparitionis S. Michaelis Archangeli ob occurſum feſti S. Stanislai Epiſcopi & Mart. quod in Polonia ſub ritu duplici primæ claſſis celebratur, & perpetuo aſſignatum die X. Maji non erit ulterius amovendum propter Officium S. Antonini Epiſcopi, & Confeſſoris eo die in Eccleſia univerſali celebrandum, ſed firmo remanente Officio Apparitionis illud S. Antonini transferatur in primam diem non impeditam.

Ad V. Officium Sanctiſſimi Sepulchri ſi occurrerit altioris ritus, non erit ad aliam Dominicam transferendum, ſed prorſus omittendum.

Ad VI. Miſſa Rorate, etſi ſolemniter decantetur in Adventu, non eſt tamen recenſenda inter Miſſas votivas pro re gravi, vel pro publica cauſa, ſed haberi dumtaxat poterit, ut mera Populi devotio.

Ad VII. Non ſunt violandæ rubricæ imperitorum, Laicorum cauſa, & ideo petentibus Miſſam votivam de Aſſumptione &c. fiet ſatis celebrando unam ex Miſſis votivis Beatæ Mariæ Virgini juxta temporis occurrentiam.

Ad VIII. Serventur ſolitum.

Ad IX. In Miſſis votivis ſolemnibus, quæ pro re gravi, vel ob occurſum feſti ſolemnis in aliam diem transferendi, etſi unica tantum canatur Miſſa, unica tantum Oratio dicenda eſt.

Ad X. & XI. Serventur Decreta alias edita in una Tertii Ordinis Sancti Franciſci 21. Januarii 1701. Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares conformari ſe debent ritui Eccleſiæ in qua celebrant.

Ad XII. Miſſæ privatæ de Requiem etiam corpore præſente, & inſepulto dici non poſſunt diebus, quibus fit de Officio duplici, vel aliis a Rubrica exceptis, & quæcumque conſuetudo in contrarium abuſus eſſe declaratur, Miſſa tamen unica ſole-

Digitized by Google

lemnis inſepulto Corpore celebrari poterit etiam in Dominicis, & feſtis diebus, non tamen ſolemnioribus primæ claſſis.

Ad XIII. Affirmative.

Ad XIV. Una, vel altera Miſſa dici poterit in Sepultura Cadaveris, vel Anniverſario pro Sacerdote Defuncto, dummodo Oratio pro eo deſignata, *Deus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes* &c. omnino adhibeatur. Et ita declaravit. Die 29. Januarii 1752.

Gadicen.

Cum hodierno Magiſtro Cæremoniarom Eccleſiæ Cathedralis Gadicen. nonnulla occurrerint dubia circa Rubricas Sacræ Rituum Congregationi humillime ſupplicavit, quatenus ea benigne reſolvere dignaretur: dubia ſunt ſequentia.

I. Num Miſſæ, quæ cohærenter ad Officia ſemel in menſe, vel hebdomada recitari conceſſa celebrantur cum Gloria in excelſis, puta de Sanctiſſimo Sacramento feria quinta, de Sanctiſſimo Nomine B. V. M. in Sabbatho, de Patrono Principali in alia feria, habere etiam debeant Credo.

II. Cum ex Fundatorum voluntate muneris ſit Capituli Eccleſiæ Gadicenſis, quotannis ultra Officium diei plura Anniverſaria adimplere, & de pluribus feſtivitatibus Sanctorum Officium cum Veſperis & Miſſa celebrare; quæritur, num Veſperæ dictarum Feſtivitatum Sanctorum Pontificum v. g. ſeu Virginum tempore Paſchali ſi celebrentur Antiphonæ pſalmorum, & reliquæ dici debeant cum Alleluja ob citati temporis Paſchalis occurrentiam. Et ſimiliter in iiſdem Veſperis, utpote extra diem proprium earum feſtivitatum, ultimus pſalmus eſſe debeat in Sanctis Pontificibus ver. gr. *Memento Domine David*, & in Sanctis Martyribus pſalmus: *Credidi*; Num vero pſalmus *Laudate Dominum omnes gentes*.

III. Et cum citatæ Miſſæ ſolemnes Anoiverſariorum, ut ſupra in majori ejuſdem Cathedralis Altari præſente toto Capitulo celebrentur, quæritur, num propoſitæ Miſſæ ſolemnes celebrari poſſint occurrente feſto duplici, & maxime quia tunc caſus, ſi celebrentur, datur, quod de eadem feſtivitate in eodem die duæ Miſſæ ſolemnes, in eodem principali Altari dicantur, e. g. una ſolemnis poſt primam ut accidit in eadem Cathedrali in ſimili occurrentia, & altera eadem poſt Tertiam.

IV. Quæritur, num in Officio eidem Cathedrali Gadicenſi, & Clericis ejus Choro tantum adſcitis conceſſo nomine, & privilegio D. D. Clericorum Cathedralis gaudere poſſint Clerici Curati in eadem Eccleſia curam animarum exercentes, qui quidem eidem Choro de rigore non ſunt adſcripti.

V. Quæritur, num Lignum Sanctiſſimæ Crucis, & Sacræ Spinæ Coronæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti, dum ab eodem Capitulo Gadicenſi in eorum Feſtivitatibus proceſſionaliter portantur ex inveterata ejuſdem Eccleſiæ conſuetudine ſub Baldachino, vulgo Hiſpanice *Pallio*, & cum duorum Thuribulorum incenſatione conduci & portari debeant.

Et Sacra Eadem Congregatio audito prius voto unius ex Apoſtolicarum Cæremoniarum Magiſtris cenſuit reſcribendum.

Ad I. Negative.

Ad II. Quando ultra Officium diei recitatur aliud de aliquo Sancto ex Fundatorum voluntate; ſi tempus currerit Paſchale, ritum pro tempore convenit imitari, addendo Antiphonis, verſiculis, & ſingulis reſponſoriis Alleluja, uno excepto B. M. V. Officio parvo, in quo dum feriali conjungitur Officio diei, nullum additur Alleluja ſecundum peculiarem illius Rubricam juxta alias reſoluta; Pſalmi quoque Veſperarum erunt, ut jam alias deſignati in feſto, ſcilicet, ut in primis, ſi primæ decantantur Veſperæ, ut in ſecundis, ſi ſecundæ.

Ad III. In caſu de quo agitur duplex de eodem occurrenti ſolemni feſto cantabitur Miſſa, una videlicet pro fundatione poſt primam, altera Conventualis poſt Tertiam.

Ad IV. Servetur Decretum Sacræ Rituum Congregationis 30. Auguſti 1602., nempe: Clerici, licet adſcripti alicui Eccleſiæ non tamen obligati Choro, non tenentur recitare Officia, quæ in Choro propria dicuntur.

Ad V. Lignum Sanctiſſimæ Crucis, & Spinæ Coronæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti ubi adeſt immemorabilis conſuetudo, licitum eſt Capite aperto ſub Baldachino proceſſionaliter deferre, eaſdem Reliquias incenſantibus duobus thuriferariis. Et ita declaravit die 26. Auguſti 1752.

Renovatio SS. Sacramenti debet fieri qualibet Dominica, non autem differri ad quindecim dies. S. R. C. 5. Aprilis 1753.

Conimbricen. Dubiorum.

Cum Reverendiſſimus Epiſcopus Conimbricen. S. Rituum Congregationi expoſuerit plures in ſua Cathedrali vigere uſus contra præſcriptum Sacrarum Rubricarum, & Cæremonialis Epiſcoporum, pro quorum obſervantia Capitulum dictæ Cathedralis antiquam conſuetudinem adducebat, cumque ad Sac. Congregationem ſuam relationem tranſmiſerit Eminentiſſimus, & Reverendiſſimus D. Cardinalis Tamburinus Sacræ Rituum Congregationis Præfectus, & Cauſæ Ponens infraſcripta dubia coram ſe inter partes concordata decidenda propoſuit, nempe

I. An attentis circumſtantiis toleranda ſit aſſerta conſuetudo cantandi unicam Miſſam, aliamque legendi iis diebus, quibus a Rubrica duæ præcipiuntur Miſſæ?

II. An in Miſſa Conventuali cani ſemper debeant Gloria, Credo, totum Graduale, Offertorium, Præfatio, & Pater Noſter?

III. An ſervari poſſit aſſerta conſuetudo, qua diebus non feſtivis in Miſſa Conventuali non adſiſtit Magiſter Cæremoniarum, nec adhibetur incenſum?

IV. An ſervari poſſit aſſerta conſuetudo pulſandi Organum tempore Quadrageſimæ, Adventus, ac Vigiliarum in Miſſis votivis B. M. V. quæ ſingulis Sabbatis ſolemniter celebrantur, & in ejuſdem Litaniis, quæ poſt Veſperas cantantur?

V. An Canonici poſſint, ac teneantur in Feria quarta Cinerum transferre Proceſſionem quamdam, & aliquas Commemorationes pro Defunctis, ad quas ex Legato tenentur, ut expoſitionem SS. Sacramenti quadraginta horarum facere poſſint; ſeu potius an melius ſit dictam expoſitionem in aliam diem transferre, ut prædictis functionibus mentem Teſtatorum adimpleant?

VI. An in elevatione SS. Sacramenti in Miſſis ſolemnibus cani poſſit Tantum ergo &c. vel aliqua Antiphona tanti Sacramenti propria?

VII. An a Cantoribus in Choro incipi poſſit Introitus Miſſæ, priuſquam Sacerdos eamdem Miſſam celebraturus ad Altare pervenit?

VIII. An hebdomadarius in Choro intonare poſſit initium horæ ſequentis, priuſquam Sacerdos Evangelium S. Joannis terminaverit?

IX. Utrum ſervari poſſit aſſerta conſuetudo, ut Feria quarta Cinerum Canonicus Turnarius, impedito, vel nolente Epiſcopo, Cinerum benedictionem peragat, & Miſſam cantet?

X. An ſervari poſſit aſſerta conſuetudo, ut in Proceſſionibus Palmarum, & Candelarum, functionem non peragente Epiſcopo, Crucem portet Cappellanus per turnum paratus?

XI. An ſervari poſſit aſſerta conſuetudo, ut in Proceſſionibus Litaniarum, eaumdem Cantores incedant Pluvialibus induti?

XII. An in Eccleſiis, quas Proceſſio Litaniarum per viam ingreditur, fieri poſſint Commemorationes pro Defunctis in adimplementum Legatorum a Perſonis in eiſdem Eccleſiis ſepultis relictorum?

XIII. An ſervari poſſit aſſerta conſuetudo, ut duo medii Canonici ſeu Tertienarii Tunicella, ſeu Dalmatica induti in Proceſſione Corporis Chriſti Thuribula deferant, & Sanctiſſimum Sacramentum incenſent?

XIV. Utrum aſſerta conſuetudo, ut quatuor Canonici, vel medii Canonici Pluvialibus induti quædam argentea inſignia ſine Palmis & Candelis præ manibus geſtent in Proceſſionibus Palmarum, & Candelarum, licite retineri poſſit.

Et Sacra eadem Congregatio, re mature diſcuſſa, perpenſiſque tam Reverendiſſimi Epiſcopi, quam Capituli, & Canonicorum juribus per eorum Procuratores voce & ſcripto expoſitis reſcribendum cenſuit.

Ad I. Negative reſervato jure probandi antiquam conſuetudinem, & amplius.

Ad II. Affirmative juxta præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum, & amplius.

Ad III. Affirmative quoad Magiſtrum Cæremoniarum, Negative quoad Thurificationem & amplius.

Ad IV. Affirmative & amplius.

Ad V. Negative quoad primam partem: Affirmative quoad ſecundam: nempe, Expoſitionem Sanctiſſimi Sacramenti eſſe transferendam in aliam diem commodiorem arbitrio Epiſcopi, & amplius.

Ad VI. Affirmative, & amplius.

Ad VII. Negative, & amplius.

Ad VIII. Negative, & amplius.

Ad IX. Affirmative, & amplius.

Ad X. Affirmative, & amplius.

Ad XI. Affirmative, & amplius.

Ad XII. Affirmative.

Ad XIII. Affirmative, & amplius.

Ad XIV. Affirmative, & amplius. Et ita declaravit, ac ſervari mandavit. Die 14. Aprilis 1753.

Vilnen.

Porrectis per Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis Vilnen. in Lithuania Sacr. Rituum Congregationi humillimis precibus pro declaratione ſequentium dubiorum, nempe

I. Num Anniverſaria, quæ ex diverſorum Teſtatorum voluntate ſunt a Capitulo præſertim circa ſingula quatuor anni tempora in cantu celebranda, abſolvi poſſint in feſto duplici majori per annum, non tamen de præcepto, etiam ſi dies ille non ſit vere dies Anniverſarius Defuncti.

II. Tranſlato Anniverſario a proprio die obitus Teſtatoris ob occurrens impedimentum in alium diem non impeditum, ſi de Requiem cantanda ſit Miſſa, quæritur quænam cantari debeat, an ut in Anniverſario, an etiam ut in Miſſis Quotidianis.

III. An obitus dio impedito, poſſit pro Defunctorum Anniverſario cantari Miſſa de occurrenti feſto, vel feria Privilegiata per applicationem.

IV. Specialiter idem quæritur de Anniverſariis, quæ occurrunt abſolvenda circa quatuor tempora Paſchalia, & infra octavam Pentecoſtes, & non poſſunt omnia abſolvi, aut finiri ante octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti, hæc inquam, quomodo, & qualiter abſolvenda.

V. Cum multæ fundatæ ſint Miſſæ Votivæ quotidianæ in cantu: nempe in Capella Sanctiſſimi Nominis Mariæ Miſſa Votiva de Aſſumptione Beatæ Mariæ Virginis. In Capella Immaculatæ Conceptionis, Miſſa votiva de Immaculata Conceptione. In Capella Aſſumptionis Miſſa Votiva de Beata Maria prout de tempore: Et certis diebus de Sancto Caſimiro Conf. in Capella, ubi requieſcit ejus Corpus.

VI. Quando per rubricas Miſſalis, ac decreta Sacræ Congregationis, videlicet per octavas Nativitatis, Epiphaniæ, per

feriam IV. Cinerum, a Dominica Palmarum uſque poſt octavam Paſchæ, per octavas Pentecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, prohibentur Miſſæ votivæ privatæ; an etiam hæ votivæ in cantu prohibeantur?

VII. Si prohibentur, an debeant pro votivis ſubſtitui Miſſæ de feſto? Et hæc an in cantu.

VIII. An lectis, loco cantatarum ſatisfieri poſſit fundationi.

IX. Num ſaltem in primis diebus ſolemnibus poſſint ſubſtitui loco Votivarum cantatæ de feſto; Reliquis vero diebus infra prædictas octavas, & aliis diebus ſupra enumeratis cantari votivæ.

X. Quando juxta rubricas Miſſalis in feriis Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, ac Vigiliarum præſcribuntur duæ Miſſæ cantatæ in Cathedralibus, & Collegiatis, una de feſto poſt Tertiam, altera de feria poſt Nonam; An in dicta Cathedrali Vilnen. propter inſufficientiam temporis ratione multarum votivarum cantandarum ex fundatione, poſſit una ex his duabus ſubſtitui, lecta pro cantata: & quæ potius an de feſto poſt Tertiam; an poſt Nonam de feria.

XI. Denique an ſecurius una ex dictis Votivis legi poſſit, ut ambæ Conventuales de Sancto, & de feria per Rubricas præſcriptæ decantentur.

XII. An in Dominicis infra octavam ſive privilegiatam, ſive non, præter Miſſam Conventualem, quæ cantatur per Hebdomadarium ex Venerabili Capitulo de Dominica, debeat etiam alia Miſſa cantari de die infra octavam. Item in Dominicis per Annum, in quibus fit de aliquo feſto cum Commemoratione Dominicæ: An item præter Miſſam Conventualem de feſto celebrandam per Hebdomadarium ex Venerabili Capitulo, debeat etiam alia Miſſa cantari de Dominica per Vicarios ejuſdem Cathedralis.

XIII. Quando abſolvitur Miſſa lecta coram Sanctiſſimo Sacramento in monſtrantia expoſito, attamen velato; Item coram Sanctiſſimo Sacramento in Pixide expoſito, an debeant omnes genuflexiones obſervari in tali Miſſa, quæ alias obſervantur coram Sanctiſſimo Sacramento publice expoſito, & non velato, conformiter ad Rubricam Miſſalis Feriæ quintæ in Cœna Domini, vel non.

XIV. Quando Epiſcopus pro publicis ſupplicationibus injungit in ſua Diœceſi recitari publice in Templis Litanias de Sanctiſſimo Nomine Jeſu, utrum Parochi ſcientes eaſdem Litanias de Sanctiſſimo Nomine Jeſu eſſe prohibitas, debeant ſatisfacere huic edicto.

XV. Eſt conſuetudo in plurimis Poloniæ, & Lithuaniæ Eccleſiis decantandi Officium parvum de Immaculata Conceptione B. M. V. ſunt inſuper in aliquibus Eccleſiis relicta Pia Legata ad hunc effectum, ut idem Officium parvum de Immaculata Conceptione B. M. V. certis diebus publice decantetur: in tali caſu Rectores Eccleſiarum quid facere debeant, cum idem Officium ſit prohibitum?

Sac. eadem Cong. habita prius Reverendiſſimi Epiſcopi informatione, auditoque ſuper præfatis dubiis voto unius ex Cæremoniarum Apoſtolicarum Magiſtris ad relationem Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Tanari Ponentis reſcribendum cenſuit.

Ad I. Affirmative.

Ad II. In Anniverſariis Defunctorum ob aliquod impedimentum a proprio die tranſlatis, quævis dicatur Miſſa, ſive ut in Anniverſario, ſive ut quotidianis, verba in Oratione, *cujus anniverſarium depoſitionis diem commemoramus* &c. non ſunt varianda.

Ad III. Negative.

Ad IV. Servetur Decretum die 4. Maji 1686. in una Canonicorum Regularium Lateranenſium.

Ad V. Pro Miſſis ex fundatione, aut ex alia quacumque cauſa in cantu celebrandis, ſive de Aſſumptione, ſive de Conceptione &c. B. M. V. extra ejus feſtos dies, vel octavas earumdem Solemnitatum aſſumi nequit propria feſtivitatis, ſed ſubſtituenda eſt ei una ex quinque votivis Miſſis B. M. V. quæ habentur in Miſſali Romano juxta congruentiam temporis. Pro Miſſa votiva S. Caſimiri, ſi habeatur propria, mutanda ſunt verba *Natalitia* vel *feſtivitas* in aliis congruentibus votivæ, ſcilicet *Commemoratio*, aut *memoria*.

Ad VI. Affirmative.

Ad VII. Affirmative.

Ad VIII. Affirmative ex rationabili cauſa ab Ordine dignoſcenda & approbanda.

Ad IX. Negative.

Ad X. Non poſſe omitti alteram ex his duabus Miſſis cantandis.

Ad XI. Quoad Miſſam votivam lectam cantatæ ſubſtituendam, jam proviſum ſub numero octavo.

Ad XII. Negative, ſcilicet in Dominicis infra octavas, vel aliis a feſto duplici impeditis unicam tantummodo cantandam eſſe Miſſam: In Dominicis quidem infra octavas de Dominica cum commemoratione octavæ; in aliis vero Dominicis non privilegiatis, & in quibus fit de occurrenti feſto duplici, Miſſa de feſto cum commemoratione Dominicæ, ejuſque Evangelio in fine.

Ad XIII. Affirmative.

Ad XIV. Et XV. Dilata, & exhibeantur Litaniæ, & Officium. Et ita declaravit die 22. Decembris 1753.

Bahien.

Cum Reverendiſſimus Archiepiſcopus Civitatis Bahiæ alias S. Salvatoris nuncupatæ occaſione controverſiæ in ſua Civitate exortæ circa commemorationem faciendam inter Communia ſuffragia de Sanctiſſimo Salvatore Titulari Civitatis prædictæ, ejuſque Cathedralis, ac de Santo Franciſco Xaverio Patrono Principali rite electo, & confirmato ejuſdem Civitatis, per ſupplicem libellum humillime ſupplicaverit Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papæ XIV. pro ſolutione ſequentium dubiorum, ac Sanctitas Sua preces Oratoris Sacræ Rituum Congregationi remiſerit, prædicta dubia ab Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Tamburino ejuſdem Sac. Congregationis Præfecto, ac Ponente in ea propoſita fuerunt, nempe

I. An Archiepiſcopo prædicto liceat declarare per literas Paſtorales Sanctiſſimum Salvatorem non eſſe Patronum, ſed ſemper fuiſſe, & eſſe Titularem Civitatis Bahienſis, ejuſque Cathedralis, adeoque in poſterum pro Titulari habendum, & colendum ſub eodem ritu, quem nunc habet, & ſemper habuit, quandiu Patronus exiſtimabatur?

II. An eidem liceat declarare per literas Paſtorales S. Franciſcum Xaverium eſſe Patronum Principalem Civitatis Bahienſis rite conſtitutum; adeoque impoſterum pro Patrono Principali habendum, & colendum ſub eo ritu, qui Patronis Principalibus Civitatum conceditur, itaut infra annum in Officio Divino, quando dicuntur ſuffragia Sanctorum, de eo ut Patrono Principali fieri debeat commemoratio loco competenti, & propterea in Miſſa quando dicitur Oratio: *A cunctis* ſub littera N. ejus nomen exprimi debeat?

Et Sacra eadem Congregatio audito prius voto ab Apoſtolicarum Cœremoniarum Collegio ſcriptis exarato, typiſque vulgato reſcribendum cenſuit.

Ad I. Licere prout in dubio.

Ad II. Pariter licere prout in dubio, dummodo non omittatur in Metropolitana Commemoratio Sanctiſſimi Salvatoris tamquam Titularis ejuſdem. Et ita declaravit, ac ſervari mandavit die 16. Februarii 1754.

Urbis.

Prior Conventus Carmelit. Diſcalceat. Sanctæ Mariæ de Scala Urbis Sacræ Rituum Congregationi humillime ſupplicavit pro reſolutione ſequentis dubii.

Feſtum duplex ſecundæ Claſſis habens octavam, cadit in Dominica impedita Officio altioris ritus, ſed ſine octava, quæritur utrum Officium prædicti Feſti poſſit reponi in ſubſequenti Dominica, cum alias ſit octava ejuſdem Feſti, & tota hebdomada ſit impedita, vel potius debeat fieri de Dominica, & dictum Officium reponi prima die non impedita poſt dictam Dominicam.

Et Sacra eadem Congregatio ad Relationem mei Secretarii reſpondit

Negative quoad primam partem, Affirmative quoad ſecundam. Et ita declaravit die 16. Februarii 1754.

Ordinis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci Provinciæ Majoris Poloniæ.

Regulares Ordinis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci Provinciæ Majoris Poloniæ humillime Sacræ Rituum Congregationi ſupplicarunt pro declaratione infraſcriptorum dubiorum.

I. Cum in omnibus Conventibus erectæ ſint Confraternitates Sanctæ Annæ, Sancti Patris Franciſci, Sancti Antonii, & aliorum Sanctorum, quæritur an votivæ ſimplices de hujuſmodi Sanctis cantari poſſint in Feſto duplici minori, & majori, ſed non de præcepto, ſeu feſtivo ut antiqua conſuetudo in hac Provincia viget, & ad quas Populus concurrit, eaſque libenter audit, & cantari procurat?

II. An Miſſæ de Requiem pro Parentibus Fratrum dictæ Provinciæ quavis feria ſecunda in quolibet Conventu poſſint cantari expoſito Caſtro doloris occurrente feſto duplici minori & majori, ſed non de præcepto, ſeu Feſtivo?

III. An Miſſæ de Requiem poſſint cantari in noſtris Eccleſiis pro Benefactoribus defunctis, (qui apud nos non ſepeliuntur) in die obitus illorum occurrente feſto duplici minori & majori, ſed non de præcepto, ſeu feſtivo?

IV. An Miſſæ de Requiem (ut Populus ſemper prætendit, & non per applicationem Sacrificii) poſſint cantari pro Benefactoribus Defunctis ad petitionem hæredum quavis die etiamſi non ſit dies obitus, vel Anniverſarii occurrente feſto duplici minori & majori, ſed non de præcepto, ſeu feſtivo? In omnibus ſupradictis quæſitis excluſa volumus feſta primæ & ſecundæ Claſſis, Dominicas per annum, Dominicas, ac Octavas privilegiatas.

V. Cum Sacra Rituum Congregatio decreverit in feſto duplici minori, & majori, ſed non de præcepto poſſe cantari Miſſam de Requiem, cum accipitur nuntius de obitu alicujus in loco diſſito &c. ſub die 4. Maji 1686., & Anniverſaria quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu quotannis ſunt celebranda, poſſint cantari etiamſi eorum dies inciderit in feſtum duplex majus, non tamen de præcepto ſub die 20. Julii 1669. annuente Sanctiſſimo Domino Noſtro Clemente IX. Quæritur quomodo intelligendum duplex majus de præcepto, an quod ſit celebre ad Populum, ſeu feſtivum, vel alio modo &c.?

Et Sacra eadem Congregatio audito prius voto unius ex Apoſtolicarum Cæremoniarum Magiſtris, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Tamburini ejuſdem Sacræ Congregationis Præfecti cenſuit reſcribendum.

Ad I.

Ad I. Negative;
Ad II. Negative.
Ad III. Affirmative.
Ad IV. Negative.
Ad V. Feſtum duplex majus de præcepto eſt illud, in quo occurrit Officium recitandum ſub ritu duplici majori, cuique a legitimo ſuperiore adnexum eſt præceptum audiendi Sacrum, & abſtinendi ab Operibus ſervilibus. Et ita declaravit die XI. Maji 1754.

Liſbonen.

Cum Ruy Correa Lucas, & Militia de Silveira Conjuges Liſbonen. in ultimo quo deceſſerunt Teſtamento Hoſpitium fundaverint pro duodecim Sacerdotibus ultra Rectorem, qui tenerentur per Turnum ſingulis diebus in perpetuum celebrare duas Miſſas, & ultra prædictas deberent etiam celebrare alias ſingulis diebus feſtivis, duodecim Apoſtolorum, Sancti Pauli, Evangeliſtarum, Doctorum Eccleſiæ, Patriarcharum Religionum, Sancti Joſephi &c. propterea ad tollendum omne dubium in adimplemento prædictorum onerum, Franciſcus Carneiro hodiernus adminiſtrator prædictæ piæ operæ Sacræ Rituum Congregationi pro declaratione infraſcriptorum dubiorum humillime ſupplicavit, nempe

I. An in feſtis Sanctorum Apoſtolorum, & Evangeliſtarum Joannis & Matthæi ultra duas Miſſas quotidianas ſufficiat alias duas celebrare? vel potius quatuor celebrandæ ſint, ex eo quia prædicti Santi non ſolum Apoſtoli, ſed etiam ſunt Evangeliſtæ?

II. Quinam pro Doctoribus Eccleſiæ intelligendi ſint? an quatuor Primarii dumtaxat, ſive etiam alii poſteriores?

III. Quinam pro Patriarchis Religionum intelligendi?

Et Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Millini Ponentis cenſuit reſcribendum

Ad I. Affirmative ad primam partem, negative ad ſecundam.

Ad II. In caſu, de quo agitur intelligendos illos, in quorum Officio Eccleſia utitur Antiphona = O Doctor optime, &c.

Ad III. In caſu de quo agitur intelligendos eſſe omnes illos, de quibus Eccleſia Catholica celebrat Officium & Miſſam. Et ita declaravit die 7. Septembris 1754.

Ordinis Minorum Reformatorum S. Franciſci in Provincia S. Mariæ de Arrabida in Regno Portugalliæ.

Propoſitis Sacræ Rituum Congregationi per Fratrem Joannem a S. Joſeph Ordinis Minorum Reformatorum Provinciæ S. Mariæ de Arrabida in Regno Portugalliæ Cæremoniarum Magiſtro in Cœnobio S. Antonii necnon Beatæ Mariæ prope Mairam ſequentibus dubiis, nempe

I. An Fratres memoratæ Provinciæ infra octavam Omnium Sanctorum Anniverſarium a Joanne V. Rege Fideliſſimo fel. rec. Cœnobii & Eccleſiæ Fundatore inſtitutum pro Animabus Regis Petri II. & Reginæ Mariæ Parentum ſuorum, necnon alia tria Anniverſaria pro omnibus Defunctis Religioſis Provinciæ, eorumque Parentibus, & Provinciæ Patronis ſolemniter celebrare poſſint illis diebus ab Officio ſub ritu duplici impeditis?

II. An Patres prædictæ Provinciæ debeant, vel poſſint continuare recitationem Officiorum ſpecialium Kalendarii Diœceſani, vel ab illa totaliter abſtinere?

Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Cæſarei Ponentis reſcribendum cenſuit.

Quoad primum Anniverſarium pro gratia, & in reliquis ſervetur Decretum Alexandri VII. 5. Auguſti 1662.

Ad II. Negative ad primam partem, Affirmative ad ſecundam, & ſerventur Decreta Sacræ Congregationis & Conſtitutiones Ordinis. Et ita declaravit, die XI. Januarii 1755.

Lucana.

Cum Reverendiſſimo Archiepiſcopo Lucano nonnulla occurrerint dubia circa Sacros Ritus humillime Sac. Rituum Congregationi ſupplicavit, quatenus ea benigne decernere dignaretur; dubia ſunt ſequentia.

I. An ferenda ſit immemorabilis, aut antiqua conſuetudo Parochorum benedicentium Sacrum Fontem de mane, aut in Veſperis dierum feſtorum Paſchatis & Pentecoſtes, aliorumve feſtorum juxta præſcriptum Ritualis Romani, ubi agit de benedictione Fontis Baptiſmi extra Sabbatum Paſchæ, & Pentecoſtes cum Aqua conſecrata non habetur?

II. An Parochis, quibus in die Sabbati Sancti imminet onus adeundi Eccleſiam Matricem, aut Plebanalem, ut functioni Fontis interſint, aquamque benedictam, atque Olea Sacra recipiant, poſſint aut teneantur idem onus in alium Sacerdotem ab iis deputandum, ac delagandum rejicere: ut qui habent fontem Baptiſmalem illum benedicant, & cum quo numero Miniſtrorum, aut ſaltem Sacrum faciant pro commoditate & devotione ſuorum Parochianorum?

III. An fas ſit Parochis uti in collatione Sacramenti Baptiſmatis aqua in Eccleſia Matrice, aut Plebanali benedicta, cui privatim, & ſeparatim, & non in ipſo actu benedictionis Baptiſmalis infuſa fuerint Olea Sacra?

IV. An Parochi in alienas Eccleſias convenientes aut non convenientes poſſint attenta conſuetudine immemorabili, aut ſaltem antiqua Sacrum facere in die Sabbati Sancti cum cantu, aut ſine cantu in propria Eccleſia, prætermiſſis benedictionibus Ignis, Cerei, Propheticis, aliiſque ritibus ipſa die præſcriptis, aut non obſtante eadem conſuetudine idem Sacrum omittere teneantur, & quatenus negative quoad ſecundam partem, ſub qua pœna ſtatuenda contra Parochos, alioſque Sacerdotes?

Et Sac. eadem Congregatio ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Tamburini Sac. Rituum Congregationis Præfecti & Ponentis cenſuit reſcribendum.

Ad I. Parochos habentes facultatem benedicendi Fontem Baptiſmalem Sabbatis diebus Paſchatis, aut Pentecoſtes dumtaxat, & non aliis diebus illum de mane benedicere debere. Qui vero hanc facultatem non habent, ab ejus benedictione ſe abſtinere tenentur.

Ad II. Parochis licere alium Sacerdotem delegare, qui benedictioni Fontis Baptiſmalis in Eccleſia Matrice pro iis aſſiſtat; ſicuti etiam poſſunt die Sabbati Sancti alteri Sacerdoti Miſſæ celebrationem in propria Eccleſia committere. Qui facultatem obtinent Fontem benedicendi, quatuor ſaltem Clericos in miniſterio habebunt.

Ad III. Parochi ex Matricis fonte aquam, cui Sacra Olea jam fuerint commixta ſuſcipere debent, quam adhibeant in Baptiſmi collatione. Qui vero ante Fontis benedictionem Olea Sacra recipere non potuerunt, illa ſubinde privatim, ac ſeparatim in aquam mittere poterunt.

Ad IV. Congruit, ut Miſſæ in Sabbato Sancto celebrandæ Ignis, ac Cerei benedictio præcedant, ante quam Miſſam Prophetiæ omitti non debent, & Archiepiſcopus Parochos ad Ignis, ac Cerei benedictionem faciendam aliqua pœna pecuniaria adigere poterit. Et ita declaravit, die 12. Aprilis 1755.

Firmana.

Supplicantibus Præpoſito, & Canonicis Inſignis Eccleſiæ Collegiatæ S. Stephani Protomartyris Montis Sancti Diœceſis Firmanæ nuper a Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papa XIV. Inſtitutæ declarari a Sac. Rituum Congregatione,

An ipſi cogi poſſent ad recitationem in Choro ſtatutis diebus Officii B. M. V., & Defunctorum, Pſalmorum quoque Pœnitentialium, atque gradualium juxta rubricas Breviarii Romani, conſtitutiones Synodales, & conſuetudinem Firmanæ Diœceſis; & propoſito dubio per Eminentiſſimum & Reverendiſſimum D. Cardinalem Tamburini Sac. Rituum Congregationis Præfectum, & hujus inſtantiæ Ponentem, audito prius Reverendiſſimo Archiepiſcopo; Eminentiſſimi Patres Sac. Rituum Congregationi præpoſiti unanimes fuerunt in ſenſu = Non eſſe cogendos. Et ita Sac. Congregatio decrevit, & ſervari mandavit, die 14. Junii 1755.

Angelopolitana.

Cum Capitulum, & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Angelopolitanæ in Indiis Occidentalibus Sacræ Rituum Congregationi humiliter expoſuerint tam in eadem Cathedrali, quam in tota Diœceſi adamuſſim obſervata fuiſſe Decreta ejuſdem Sacræ Congregationis, & ſignanter illud de Anno 1735. præcipiens, quod Officia Sanctorum, quæ in fine anni ſuperſunt non ſunt transferenda ad annum ſequentem, ſed quoties toto Anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc in illo anno diebus eorum propriis conſideranda ſunt tamquam ſimplicia, faciendo illorum commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus cum nona lectione compoſita ex omnibus lectionibus propriis ſecundi Nocturni (ſi proprias habuerint) ad modum unius: ſed cum quidam Religioſus Matritenſis in Kalendario Typis dato inter cætera adnotaverit circa ſupradictum Decretum, quod principium Anni in hoc caſu a die illius feſti, non vero a Menſe Januario computandum ſit; Iden ad tollendum quodcumque dubium eidem Sacræ Rituum Congregationi enixe ſupplicarunt, quatenus benigne declarare dignaretur, quod intelligendum ſit de Anno communi, qui incipit menſe Januario, & non aliter. Et Sacra eadem Congregatio ad relationem mei Secretarii, damnata Religioſi Matritenſis vana interpretatione, Capitulo, & Canonicis præfatæ Eccleſiæ Metropolitanæ reſpondendum cenſuit = Decretum diei vigeſimæ ſextæ Novembris 1735. eſſe intelligendum de Anno vulgari, & communi, qui a Kalendis incipit Januarii. Et ita declaravit, die 30. Auguſti 1755.

Varmien.

Cum Reverendiſſimo Epiſcopo Varmienſi nonnulla occurrerint dubia circa Rubricas Sacræ Rituum Congregationi enixe ſupplicavit, quatenus ea benigne reſolvere dignaretur: dubia ſunt ſequentia.

I. Cum adſint Decreta Sacræ Rituum Congregationis aliquoties repetita, quod in Miſſa de Beatis, ideſt nondum Canonizatis, *Credo* dici non debeat, dubitatur, an in feſtis Beati Joannis Cantii, Beati Joannis de Dukla, Beati Ladislai de Gelniow, & Beatæ Cunegundis Virg. quorum Officium auctoritate Sedis Apoſtolicæ tamquam de Patronis Regni principalibus ritu duplici primæ Claſſis in Polonia recitatur, *Credo* in Miſſa dicendum ſit.

II. An in feſto S. Hyacinthi Conf. Ordinis Prædicatorum Regni Poloniæ Patroni Principalis, quod ex conceſſione Sacræ Rituum Congregationis die 25. Septembris 1723. emanata ritu duplici primæ Claſſis cum octava, Dominica infra octavam

Digitized by Google

Aſſumptionis B. M. V. in Polonia celebratur, in ejuſdem Sancti Confeſſoris Officio Hymni ad horas terminari debeant: *Jeſu tibi ſit gloria &c.*, & an in Miſſa debeat dici Præfatio de B. M. V. quamvis juxta rubricam generalem Breviarii, & Miſſalis Romani in feſtis ritus duplicis primæ Claſſis nulla diei intra octavam fiat Commemoratio.

III. Si Officium infra octavam feſti S. Joachim Patris B. M. V. in Polonia ex Indulto Sacræ Rituum Congregationis die 27. Januarii 1754. dato ad ritum duplicem primæ Claſſis cum octava elevati, & in Dominicam ſecundam poſt octavam feſti Aſſumptionis ejuſdem B. M. V. tranſlati cum octava feſti Nativitatis B. M. V. concurrat, ut ſæpiſſime contingit, faciendum eſt Officium de die intra octavam S. Joachim, an vero de die infra octavam Nativitatis &c., Ratio dubitandi eſt, quod etſi feſtum primæ Claſſis præcedat aliud ſecundæ Claſſis, attamen octava B. M. V. eſt pro univerſali Eccleſia, jam autem altera pro Polonia dumtaxat, ſitque devotio fidelium ad Deiparam Virginem longe major.

IV. Eccleſia Collegiata loci Guttenſtadt Diœceſis Varmienſis ſub titulo Sanctiſſimi Salvatoris, & Omnium Sanctorum dedicata fuit, ſed cum potior titulus, nempe Sanctiſſimi Salvatoris illic nullam feſtivitatem haberet, Epiſcopus ordinavit, ut feſtum Transfigurationis Domini, quod in octavario Romano per Bartholomæum Gavantum concinnato, a Sacra Rituum Congregatione die 19. Februarii 1622. approbato, & Venetiis Typis Balleonianis Anno 1733. impreſſo, *Salvatoris* appellatione venit, Dignitatem Tituli Eccleſiæ habeat, & Officium de eadem Transfiguratione Domini ritu duplici primæ Claſſis cum octava deinceps recitetur. Sacra Rituum Congregatio dignabitur declarare, an hæc ordinatio ſit obſervanda? Nulla quidem ex parte Capituli, & Cleri præfatæ Eccleſiæ eſt oppoſitio; Epiſcopus tamen deſiderat, ut omnia auctoritate Sedis Apoſtolicæ fiant. In ſtaro Veneto Dominica tertia Menſis Julii ritu duplici ſecundæ Claſſis recitatur Officium *SS. Redemptoris*, quod quidem Salvatori Synonimum, ſed in Polonia præcitati Officii uſus nondum obtinuit; Et Sacra eadem Congregatio ad relationem mei infraſcripti Secretarii loco Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Guadagni Ponentis cenſuit reſcribendum.

Ad I. & II. Affirmative.

Ad III. Recitandum eſſe Officium de infra octavam S. Joachim.

Ad IV. Servandum eſſe Decretum ejuſdem Reverendiſſimi Epiſcopi. Et ita declaravit die 29. Novembris 1755.

Ordinis Minorum Excalceatorum S. Franciſci Provinciæ S. Didaci Hiſpalen.

Pater Provincialis Ordinis Minorum Excalceatorum S. Franciſci Provinciæ S. Didaci Hiſpalen. Sac. Rituum Congregationi expoſuit prohiberi ſuis Religioſis a quibuſdam peculiaribus Conſtitutionibus uſum Pluvialis in Proceſſionibus SS. Corporis Chriſti; quæ leges cum adverſentur decretis hujus Sacræ Congregationis, humillime eidem ſupplicavit, ut præcipere dignaretur ab omnibus ſuis Religioſis præfatæ Provinciæ eadem Decreta Sacræ Congregationis eſſe obſervanda: Et Sacra Congregatio ad relationem mei Secretarii reſcripſit, quod eidem Oratori darentur Decreta alias in hoc dubio emanata, videlicet = Congregationis Montis Coronæ = Supplicante humiliter Sacræ Rituum Congregationi Patre Juvenale Viſitatore Generali Congregationis Camaldulenſium Montis Coronæ infraſcriptum dubium declarari = An liceat non habentibus uſum Pluvialis in die, & intra Octavam SS. Corporis Chriſti peragere Proceſſionem cum SS. Sacramento, & illud ſine Pluviali exponere? Et Sacra eadem Congregatio cenſuit reſpondendum = Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam non poſſe cogi, ideſt in expoſitione SS. Sacramenti. Et ita reſpondit, & declaravit die 22. Januarii 1701. Quod Decretum eadem Sacra Congregatio etiam a Religioſis Excalceatis Sancti Franciſci dictæ Provinciæ Sancti Didaci ſervari mandavit die 15. Maji 1756.

Varmien.

Cum Reverendiſſimus Epiſcopus Varmienſis Sacræ Rituum Congregationi expoſuerit, quod Fratres Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia nuncupati Conventuum exiſtentium in ſua Diœceſi expunxerunt ab eorum Kalendario Feſtum Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis Varmienſis, ad cujus celebrationem tenentur ex præſcripto Decretorum Sacræ Rituum Congregationis; Sacra Congregatio ad relationem mei Secretarii reſcripſit, ut Reverendiſſimus Epiſcopus cogat eoſdem Fratres ad celebrationem Feſti Dedicationis ſuæ Eccleſiæ Cathedralis ad formam Decretorum. Et ita decrevit, ac ſervari mandavit die 18. Decembris 1756.

Calaguritana.

Porrecto Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papæ XIV, nomine Reverendiſſimi Epiſcopi Calaguritani ſupplici libello, illoque a Sanctitate Sua ad Sacram Rituum Congregationem remiſſo pro reſolutione ſequentium dubiorum.

I. An Civitas Calaguritana rigoroſe prout ante Indultum, ſervare teneatur Feſtum Sanctorum Hemeterii, & Celedonii Fratrum Martyrum: Et Civitas Calceaten. ſervare eodem modo teneatur Feſtum Sancti Dominici, vel utraque Civitas utrumque Feſtum ſervare teneatur?

II. An Oppida, quæ non habent peculiarem Patronum, ſervare teneantur Feſtum Patronorum Principalium Eccleſiæ Calaguritanæ, cui ſubſunt, ſeu potius Feſta Patronorum utriuſque Eccleſiæ, nempe Calaguritanæ, & Calceaten.

III. An Oppida, quæ habent peculiarem Patronum, ſervare teneantur Feſtum illius dumtaxat, ſive potius omiſſo Feſto ſui peculiaris Patroni ſervare teneantur Feſtum Patronorum Eccleſiæ Calaguritanæ, cui ſubſunt, vel Eccleſiæ Calceaten. huic principaliter unitæ, vel potius Feſta Patronorum utriuſque, ſervato etiam Feſto proprii Patroni.

IV. An Civitates Calaguritana, & Calceatenſis ſervare teneantur, ultra Feſtum Patroni proprii, Feſtum Patroni principalis Provinciæ, in qua ſitæ ſunt; Et an Oppida particularia Diœceſis Calaguritanæ ſive habeant, ſive non habeant Patronum proprium, ſervare teneantur Feſtum Patroni proprii Provinciæ, in qua ea reſpective exiſtunt, nempe Sancti Prudentii Epiſcopi, & Confeſſoris Patroni Provinciæ Alavæ, & Sancti Ignatii de Lojola Patroni Provinciæ Guipuzca & Viſcajæ &c.

Sacra Congregatio audito prius R. P. D. Benedicto Veterani Fidei Promotore, qui ſcripto & voce ſuam ſententiam expoſuit, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Feroni reſpondit

Ad I. Affirmative ad primam partem, Negative ad ſecundam.

Ad II. Negative ad utramque partem.

Ad III. Teneri ſervare Feſtum Patroni particularis Loci dumtaxat.

Ad IV. Negative ad utramque partem. Et ita declaravit die 26. Martii 1757.

Ordinis Carmelitarum Regni Poloniæ.

Propoſitis Sac. Rituum Congregationi per Patrem Fratrem Conſtantinum Strzalkowski Ordinis Carmelitarum Regni Poloniæ ſequentibus dubiis, nempe

I. Utrum Officium S. Staniſlai Poloni Martyris Epiſcopi Cracovienſis, Patroni Principalis Regni Poloniæ, quod a Clero Sæculari, & aliis in Polonia recitatur ſub ritu duplici primæ claſſis, a Patribus autem Carmelitis propter aliquod dubium, ſive ſcrupulum tantum ſub ritu duplicis minoris primæ claſſis: Utrum iidem Patres Carmelitæ in Polonia idem Officium Sancti Staniſlai teneantur recitare ſub ritu duplicis majoris primæ claſſis, qui ritus æquivalet, & correſpondet ritui duplicis primæ claſſis juxta Rubricas Breviarii Romani, nec ne? Idem eſt dubium de S. Caſimiro.

II. Utrum Officium proprium de eodem Sancto cum ſuis Antiphonis, Lectionibus, Reſponſoriis &c. quod recitatur a Clero Sæculari, & aliis etiam, a Patribus Carmelitis in Polonia debeat recitari idem Officium proprium, necne?

III. Utrum feſtum Sancti Joachim cum ſuo Officio, quod per Decretum Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Benedicti XIV, feliciter regnantis ex Dominica infra octavam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis tranſlatum eſt pro Dominica poſt octavam Aſſumptionis ejuſdem Beatæ Mariæ Virginis in Regno Poloniæ, & ab omnibus hoc Decretum obſervatur in Polonia: Utrum etiam Patres Carmelitæ teneantur ad illud obſervandum propter uniformitatem cum aliis, nec ne?

Sacra Congregatio ad relationem mei Secretarii reſcribendum cenſuit.

Ad I. Teneri ad ritum duplicis majoris primæ claſſis.

Ad II. Affirmative.

Ad III. Ut ad proximum. Et ita declaravit die 26. Martii 1757.

Regni Poloniæ.

Andreas Mlodziciowski Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Cracovienſis nomine totius Cleri Regni Poloniæ Sacræ Rituum Congregationi expoſuit, alias Clero præfati Regni conceſſam fuiſſe facultatem transferendi Feſta nonnullorum Sanctorum ad Dominicas infra eorum Octavas ob majorem Populi concurſum; cum autem, ut ſæpe ſolet, aliquod ex dictis feſtis incidat die Dominico, quemadmodum hoc Anno feſtum Sancti Staniſlai; Oratores eidem Sacræ Congregationi humillime ſupplicarunt pro declaratione = An hoc caſu Feſta Sanctorum incidentia in diebus Dominicis celebrari debeant in iiſdem diebus propriis aſſignatis pro Eccleſia Univerſali, ſive transferri ad Dominicas reſpective ſequentes. Et Sacra Congregatio ad relationem mei Secretarii reſpondit.

Feſta prædicta celebranda eſſe in diebus proprii, non autem in Dominicis ſequentibus in caſu de quo agitur. Et ita declaravit die 16. Julii 1757.

Ita reperitur in Regeſtis Decretorum Congregationis Sacræ Rituum. In fidem &c.

M. Mareſuſcus S. R. C. Secretarius.

F I N I S.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERUM MEMORABILIUM.

Numeri paginas notant.

Abſolutio ad tumulum &c.

EOdem die, & in eadem Eccleſia nequit fieri niſi una tantum vice. 81

Acolythi.

Quid præſtare debeant, dum ſubdiaconus, Diaconus, & Celebrans induunt veſtimenta ſacra. 14
Quid poſt Præfationem in Miſſa ſolemni. 59
Quando debeant recedere ſtatim poſt elevationem, & extinguere intortitia, quando vero permanere uſque ad communionem cum intortitiis accenſis. *ibid.*
Quid agere debeant tempore conſecrationis. 63
Quid ab oratione Dominica uſque ad infractionem hoſtiæ. 68
Quid a communione ad orat. Poſtcommunio. 77
Quid dum Celebrans & Miniſtri recedunt ab Altari, & vadunt in Sacriſtiam. 79

Agnus Dei &c.

Cur dicatur in Miſſa. 69
Olim in Lateranenſi Eccleſia non dicebatur, & quare. *ibid.*
Quis hanc orationem appoſuerit in Miſſa. *ibid.*
Cur potius dicatur Agnus Dei, quam Jeſus Chriſtus. 70

Alba.

Quomodo induenda a Sacerdote celebraturo. 9

Alleluja.

Quid ſignificet hæc vox. 36
Tempore mœſtitiæ loco ejus dicitur Tractus. *ibid.*

Altare.

Quænam fuerit olim dextera, & ſiniſtra altaris pars, & quænam nunc. 28
Quomodo incenſandum altare a Celebrante ante Introitum Miſſæ ſolemnis. 15

Amen.

Quid ſignificet hæc vox. 18
Cur, & quo in ſenſu dicatur poſt Orationes. *ibid.*

Amictus.

Oſculari debet, ſi habeat in medio Crucis ſignum. 9
ſi non habeat, quid faciendum. 10
Quomodo Celebrans illum accipere, & induere debeat. *ibid.*

Angeli.

Interſunt Sacrificio Miſſæ, & quare. 64

Aquarii.

Aquam tantum conſecrari debere dixerunt. 56

Artotiritæ.

Offerebant in Sacrificio panem, & caſeum. 53

Baſilicæ.

Quo tempore ædificare cœptæ. 4

S. Baſilius Magnus.

Breviorem Miſſæ liturgiam celebrandam dedit. 6

Beati.

In Patronos, vel Eccleſiarum Titulos aſſumi non poſſunt, niſi ex Apoſtolico Privilegio. 31
Ob eorum Reliquiam etiam inſignem inſtitui non debet officium, niſi ex Apoſtolica Conceſſione. 30

Benedictio.

Subdiaconus, vel alius petens benedictionem pro incenſo, ſeu aqua a Prælato Principe, non debet dicere: *Benedicite Sereniſſime Pater; ſed Reverendiſſime.* 45
Si Celebrans ſit Canonicus, aut Abbas, an dici debeat, *Reverendiſſime*. *ibid.*
Cur nunquam dicatur *Illuſtriſſime*. *ibid.*
Si ſit ſimplex Sacerdos ſemper dicendum *Reverende*. *ibid.*
Si Sacerdos communicavit fideles intra Miſſam, non debet poſt communionem dare benedictionem, ſive detur, ſive non in fine Miſſæ. 75
Antiquiſſima eſt conſuetudo, Epiſcopos benedicere populum ad Miſſæ finem. 77
Quando cœpit uſus, ut etiam ſimplices Sacerdotes benedicerent, hoc præſtabant tribus Crucis ſignis ſicut Epiſcopi. *ibid.*
S. Pius V. reſtrinxit hunc benedicendi modum ad Miſſas tantum ſolemnes. *ibid.*
Clemens VIII. abſolute inhibuit. *ibid.*
Quando ſimplices Sacerdotes cœperunt benedicere in fine Miſſæ, hoc præſtabant etiam in Miſſis Defunctorum. 78

Birretum.

Quomodo Celebranti porrigi, & ipſe caput ſibi cooperire debeat. 10
Quo pacto tradendum Miniſtro dum ad altare pervenit, & quomodo ab hoc accipiendum. 11

Burſa.

Cujus coloris eſſe debeat. 9
Quomodo aptanda ſuper calicem. *ibid.*
Quomodo ſit collocanda ſuper altare. 11
Quomodo ſuper calicem exiſtentem ſuper credentiam debet aptari. 18

Cæremoniæ.

Quo ſtudio ſervandæ a Celebrante in Miſſæ Sacrificio. 4

Cæremoniarius.

Cæremoniarii ubi ſe debeant collocare, quando ſedere debent in Miſſa ſolemni. 12
Eorum munia dum Sacerdos & Miniſtri ad altare accedunt. *ibid.*
Dum Celebrans incenſat altare ante Introitum. 15
Cum ſedet Celebrans, & Miniſtri ad Gloria in excelſis. 16
Quando debeant admonere, ut ſurgant Celebrans, & Miniſtri. *ibid.*
Quem ordinem ſervare, dum accedunt ad altare. *ibid.*
Quæ ab ipſis præſtanda in lectione Epiſtolæ. 19
In lectione Evangelii. 31. & ſeq.
Quæ præſtanda poſt verba Symboli *& homo factus eſt*. 33
Quæ ab Offertorio ad Præfationem. 41. & ſeq.
Quæ Præfationis tempore. 50
Quæ a Præfatione uſque ad orationem *Hanc igitur &c.* 58
Quæ uſque ad finem conſecrationis. 63
Quæ a conſecratione ad Memento. 64
Quæ a *Nobis quoque peccatoribus* uſque ad orationem *Præceptis* &c. 66
Quæ ab oratione Dominica uſque ad infractionem hoſtiæ. 67
Quæ uſque ad communionem. 70
Quæ a communione uſque ad orationem Poſtcommunio. 77
Quid ab ipſis agendum dum Celebrans recedens ab Altari vadit in Sacriſtiam. 79

Calix.

Quomodo velo cooperiendus ante Miſſam. 9
Nihil eſt ponendum ſuper calicem, nec conſpicilla, nec manutergium, nec birretum. *ibid.*
Quomodo Calix eſt collocandus ſuper altare. 11
Ubi collocandus ſuper credentiam. 18
Quomodo olim collocaretur Calix & Hoſtia ſuper corporali. 37
An Calix denuo ſit abſtergendus purificato poſt infuſionem vini & aquæ ante offertorium. 39
Quomodo nunc collocandus Calix & Hoſtia ſuper altare. *ibid.*
An quotieſcumque Sacerdos dextera tegit, vel detegit Calicem ſiniſtra debeat tenere ejus pedem. *ibid.*
Quomodo Sacerdos poſt purificationem calicem parat, ſeu cooperit. 74

Canon Miſſæ.

Quænam in Canone omiſſio, mutatio, aut additio peccatum inducat. 2
Canon quid ſit. 51
Quibus nominibus appellatus. *ibid.*
Quis ejus Auctor. *ibid.*
An unus ſit Auctor Canonis, an plures. *ibid.* & ſeq.
An unicus ſemper Canon fuerit in Eccleſia Catholica. 52
Recenſentur quædam breves additiones factæ Canoni ab antiquis Liturgiis Gallicanæ Eccleſiæ. *ibid.*
Prima Canonis Oratio, Vide *Te igitur clementiſſime Pater &c.* *ibid.*
Ubi terminetur prima Canonis Oratio. *ibid.*
Canonis finis eſt Oratio Dominica. *ibid.*
Typographi perperam adnotant *Canon Miſſæ* poſt Orationem Dominicam. *ibid.*
Dicitur totus ſecreto, & quare. *ibid.*
Quid dederit occaſionem etiam Orientalibus recitandi Canonem ſecreto. *ibid.*
Quamvis Canon memoriter non debeat recitari, tamen optimum eſt illum ediſcere. 57
De Secunda Canonis Oratione, Vide *Hanc igitur.*
De tertia Oratione, Vide *Quam oblationem.*
De quarta Oratione, Vide *Unde & memores Domine.*
De quinta Oratione, Vide *Memento Mortuorum*
De Sexta Oratione, Vide *Nobis quoque peccatoribus &c.*

Canonici.

Quicumque ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ privilegio non audeant celebrare cum nonalis. 9

Carceres.

Tempore Perſecutionum Sacerdotes celebrabant in carceribus, & etiam aliquando vincti ſupra pectus ſuum. 4

Cardinales.

Extra domum propriæ habitationis nequeunt celebrare in locis neque conſecratis, neque benedictis 5
Neque alius hanc licentiam concedere poſſunt. *ibid.*
Declarati ſunt dignitate & officio majores Epiſcopis. *ibid.*
Cardinales celebraturi accipiunt Sacras veſtes e medio altaris. 9

Carolus Magnus.

Vetuit ne Miſſæ celebrarentur in privatis domibus. 6

Celebrans.

Si violetur Eccleſia ante Canonem, non debet terminare Miſſam, ſi poſt, debet. 5
Si celebret in Eccleſia polluta ſcienter, etſi nullam incurrat cenſuram, tamen graviter peccat. 6
Si celebret in Eccleſia interdicta irregularitatem incurrit. *ibid.*
Qui Miſſam eſt celebraturus debet eſſe rite ordinatus. 7
Deinde expers culpæ lethalis. *ibid.*
Si mortale peccatum admiſerit, confeſſionem præmittat. *ibid.*
Quid ſi non adſit copia confeſſarii. *ibid.*
Olim nocturna illuſione pollutis non licebat Miſſas celebrare. *ibid.*
Debebant etiam præmittere cereis macerationem. *ibid.*
Quid præſtare debeant etiam nunc Sacerdotes antequam celebrent. *ibid.*
Celebraturus debet eſſe immunis ab omni cenſura, & irregularitate ſive ex defectu, ſive ex delicto. 8
Quando ob pollutionem debeat ſe abſtinere a celebratione, & quando non. *ibid.*
Si lethaliter peccavit, laudabile eſt etiam poſt ſacramentalem Confeſſionem ſe abſtineat eo die a celebratione, & etiam fidelis a Communione, niſi ulla rationabilis cauſa celebrandi urgeat. *ibid.*
Debet eſſe calceatus. 9
Celebrans paratus quomodo ſtare debeat in Sacriſtia. 10

Qua pacto ſalutat adſtantes Sacerdotes, ſe inclinat Cruci, aut imagini, accipit Calicem. *ibid.*
An egrediens e Sacriſtia paratus debeat ſe ſignare aque benedicta. *ibid.*
Quomodo accedere debeat ad altare, & an per viam poſſit ſubmiſſa voce recitare orationes, & pſalmos. *ibid.*
Statim ac ad altare pervenit caput diſcooperit, neque ei licet capite cooperto celebrare ſine Apoſtolica diſpenſatione. 12
Quomodo ſedere debeat ad Gloria in excelſis. 14
Si ob Sacramentum expoſitum debet ſtare, ubi ſe ſiſtere. *ibid.*
In Miſſa ſolemni non debet genufleſtere ad *Fleſtamus genua*. 19
Dum tranſit a cornu Epiſtolæ ad cornu Evangelii non debet inclinare caput Cruci. *ibid.*
Cur lectioni Evangelii præmittat *Munda cor meum*, & *Jube Domine*. *ibid.*
Diſcrimen aſſignatur inter *Jube Domne*, & *Jube Domine*. *ibid.*
Quæ ab ipſo ſervanda dum cantatur Evangelium. 22
Vide inſuper *Miſſa privata*, & *Miſſa Solemnis*. *Miſſa &c.*
Dum miſcet cum vino aquam in Calicem, dicit orationem *Deus qui humanæ ſubſtantiæ*. 35
Antequam aquam infundat, benedicit. *ibid.*
Olim Celebrantes aquam non benedicebant, ſed infundebant in modum Crucis. *ibid.*
Cur potius aqua, quam vinum benedicatur. *ibid.*
Cur Celebrans in Defunctorum Miſſis aquam non debeat benedicere. 37
Dum verſus populum dicit *Orate fratres* non ſtatim ſe vertit verſus Altare, ſed aliquam morulam facit. 40
Quando celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt eam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum. 41
Sæculo IX. Sacerdotes plures Miſſas celebrabant uno die. 71
Nunc ſingulis diebus ſemel tantum celebrandum, excepto die Nativitatis Domini. *ibid. & ſeq.*
Qui pluries in die celebrat nunc fit irregularis. 78

Ceroferarii.

Quomodo candelabra portare debeant in Miſſa ſolemni. 12
Eorum munus dum cantatur Evangelium. 22
Dum cantatur Præfatio. 52
Quid agere debeant communionis tempore. 77
Quid dum recedentes ab Altari revertuntur in Sacriſtiam. 79

Cingulum.

Quomodo celebraturus complicare debeat. 10

Clerici.

Quomodo ſedere debeant ad Gloria in excelſis.
Ubi ſtare, ſi non ſit ſedendum ob Sacramentum expoſitum. *ibid.*

Cœmeterium.

Olim Miſſæ Sacrificium etiam in Cœmeteriis celebrabatur. 6

Collectæ.

Orationes dicuntur Collectæ. 17
Collectæ nomine veniunt etiam eleemoſynæ. *ibid.*
Et etiam Congregationes Fidelium. *ibid.*
Quo in ſenſu Orationes dicantur Collectæ. *ibid.*

Communicantes.

Si fiat de feſto habente Præfationem propriam, non vero *Communicantes* infra octavam habentem utrumque proprium, tunc Præfatio erit de Feſto occurrente, & *Communicantes* de octava. 43
Communicantes Aſcenſionis non extenditur ultra octavam ut Præfatio, & cur. 45
Idem accidit de illo Nativitatis. 46
Quæcumque dicatur Præfatio infra octavam Nativitatis Domini Communicantes ſemper erit de Nativitate. *ibid.*
Communicantes Epiphaniæ non extenditur ultra ejus octavam. *ibid.*
Communicantes Pentecoſtes dici debet uſque ad ſequens Sabbatum tantum. 47
Si intra annum inſtitueretur aliud feſtum Spiritus Sancti, dicenda eſſet Præfatio Pentecoſtes, numquam vero Communicantes, & quare. *ibid.*
Si Feſtum S. Marci incidat infra octavam Paſchatis, an in Miſſa Litaniarum dici debeat Communicantes proprium Paſchatis. 50
Communicantes una cum *Te igitur &c.* & Memento eſt unica, & prima Canonis Oratio. *ibid.*
Cur in hac oratione fiat mentio Sanctorum. 56
Cur nulla mentio fiat S. Mathiæ inter Apoſtolos. *ibid.*
S. Xiſtus in hac oratione memoratus an ſit I. vel II. hujus nominis Pontifex. *ibid.*
Hæc oratio concluditur *Per Chriſtum Dominum noſtrum*, & quare. *ibid.*
Quis fuerit Auctor Communicantes. *ibid.*
Quare dicatur, *infra actionem*. *ibid.*
In Communicantes propriis Pentecoſtes legendum *in igneis linguis*, non vero *innumeris*. *ibid.*
Communicantes, & Hanc igitur olim inſcribebantur *in fractione panis*, & cur. 59

Communio.

In Miſſis privatis olim populus non communicabat, exceptis infirmis morti proximis. 33. 71. 75
Variationes trium orationum, quæ a Celebrante dicuntur ante communionem, prout reperiuntur in duobus antiquis Miſſalibus. 70
Quæ veniebant olim communionis nomine. 71
Quo in ſenſu hic accipiatur. *ibid.*
Celebrans qui non conſecrat, aut non ſumit ſub utraque ſpecie, notabiliter ſibi, & perfectioni Sacramenti derogat. *ibid.*
Laici, & Sacerdotes non celebrantes debent tantum communicare ſub ſpecie panis, neque per hoc aut derogant Sacramento, aut privantur aliqua gratia ad ſalutem neceſſaria. *ibid.*
An qui ſub ſpecie panis tantum communicant priventur ſaltem aliqua gratia ad ſalutem non neceſſaria. *ibid.*
Olim omnes qui intererant Miſſæ communicabant, & ideo ante oblationem Cathecumeni, & Pœnitentes expellebantur ab Eccleſia. *ibid.*
An Celebrans de præcepto teneatur communicare omnes poſtulantes Communionem. *ibid.*
Sæculo IX. nonnulli communicabant toties ſingulis diebus quot Miſſam audiebant. *ibid.*
In Miſſa noctis Nativitatis Domini nequit diſtribui Euchariſtia communicare petentibus. 72
In Eccleſiæ primordiis adeſt Eccleſiaſticum præceptum quotidianæ communionis. *ibid.*
Poſtea redactum ad ſingulas Dominicas. *ibid.*
Qui tribus Dominicis ſe abſtinebat a communione excommunicabatur. *ibid.*
Quando deſierit communio Dominicalis. *ibid.*
Ad quos terminos deinde ſenſim ſit redactum communionis præceptum. *ibid.*
In qua Miſſæ parte fidelium communio fieri debeat. *ibid.*
Quando Celebrans poſſit illam differre uſque ad finem Miſſæ. *ibid.*
An in Miſſis de Requiem fidelium communio fieri valeat. *ibid. & ſeq.*
Quando teneatur reos miniſtrandi Euchariſtiam extra Miſſam. 73
An Sacerdos mortali peccato reus peccet lethaliter, ſi extra Miſſam Euchariſtiam miniſtret in tali ſtatu. *ibid.*
Laici quo in loco communionem recipere debeant. *ibid.*
Communio ſpiritualis quænam ſit. *ibid.*
Frequentior communio realis Sacramenti magis expedit animarum ſaluti. *ibid.*
An Sacerdotes ſe abſtinentes a celebratione in die Nativitatis Domini, poſſint ter communionem recipere. 71
Non ſunt exhibendæ plures particulæ uni, aut hoſtia grandior neque ad fovendam majorem devotionem. 75
Non eſt licitum præbere particulam non conſecratam communicare volenti in peccato ad vitandam infamiam, aut alio prætextu. *ibid.*
Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos cum peccatoribus ſive publicis ſive privatis communionem poſcentibus. *ibid.*
Frequens, aut quotidiana communio relinquitur Confeſſariorum judicio. 76
Redarguendi qui dicunt quotidianam communionem eſſe de jure divino. *ibid.*
Nulli deferenda Euchariſtia ſive publice, ſive private, niſi infirmo, & huic ſemper deferenda majori pompa qua fieri poteſt. *ibid.*
Nullis licet communionem ſumere in ſuo privato Oratorio, niſi ſuper hoc habeant Apoſtolicum Privilegium. *ibid.*
Olim dum populus communicabat cantabatur Pſalmus 33. cum *Gloria Patri* &c., qui Pſalmus dicebatur communio. 77
Quæ ſervanda a Celebrante ſi intra Miſſam communicare debeat. 74

Concio.

An habenda ſit poſt Evangelium, an vero poſt finem Miſſæ. 20
Si ante SS. Sacramentum expoſitum non debet haberi tecto capite. 21
Quid ſi Sacramentum cooperiatur velo. *ibid.*
Quando Concionator ſalutat Celebrantem, & Miniſtros, conveniens eſt ut correſpondeant diſcooperiendo caput. *ibid. & ſeq.*
An ante Concionem ſemper dicenda ſit Salutatio Angelica, etiam tempore paſchali. *ibid.*

Corporale.

Debet deferri plicatum intra Burſam ab omnibus. 9
Sine diſpenſatione Apoſtolica deferri non poteſt extra burſam. *ibid.*

Cotta.

Quot paranda pro Clericis pro Miſſa ſolemni. 28

Credentia.

Quomodo, & ubi paranda pro Miſſa ſolemni. 21. & ſeq.

Crucis Signa.

Quæ fiunt a Sacerdote ſuper oblata, non ſunt facienda manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte crucis. 59. & ſeq.
Quomodo faciendum Crucis ſignum ſuper hoſtiam, & calicem ante lavabo. *ibid.*
Crucis ſigna, quæ fiunt ſuper hoſtiam & calicem, dum Celebrans dicit *hæc dona*, *hæc munera*, &c. ſunt veræ benedictiones, & eorum exponitur myſtica ſignificatio. 58
Cur quinque Crucis ſigna fiant ſuper oblata dum dicitur oratio *Quam oblationem*, &c. 60
Quid ſignificent alia quinque, quæ fiunt in oratione *Unde & memores Domine* &c. 63
Crucis ſigna quæ fiunt ſuper hoſtiam & calicem poſt conſecrationem non ſunt veræ benedictiones. *ibid.*
Quid ſignificent tria Crucis ſigna ad illa verba *Sanctificas*, *vivificas*, &c. 66
Quid quinque alia cum SS. hoſtia dum dicit *Per ipſum*, *cum ipſo*, &c. *ibid. & ſeq.*

Cryptæ.

Quando in his celebrabatur Miſſæ Sacrificium. 4

Diaconus.

Ejus munia dum Celebrans mittit incenſum in thuribulo, vel altare incenſat ante Introitum Miſſæ ſolemnis. 15
Quomodo incenſat celebrantem. *ibid.*
Si ſit Canonicus non debet genufleſtere, niſi quando genufleſtit & Celebrans. 16
Si ſedere debeat ad Gloria in excelſis quomodo ſedere debeat. *ibid.*
Quo in loco ſtare, ſi non ſit ſedendum, ob Sacramentum expoſitum. *ibid.*
Quomodo ſurgere, & ad altare accedere. *ibid.*
Quæ ab ipſo ſervanda dum canere debet Evangelium. 22. & ſeq.
Dum cantatur Symbolum. 32. & ſeq.
Quæ poſt Symboli verba & *Homo factus eſt*. 33
Recitat una cum Celebrante orationem *Offerimus* &c. dum offertur Calix. 37
Olim porrigebat aquam pro lavandis manibus non ſolum Celebranti, ſed etiam Presbyteris circumſtantibus. *ibid.*
Ejus munus ab Offertorio ad Præfationem. 41. 40
Quare Calicem offert cum Celebrante, non vero hoſtiam. 42. & ſeq.
Diaconis olim committebatur Dominici Sanguinis diſpenſatio. *ibid. & ſeq.*
Quæ ab ipſo Diacono ſervanda Præfationis tempore. 52. & ſeq.
Quæ a Præfatione uſque ad orationem *Hanc igitur* &c. 59
Quæ uſque ad finem conſecrationis. 63
Quæ a conſecratione ad Memento. 65
Quæ a Nobis quoque peccatoribus uſque ad orationem Præceptis. 67
Quæ ab oratione Dominica uſque ad fractionem hoſtiæ. 68
Quæ uſque ad communionem. 69. & ſeq.
Quæ a communione ad Poſtcommunio. 77
Quæ dum recedit ab Altari iturus in Sacriſtiam. 79

Dipcychum.

Quid ſit. 56
Olim ad undecimum uſque ſæculum poſt verba *Memento*, *Domine* &c. recitabantur e Diptychis alta voce nomina illorum, qui vel erant eximii offerentes, vel beneficia magna contulerant in Eccleſia. 57. & ſeq.
Quare hic mos deſierit. 58

Dominica.

Quænam ſint Dominicæ vacantes. 24

Dominica Oratio.

Vide *Pater noſter*.

Dominus Vobiſcum.

Eſt quædam populi ſalutatio. 39
Ejus antiquus uſus unde deſumptus. *ibid.*
In diebus feſtis Epiſcopus pro Dominus vobiſcum dicit pax vobis. *ibid.*
Sacerdos dicturus Dominus vobiſcum ex qua parte ſe vertere debeat. *ibid.*
Quoties ſe vertit ad populum non debet oculos per templum circumagere. 24
Antequam Sacerdos incipiat Præfationem cur non ſe vertat ad populum dum dicit *Dominus vobiſcum*. 42
Cur dicatur verſus populum Dominus vobiſcum poſt ultimam Miſſæ orationem. 77

Do-

Digitized by Google

Domus.

Olim Miſſæ Sacrificium celebrabatur in privatis Domibus. 3
Poſtea fuit interdictum a Conciliis Laodiceno, Cabilonenſe, Aquiſgranenſe, & Pariſienſe VI. 4
Cur poſt hanc prohibitionem Viri Sanctitate præſtantes adhuc celebrabant in privatis domibus. ibid.
Prohibitum etiam extitit Legibus Civilibus. ibid.
Caſus, in quibus poteſt in privatis domibus celebrari, recenſentur. ibid.

Eccleſia.

Si ſit polluta nequit in ea celebrari. 5. & ſeq.
Item ſi in ea ſit ſepultus Paganus, Infidelis, aut Excommunicatus vitandus. 6
Si ſit interdicta, qui ibi celebrat irregularitatem incurrit. ibid.

Elevatio.

Cur hoſtia conſecrata elevetur. 62
His ritus in Eccleſia Græca eſt valde antiquus. ibid.
Secus tamen in Eccleſia Romana. ibid.
Unde in hac originem traxerit ritus elevandi hoſtiam, & calicem. ibid. & ſeq.
Vide Conſecratio.

Epiſcopus.

Non poteſt concedere licentiam celebrandi in loco neque ſacrato, neque benedicto. 4. & ſeq.
Imo neque ipſe, etiam in ſua Diœceſi, extra domum propriæ habitationis. 5
Quando licitum eſſe poſſit Epiſcopis celebrare in privatis domibus. ibid.
Epiſcopus celebraturus accipit ſacras veſtes e medio altaris. 9
Stola quo pacto ei aptari debeat. 10
Sine Apoſtolica diſpenſatione non poteſt celebrare cooperto capite. 13
Neque alius ſuper hac poteſt diſpenſare. ibid.
In diebus lætitiæ in Miſſa ſolemni pro Dominus vobiſcum dicit pax vobis. 14

Epiſtola.

Cur poſt Orationem legatur Epiſtola. 18
Ejus antiquus uſus. ibid.
Quis fuerit Auctor ſeriei Epiſtolarum, quæ per totum anni circulum in Miſſis leguntur. ibid.
In Miſſis privatis legitur a Celebrante, in Solemnibus a Subdiacono. ibid.
Ante Sæculum IX. a Lectore legebantur. ibid.
In Ordinatione Subdiaconi tunc nihil inveniebatur, quod referri poſſet ad Officium legendi Epiſtolam. ibid.
Nunc hæc etiam facultas ei tribuitur. ibid.
Subdiacono deficiente quilibet Clericus ſine Manipulo poteſt eam canere. ibid.
Cur poſt Epiſtolam a miniſtris Deo gratias reſpondeatur. ibid. & ſeq.

Evangelium.

Evangelii vox quid ſignificet. 19
Ab Apoſtolicis temporibus legi cœptum in Miſſa. ibid.
Poſt Evangelium antiquitus habebatur Homilia. ibid.
Nunc etiam in Italia Eccleſiarum Rectores verba faciunt ad populum poſt Evangelium. ibid.
Hæc laudabilis conſuetudo confirmata, imo præcepta a Concilio Tridentino. ibid.
Graviter peccant qui huic muneri deficiunt. ibid.
Antiquitus Evangelium legebatur a Lectore. 20
Deinde a Diacono, & cur. ibid.
Apud Græcos etiam nunc publice legitur a Lectoribus. ibid.
Olim ad finem Evangelii reſpondebatur Amen. ibid.
Quid nunc reſpondeatur. ibid.
Quid ſignificent verba: Per evangelica dicta &c. quæ poſt Evangelium dicuntur. ibid.
Priſcis Eccleſiæ temporibus ante Evangelium dimittebantur Catechumeni. ibid.
Deinde poſt Evangelium. ibid.
Vetuſtiſſimus eſt mos oſculandi Evangelium. ibid.
Cur oſculetur. ibid.
Antiquitus toto Clero, & populo ad oſculum tradebatur. ibid.
Honorius III. vetuit ſub excommunicationis pœna, ne traderetur oſculandum principibus ſæcularibus, exceptis Regibus Oleo Sancto perunctis. ibid.
Nunc quibus offerri ad oſculum debeat. ibid.
Dum legitur Evangelium omnes debent ſtare, caput detegere, & cur. ibid.
Religioſi Ordinum Equeſtrium interim vel manum ad gladium admovent, vel a vagina educunt, & cur. ibid.
Omnes tamen baculi ſunt deponendi. ibid.
Res mira narratur de muliere ſedente dum legebatur Evangelium. ibid.
Armenorum mos ſe deoſculandi ad invicem dum Evangelium legitur. ibid.
Si publicandi ſint dies feſti, jejunia, ac matrimonia, an fieri debeat poſt Evang. an vero poſt finem Miſſæ. ibid.
Evangeliorum diſtributio per annum facta a D. Hieronymo. 21
Quæ ratio ſervata in hac diſtributione. ibid.
Quando debet transferri feſtum habens proprium Evangelium, hoc eſt non deſumptum ex communi, quocumque tempore, etiam paſchali, fiat de illo feſto, ſemper idem Evangelium eſt dicendum in Miſſa, & in Officio. ibid.
Non ſic vero de Sanctis non habentibus proprium Evangelium. ibid.
Evangelium ſemper eſt legendum in cornu Evangelii, præterquam in ſolemni Benedictione Palmarum, ſi deſit Diaconus, & Subdiaconus. 22
Olim Evangelium S. Joannis in fine Miſſæ dici, aut omitti poterat pro libito. 78

Euchariſtia.

Quatuor primis Eccleſiæ ſæculis quæ ad Baptiſma, & Euchariſtiam pertinebant ſub rigoroſo cuſtodiebantur arcano, neque ſcriptis mandabantur. 34

Euchariſticum Sacrificium.

Quid ſit expenditur. e

Excommunicatio.

Confeſſio Sacramentalis a celebraturo exiſtente in lethali peccato eſt præmittenda ſub pœna excommunicationis eo ipſo. 7
Qui communicare, aut celebrare præſumpſerit non jejunus, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit. 8

Genuflexio.

Genuflexiones faciendæ a Celebrante in acceſſu ad altare ad Sacramentum. 10. & ſeq.
Faciendæ a Sacerdote parato, & quomodo. 11
A Diacono, & Subdiacono in prima altaris incenſatione. 15
Si in altari incenſando adeſt Sacramentum clauſum in tabernaculo, ante incenſationem tantum unica vice genuflectit Celebrans. 16
Genuflexio a Celebrante facienda ad Incarnatus eſt. 32
Dum Chorus canit verba genuflexionem requirentia, qui cantant ad ambonem, ſi genuflexio eſt brevis, debent ſtatim genuflectere. ibid.
Quando genuflexio eſt longa, ut ad Venite, adoremus, & procidamus ante Deum &c., vel ad Incarnatus eſt &c. genuflectant tantum in fine verborum. ibid.
In die Annunciationis quomodo ad illa verba genuflectere debeant Celebrans, & Miniſtri. ibid.
An ſi feſtum Annunciationis transferatur, etiam illa particularis genuflexio ſit transferenda. ibid. & ſeq.
Subdiaconus tenens patenam elevatam retro Celebrantem, numquam genuflectit, niſi ad Elevationem. 42
Quinam ad Sanctus in Miſſa ſolemni ex miniſtris genuflectere debeant. 51
Acolythi, & Thuriferarius accedentes ad Altare cum intortitiis accenſis una cum Cæremoniario ante orationem Hanc igitur &c. genuflectere debent. 59
Quoties, & quomodo Sacerdos dum conſecrat genuflectit. 62
Quæ genuflexiones fieri debeant a Nobis quoque peccatoribus uſque ad orationem Dominicam. 66. & ſeq.
Quæ in Miſſa privata & ſolemni ab oratione Dominica ad fractionem hoſtiæ. 67. & ſeq.
Quæ uſque ad Communionem. 69. & ſeq.
Quæ ad communionem. 73
Quæ, ſi intra Miſſam Sacerdos debet populum communicare. 74
Ad Evangelium S. Joannis in fine Miſſæ genuflectendum eſt. 78
Quando, & e quibus fieri debeat genuflexio ante Altare, dum Celebrans ab illo recedit. 79

Gloria in Excelſis &c.

Græce canebatur etiam in Occidente in prima Miſſa Nativitatis Domini. 6. & ſeq. & 19
Quando dici, aut cani debeat Gloria. ibid.
Quis ejuſdem Auctor. ibid. & ſeq.
Quando cœperit cantari. ibid.
In prima Miſſa Nativitatis Domini canebatur olim græce, in ſecunda latine. ibid.
Olim recitabatur tantum aut poſt Miſſam, aut in Officio. ibid.
Presbyteri poſtea tantum in die Paſchatis canere poterant, Epiſcopi omnibus diebus feſtis tantum. ibid.
Poſt X. ſæculum eadem poteſtas facta Presbyteris. ibid.
Exponuntur quædam ejuſdem Hymni verba. ibid.
Quomodo intonari debeat, & proſequi a Celebrante, & Miniſtris. 56
Non dicitur in Miſſis votivis etiam B. M. niſi in Sabbato. 57
Dicitur in Miſſa Septem Dolorum. ibid. & 37
In Miſſis votivis dici non debet. 37
Cur dicitur Hymnus Angelicus. 43
Quibus aliis nominibus reperiatur vocatus hic Hymnus. ibid.

Gloria Patri &c.

Cur non dicitur ad Introitum, & lavabo in Miſſis Defunctorum. 37
Dici debet ad Introitum & lavabo in Miſſis Sanctorum, & Votivis, de Cruce, & Paſſione Chriſti, quamvis Tempore Paſſionis celebrentur. ibid.
Dici etiam debet in Miſſa Septem Dolorum. ibid.
Tacendus erit tempore Paſſionis in Miſſis de Tempore. ibid.
Poſt lavabo, ſi dicendus eſt, dici debet a Sacerdote antequam diſcedat e cornu Epiſtolæ. 40

Graduale.

Quare ſic dictum. 18
Qua occaſione olim canebatur. 19
Quis ejuſdem auctor. ibid.

Gratiarum Actio poſt Miſſam.

An eam omittere ſit peccatum. 8

Hæc commixtio &c.

Quomodo variata inveniatur in aliquibus antiquis Miſſalibus hæc oratio. 69
Explicatur. ibid.

Hæretici.

Quam impudenter, & perperam accuſant Eccleſiam eo quod Miſſas & Officia vult celebrari latino idiomate. 7

Hanc igitur, &c.

Hanc igitur propria Epiphaniæ expungenda eſt e Miſſalibus Romanis, & quare. 46
Quare ſeſta Paſchatis & Pentecoſtes habent hanc orationem propriam. ibid.
Illa Pentecoſtes dici debet uſque ad Sabbatum ſequens tantum. 47
Si infra annum inſtitueretur aliud feſtum Spiritus Sancti, quamvis tunc dicenda eſſet Præfatio Pentecoſtes, numquam tamen dici deberet Hanc igitur, & quare. ibid.
Si feſtum S. Marci incidat infra Octavam Paſchatis, an in Miſſa Litaniarum dici debeat Hanc igitur propria. 50
Hanc igitur &c. eſt ſecunda oratio Canonis. 59
Quis fuerit ejus auctor. ibid.
Communicantes, & Hanc igitur olim inſcribebantur in fractione panis, & cur. ibid.
Quænam ſit pax quæ petitur in hac oratione. ibid.
Diluitur difficultas ſuper nonnulla ejuſdem orationis verba inſurgens. ibid.
Quæ verba addantur huic orationi in Paſchate, & Pentecoſte, & cur. 60
Extenſio manuum ſuper hoſtiam & calicem, dum dicitur hæc oratio, non eſt valde antiqua. ibid.
Eſt tamen plena Myſteriis. ibid.

Holocauſtum.

Quid ſit. 5

Hoſtia.

Quid ſit hoſtia pacifica. 5
Quid hoſtia pro peccato. ibid.
Quid ſit hoſtia principalis in Sacrificio Miſſæ. ibid.
Quid hoſtia minus principalis. ibid.
Si quis advertat in altari etiam poſt offertorium hoſtiam eſſe fractam, debet jubere ut altera integra ſibi deferatur. 9
Ab Hoſtia leviter excutiantur fragmenta digitis, antequam ponatur ſuper patenam. ibid.
Quomodo olim collocaretur Hoſtia cum Calice ſuper corporale. 37
Quomodo nunc collocanda una cum Calice ſuper altare. 39
An Hoſtiæ conſecratæ fractio ſit de eſſentia Sacrificii. 68
Hæc cæremonia eſt coæva Sacrificii inſtitutioni. ibid.
Mozarabes Hoſtiam dividunt in novem partes. ibid.
Græci & reliqui Orientales in quatuor. ibid.
Nos Latini in tres. ibid.
Olim Latini tertiam partem hoſtiæ ſubdividebant edſtantibus, & reſervabant pro infirmis. ibid.
Tunc Hoſtia erat grandior. ibid.
Nunc S. Pontifex cum ſolemniter celebrat cum tertia hoſtiæ parte communicat Diaconum, & Subdiaconum. ibid.
Myſticæ ſignificationes harum trium Hoſtiæ partium. ibid.

Hy.

Hymnus.

Vide *Officium*.

Idioma.

Apoſtoli variis idiomatibus Miſſas celebrabant. 6
Joannes VIII. Summ. Pont. conceſſit Sclavis, ut Officia, & Miſſas celebrarent lingua Sclavonica. *ibid.*
Gregorius XIII. conceſſit Maronitis, ut celebrarent Officia, & Miſſas Chaldaico, aut Arabico Idiomate. *ibid.*
Moſcovitæ idem faciunt. *ibid.*
Sic Orientales plurimi Schiſmatici, & Catholici. *ibid.*
Apud Occidentales ſemper latinum idioma adhibitum. *ibid.*
Aliquæ tamen liturgiæ partes græce ſunt celebratæ. *ibid.*
Nunc Miſſa non eſt celebranda niſi latino idiomate, & cur. *ibid.*
Quæ ſequeret, ſi Miſſa, & alia Officia vulgari idiomate legerentur. *ibid.*

Jejunium.

In Eccleſiæ primordiis Miſſæ celebrabantur a non jejunis. 6
Deinde Concilium Carthaginenſe III. ſtatuit, ne Miſſa celebraretur niſi a jejunis, excepta Feria V. in Cœna Domini. *ibid.*
Jejunium naturale ſervare debent Miſſas celebraturi, aut communionem ſumpturi. 7. *& ſeq.*
Olim etiam Diaconus, & Subdiaconus aſſiſtentes Sacrificanti debebant eſſe jejuni. 7
Quid jejunium naturale frangat, & quid non. 7. *& ſeq.*
In eo non admittitur parvitas materiæ. 7
Reliquiæ ſibi permanentes in ore non frangunt jejunium naturale, ſi degluttiantur. 7. *& ſeq.*
Quando quis dubitat an jejunium fregerit, an celebrare debeat. 8
Recenſentur caſus, in quibus ſive dubitet an jejunium fregerit, ſive certus ſit, debet celebrare. *ibid. & ſeq.*

Imagines Sanctorum.

Pictæ, aut ſculptæ non ſunt incenſandæ. 35. *& ſeq.*

Immolatio.

Quænam ſit. 8

Impetratorium Sacrificium.

Quid ſit. 8

Inclinatio.

Inclinationum varia genera, & quomodo facienda. 11
Inclinationes in acceſſu ad altare, ad Reliquias, Sacerdotes paratos, Prælatum, Chorum &c. *ibid. & ſeq.*
Quam inclinationem facere debeat Cruci Sacerdos antequam ſe vertat dicturus *Dominus vobiſcum*. 13
Oſculato altari nulla eſt facienda Cruci inclinatio. 15
Quæ inclinatio fieri debeat ad Gloria Patri. 14. *& ſeq.*
Quæ ad Gloria in excelſis. 14
Quæ dum incenſatur altare ante Miſſæ Introitum. 15
Quænam inclinatio fieri debeat ad nomen Jeſu. 19
Quænam ad nomen Mariæ. 18
Quænam ad nomen Sancti, cujus feſtum eo die celebratur. *ibid.*
Quæ ad nomen Papæ regnantis. 19
Inclinatio verſus Crucem fieri non debet niſi ad nomen Jeſu. *ibid.*
Quæ inclinationes faciendæ a Sacerdote dum dicit Symbolum. 32
Chorus dum Symbolum cantat quas inclinationes tenetur facere. *ibid.*
Si celebrans, & Miniſtri ſedent dum cantatur Symbolum, non genufleсtunt ad *Incarnatus eſt*, ſed profunde ſe inclinant capite diſcooperto. *ibid.*
Inclinationes faciendæ ab Offertorio uſque ad Præfationem. 38. 39
An Sacerdos debeat ſe inclinare Cruci ſtatim ac poſt lavabo redit ad altaris medium. 40
In Oratione *Suſcipe S. Trinitas* ad nomina Jeſu, & Mariæ non inclinet caput, & quare. *ibid.*
An poſt *Orate fratres* ſe vertens ad altare caput inclinare debeat Cruci. *ibid.*
Quæ inclinationes faciendæ Præfationis tempore. 50
Quæ ad orationem *Communicantes*. 58
Quæ ab oratione *Quam oblationem* uſque ad totam conſecrationem. 61. *& ſeq.*
Quæ poſt communionem. 73
Quæ a communione uſque ad finem Miſſæ. 67. *& ſeq.*
Quæ dum celebrans & miniſtri recedunt ab Altari. 78
Quæ dum ſunt ingreſſi Sacriſtiam. *ibid.*

Indulgentiæ.

Earum diſpenſatio olim fiebat poſt Evagelium. 20
Ejus ritus, & preces. *ibid.*

Infirmi.

Cauſa infirmorum reficiendorum ſacro Viatico olim licuit Miſſas celebrare in locis nec ſacratis, neque benedictis. 4
Olim infirmis non valentibus deglutire dabatur, ipſis ignorantibus, particula non conſecrata ac ſi eſſet Chriſti Corpus. 74
Nunc id eſt prohibitum. 75
Prohibitum pariter eſt verum Chriſti Corpus deglutire non valentibus, aut patientibus vomitum deferre. *ibid.*
Similiter nequit illis deferri tantum deoſculandum, aut adorandum. *ibid.*
Concilium Toletanum IX. infirmos deglutire Particulam non valentes communicari ſub ſpecie vini permiſit. *ibid.*
Olim erat etiam uſus madefacere SS. Particulam Chriſti Sanguine. *ibid.*
Nunc vetitum eſt utrumque. *ibid.*
An nunc deglutire non valentibus poſſit exhiberi Particula madefacta aqua, aut vino non conſecrato. *ibid.*
Qui uſus eſt ſatis antiquus. *ibid.*

Innocentius VIII.

An verum ſit diſpenſaſſe Norvegios a conſecratione vini in Sacrificio Miſſæ. 2. *& 36*

Introitus.

Unde ſic dictus. 13
Quis ejuſdem auctor. *ibid.*
Quinam dicantur Introitus irregulares. *ibid.*
Olim pro Introitu canebatur integer pſalmus. *ibid.*
Olim a Choro tantum cantabatur, neque legebatur a Celebrante. *ibid.*
Si Sancti tranſlati ad tempus Paſchale habeant Introitum, & Evangelium, vel Epiſtolam propriam, non debent dici de communi temporis Paſchalis. 18
Secus vero ſi habeant tantum Introitum. *ibid.*

S. Joannes Chryſoſtomus.

Cur Miſſæ liturgiam breviorem reddiderit. 8

Ite, Miſſa eſt.

Hæc formula dimittendi populum quam antiqua, cur dicatur, & quid ſignificet. 77
Cur olim non ſemper dicebatur *Ite Miſſa eſt*, quod etiam nunc ſervatur. *ibid.*
Reſponſio miniſtri *Deo gratias* eſt valde antiqua. *ibid.*

Juſtinianus Imperator.

Vetuit ne Miſſæ celebrarentur in privatis domibus. 5

Kyrie Eleiſon.

Quid ſignificet. 13
Olim tot vicibus repetebatur, quot Celebranti placuiſſet. *ibid.*
Nunc quot cantari, aut dici a Celebrante, & a Clerico, aut Choro repeti debeat. *ibid.*
Olim in Miſſis, quæ immediate ſequebantur recitationem Litaniarum, omittebatur Kyrie, & cur. *ibid.*

Latreuticum Sacrificium.

Quodnam ſit. 8

Lavabo.

Pſalmus *Lavabo* in aliquibus Eccleſiis truncus recitatur. 37
Cæremoniale Pariſienſe ante manuum lotionem præſcribit dicendum Pſal. *De profundis* cum ℣. & Orat. *Abſolve* pro Epiſcopo, reſpondentibus alternatim miniſtris. *ibid.*
Cur Celebrans manus lavat. *ibid. & 38*
Quæ oratio diceretur poſt manuum lotionem in Eccleſia Turonenſi. *ibid.*
Quæ in Eccleſia Narbonenſi. 38
Quæ in Lemovicenſi. *ibid.*
Quæ in Bellovacenſi. *ibid.*
Quo in loco, & quomodo qui Miſſæ inſervit miniſtrat aquam ad lotionem manuum. 39
Quo pacto manutergium teneri debeat a miniſtro. 40
An Sacerdos poſtquam abſterſerit manus debeat illud dare inſervienti, vel ponere ſuper altari. 40

Lectiones.

Olim in Miſſis in Occidentali Eccleſia legebantur græce & latine. 6

Libamen.

Quid ſit. 8

Libera nos quæſumus &c.

Exponuntur quædam hujus orationis verba. 67. *& ſeq.*
Hæc oratio eſt vetuſtiſſima. 68

Locus celebrationis Miſſæ.

Quibus in locis primis Eccleſiæ ſæculis Miſſa celebrata fuerit. 3. *& ſeq.*
Quando Miſſæ celebrari poſſint in locis neque ſacris, neque benedictis. 4

Manipulus.

Quomodo induendus a Sacerdote celebraturo. 9. *& ſeq.*

Memento Mortuorum.

Eſt quinta Canonis oratio. 64
Quare inſtituta ſit. 65
Cur pro defunctis oretur poſt conſecrationem, & non ante. *ibid.*
Memento mortuorum in omnibus Liturgiis invenitur. *ibid.*
Quis conſtituerit ut poſt conſecrationem, & non ante oretur pro Defunctis. *ibid.*
Poteſt orare pro quocumque. *ibid.*
Debet etiam orare pro omnibus animabus Purgatorii. *ibid. & ſeq.*
Quid de fructu Sacrificii eveniat, ſi anima, pro qua deprecatur, ſit damnata, aut beata. 65
Quomodo Miſſa poſſit aliquibus in Purgatorio degentibus per accidens prodeſſe. *ibid.*
Explanantur quædam hujus orationis verba. 65. 66

Memento Vivorum.

Olim vocabatur *oratio ſuper Dipthycha*, & cur. 55
In ea Sacerdos pro vivis tantum orat. 56
An qui in hac oratione dicunt *quæ tibi offerimus* poſſint prætermittere *vel qui tibi offerunt*. *ibid. & ſeq.*
Vide *Dipthychum*. *Te igitur clementiſſime Pater*.
Sacerdotis arbitrio relinquitur pro quovis orare in oratione Memento. 57. *& ſeq.*
Quanto temporis ſpatio orare debeat. 57
An debeat nomina ſecreto exprimere eorum, pro quibus orare intendit. 58
An poſſit orare pro hæreticis. *ibid.*
Recenſentur variæ orandi formulæ, quando pro pluribus orare velit. *ibid.*
Quomodo pro pluribus orare poſſit, & cito ſe expedire. *ibid.*
Olim non aderat in Miſſa Memento Vivorum, & quare. 65

Miniſter.

Non ſtatim ac Sacerdos dixit *Orate fratres*, reſpondeat *Suſcipiat* &c. ſed poſt aliquam brevem morulam. 40. 41

Miſſa.

Miſſa eſt verum, & unicum novæ Legis Sacrificium ſtricte, & rigoroſe ſumptum. 1
In quo differat Miſſa ab Euchariſtiæ Sacramento. 2
Miſſæ nomen an ſit Hebraicum, an vero latinum. 3
Quid ſignificet. *ibid.*
Priſcis Eccleſiæ temporibus Miſſæ celebratio erat longior. *ibid.*
Quinque ejus partes recenſentur. *ibid.*
Cur fuerit abbreviata. *ibid.*
Miſſa Septem Dolorum B. M. Virginis Fer. VI. Paſſionis eſt celebranda cum *Gloria Patri* ad introitum, cum Pſalmo *Judica me Deus*, cum Gloria, & Credo. 16
Ante Benedictum XIII. dicebatur ſine Gloria. *ibid.*
In Miſſis votivis etiam B. M. non debet dici Gloria, niſi in Sabbato. 17
Cappellanis Monialium Ordinis S. Benedicti una cum confluentibus conceſſa fuit facultas a Benedicto XIII. celebrandi Miſſam propriam ejuſdem Sancti in die feſto, & per octavam. 43
Si dicatur Miſſa diverſa ab officio, commemoratio Sancti, cujus dicitur officium, fieri debet primo loco. 49
Si occurrat Quadrageſima, Vigilia, feria quatuor Temporum, vel tempus Paſſionis infra aliquam octavam non privilegiatam, officium fieri debet de octava, ſed Miſſæ omnes, ne quidem una excepta cantata, debent eſſe de feria cum commemoratione octavæ primo loco. 49. *& ſeq.*

Miſ-

Miſſæ Sacrificium non ſolum eſt laudis, & gratiarum actionis, ſed etiam propitiatorium pro expiandis delictis. 53
Quomodo peccata per hoc Sacrificium remittantur. ibid.
Eſt etiam impetratorium nedum ſpiritualium, ſed & temporalium bonorum. ibid.
Quinam ſit fructus generalis hujus Sacrificii. ibid.
Quinam medius, ſeu ſpecialis. ibid.
Quinam perſonalis, ſeu ſpecialiſſimus. ibid.
Quinam ex opere operato. ibid.
Quinam ex opere operantis. ibid.
Mirabilis viſio, ex qua apparet quanti faciendus ſit fructus ex opere operantis. ibid. & ſeq.
Hic fructus expectari non debet a Sacerdote malæ vitæ. 54
An valor hujus Sacrificii ſit finitus, vel infinitus. 54
Quam utile ſit Miſſæ Sacrificio perſonaliter intereſſe. 58
Quis inſtituit tres Miſſas celebrandas in die Nativitatis Domini. 72
Poſt primam mediæ noctis nequeunt immediate celebrari aliæ duæ. ibid.
In Miſſa de ſemiduplici, ſimplici, vel votiva non eſt neceſſe quod orationes ſint numero impares. 79
In Miſſa privata de feſto ſemiduplici, ſimplici, votiva, de infra octavam, vel de feria non privilegiata addi poteſt collecta pro particulari Defuncto, dummodo nulla ex aſſignatis orationibus pro tempore omittatur. ibid.
Quando Sacerdos debet celebrare in Eccleſia, in qua aliud feſtum celebratur ab eo, cujus dicit officium, quam Miſſam tunc dicere debeat. 80
Miſſæ applicatæ pro Defunctis, ſed non celebratæ de Requiem, quia officium eo die occurrens eas reſpuit, æque proficiunt Defunctis ac ſi fuiſſent celebratæ de Requiem. 80. 81. 82. 83
Libri onerum Miſſarum quomodo ordinandi. 84. 85. 86
Quomodo ſcribere debeat Sacerdos in his libris ſe celebraſſe pro tali perſona &c. 84. 86
Miſſæ debent omnino celebrari in ea Eccleſia, & altari, in quo vult qui eleemoſynam erogat. 84. 85. 86. 97
Nullus præter Apoſtolicam Sedem poteſt reducere, commutare, moderari onera Miſſarum. 87
Tot Miſſæ celebrari debent, quot demandatæ ſunt a Teſtatoribus &c. quamvis eleemoſyna ſit valde tenuis: & qui ſecus faciunt graviter peccant, & ad reſtitutionem tenentur. ibid.
Nequit obligationi plurium Miſſarum ſatisfieri valet celebratione certæ Miſſæ, aut Anniverſariorum, aut pluribus orationibus. ibid.
Quæ inſuper advertenda a ſuſcipientibus onera perpetua, vel manualia. ibid. & ſeq.
Reſolvuntur varia dubia ſuper hujuſmodi onera inſurgentia. 88. 89. 90. 94. 93. 97. 98
Non poteſt accipi alia eleemoſyna pro applicatione perſonalis ſpecialiſſimi fructus Sacrificii. 91
Accepta duplici eleemoſyna nequit ſatisfieri unica Miſſa, applicando pro uno fructum ſatisfactorium, pro alio impetratorium. ibid. & ſeq.
Nequit accipi a primo offerente eleemoſyna pro ſacrificio jam peracto. 92
Neque Sacerdos alteri committere poteſt Miſſam celebrandam, retenta ſibi parte eleemoſynæ. ibid.
Parochi tenentur applicare Miſſam pro populo omnibus diebus feſtivis. 92. 94. 95. 96.
Si ſint pauperes, diebus feſtivis poterunt applicare pro illo, qui eleemoſynam offert, dummodo in propria parochia celebrent, & tot Miſſas infra hebdomadam applicent pro populo. 93. 94. 95. 96
Miſſa Conventualis ſemper eſt applicanda pro Benefactoribus in genere. 95. 105
Quando plures Conventuales Miſſæ uno die in eadem Eccleſia celebrantur, ſufficit ſi prima tantum applicetur. 96
In qua Miſſæ parte applicatio fieri debeat, & quomodo. 96. 97
Dubia nonnulla reſolvuntur circa Cappellanos, qui celebrare tenentur ratione Beneficii. 96. 97
An qui aliquis detentus infirmitate ſtare nequit, poſſit, diſpenſatione obtenta, Miſſam ſedendo celebrare. 98. & ſeqq.
An ſic impeditus poſſit diſpenſari ut ſedeat etiam tempore Canonis. 99. & ſeq.
Quæ advertenda circa Romanum Pontificem ita impeditum. 105. & ſeq.
Sacerdos cæcitatem contrahens an poſſit celebrare, & quomodo. 99. & ſeq.
Vide *Celebrans*. &c.

Miſſale.

In Miſſali Sacerdos celebraturus Miſſam perquirere debet, antequam manus lavet, & calicem tangat, aut paramenta induat. 9
Si Miſſam prælegat indulgentias acquirit. ibid.

Miſſa Defunctorum.

Miſſæ Defunctorum ſunt quatuor. 78
Miſſa Quotidiana quænam ſit. ibid.
In ea plures quam tres orationes dici poſſunt, dummodo ſint numero impares. ibid. & ſeq.
Loco ſecundæ orationis aſſignatæ alia ſubſtitui poteſt ad Sacerdotis placitum. ibid.
Secus in Miſſa quæ dicitur prima die menſis generaliter pro Defunctis, & in feriis II. non impeditis. ibid. & ſeq.
Craſſus nonnullorum error qui in quacumque occaſione in Miſſa quotidiana ſemper dicunt eaſdem tres aſſignatas orationes. 79
Quando in Miſſa quotidiana unica oratio dici valeat. ibid.
Quando dicendæ orationes in fine Miſſalis aſſignatæ. ibid.
Si in iis exprimendum ſit nomen, an etiam dignitas defuncti, & quomodo exprimenda ſit. ibid.
Quibus diebus Miſſæ Defunctorum privatæ dici, & ſolemnes cantari poſſint, & quibus non. ibid. & ſeq.
Quæ advertenda circa Miſſas Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, Obitus ſeu Depoſitionis, quaſi Obitus, diei 3. 6. & 25., ac Anniverſarii. 85
Miſſæ Defunctorum celebrari non debent niſi cum paramentis nigris, aut ſaltem violaceis. ibid.
Cæremoniæ ſervandæ in Miſſa privata Defunctorum. ibid. & ſeq.
Cæremoniæ Miſſæ ſolemnis. 82. & ſeq.
Miſſæ Defunctorum dici præſcriptæ ſive ex obligatione, ſive ex devotione fidelium, ad Altare privilegiatum ſive perpetuum, ſive aliquo tantum hebdomadæ die, etſi non celebrentur de Requiem, quia eo die officium eas non permittit, æque tamen proſunt; & Indulgentiæ lucrantur, ac ſi dictæ fuiſſent de Requiem. 83. 84

Miſſa privata.

Hujus initium, ſive Confeſſio, Abſolutio &c. 23
Introitus uſque ad Evangelium. 23. & ſeq.
Ritus ſervandi in lectione Evangelii. 22
Quæ ſervanda dum dicitur Symbolum. 32
Quæ ab Offertorio uſque ad Præfationem. 38. 39. 40
Quæ in dicenda Præfatione. 50
Quæ a Præfatione ad orationem *Hanc igitur &c.* 57. & 59.
Quæ in Oratione *Hanc igitur*. 59
Quæ ab oratione *Quam oblationem* &c. uſque ad totam conſecrationem. 61. 62. 63.
Quæ a conſecratione ad *Memento*. 64. & ſeq.
Quæ in Memento. 65
Quæ a *Nobis quoque peccatoribus* uſque ad orationem *Præceptis*. &c. 66. & ſeq.
Quæ ab oratione Dominicali ad infractionem hoſtiæ. 68
Quæ a fractione hoſtiæ uſque ad communionem. 70
Quæ in communione. 73. 74. 75
Quæ a communione uſque ad finem. 78. & ſeq.

Miſſa ſolemnis.

Quæ præparanda pro hac Miſſa in Cappella, in qua debet celebrari. 12
Miniſtri quomodo, & ubi ſe debeant collocare, cum ad altare pervenerint, & incipit Miſſa. ibid. & ſeq.
An thuriferarius, Acolithi &c. debeant ab altari ſtatim poſt genuflexionem recedere. 52
Miſſæ initium, ſive Confeſſio, Abſolutio &c. ibid.
Hujus ritus uſque ad Orationes. 54
Hujus ritus ab Orationibus incluſive uſque ad Evangelium. 28
Cæremoniæ ſervandæ dum canitur Evangelium. 2e
Dum cantatur Symbolum. 32. & ſeq.
Symbolum non debet alternatim cum organo cantari. 32
Quando, & quomodo quandoque liceat. ibid.
Non eſt conveniens Calicem eſſe ſuper altari uſque ad Symboli medietatem. 38
Cæremoniæ ſervandæ ab Offertorio ad Præfationem. 40. 41. 42
In Miſſa ſolemni diei octavæ nulla commemoratio feriæ occurrentis, v. g. quatuor temporum fieri debet, & cur. 50
Quoties duæ, aut plures cantantur Miſſæ ſolemnes uno die, in ſingulis fieri numquam debet commemoratio alterius. ibid.
Si infra octavam occurrat Vigilia, vel feria quatuor temporum &c. Miſſa ſolemnis erit de feria cum commemoratione octavæ. ibid.
Si occurrat ſimul cum feria feſtum duplex, vel ſemiduplex infra octavam, duæ Miſſæ cantari debent, una de feſto cum commemoratione octavæ, altera de feria excluſa octavæ commemoratione. ibid.
Quando feria, vigilia &c. incidit in die octava, duæ Miſſæ ſunt cantandæ, altera de octava, altera de feria. 48
Si feria, vigilia &c. incidant infra octavam privilegiatam, quot Miſſæ cantandæ, & an ſine commemoratione alterius. 50
Quæ ſervanda in Miſſa ſolemni Præfationis tempore. ibid.
Quæ ab initio Canonis uſque ad *Hanc igitur &c.* 59
Quæ in oratione *Hanc igitur*. ibid.
Quæ ab oratione *Quam oblationem*, uſque ad finem conſecrationis. 63
Quæ a conſecratione ad Memento. 64. 65
Quæ in Memento. 65
Quæ a *Nobis quoque peccatoribus* uſque ad orationem *Præceptis &c.* 67
Quæ ab oratione Dominicali ad infractionem hoſtiæ. 68
Quæ uſque ad communionem. 69. & ſeq.
Quæ communionis tempore. 77
Quo ordine ab Altari recedendum. 79

Naves.

Num Miſſæ celebrari poſſint in navibus. 5
Quibus præcautionibus ſit conceſſum hoc privilegium Religioni Hieroſolymitanæ. ibid.

Nobis quoque peccatoribus &c.

Eſt ſexta Canonis oratio. 65
Pro quibus deprecatur in hac oratione Sacerdos. ibid.
Quid petat. ibid.
Exponitur hæc oratio. ibid. & ſeq.
Cur quindecim Sancti in hac enumerentur, octo mares, & ſeptem mulieres. ibid.
An S. Joannes hic memoratus ſit Evangeliſta, an vero Baptiſta. ibid.
Quis S. Petrus hic pariter memoratus. ibid. & ſeq.
Quare poſt concluſionem *Per Chriſtum &c.* hic Sacerdos non dicat *Amen*. ibid.
Olim ad altare poſt hanc orationem deferebantur novæ fruges benedicendæ. ibid.

Oblationes.

Definiri nequit quibus verbis primis quatuor Eccleſiæ ſæculis reciperentur. 28
Parochi diebus feſtis poſt offertorium poſſunt ſe vertere ad populum, & invitando ad oblationes præbere deoſculandum Manipulum, vel aliud offerentibus. 30
Illæ oblationes pecuniæ cedunt in beneficium Parochorum, neque offeruntur in ...m Sacrificii. ibid.
Regulares inter Miſſarum ſolemnia poſſunt ſe vertere ad populum, facere generalem Confeſſionem pro eo, & oblationes ac eleemoſynas accipere, dummodo non diſcedant ab Altaris medio. 33. & ſeq.
Sacerdotibus quoque Miſſam novam celebrantibus licet eas accipere a ſponte dantibus, modo non diſcedant a medio altaris. ibid. & ſeq.
Aliis Sacerdotibus numquam licet eas accipere, multo minus ab altari diſcedere. 35
Parochi tantum poſſunt diſcedere ab altari pro accipiendis oblationibus, ubi viget conſuetudo diſcedendi. ibid. & ſeq.
Servanda eſt conſuetudo, ut oblationes quæ offeruntur Cruci feria VI. in Paraſceve, dentur Magiſtris Cæremoniarum. 35
Antiquitus fideles, & etiam fœminæ deferebant ſuper altare ſuas oblationes. ibid.
Deinde fœminis prohibitum fuit ne ſe moverent e ſuis locis. ibid.
Poſtea permiſſum fuit accedere tantum ad altaris cancellos. ibid.
Modus nunc tenendus in recipiendis oblationibus in Miſſis vivorum. ibid.
Modus ſervandus in Miſſis Defunctorum. 36
Minus tamen convenit in Defunctorum Miſſis eas accipere. ibid.

Octava.

Cur Octava Pentecoſtes terminetur in Sabbato ſubſequenti, & non in Dominica. 47

Offertorium.

Unde ſic dicatur, & quid hoc vocabulum ſignificet. 33
Olim populus ad Offertorium in Miſſis ſolemnibus tantum panem, & vinum offerebat. ibid. & ſeq.
Qui uſus proſcriptus fuit a Concilio Carthaginenſe III. 33
Definiri nequit quibus verbis primis quatuor Eccleſiæ ſæculis reciperentur oblationes. 34
Subſequentibus temporibus dum fiebant oblationes cantabatur a Choro offertorium, quod plerumque erat pſalmus integer. ibid.
Nunc cum oblationes non fiant, offertorium eſt redactum ad ſimplicem Antiphonam. ibid.
In Miſſis Defunctorum dicitur integrum quale antiquitus canebatur. ibid.
Exponuntur quædam hujus offertorii verba. ibid.
Narratur caſus horrendus Theologi cujuſdam Pariſienſis. ibid. & ſeq.
Hic caſus præbuit occaſionem inſtituendæ Religionis Carthuſianæ. 34
Quis fuerit Auctor Antiphonæ, quæ offertorium nuncupatur. ibid.
Nomine offertorii comprehendi etiam poſſunt quæ a Sacerdote, & Miniſtris fiunt poſt *Dominus vobiſcum*, dicto Evangelio, vel Symbolo, uſque ad Præfationem. ibid.
Oratio *Suſcipe Sancte Pater* cur nonnullis quamvis immerito, viſa ſit reprehenſione digna. 36
Exponuntur nonnulla Orationis *Offerimus* &c. quæ dicitur dum Calix offertur. 37
Oratio *Suſcipe Sancte Pater* olim dicebatur a populo offerente Sacerdoti panem conſecrandum. 38

Officium.

Quando in Hymno officii dicitur *Meruit beatas* in die feſto, dici debet etiam per octavam. 43

Pro-

Propria Hymnorum terminatio, v. g. *Jeſu tibi ſit gloria*, dici debet ſuo tempore etiam in feſtis tunc occurrentibus, dummodo & hæc non habeant propriam, quamvis nulla eo die fiat commemoratio de feſto, vel octava, ob quam terminantur v. g. cum *Jeſu tibi ſit gloria*. ibid. & 49
Idem fieri debet de V. ad Primam in Reſponſorio brevi. 44
Quare unum tantum nocturnum dicitur in officio Paſchatis. 46
Sancti, qui in fine anni ſuperſunt non ſunt transferendi ad annum ſequentem, ſed in die proprio eorum leſta expleri debent per ſolam commemorationem. 49
Annus non eſt computandus a die, in quam occurrit Sanctus, ſed a Kalendis Januarii. ibid.

Orationes.

Quibus concluſionibus Orationes claudendæ. 63
Cur Sacerdos alta voce dicit *Oremus* ante Orationes. 17
Orationes vocantur etiam Collectæ. ibid.
Vide *Collectæ*.
Quo in ſenſu ſic dicantur. ibid.
Orationum uſus ab Apoſtolis initium ſumpſit. ibid.
Quiſque juxta ſuum placitum olim ſibi efformabat. ibid.
Concil. Carthaginenſe III. Milevitanum, & Africanum VI. determinarunt Orationes dicendas. ibid.
Quinam Auctorem plurium Orationum. ibid.
Olim ante Epiſtolam, & Evangelium unica tantum dicebatur Oratio. ibid.
S. Columbanus cœpit plures recitare, & ideo accuſatus, & defenſus. ibid.
Eccleſia voluit ne amplius quam ſeptem dicerentur. ibid.
Quænam ſit ſecunda Oratio dicenda in Miſſis votivis SS. Sacramenti. ibid.
Quænam tertia. ibid.
Ordo pro variis anni temporibus ſequendus in Orationibus dicendis. ibid.
Ab Orationibus ſunt expungenda Sanctorum Cognomina, & Patriæ. ibid.
An ab illis Pontificum ſit expungendum I. II. &c. v. g. Gregorius I. Pius V. &c. ibid.
Cur Orationes non ad Trinitatem, ſed ad Deum Patrem dirigantur. ibid.
Concludantur per Jeſum Chriſtum, & cur. ibid. & ſeq.
Quid ſit Oratio. 17
Adſtantes debent ad Orationes genuflectere. ibid.
Neceſſitas Orationis. ibid.
Fides, & perſeverantia in Oratione. ibid.
Cur nonnullæ Orationes dirigantur ad Filium. ibid.
In Oratione *A cunctis*, ſi Sanctus Patronus, vel Titularis eſt ex iis, qui ibidem nominantur, non eſt alius ſubrogandus. 18
Quando, & quomodo poſt orationes dicendum *Flectamus genua*, & *Levate*. 19
Ante ſeptingentos Annos Eccleſia Romana inter offertorium, & ſecretas nullam orationem intermediam habuit. 36. & ſeq.
Oratio *In ſpiritu humilitatis* &c. unde deprompta. 37
De oratione *Veni Sanctificator*. ibid.
Apud Carthuſienſes dum celebrans dicit *Orate fratres*, miniſter nihil reſpondet. 38
Quis Auctor orationis *Orate fratres*. ibid.
Orationes *ſecretæ*, cur ſic dicantur. ibid.
Quæ Oratio olim addita Secretis ante Præfationem diceretur in Narbonenſi Eccleſia. ibid.
Cur ad Secretas Orationes nunc Sacerdos non præmittat *Dominus vobiſcum*, nec *Oremus*. ibid.
Quomodo concludendæ orationes ſecretæ. ibid. & 40

Oratoria.

Cur poſt Concilii inhibitionem Ceſſius Narnienſis Epiſcopus Miſſam celebraverit in Oratorio Epiſcopii ſui. 4
Diebus exceptis nequit in his celebrari Miſſa neque a Regularibus, neque ab Epiſcopis. 5
Quando in ipſis celebrata eſt una Miſſa, nequit alia celebrari eodem die. ibid.
In Oratoriis Regularium poſſunt plures Miſſæ uno die celebrari a quocumque Sacerdote. ibid.
Fideles ibi audientes Miſſam diebus feſtivis ſatisfaciunt præcepto. ibid.
Regulares Generales, & provinciales poſſunt Oratoria in ſuis Conventibus erigere abſque licentia non ſolum Epiſcopi loci, ſed etiam Summi Pontificis. ibid.
An idem præſtare poſſint in domibus ruralibus. ibid.

Palla.

Non debet eſſe ex papiro piſto, aut ex panno ſerico. 9
Debet eſſe unica, & non duplex. ibid. & ſeq.

Particulæ.

Quomodo Sacerdos collocare debeat particulas conſecrandas ſuper corporali, & quæ in opere ſervanda. 58
Si particulæ conſecrandæ ſint in pyxide, & eam non detegat in actu conſecrationis, valide quidem, ſi intentionem habeat, ſed illicite conſecrat. ib.
Particulæ conſecrandæ ſunt deferendæ ad Altare ante Offertorium. ibid.
Ex rationabili cauſa poſſunt recipi ante Canonem. ibid.
Incepto Canone nullo modo ſunt recipiendæ etiam pro deferendo Viatico alicui infirmo. ibid.
In eo caſu potius Sacerdos deberet detrahere partem parvam ſuæ hoſtiæ. ibid. & ſeq.
Quando particulæ ſunt conſecrandæ quæ obſervanda in actu conſecrationis. 61 & ſeq.
An particulæ conſecratæ debeant retineri ſuper corporali uſque ad Miſſæ finem, ſi differenda eſt communio, an reponendæ in tabernaculo poſt ſumptionem Sanguinis. 74

Patena.

Cur Sacerdos eam extergit, & illa ſe ſignat ad illa verba *Libera nos quæſumus, Domine &c.* 68

Pater noſter.

Hæc oratio non pertinet ad Canonem. 67
Cur dicatur Dominica. ibid.
Ejus excellentia, & efficacia. ibid.
An Apoſtolorum tempore dicebatur in Miſſa. ibid.
Cur nonnulli dicunt invectam in Miſſa a S. Gregorio Magno. ibid.
Præmittuntur huic orationi vetuſtiſſima illa verba *Oremus. Præceptis ſalutaribus &c.* ibid.
Quare oratio Dominica dicitur elata voce. ibid.
Quare non Sacerdos, ſed miniſter reſpondet *Sed libera nos a malo*. ibid.

Patronus.

Patroni nomine intelligendi ſunt tantummodo principales. 26
Patroni principales alii ſunt particulares loci, alii generales provinciæ. ibid.
Unus tantum ex particularibus, & unus ex generalibus habet dictum feſtum de præcepto. ibid.

Pax.

Quomodo Celebrans det pacem Diacono. 70
Olim dabatur etiam in Miſſis privatis. ibid.
Nunc etiam nec laudabilis conſuetudo viget in aliquibus locis. ibid.
Cur non debeat dari in Miſſis defunctorum. ibid.
Quomodo danda laicis, & Prælatis. ibid.

Placeat, &c.

Quando dici cœperit hæc oratio. 77. 78

Planeta.

Quomodo induenda a Celebrante. 10
Quomodo elevanda a miniſtro conſecrationis tempore. 62

Pœnitentes.

Priſcis Eccleſiæ temporibus diſtributi in quatuor claſſes. 19
Quinam nuncupati *Flentes*. ibid.
Quinam *Audientes*. ibid.
Quinam *Conſiſtentes*. ibid.
Quinam *Proſtrati*. ibid.

Pontifex Summus.

An poſſit diſpenſare, ut in aliquo caſu una tantum ſpecies conſecretur in Miſſæ Sacrificio. 2
An ſuper matrimonio inter fratrem & ſororem. 91. & ſeq.
An unquam hanc diſpenſationem concesſerit. 98
S. Pontifex morti proximus tenetur fidei profeſſionem facere. ibid.

Poſtcommunio.

Quare ſic vocentur orationes quædam. 77
Tot eſſe debent, quot dictæ ſunt ante Epiſtolam. ibid.
Quæ inſuper dicitur tempore Quadrageſimali *Oremus. Humiliate capita* &c. quam ſit antiqua. ibid.

Præfatio.

Præfatio propria alicujus feſti dici debet etiamſi infra ejus octavam contingat fieri de feria, vel de Sancto non admittente Commemorationem Octavæ, dummodo propriam non habeat. 31. 44. 48
Quid ſit Præfatio. 42
Quis ejus auctor. ibid.
Quibus nominibus in veteribus Miſſalibus ſive Liturgiis vocetur. ibid.
Mozarabes & Ambroſiani tot Præfationes quot Miſſas habebant. ibid.
Concilium Veſtmonaſterienſe ſtatuit, ne plures quam decem Præfationes canerentur. ibid.
Pelagius II. S. P. novem aſſignavit Præfationes, & quas. ibid.
Duæ aliæ poſtmodum additæ fuere, a quibus, quando, quaque occaſione. ibid.
An *Per omnia ſæcula ſæculorum* ſit initium Præfationis. ibid. & ſeq.
Exponuntur quædam Præfationis communis. 43
Cur non ſit inſtituta particularis Præfatio Angelorum. ibid.
Quis addiderit Præfationi *Sanctus, Sanctus, Sanctus &c.* ibid.
Religioſi Minoris Obſervantiæ in feſto omnium Sanctorum ſui Ordinis poſſunt recitare Præfationem peculiarem S. Franciſci ex particulari Indulto. ibid.
Religioſi cujuſcumque Ordinis habent Præfationem propriam pro feſto ſui Inſtitutoris. ibid.
Hæc ab aliis Sacerdotibus Secularibus & Regularibus alterius Religionis dici nequit niſi ex Indulto Apoſtolico. ibid.
Et qui habent privilegium adhuc ſunt obſtricti variis conditionibus, præcipue quod Miſſam celebrent in Eccleſia illius Ordinis. ibid.
Qui poteſt Præfationem propriam dicere in die feſto, poteſt etiam per ejus octavam. ibid.
Regulares Ordines non poſſunt Præfationem propriam ſui Inſtitutoris dicere in Miſſa feſti omnium Sanctorum ſui Ordinis, niſi ex Apoſtolico privilegio. ibid. & ſeq.
Si feſtum habens propriam Præfationem occurrat quando dicitur propria de tempore, vel de octave, dici debet Præfatio de feſto occurrente non de tempore, nec de octave. 44
Si occurrat feſtum non habens Præfationem propriam in concurſu duarum Præfationum, v. g. duarum octavarum, vel octavæ & temporis, quænam Præfatio tunc dicenda. ibid.
Præfatio Aſcenſionis per ſpeciale privilegium prorogatur ad aliam diem ultra octavam. ibid. & ſeq.
Supradicto tempore in Miſſa ſolemni cum ſolemni pariter cantu dici debet. 41. 45
Præfatio Apoſtolorum dici debet in feſtis, & octavis Apoſtolorum, & Evangeliſtarum. 44
Cur in feſto S. Joannis Apoſtoli, & Evangeliſtæ dici non debeat, ſed eius loco illa Nativitatis Domini. ibid. & ſeq.
An Sanctis qui Apoſtolorum nomine, & officio decorantur, quique in quibuſdam mundi plagis Catholicæ fidei primi promulgatores fuerunt, obtinere valeant in Miſſa Apoſtolorum Præfationem. ibid.
Præfatio Crucis dici debet a Dominica Paſſionis uſque ad Feriam V. in Cœna Domini incluſive, & in quocumque feſto S. Crucis, v. g. Inventionis, Exaltationis &c. 45
Similiter dicenda eſt in Miſſis Coronæ, Spinæ, Lanceæ, Syndonis, SS. Chriſti Sanguinis, SS. Redemptoris &c. ibid.
An in Miſſis votivis pro re gravi habentibus propriam Præfationem intra octavam Nativitatis Domini dicenda ſit Præfatio Nativitatis, an vero propria. ibid. & ſeq.
Præfatio Nativitatis protrahenda eſt cum ſuo ſolemni cantu uſque ad vigiliam Epiphaniæ. 46
In die octava S. Joannis Apoſtoli dicenda eſt Præfatio Apoſtolorum. ibid.
Si occurreret ex ſpeciali Privilegio infra octavam Nativitatis Domini aliud feſtum habens octavam, v. g. Deiparæ, an poſt hujus diem feſtum dicenda eſſet Præfatio de Nativitate, vel de Deipara. ibid.
Quod ſi incideret in illis diebus, qui ſunt intra diem octavam Nativitatis, & Vigiliam Epiphaniæ. ibid.
Cur in die octava S. Stephani non dicatur Præfatio Apoſtolorum ratione octavæ S. Joannis Ap. ibid. & ſeq.
Præfatio Nativitatis Domini dicatur etiam in Purificatione B. V. Mariæ, in feſto Corporis Chriſti, in Transfiguratione Domini, in feſto SS. Nominis Jeſu, in feſto de Præputio Chriſti, Incunabulis &c., & in eorum octavis. 46
Cur in feſto SS. Annunciationis non dicatur Præfatio de Nativitate Domini. ibid.
Præfatio Epiphaniæ dicenda eſt a die Epiphaniæ uſque ad diem octavam tantum. ibid.
Præfatio Pentecoſtes dici debet uſque ad ſequens Sabbatum tantum, & quare. 47
Si inſtitueretur aliud Spiritus Sancti feſtum infra annum dicenda eſſet hæc Præfatio, ſed quæ tunc in ea mutanda. ibid.
Præfatio SS. Trinitatis dicatur in die feſto ejuſdem, & per octavam, ſi eam haberet. ibid.
Si hoc feſtum haberet octavam, quia concurreret cum octava Corporis Chriſti, quænam Præfatio dicenda in occurſu. ibid.
In quocumque alio feſto SS. Trinitatis infra annum inſtituto, in Miſſa ejus votiva, in feſto de æterno Patre, de Unigenito ejuſdem Filio, aut de re, vel attributo Divino, ut de S. Sophia olim Conſtantinopoli, dici ſemper debet Præfatio Trinitatis. ibid.
Quando per annum a privilegiatis fit officium de Immaculata Conceptione, vel ſub alio titulo, vel de S. Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, ſi dicatur aliqua Miſſa votiva quæ Præfatio dicenda. ibid. & ſeq.
Quænam mutationes fieri debeant in Præfatione B. M. V. ob varias ejus feſtivitates. ibid. & ſeq.
Non ſufficit quod in Miſſa fiat commemoratio alicujus Sancti, v. g. B. Mariæ, ut dici valeat etiam ejus Præfatio propria. 48. & ſeq.

Si San-

Si Sancti Miſſa, quæ aliquando expleri debet per ſolam commemorationem, habeat Præfationem propriam, non hæc dici debet, ſed vel communis, vel de tempore, vel de Sancto cujus dicitur integrum officium & Miſſa. *ibid.*
Si Feria IV. quatuor temporum incidat in die octava Nativitatis, vel Conceptionis B. M. V., in Miſſa feriæ dici debet Præfatio communis. 49. *& ſeq.*
Quoties plures Miſſæ Conventuales una die ſunt cantandæ, quarum una excludit alterius commemorationem, in unaquaque dici debet Præfatio ſua propria, ſi habet, ſi non habet, communis. 50. *& ſeq.*
Si infra octavam incidat Vigilia, vel feria &c. & ſimul aliquod feſtum duplex, vel ſemiduplex, cum duæ Miſſæ ſint cantandæ, de Sancto, & de feria, in illa de Sancto dicenda præfatio de octava, in illa vero de feria, communis. *ibid.*
Quænam Præfatio dicenda in unaquaque Miſſa, ſi prædictus caſus occurrat infra octavam Privilegiatam. *ibid.*
In feſto S. Marci quænam Præfatio dicenda in Miſſa Litaniarum. *ibid.*
Quænam ſi incidat infra octavam privilegiatam v. g. Paſchatis. *ibid.*
An V. Præfationis *Benedictus qui venit &c.* ſit cantandus a Choro ſtatim poſt *Sanctus &c.*, an vero poſt elevationem. 51
Præfatio Paſchalis dicitur a Sabbato Sancto uſque ad Aſcenſionem Domini. 45
Eo tamen tempore nonnullas patitur mutationes, quarum redditur ratio. *ibid.*

Prælati.

Sæculares induunt Sacras veſtes ſuper Rochetum. 9
Prælati Regulares ſuper cottam. *ibid.*

Præparatio ad Miſſam.

An omittere Orationes Tabellæ præparationis ſit peccatum. 8
Duplex Præparationis genus. 7
Quænam ſit Præparatio remota. 7. 8
Quænam Præparatio proxima. 9
Prius mente recolere debet myſteria, quæ tractaturus eſt Sacerdos. *ibid.*
Deinde dirigere intentionem, & Deo commendare eos, pro quibus celebraturus eſt. *ibid.*
Notatur circa hoc error quorundam. *ibid.*
Requiritur deinde Religio, & Pietas, & quid per hæc verba ſignificetur. *ibid.*
Quantum temporis ſpatium debeat abſumi in celebratione Miſſæ. *ibid.*
Precum & Pſalmorum recitatio ante & poſt Miſſam ſatis antiqua. *ibid.*
Variæ tamen preces, variique Pſalmi a diverſis aſſignantur. *ibid. & ſeq.*
Præmitti etiam debet recitatio Matutini, Laudum, & etiam Primæ. *ibid.*
Quæ deinde paranda in Sacriſtia. *ibid.*
Revelatio horribilis de Sacerdote celebrante in peccato mortali. 53

Purificatio.

Non licet ultimam purificationem ſumere cum ſolo vino. 74

Purificatorium.

Ex qua materia confici debeat. 9
Quomodo Celebrans eo uti debeat ante infuſionem vini, & aquæ in Calicem. 39

Quam oblationem &c.

Eſt tertia Canonis oratio. 60
Explicantur quædam ejuſdem verba. *ibid. & ſeq.*
Vide *Qui pridie quam pateretur &c. Conſecratio. Elevatio.*

Qui pridie quam pateretur &c.

Hujus orationis duæ ſunt partes, altera hiſtorica, altera de eſſentia Conſecrationis. 60
Quædam in hiſtorica narrantur, quæ non inveniuntur in Evangeliis. *ibid.*
Exponitur hæc oratio. *ibid.*
An Chriſtus conſecraverit benedicendo. *ibid.*
An de eſſentia conſecrationis ſint verba *Qui pridie &c.* *ibid.*
Vide *Conſecratio. Elevatio.*

Regulares.

Quænam Privilegia conceſſa, & quibus Regularibus pro celebratione Miſſarum ante auroram, vel poſt meridiem. 6
Quibus in caſibus uti poſſint hujuſmodi privilegiis. *ibid.*

Reliquiæ.

Quomodo incenſandæ in Miſſa ſolemni. 15. *& ſeq.*
Quænam ſint Reliquiæ inſignes, & quomodo debeant eſſe approbatæ. 28
Epiſcopus non poteſt ſtatuere diem Dominicam ad celebrandum feſtum alicujus S. Martyris, de quo aſſervatur inſignis Reliquia. *ibid.*
Officium & Miſſa nequeunt celebrari de S. Martyre ob ejus Inſignem Reliquiam, niſi ſit ex deſcriptis in Martyrologio Romano, & conſtet de identitate Reliquiæ. *ibid.*
Tibia non eſt Reliquia inſignis. *ibid.*
Reliquiæ dividuntur in inſignes, notabiles, & minutas, ſeu exiguas. *ibid.*
Spina de Corona Domini noſtri Jeſu Chriſti eſt Reliquia inſignis. *ibid.*
Sic etiam Crux, Lancea, Clavis, Spongia, Syndon, & hujuſmodi. *ibid.*
Quemadmodum Præputium, & Sanguis Chriſti. *ibid.*
Similiter Capilli, Velum, aliaque B. M. V. *ibid.*
An ad inſtituendum peculiare officium, & Miſſam pro ſupradictis Reliquiis Jeſu Chriſti, & B. M. V. opus ſit Apoſtolico indulto. *ibid.*
Pars, in qua paſſus eſt Martyr, dummodo ſit integra, & non parva, & ab Ordinariis legitime approbata, eſt Reliquia inſignis. *ibid.*
An Reliquiæ notabiles Martyrum poſſint inducere Miſſam, & Officium. *ibid.*
An illæ etiam SS. Confeſſorum. *ibid.*
An etiam Reliquiæ inſignes debeant eſſe integræ, & in quo ſenſu. 29
Quid ſi caſu aliquo in minutas partes frangantur. *ibid.*
Quid ſi ita artificioſe uniantur, ut appareant integræ. *ibid.*
Si plura habeantur fruſtra ejuſdem partis, quæ unita conſtituerent partem integram inſignem, an dici valeat Officium, & Miſſa. *ibid.*
Quid ſi caſu deperdatur particula Reliquiæ indiſpenſabiliter requiſita ad illius moralem integritatem. *ibid.*
Si Reliquia ſit parva, vel minuta, etſi integra, quamvis in illa paſſus ſit Martyr, non poteſt inſtitui de ea officium cum Miſſa, niſi aliunde habeat. *ibid.*
Quo in ſenſu illa parvitas ſit intelligenda. *ibid.*
Reliquiæ novæ, aut recenter inventæ, ut gaudere valeant Officio & Miſſa, debent approbari ab Ordinariis. *ibid.*
An etiam Reliquia, quæ jam a multo tempore cultum publicum obtinent. *ibid. & ſeq.*
An etiam pars, in qua paſſus eſt Martyr, etſi antiquum cultum obtinuerit. 29
Olim Reliquiarum identitas per ignem probabatur. *ibid.*
Nunc quænam, & quot ſint probationes identitatis earumdem. *ibid.*

Ritus Miſſæ.

Nequeunt mutari, deprimi, aut altevari a locorum Ordinariis ſive ſæcularibus, ſive regularibus propria auctoritate. 3

Rubricæ.

Quid ſint. 2
Quænam ſint rubricæ præceptivæ. *ibid*
Quando earum tranſgreſſio ſit peccaminoſa, & quando non. *ibid.*
Quid rubricæ directivæ. *ibid.*
An harum tranſgreſſio ſit peccaminoſa. *ibid & ſeq.*

Rubricæ ad Miſſam pertinentes.

Quæ omiſſio, aut mutatio in Miſſæ rubricis peccatum inducat, & quæ non. 3
Quæ additio ſit peccaminoſa, & quæ non. *ibid. & ſeq.*

Sacerdotes.

Jeſus Chriſtus dedit eis poteſtatem conſecrandi, & offerendi Corpus & Sanguinem ſuum. 1. *& ſeq.*
Per quæ verba inſtituti ſint Sacerdotes. 2

Sacramenta.

In quo differant a Sacrificiis. 2

Sacrificium.

Hujus Definitio. 1
In quo differat definitio Sacrificii a definitione Martyrii. *ibid.*
Etſi celebretur in honorem Sanctorum, offertur tamen ſoli Deo. *ibid.*
Quot in ſpecies dividatur, quibuſque vocetur nominibus. *ibid.*
In quo differat Sacrificium Miſſæ a Sacrificio Crucis. 2
In quo conſiſtat tota eſſentia Sacrificii Miſſæ. *ibid.*

Sancti.

Quomodo ab Eccleſia dividantur in claſſes. 25

Satiſfactorium Sacrificium.

Quodnam ſit. 2

Scamnum.

Scamna quot & qualia eſſe debeant pro Miſſa ſolemni. 11

Scholaſtici.

Quinam olim dicti. 52

Sequentia.

Cur ſic vocata. 18
Quis Auctor Sequentiæ *Victimæ paſchali.* *ibid.*
Quis *Veni Sancte Spiritus.* *ibid.*
Quis *Lauda Sion Salvatorem.* *ibid.*
Quis *Dies iræ, dies illa.* *ibid.*

Stola.

Quomodo aptanda celebranti. 10

Subdiaconus.

Si ſit Canonicus non debet genuflectere, niſi quando genuflectit & Celebrans. 26
Quomodo ſedere debeat ad Gloriam in excelſis. *ibid.*
Quomodo ſtare, ſi, ob Sacramentum expoſitum, non ſit ſedendum. *ibid.*
Quomodo ſurgere, & ad altare accedere. *ibid.*
Quot ritus ſervare debeat dum canit Epiſtolam. 19. *& ſeq.*
Dum cantatur Evangelium. 22
Dum cantatur Symbolum. 32. *& ſeq.*
Ad illa verba Symboli & homo factus eſt, quid facere debeat. 33
Quid ab Offertorio ad Præfationem. 41. 42
Quid dum dicitur Præfatio. 50. *& ſeq.*
Quid a Præfatione ad orationem *Hanc igitur &c.* 59
Quid ab illa oratione uſque ad finem conſecrationis. 63
Quid ab oratione Dominica uſque ad ſtractionem hoſtiæ. 68
Quid uſque ad communionem. 69. *& ſeq.*
Quid a communione uſque ad orat. Poſtcommunio. 77
Quid cum ab Altare recedit, ut vadat in Sacriſtiam. 79

Symbolum.

Quid ſit. 22. *& ſeq.*
Cur dicatur poſt Evangelium. 22. 23. 24
Quare dicatur *Signum.* 23
Cur Collectio. *ibid.*
Quando Apoſtoli illud compoſuerint. *ibid.*
Per trecentos & amplius annos Eccleſia uſa eſt Apoſtolico Symbolo. 23
Deinde quaſdam additiones ei adjecit, & quas. *ibid.*
Primo in Œcumenica Nycæna Synodo, & cur. *ibid.*
Deinde in Concilio Conſtantinopolitano circa an. 381. *ibid.*
Symbolum Athanaſianum non dicitur in Miſſa. *ibid.*
Cur Symbolum dictum ſit Apoſtolicum. *ibid.*
A quibus primo litteris traditum. *ibid.*
An primis Eccleſiæ ſæculis diceretur in Miſſa. *ibid.*
Cur Symbolum Nicænum ſit ita appellatum. *ibid.*
Contra quos, & quo tempore confectum. *ibid.*
Conſtantinopolitanum Symbolum quando, quaque occaſione editum. *ibid.*
Eſt illud, quod dicitur in Miſſa. *ibid.*
Vocatur & hoc Apoſtolicum, & quare. *ibid.*
Semper publice cantatum in Orientalibus Eccleſiis. *ibid.*
Quo tempore cantari, & legi cœptum in Eccleſia Romana. *ibid.*
Cur potius Conſtantinopolitanum, quam aliud, dicatur in Miſſa. *ibid.*
Cauſæ, ob quas Symbolum dicitur in quibuſdam feſtis. *ibid.*
Si dies feſtus habet Symbolum, tota ejus Octava habere debet. 24. 25. 26
Cæremoniæ ſervandæ in Miſſa privata, & ſolemni, dum dicitur Symbolum. 32. *& ſeq.*

Symbolum dicitur.

In Nativitate Domini, in Epiphania, Feria V. in Cœna Domini, in Paſchate, Aſcenſione, Feſto Corporis Chriſti, Inventione, & Exaltatione S. Crucis, Transfiguratione, & eorum octavis. 23
In feſtis Apoſtolorum, & cur. *ibid. & ſeq.*
In feſto SS. Nominis Jeſu, quinque ejus Vulnerum, Sacratiſſimi Sanguinis, Coronæ Spineæ, Lanceæ, Clavorum, & aliorum Inſtrumentorum ejus Paſſionis, & omnium ejus Reliquiarum, ut ſupra &c. 24
In Miſſis Patronorum principalium. *ibid.* & 25. 26.
In Feſtis Eccleſiæ Doctorum. 24 & 25.
Cur dicatur in feſto S. Stephani prothomartyris. & 31
Dicitur etiam in Pentecoſte, & ejus octava. 24
Cur rubrica ſileat, an dicendum ſit in feſto SS. Trinitatis. *ibid & ſeq.*
Cur dicatur in die octava S. Joan. Baptiſtæ, & S. Laurentii. 24 & 25
Similiter dicitur in omnibus Dominicis, etiamſi de illis ne quidem fiat commemoratio. 24. & 31

In qui-

In quibuſdam Vigiliis, & quæ ſint. ibid.
In omnibus feſtis, & per octavas B. M. V. quæ celebrantur ſub ritu duplici. 25
Etiam in Miſſis votivis duplicibus B. M. V. & SS. Sacramenti. ibid.
In feſtis, & octavis Apoſtolorum, Evangeliſtarum, utriuſque Cathedræ S. Petri, S. Petri ad Vincula, Converſionis, & Commemorationis S. Pauli Apoſtoli, S. Joannis ante Portam Latinam, & S. Barnabæ Apoſtoli. ibid. & 30
In feſto S. Mariæ Magdalenæ, & cur. 25
In feſtis SS. Athanaſii, Baſilii, Gregorii Nazianzeni, & Joannis Chryſoſtomi. ibid.
SS. Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, & Hieronymi. ibid.
SS. Thomæ de Aquino, & Bonaventuræ. ibid.
SS. Anſelmi, Iſidori, & Petri Chryſologi. ibid.
Sancti, qui in Officio habent VIII. Reſp. *In medio Eccleſiæ*, & Antiph. ad Magnificat *O Doctor optime*, in Miſſa habent Symbolum: ſecus ſi tantum Reſp. aut Antiph. habeant. ibid.
In feſtis SS. Angelorum, & cur. ibid.
In feſto S. Joannis Baptiſtæ in Eccleſia, vel Civitate, ubi eſt Patronus principalis, vel Titularis, aut ejuſdem habetur inſignis Reliquia. ibid. & 35
In quibuſdam particularibus Eccleſiis Symbolum obtinet ſine prædictis Titulis. 25
Dicitur in feſto omnium Sanctorum. ibid.
In feſto S. Laurentii in Eccleſiæ tantum ubi eſt Titularis. ibid.
In Dedicatione Eccleſiæ S. Salvatoris, & SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli. ibid.
In Anniverſario propriæ Eccleſiæ. ibid. & ſeq.
In die conſecrationis ejuſdem. 26
In die conſecrationis altaris in Miſſis celebratis in eodem altari. ibid.
In feſto Sancti Titularis in propria Eccleſia. ibid.
Poteſt etiam dici in Miſſa ſolemni Sancti Titularis alicujus altaris ratione concurſus. ibid.
Symbolum obtinent in Miſſa Patroni Principales, Inſtitutores, & Titulares Ordinum Regularium. 27
An etiam obtineant Sancti inſigniores Profeſſores Ordinis. ibid.
In ſola Eccleſia tantum, ubi reliquia inſignis aſſervetur, in feſto Sancti illius reliquiæ. ibid.
Dicitur etiam in Miſſa Reliquiarum totius Ordinis, etiam in illa Eccleſia Ordinis, ubi non adeſt inſignis Reliquia. 29
An dicendum ſit in feſto omnium Sanctorum alicujus Religionis. ibid.
Cur, ſi in feſto alicujus Sancti dicatur Symbolum ratione inſignis Reliquiæ, dici debeat per totam Octavam, ſi eam habeat. 30
Dicitur pariter in die, & anniverſario Creationis, & Coronationis Summi Pontificis, Electionis, & Conſecrationis Epiſcopi, & cur. 33

Symbolum non debet dici.

In Miſſa rogationum in feſto S. Marci, quamvis occurrat in Dominica. 23. 24
Et quamvis occurrat etiam infra octavam Paſchæ. 24
Feſta ſemiduplicia nunquam ex ſe admittere valent Symbolum in Miſſa, ſed tantum per accidens. 24. 30. 35
Cur non dicatur Feria VI. in Paraſceve, & Sabbato Sancto. 24
An ſit dicendum Fer. VI. & ſequenti Vigilia Pentecoſtes. ibid. & 32
Dici non debet, quando in die feriali fit Officium de Dominica tranſlata. 25
Neque in Miſſa feriali celebrata intra quamcumque octavam. ibid.
Neque in feſto S. Joannis Baptiſtæ, niſi ſit Patronus, vel Titularis, aut ejuſdem habeatur inſignis Reliquia. 25. & 35
Neque in feſto S. Laurentii, niſi in Eccleſia, quamvis ſit Cathedralis, ubi eſt Titularis, &c. ibid. & 36
An dici debeat in Eccleſiis adnexis Cathedrali quando in ipſa celebratur feſtum Titularis Sancti, vel cujus habetur inſignis Reliquia. 26 & ſeq.
Dici nequit in Miſſa Patroni minus principalis, non obſtante quacumque antiqua conſuetudine, niſi ex alio capite ei competat. 26. & ſeq.
Si officium ſit conceſſum univerſo Clero Civitatis ob inſignem Reliquiam alicujus Sancti, quæ aſſervatur in Cathedrali, Matrice, Parochiali &c., Symbolum tamen dici non debet, niſi in Eccleſia, ubi aſſervatur Reliquia. 27
Dici non debet in feſto ſecundario Patroni principalis. 30
Ritus altior non eſt ſufficiens invehere Symbolum in Miſſa. ibid.
Neque dici valet in feſto Tranſlationis Patroni principalis loci, vel titularis Eccleſiæ Cathedralis ſub ritu duplici majori, neque in ipſa Cathedrali, neque per totam Diœceſim. ibid.
An dicendum, quando feſta ſecundaria Patronorum, & Titularium majori ſolemnitate coluntur, quam primaria. ibid. & ſeq.
An in feſto Secundario Sancti, cujus habetur inſignis reliquia, in tali Eccleſia dici debeat. 30
Si Reliquia inſignis aſportetur ab Eccleſia ante octavam, per reliquum octavæ dici nequit. ibid.
An ſi feſtum Sancti, qui Symbolo gaudet, incidat in feſto Patroni minus principalis, & officium prioris expleri debeat per ſolam Commemorationem, eo anno dici queat Symbolum. 38
Dici nequit in feſtis SS. Martyrum, Confeſſorum Pontificum, & non Pontificum, Virginum, & Viduarum. ibid.
Neque in feſto S. Joſeph. ibid.
Neque in ejuſdem Patrocinio, & in feſto S. Joachim, ſi celebrentur extra octavam habentem Symbolum, vel extra Dominicam. ibid.
Neque in Miſſis de Beatis, quocumque ritu celebrentur, niſi ex Apoſtolico indulto. ibid.

Te igitur clementiſſime Pater &c.

Eſt prima Canonis oratio. 52
Quinam ſit hujus orationis finis. ibid.
In ſuo ſinu complectitur Memento, & communicantes. ibid.
Pro quibus Celebrans oret in hac oratione. 53. 54. 55. 56.
Cur in hac dicat *Quæ tibi offerimus*, & non *offero*. 53
Poſtquam Sacerdos in hac oratione oravit pro Eccleſia, orat pro Summo Pontifice. 54
Exprimi debet ejus nomen, quod ſibi impoſuit dum aſſumptus fuit ad Petri Cathedram. ibid.
A quo fuerit Romani Pontificis nomen a Canone expunctum in Conſtantinopolitana Eccleſia. ibid.
Qua nota utebantur veteres ut indicarent quod ibi exprimi debeat nomen perſonæ, loco communis notæ N. N. ibid.
Sede Apoſtolica vacante quid omitti debeat in hac oratione. ibid. & ſeq.
Deinde Sacerdos orat pro Epiſcopo, cujus nomen exprimere debet. ibid. & ſeq.
Sive ſit Archiepiſcopus, ſive Patriarcha &c. ſemper dicendum *Antiſtite noſtro*. ibid.
Etiam ab exemptis, v. g. Regularibus nomen Epiſcopi Diœceſis exprimi debet. ibid. & ſeq.
Si Celebrans ſit in aliena Diœceſi debet exprimere nomen Epiſcopi loci, in quo celebrat. ibid.
Superiores Regulares non debent nominari ut Antiſtites. ibid.
Neque Epiſcopi, ſi v. g. ſit Epiſcopus in partibus Infidelium, & Abbas in loco in quo celebratur. ibid.
Neque Abbates, neque Prælati non Epiſcopi, quamvis ſint Ordinarii loci. ibid.
In caſu vacationis Sedis Epiſcopalis quæ verba omitti debeant. ibid.
An in locis immunibus, & exemptis, ſeu nullius Diœceſis nominari debeat Epiſcopus, & quis. ibid.
Quid agere debeat Sacerdos celebrans, qui ignorat, vel non meminit nominis Epiſcopi loci. ibid.
Mortuo Epiſcopo ſubſtitui non debet nomen Vicarii Capitularis, vel Archiepiſcopi, aut Patriarchæ Provinciæ. 55
In Eccleſia Orientali Presbyter orat pro Epiſcopo, hic pro Archiepiſcopo, & hic pro Patriarcha. ibid.
In Eccleſia Occidentali Epiſcopus, Archiepiſcopus, Patriarcha, Cardinalis orat pro Pontifice, deinde pro ſe immediate. ibid.
Summus Pontifex orat pro Eccleſia, & pro ſe tantum. ibid.
Olim in Canone poſt Pontificis nomen addebatur nomen etiam Superioris non Epiſcopi. ibid.
Quondam etiam pro Principe, Rege, vel Imperatore orabant poſt Epiſcopi nomen. ibid.
Nunc non licet niſi ex legitima conſuetudine, & quænam ſit hæc legitima conſuetudo. ibid.
Quæ verba hujus orationis deſiderentur in antiquo Ordine Romano. 56
An illa verba addita ſint inutilia. ibid.
Non debet memorari nomen Epiſcopi adminiſtratoris Eccleſiæ vacantis. 55
Secus tamen ſi ſit adminiſtrator & poſſeſſor, quamvis adhuc non ſit conſecratus, vel in Sacris conſtitutus. 56
Dum Sacerdos incipit hanc orationem *Te igitur* &c. an eodem tempore debeat elevare manus, & oculos, an prius, vel poſtea. 57
Vide etiam *Memento*. *Communicantes*.

Tempus celebrationis Miſſæ.

In Eccleſiæ primordiis an Miſſa ſit celebrata tempore ſerotino jam ſumpto cibo. 2
Deinde ſtatutæ horæ Tertia, Sexta, & Nona, in quibus Miſſarum celebratio erat licita. ibid.
Nunc celebrari poſſunt quacumque hora ab aurora ad meridiem. ibid.

Thuriferarius.

Quomodo thuribulum tenere debeat. 20
Ejus munus dum celebrans ante introitum altare incenſat. 25
Poſt cantatam Epiſtolam. 29
In lectione Evangelii. 32
A Præfatione uſque ad *Hanc igitur* &c. 59
Dum conſecratur, & elevatur SS. Sacramentum. 63

Thus.

In Miſſis ſolemnioribus, ſi thuri addantur alia aromata, non debent nec excedere, nec æquare quantitatem thuris. 61

Tintinnabulum.

Quomodo pulſari debeat tempore conſecrationis. 62

Titularis.

Rubrica quid nomine *Titularis* intelligat. 30
Quid nomine *Tituli*. ibid.

Tractus.

Tempore mœſtitiæ dicitur loco Alleluja. 28
Quare ſic vocatus. ibid.

Velum calicis.

Cujus coloris eſſe debeat. 9
Quomodo calix velo cooperiri debeat. ibid.
Velum hoc melius eſt ut detur plicandum Miniſtro, quam plicet ipſe Sacerdos. 38
Poſtquam plicatum eſt, ubi ponendum ſuper altari. 39

Veſtes Sacræ.

Non ſunt ponendæ in altaris medio, niſi celebraturus ſit Epiſcopus, aut Cardinalis. 9
Quomodo diſtribuendæ ſuper menſam pro Miſſa ſolemni. 15

Veſtis talaris.

Semper a quocumque induenda ante Miſſæ celebrationem. 9

Viaticum.

An ſint communicandi per modum Viatici morti damnati. 75. 76
Vide *Infirmi*.

Victima.

Quid ſit. 2

Unde & memores Domine &c.

Eſt quarta Canonis oratio. 63
In quæ verba deſinat. ibid.
Quæ varietas hujus orationis reperiatur in Liturgiis SS. Baſilii, & Chryſoſtomi. ibid.
Quædam hujus orationis explanantur. ibid. & ſeq.

FINIS INDICIS.

Digitized by Google